

הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה
Central Bureau of Statistics
دائرة الإحصاء المركزية

פני החברה בישראל

פערים בין מרכז לפריפריה

דוח מס' 11

רשימת פרסומים נבחרים

(בהוצאת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה), 1.8.2019

(א) שנתון סטטיסטי לישראל 2018 @

נתונים שנתיים 2017: לוחות, מפות ותרשימים (לשעבר: שנתון סטטיסטי לישראל) @
ישראל במספרים 2018: נתונים נבחרים מתוך שנתון סטטיסטי לישראל (עברית, אנגלית, ערבית) @
חינוך ותרבות – מבחר נתונים (תדפיס מתוך שנתון סטטיסטי לישראל 2014) @

(ב) ירחונים

הירחון הסטטיסטי לישראל @
ירחון לסטטיסטיקה של מחירים @
ירחון לסטטיסטיקה של סחר חוץ @
ירחון לסטטיסטיקה של תעסוקה ושכר @
ירחון סקרי כוח אדם @
לקט אינדיקטורים כלכליים על ההתפתחויות בחודשים האחרונים @

(ג) רבעונים

רבעון לסטטיסטיקה של תחבורה @
רבעון סטטיסטי לתיירות ולשירותי הארחה @
רבעון לסטטיסטיקה של חקלאות @
רבעון סקרי כוח אדם @
רבעון לסטטיסטיקה של מקרו-כלכלה @
סקר דירות חדשות למכירה בבנייה ביזמה פרטית @
מגמות החשבון השוטף של מאזן התשלומים @
פעולות ופרסומים סטטיסטיים חדשים בישראל @

(ד) מפקד האוכלוסין – נתוני 2008 @

(ה) מפות ותוצרי מערכת מידע גאוגרפי, נא לפנות לטלפון: 02-659-2666

(ו) פרסומים טכניים (כלים לעבודה הסטטיסטית)

עדכון מדד מחירי תשומה בסלילת כבישים, ינואר 1996 (לקט 1996/5) @
מפתחות מעבר לסיווג החדש של ענפי הכלכלה (1993) ושל משלחי היד (1994)
בסקרי כוח אדם בישראל (לקט 1996/17) @
החלפת מדגם מדדי שכר ותעסוקה 1995, והסיווג החדש של ענפי הכלכלה (לקט 1997/1) @
השתנות ימי עבודה ותאריכי החגים בישראל, 1980-2010 (לקט 1999/4) @
גורמים העונתיים וגורמי ההתאמה מראש לשנת 2016, מגמות ל-2012-2016 @
מדדי מחירים של תפוקה ותשומה בענף החקלאות (טכני 58) @
מדד המחירים לצרכן, 1992 (טכני 60) @
מדד מחירי תשומה בבנייה למגורים, 1995 (טכני 66) @
טיפולוגיה של משקי הבית והמשפחות בישראל, 1999 (טכני 73) @
סקרי כוח אדם: השינויים במתודולוגיה, בהגדרות ובשאלון, 1954-2003 (טכני 78) @
מפתח המעבר מהסיווג האחיד של משלחי היד – 1994 לסיווג ISCO-88 (טכני 79) @
הסיווג האחיד של ענפי הכלכלה 2011 – מהדורה מתוקנת (טכני 80) @
הסיווג האחיד של משלחי היד 2011 (טכני 81) @
הצגה חזותית של נתונים סטטיסטיים – כללים להכנת תרשימים ומפות @
מחולל לוחות של הסקר החברתי @
המלצות ועדת משנה לסיווג רשמי של ענפי ההייטק (א) – מחקרים, ניירות עבודה וניירות טכניים

(ז) ניירות עבודה (ר' רשימה באתר הלמ"ס – מחקרים, ניירות עבודה ופרסומים טכניים)

(ח) פרסומים לפי נושא (בסדר אלף-בית) – פרסומים מיוחדים (פ"מ), פרסומי יובל, לקטים, פרסומי אינדיקטורים חברתיים, דוחות מחקר, "סטטיסטיקה"

אוכלוסייה

קובץ היישובים בישראל, 2003-2010 (כולל מיפוי גאוגרפי) @
תכונות דמוגרפיות של האוכלוסייה בישראל, 1995-1999 (פ"מ 1182) @ כולל @
בני 60 ומעלה בישראל – ממצאים מתוך סקר שנערך בשנים 1997-1998 (פ"מ 1223) @ כולל @
תחזיות אוכלוסיית ישראל עד שנת 2025 (פ"מ 1238) @

@ מתפרסם באינטרנט – www.cbs.gov.il

ניתן לרכוש כפרסום מודפס.

פרסום הניתן לרכישה על גבי תקליטור.

רכישת פרסומים מודפסים או על גבי תקליטור, נא לפנות ליחידות המידע בלמ"ס, טל' 02-6592666 או 03-5681933.

אוכלוסייה (המשך)

- אוכלוסיית עולי בריה"מ לשעבר – מגמות דמוגרפיות, 2001-1990 (פ"מ 1271) @
- תכונות דמוגרפיות וחברתיות של הפונות לוועדות להפסקת היריון בישראל, 2003 (פ"מ 1324) @
- הקיבוצים ואוכלוסייתם: תמורות דמוגרפיות בשנים 2005-1961 (פ"מ 1327) @
- האוכלוסייה האתיופית בישראל: תכונות דמוגרפיות, 2006 (פ"מ 1367) @
- מאפיינים דמוגרפיים של ישראלים יוצאים וחוזרים ששהו בחוץ לארץ יותר משנה ברציפות, 2009-1996 (פ"מ 1558) @
- משקי בית ומשפחות: תכונות דמוגרפיות 2014-2015, על פי סקרי כוח אדם (פ"מ 1700) @
- משקי בית – תכונות כלכליות וצפיפות דיור, על פי סקרי כוח אדם 2017 (פ"מ 1747) @
- הקשישים בישראל: מאפיינים דמוגרפיים, חברתיים, משפחתיים וכלכליים לאורך הזמן – ניתוח נתונים ממפקדי האוכלוסין והדיור, 1995-1961 (דוחות מחקר מס' 4) □
- בית שמש – אוכלוסייה, מבנים ודירות (ממצאים ממפקד משולב שנערך בשנת 2002) @ □
- גבעתיים, 2004 (ממצאים מההכנה למפקד המשולב) @
- טירה, 2004; אלישמע, ירחיב ונווה ימין, 2004 (ממצאים מההכנה למפקד המשולב) @
- ילדים, 2001 (סטטיסטיקה) @
- נשים וגברים בישראל, 2009-1990 (סטטיסטיקה) @
- האוכלוסייה הערבית בישראל, 2008 (עברית, ערבית, אנגלית) (סטטיסטיקה) @
- אוכלוסיית ישראל, 2014-2005 (סטטיסטיקה) @
- ששים שנה בראי הסטטיסטיקה (סטטיסטיקה) @

איכות הסביבה

- חשבון לווין של המים בישראל, 2008-2007 (פ"מ 1489) @
- מדדים לפיתוח בר-קיימה בישראל, 2011 (פ"מ 1539) @
- הוצאות לשמירה על הסביבה בענפי התעשייה והחשמל, 2014 (פ"מ 1686) @
- פסולת ופליטות מזהמים בענפי התעשייה והחשמל, 2014 (פ"מ 1696) @
- מדדי חקלאות-סביבה, 2015-2000 (פ"מ 1714) @
- מדדי איכות חיים, קיימות וחוסן לאומי, 2017 (פ"מ 1733) @ □
- חומרי הדברה בישראל, 2016-2014 (פ"מ 1744) @
- סקר שפכים, 1994 (לקט 1996/35) □
- מדדי פיתוח בר-קיימה (סטטיסטיקה) @

בינוי

- סקר דירות חדשות למכירה בבנייה ביזמה פרטית, ינואר-מרץ 2016 @
- מדד מחירי תשומה בבנייה למגורים, 1995 (טכני 66) □
- סקר טכנולוגיות בנייה למגורים בישראל, 2008 (פ"מ 1556) @
- הבינוי בישראל, 2014 (פ"מ 1620) @
- סדרת פרסומי יובל (מס' 6) – בינוי @
- בינוי ותנאי דיור, 2010-1985 (סטטיסטיקה) @

בריאות

- סיבות מוות, 1997-1996 (פ"מ 1124) □
- אשפוזים, 1995 (פ"מ 1125) □
- סטטיסטיקה אבחנתית של אשפוזים, 1993 (פ"מ 1177) @ □
- לידות מת, 2002-1997 – מאפיינים דמוגרפיים ובריאותיים (פ"מ 1260) @ □
- תמותת תינוקות, 2004-1997 – מאפיינים דמוגרפיים ובריאותיים (פ"מ 1332) @ □
- סקר בריאות 2009, ממצאים כלליים (פ"מ 1500) @
- פרופיל בריאותי-חברתי של היישובים בישראל, 2009-2005 (פ"מ 1580) @
- לוחות תמותה שלמים של ישראל, 2016-2012 (פ"מ 1730) @
- ההוצאה הלאומית לבריאות, 2017-1962 (פ"מ 1735) @
- בריאות ומשאבי בריאות בישראל, 1995-1990 (אינדיקטורים חברתיים, מס' 1) @ □
- סדרת פרסומי יובל (מס' 7) – בריאות @

הגירה פנימית

- הגירה פנימית של עולי שנות התשעים בישראל, 1997 (פ"מ 1109) □
- הגירה פנימית בישראל, 2005-2003 (לקט 2007/20) @

חברה

- פני החברה בישראל, דוח מס' 1, תשרי תשס"ט, אוקטובר 2008 – פערים בין יהודים וערבים (פ"מ 1343) @ □
- פני החברה בישראל, דוח מס' 2, תשרי תש"ע, אוקטובר 2009 – פערים בין נשים וגברים @ □
- פני החברה בישראל, דוח מס' 3, חשוון תשע"א, אוקטובר 2010 – פערים בין מרכז לפריפריה @ □
- פני החברה בישראל, דוח מס' 4, חשוון תשע"ב, אוקטובר 2011 – פערים בין משקי בית ומשפחות @ □
- פני החברה בישראל, דוח מס' 5, חשוון תשע"ג, אוקטובר 2012 – פערים חברתיים-כלכליים @ □
- פני החברה בישראל, דוח מס' 6, חשוון תשע"ד, אוקטובר 2013 – ישראל מאין ולאן? @ □
- פני החברה בישראל, דוח מס' 7, תשרי תשע"ה, אוקטובר 2014 – מבט על הערים הגדולות @ □
- פני החברה בישראל, דוח מס' 8, אייר תשע"ו, מאי 2016 – דור העתיד של ישראל (ילדים וצעירים עד גיל 24) @ □
- פני החברה בישראל, דוח מס' 9, סיוון תשע"ז, יוני 2017 – בני 55 ומעלה @ □
- פני החברה בישראל, דוח מס' 10, תמוז תשע"ח, יוני 2018 – דת והגדרה עצמית של מידת דתיות @ □
- הסקר החברתי 2002 – הסדרי פנסיה וחיסכון לקראת פרישה (אינדיקטורים חברתיים מס' 9) @ □
- הסקר החברתי 2003 – רווחת האוכלוסייה (אינדיקטורים חברתיים מס' 10) @ □

חברה (המשך)

- הסקר החברתי 2004 – סידורים לילדים בהקשר של תעסוקת הורים (איל חברתיים מס' 12) □ @
- הסקר החברתי 2005 – השתתפות בכוח העבודה (אינדיקטורים חברתיים, מס' 14) □ @
- הסקר החברתי 2006 – מטפלים ללא תמורה כספית (פ"מ 1323) □ @
- הסקר החברתי 2007 – רווחת האוכלוסייה ועמדות כלפי שירותי ממשל (פ"מ 1356) □ @
- הסקר החברתי 2008 – מוביליות חברתית (פ"מ 1402) □ @
- הסקר החברתי 2009 – דתיות ומסורת ומשפחתיות (פ"מ 1433) □ @
- הסקר החברתי 2010 – בריאות ואורח חיים, ושימוש במחשב ובאינטרנט (פ"מ 1477) □ @
- הסקר החברתי 2011 – למידה לאורך החיים ושימוש בשפות (פ"מ 1518) □ @
- הסקר החברתי 2012 – הסדרי פנסיה ופרישה והתארגנויות עובדים (פ"מ 1555) □ @
- הסקר החברתי 2013 – רווחת האוכלוסייה בישראל (פ"מ 1594) □ @
- הסקר החברתי 2014 – איכות הסביבה והון חברתי (פ"מ 1648) □ @
- הסקר החברתי 2015 – עמדות כלפי שירותי ממשל ומעורבות אזרחית (פ"מ 1670) □ @
- הסקר החברתי 2016 – תנאי עבודה והתארגנויות עובדים (פ"מ 1712) □ @
- ישראל – דוח חברתי לשנים 2003-1990 (אינדיקטורים חברתיים מס' 11) □ @
- מחולל לוחות של הסקר החברתי @

חינוך והשכלה

- נגישות להשכלה על-תיכונית וגבוהה בקרב מסיימי תיכון בישראל, מחזורי תש"ד-תשנ"ד, מעקב עד תשס"ב (פ"מ 1243) □ @
- ספריות – מרכזי משאבים בבתי ספר יסודיים ועל-יסודיים, תשס"ה (פ"מ 1297) □ @
- מוסדות חינוך על-תיכוניים לא-אקדמיים, תשס"ד-תשס"ה (פ"מ 1301) □ @
- החינוך בישראל – השוואה בין-לאומית, 2004 (פ"מ 1325) □ @
- תלמידים עם צרכים מיוחדים, תשס"ז (פ"מ 1371) □ @
- תוצאות מבחני המיצ"ב (מדדי יעילות וצמיחה בית ספרית) בכיתות ה ובכיתות ח, תשס"ב-תשס"ג (פ"מ 1386) □ @
- מקבלי תואר ראשון מהמוסדות להשכלה גבוהה: שביעות רצון מהלימודים, תעסוקה והמשך לימודים, תשס"ו (פ"מ 1413) □ @
- מקבלי תואר B.Ed. מהמכללות האקדמיות לחינוך, תשס"ג (פ"מ 1423) □ @
- פעילויות הוראה ומחקר של אנשי הסגל האקדמי הבכיר באוניברסיטאות, תשס"ט (פ"מ 1430) □ @
- סקר שירותי החינוך ורווחה, בתי ספר יסודיים ועל-יסודיים – חינוך עברי וחינוך ערבי, תשס"ח (פ"מ 1446) □ @
- מהלך לימודים והשתלבות בשוק העבודה של בוגרי המוסדות להשכלה גבוהה בישראל, 2008-1999 (פ"מ 1471) □ @
- השכלה גבוהה בישראל, תשס"ט (פ"מ 1475) □ @
- בוגרי קורסים להכשרה מקצועית למבוגרים, 2006 (פ"מ 1476) □ @
- ההוצאה הציבורית והפרטית לחינוך עבור תלמידי בתי הספר התיכוניים בישראל, 2003 (פ"מ 1501) □ @
- קריירה של בעלי תואר שלישי, 2009 (פ"מ 1512) □ @
- מדדי חינוך והשכלה להכשרת כוח אדם מדעי-טכנולוגי בישראל, תשנ"ח-תש"ע (פ"מ 1522) □ @
- הוצאות למחקרים בעלי מימון מיוחד באוניברסיטאות, תשס"ז-תשס"ט (פ"מ 1552) □ @
- המשך לימודים ועבודה חמש שנים לאחר קבלת תואר ראשון: בוגרי האוניברסיטאות והמכללות האקדמיות בתשס"ו (פ"מ 1577) □ @
- תלמידי כיתות יב, נבחנים בבחינות הבגרות וזכאים לתעודה, לפי יישוב מגורים, 2012 (פ"מ 1639) □ @
- מיומנויות בוגרים בישראל, 2014-2015 (פ"מ 1640) □ @
- ההוצאה הלאומית לחינוך, 1962-2017 (פ"מ 1737) □ @
- התמדה בלימודים ונשירה של תלמידים בכיתות ז'-י"ב, תשס"ב (לקט 2004/2) □ @
- פנימיות במוסדות חינוך על-יסודיים בחינוך העברי, תשס"ב (לקט 2004/21) □ @
- תלמידים ומקבלי תואר במוסדות להכשרת עובדי הוראה, תשס"ג (לקט 2005/1) □ @
- מכללות אקדמיות, תשס"ד (לקט 2006/1) □ @
- נבחנים בבחינות הבגרות בנתיב הטכנולוגי, 2003 (לקט 2006/2) □ @
- תלמידים עולים במוסדות חינוך, תשס"ד (לקט 2006/4) □ @
- נבחנים בבחינות בגרות אקסטרניות, 2003 (לקט 2006/13) □ @
- תרבות בבתי ספר יסודיים: תוכן ופעילויות, תשס"ג (לקט 2007/1) □ @
- מוסדות חינוך – גני ילדים ובתי ספר יסודיים ועל-יסודיים, תשס"ג-תשס"ד (לקט 2007/6) □ @
- ילדים בגני ילדים ובמעונות יום, תשס"ה (לקט 2007/9) □ @
- חינוך ומשאבי חינוך בישראל, 1996-1990 (אינדיקטורים חברתיים, מס' 2) □ @
- החינוך בישראל בראי הסטטיסטיקה, 2004-1995 (אינדיקטורים חברתיים, מס' 13) □ @
- סדרת פרסומי יובל (מס' 9) – חינוך והשכלה @
- תהליכי שינוי בהישגי השכלה בישראל מאז שנות החמישים (דוחות מחקר מס' 1) □ @ – (תקציר)

חקלאות

- רבעון לסטטיסטיקה של חקלאות @
- סקר החקלאות וההתיישבות, תשנ"ה 1995 (פ"מ 1081) □
- מדדי חקלאות-סביבה, 2000-2015 (פ"מ 1714) □ @
- מאזן אספקת המזון, 2017 (פ"מ 1752) □ @
- החקלאות בישראל, 2016-2017 (פ"מ 1740) □ @
- סדרת פרסומי יובל (מס' 2) – חקלאות @
- החקלאות בישראל, 2004 (סטטיסטיקה) @

חשבונות לאומיים

- השפעת העברות בעין על התפלגות ההכנסות (פ"מ 1049) □
- סקר הכנסות והוצאות של מוסדות ללא כוונת רווח, 1996-1980 (פ"מ 1077) □
- השקעה גולמית מקומית בנכסים קבועים, 1997-1950 (פ"מ 1099) □
- פרויקט ההשוואה הבין-לאומי (ICP) – השוואה בין-לאומית של התוצר המקומי הגולמי ומרכיבי ההוצאה העיקריים במונחי שווי הקנייה (PPP), 1996 (פ"מ 1151) □
- חשבונות המאזן הלאומי, 2009 (פ"מ 1453) @
- לוח היצע ושימושים, 2006, ולוח היצע לשנים 2007-2008 (פ"מ 1467) @
- לוחות תשומה-תפוקה, 2006 (פ"מ 1561) @
- תוצר, פריין, תמורה למועסקים ותשואה להון, 2005-2013 (פ"מ 1608) @
- ההוצאה הלאומית לבריאות, 1962-2017 (פ"מ 1735) @
- ההוצאה הלאומית לחינוך, 1962-2017 (פ"מ 1737) @
- ההוצאה הלאומית לתרבות, לבידור ולספורט, 1984/85-2017 (פ"מ 1739) @
- חשבונות לאומיים, 1995-2017 (פ"מ 1742) □
- ההוצאה הלאומית למחקר ופיתוח אזרחי, 1989-2017 (פ"מ 1743) @
- חשבונות המגזר הממשלתי, 2000-2017 (פ"מ 1748) @
- ההוצאה לצריכה פרטית, לפי ענף כלכלי, 1995-2017 (פ"מ 1753) @
- חשבונות המגזר הממשלתי במתכונת GFS, 2006-2017 (פ"מ 1756) @
- הוצאות לביטחון בישראל, 1950-2017 (פ"מ 1758) @
- סדרת פרסומי יובל (מס' 3) – חשבונות לאומיים □
- המשק הישראלי, 1950-2006 (סטטיסטי-קל) @

כספים וביטוח

- קופות גמל בישראל, 1998 (לקט 1999/17) □ @
- הסקר החברתי 2012 – הסדרי פנסיה ופרישה והתארגנויות עובדים (פ"מ 1555) □ @

מאזן התשלומים, סחר חוץ ואנרגיה

- מאגר נתוני האנרגיה בישראל @
- ירחון לסטטיסטיקה של סחר חוץ @
- סטטיסטיקה של סחר חוץ – שנת: יבוא, 2007-2010 – לפי סחורות וארצות @
- יבוא – סיווג סחורות □
- שנת: יצוא, 2008-2010 – לפי סחורות וארצות @
- יצוא – סיווג סחורות □

- סקר ייעודי יבוא, 2006
- אנרגיה בישראל, 2005 (לקט 2006/16) @
- רבעון מגמות החשבון השוטף של מאזן התשלומים @
- סדרת פרסומי יובל (מס' 5) – מאזן התשלומים @
- סחר חוץ, 2000-2010 (סטטיסטי-קל) @

מחירים

- מאגר המחירים ומדדי המחירים בישראל @
- ירחון לסטטיסטיקה של מחירים @
- סקר עלות בנייה למגורים (עבור בניינים שבנייתם נסתיימה בשנת 1995) (לקט 1998/39) □
- מדדי מחירים של תפוקה ותשומה בענף החקלאות, 1986 (טכני 58) □
- מדד המחירים לצרכן, 1992 (טכני 60) □
- מדד מחירי תשומה בבנייה למגורים, 1995 (טכני 66) □

מחקר ופיתוח

- סקר חברות ביוטכנולוגיה בישראל, 2010 (פ"מ 1537) □ @
- חדשנות במגזר העסקי, 2010-2012 (פ"מ 1606) □ @
- מחקר ופיתוח עסקי, 2015 (פ"מ 1716) □ @
- ההוצאה הלאומית למחקר ופיתוח אזרחי, 1989-2017 (פ"מ 1743) @

ממשלה ורשויות מקומיות

- תוצאות הבחירות לכנסת ה-14, 1996.5.29 – כרך א' (פ"מ 1054) □
- תוצאות הבחירות לכנסת ה-14, 1996.5.29 – כרך ב' – פירוט לפי קלפיות (פ"מ 1055) □
- תוצאות הבחירות לרשויות המקומיות, כ"א בחשון, תשנ"ט – 10.11.1998 (פ"מ 1112) □
- קובץ תוצאות הבחירות לכנסת ולראשות הממשלה ב-1996 וב-1999, לפי יישובים ואזורים סטטיסטיים, בשילוב נתונים ממפקד 1995 (SAS, ASCII, מבחר נתונים ב-EXCEL) רק @
- מדד הקומפקטיות של עיריות ומועצות מקומיות, 2006 (פ"מ 1563) @
- אפיון יחידות גאוגרפיות וסיווגן לפי הרמה החברתית-כלכלית של האוכלוסייה בשנת 2013 (פ"מ 1694) @
- מדד פריפריאליות של יישובים ושל רשויות מקומיות, 2015 (פ"מ 1732) @
- הרשויות המקומיות בישראל, 2017 (פ"מ 1759) @

ממשלה ורשויות מקומיות (המשך)

- בית שמש – אוכלוסייה, מבנים ודירות (ממצאים ממפקד משולב שנערך בשנת 2002) @
- גבעתיים, 2004 (ממצאים מההכנה למפקד המשולב) @

עבודה ושכר

- כוח עבודה בקרב בני 55 ומעלה בישראל, 1992-1986 (פ"מ 943)
- נשים בכוח העבודה בישראל, 1997-1987 (פ"מ 1146)
- הגדרות חלופיות של כוח העבודה (על פי סקרי כוח אדם), 2007-2001 (פ"מ 1346) @
- נוער בגיל 15-17: לימודים ועבודה, 2007-1980 (פ"מ 1380) @
- פריון, תמורה למועסקים ותשואה להון, 2008-2005 (פ"מ 1398) @
- מועסקים העובדים שעות מרובות, 2008-1995 (פ"מ 1437) @
- איכות התעסוקה בשוק העבודה בישראל, 2010-2001 (פ"מ 1560) @
- עובדים עצמאים בישראל, 2014-2003, נתונים מסקר הוצאות משק הבית, סקר כוח אדם והסקר החברתי (פ"מ 1673) @
- התפתחות תחום ההייטק בישראל 2014-1995 (פ"מ 1674) @
- סקר כוח אדם, 2017 (פ"מ 1746) @
- הסיווג האחד של משלחי היד, 2011 (טכני 81) @
- סקרי כוח אדם: השינויים במתודולוגיה, בהגדרות ובשאלון, 2003-1954 (טכני 78) @
- מפתח המעבר מהסיווג האחד של משלחי היד – 1994 לסיווג ISCO-88 (טכני 79) @
- הסיווג האחד של משלחי היד, 2011 (טכני 81) @
- החלפת מדגם מדדי תעסוקה ושכר, 2005 (לקט 2006/15) @
- תעסוקה ואבטלה בישראל, 2002-1990 (אינדיקטורים חברתיים מס' 7) @ (תקציר)
- הסקר החברתי 2004 – סידורים לילדים בהקשר של תעסוקת הורים (אינדיקטורים מס' 12) @
- הסקר החברתי 2005 – השתתפות בכוח העבודה (אינדיקטורים חברתיים, מס' 14) @
- סדרת פרסומי יובל (מס' 10) – עבודה ושכר @
- סקר כוח אדם, 2006-1996 (סטטיסטיקה) @
- המלצות ועדת משנה לסיווג רשמי של ענפי ההייטק @ (מחקרים, ניירות עבודה וניירות טכניים)

עלייה

- אוכלוסיית עולי בריה"מ לשעבר – מגמות דמוגרפיות, 2001-1990 (פ"מ 1271) @
- אוכלוסיית עולי בריה"מ לשעבר, 1995 – מגמות דמוגרפיות (פ"מ 1076)
- סקר הוצאות משק הבית, 2002-2000 – משקי בית של עולי בריה"מ לשעבר (פ"מ 1231) @
- העלייה לישראל, 2010-2007 (פ"מ 1483) @
- סקר קליטת עולים, 2011-2010, ממצאים נבחרים (פ"מ 1520) @
- תעסוקת עולים שבאו מברית המועצות לשעבר באוקטובר-דצמבר 1993, מעקב לאחר שנתיים בארץ (לקט 1997/27)
- תמותה בקרב עולים מברית המועצות לשעבר, 1994-1990 (לקט 1998/8)
- תלמידים עולים במוסדות חינוך, תשס"ד (לקט 2006/4) @
- עולי חבר העמים, 2000 (סטטיסטיקה) @ – (גם בשפה הרוסית)

פשיעה ומשפט

- סטטיסטיקה משפטית, 1993 (פ"מ 1031)
- סקר נפגעי עבריינות, 2001 (פ"מ 1195) @
- סקר ביטחון אישי, 2017 (פ"מ 1731) @
- סטטיסטיקה משפטית – בית המשפט העליון, 1996-1994 (לקט 1997/43)
- פעולות בתי המשפט, 1997 (לקט 1998/16)
- סטטיסטיקה פלילית, 1999-1998 (לקט 2001/5)
- סדרת פרסומי יובל (מס' 8) – פשיעה ומשפט @

רמת חיים ורווחה

- סקר הוצאות משק הבית, 2002-2000 – משקי בית של עולי בריה"מ לשעבר (פ"מ 1231) @
- משקי בית ערביים – הוצאות והכנסות, 2006 (פ"מ 1308) @
- סקר הוצאות משק הבית, 2011, סיכומים כלליים (פ"מ 1517) @
- סקר הכנסות, 2011 (פ"מ 1524) @
- עובדים עצמאים בישראל, 2014-2003, נתונים מסקר הוצאות משק הבית, סקר כוח אדם והסקר החברתי (פ"מ 1673) @
- הדיור בישראל – נתונים מסקר הוצאות משק הבית, 2015-1997 (פ"מ 1690) @
- אפיון יחידות גאוגרפיות וסיווגן לפי הרמה החברתית-כלכלית של האוכלוסייה בשנת 2013 (פ"מ 1694) @
- הכנסות של בני 15 ומעלה – נתונים מסקר הוצאות משק הבית, 2016 (פ"מ 1715) @
- הכנסות והוצאות משק הבית, נתונים מסקר הוצאות משק הבית, 2016, סיכומים כלליים (פ"מ 1719) @
- משקי בית – תכונות כלכליות וצפיפות דיור, על פי סקרי כוח אדם, 2017 (פ"מ 1747) @
- דיור ותנאי מגורים בישראל, 1999-1990 (אינדיקטורים חברתיים מס' 4) @
- פערים בין-אזוריים בישראל: נתוני מפקד האוכלוסין והדיור, 1995-1948 (דוחות מחקר מס' 2)

רשימת פרסומים נבחרים

תחבורה ותקשורת

- רבעון לסטטיסטיקה של תחבורה @
- סקר משאיות, 1990 (פ"מ 924)
- סקר הרגלי נסיעה, 1996/97 (פ"מ 1141)
- על גבי תקליטור (כולל גם טעויות דגימה ונתונים ליישובים נבחרים)
- סקר מסחר, שירותים, תחבורה, תקשורת ובינוי, 2010 (פ"מ 1544) @
- הרשעות ומורשעים בעברות נהיגה, 2011-2013 (פ"מ 1601) @
- כלי רכב מנועיים, 2017 (פ"מ 1726) @
- תאונות דרכים עם נפגעים, 2017 – חלק א: סיכומים כלליים (פ"מ 1727) @
- תאונות דרכים עם נפגעים, 2017 – חלק ב: תאונות בדרכים לא-עירוניות (פ"מ 1728) @
- נסועה של כלי רכב (קילומטרז'), 2017 (פ"מ 1734) @
- מורשים לנהוג, 2018 (פ"מ 1757) @
- ספירות תנועה בדרכים לא-עירוניות, 2013-2018 (פ"מ 1760) @
- תחבורה, 1995-2006 (סטטיסטי-קל) @
- מחולל לוחות של תאונות דרכים עם נפגעים (כולל יצירת מפות וניתוח מרחבי) @
- מפות ושאלות במערכת התחבורה ביישובים @

תיירות ושירותי הארחה

- רבעון סטטיסטי לתיירות ולשירותי הארחה @
- חשבון הלווין של התיירות בישראל – סקירה כלכלית על פי לוח היצע ושימושים 2004 (פ"מ 1393) @
- תיירות, 2017 (פ"מ 1741) @
- יציאות ישראלים לחו"ל, 1999-2002 (לקט 2004/6)
- סדרת פרסומי יובל (מס' 1) – תיירות @
- תיירות ושירותי הארחה, 1990-2010 (סטטיסטי-קל) @

תנועה טבעית

- תנועה טבעית: תמותה, 1996 (פ"מ 1108)
- תמותת תינוקות, 1997-2004 – מאפיינים דמוגרפיים ובריאותיים (פ"מ 1332) @
- תנועה טבעית – לידות חי, 2013 (פ"מ 1632) @
- תנועה טבעית: נישואין וגירושין, 2013-2014 (פ"מ 1693) @
- לוחות תמותה של ישראל, 2012-2016 (פ"מ 1730) @

תעשייה ומסחר

- סקר מלאי ההון הקבוע הגולמי בתעשייה, 1.1.1992 (פ"מ 1098)
- ענפי טכנולוגיות המידע (ICT), 1995-2006 (פ"מ 1306) @
- סקר חברות ביוטכנולוגיה בישראל, 2010 (פ"מ 1537) @
- סקר מסחר, שירותים, תחבורה, תקשורת ובינוי, 2010 (פ"מ 1544) @
- חדשנות במגזר העסקי, 2010-2012 (פ"מ 1606) @
- סקר מוצרים וחומרים בתעשייה, 2014 (פ"מ 1713) @
- מחקר ופיתוח עסקי, 2015 (פ"מ 1716) @
- תעשייה, כרייה וחציבה – מדדים וסיכומים שנתיים, 2015 (פ"מ 1720) @
- סקר תעשייה, כרייה וחציבה, 2015 (פ"מ 1736) @
- סקר ענפי הכלכלה, 2015 (פ"מ 1738) @
- עוסקים ופדיון בענפי הכלכלה, על פי מס ערך מוסף, 2015-2017 (פ"מ 1745) @
- דמוגרפיה של עסקים – מקבץ נתונים סטטיסטיים ממרשם העסקים, 2011-2017 (פ"מ 1749) @
- סקר מבנה כוח אדם, דפוסי עבודה וחדשנות בתעשייה, 1997 (לקט 1999/16)
- הסיווג האחד של ענפי הכלכלה 2011 – מהדורה מתוקנת (טכני 80) @
- סדרת פרסומי יובל (מס' 4) – א. כלל ענפי המשק; ב. תעשייה, מסחר ושירותים @
- ענפי טכנולוגיות המידע, 2000 (סטטיסטי-קל) @
- המשק הישראלי, 1950-2006 (סטטיסטי-קל) @
- יבוא ויצוא סחורות של ישראל, 2005-2014 (סטטיסטי-קל) @

תרבות, בידור וספורט

- דפוסי השימוש בזמן בישראל, סקר תקצוב זמן, 1991/92 (פ"מ 996)
- דפוסי השימוש בזמן בישראל, ממצאים נוספים מסקר תקצוב זמן, 1991/92 (פ"מ 1029)
- ספריות ציבוריות, 1998 (פ"מ 1166)
- הרגלי קריאה, בילוי וספורט, 1999 (פ"מ 1187) @
- ספריות – מרכזי משאבים בבתי ספר יסודיים ועל-יסודיים, תשס"ה (פ"מ 1297) @
- ההוצאה הלאומית לתרבות, לבידור ולספורט, 1984/85-2017 (פ"מ 1739) @
- עיתונים יומיים ותקופונים שיצאו בישראל, 1995 (לקט 1998/4)
- ספרים שיצאו לאור בישראל, 1996 (לקט 2000/22)

עובדי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה שהשתתפו בהכנת הפרסום:

לשכת הסטטיסטיקן הלאומי: יואל פינקל

אגף דוברות, תקשורת והסברה: עמית יגור-קרול – עורך מדעי
מוריאל שפיר – מרכזת הפרסום

אגף הוצאה לאור: קרן יפה – עורכת הפרסום
איריס ראובני, רינת דוויק-סיקסק, ליאורה מושנוב, מעין
ערוסי, תמר בן ישי

אגף בכיר דמוגרפיה ומפקד: אביעד קלינגר, אילת כהן-קסטרו, דבורית
אנג'ל-זאבי, הדס יפה, ליאת רחבי-איטליאנו, מיכל אליאב, סופיה
פראן, שושי אינהורן-גרברצ'יק, שלמה נהיר, שלמה קדוש, אירה
חיין, אירינה קורנילנקו, דפנה הרטל, מוריה ג'ורג'י, נעמה רותם

אגף בכיר מיקרו-כלכלה: יהונתן חיון, לארה ראפדי, לירון סיוון-שרמן, ורד
שבו, קרול פלדמן, רינת כהן-מורנו, מוריה הומינר, רבקה כהן, גלינה
ברוורמן, יפית אלפנדרי, ליאור דופז, מירב פסטרנק, מרק פלדמן, מתן
שמלצר, נורית דוברין, יגאל אייזנמן, שרה דרפקין

אגף בכיר חינוך וחברה: אביאל קרנצ'לר, אורי נפתלוביץ, אורית בראני, איריס
מתתיהו, אסנת לנדאו, דוד מעגן, חיים פורטנוי, מיכל סלנסקי, מתן
שוקרון, מתן שמלצר, סופי ארצב, עינת וייס, רומן זילברשלג, יונתן
בר-און, עדנה שמעוני, אוריה לוי, אלישבע גולדצויג, רם קנדיל, תמר
רנד

אגף בכיר תשתית-כלכלה: אורית ילון-שוקרון, גילת גלימידי, מוטי דהן, דגנית
שטיין, יעל קליימן, יוסי כהן, ניב שרעבי, ד"ר משה ינאי

תחום גאוגרפיה וממ"ג: אורן רז

למידע נוסף בנושא פרסום זה
אפשר לפנות למרכזת הפרסום,
מוריאל שפיר,
טל' 02-6592025.
muriels@cbs.gov.il

עיצוב וגרפיקה: סקורפיו 88
ירושלים, 2019

תוכן העניינים

19	הקדמה
23	מדד הפריפריאליות של יישובים ורשויות מקומיות – רקע ומתודולוגיה
	■ חפות
	■ רשויות מקומיות לפי רמת פריפריאליות, 2015 ■ רשויות מקומיות לפי אשכול פריפריאליות, 2015
27	ממצאים מרכזיים

37

פרק 1 | מאפיינים דמוגרפיים

39	א. מבוא
40	ב. מונחים, הגדרות והסברים
42	ג. מקורות הנתונים
43	ד. ממצאים עיקריים – אוכלוסייה, לפי רמת פריפריאליות של יישוב המגורים
43	1. כללי
44	2. מבנה הגילים של האוכלוסייה
46	3. קבוצת אוכלוסייה
47	4. הגירה פנימית

■ חפות

	■ ירושלים – הגירה מיישובים נבחרים ורמת פריפריאליות והגירה אל יישובים נבחרים ורמת פריפריאליות, 2017 ■ תל אביב-יפו – הגירה מיישובים נבחרים ורמת פריפריאליות והגירה אל יישובים נבחרים ורמת פריפריאליות, 2017 ■ חיפה – הגירה מיישובים נבחרים ורמת פריפריאליות והגירה אל יישובים נבחרים ורמת פריפריאליות, 2017
49	5. עלייה
52	6. מצב משפחתי, נישואין וגירושין
56	7. ילודה ופרייון
62	8. משקי בית פרטיים ומשפחות
69	1.1 תיבה מאפיינים דמוגרפיים של מוסלמים במחוז הדרום (אוכלוסייה בדוית)..
	1.2 תיבה מפקד דיירים במוסדות לינה, לפי רמת פריפריאליות של היישוב
74	שבו נמצא המוסד

79	מבוא.....	א.
80	מונחים, הגדרות והסברים	ב.
85	מקורות הנתונים	ג.
86	ממצאים עיקריים.....	ד.
86	1. רווחת האוכלוסייה – מדדים סובייקטיביים, בני 20 ומעלה	
100	2. תעסוקה	
115	3. רמת חיים	
130	הון עצמי של משקי בית מדור, 2017	2.1 תיבה ◀
131	בינוי ונדל"ן, לפי רמת פריריאליות של יישוב המגורים, 2017 ..	2.2 תיבה ◀
135	צריכה של מוצרי מזון, 2017	2.3 תיבה ◀
137	נתוני הכנסה ואי-שוויון, לפי רמת פריריאליות, 2016	2.4 תיבה ◀
	נתונים פיננסיים של רשויות מקומיות, לפי רמת פריריאליות	2.5 תיבה ◀
141	של יישוב המגורים, 2016	

149	מבוא.....	א.
150	מונחים, הגדרות והסברים (בהתאמה להגדרות האיחוד האירופי).....	ב.
152	מקורות הנתונים	ג.
153	ממצאים עיקריים (בהתאמה להגדרות האיחוד האירופי)	ד.
153	1. אי-שוויון בחלוקת ההכנסות.....	
154	2. אוכלוסייה בסיכון לעוני	
158	3. תעסוקה והדרה חברתית	

פרק 4 | שירותי רווחה

161

- 163 מבוא **א.**
- 163 מונחים, הגדרות והסברים **ב.**
- 164 מקורות הנתונים **ג.**
- 165 ממצאים עיקריים **ד.**
- 165 1. רשומים ורשומים בעלי נזקקות מוגדרת במחלקות לשירותים חברתיים

■ תיבה

■ רשומים במחלקות לשירותים חברתיים ביישובים שבהם 20,000 תושבים ויותר, 2017

- 170 4.1 **תיבה** ◀ רשומים יהודים ואחרים בעלי נזקקות מוגדרת, לפי מקום לידה, ארץ מוצא, גיל, מצב משפחתי ורמת פריפריאליות של יישוב המגורים
- 174 4.2 **תיבה** ◀ רשומים בעלי נזקקות מוגדרת במחוז הצפון ובמחוז הדרום, לפי קבוצת אוכלוסייה
- 176 4.3 **תיבה** ◀ בעלי תעודת עיוור ממשד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, לפי גיל ורמת פריפריאליות של יישוב המגורים
- 178 2. סיבות עיקריות לפניות למחלקות לשירותים חברתיים של רשומים בעלי נזקקות מוגדרת

פרק 5 | חינוך והשכלה

181

- 183 מבוא **א.**
- 184 מונחים, הגדרות והסברים **ב.**
- 187 מקורות הנתונים **ג.**
- 188 ממצאים עיקריים **ד.**
- 188 1. חינוך קדם-יסודי
- 190 2. חינוך יסודי ועל-יסודי
- 193 3. נשירה מבתי ספר
- 201 4. הישגים של תלמידי כיתות יב בבחינות הבגרות
- 209 5. עובדי הוראה
- 215 6. השכלה גבוהה

- 224 5.1 **תיבה** ◀ סטודנטים לתואר ראשון ברפואה (בתשע"ז) לפי רמת פריפריאליות של יישוב המגורים בעת סיום התיכון (גיל 18)
- 225 7. רמת השכלה

229	מבוא.....	א.
230	מונחים, הגדרות והסברים.....	ב.
232	מקורות הנתונים.....	ג.
233	ממצאים עיקריים.....	ד.
233	1. תוחלת חיים, תמותה ותמותת תינוקות.....	
242	2. סיבות מוות.....	
248	3. תחלואה בשאתות ממאירות (סרטן).....	

6.1 תיבה ◀ היארעות סרטן בישראל לפי נפות ולפי רמת פריפריאליות

250	של יישוב המגורים.....	
258	4. לידות והפסקות היריון בקרב נערות.....	
262	5. הערכה עצמית של מצב הבריאות.....	
264	6. אנשים עם מוגבלות.....	
267	7. גורמי סיכון לבריאות והתנהגויות בריאות.....	
276	8. משאבים פיזיים במערכת הבריאות.....	
279	9. כוח אדם במקצועות הבריאות.....	
282	10. ביטוחי בריאות.....	

287	מבוא.....	א.
288	מונחים, הגדרות והסברים.....	ב.
289	מקורות הנתונים.....	ג.
290	ממצאים עיקריים.....	ד.
290	1. תחבורה בישראל.....	
291	2. כלי רכב מנועיים.....	
296	3. מורשים לנהוג.....	
298	4. תאונות דרכים עם נפגעים (תיקי ת"ד).....	
300	5. נפגעים בתאונות דרכים (תיקי ת"ד).....	
305	6. כלי רכב המעורבים בתאונות דרכים עם נפגעים.....	
306	7. נהגים המעורבים בתאונות דרכים עם נפגעים (תיקי ת"ד).....	
307	8. שביעות רצון מהתחבורה ומהתשתיות באזור המגורים.....	
308	9. בעלות על כלי רכב והוצאות על תחבורה ציבורית במשקי בית.....	
310	10. התנהגות אלימה בכביש.....	

7.1 תיבה ◀ סיבות שכיחות לתאונות דרכים עם נפגעים, לפי רמת פריפריאליות של יישוב המגורים של הנהג/ת וקבוצת אוכלוסייה 311

7.2 תיבה ◀ נפגעים בתאונות דרכים לפי רמת פריפריאליות - השוואה של נתוני 2008 (דוח פני החברה 3) לנתוני 2017 312

313

פרק 8 | פשיעה ומשפט

315	מבוא	א.
316	מונחים, הגדרות והסברים	ב.
318	מקורות הנתונים	ג.
319	ממצאים עיקריים	ד.
319	1. תיקים פליליים שנפתחו במשטרה - כללי	
320	2. תיקי פ"א שנפתחו במשטרה לקטינים, תשע"ו (2015/16)	
327	3. עומדים לדין ומורשעים במשפטים פליליים	
337	4. נפגעי עבריינות	
339	5. תחושת ביטחון אישי	

343

פרק 9 | סביבה

345	מבוא	א.
346	מונחים, הגדרות והסברים	ב.
347	מקורות הנתונים	ג.
348	ממצאים עיקריים	ד.
348	1. תפיסות, עמדות והרגלים של בני 20 ומעלה בנוגע לסביבת המגורים ולנושאים סביבתיים	
350	2. מחזור פסולת	
353	3. זיהום אוויר	
356	4. מדדים סביבתיים ברשויות המקומיות	

הערות הסבר

שטח הכיסוי של הנתונים הסטטיסטיים

הנתונים הסטטיסטיים מתייחסים לשטח הכלכלי של מדינת ישראל, אלא אם כן צוין אחרת.

א. שטח כלכלי של מדינה (The economic territory of a country) (על פי הגדרת OECD-SNA. לפירוט מלא של ההגדרה ראו: OECD, Glossary of Statistical Terms): השטח הכלכלי של מדינה כולל את השטח הגאוגרפי שממשלה מנהלת, ושב אין מגבלות על מעבר של אנשים, סחורות והון.

השטח הכלכלי של מדינת ישראל:

על פי הגדרה זו, השטח הכלכלי של מדינת ישראל הוא בהתאם לסעיף ב להלן.

ב. מחוז ונפה:

המחוזות והנפות מוגדרים לפי החלוקה המינהלית הרשמית של מדינת ישראל, שלפיה קיימים 6 מחוזות ו-15 נפות. כולל יישובים ישראליים באזור יהודה והשומרון.

סימנים מיוחדים בלוחות

ריק = נתונים שאין להם משמעות בגלל מבנה הלוח
 - = חוסר מקרים
 .. = נתונים בלתי ידועים או שאינם ניתנים לפרסום
 () = נתונים המבוססים על הערכה או בעלי טעות דגימה יחסית גבוהה
 0 = נתון קטן ממחצית היחידה שלפיה מוצגים הנתונים בלוח

עיגול מספרים

אין סיכום הפירוטים מתאים בהכרח לסך הכל, בגלל עיגול המספרים.

הקדמה

דוח זה הוא האחד עשר בסדרת הדוחות החברתיים של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (הלמ"ס).

הדוח הנוכחי בוחן את האוכלוסייה בהיבטים של תעסוקה, רמת חיים, רווחה, חינוך, בריאות, תחבורה, סביבה ועוד לפי **רמת הפריפריאליות של יישוב המגורים**, כפי שהוגדרה במדד הפריפריאליות של הלמ"ס, 2015.¹ ערך מדד הפריפריאליות של יישוב מחושב כסכום משוקלל של ציוני התקן של שני רכיבים: נגישות פוטנציאלית – במשקל של 2/3 וקרבה לגבול מחוז תל אביב – במשקל של 1/3.

הדוח מנתח הבדלים ופערים בין המרכז לפריפריה בישראל ומספק לקובעי המדיניות ולכלל הציבור מבט נרחב על נושא זה במגוון תחומים.

בפרסום תשעה פרקים:

פרק 1 – מאפיינים דמוגרפיים. בפרק זה מוצגים המאפיינים הדמוגרפיים העיקריים של האוכלוסייה לפי רמת הפריפריאליות של יישוב המגורים, כולל מבנה האוכלוסייה לפי גיל, קבוצת אוכלוסייה ודת, עלייה והגירה פנימית, מצב משפחתי, ילודה ופריון ומאפיינים של משקי בית פרטיים ושל משפחות.

לפרק מצורפות שתי תיבות: מאפיינים דמוגרפיים של מוסלמים במחוז הדרום (אוכלוסייה בדווית); מפקד דיירים במוסדות לינה, לפי רמת פריפריאליות של היישוב שבו נמצא המוסד.

פרק 2 – רווחת האוכלוסייה, תעסוקה ורמת חיים. פרק זה בוחן שלושה היבטים המשקפים את התמונה החברתית בישראל לפי רמת פריפריאליות:

ההיבט הראשון מתאר את **רווחת האוכלוסייה** בעזרת סדרת מדדים סובייקטיביים כגון שביעות רצון מהחיים ומהמצב הכלכלי, קשרים חברתיים ותחושת בדידות ועוד. השימוש במדדים אלו מאפשר לבחון את רווחת האוכלוסייה באופן רב-ממדי.

ההיבט השני מציג **מדדי תעסוקה.**

ההיבט השלישי מתמקד ב**רמת חיים**, באמצעות נתוני הכנסות והוצאות של משקי בית, הרכב הוצאה לתצרוכת ומדדי רמת חיים.

בפרק מובאות חמש תיבות בנושאים: הון עצמי של משקי בית מדויר; בינוי ונדל"ן לפי רמת הפריפריאליות של יישוב המגורים; צריכה של מוצרי מזון; נתוני הכנסה ואי-שוויון לפי רמת פריפריאליות; נתונים פיננסיים של רשויות מקומיות לפי רמת פריפריאליות של יישוב המגורים.

פרק 3 – עוני והדרה חברתית בהשוואה למדינות האיחוד האירופי. פרק זה מציג השוואה בין-לאומית מקיפה של מדדי העוני וההדרה החברתית. מדדים אלו פותחו באיחוד האירופי, והם מציגים סדרה של אינדיקטורים המצביעים על מאפייניהן של אוכלוסיות בסיכון לעוני.

1 ראו: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (2019). מדד פריפריאליות של יישובים ושל רשויות מקומיות, 2015. פרסום מס' 1732. ירושלים: המחבר.

פרק 4 - שירותי רווחה. פרק זה מציג את הרשומים ואת הרשומים בעלי נזקקות מוגדרת במחלקות לשירותים חברתיים לפי מאפיינים דמוגרפיים נבחרים, תוך התמקדות ברמת הפריפריאליות של יישוב המגורים. כמו כן הפרק מציג את שיעור הרשומים בעלי נזקקות מוגדרת במחלקות לשירותים חברתיים, לפי סוג הנזקקות ולפי קבוצת אוכלוסייה. ההתפלגויות מוצגות בהתאם לרמת הפריפריאליות של יישוב המגורים.

הפרק כולל שלוש תיבות: רשומים יהודים ואחרים בעלי נזקקות מוגדרת לפי מקום לידה, ארץ מוצא ורמת פריפריאליות של יישוב המגורים; רשומים בעלי נזקקות מוגדרת במחוז הצפון ובמחוז הדרום לפי קבוצת אוכלוסייה; בעלי תעודת עיוור ממשרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, לפי גיל ורמת פריפריאליות של יישוב המגורים.

פרק 5 - חינוך והשכלה. פרק זה מציג את מאפייני האוכלוסייה בחינוך ובהשכלה לפי רמות פריפריאליות שונות בחינוך הקדם-יסודי, בחינוך היסודי, בחינוך העל-יסודי ובהשכלה הגבוהה. כמו כן נבחן הקשר בין נשירה מבתי ספר, הישגים של תלמידי כיתה יב בבחינות הבגרות, מאפיינים נבחרים של עובדי הוראה (ותק וגמולי השתלמות, ציון פסיכומטרי של עובדי הוראה חדשים, עומס הוראה ושעות עבודה, ניידות ושכר עבודה) ורמת השכלה, לבין רמת הפריפריאליות של יישוב המגורים.

בפרק נכללת תיבה בנושא: סטודנטים לתואר ראשון ברפואה (בתשע"ז) לפי רמת פריפריאליות של יישוב המגורים בעת סיום התיכון (גיל 18).

פרק 6 - בריאות. בפרק זה מוצגים מדדים בהיבטים שונים של בריאות - מצב בריאות, התנהגויות בריאות (דפוסי עישון, עודף משקל והשמנת יתר, תזונה והרגלי אכילה, פעילות גופנית ועוד) ומשאבים, בחלוקה לעשרה תחומים: תוחלת חיים, תמותה ותמותת תינוקות; סיבות מוות; תחלואה בשאתות ממאירות (סרטן); לידות והפסקות היריון בקרב נערות; הערכה עצמית של מצב הבריאות; אנשים עם מוגבלות; גורמי סיכון לבריאות והתנהגויות בריאות; משאבים פיזיים במקצועות הבריאות; כוח אדם במערכת הבריאות; ביטוחי בריאות (משלימים ופרטיים). הפרק מתמקד במידת האפשר בהצגת נתוני בריאות לפי רמת פריפריאליות של יישוב המגורים.

בפרק נכללת תיבה על היארעות סרטן לפי מחוזות ולפי רמת פריפריאליות של יישוב המגורים, כפי שהיא נגזרת מדוחות של משרד הבריאות.

פרק 7 - תחבורה ותאונות דרכים. פרק זה עוסק בנושא תחבורה ותאונות דרכים בהתייחס לרמת פריפריאליות. הנושאים הנבחנו בפרק הם: תחבורה בישראל, כלי רכב מנועיים, מורשים לנהוג, תאונות דרכים עם נפגעים, נפגעים בתאונות דרכים, כלי רכב מעורבים בתאונות דרכים, נהגים המעורבים בתאונות דרכים עם נפגעים, שביעות רצון בנושאי תחבורה באזור המגורים, בעלות על כלי רכב, הוצאות על תחבורה ציבורית במשקי בית והתנהגות אלימה בכביש.

לפרק מצורפות שתי תיבות: סיבות שכיחות לתאונות דרכים עם נפגעים לפי רמת פריפריאליות של יישוב המגורים וקבוצת אוכלוסייה; נפגעים בתאונות דרכים לפי רמת פריפריאליות - השוואה של נתוני 2008 (דוח פני החברה 3) לנתוני 2017.

פרק 8 - פשיעה ומשפט. הפרק מציג נתונים על הפשיעה במדינת ישראל, תוך התמקדות ברמת הפריפריאליות של יישוב המגורים. בפרק מובאים נתונים אובייקטיביים על הפשיעה המדווחת למשטרת ישראל (נתוני פתיחת תיקים במשטרה, עומדים לדין ומורשעים) ומדדים סובייקטיביים (מסקר ביטחון אישי), שהם רכיבי משלים וחשוב לתמונה של נפגעי העבירות ושל תחושת הביטחון של הציבור.

פרק 9 - סביבה. פרק זה מביא נתונים סובייקטיביים על עמדות והרגלים הנוגעים לסביבת המגורים ולנושאים סביבתיים, בדגש על רמת הפריפריאליות של יישוב המגורים. כמו כן מוצגים מדדים בנושאי מחזור פסולת וזיהום אוויר. בפרק מוצגים גם מדדים סביבתיים ברשויות המקומיות, המשקפים את איכות השירותים הסביבתיים ברשות ואת מצב הסביבה באזור המגורים, וכן מדדים תשתיתיים הקשורים לרמת הפעילות הכלכלית ביישוב. מדדים אלו מעידים על רמת החיים ביישובים ועל יכולתן של הרשויות לספק מענה לצורכי תשתית בסיסיים.

ברצוני להודות לרישום הלאומי לסרטן ולמרכז הלאומי לבקרת מחלות במשרד הבריאות על תרומתם לדוח זה. וכמו תמיד, תודה מיוחדת לעובדים הרבים של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה שהשתתפו וסייעו כה רבות בהכנת הדוח.

הדוח מופיע באתר ה"למ"ס: www.cbs.gov.il. באתר מרוכזים בין השאר כל דוחות פני החברה שפורסמו עד כה.

בברכה,

פרופ' דניאל פפרמן

הסטטיסטיקן הלאומי

ירושלים, תשע"ט-2019

מדד הפריפריאליות של יישובים ורשויות מקומיות - רקע ומתודולוגיה

מבוא

בתודעה הישראלית, הפריפריה מזוהה עם מחוז הדרום ועם מחוז הצפון ונקשרת לרמה חברתית-כלכלית נמוכה. בעקבות מאפייני פיזור האוכלוסייה בארץ מאז קום המדינה, השתרשה התפיסה שככל שיישוב מרוחק יותר ממרכזי אוכלוסייה ומפעילות כלכלית, כך למתגוררים בו יש הזדמנויות מצומצמות יותר. תפיסה זו מבלבלת בין מושגים גאוגרפיים למצב חברתי-כלכלי של האוכלוסייה.

יש להבדיל בין המושג "פריפריה" כסממן לרמה חברתית-כלכלית נמוכה לבין "מדד פריפריאלי" במובן הגאוגרפי. אזור פריפריאלי מוגדר כאזור המרוחק מאפשרויות (כגון שווקים, מקומות תעסוקה ושירותי בריאות), מפעילויות (כגון עבודה, לימודים, קניות ופנאי) או מנכסים הקיימים בכל האזורים, כולל באזור עצמו. מדד הפריפריאליות נבנה בהתאם להגדרה זו, במטרה לאפיין את היחידות הגאוגרפיות לפי מיקומן הגאוגרפי, בטווח שבין הפריפריאלי ביותר לבין המרכזי ביותר.

הגדרות

יישוב: מקום המאוכלס בקביעות והמקיים את התנאים האלה:

- א. יש בו בדרך כלל 40 תושבים בוגרים או יותר;
- ב. יש לו מינהל עצמי;
- ג. הוא אינו נמצא בתחום הרשמי של יישוב אחר;
- ד. הקמתו אושרה על ידי מוסדות התכנון.

יישוב עירוני: יישוב שאוכלוסייתו מונה 2,000 תושבים או יותר.

יישוב כפרי: יישוב שאוכלוסייתו מונה פחות מ-2,000 תושבים (גם אם אינו חקלאי ואינו בעל אופי כפרי).

הערות:

א. היישובים הכפריים מסווגים לצורות היישוב האלה: מושב, מושב שיתופי, קיבוץ, יישוב מוסדי, יישוב קהילתי ויישוב כפרי אחר.

ב. מושבים, מושבים שיתופיים וקיבוצים שבהם 2,000 תושבים או יותר מסווגים כיישובים עירוניים.

מושב: יישוב כפרי המאורגן כאגודה שיתופית ויש לו זכות לנחלות חקלאיות (כמשמעות מונח זה במינהל מקרקעי ישראל). זהו יישוב של יחידות משפחתיות, אשר כל אחת מהן היא ישות כלכלית עצמאית. חלק מהייצור ומהמינהל הכלכלי הוא בידי האגודה השיתופית ורמת השיתוף נקבעת על ידי התושבים.

קיבוץ: יישוב כפרי שיתופי, שבו הייצור, השיווק והצריכה מאורגנים על בסיס שיתופי.

רשות מקומית: ישות העוסקת בניהול העניינים המקומיים של יישוב או של קבוצת יישובים. הרשויות המקומיות מחולקות לשלוש, על פי מעמדן המוניציפלי: עיריות, מועצות מקומיות ומועצות אזוריות (מועצה אזורית מאגדת בתוכה כמה צורות יישוב כגון מושבים, קיבוצים ויישובים כפריים).

מדד הפריפריאליות 2004

מדד הפריפריאליות הראשון התפרסם בשנת 2008 בהתבסס על נתוני 2004 ובבנה ברמה של רשות מקומית, כממוצע של שני רכיבים:

1. מדד נגישות פוטנציאלית של רשות מקומית (Potential Accessibility) – מבטא את קרבת הרשות המקומית לכל אחת מהרשויות המקומיות בארץ, משוקלל בגודל האוכלוסייה שלהן, על פי מודל הגרביטציה המיושם בעולם למדידת הפריפריאליות של אזורים שונים.

2. קרבה של רשות מקומית לגבול מחוז תל אביב, בהיותו מרכז כלכלי ועסקי של המדינה, המתלכד עם המרכז הגאוגרפי.

מדד זה נבנה עבור 252 רשויות מקומיות בישראל: 198 עיריות ומועצות מקומיות ו-54 מועצות אזוריות, לפי מעמדן המוניציפלי המעודכן לסוף שנת 2004.

מדד הפריפריאליות 2015

מדד הפריפריאליות 2015¹ חושב עבור 1,210 יישובים, מהם 201 עיריות ומועצות מקומיות ו-1,009 יישובים בתוך 54 מועצות אזוריות, לפי מעמדן המוניציפלי המעודכן לסוף שנת 2015.

מדד זה צפוי להתעדכן פעם בחמש שנים.

1 ראו: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (2019). מדד פריפריאליות של יישובים ושל רשויות מקומיות, 2015. פרסום מס' 1732. ירושלים: המחבר.

ערך מדד הפריפריאליות של יישוב מחושב כסכום משוקלל של ציוני התקן של שני רכיבים:

1. נגישות פוטנציאלית – במשקל של 2/3;

2. קרבה לגבול מחוז תל אביב – במשקל של 1/3.

רכיב הנגישות הפוטנציאלית מחושב לפי מודל הגרביטציה, ומבטא את קרבת היישוב לכל אחד מ-1,210 היישובים, משוקלל בגודל האוכלוסייה שלהם. גודל האוכלוסייה מעיד על עוצמת האפשרויות, הפעילויות והנכסים בכל יישוב.

רכיב הקרבה לגבול מחוז תל אביב מחושב כמרחק היישוב מגבול מחוז תל אביב. ערך זה מוכפל במינוס אחד כדי לקבל את כיוון הקשר הרצוי. רכיב זה מבטא את המבנה המונוצנטרי של מדינת ישראל, שבו מחוז תל אביב הוא מרכז כלכלי ועסקי של המדינה.

חישוב המרחקים בכל אחד מרכיבי המדד נעשה לפי הדרך הקצרה ביותר ברשת צירי התנועה בכבישים המעודכנת לסוף שנת 2015, תחת האילוץ של חסימת כבישים סגורים מטעמי בנייה או ביטחון.

הערך הנמוך של המדד מציין את היישוב הפריפריאלי ביותר, והערך הגבוה – את היישוב המרכזי ביותר.

ערך מדד הפריפריאליות של רשות מקומית הוא ערך מדד של עירייה, מועצה מקומית או מועצה אזורית כפי שהתקבל מהעיבוד של מדד הפריפריאליות של היישובים. ערך מדד הפריפריאליות של מועצה אזורית מתקבל כממוצע של ערכי מדד הפריפריאליות של היישובים בתוך המועצה, משוקלל בגודל האוכלוסייה שלהם.

הרשויות המקומיות חולקו ל-10 קבוצות (אשכולות) הומוגניות שאינן שוות גודל, לפי ערכי מדד הפריפריאליות שלהן. החלוקה בוצעה בשיטת ניתוח אשכולות, כך ששוונות ערכי המדד בתוך הקבוצות תהיה מינימלית ככל האפשר, ושונות ערכי המדד בין הקבוצות תהיה מקסימלית. באשכול 1 נמצאות הרשויות הפריפריאליות ביותר, ובאשכול 10 – הרשויות המרכזיות ביותר.

היישובים בתוך המועצות האזוריות סווגו ל-10 אשכולות לפי ערכי מדד הפריפריאליות שלהם ולפי גבולות האשכולות של הרשויות המקומיות.

לצורך ניתוח דוח פני החברה 11 קובצו 10 האשכולות ל-5 רמות פריפריאליות, כדי לאפשר הצגת נתונים רבים יותר בהתבסס על הסקרים השוטפים שהלשכה המרכזית לסטטיסטיקה מבצעת.

10 אשכולות	5 רמות פריפריאליות
1+2	1 – פריפריאלי מאוד
3+4	2 – פריפריאלי
5	3 – בין פריפריאלי למרכזי (1)
6+7	4 – מרכזי
8+9+10	5 – מרכזי מאוד

(1) רמה זו מצוינת בפרסום גם כ"יישובי ביניים" או "בינוני".

במקרים שבהם לא היה אפשר לפרסם נתונים בחלוקה של 5 רמות, קובצו רמות 1 ו-2 (פריפריאלי מאוד ופריפריאלי) ליישובי הפריפריה ורמות 4 ו-5 (מרכזי ומרכזי מאוד) ליישובי המרכז.

בהתבסס על 5 רמות הפריפריאליות, הובאה בדוח זה תמונת מצב של החברה הישראלית בתחומים דמוגרפיה, רווחה, תעסוקה, רמת חיים, עוני, חינוך, בריאות, תחבורה, פשיעה וסביבה.

יישובים ואוכלוסייה, לפי רמת פריפריאליות, 2017

מרכזי מאוד	מרכזי	בין פריפריאלי למרכזי	פריפריאלי	פריפריאלי מאוד	סך הכל	
3,424,445	1,770,263	1,809,710	1,545,960	173,519	8,797,943	סך כל האוכלוסייה
1,100,918	610,034	641,002	596,338	56,114	3,043,254	בני 0-18
274,549	146,591	162,232	155,493	16,574	764,930	בני 19-24
1,581,279	797,333	814,522	670,600	84,179	3,971,894	בני 25-64
467,700	216,305	191,955	123,530	16,652	1,017,864	בני 65 ומעלה
50	213	278	558	111	1,210	יישובים
27	53	66	101	10	257	יישובים עירוניים
23	160	212	457	101	953	יישובים כפריים
27	48	60	102	18	255	רשויות מקומיות
16	105	108	176	41	446	מושבים
4	24	43	153	43	267	קיבוצים
50	205	251	472	104	1,082	יישובים יהודיים(1)
3	10	29	88	7	137	יישובים לא יהודיים(1)

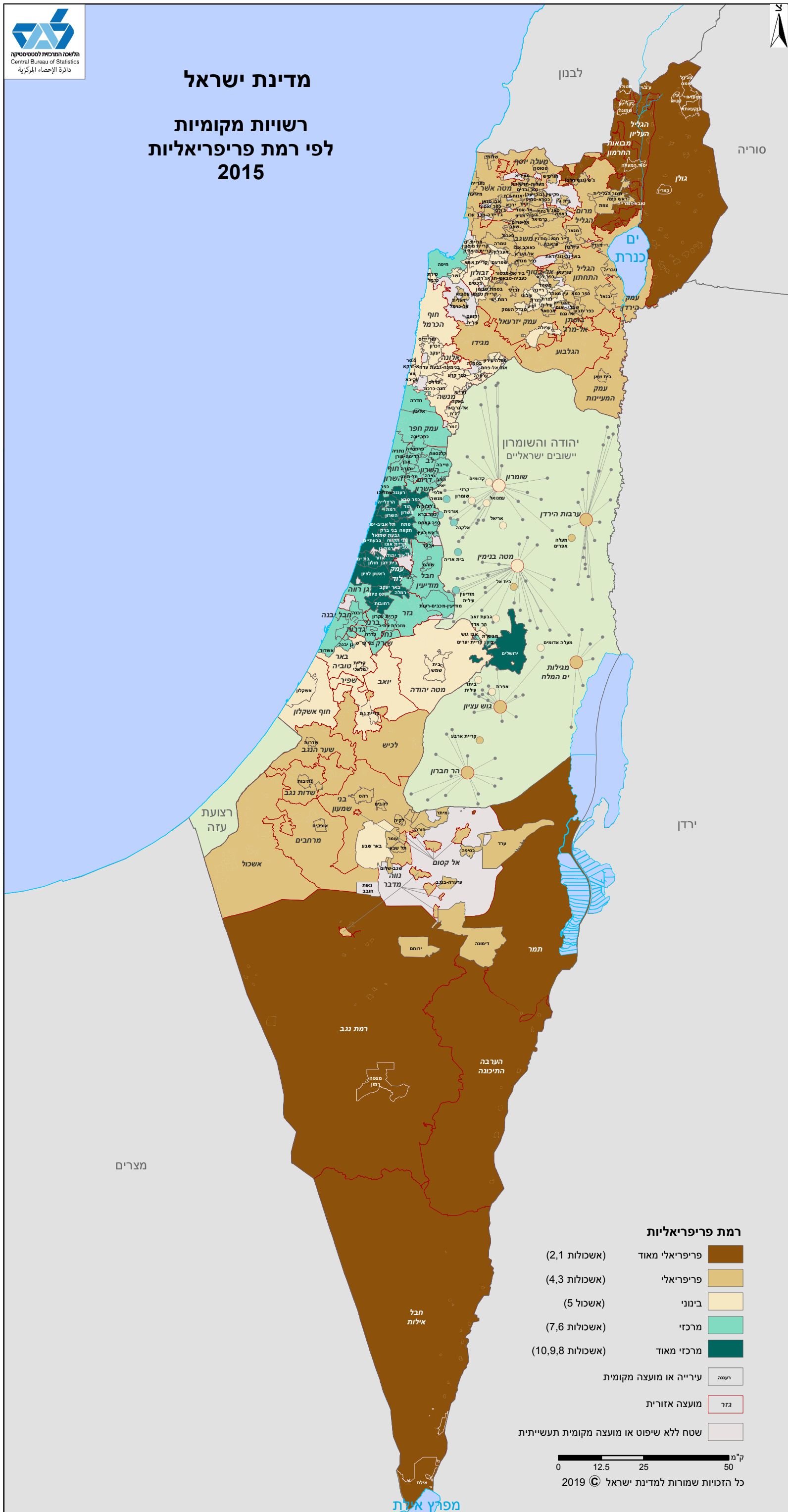
(1) כולל יישובים מעורבים.

מדינת ישראל

רשויות מקומיות

לפי רמת פריפריאליות

2015

רמת פריפריאליות

- פריפריאלי מאוד (אשכולות 2,1)
- פריפריאלי (אשכולות 4,3)
- בינוני (אשכול 5)
- מרכזי (אשכולות 7,6)
- מרכזי מאוד (אשכולות 10,9,8)
- עירייה או מועצה מקומית
- מועצה אזורית
- שטח ללא שיפוט או מועצה מקומית תעשיתית

ק"מ 0 12.5 25 50

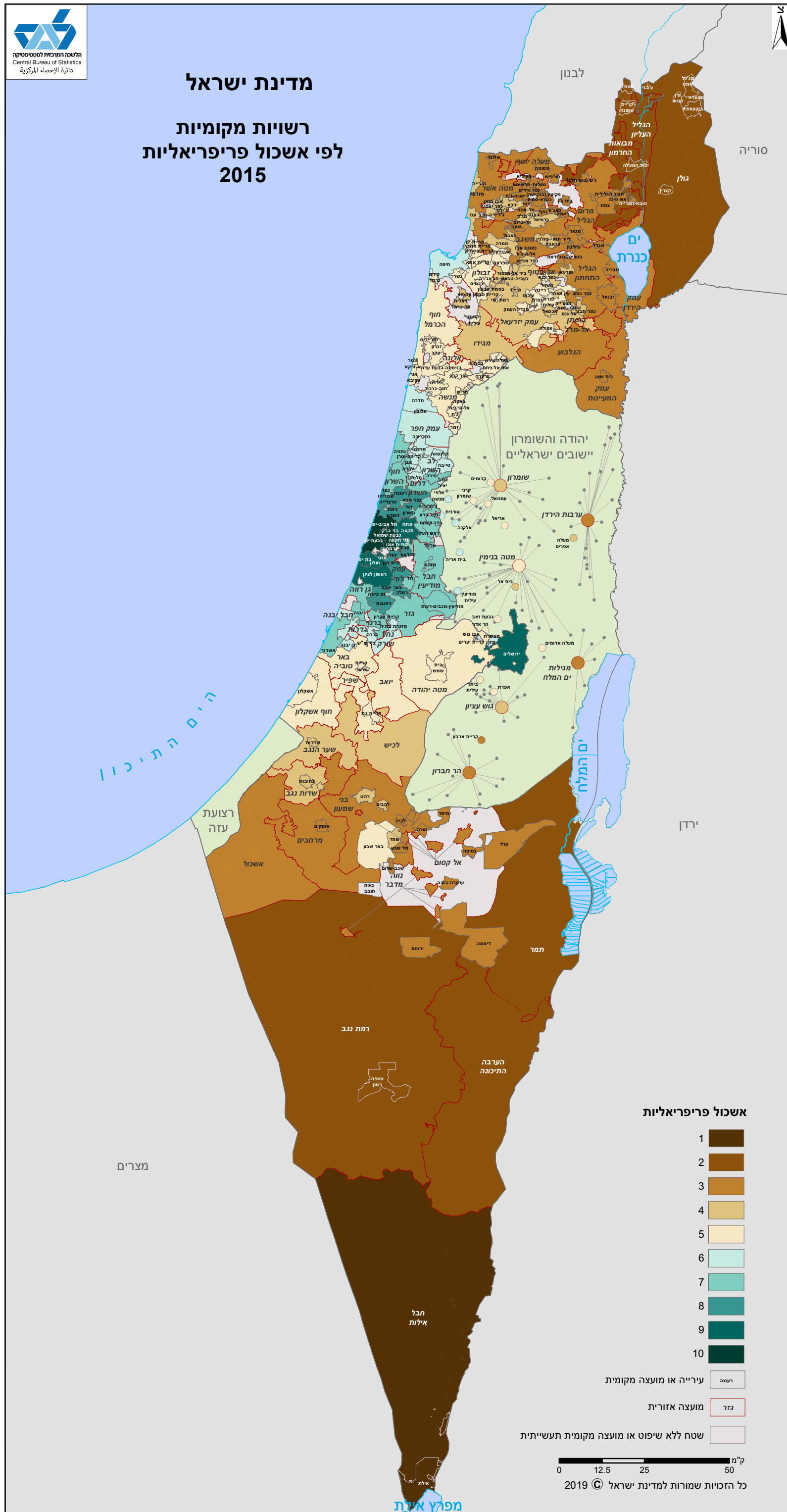
 כל הזכויות שמורות למדינת ישראל © 2019

מדינת ישראל

רשויות מקומיות

לפי אשכול פריפראליות

2015

אשכול פריפראליות

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6
- 7
- 8
- 9
- 10

רענה עירייה או מועצה מקומית
 גזר מועצה אזורית
 שטח ללא שיפוט או מועצה מקומית תעשיתית

ק"מ 0 12.5 25 50
 כל הזכויות שמורות למדינת ישראל © 2019

ממצאים מרכזיים

מאפיינים דמוגרפיים

בסוף שנת 2017 היו בישראל 8,797.9 אלף תושבים - 6,959.8 אלף יהודים ואחרים ו-1,838.2 אלף ערבים. מרבית אוכלוסיית ישראל היא אוכלוסייה עירונית המתגוררת במרכז הארץ (מחוז תל אביב ומחוז המרכז).

מבט על פיזור האוכלוסייה לפי רמת פריפריאליות מראה כי כ-60% (5,194.7 אלף) מתושבי ישראל גרים באזורים המוגדרים מרכזיים או מרכזיים מאוד וכ-2% (173.5 אלף) בלבד מתגוררים באזורים המוגדרים פריפריאליים מאוד. יש לציין כי הנתונים אינם כוללים מקומות שלא סווגו לפי רמת פריפריאליות - במקומות אלו התגוררו כ-74 אלף איש בסוף שנת 2017, רובם בדוויים בנגב.

בחינת פיזור האוכלוסייה לפי קבוצת אוכלוסייה מראה הבדלים בין יהודים ואחרים לערבים: 66.5% מהיהודים והאחרים גרים באזורי המרכז לעומת 32.5% מהערבים. 44.5% מהערבים גרים באזורי הפריפריה לעומת 13.4% מהיהודים והאחרים. כמו כן נמצא כי 95.1% מהאוכלוסייה הדרוזית מתגוררת באזורי הפריפריה.

בשנת 2017 נולדו 183,648 יילודים, מהם 139,866 יילודים לנשים יהודיות ואחרות ו-43,782 יילודים לנשים ערביות. כ-58% מהיילודים נולדו באזורים מרכזיים ומרכזיים מאוד (105,638 יילודים), וכ-20% נולדו באזורים פריפריאליים ופריפריאליים מאוד (37,123 יילודים), בדומה לחלקה היחסי של אוכלוסיית ישראל באזורים אלו.

בשנת 2017, מספר הילדים הממוצע שאישה הייתה צפויה ללדת במהלך חייה (שיעור פריון כולל) היה 3.11 ילדים לאישה. אצל יהודיות ואחרות שיעור הפריון הכולל היה 3.05 ילדים לאישה ואצל ערביות - 3.16 ילדים לאישה. רמת הפריון הנמוכה ביותר נצפתה באזורים פריפריאליים מאוד (2.55 ילדים לאישה), ורמת הפריון הגבוהה ביותר נצפתה באזורים פריפריאליים (3.24 ילדים לאישה).

בשנת 2017 היו כ-2.5 מיליון משקי בית פרטיים בישראל. מרבית משקי הבית בכל רמות הפריפריאליות היו משקי בית משפחתיים, שבהם מתגוררת משפחה גרעינית אחת לפחות. חלקם היחסי של משקי הבית המשפחתיים ביישובים פריפריאליים היה הגבוה ביותר - 88.7%, גבוה אף מחלקם היחסי בכלל האוכלוסייה בכל הארץ - 79.6%.

מספר הנפשות הממוצע למשק בית גבוה יותר במשקי בית המתגוררים ביישובים הפריפריאליים וביישובי הביניים, הן באוכלוסייה היהודית והן באוכלוסייה הערבית.

חלקם היחסי של משקי בית עם ילדים עד גיל 17 הוא הגבוה ביותר ביישובים פריפריאליים ופריפריאליים מאוד. במקביל חלקם היחסי של משקי בית עם בני 65 ומעלה הוא הנמוך ביותר ברמות אלו, ועולה ככל שעולה רמת המרכזיות.

חלקן היחסי של משפחות חד-הוריות שבהן הילד הצעיר הוא עד גיל 17 היה גדול במיוחד ביישובים פריפריאליים מאוד (8.2%) בהשוואה לאחוז הארצי (5.9%).

המשפחות היהודיות התאפיינו באחוז גבוה של זוגות ללא ילדים, במיוחד ביישובים מרכזיים מאוד (30.5%) - פי שניים מהאחוז הגבוה ביותר במשפחות ערביות, הנמצא ביישובים מרכזיים (15.7%).

רווחת האוכלוסייה

88.6% מבני 20 ומעלה דיווחו ב-2017 שהם מרוצים מחייהם - 91.8% מהיהודים ו-75.3% מהערבים. הן ביישובי המרכז והן ביישובי הפריפריה, שביעות הרצון מהחיים גבוהה יחסית (90.3% ו-88.5%, בהתאמה). ביישובים פריפריאליים מאוד 93.5% מרוצים מחייהם, ואילו ביישובי הביניים 83.6% מרוצים מחייהם.

62.3% מבני 20 ומעלה היו מרוצים ב-2017 ממצבם הכלכלי - 65.2% מהיהודים ו-52.9% מהערבים. 62.4% מבני 20 ומעלה היו מרוצים ממצבם הכלכלי ביישובי המרכז, ו-69.7% ביישובים הפריפריאליים מאוד.

53.7% סבורים שהחיים ישתפרו בשנים הקרובות - 55.5% מהיהודים ו-46.9% מהערבים. 58.7% מהגרים ביישובים הפריפריאליים מאוד סבורים שחיהם ישתפרו בשנים הקרובות, לעומת 50.4% מהגרים ביישובי הביניים ו-53.5% מהגרים ביישובי המרכז.

שיעור המצפים לשיפור במצבם הכלכלי נמוך יותר - 45.4% (46.7% מהיהודים ו-40.4% מהערבים). 58.0% מצפים לשיפור במצבם הכלכלי ביישובים פריפריאליים מאוד ו-43.8% ביישובי המרכז.

67.9% מצליחים לכסות את ההוצאות החודשיות של משק הבית; 70.5% ביישובי המרכז ו-63.4% ביישובי הפריפריה. שיעור המוותרים על תזונה עקב קשיים כלכליים גבוה יותר ביישובי הפריפריה מאשר ביישובי המרכז: 10.5% ויתרו בשנה האחרונה על אוכל ביישובי הפריפריה (5.7% ביישובי המרכז), 9.6% אכלו פחות מאשר רצו (5.8% ביישובי המרכז) ו-7.4% ויתרו על ארוחה חמה (3.8% ביישובי המרכז).

שיעור הנזקקים לטיפול רפואי נמוך יותר ביישובי הפריפריה (50.9%) מאשר ביישובי המרכז (60.6%), אולם בין הנזקקים לטיפול, ביישובי הפריפריה שיעור גבוה יותר ויתרו עליו מסיבות כלכליות (19.2% לעומת 6.1% בהתאמה).

תושבי הפריפריה נזקקו פחות לתרופות במרשם רופא (59.1%) מאשר תושבי המרכז (69.7%). בין הנזקקים לתרופות, שיעור גבוה יותר ויתרו על תרופות מסיבות כלכליות ביישובי הפריפריה (17.2%) לעומת יישובי המרכז (4.2%).

59.3% מבני 20 ומעלה מרוצים מאוד מהקשר עם בני משפחתם - 63.4% ביישובי הפריפריה ו-58.9% ביישובי המרכז. 36.4% נוספים מרוצים מהקשר עם המשפחה - 36.9% ביישובי המרכז ו-31.8% ביישובי הפריפריה.

ל-13.0% מתושבי הפריפריה אין קשרים חברתיים, בהשוואה ל-7.9% מתושבי המרכז. 47.0% מתושבי המרכז נמצאים בקשרים עם חברים בכל יום או כמעט בכל יום ו-41.6% מתושבי הפריפריה.

21.4% חשים בדידות לעיתים קרובות או מדי פעם - 23.9% ביישובי הפריפריה ו-21.0% ביישובי המרכז. ביישובי הפריפריה 12.1% חשים שאין להם למי לפנות בעת משבר או מצוקה, לעומת 5.6% ביישובי המרכז.

בקרוב יהיו יהודים בני 20 ומעלה: 10.2% חרדים; 11.5% דתיים; 33.6% מסורתיים ו-44.3% לא דתיים וחילוניים. שיעור החילונים ביישובי המרכז (46.6%) גבוה משיעורם ביישובי הפריפריה (39.6%). שיעור החרדים והדתיים דומה (19.3% בפריפריה ו-21.6% במרכז).

בקרוב הלא יהיו יהודים בני 20 ומעלה - 58.8% דתיים ו-40.9% לא דתיים. 59.7% ביישובי הפריפריה דתיים ו-40.1% לא דתיים; 56.7% ביישובי המרכז דתיים ו-42.8% לא דתיים.

41.2% מהאוכלוסייה סבורים שניתן לבטוח במרבית האנשים - ביישובי המרכז שיעור גבוה יותר (44.1%) לעומת יישובי הפריפריה (31.5%). 55.4% מהאוכלוסייה חושבים שיש להיזהר מאנשים באופן כללי - ביישובי המרכז שיעור נמוך יותר (52.4%) לעומת יישובי הפריפריה (66.1%).

תעסוקה

ביישובים פריפריאליים מאוד **שיעור התעסוקה** הגיע ל-69.1% – גבוה מאשר ביישובים מרכזיים מאוד (64.6%) ומרכזיים (65.3%), וגבוה במידה ניכרת לעומת יישובים פריפריאליים ויישובי ביניים (56.7% ו-60.9%, בהתאמה).

אחוז הבלתי מועסקים ביישובים הפריפריאליים מאוד והפריפריאליים גבוה מאשר ביישובים מרכזיים מאוד (4.5% ו-5.0% לעומת 3.9%, בהתאמה), והוא יורד ככל שהיישוב מרכזי יותר, בעיקר בקרב נשים.

קיים קשר בין משלח היד לרמה הפריפריאלית של היישוב שהמועסק מתגורר בו. אחוז הגברים העובדים בעלי משלח יד אקדמי ביישובים מרכזיים מאוד הגיע ל-28.1%, לעומת 11.3% ביישובים פריפריאליים מאוד. 30.6% מהמועסקים ביישובים פריפריאליים מאוד עבדו כעובדים מקצועיים בתעשייה ובבינוי ועובדים מקצועיים אחרים לעומת 18.1% ביישובים מרכזיים מאוד. גם בקרב נשים התמונה דומה, אם כי הפערים קטנים יותר בהשוואה לפי רמת פריפריאליות. 72.4% מבעלי רישיון הנהיגה נוהגים בכל יום או כמעט בכל יום: 76.5% ביישובי הפריפריה ו-71.8% ביישובי המרכז. בקרב המועסקים, שיעור המגיעים לעבודה בתחבורה ציבורית ביישובי המרכז (21.1%) גבוה פי שניים מאשר ביישובי הפריפריה (10.1%). משך זמן ההגעה לעבודה ארוך יותר ביישובי המרכז מאשר ביישובי הפריפריה: ביישובי המרכז 37.8% מגיעים לעבודה בתוך חצי שעה או יותר, לעומת 27.4% ביישובי הפריפריה.

רמת חיים

השיעור הגבוה ביותר של משקי בית ערביים נמצא ביישובים פריפריאליים – 43.6%, ואילו השיעור הגבוה ביותר של משקי בית יהודיים נמצא ביישובים מרכזיים מאוד – 47.2%.

גודל משק הבית הממוצע במשקי בית יהודיים (3.1 נפשות), נמוך מאשר במשקי בית ערביים (4.5 נפשות), אולם מספר המפרנסים הממוצע במשקי בית יהודיים (1.5) גבוה מאשר במשקי בית ערביים (1.4), וכך התמונה גם בפילוח לפי רמת פריפריאליות.

בשנת 2017 **ההכנסה הכספית הממוצעת ברוטו לחודש**, הייתה 20,027 ש"ח בקרב כלל משקי הבית. ההכנסה ביישובים מרכזיים מאוד (21,094 ש"ח) או מרכזיים (21,728 ש"ח) הייתה גבוהה ביותר מ-35% מאשר ההכנסה ביישובים פריפריאליים מאוד (16,142 ש"ח).

במשקי בית יהודיים 78.6% מההכנסה הכספית ברוטו מקורה בעבודה, 10.4% בקצבאות ובתמיכות, 7.4% בפנסיות ובקופות גמל ו-3.6% בהון. ביישובים פריפריאליים 82.3% מההכנסה הכספית ברוטו מקורה בעבודה – השיעור הגבוה ביותר בהשוואה לפי רמת פריפריאליות. לעומת זאת הרכב ההכנסה מהון הוא הגבוה ביותר ביישובים מרכזיים מאוד (5.1%).

במשקי בית ערביים 81.8% מההכנסה הכספית ברוטו מקורה בעבודה, ואילו 14.5% מההכנסה בקצבאות ובתמיכות. בהשוואה לפי רמת פריפריאליות, הרכב ההכנסה מהון גבוה (2.3%) ביישובים מרכזיים מאוד לעומת שאר היישובים. לעומת זאת ביישובים פריפריאליים מאוד מקור 22.2% מההכנסה בקצבאות ובתמיכות.

ההוצאה החודשית לתצרוכת במשקי בית יהודיים

ההוצאה לתצרוכת במשקי בית יהודיים הייתה 16,659 ש"ח. ההוצאה לתצרוכת גבוהה ביישובים מרכזיים (17,204 ש"ח) מההוצאה ביישובים פריפריאליים (16,032 ש"ח) ופריפריאליים מאוד (15,312 ש"ח).

ההוצאה לדיור הייתה הרכיב הגבוה ביותר מתוך ההוצאה לתצרוכת בקרב כלל משקי הבית היהודיים (25.7%), וככל שמשק הבית נמצא ביישוב מרכזי יותר, כך ההוצאה גבוהה יותר – ביישובים פריפריאליים מאוד הייתה ההוצאה לדיור 3,257 ש"ח – 21.3% מכלל התצרוכת, וביישובים מרכזיים מאוד הייתה ההוצאה לדיור 4,904 ש"ח – 28.8% מהתצרוכת.

ההוצאה למזון (כולל ירקות ופירות) הייתה רכיב גדול יותר בהוצאה במשקי בית יהודיים ביישובים פריפריאליים מאוד (18.8%), לעומת יישובים מרכזיים מאוד (15.0%).

ההוצאה לבריאות במשקי בית יהודיים ביישובים מרכזיים מאוד הסתכמה ב-1,013 ש"ח (6.0% מההוצאה לתצרוכת). ביישובים פריפריאליים מאוד הוצאה זו נמוכה יותר והסתכמה ב-963 ש"ח (6.3% מההוצאה לתצרוכת), וביישובי הביניים - 928 ש"ח (6.0% מההוצאה לתצרוכת).

ההוצאה לתחבורה ותקשורת דומה במשקי בית ביישובים פריפריאליים (3,544 ש"ח), ביישובים מרכזיים (3,592 ש"ח), וביישובים מרכזיים מאוד (3,209 ש"ח), אולם במשקי בית יהודיים ביישובים פריפריאליים מאוד הוצאה זו נמוכה יותר (2,957 ש"ח).

ההוצאה החודשית לתצרוכת במשקי בית ערביים

ההוצאה הכוללת לתצרוכת במשקי בית ערביים הייתה 15,337 ש"ח. ביישובים פריפריאליים מאוד ההוצאה הייתה 12,593 ש"ח - הנמוכה ביותר בהשוואה לפי רמת פריפריאליות, אולם דומה לרמת ההוצאה ביישובים מרכזיים מאוד. במשקי בית ביישובים מרכזיים הייתה ההוצאה לתצרוכת הגבוהה ביותר (17,435 ש"ח).

ההוצאה למזון (כולל ירקות ופירות) הייתה הרכיב הגדול ביותר בהוצאה במשקי הבית הערביים (24.0%). ביישובים פריפריאליים וביישובי הביניים היה הרכב ההוצאה על מזון בשיעור דומה (כ-24%), אולם ביישובים מרכזיים מאוד היה הרכב ההוצאה על מזון גבוה יותר ועמד על 26.7% מההוצאה לתצרוכת.

ההוצאה לדיור הייתה הרכיב השני בגודלו מתוך ההוצאה לתצרוכת במשקי בית ערביים ביישובים מרכזיים מאוד (24.2%), לעומת כ-14% ביישובים פריפריאליים מאוד ופריפריאליים.

66.5% ממשקי הבית גרים בדירות בבעלותם. ביישובים פריפריאליים האחוז הגבוה ביותר של הגרים בדירות בבעלותם (76.9%), והאחוז הנמוך ביותר של הגרים בדירות בשכירות (18.0%). לעומת זאת ביישובים מרכזיים מאוד האחוז הנמוך ביותר של הגרים בדירות בבעלותם (60.1%), והאחוז הגבוה ביותר של הגרים בדירות בשכירות (34.4%).

הממוצע הנמוך ביותר של **ערך הדירה בבעלות** הוא ביישובים פריפריאליים מאוד (1,065 אלף ש"ח), והגבוה ביותר ביישובים מרכזיים מאוד (2,255 אלף ש"ח) - פי שניים ויותר. באופן כללי ככל שיישוב מרכזי יותר, כך ערך הדירה בבעלות עולה. בממוצע ערך דירה בבעלות הוא 1,801 אלף ש"ח.

עוני והדרה חברתית

בדומה לשנים קודמות, נמצא כי שיעורי העוני בישראל גבוהים משיעורי העוני במדינות האיחוד האירופי, הן ברמה הכללית והן בקרב קבוצות אוכלוסייה בסיכון לעוני: ילדים בני 0-17, בני 65 ומעלה ונשים, ולעומת זאת, שיעור הגרים במשקי בית ללא משתתפים בכוח העבודה נמוך יותר מבמדינות האיחוד האירופי.

בהשוואה לפי רמת פריפריאליות נמצא ששיעור הסיכון לעוני הגבוה ביותר נמצא בקרב משקי בית באזורים פריפריאליים (36.9%) והנמוך ביותר בקרב משקי בית באזורים מרכזיים (22.2%).

שירותי רווחה

בשנת 2017 היו רשומים במחלקות לשירותים חברתיים כ-1.2 מיליון נפש - שיעור של 139.3 רשומים ל-1,000 נפש. השיעור הגבוה ביותר של רשומים היה ביישובים פריפריאליים (195.3 ל-1,000 נפש) ואחריהם ביישובים פריפריאליים מאוד (155.1 ל-1,000 נפש). שיעור הרשומים יורד בהדרגה עד שביישובים מרכזיים מאוד היה השיעור 112.6 ל-1,000 נפש.

ביישובים מרכזיים מאוד אחד מכל 12 אנשים היה בעל נזקקות מוגדרת, ביישובים פריפריאליים מאוד אחד מכל 9 אנשים היה בעל נזקקות מוגדרת וביישובים פריפריאליים – אחד מכל 8 אנשים היה בעל נזקקות מוגדרת. בכל רמות הפריפריאליות של יישוב המגורים, שיעור בעלי הנזקקות המוגדרת היה גבוה יותר בקרב ערבים מבקר יהודים ואחרים.

בשנת 2017 הוגדרה נזקקות ל-70.5% מכלל הרשומים במחלקות לשירותים חברתיים. סוג הנזקקות השכיח ביותר היה 'תפקוד לקוי של הורים או של ילדים/נוער' – שיעור של 31.3 ל-1,000 נפש. שיעור בעלי הנזקקות מסוג 'תפקוד לקוי של הורים או של ילדים/נוער' היה גבוה במיוחד ביישובים הפריפריאליים (49.1 ל-1,000 נפש) ולאחר מכן ביישובים הפריפריאליים מאוד (39.4 ל-1,000 נפש) וביישובי הביניים (38.1 ל-1,000 נפש). מגמה דומה של התפלגות לפי רמת הפריפריאליות נמצאה גם בשיעור בעלי הנזקקות מסוג 'עוני, קשיי הכנסה ותעסוקה' – שיעור זה היה גבוה ביותר ביישובים הפריפריאליים (30.2 ל-1,000 נפש) ונמוך ביותר ביישובים המרכזיים מאוד (11.1 ל-1,000 נפש), פער של 2.7.

חינוך והשכלה

בשנת הלימודים תשע"ז (2016/17) למדו כ-1.7 מיליון תלמידים במערכת החינוך. בחינוך העברי למדו כ-1.288 מיליון תלמידים ובחינוך הערבי למדו כ-439 אלף תלמידים. בחינוך העברי 64.0% מהתלמידים התגוררו ביישובים מרכזיים ומרכזיים מאוד ו-14.8% ביישובים פריפריאליים ופריפריאליים מאוד. בחינוך הערבי 30.9% מהתלמידים התגוררו ביישובים מרכזיים ומרכזיים מאוד ו-46.2% מהתלמידים התגוררו ביישובים פריפריאליים ופריפריאליים מאוד. בשנת תשע"ז (2016/17), שיעורי הנשירה בקרב בנים היו פי 2.6 מאשר בקרב בנות.

אחוז הנשירה בקרב תלמידים המתגוררים ביישובים פריפריאליים מאוד, נמוך לעומת אחוז הנשירה של תלמידים המתגוררים ביישובים מרכזיים מאוד (1.3% לעומת 2.3%, בהתאמה).

שיעור הזכאים לבגרות בחינוך העברי נמוך יותר ביישובי המרכז מאשר ביישובי הפריפריה. נתונים אלה משקפים את העובדה ששיעורי ההצלחה בבחינות הבגרות קשורים יותר למשתנים כגון שיעור התושבים החרדים ביישוב ורמתו החברתית-כלכלית, ופחות למידת קרבתו של היישוב למרכז הפעילות הכלכלית. גם בקרב תלמידי החינוך הערבי נמצא קשר שלילי בין רמת הפריפריאליות של יישוב המגורים לבין ההצלחה בבחינות הבגרות. ככל שהיישוב פריפריאלי יותר, כך עלו שיעורי הזכאים לתעודת בגרות ושיעורם של אלה מהם שעמדו בדרישות הסף של האוניברסיטאות.

בשנת 2017 היו 170,238 עובדי הוראה בבתי הספר ובגני הילדים בישראל, מהם 128,334 עובדי הוראה יהודים, 32,296 מוסלמים, 4,622 נוצרים ו-3,228 דרוזים. שיעורם של עובדי הוראה אקדמאים מוסמכים, גבוה יותר ביישובים פריפריאליים לעומת יישובים מרכזיים (85.6% לעומת 75.4%, בהתאמה).

היקף שעות העבודה של עובדי הוראה גבוה יותר ביישובים פריפריאליים לעומת יישובים מרכזיים (32.5 לעומת 28.7, בהתאמה).

היחס בין מספר התלמידים לכל מורה גבוה יותר ביישובים מרכזיים לעומת יישובים פריפריאליים (10.0 לעומת 7.6, בהתאמה). לעומת זאת, מספר שעות העבודה לכל תלמיד גבוה יותר ביישובים פריפריאליים לעומת יישובים מרכזיים (1.82 לעומת 1.29, בהתאמה). השכר החודשי הממוצע של עובדי הוראה גבוה יותר ביישובים פריפריאליים לעומת יישובים מרכזיים (12,307 ש"ח לעומת 10,885 ש"ח, בהתאמה).

אחוז הנכנסים ללמוד במוסדות להשכלה גבוהה עד 2017 מתוך מסיימי תיכון בשנת 2008 הגרים ביישובים מרכזיים ומרכזיים מאוד (47.5% ו-43.0%, בהתאמה), גבוה מהאחוז המקביל בקרב מסיימי תיכון בשנת 2008 הגרים ביישובים פריפריאליים (36.5%).

הסטודנטים הגרים ביישובים פריפריאליים מאוד ופריפריאליים בשנת סיום התיכון לומדים יחסית יותר במכללות האקדמיות לחינוך מאשר הסטודנטים הגרים ביישובים מרכזיים. הסטודנטים הגרים ביישובים פריפריאליים מאוד ופריפריאליים בשנת סיום התיכון לומדים יחסית פחות במכללות אקדמיות מאשר הסטודנטים הגרים ביישובים מרכזיים.

בשנת 2017 קיבלו 76,139 אנשים תואר ראשון או שני או שלישי. 42.1% ממקבלי התארים גרים ביישובים מרכזיים מאוד, 19.9% גרים ביישובים מרכזיים, 19.4% גרים ביישובים ברמת פריפריאליות בינונית ו-16.4% ביישובים פריפריאליים. 2.2% גרים ביישובים פריפריאליים מאוד.

בריאות

בשנים 2015-2017 השיעורים הנמוכים ביותר של תמותת תינוקות היו ביישובים המרכזיים (2.1 ל-1,000 לידות חי), ולאחר מכן ביישובים המרכזיים מאוד והפריפריאליים מאוד (2.5 ו-2.6 ל-1,000, בהתאמה). השיעור הגבוה ביותר היה ביישובים הפריפריאליים (4.7 ל-1,000 לידות חי).

בתמותה משאתות ממאירות (סרטן) בקרב יהודים השיעורים היו גבוהים מעט ביישובי הפריפריה לעומת יישובי המרכז, ובקרב ערבים שיעור התמותה הגבוה ביותר נמצא ביישובי הביניים.

בתמותה ממחלות לב בקרב יהודים ההבדלים בין רמות הפריפריאליות קטנים מאוד, ושיעור התמותה הנמוך ביותר נמצא ביישובי המרכז. לעומת זאת, בקרב ערבים השיעור הנמוך ביותר נמצא ביישובים הפריפריאליים מאוד, והשיעור הגבוה ביותר – ביישובי המרכז.

בתמותה ממחלות כלי דם במוח בקרב יהודים כמעט אין הבדל בין רמות הפריפריאליות, אך השיעור גבוה יחסית ביישובים הפריפריאליים מאוד. גם בקרב ערבים השיעור הגבוה ביותר נמצא ביישובים הפריפריאליים מאוד, ואחריהם ביישובים המרכזיים.

גם בתמותה מסוכרת בקרב יהודים כמעט אין הבדל בין רמות הפריפריאליות. בקרב ערבים שיעור התמותה הגבוה ביותר נמצא ביישובים המרכזיים, והוא גבוה ככל שרמת הפריפריאליות עולה (אם כי השיעור ביישובים המרכזיים מאוד דומה לשיעור ביישובי הביניים).

בתמותה ממחלות זיהומיות בקרב יהודים השיעור גבוה יחסית ביישובי הביניים וביישובים המרכזיים מאוד. בקרב ערבים שיעור התמותה גבוה ככל שרמת הפריפריאליות עולה (למעט ביישובי הביניים).

בשנת 2017 84.2% מבני 20 ומעלה דיווחו כי מצב בריאותם טוב מאוד או טוב – 85.6% מהגברים ו-82.8% מהנשים. אחוז המדווחים על מצב בריאות טוב מאוד או טוב היה גבוה ביישובי המרכז לעומת יישובי הפריפריה (86.3% ו-81.2%, בהתאמה). ביישובי הביניים נמצא האחוז הנמוך ביותר של מדווחים על מצב בריאות טוב מאוד או טוב – 80.4%.

14.9% מבני 20 ומעלה (16.0% מהנשים ו-13.8% מהגברים) דיווחו בשנת 2017 על מוגבלות תפקודית חמורה. בשני המינים שכיחותה של מוגבלות זו עולה עם הגיל. אחוז בני 20 ומעלה עם מוגבלות מסוג אחד או יותר היה גבוה ביישובי הפריפריה וביישובי הביניים לעומת יישובי המרכז (18.4% ו-18.3% לעומת 12.8%, בהתאמה).

מבחינה של הקשר בין גורמי סיכון לבריאות והתנהגויות בריאות לבין רמת הפריפריאליות של יישוב המגורים עולה מגמה אחידה: ביישובי הפריפריה נמצא האחוז הגבוה ביותר של מעשנים (26.3%) ושל בעלי עודף משקל או השמנת יתר (52.8%) והאחוז הנמוך ביותר של אנשים המבצעים פעילות גופנית (27.0%). ביישובי המרכז נמצא האחוז הנמוך ביותר של מעשנים (20.5%) ושל בעלי עודף משקל או השמנת יתר (46.3%) והאחוז הגבוה ביותר של המבצעים פעילות גופנית (31.8%).

15.0% מבני 20 ומעלה דיווחו כי הם מתקשים להירדם או לישון לילה שלם בכל לילה או כמעט בכל לילה – 17.8% מהנשים ו-12.1% מהגברים. אחוז זה גבוה יותר ככל שיישוב המגורים פריפריאלי יותר – 13.9% ביישובי המרכז, 16.1% ביישובי הביניים ו-17.4% ביישובי הפריפריה.

בהשוואה של מספר המוסדות לאשפוז כללי לפי רמת הפריפריאליות (של היישוב שבו המוסד נמצא) ניכר כי המספר קטן יותר ככל שהיישוב פריפריאלי יותר: 34 מוסדות לאשפוז כללי נמצאים ביישובי המרכז (24 ביישובים המרכזיים מאוד ו-10 ביישובים המרכזיים), ורק 4 מוסדות נמצאים ביישובי הפריפריה (3 ביישובים הפריפריאליים ואחד ביישובים הפריפריאליים מאוד).

תחבורה ותאונות דרכים

מתוך כלל כלי הרכב בבעלות פרטית בכל רמת פריפריאליות של יישוב המגורים של בעל הרכב, מעל 80% היו כלי רכב פרטיים בכל רמות הפריפריאליות. אחוז המשאיות היה גבוה ביישובים הפריפריאליים יותר. האחוז הגבוה ביותר של אופנועים היה ביישובים מרכזיים מאוד (6%) ואחריו ביישובים פריפריאליים מאוד (4%).

רמת המינוע ביישובים הפריפריאליים מאוד הייתה הגבוהה ביותר (303 כלי רכב מנועיים פרטיים ל-1,000 תושבים), וגבוהה מרמת המינוע הארצית (285). ביישובים הפריפריאליים רמת המינוע (275) נמוכה מזו הארצית. ביישובים המרכזיים מאוד, שבהם הייתה האוכלוסייה הגדולה ביותר ובהתאמה לכך גם כמות כלי הרכב הפרטיים בבעלות פרטית היא הגדולה ביותר, רמת המינוע הייתה 285 (בדומה לרמת המינוע הארצית).

השיעור הגבוה ביותר של גברים המורשים לנהוג היה ביישובים הפריפריאליים מאוד (כ-60%).

בשנת 2017 הייתה ירידה במספר ההרוגים (321 לעומת 335 בשנת 2016) אך עלייה במספר התאונות (12,700 לעומת 12,015 בשנת 2016) והנפגעים (23,101 לעומת 22,236 בשנת 2016). שיעור ההרוגים ל-100,000 תושבים היה גבוה יותר ביישובים הפריפריאליים יותר. שיעור הנפגעים ל-100,000 תושבים בכל רמות החומרה, היה גבוה ביישובי הפריפריה, אך בקרב הפצועים ביישובים המרכזיים ניכרה ירידה קטנה ביחס ליישובים המרכזיים מאוד.

השיעור הגבוה ביותר ל-100,000 תושבים של הולכי רגל שנפגעו בעת חציית כביש במעבר חציה, היה ביישובים המרכזיים מאוד (23 ל-100,000 תושבים).

בשנת 2017, 22,946 נהגים היו מעורבים בתאונות דרכים עם נפגעים, עלייה של כ-5% לעומת שנת 2016. מבדיקת השיעור ל-100,000 תושבים של נהגים גברים המעורבים בתאונות דרכים, מכלל הנהגים המורשים לנהוג, לפי רמת הפריפריאליות של יישוב המגורים של הנהג וגיל, עולה כי ביישובים המרכזיים יותר, הנהגים המבוגרים מעורבים יותר בתאונות דרכים ואילו ביישובים הפריפריאליים יותר הנהגים הצעירים מעורבים בהן יותר. בקרב הנהגות המעורבות בתאונות דרכים נצפו מגמות דומות.

בשנת 2017, ביישובים המרכזיים הוצאות לחודש על רכב פרטי הן הגבוהות ביותר (2,182 ש"ח) וביישובים מרכזיים מאוד הוצאות לחודש על תחבורה ציבורית הן הגבוהות ביותר (104 ש"ח).

ביישובי הפריפריה נפגעו מאלימות בכביש בשנת 2017 פחות מאשר ביישובי המרכז, כך שביישובים הפריפריאליים מאוד כ-56% מהאוכלוסייה "לא נפגעו אף פעם" מהתנהגות אלימה בכביש.

פשיעה ומשפט

בקרב ערבים נמצא כי שיעור בעלי תיקים פליליים עולה עם העלייה ברמת המרכזיות של יישוב המגורים, מ-7.5 ל-1,000 קטינים ביישובים פריפריאליים מאוד עד ל-21.0 ל-1,000 קטינים ביישובים מרכזיים מאוד. לעומת זאת, בקרב יהודים נצפה שיעור בעלי תיקים פליליים הגבוה ביותר ביישובים פריפריאליים מאוד (10.0 ל-1,000 קטינים).

בשנת 2016, עמדו לדין פלילי 26.2 אלף תושבי ישראל (67.8% מהם היו יהודים ואחרים ו-32.2% מהם היו ערבים). רוב תושבי ישראל שעמדו לדין גרו ביישובים מרכזיים ומרכזיים מאוד (54.8%), כמעט רבע מהם גרו ביישובים פריפריאליים ופריפריאליים מאוד (23.9%), והשאר גרו ביישובי הביניים (21.4%). לאורך השנים 2005-2016 אחוזים אלו היו יציבים, ללא מגמה ברורה.

בשנת 2016 הורשעו בדין פלילי 21.5 אלף תושבי ישראל. אחוז המורשעים בקרב עומדים לדין שגרו ביישובים פריפריאליים ופריפריאליים מאוד היה 84.1%, גבוה מאלה שגרו ביישובים מרכזיים ומרכזיים מאוד (81.0%) וביישובי הביניים (83.0%).

אחוז המורשעים בעבירות כלפי הסדר הציבורי היה גבוה יותר בקרב מי שגרו ביישובים מרכזיים ומרכזיים מאוד (32.5%) וביישובי הביניים (32.4%) מאשר בקרב מי שגרו ביישובים פריפריאליים ופריפריאליים מאוד (29.1%). 19.4% מהמורשעים שגרו ביישובים מרכזיים ומרכזיים מאוד הורשעו בעבירות רכוש, לעומת 16.5% מהמורשעים שגרו ביישובי הביניים ו-16.8% מהמורשעים שגרו ביישובים פריפריאליים ופריפריאליים מאוד. לעומת זאת, אחוז המורשעים בעבירות רישוי היה קטן יותר ביישובים מרכזיים ומרכזיים מאוד (7.4%) מאחוז זה ביישובי הביניים (10.1%) וביישובים פריפריאליים ופריפריאליים מאוד (12.4%).

אחוז ההיפגעות מעבירות כלפי דירת המגורים ביישובים מרכזיים ומרכזיים מאוד היה 6.3% וביישובים פריפריאליים ופריפריאליים מאוד - 6.2%. אחוז ההיפגעות ביישובי הביניים היה נמוך יותר - 5.2%. 4.2% ממשקי הבית ביישובים מרכזיים ומרכזיים מאוד נפגעו מעבירות כלפי מכוניתם, לעומת 3.5% ממשקי הבית ביישובי הביניים ו-3.2% ממשקי הבית ביישובים פריפריאליים ופריפריאליים מאוד.

בכל סוגי העבירות אחוזי ההיפגעות ביישובים מרכזיים ומרכזיים מאוד גבוהים יותר מאשר ביישובי הביניים וביישובים פריפריאליים ופריפריאליים מאוד: עבירה מקוונת - 4.3% ביישובי המרכז ו-3.8% ביישובי הפריפריה; אלימות או איום באלימות - 3.9% ביישובי המרכז ו-3.3% ביישובי הפריפריה; עבירת גניבה (ללא שימוש בכוח) - 3.8% ביישובי המרכז ו-2.7% ביישובי הפריפריה; הטרדה מינית - 2.4% ביישובי המרכז ו-1.5% ביישובי הפריפריה.

85.6% מבני 20 ומעלה בישראל חשו בטוחים במידה רבה או במידה רבה מאוד ללכת לבדם באזור מגוריהם בשעות החשיכה. ביישובים פריפריאליים מאוד, 83.8% חשו ביטחון ללכת לבדם באזור מגוריהם בשעות החשיכה לעומת 79.0% בלבד ביישובים מרכזיים מאוד. ביישובי הביניים תחושת הביטחון ללכת לבד באזור המגורים בשעות החשיכה הייתה הנמוכה ביותר - 76.6%.

תחושת הביטחון הכללי מאזור המגורים הייתה הגבוהה ביותר ביישובים פריפריאליים מאוד (90.6%) וביישובים פריפריאליים (90.0%), יותר מביישובים מרכזיים (89.5%) ומרכזיים מאוד (88.6%). האחוז הנמוך ביותר של תחושת ביטחון כללית מאזור המגורים היה ביישובי הביניים (87.9%).

סביבה

בשנת 2017, בכל המאפיינים הסביבתיים שנבדקו בנוגע לשביעות רצון מאזור המגורים, נמצא כי האוכלוסייה המרוצה ביותר מאזור המגורים היא אוכלוסייה שגרה באזורים פריריאליים מאוד.

83.9% מכלל האוכלוסייה היו מרוצים מאזור המגורים. מבחינת רמת הפריפריאליות, הפער הגדול ביותר בין האוכלוסיות נמצא בין הרמה הפריפריאלית לרמה הפריפריאלית מאוד, במיוחד בשביעות הרצון מפארקים ומשטחים ירוקים באזור המגורים – 64.2% מהאוכלוסייה המתגוררת באזורים פריריאליים מאוד היו שבעי רצון לעומת 41.7% בלבד מהאוכלוסייה המתגוררת באזורים פריריאליים. עוד נמצא כי 53.2% מכלל האוכלוסייה היו מרוצים ממצב הניקיון באזור המגורים – 48.0% מהאוכלוסייה המתגוררת באזורים פריריאליים ו-60.0% מהאוכלוסייה המתגוררת באזורים פריריאליים מאוד. 68.2% מכלל האוכלוסייה היו מרוצים משירותי איסוף אשפה, ו-73.5% מהאוכלוסייה המתגוררת באזורים פריריאליים מאוד.

לשליש מהאוכלוסייה בגיל 20 ומעלה הפריע זיהום האוויר באזור המגורים, ללא הבדל בולט ברמת הפריפריאליות של יישוב המגורים. לעומת זאת רעש המגיע מחוץ לדירת המגורים הפריע יותר למתגוררים ביישובי המרכז מאלה המתגוררים ביישובי הפריפריה (35.0% לעומת 25.2%, בהתאמה).

במהלך 2017 מוחזרו כ-1.2 מיליון טון של פסולת ברשויות המקומיות, שהם כ-22% מסך כל הפסולת שנאספה – עלייה של 26.5% בהשוואה לשנת 2012, שבה מוחזרו 856 אלף טון של פסולת. אחוז המחזור יורד ככל שמתרחקים מהמרכז – ביישובים מרכזיים מאוד הגיע אחוז המחזור בשנת 2017 לכ-30% וביישובים פריריאליים מאוד אחוז המחזור לא עלה על 13%. ההבדלים נובעים ממאפייני ההתנהגות של האוכלוסייה ובעיקר מפעילותן של הרשויות המקומיות המפנות את הפסולת למיין ולמחזור (כמו העברת הפסולת בגוש דן למפעל לייצור RDF – דלק המיוצר מפסולת).

כמות הפסולת לנפש ביישובים פריריאליים מאוד (2.6 ק"ג לנפש ליום) הייתה גדולה מהמוצע הארצי (1.7 ק"ג לנפש ליום). הכמות הייתה גדולה במיוחד ביישובים פריריאליים מאוד במחוז הדרום שבו נמצאים אזורי הנופש – 3.5 ק"ג לנפש ליום. בשאר הרמות הפריפריאליות לא נמצא הבדל גדול לעומת הממוצע הארצי.

בשנת 2017 נבלמה העלייה בצריכת המים הממוצעת לנפש ברשויות המקומיות שנצפתה בשנים 2011–2015, ועמדה על 75.9 מ"ק. צריכת המים לנפש ברשויות יהודיות הייתה 78.6 מ"ק, לעומת 59.0 מ"ק ברשויות לא-יהודיות. צריכת המים לנפש ביישובי המרכז ירדה משנת 2008 לשנת 2017 בכ-21%. ביישובי הפריפריה ירדה צריכת המים בתקופה זו בכ-11% וביישובי הביניים נותרה כמעט ללא שינוי.

אחוז החריגות בבדיקות מי השתייה בשנת 2017 ביישובים שבהם רמת פריפריאליות מרכזית (0.8%) היה גבוה מאחוז החריגות הארצי (0.6%), אך עדיין נמוך מ-1%. ביישובים פריריאליים מאוד נמצא אחוז החריגות הנמוך ביותר (0.3%).

מאפיינים דמוגרפיים

פרק

עובדי הלמ"ס שהשתתפו בכתיבת פרק זה:
אביעד קלינגר, אילת כהן-קסטרו, דבורית אנג'ל-זאבי, הדס יפה, ליאת רחבי-איטליאנו, מיכל אליאב,
סופיה פראן, שושי אינהורן-גרברצ'יק, שלמה נהיר, שלמה קדוש

א. מבוא

פרק זה כולל תיאור של האוכלוסייה בישראל בשנת 2017, לפי רמת פריפריאליות של יישוב המגורים. בפרק מוצגים המאפיינים הדמוגרפיים העיקריים של האוכלוסייה, כולל מבנה האוכלוסייה לפי גיל, קבוצת אוכלוסייה ודת, עלייה והגירה פנימית, מצב משפחתי כולל נישואין וגירושין, ילודה ופריון ומאפיינים של משקי בית פרטיים ושל משפחות לפי רמת הפריפריאליות של יישוב המגורים. בחלק מהנושאים הושם דגש מיוחד על האוכלוסייה המתגוררת באזורי הפריפריה במחוז הצפון ובמחוז הדרום.

לפרק מצורפות שתי תיבות: מאפיינים דמוגרפיים של מוסלמים במחוז הדרום (אוכלוסייה בדונית), וכן מפקד דיירים במוסדות לינה, לפי רמת פריפריאליות של היישוב שבו נמצא המוסד.

ב. מונחים, הגדרות והסברים

אוכלוסייה: אוכלוסיית ישראל מוגדרת על בסיס האוכלוסייה הקבועה (דה יורה) והיא כוללת תושבים קבועים בעלי אזרחות ישראלית ותושבי קבע ללא אזרחות ישראלית (לרבות אלה הנעדרים מישראל פחות משנה בעת האומדן).

קבוצת אוכלוסייה: חלוקת האוכלוסייה לקבוצות האלה:

יהודים, ערבים (מוסלמים, נוצרים-ערבים ודרוזים) ואחרים (נוצרים לא-ערבים, בני דתות אחרות ואנשים שלא סווגו במרשם האוכלוסין כיהודים, כמוסלמים או כנוצרים).

מצב משפחתי: כולל רווק/ה, נשוי/אה, גרוש/ה, אלמן/נה. המצב המשפחתי מבוסס על מרשם האוכלוסין.

גרים מחוץ ליישובים: תושבים הגרים מחוץ לתחום של יישוב כלשהו. במקומות שבהם גרה אוכלוסייה זו לא מתקיימות כל ההגדרות האופייניות ליישוב.

עולה: אדם הנכנס לישראל לישיבת קבע לפי חוק השבות או לפי חוק הכניסה.

עולה בכוח: אדם שנכנס לישראל באשרת עולה בכוח. בתקנות משרד הפנים, שהופעלו החל בחודש יוני 1969, הוגדר עולה בכוח כ"אדם הזכאי לאשרת עולה או לתעודת עולה לפי חוק השבות - התש"י-1950, ורוצה להיכנס לישראל ולשהות בה לתקופה העולה על 3 חודשים". החל ב-1991, עולה בכוח הוא מי שזכאי לאשרת עולה או לתעודת עולה לפי חוק השבות - התש"י-1950, ורוצה לשהות בישראל עד 3 שנים, כדי לבדוק את האפשרות והתנאים להשתקעות בישראל כעולה.

תייר ששינה מעמדו לעולה: אדם שנכנס לישראל כתייר ובהיותו בישראל הגיש בקשה וקיבל מעמד של עולה. כולל מקרים שבהם האדם נולד בישראל והסדיר את מעמדו לאחר מכן.

ארץ לידה: הארץ שבה נולד האדם, לפי הגבולות בעת האומדן.

ארץ מוצא: לילידי חוץ לארץ - ארץ המוצא היא ארץ הלידה; לילידי ישראל - ארץ המוצא היא ארץ לידת האב.

לידת חי: לידה של עובר, שאחרי היפרדו מהאם (בין שחבל הטבור נחתך ובין שלא, בין שהשלייה עדיין קשורה ובין שלא) גילה לפחות אחד מסימני החיים האלה: נשימה, דופק לב, דופק חבל הטבור או תנועות ברורות של שרירים רצוניים.

שיעורי פריין סגוליים לגיל: מספר לידות חי של נשים בקבוצת גיל מסוימת לכל 1,000 נשים באותה קבוצת גיל.

שיעור פריין כולל: מספר הילדים הממוצע שאישה צפויה ללדת במהלך חייה, בהנחה שבמשך תקופת הפריין שלה (גילים 15-49) יתקיימו התנאים האלה: 1. סיכוייה ללדת בכל גיל יהיו בהתאם לשיעורי הפריין הסגוליים לפי גיל שהיו קיימים באותה תקופה. 2. האישה תחיה עד סוף תקופת הפריין שלה.

כל השיעורים המבוססים על 5 עד 19 מקרים במונה ניתנו בסוגריים, ואלה המבוססים על פחות מ-5 מקרים סומנו בשתי נקודות (...).

משק בית: אדם אחד או קבוצת אנשים הגרים יחד בדירה אחת באופן קבוע ברוב ימות השבוע, ויש להם תקציב הוצאות משותף למזון. הם עשויים להיות קרובי משפחה, לא קרובי משפחה או צירוף של אנשים קרובים ושאינם קרובים.

משק בית משפחתי: משק בית שיש בו משפחה אחת לפחות. משק בית משפחתי יכול לכלול משפחה אחת, משפחה אחת עם "אחרים" או שתי משפחות ויותר.

משק בית לא משפחתי: משק בית שבו אדם אחד בלבד או קבוצת אנשים שאינם משפחה.

גודל משק בית: מספר הנפשות במשק בית.

ממוצע נפשות למשק בית: סך כל הנפשות בכל משקי הבית מחולק במספר משקי הבית.

משפחה (משפחת גרעינית): שני אנשים או יותר החולקים משק בית אחד וקשורים זה לזה כבעל ואישה, כזוג ללא נישואין, או כהורה וילד (כולל ילד מאומץ). כך, משפחה יכולה להיות זוג בלבד, זוג עם ילדים (בקבוצות גיל שונות לפי גיל הילד הצעיר), או הורה יחיד (משפחה חד-הורית) עם ילדים. משפחה יכולה לכלול גם סב ו/או סבתא עם נכדים ללא הוריהם, או אחים בלבד הגרים יחד, ללא בני זוג וללא ילדים.

ג. מקורות הנתונים

אומדני האוכלוסייה ותכונותיה הדמוגרפיות מבוססים על תוצאות מפקדי האוכלוסין ועל השינויים שחלו באוכלוסייה אחריהם, כפי שנרשמו במרשם האוכלוסין. מסוף שנת 2008 ואילך, אומדני האוכלוסייה מתבססים על מפקד 2008 ועל השינויים שדווחו אחריו.

אומדני משקי הבית והמשפחות מתקבלים מסקרי כוח אדם השוטפים שהלשכה המרכזית לסטטיסטיקה מבצעת.¹ בעזרת המשתנה יחס קרבה, המציין את קרבתן של הנפשות במשק הבית לנציג משק הבית, ומשתנים דמוגרפיים כמו מין, גיל ומצב משפחתי, נבנו משתנים המאפיינים את מבנה המשפחה ואת סוג משק הבית.

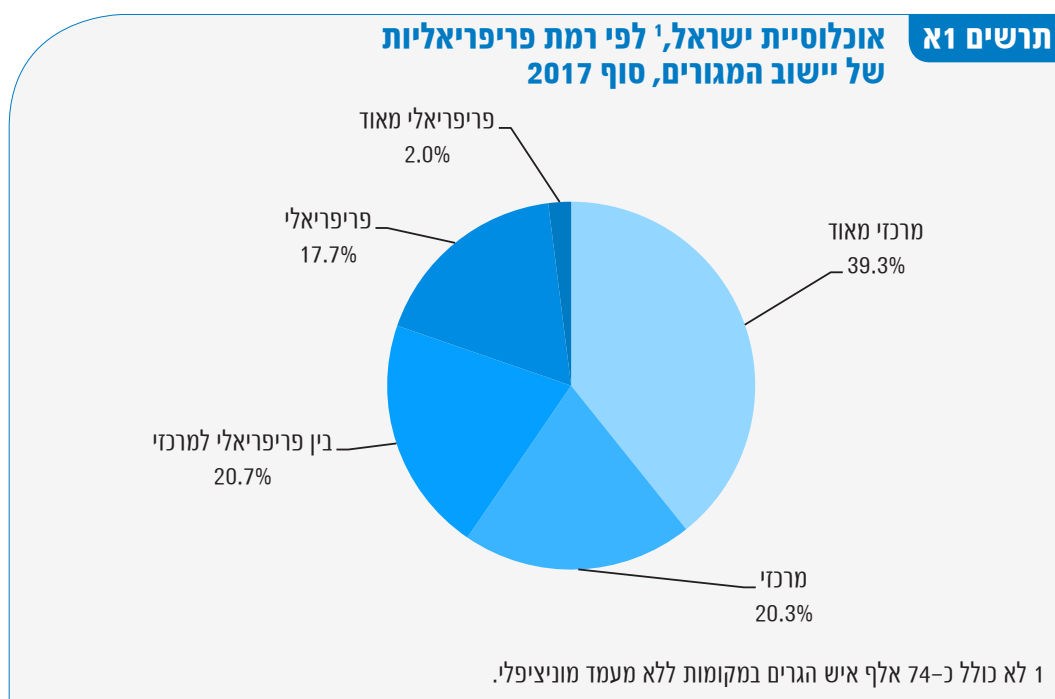
1 ראו: אתר הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, עבודה ושכר, סקרי כוח אדם.

ד. מחצאים עיקריים - אוכלוסייה, לפי רמת פריפריאליות של יישוב המגורים

1. כללי

בסוף שנת 2017 היו בישראל 8,797.9 אלף תושבים - 6,959.8 אלף יהודים ואחרים ו-1,838.2 אלף ערבים. מרבית אוכלוסיית ישראל היא אוכלוסייה עירונית המתגוררת במרכז הארץ (מחוז תל אביב ומחוז המרכז).

מבט על פיזור האוכלוסייה לפי רמת פריפריאליות מראה כי כ-60% (5,194.7 אלף) מתושבי ישראל גרים באזורים המוגדרים מרכזיים או מרכזיים מאוד וכ-2% (173.5 אלף) בלבד מתגוררים באזורים המוגדרים פריפריאליים מאוד. יש לציין כי הנתונים אינם כוללים מקומות שלא סווגו לפי רמת פריפריאליות - במקומות אלו התגוררו כ-74 אלף איש בסוף שנת 2017, רובם בדווים בנגב (ראו תיבה 1.1).

מדד הפריפריאליות מגדיר שני אזורי פריפריה מובחנים, האחד בצפון והשני בדרום. בהשוואה בין אזורי הפריפריה במחוז הצפון לאזורי הפריפריה במחוז הדרום הובאו בחשבון יישובים פריפריאליים ופריפריאליים מאוד בלבד. במחוז הצפון גרו ביישובים אלו כמיליון תושבים (1,083.7 אלף איש) ובמחוז הדרום כחצי מיליון תושבים (507.2 אלף איש). בפרק יסקרו מאפיינים דמוגרפיים של האוכלוסייה הנוגעים לאזורי הפריפריה בצפון ובדרום.

2. מבנה הגילים של האוכלוסייה

הרכב הגילים לפי רמת פריפריאליות מצביע על מאפיינים דמוגרפיים של האוכלוסייה המתגוררת באזור מסוים, כמו רמת הפריון באזור לפי כמות הילדים שבו או תהליכים של הזדקנות האוכלוסייה. באזורי הפריפריה נמצא אחוז נמוך יחסית של בני 65 ומעלה וכן אחוז גבוה יחסית של ילדים עד גיל 14.

לוח 1.1 מבנה גילים, לפי רמת פריפריאליות של יישוב המגורים, סוף 2017

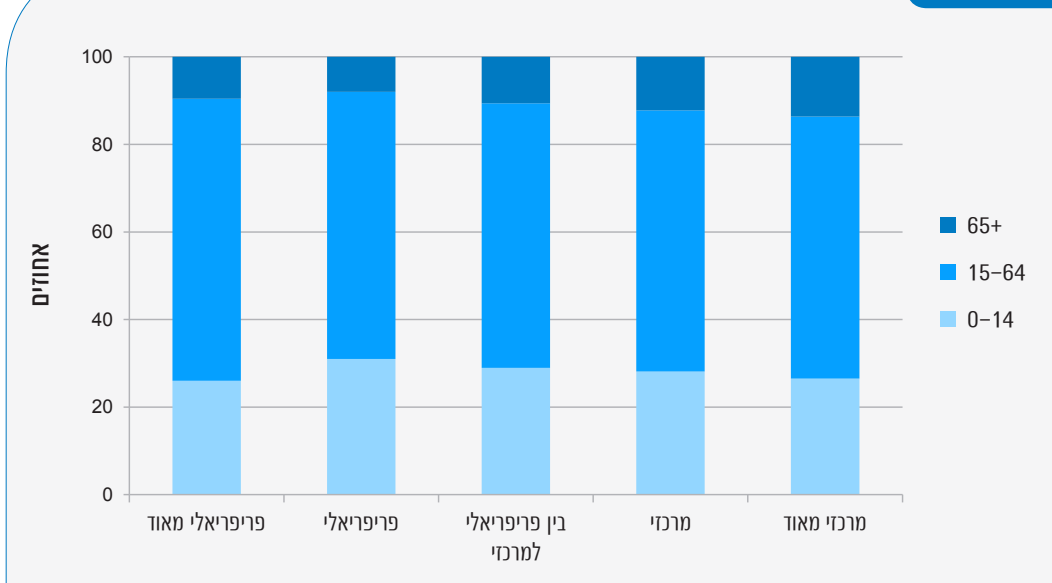
גיל	סך הכל - מספרים מוחלטים(1)	סך הכל - אחוזים	פריפריאלי מאוד	פריפריאלי	בין פריפריאלי למרכזי	מרכזי	מרכזי מאוד
סך הכל	8,797,943	100.0	2.0	17.6	20.6	20.1	38.9
4-0	898,537	100.0	1.7	18.6	20.9	19.4	38.0
9-5	837,116	100.0	1.8	19.2	21.1	20.3	36.3
14-10	750,920	100.0	1.9	20.1	21.3	20.5	35.1
19-15	691,340	100.0	2.0	21.1	21.0	20.0	34.6
24-20	630,272	100.0	2.1	20.1	21.2	19.1	36.2
29-25	606,804	100.0	2.1	18.9	20.9	18.3	38.8
34-30	592,460	100.0	2.0	16.5	20.2	18.3	42.2
39-35	565,614	100.0	2.0	16.2	19.7	19.7	41.7
44-40	550,129	100.0	2.1	16.9	19.8	20.8	39.7
49-45	483,445	100.0	2.2	17.0	20.3	21.5	38.5
54-50	411,787	100.0	2.2	17.4	21.2	21.4	37.3
59-55	391,459	100.0	2.2	16.4	21.7	21.2	38.3
64-60	370,196	100.0	2.1	14.9	20.9	20.8	41.1
69-65	343,010	100.0	1.9	12.9	19.4	21.1	44.5
74-70	250,670	100.0	1.7	12.3	18.6	20.8	46.3
79-75	167,007	100.0	1.6	12.5	19.6	21.6	44.6
84-80	131,427	100.0	1.4	11.4	18.8	21.6	46.6
+85	125,750	100.0	1.1	9.8	17.0	21.6	50.4

(1) כולל כ-74 אלף איש הגרים ביישובים ללא מעמד מוניציפלי.

התפלגות גילים, לפי רמת פריפריאליות של יישוב המגורים, סוף 2017

תרשים 11

בהשוואה בין מחוז הצפון למחוז הדרום נמצא כי האוכלוסייה באזורי הפריפריה במחוז הצפון מבוגרת מזו שבמחוז הדרום – 27.8% מהאוכלוסייה במחוז הצפון הם ילדים עד גיל 14 לעומת 34.8% במחוז הדרום, ו-9.0% מהאוכלוסייה במחוז הצפון הם מבוגרים בני 65 ומעלה לעומת 7.1% במחוז הדרום.

3. קבוצת אוכלוסייה

בחינת פיזור האוכלוסייה לפי קבוצת אוכלוסייה מראה הבדלים בין יהודים ואחרים לערבים: 66.5% מהיהודים והאחרים גרים באזורי המרכז לעומת 32.5% מהערבים. 44.5% מהערבים גרים באזורי הפריפריה לעומת 13.4% מהיהודים והאחרים. כמו כן נמצא כי 95.1% מהאוכלוסייה הדרוזית מתגוררת באזורי הפריפריה.

לוח 1.2 קבוצת אוכלוסייה ודת, לפי רמת פריפריאליות של יישוב המגורים, סוף 2017

אחוזים

מרכזי מאוד	מרכזי	בין פריפריאלי למרכזי	פריפריאלי	פריפריאלי מאוד	סך הכל	קבוצת אוכלוסייה/דת
39.3	20.3	20.7	17.7	2.0	100.0	סך הכל
43.8	22.7	20.2	11.4	2.0	100.0	יהודים ואחרים
21.6	10.9	23.0	42.5	2.0	100.0	ערבים
44.1	22.6	20.0	11.4	1.9	100.0	יהודים
24.2	11.8	23.4	39.9	0.8	100.0	מוסלמים
20.7	14.6	34.4	29.0	1.2	100.0	נוצרים
0.3	0.3	4.3	78.5	16.6	100.0	דרוזים
38.0	24.0	23.7	11.2	3.0	100.0	ללא סיווג דת

במחוז הצפון, 47.6% מהאוכלוסייה הם יהודים ואחרים ו-52.4% הם ערבים, ואילו במחוז הדרום 62.4% מהאוכלוסייה הם יהודים ואחרים ו-37.6% הם ערבים. מרבית בני האוכלוסייה הערבית במחוז הדרום הם בדווים (ראו תיבה 1.1).

4. הגירה פנימית

בשנת 2017 התבצעו בסך הכל כ-673 אלף מעברי הגירה פנימית בתוך האזורים ובין האזורים, מרביתם (כ-78%) בתוך אותה רמת פריפריאליות. כ-150 אלף מהמעברים (כ-22%) היו מעברים מאזור ברמת פריפריאליות אחת לאזור ברמת פריפריאליות אחרת. מספר רב יותר של מעברים היו באזורים מרכזיים ומאוכלסים יותר.

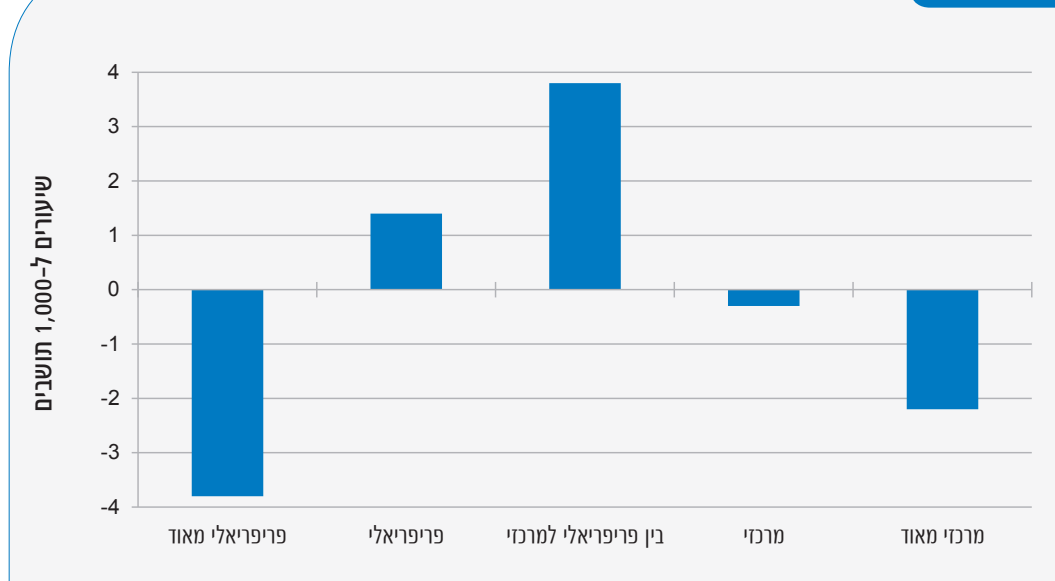
מלוח 1.3 נראה כי ככל שהאזור פריפריאלי יותר, ההגירה ממנו לאזורים מרכזיים יותר היא גדולה יותר (כ-40% הגירה מהאזור המוגדר פריפריאלי מאוד), ואילו ככל שהאזור מרכזי יותר, ההגירה ממנו לאזורים מרכזיים פחות היא קטנה יותר (כ-15% הגירה מהאזור המוגדר מרכזי מאוד).

לוח 1.3 הגירה פנימית, לפי רמת פריפריאליות של יישוב המגורים, סוף 2017

מרכזי מאוד	מרכזי	בין פריפריאלי למרכזי	פריפריאלי	פריפריאלי מאוד	יוצאים - סך הכל	
327,255	135,941	121,591	72,310	15,993	673,090	נכנסים - סך הכל
1,781	1,018	1,252	1,568	9,712	15,331	פריפריאלי מאוד
6,571	5,007	9,702	51,529	1,624	74,433	פריפריאלי
16,417	13,756	88,592	8,098	1,529	128,392	בין פריפריאלי למרכזי
24,851	96,108	9,306	3,996	1,113	135,374	מרכזי
277,635	20,052	12,739	7,119	2,015	319,560	מרכזי מאוד

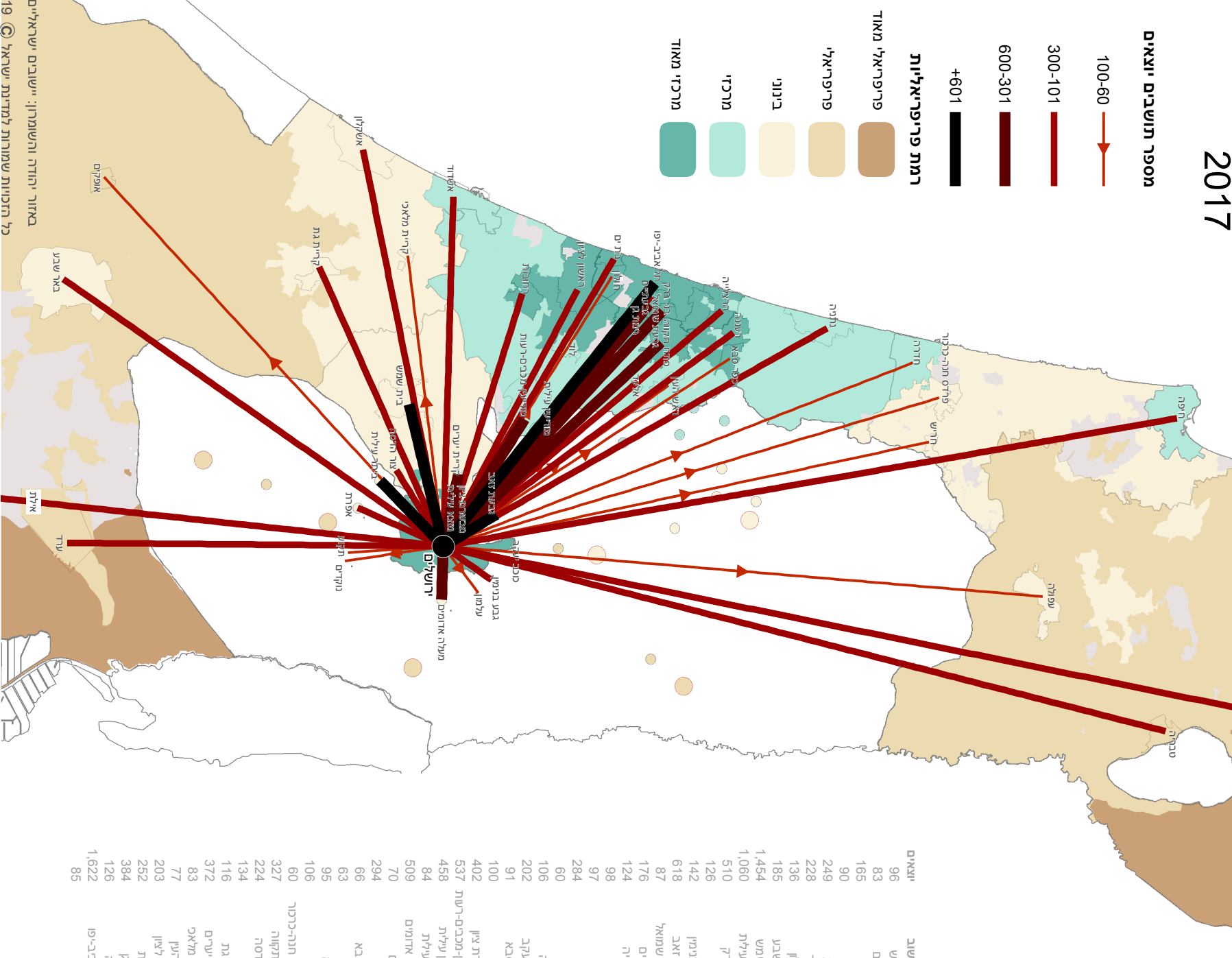
מבחינת מאזן ההגירה (נכנסים פחות יוצאים) בשנת 2017, נראה כי חלה הגירה פנימית אל עבר אזורי הביניים, שכן גם האזור הפריפריאלי ביותר וגם אזורי המרכז התאפיינו במאזן הגירה שלילי.

תרשים ג1 הגירה פנימית, לפי רמת פריפריאליות של יישוב המגורים, סוף 2017

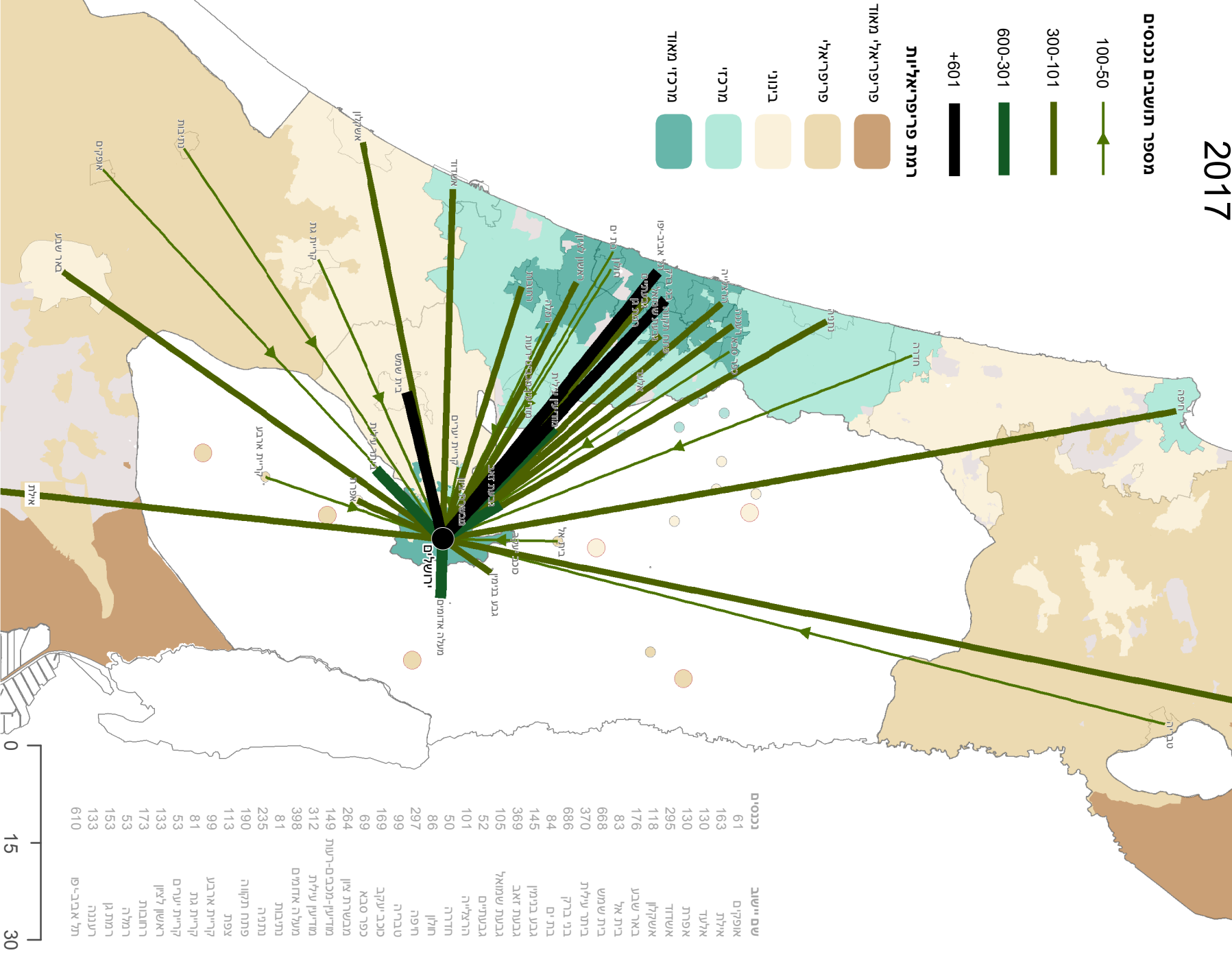
ירושלים

הגירה אל יישובים נבחרים ורמת פריפריאליות 2017

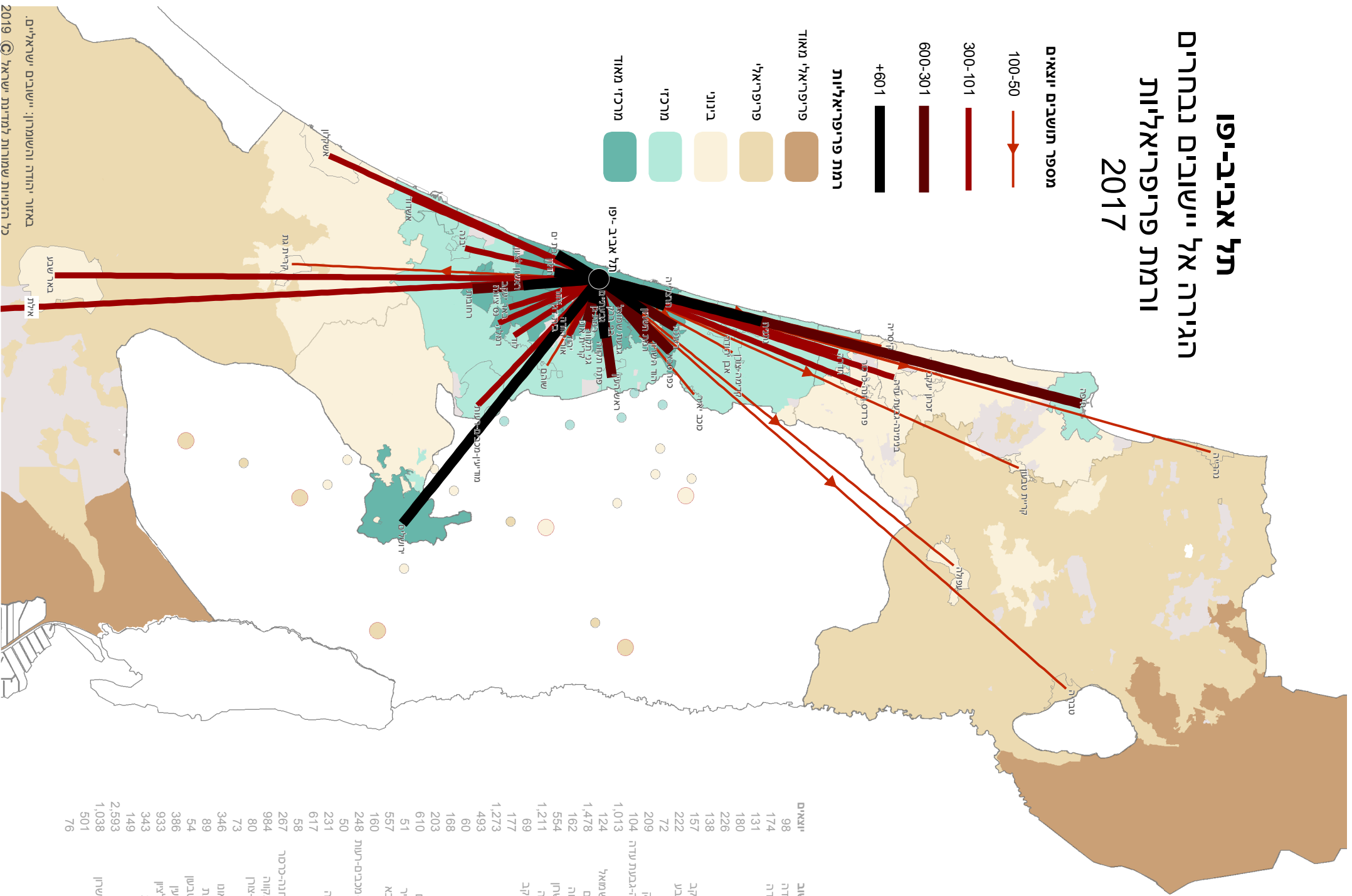
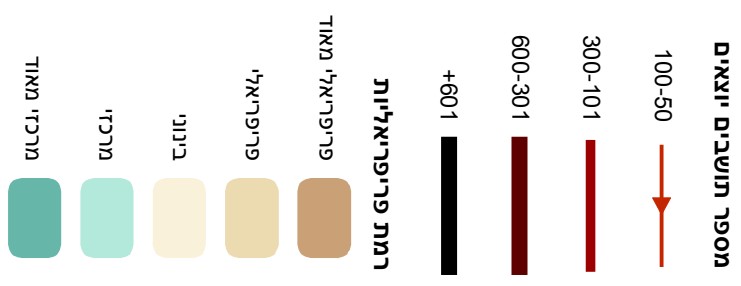
ירושלים

הגירה מיישובים נבחרים ורמת פריפריאליות 2017

תל אביב-יפו

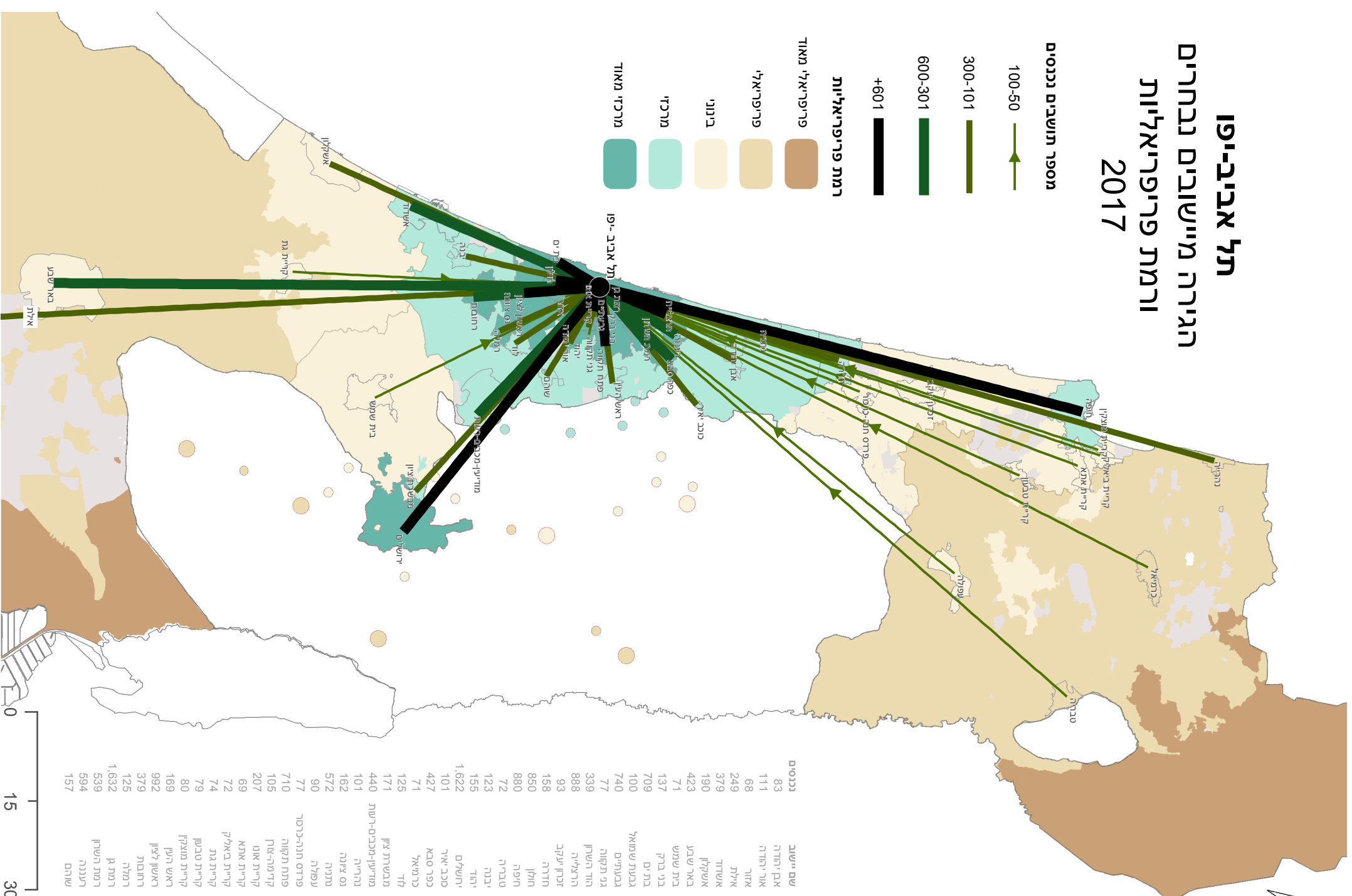
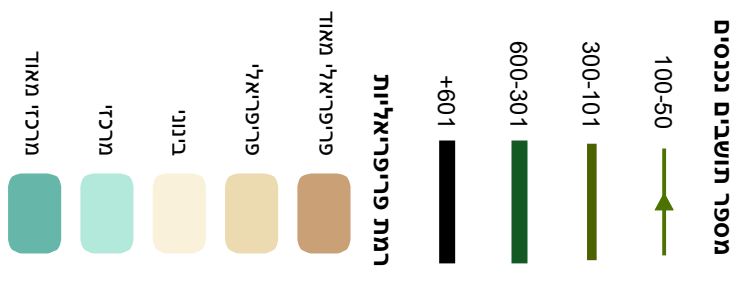
הגירה אל יישובים נבחרים ורמת פריפריאליות 2017

שם יישוב	יוצאים
אבי יהודה	98
אור יהודה	174
אזור	131
אילת	180
אשדוד	226
אשקלון	138
באר שבע	157
בית דגן	222
בני ברק	72
בנימינה-גבעתי עדה	209
בת ים	104
גבעתיים	1,013
גבעתיים	124
גבעתיים	1,478
גני תקווה	162
הוד השרון	554
הרצליה	1,211
זכרון יעקב	69
חדרה	177
חולון	1,273
חיפה	493
טבריה	60
יבנה	188
יהוד	203
ירושלים	610
יפא	51
כפר סבא	557
לוד	160
מודיעין-מנכס-רעות	248
נהריה	50
נס אונה	231
נמניה	617
נעפליה	58
פודוס תורה-כרמור	267
פנת תקווה	984
קדימה-אור	80
קיסריה	73
קריית אום	346
קריית גת	89
קריית טבעון	54
ראש העין	386
ראשון לציון	933
רחובות	343
רמלה	149
רמת גן	2,593
רמת השרון	1,038
רמת הניגה	501
שרותם	76

תל אביב-יפו

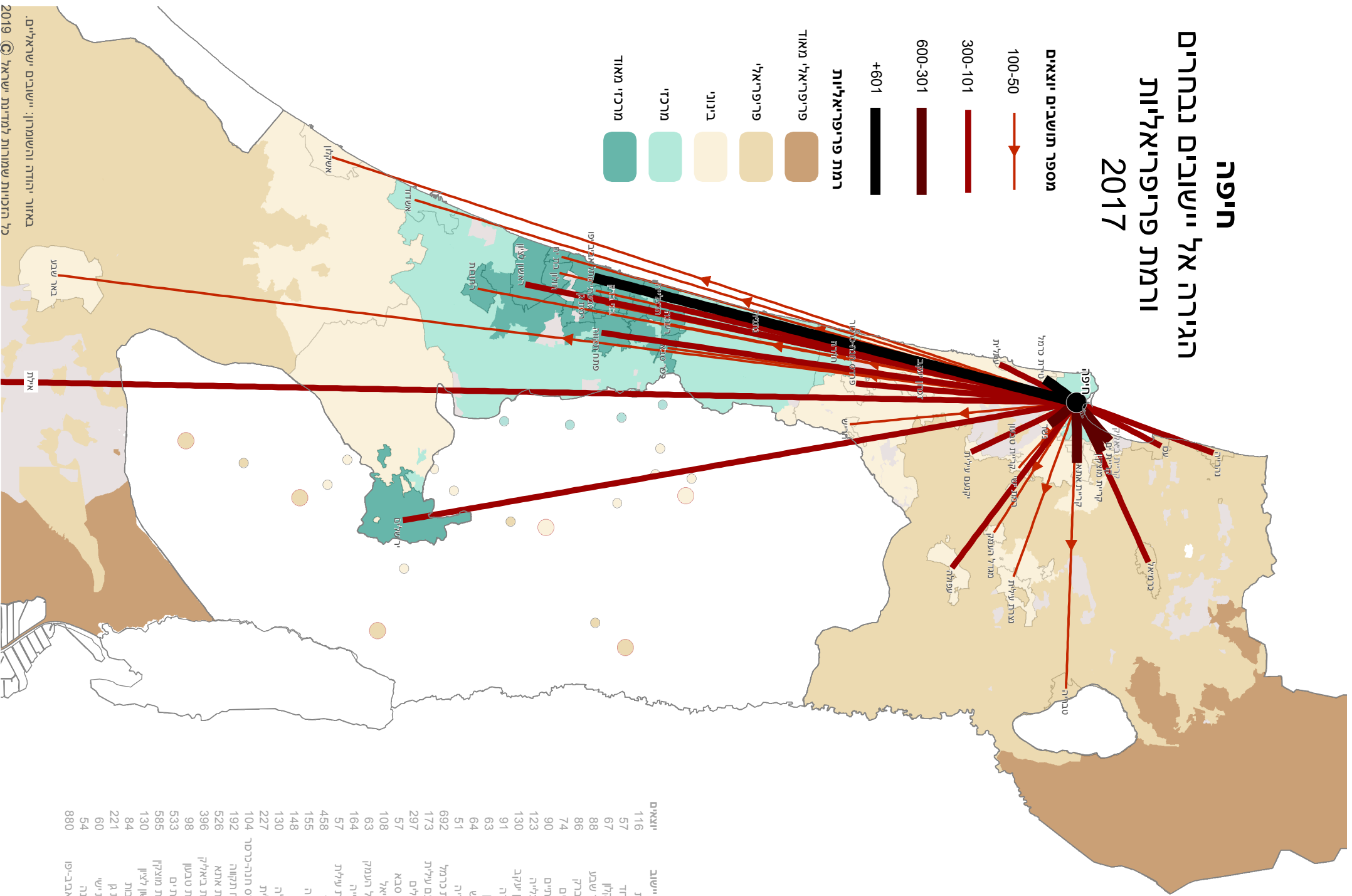
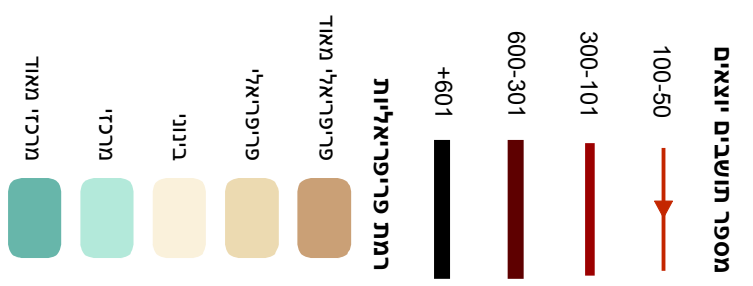
הגירה מיישובים נבחרים ורמת פריפריאליות 2017

שם יישוב	נכנסים
אבי יהודה	83
אור יהודה	111
אזור	68
אילת	249
אשדוד	379
אשקלון	190
באר שבע	423
בית שמש	71
בני ברק	137
בת ים	709
גבעתיים	100
גבעתיים	740
גני תקווה	77
הוד השרון	339
הרצליה	888
ירושלים	93
זכרון יעקב	158
חדרה	850
חיפה	880
טבריה	72
יבנה	123
יהוד	155
ירושלים	1,622
יפא	101
כפר סבא	427
כרמיאל	71
לוד	125
מגשרת צאן	171
מודיעין-מנכס-רעות	440
נהריה	101
נס אונה	162
נמניה	572
נעפליה	90
פודוס תורה-כרמור	77
פנת תקווה	710
קדימה-אור	105
קריית אום	207
קריית אונא	69
קריית ביאליק	72
קריית גת	74
קריית טבעון	79
קריית טבעון	80
קריית מוצקין	169
ראש העין	992
ראשון לציון	379
רחובות	125
רמת גן	1,632
רמת השרון	594
רמת הניגה	594
שרותם	157

חיפה

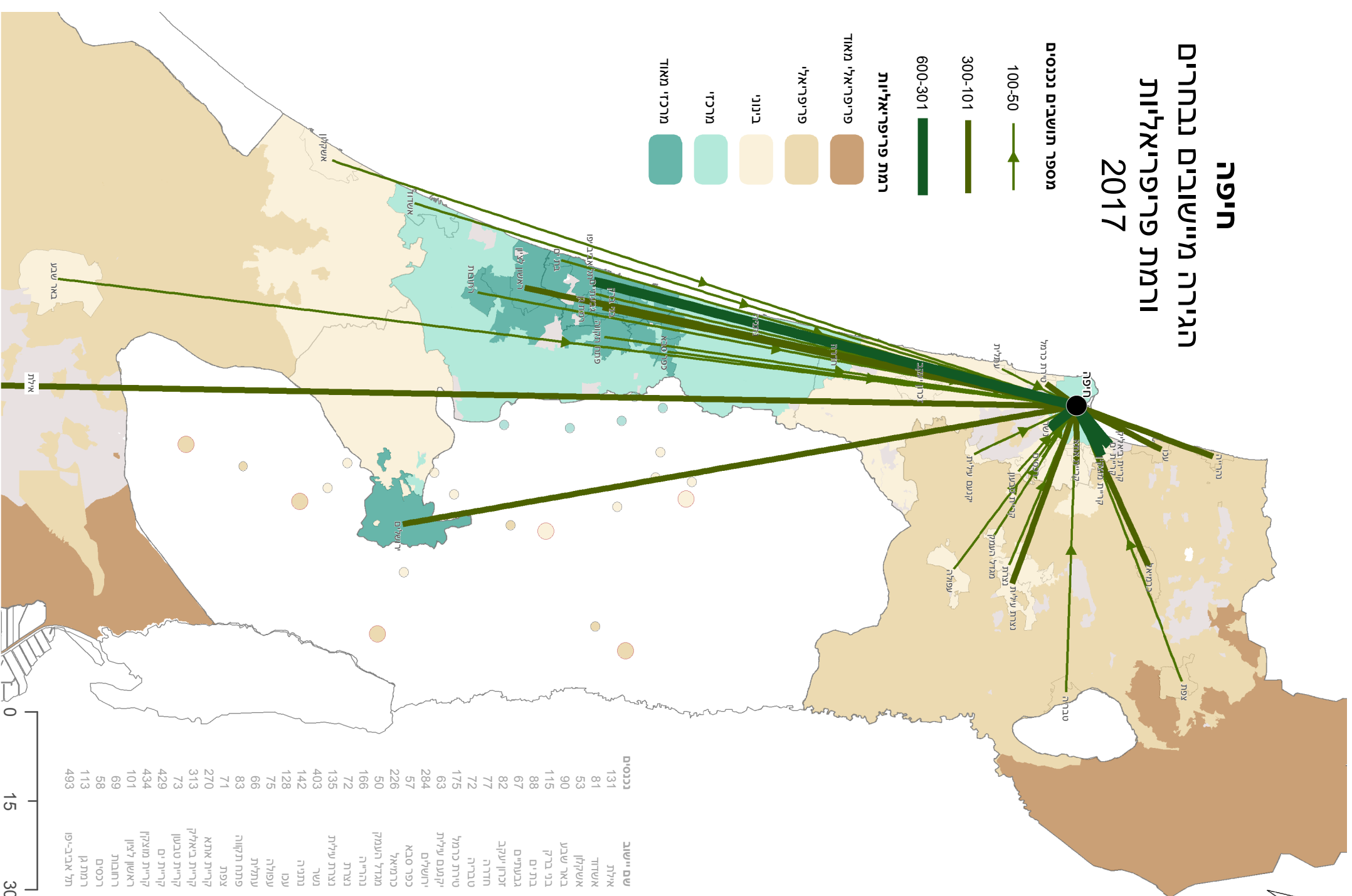
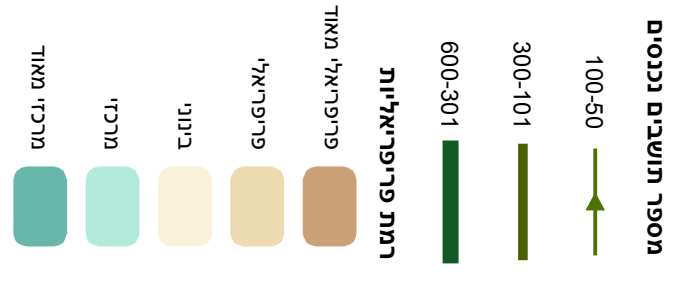
הגירה אל יישובים נבחרים ורמת פריפריאליות 2017

יישובים	שם יישוב
116	אילת
57	אשדוד
67	אשקלון
88	באר שבע
86	בני ברק
74	בת ים
90	גבעתיים
123	הראליה
130	זכרון יעקב
91	חדרה
63	חולון
64	חיפה
51	טבריה
692	טירת כרמל
173	יקנעם עילית
297	ירושלים
57	כפר סבא
108	כרמיאל
63	מגדל העמק
164	נהריה
57	נצרת עילית
458	נשר
155	נתניה
148	עכו
130	עפולה
227	עתלית
104	פרדס חנה-כרמל
192	פתח תקווה
526	קריית ארזה
396	קריית ביאליק
98	קריית טבעון
533	קריית ים
585	קריית מוצקין
130	ראשון לציון
84	רחובות
221	רמת גן
60	רמת ישי
54	תנובה
880	תל אביב-יפו

חיפה

הגירה מיישובים נבחרים ורמת פריפריאליות 2017

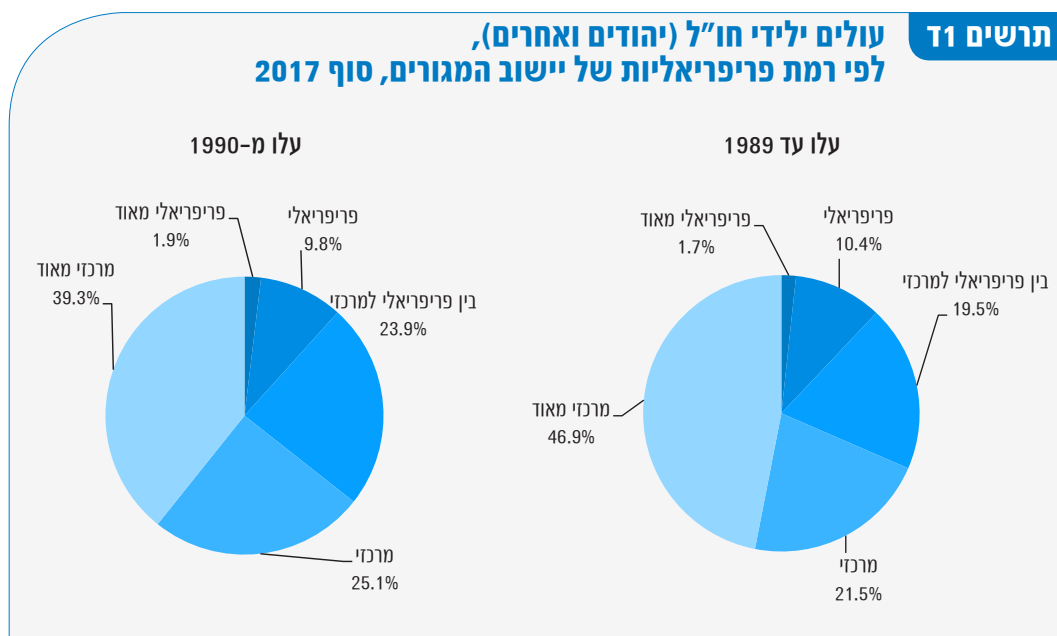

יישובים	שם יישוב
131	אילת
81	אשדוד
53	אשקלון
90	באר שבע
115	בני ברק
88	בת ים
67	גבעתיים
82	זכרון יעקב
77	חדרה
72	טבריה
175	טירת כרמל
63	יקנעם עילית
284	ירושלים
57	כפר סבא
226	כרמיאל
50	מגדל העמק
166	נהריה
72	נצרת
135	נצרת עילית
403	נשר
142	נתניה
128	עכו
75	עפולה
66	עתלית
83	פתח תקווה
71	צפת
270	קריית ארזה
313	קריית ביאליק
73	קריית טבעון
429	קריית מוצקין
434	קריית מוצקין
101	ראשון לציון
69	רחובות
58	רכסים
113	רמת גן
493	תל אביב-יפו

5. עלייה

עולים ותיקים וחדשים

בנון לסוף שנת 2017, 20.7% מאזרחי המדינה (1,809.6 אלף איש) היו ילידי חו"ל. בתרשים 11 אפשר לראות כי רוב העולים – הן החדשים והן הוותיקים – גרים ביישובי המרכז. כמעט מחצית (46.9%) מהעולים הוותיקים שעלו עד 1989 גרים ביישובים מרכזיים מאוד.

השתקעות ראשונה של עולים

בשנת 2017 הגיעו לארץ 26.4 אלף עולים. כאמור, העולים שהגיעו בשנים האחרונות העדיפו להתגורר במרכז הארץ. בהתאם לכך, ההשתקעות הראשונה של מרבית העולים (67.0%) שעלו בשנת 2017 הייתה ביישובים מרכזיים (24.6%) ומרכזיים מאוד (42.4%). האחוז הקטן ביותר מכלל העולים השתקע ביישובים פריפריאליים מאוד (3.5%). אחוז העולים אשר השתקעו ביישובי הפריפריה היה נמוך יחסית – במחוז הצפון השתקעו כ-10% מכלל העולים שעלו ב-2017, ובמחוז הדרום – כ-5%.

לוח 1.4 עולים, לפי רמת פריפריאליות של יישוב המגורים, 2017

אחוזים	רמת פריפריאליות
100.0	סך הכל
3.5	פריפריאלי מאוד
11.7	פריפריאלי
17.7	בין פריפריאלי למרכזי
24.6	מרכזי
42.5	מרכזי מאוד

השתקעות ראשונה של עולים, לפי גיל

העולים שהשתקעו ביישובי הפריפריה היו צעירים מהעולים שהשתקעו ביישובי המרכז. אחוז הילדים בני 0-14 ביישובים פריפריאליים ופריפריאליים מאוד היה 20.8% וביישובים מרכזיים ומרכזיים מאוד - 16.2%. גם בגילים המבוגרים נצפתה אותה מגמה - 9.6% מהעולים שהשתקעו ביישובים פריפריאליים ופריפריאליים מאוד היו בגיל 65 ומעלה, לעומת 15.2% מהעולים שהשתקעו ביישובים מרכזיים ומרכזיים מאוד. הגיל החציוני של העולים שהשתקעו ביישובים מרכזיים היה הגבוה ביותר - 35.8 שנים, והגיל החציוני של העולים שהשתקעו ביישובים פריפריאליים מאוד היה הנמוך ביותר - 30.6 שנים.

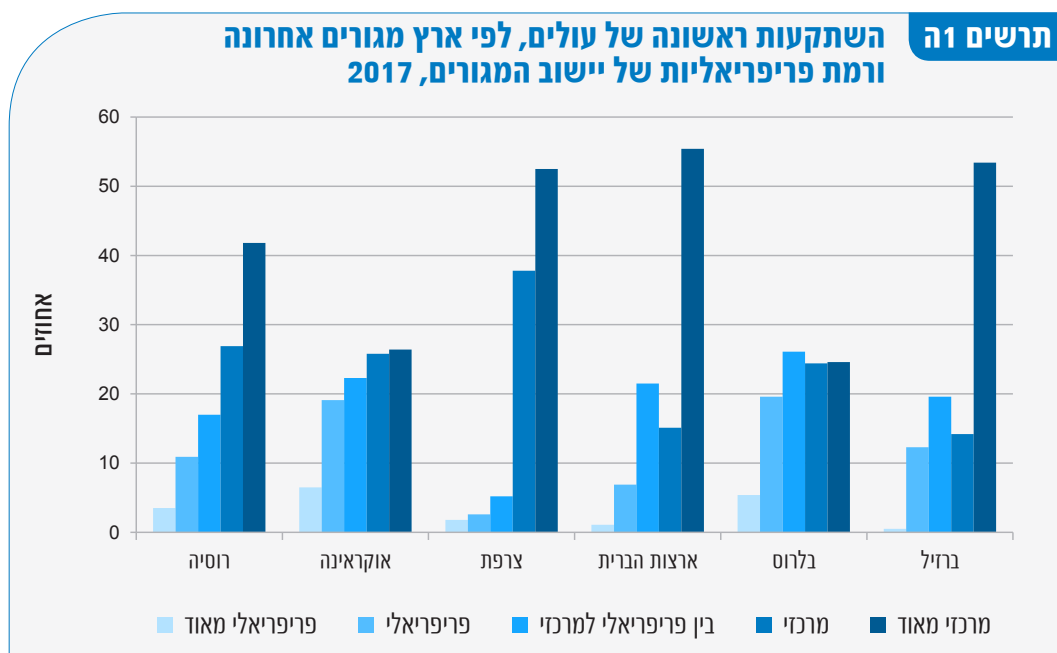
לוח 1.5 **השתקעות ראשונה של עולים, לפי גיל ורמת פריפריאליות של יישוב המגורים, 2017**

גיל	סך הכל	פריפריאלי מאוד	פריפריאלי	בין פריפריאלי למרכזי	מרכזי	מרכזי מאוד
מספרים מוחלטים						
סך הכל	26,355	934	3,073	4,675	6,493	11,180
14-0	4,637	169	664	935	1,146	1,723
64-15	18,093	703	2,086	3,137	4,304	7,863
+65	3,625	62	323	603	1,043	1,594
אחוזים						
סך הכל	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
14-0	17.6	18.1	21.6	20.0	17.6	15.4
64-15	68.7	75.3	67.9	67.1	66.3	70.3
+65	13.8	6.6	10.5	12.9	16.1	14.3
גיל חציוני	33.2	30.6	32.2	34.0	35.8	32.0

השתקעות ראשונה של עולים, לפי ארץ מגורים אחרונה

ניתוח דפוסי ההשתקעות הראשונה של עולים משש הארצות שמהן הגיע המספר הרב ביותר של עולים בשנת 2017 (כ-81% מכלל העולים), מצביע על העדפה ברורה להשתקע ביישובים מרכזיים מאוד. העדפה זו בולטת במיוחד בקרב העולים שהגיעו מצרפת, מארצות הברית ומברזיל – יותר ממחצית העולים מארצות אלו השתקעו ביישובים מרכזיים מאוד.

6. מצב משפחתי, נישואין וגירושין

רווקים

בחינת האוכלוסייה לפי מצב משפחתי² מראה כי אחוז הרווקים והרווקות גבוה יותר באזורי הפריפריה ונמוך יותר באזורי המרכז. לדוגמה, בסוף שנת 2016, 90.0% מהנשים היהודיות והאחרות בנות 20-24 שגרו ביישובים פריפריאליים מאוד היו רווקות, לעומת 76.8% מהנשים שגרו ביישובים מרכזיים מאוד. 62.1% מהגברים הערבים בני 25-29 שגרו ביישובים פריפריאליים מאוד היו רווקים, לעומת 42.3% מאלה שגרו ביישובים מרכזיים מאוד. עם העלייה בגיל יורד אחוז הרווקים, בכל רמות הפריפריאליות.

לוח 1.6 רווקים בני 20-29, לפי קבוצת אוכלוסייה ורמת פריפריאליות של יישוב המגורים, סוף 2016

אחוזים

מרכזי מאוד		מרכזי		בין פריפריאלי למרכזי		פריפריאלי		פריפריאלי מאוד		קבוצת אוכלוסייה
29-25	24-20	29-25	24-20	29-25	24-20	29-25	24-20	29-25	24-20	
64.3	86.4	62.2	90.2	59.1	88.0	59.9	89.0	75.0	95.9	יהודים ואחרים
42.3	84.8	56.1	92.1	62.2	94.4	52.1	89.2	62.1	89.7	ערבים

לוח 1.7 רווקות בנות 20-29 לפי קבוצת אוכלוסייה ורמת פריפריאליות של יישוב המגורים, סוף 2016

אחוזים

מרכזי מאוד		מרכזי		בין פריפריאלי למרכזי		פריפריאלי		פריפריאלי מאוד		קבוצת אוכלוסייה
29-25	24-20	29-25	24-20	29-25	24-20	29-25	24-20	29-25	24-20	
49.3	76.8	44.1	81.2	41.5	77.4	43.8	79.2	60.5	90.0	יהודים ואחרים
21.0	48.6	23.3	60.8	25.2	64.6	21.5	57.0	20.6	62.5	ערבים

2 בשל איחור בדיווח למרשם האוכלוסין על שינוי מצב משפחתי, הנתונים המוצגים כאן מתייחסים לשנת 2016.

נישואין

בשנת 2016 נישאו בישראל במוסדות הדת המורשימים³ 52,809⁴ זוגות, מהם 38,295 יהודים, 12,592 מוסלמים, 800 נוצרים ו-1,082 דרוזים. מספר התושבים הישראלים שנישאו (גברים ונשים) היה 103,369, מהם 75,817 יהודים, 23,791 מוסלמים, 1,531 נוצרים ו-2,162 דרוזים. שאר הנישאים לא נשאו תעודות זהות ישראליות.

לוח 1.8 נישאים, לפי דת ורמת פריפריאליות של יישוב המגורים, 2016

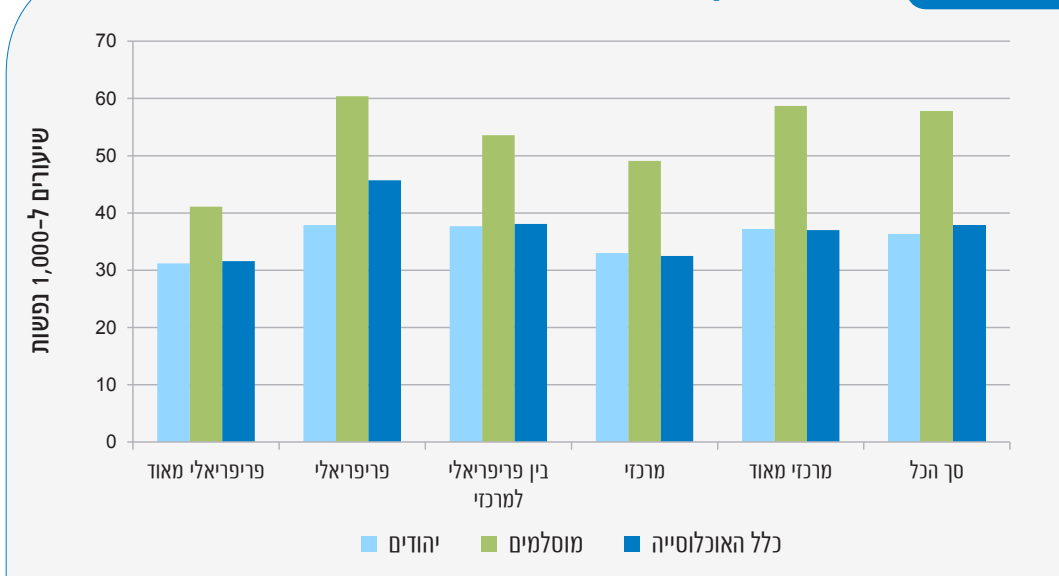
מספרים מוחלטים

נישאים			סך הכל		
מזה:		סך הכל			
מוסלמים	יהודים				
23,791	75,817	103,369	סך הכל(1)		
126	1,460	1,942	פריפריאלי מאוד		
9,342	8,631	20,273	פריפריאלי		
5,185	14,895	20,699	בין פריפריאלי למרכזי		
2,431	14,741	17,385	מרכזי		
5,331	35,993	41,597	מרכזי מאוד		

(1) כולל נישאים הגרים מחוץ ליישובים, ולכן ללא שיוך מוניציפלי וללא ציון רמת פריפריאליות.

שיעור הנישאים⁵ בשנת 2016 היה 37.9. שיעור הנישאים בקרב המוסלמים היה גבוה מזה של היהודים בכל רמות הפריפריאליות. עם זאת לא נראה כי קיים קשר בין רמת הפריפריאליות לשיעור הנישאים.

תרשים 11 שיעור נישואין, לפי דת ורמת פריפריאליות של יישוב המגורים, 2016

3 הנתונים אינם כוללים נישואין שנערכו בחו"ל או נישואין אלטרנטיביים של יהודים שנערכו בישראל שלא במסגרת יהודית אורתודוקסית.

4 סך כל הנישאים כולל זוגות שדתם אינה ידועה. בחלק מהמקרים אחד מבני הזוג אינו תושב ישראל, ולכן אינו משתייך לשום רמת פריפריאליות.

5 ביחס לאלף לא-נשואים בני 15 ומעלה באוכלוסייה.

גיושין

בשנת 2016 התגרשו בישראל 14,819⁶ זוגות, מהם 11,748 יהודים, 2,133 מוסלמים, 117 נוצרים ו-161 דרוזים. מספר התושבים הישראלים שהתגרשו (גברים ונשים) היה 28,800, מהם 23,245 יהודים, 3,736 מוסלמים, 226 נוצרים ו-321 דרוזים. שאר המתגרשים לא נשאו תעודות זהות ישראליות.

1.9 לוח מתגרשים, לפי דת ורמת פרפריאליות של יישוב המגורים, 2016

מספרים מוחלטים

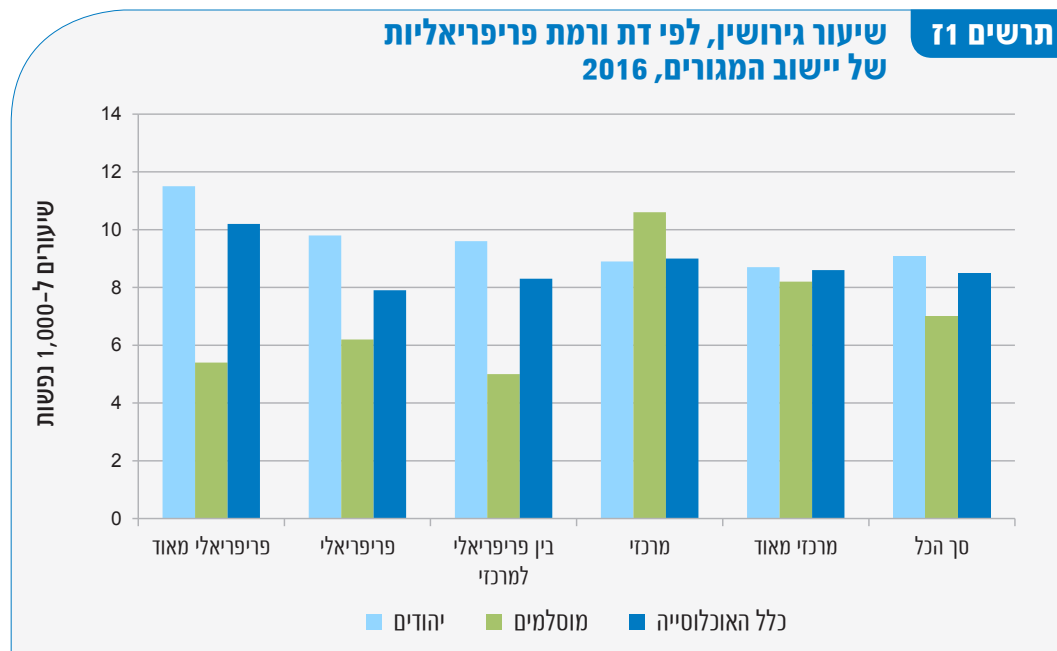
מתגרשים			סך הכל		
מזה:		סך הכל			
מוסלמים	יהודים				
3,894	23,253	28,970	סך הכל(1)		
20	520	652	פרפריאלי מאוד		
1,306	2,791	4,579	פרפריאלי		
678	4,829	5,822	בין פרפריאלי למרכזי		
689	5,258	6,329	מרכזי		
1,043	9,847	11,418	מרכזי מאוד		

(1) כולל נישאים הגרים מחוץ ליישובים, ולכן ללא שיוך מוניציפלי וללא ציון רמת פרפריאליות.

6 סך כל המתגרשים כולל זוגות שדתם אינה ידועה. בחלק מהמקרים אחד מבני הזוג אינו תושב ישראל, ולכן אינו משתייך לשום רמת פרפריאליות.

שיעור המתגרשים⁷ בשנת 2016 היה 8.5. שיעור המתגרשים בקרב היהודים היה גבוה מזה של המוסלמים בכל רמות הפריפריאליות, למעט ביישובים מרכזיים. בקרב היהודים שיעורי הגירושין באזורי המרכז היו נמוכים יותר בהשוואה לאזורי הפריפריה. לעומת זאת, בקרב המוסלמים שיעורי הגירושין באזורי המרכז היו גבוהים יותר בהשוואה לאזורי הפריפריה. באזורים מרכזיים מאוד שיעורי הגירושין בקרב מוסלמים היו דומים לשיעורי הגירושין בקרב יהודים.

7 ביחס לאוכלוסיית הנשואים בני 15 ומעלה.

7. ילודה ופריון

בשנת 2017 נולדו 183,648 יילודים, מהם 139,866 יילודים לנשים יהודיות ואחרות ו-43,782 יילודים לנשים ערביות. כ-58% מהיילודים נולדו באזורים מרכזיים ומרכזיים מאוד (105,638 יילודים), וכ-20% נולדו באזורים פריפריאליים ופריפריאליים מאוד (37,123 יילודים), בדומה לחלקה היחסי של אוכלוסיית ישראל באזורים אלו.

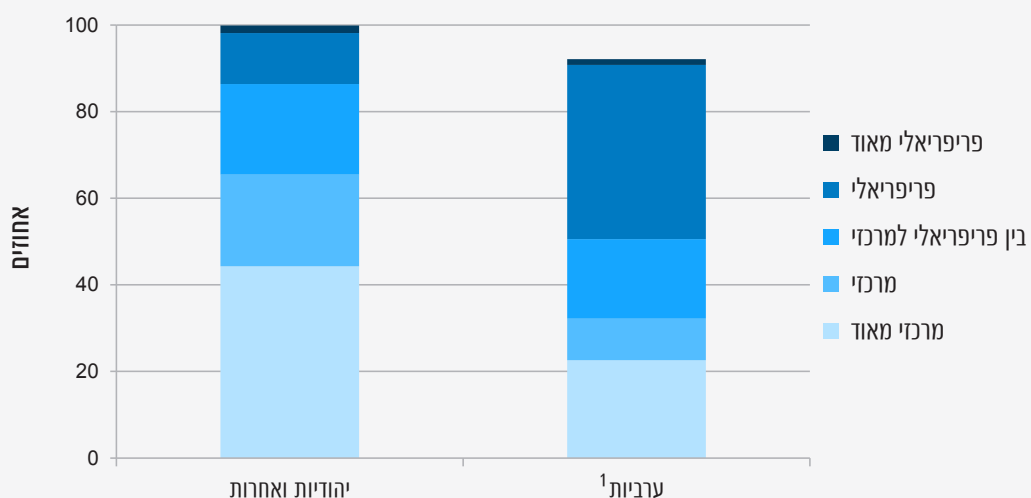
לוח 1.10 יילודים, לפי קבוצת אוכלוסייה של האם ורמת פריפריאליות של יישוב המגורים, 2017

מספרים מוחלטים

מרכזי מאוד	מרכזי	בין פריפריאלי למרכזי	פריפריאלי	פריפריאלי מאוד	סך הכל(1)	
71,792	33,846	37,278	34,065	3,058	183,648	סך הכל
61,904	29,648	29,239	16,454	2,460	139,866	יהודיות ואחרות
9,888	4,198	8,039	17,611	598	43,782	ערביות

(1) כולל יילודים הגרים מחוץ ליישובים, ולכן ללא שיוך מוניציפלי וללא ציון רמת פריפריאליות. ב-2017 יילודים אלו היו כ-2% מכלל היילודים (3,609 יילודים) בישראל, כ-95% (3,448) מהם נולדו לנשים בדויות החיות בדרום. חלק מלידות אלו דווחו באופן שגוי כגרים מחוץ ליישובים במקום בתוך היישובים, ולכן נוצרה הטיה כלפי מטה בשיעורי הפריון של האוכלוסייה הערבית באזורי הפריפריה. ראו גם הערה 8 להלן.

תרשים ח1 יילודים, לפי קבוצת אוכלוסייה של האם ורמת פריפריאליות של יישוב המגורים, 2017

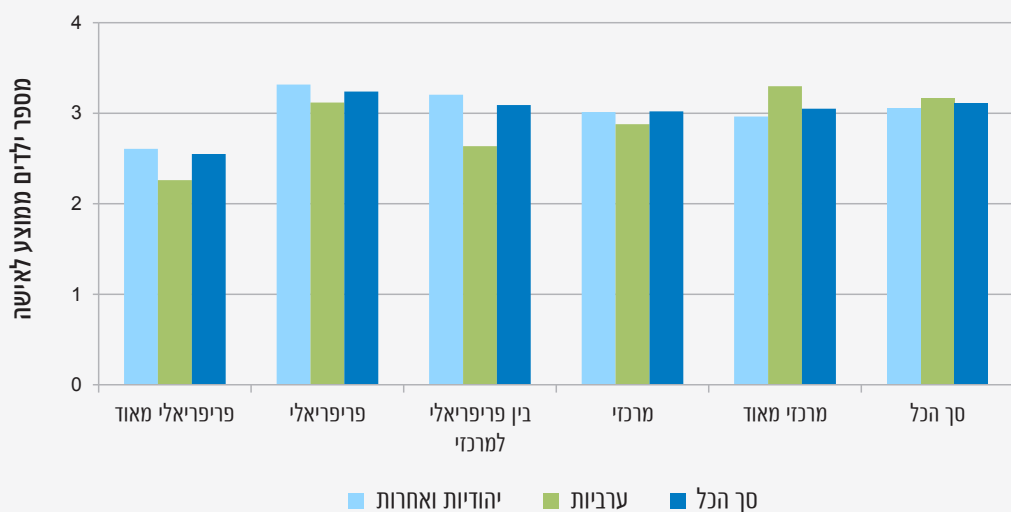

1 סך כל היילודים של נשים ערביות כולל גם יילודים הגרים מחוץ ליישובים וללא שיוך מוניציפלי ולכן אינו מסתכם ל-100%. ראו לעיל הערה (1) ללוח 1.10.

בשנת 2017, מספר הילדים הממוצע שאישה הייתה צפויה ללדת במהלך חייה (שיעור פריון כולל) היה 3.11 ילדים לאישה. אצל יהודיות ואחרות שיעור הפריון הכולל היה 3.05 ילדים לאישה ואצל ערביות - 3.16 ילדים לאישה. בחינת השפעת הפריפריאליות על רמת הפריון של האוכלוסייה אינה מצביעה על מגמה מובחנת; כך לדוגמה, רמת הפריון הנמוכה ביותר נצפתה באזורים פריפריאליים מאוד (2.55 ילדים לאישה), ורמת הפריון הגבוהה ביותר נצפתה באזורים פריפריאליים (3.24 ילדים לאישה).

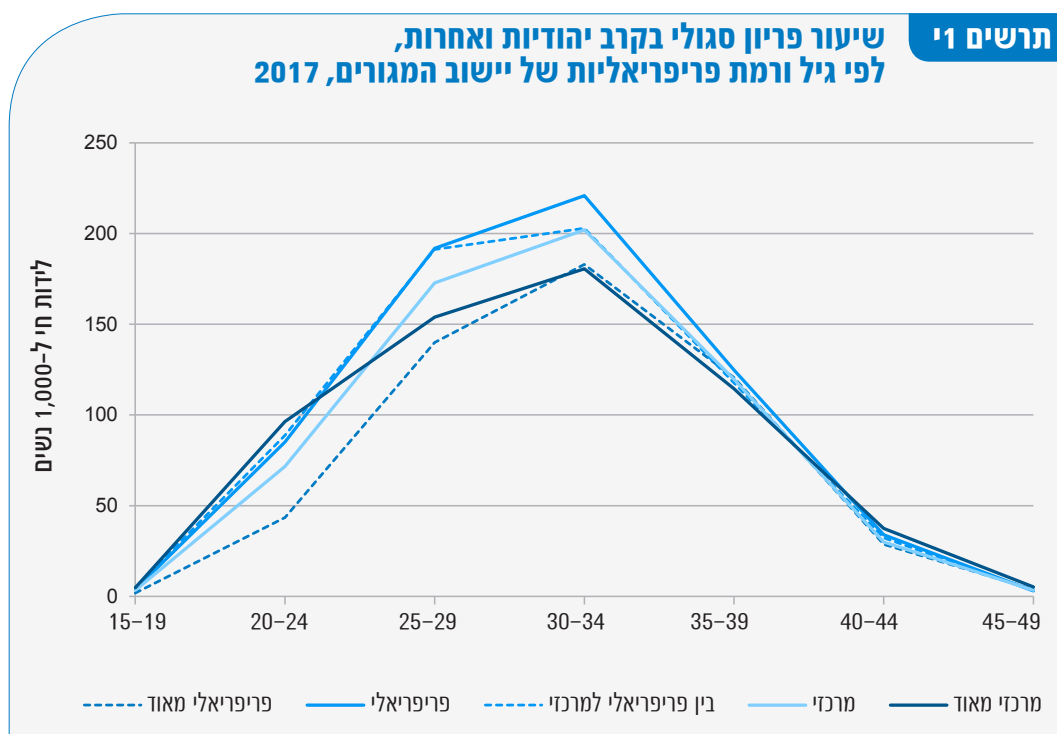
תרשים ט1
שיעור פריון כולל, לפי קבוצת אוכלוסייה של האם ורמת פריפריאליות של יישוב המגורים, 2017

1 על ההטיה בשיעורי הפריון של נשים ערביות הגרות באזורי הפריפריה ראו לעיל הערה (1) בלוח 1.10.

בקרב כלל הנשים בישראל, שיא הפריין נמצא בגילים 30-34 - 185.5 יילודים ל-1,000 נשים. עם זאת, אם בוחנים את רמת הפריפריאליות נמצא כי ביישובים פריפריאליים וביישובי הביניים שיא הפריין לנשים מצוי בקבוצת גיל צעירה יותר - 25-29.

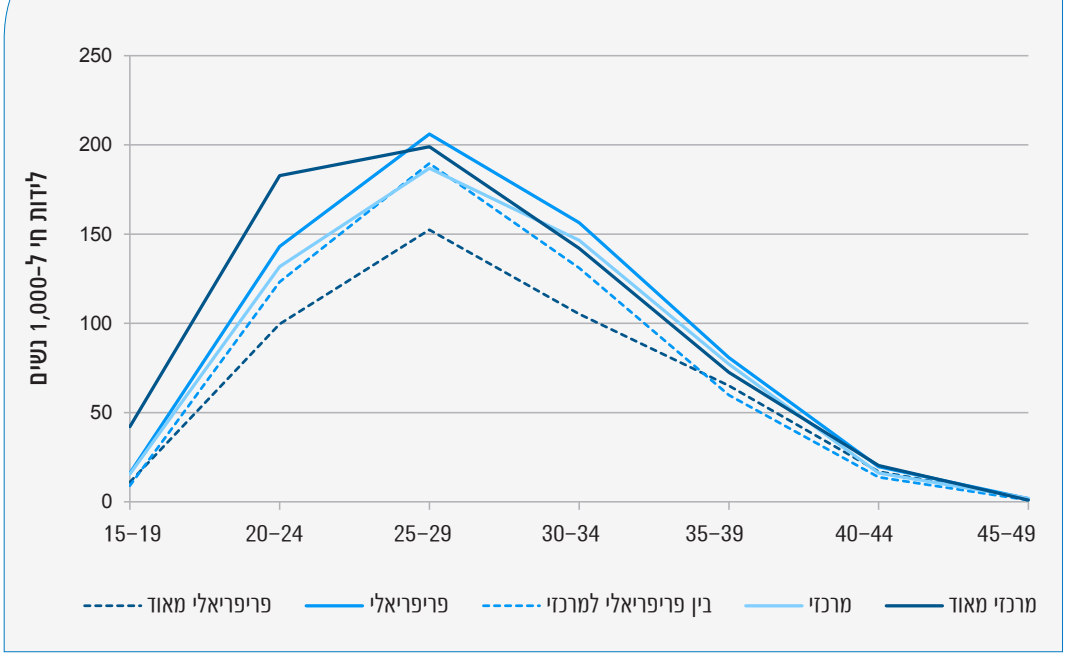
בקרב יהודיות ואחרות מבנה הפריין דומה - שיא הפריין בכל האזורים נמצא בגילים 30-34, ואחריו בגילים 25-29 ו-35-39, זאת למרות ההבדלים ברמות הפריין באזורים השונים לפי רמת פריפריאליות.

גם בקרב נשים ערביות נראה כי למרות ההבדלים ברמות הפרייה באזורים השונים, קיים דמיון במבנה הפרייה: שיא הפרייה נמצא אצל נשים בגילים 25-29, ואחריו בגילים 30-34 ו-20-24. יוצא דופן הוא האזור המרכזי מאוד, שבו קבוצת הגיל השנייה הפורייה ביותר היא 20-24 ורק אחריה 30-34.

תרשים 1א שיעור פרייה סגולי בקרב ערביות, לפי גיל ורמת פריפריאליות של יישוב המגורים, 2017

בחינת דפוסי הפריון של נשים המתגוררות באזורי הפריפריה של ישראל בצפון ובדרום⁸ מצביעה על כך שקיימים הבדלים ניכרים ברמות הפריון בין נשים הגרות בפריפריה הצפונית של ישראל לבין נשים הגרות בפריפריה הדרומית. ההבדל הגדול ביותר נצפה אצל נשים ערביות – פער של כ-3 ילדים לאישה בין נשים ערביות הגרות בפריפריה הדרומית, רובן מוסלמיות בדויות (5.60 ילדים בממוצע לאישה), לבין נשים ערביות הגרות בפריפריה הצפונית (2.61 ילדים בממוצע לאישה). גם אצל נשים יהודיות ואחרות נמצא פער במספר הילדים לאישה, אם כי קטן יותר, של 0.30 ילדים לאישה – 3.24 ילדים בממוצע לאישה בקרב נשים יהודיות ואחרות המתגוררות בפריפריה הדרומית, לעומת 2.94 ילדים בממוצע לאישה בקרב נשים יהודיות ואחרות המתגוררות בפריפריה הצפונית.

לוח 1.11 יילודים ושיעור פריון כולל ביישובי הפריפריה, לפי קבוצת אוכלוסייה ומחוז, 2017

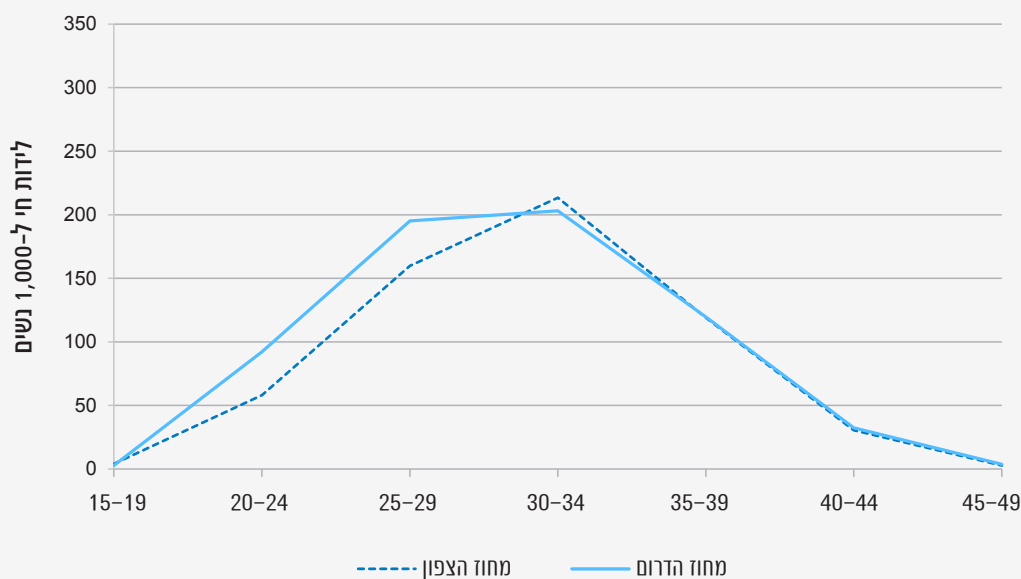
ערביות		יהודיות ואחרות		סך הכל		
מחוז הדרום	מחוז הצפון	מחוז הדרום	מחוז הצפון	מחוז הדרום	מחוז הצפון	
9,831	11,352	6,950	9,246	16,781	20,598	יילודים - סך הכל
5.60	2.61	3.24	2.94	4.32	2.78	שיעור פריון כולל

8 נוסף על הגרים ביישובים פריפריאליים ופריפריאליים מאוד, חלק זה כולל את הגרים מחוץ ליישובים, אשר בשל היותם ללא מעמד מוניציפלי לא נכללו במדד הפריפריאליות. רובם המוחלט של הגרים מחוץ ליישובים הם בדויות במחוז הדרום. הואיל ובנתוני רשות האוכלוסין על לידות של בדויות בדרום קיימים דיווחים שגויים של כתובת המגורים, נוצר דיווח עודף של לידות מחוץ ליישובים הבדויות ודיווח חסר של לידות בתוך היישובים הבדויות המוסדרים. לפיכך התקבלו מדדים מוטים עבור האוכלוסייה הערבית באזורי הפריפריה, וכדי לתקן הטיה זו נכללו כאן גם הלידות של הגרים מחוץ ליישובים.

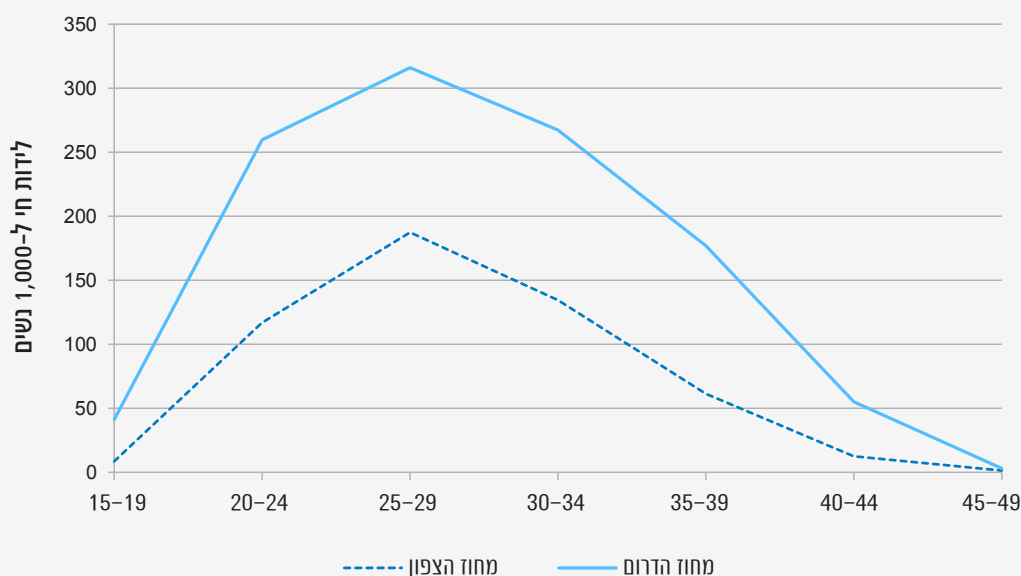
ההבדל העיקרי בין יהודיות ואחרות המתגוררות בפריפריה הצפונית לבין אלה המתגוררות בפריפריה הדרומית נמצא בשיעורי הפרייה בגילים הצעירים (20 עד 29) - בפריפריה הדרומית נמצאו שיעורים גבוהים יותר בגילים אלו. לעומת זאת, ההבדלים בין ערביות המתגוררות בפריפריה הצפונית לאלה המתגוררות בפריפריה הדרומית נמצאו בכל קבוצות הגיל - בכולן השיעורים בפריפריה הדרומית היו גבוהים, לרוב פי שניים ואף יותר, מהשיעורים בפריפריה הצפונית.

תרשים יב שיעור פרייה סגולי בקרב יהודיות ואחרות ביישובי הפריפריה, לפי גיל ומחוז, 2017

1

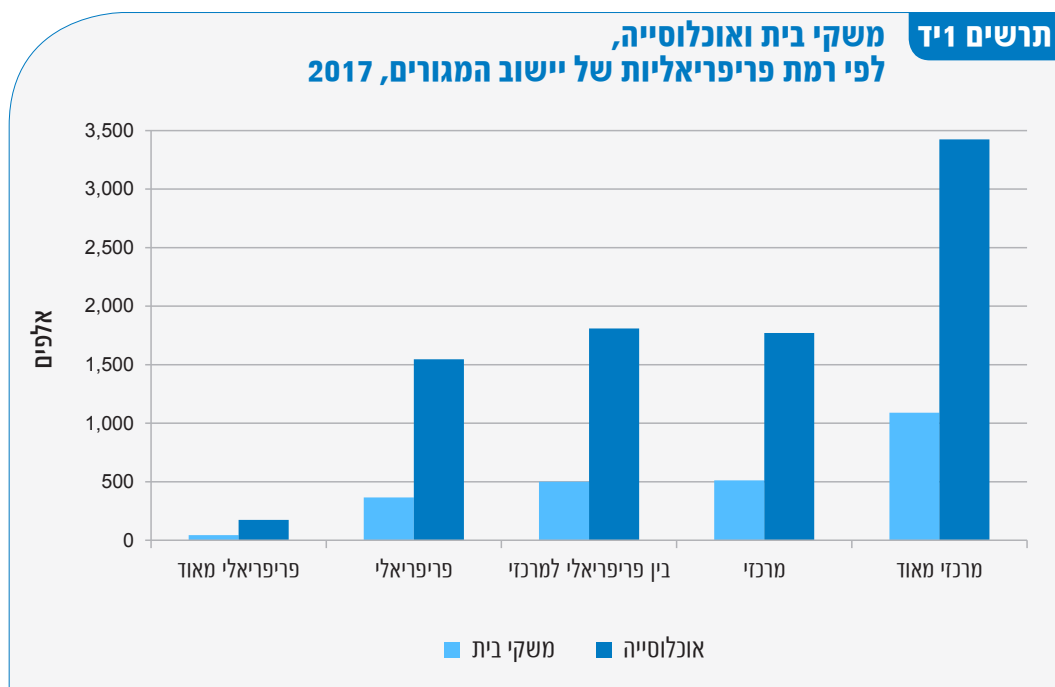
תרשים יג שיעור פרייה סגולי בקרב ערביות ביישובי הפריפריה, לפי גיל ומחוז, 2017

8. משקי בית פרטיים⁹ ומשפחות

משקי בית

בשנת 2017 היו כ-2.5 מיליון משקי בית פרטיים בישראל.

מרבית משקי הבית בכל רמות הפריפריאליות היו משקי בית משפחתיים, שבהם מתגוררת משפחה גרעינית אחת לפחות. חלקם היחסי של משקי הבית המשפחתיים ביישובים פריפריאליים היה הגבוה ביותר - 88.7%, גבוה אף מחלקם היחסי בכלל האוכלוסייה בכל הארץ - 79.6%. נראה כי ככל שהאזור מרכזי יותר, כך יורד חלקם היחסי של משקי הבית המשפחתיים.

כ-512 אלף משקי בית (20.4%) היו משקי בית לא משפחתיים, שברובם (כ-91%) מתגורר אדם אחד ובשאר מתגוררים כמה אנשים ללא קשר משפחתי ביניהם. חלקם היחסי של משקי הבית הלא משפחתיים ביישובים מרכזיים מאוד (25.5%) היה גבוה פי שניים ויותר מחלקם היחסי ביישובים פריפריאליים (11.3%). הסיבות להבדלים אלו הן נורמות ומנהגי מגורים שונים באוכלוסיות המתגוררות באזורים אלו, כגון שכיחות רבה יותר של צעירים לא נשואים העוזבים את בית הוריהם ומתגוררים במשק בית נפרד באזור מרכזי יותר, או משקלם היחסי הגבוה של בני 65 ומעלה באזורי המרכז, במיוחד באוכלוסייה היהודית.

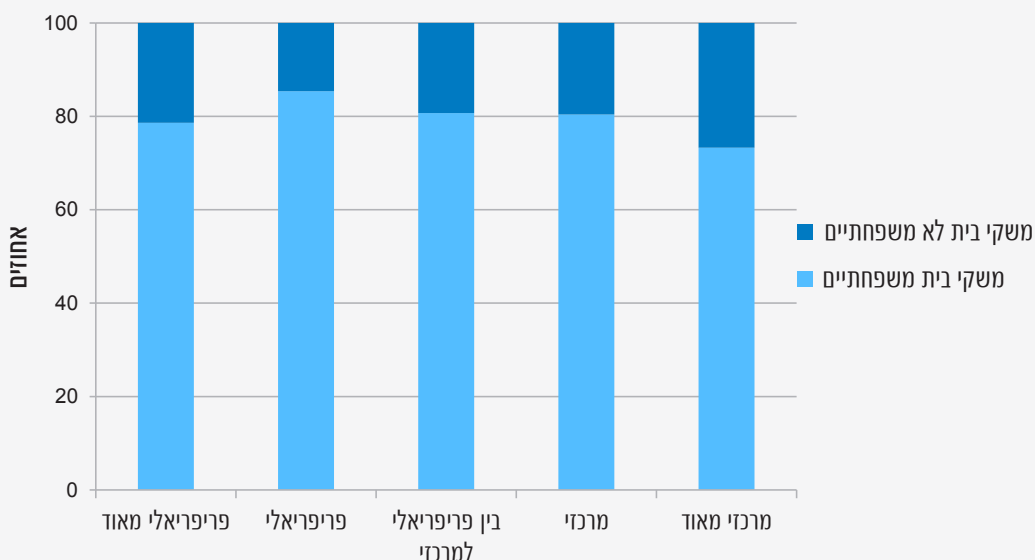
9 הנתונים על משקי הבית כוללים את משקי הבית הפרטיים בלבד, ואינם כוללים משקי בית בקיבוצים, במוסדות, במעונות סטודנטים ומשקי בית מחוץ ליישובים (בדוים בדרום).

חלקם היחסי של משקי בית לא משפחתיים באוכלוסייה היהודית עולה ככל שהיישוב מרכזי יותר, פרט ליישובים פריפריאליים מאוד. לעומת זאת, באוכלוסייה הערבית נמצאו הבדלים קטנים בחלקם היחסי של משקי בית אלו בין כל הרמות הפריפריאליות.

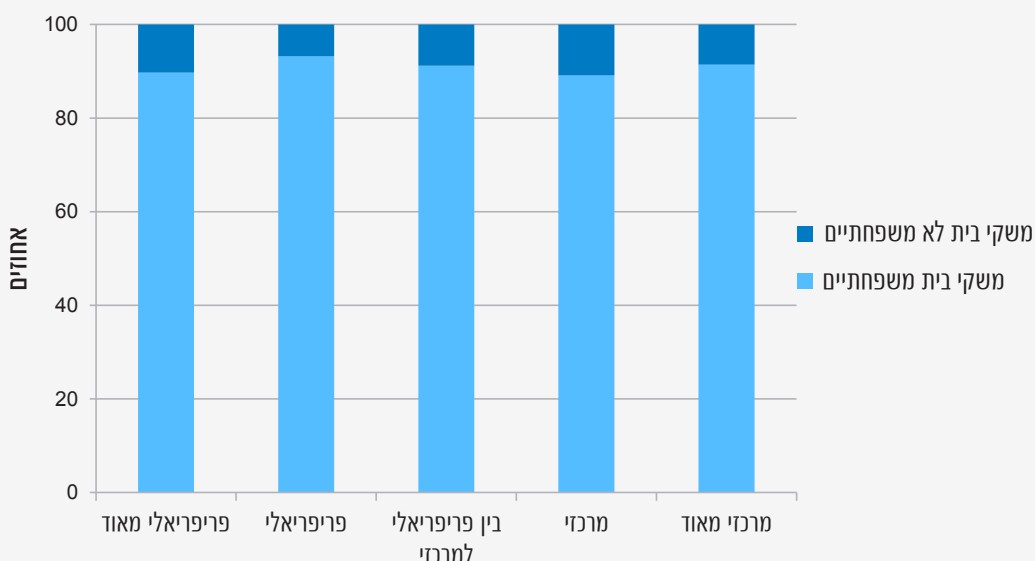
תרשים טו

משקי בית יהודיים, לפי סוג משק בית ורמת פריפריאליות של יישוב המגורים, 2017

תרשים טז

משקי בית ערביים, לפי סוג משק בית ורמת פריפריאליות של יישוב המגורים, 2017

מספר הנפשות הממוצע למשק בית גבוה יותר במשקי בית המתגוררים ביישובים הפריפריאליים וביישובי הביניים, הן באוכלוסייה היהודית והן באוכלוסייה הערבית.

בנוגע ליישובים מרכזיים מאוד נמצאה מגמה הפוכה בגודל משק הבית הממוצע בין משקי בית יהודיים לערביים; במשקי בית יהודיים ממוצע הנפשות למשק בית היה הנמוך ביותר – 2.92, ואילו במשקי בית ערביים ממוצע הנפשות למשק בית היה הגבוה ביותר – 5.06. הבדל זה נובע מהסדרי מגורים שונים ובמיוחד מחלקם היחסי של משקי בית לא משפחתיים בכל קבוצת אוכלוסייה.

לוח 1.12 משקי בית וגודל משק בית, לפי קבוצת אוכלוסייה ורמת פריפריאליות של יישוב המגורים, 2017

ממוצע נפשות למשק בית	נפשות למשק בית				משקי בית(1)	
	+6	5-2	1	סך הכל		
	אחוזים				אלפים	
3.32	12.3	69.1	18.7	100.0	2,509.5	סך כולל
3.25	10.0	71.6	18.4	100.0	43.2	פריפריאלי מאוד
3.96	20.2	68.9	10.9	100.0	365.9	פריפריאלי
3.44	14.0	69.7	16.4	100.0	499.5	בין פריפריאלי למרכזי
3.30	10.9	71.6	17.5	100.0	511.1	מרכזי
3.05	9.6	67.6	22.8	100.0	1,089.8	מרכזי מאוד
						מזה: יהודים
3.12	9.6	69.9	20.5	100.0	2,052.8	סך הכל
3.17	9.2	70.9	20.0	100.0	32.7	פריפריאלי מאוד
3.45	13.0	73.0	14.0	100.0	196.1	פריפריאלי
3.29	12.0	69.8	18.2	100.0	388.5	בין פריפריאלי למרכזי
3.25	10.2	71.8	18.0	100.0	449.6	מרכזי
2.92	7.7	68.4	23.9	100.0	985.9	מרכזי מאוד
						ערבים
4.52	28.9	63.4	7.7	100.0	378.9	סך הכל
3.92	16.2	74.8	9.0	100.0	7.6	פריפריאלי מאוד
4.64	29.8	63.6	6.7	100.0	162.6	פריפריאלי
4.15	24.2	67.4	8.4	100.0	93.6	בין פריפריאלי למרכזי
4.03	20.6	69.6	9.8	100.0	44.0	מרכזי
5.06	39.6	52.8	7.6	100.0	71.2	מרכזי מאוד

(1) לא כולל משקי בית המתגוררים ביישובים ללא מעמד מוניציפלי.

נמצא כי חלקם היחסי של משקי בית עם ילדים עד גיל 17 הוא הגבוה ביותר ביישובים פריפריאליים ופריפריאליים מאוד. במקביל חלקם היחסי של משקי בית עם בני 65 ומעלה הוא הנמוך ביותר ברמות אלו, ועולה ככל שעולה רמת המרכזיות.

עולים רבים שהגיעו לישראל בחרו להתגורר ביישובים מרכזיים וביישובי הביניים, במיוחד עולים מבריה"מ לשעבר.

לוח 1.13 משקי בית עם ילדים עד גיל 17, עם בני 65 ומעלה ועם עולי 1990 ואילך, לפי רמת פריפריאליות של יישוב המגורים, 2017

אחוזים

משקי בית עם עולי 1990 ואילך		משקי בית עם בני 65 ומעלה	משקי בית עם ילדים עד גיל 17	
מזה: משקי בית עם עולים מבריה"מ (לשעבר)	סך הכל			
15.4	22.4	27.2	44.2	סך הכל
13.4	21.3	17.8	47.3	פריפריאלי מאוד
11.3	14.7	21.7	55.0	פריפריאלי
20.5	26.5	26.1	46.9	בין פריפריאלי למרכזי
19.5	26.9	29.2	44.2	מרכזי
12.6	21.0	29.0	39.3	מרכזי מאוד

משפחות

בשנת 2017 היו יותר משני מיליון משפחות בישראל. מבנה המשפחות מושפע מדפוסי הנישואין, הגירושין, הפריון וההורות. כמו כן מבנה המשפחה משתנה במהלך חיי האדם.

סוג משפחה

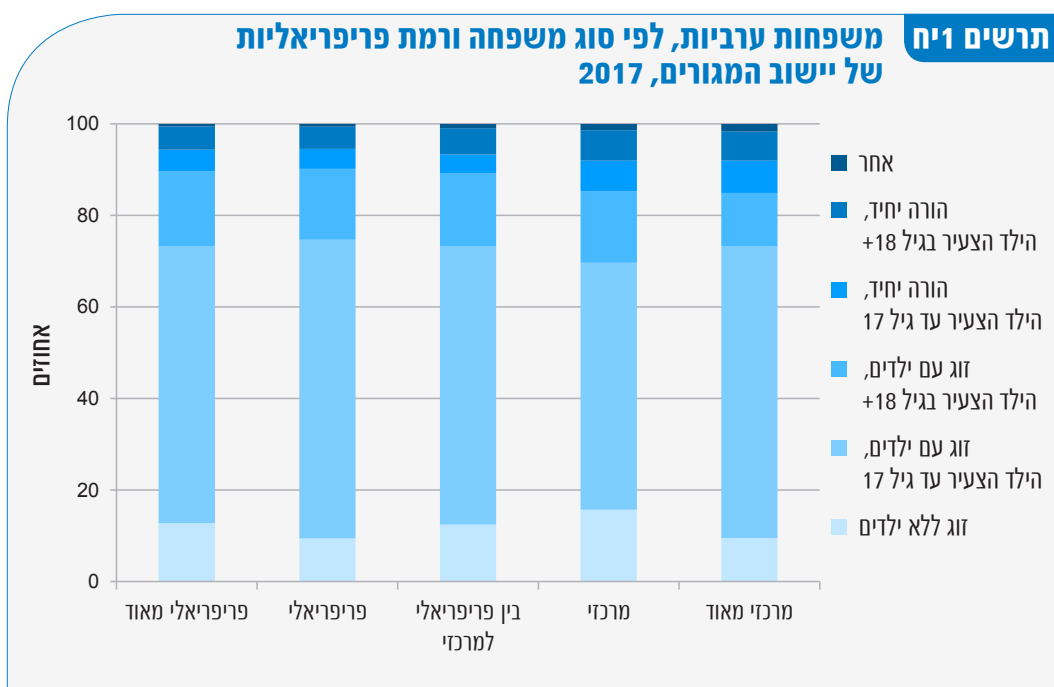
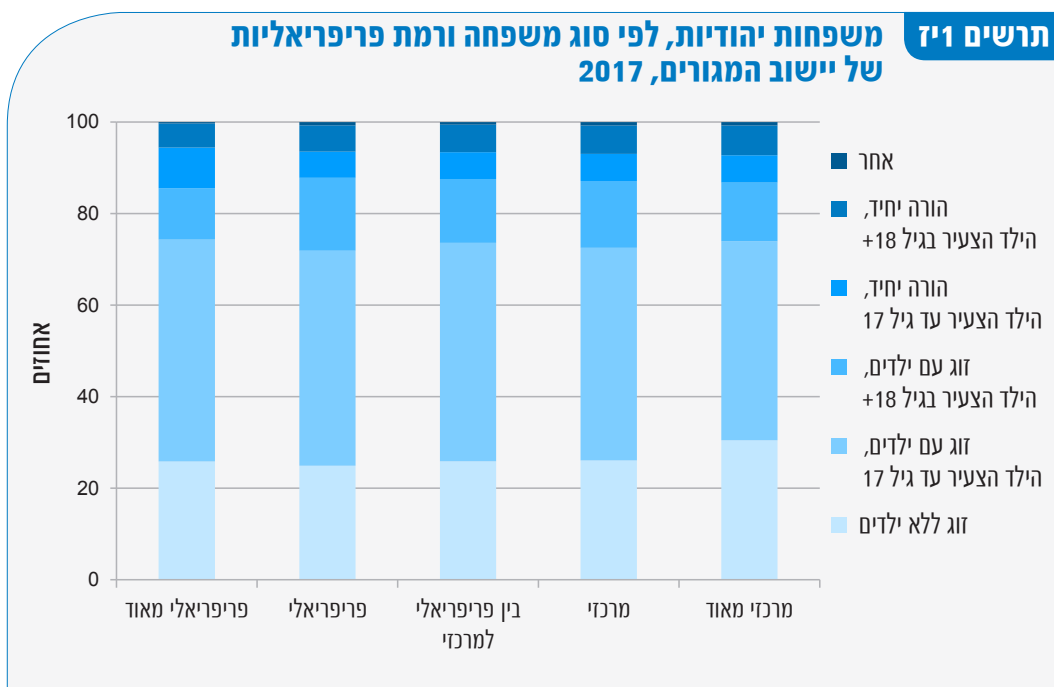
כמחצית מהמשפחות בכל רמות הפריפריאליות היו משפחות של זוגות עם ילדים שבהן הילד הצעיר הוא עד גיל 17. החלק היחסי הקטן ביותר של זוגות ללא ילדים נמצא ביישובים פריפריאליים (17.8%), והחלק היחסי הגבוה ביותר נמצא ביישובים מרכזיים מאוד (28.5%).

חלקן היחסי של משפחות חד-הוריות שבהן הילד הצעיר הוא עד גיל 17 היה גדול במיוחד ביישובים פריפריאליים מאוד (8.2%) בהשוואה לאחוז הארצי (5.9%).

המשפחות היהודיות התאפיינו באחוז גבוה של זוגות ללא ילדים, במיוחד ביישובים מרכזיים מאוד (30.5%) - פי שניים מהאחוז הגבוה ביותר במשפחות ערביות, הנמצא ביישובים מרכזיים (15.7%).

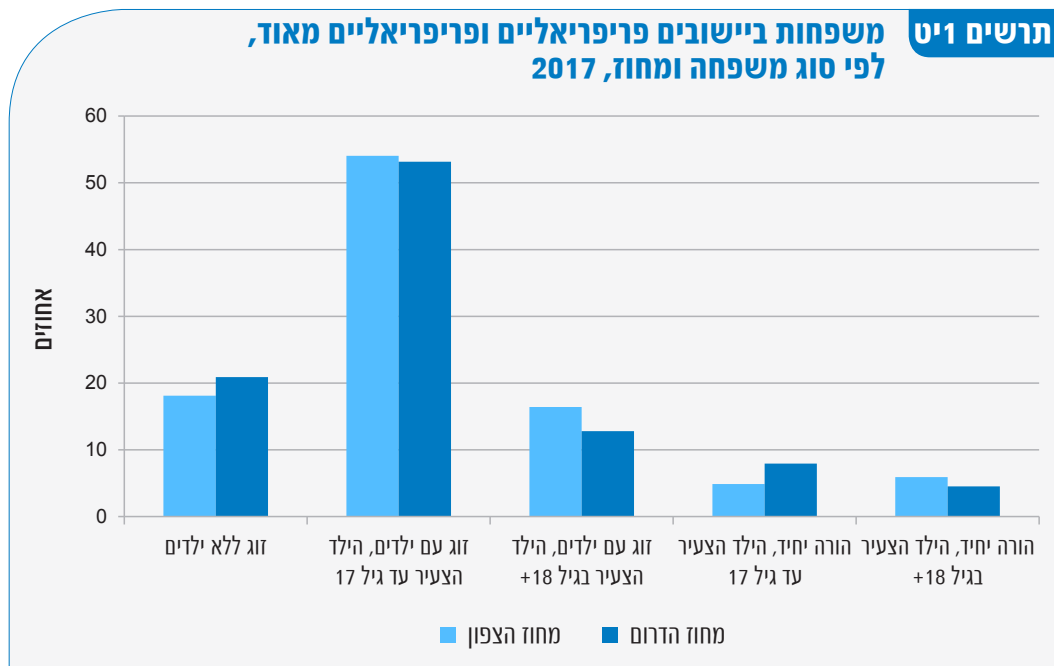
הן באוכלוסייה היהודית והן באוכלוסייה הערבית נמצא כי סוג המשפחה הנפוץ ביותר הוא משפחה של זוג עם ילדים שבה הילד הצעיר הוא עד גיל 17. עם זאת סוג משפחה זה נפוץ הרבה יותר אצל ערבים מאשר אצל יהודים.

חלקן היחסי של משפחות חד-הוריות באוכלוסייה היהודית היה גבוה יותר ביישובים פריפריאליים מאוד, ואילו חלקן היחסי של משפחות אלו באוכלוסייה הערבית היה גבוה יותר ביישובים מרכזיים ומרכזיים מאוד.

בהתפלגות לפי סוג משפחה באזורי הפריפריה, אפשר לראות הבדלים בין מחוז הצפון למחוז הדרום: חלקם היחסי של זוגות ללא ילדים וחלקן של משפחות חד-הוריות שבהן ילדים עד גיל 17 נמצא נמוך יותר במחוז הצפון. בשני המחוזות נמצא כי כמחצית מהמשפחות הן משפחות של זוגות שבהן ילדים עד גיל 17.

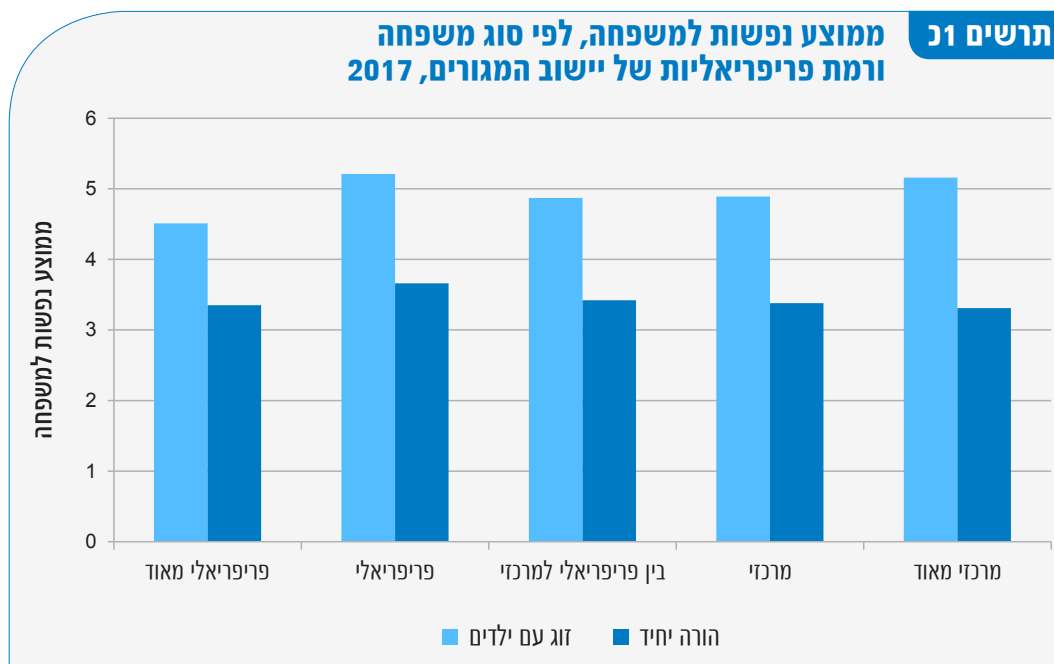
תרשים 1ט משפחות ביישובים פריפריאליים ופריפריאליים מאוד, לפי סוג משפחה ומחוז, 2017

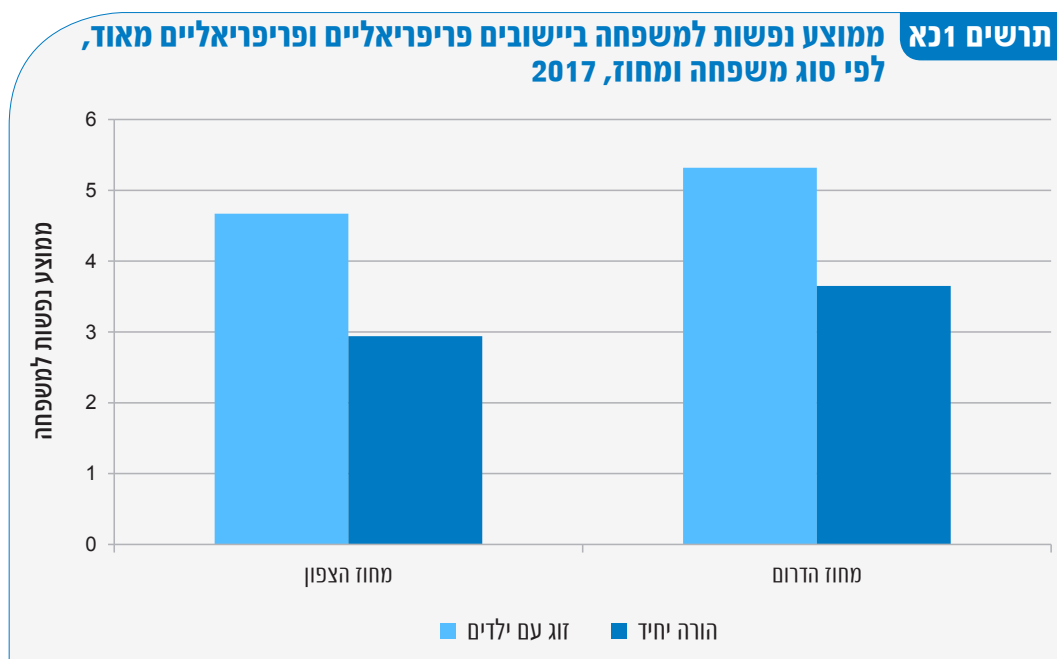
גודל משפחה

גודל המשפחה הממוצע היה דומה בכל רמות הפריפריאליות, הן בקרב משפחות שבהן זוגות עם ילדים והן בקרב משפחות חד-הוריות.

תרשים 1כ ממוצע נפשות למשפחה, לפי סוג משפחה ורמת פריפריאליות של יישוב המגורים, 2017

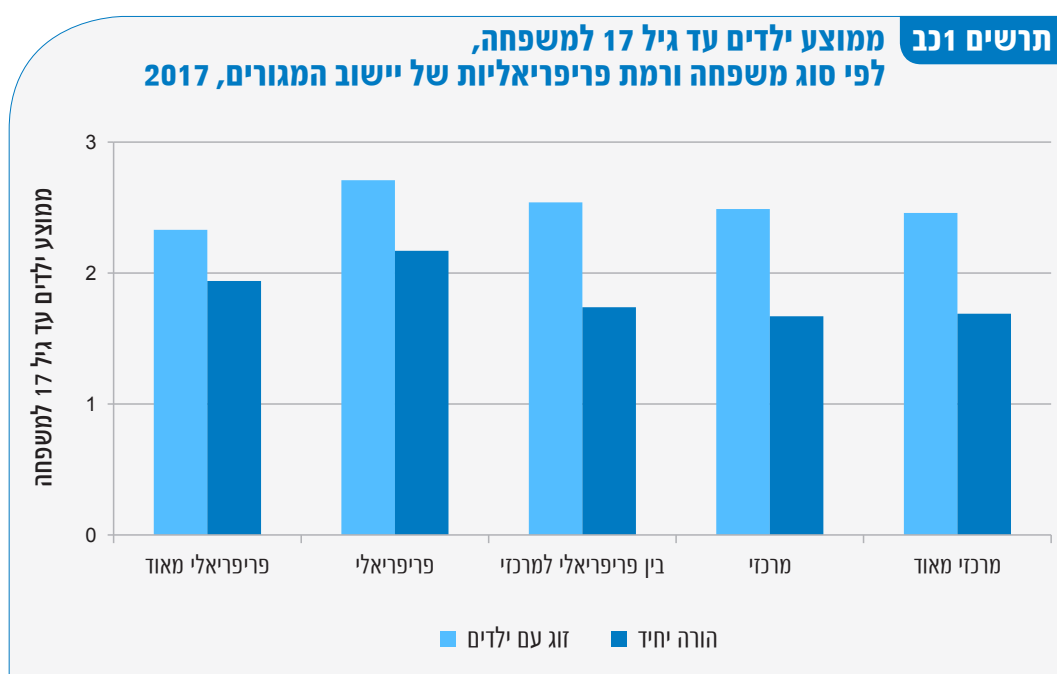
כמו בהתפלגות לפי סוג משפחה, גם גודל המשפחה הממוצע ביישובי הפריפריה במחוז הצפון (3.98 נפשות למשפחה) היה נמוך מעט מגודל המשפחה הממוצע ביישובי הפריפריה במחוז הדרום (4.40 נפשות).

ילדים עד גיל 17 במשפחה

בשנת 2017 היו כ-2.7 מיליון ילדים עד גיל 17 במשפחות בישראל. חלקם היחסי הגבוה ביותר של ילדים אלו התגורר באזורים מרכזיים מאוד - 37.4%.

ממוצע הילדים עד גיל 17 למשפחה היה גבוה יותר באזורים פריפריאליים, הן במשפחות של זוגות עם ילדים והן במשפחות חד-הוריות.

תיבה 1.1 מאפיינים דמוגרפיים של מוסלמים במחוז הדרום (אוכלוסייה בדוית)

אוכלוסייה

בתיבה זו מוצגים נתונים על האוכלוסייה המוסלמית במחוז הדרום. בעבר חיו מרביתם בשבטים ביישובים לא מוכרים (פזורה) וכיום הם עוברים תהליך עיור. אין הגדרה רשמית מיהו בדווי; בתיבה מוצגים נתוני האוכלוסייה המוסלמית בדרום מתוך הנחה שרובה היא אוכלוסייה בדוית.

בסוף 2017 כללה אוכלוסייה זו כ-260 אלף איש. כ-72% מאוכלוסייה זו התגוררה ביישובי קבע מוכרים כמו רהט (66.6 אלף תושבים), חורה (20.8 אלף) וכסיפה (20.2 אלף). עוד כ-4% גרו ביישובים יהודיים, כמו באר שבע (4.6 אלף) ואילת (1.6 אלף). שאר המוסלמים במחוז הדרום (63 אלף איש) גרו בכפרים לא מוכרים, והם עיקר האוכלוסייה בישראל שאינה נכללת במדד הפריפריאליות, כיוון שאין לה מעמד מוניציפלי. רוב היישובים המוכרים שבהם התגוררה אוכלוסייה זו שייכים לאזורים פריפריאליים, ומכאן שאפשר לייחס גם ליישובים הלא מוכרים רמת פריפריאליות דומה.

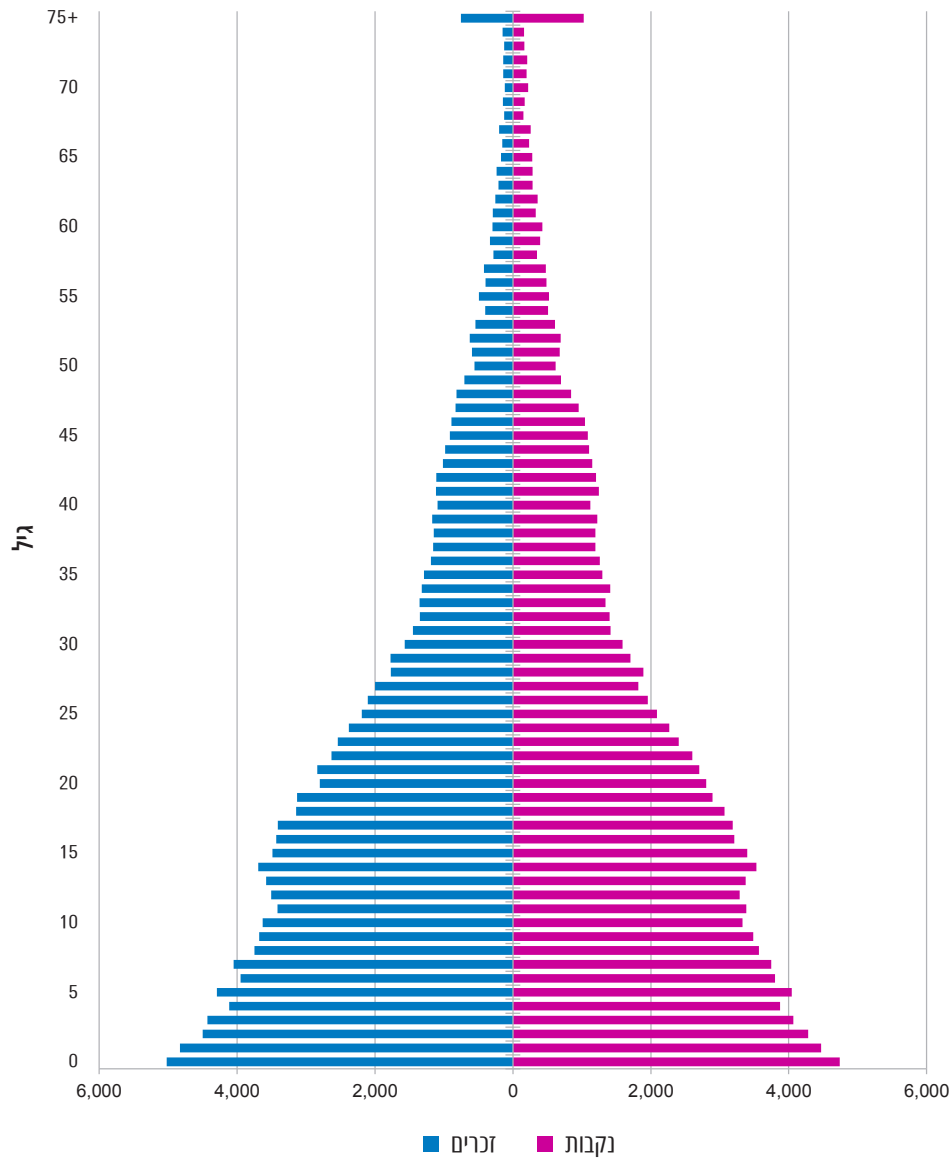
לוח 1 אוכלוסייה מוסלמית ביישובי קבע במחוז הדרום, לפי רמת פריפריאליות של יישוב המגורים ואשכול חברתי-כלכלי

אשכול חברתי-כלכלי (1 עד 10) 2015	רמת פריפריאליות של יישוב המגורים 2017	אוכלוסייה - סך הכל (אלפים) 2017	
1	פריפריאלי	66.6	רהט
1	פריפריאלי	20.8	חורה
1	פריפריאלי	20.2	כסיפה
1	פריפריאלי	19.7	תל שבע
1	פריפריאלי	17.0	ערעה-בנגב
1	פריפריאלי	12.8	לקיה
1	פריפריאלי	9.9	שגב-שלום
1	פריפריאלי מאוד	5.2	ביר הדאג'
1	פריפריאלי	3.8	אל סייד
1	פריפריאלי	3.4	אום בטין
1	פריפריאלי	1.7	קצר א-סר
1	פריפריאלי	1.6	אבו קורנאת (שבט)
2	פריפריאלי	1.2	דריג'את
1	פריפריאלי	0.6	תרבין א-צאנע (שבט)
-	פריפריאלי	0.6	אבו תלול
1	פריפריאלי	0.5	מכחול
1	פריפריאלי	0.4	סעוה
2	בין פריפריאלי למרכזי	0.2	אל-עזי
2	פריפריאלי	0.2	כחלה

גיל

האוכלוסייה המוסלמית במחוז הדרום מאופיינת במבנה גילים צעיר מאוד – כ-45% מהאוכלוסייה הם בני פחות מ-15 שנה ואילו כ-2% בלבד הם בני 65 ומעלה.
50.3% הם גברים ו-49.7% הן נשים.

תרשים א' אוכלוסייה מוסלמית במחוז הדרום, לפי מין וגיל, סוף 2017

מצב משפחתי, נישואין וגיורושין

האוכלוסייה המוסלמית במחוז הדרום מתאפיינת בגיל נישואין צעיר ובשיעורי גירושין גבוהים יחסית לכלל המוסלמים בישראל. בשנת 2016 נישאו כ-2,054 זוגות מוסלמיים ממחוז הדרום, מהם 1,878 חתנים ו-1,971 כלות נישאו לראשונה. הגיל הממוצע של מוסלמים במחוז הדרום שנישאו לראשונה בשנת 2016 היה 24.0 שנים לגברים ו-21.1 שנים לנשים, לעומת 26.5 לגברים ו-22.5 לנשים בכלל האוכלוסייה המוסלמית. שיעור הגירושין באוכלוסייה זו היה 8.2 מתגרשים ל-1,000 נשואים¹, לעומת 7.5 בכלל האוכלוסייה המוסלמית.

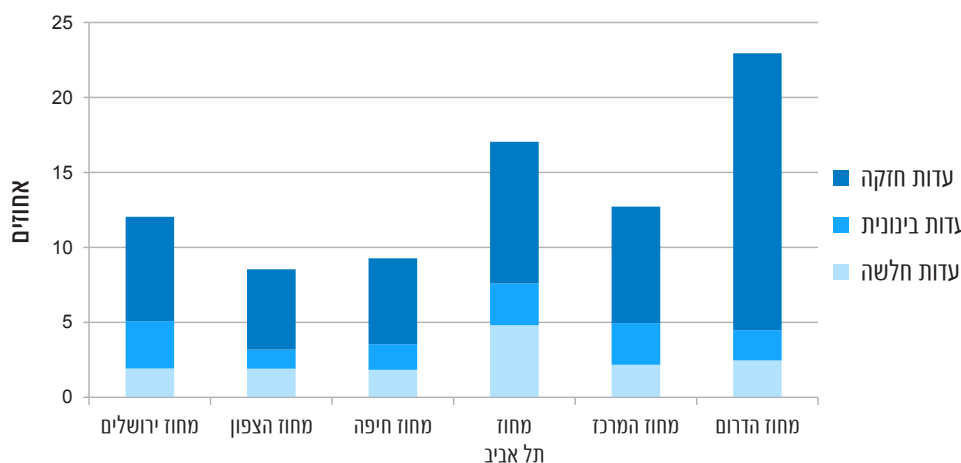
פוליגמיה

על פי מחקר שנעשה במסגרת עבודת הצוות הבין-משרדי להתמודדות עם השלכות השליליות של פוליגמיה², נמצא כי בשנת 2016 כ-6,200 גברים בעלי משפחות עם ילדים, שהם 18.5% מהגברים המוסלמים במחוז הדרום, היו פוליגמיים, כלומר נשואים ליותר מבת זוג אחת.

תופעת הפוליגמיה במחוז הדרום היא הבולטת ביותר בהשוואה לשאר המחוזות בארץ. התופעה קיימת גם באזורים אחרים, אם כי בממדים קטנים יותר. במרכז הארץ וברושלים ממדי הפוליגמיה גדולים יותר מבצפון הארץ. ייתכן שהדבר נובע מהגירת בדווים מהנגב למרכז הארץ וכן מהקשרים המשפחתיים, החברתיים והכלכליים בין תושבי מזרח ירושלים לבין התושבים בשטחי הרשות הפלסטינית שמובילים לקשרים פוליגמיים ביניהם. עם זאת, החברה המוסלמית במרכז הארץ ובצפונה היא מסורתית פחות, ומקרי פרידה וגיורושין מתרחשים בקרבה הרבה יותר מבקרבת החברה הבדווית בדרום הארץ.

תרשים ב

גברים מוסלמים עם ילדים שקיימת עדות שהם פוליגמיים¹, לפי עוצמת העדות ומחוז, 2016

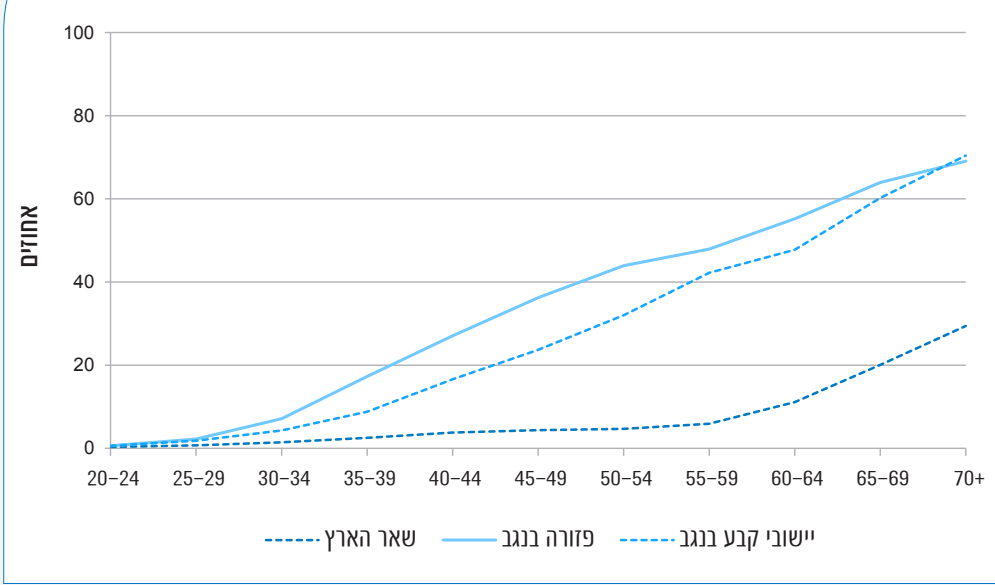
1 במחקר הנ"ל נבנה מדרג המבוסס על עוצמת העדויות לחיים פוליגמיים של הגבר. ראו: דו"ח מסכם פוליגמיה (הערה 2 להלן), עמ' 91.

1 סביר להניח שהשיעור הגבוה של גירושין באוכלוסייה הבדווית נובע מתופעת ריבוי נשים (פוליגמיה) - גברים מתגרשים מהאישה הראשונה כדי שיוכלו להתחתן עם אישה שנייה. חלק ממקרי גירושין אלו הם פיקטיביים.
2 ראו: דו"ח מסכם, הצוות הבין-משרדי להתמודדות עם השלכותיה השליליות של הפוליגמיה, ירושלים, 2018.

אחת הבעיות של אומדן מספר הגברים הפוליגמיים אצל מוסלמים הגרים במחוז הדרום היא שאין רישום רשמי הנוגע לקיומה של אישה נוספת בו-זמנית בחייו של הגבר. הדרך הישירה לבחון אם לגבר יש (או אם הייתה לו בעבר) יותר מאישה אחת היא בדיקת ילדיו הרשומים. אם הילדים הרשומים כילדיו הם אחים מאימהות שונות אזי קיימת סבירות גבוהה יותר שהגבר חי חיים פוליגמיים.³

על פי מדד זה, של גברים שיש להם ילדים מיותר מאישה אחת, נמצא כי תופעת הפוליגמיה קיימת בקרב מוסלמים בנגב בממדים גדולים יותר מבקרב מוסלמים בשאר הארץ, ובממדים גבוהים יותר בפזורה מאשר ביישובי קבע.

תרשים ג
גברים מוסלמים עם ילדים מיותר מאישה אחת מכלל הגברים המוסלמים עם ילדים, לפי מקום מגורים וגיל, סוף 2016

כמו כן נמצא כי אצל יותר מ-75% מהגברים עם ילדים מיותר מאישה אחת (4,691 מ-6,200 הגברים הפוליגמיים) הילדים נולדו משתי נשים בלבד. אצל 18.2% הילדים נולדו משלוש נשים (1,128 מ-6,200 גברים פוליגמיים) ואצל 5.8% הילדים נולדו מארבע נשים ויותר (360 מ-6,200 גברים פוליגמיים). כ-74% מהגברים שאופיינו כפוליגמיים גרו ביישובי קבע, והשאר - כ-26% - גרו בפזורה. מצב זה תואם לחלוקה של האוכלוסייה הבדווית בין יישובי הקבע לפזורה. עוד נמצא במחקר הנ"ל כי תופעת הפוליגמיה הולכת וקטנה בקרב הדורות הצעירים לעומת הדורות המבוגרים יותר, הן אצל האוכלוסייה הבדווית ביישובי הקבע והן בפזורה.⁴

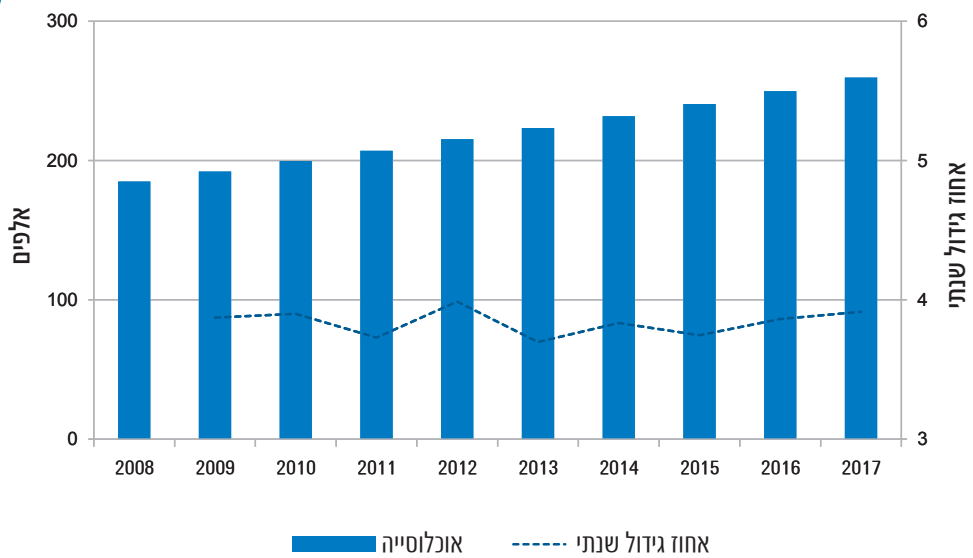
3 ראו: דו"ח מסכם פוליגמיה (הערה 2 לעיל), עמ' 87.
4 ראו: דו"ח מסכם פוליגמיה (הערה 2 לעיל), עמ' 99.

ילודה ופריון

האוכלוסייה המוסלמית בדרום גדלה בקצב מהיר, בעיקר כתוצאה משיעורי ילודה גבוהים. בשנת 2017 גדלה אוכלוסייה זו ב-3.9%. לשם השוואה, קצב הגידול באותה שנה אצל כלל המוסלמים היה 2.5%.

תרשים ד הגידול באוכלוסייה המוסלמית במחוז הדרום, 2008-2017

לנשים המוסלמיות במחוז הדרום שיעור פריון גבוה והן נוטות ללדת את ילדם הראשון בגיל צעיר. בשנת 2017, שיעור הפריון הכולל לנשים מוסלמיות במחוז הדרום היה 5.54 ילדים בממוצע לאישה - גבוה ביותר משני ילדים מהשיעור הארצי בקרב כלל האוכלוסייה המוסלמית (3.37 ילדים לאישה). גילן הממוצע בלידה ראשונה היה 22.8 שנים, קטן בשנה ורבע מגילן הממוצע של כלל המוסלמיות שילדו באותה שנה (24.1 שנים).

בשנת 2017 נולדו 9,932 ילודים לנשים מוסלמיות במחוז הדרום, שהם רבע מכלל היילודים לנשים מוסלמיות בישראל. כ-35% מהם (3,442 יילודים) נולדו לנשים הגרות מחוץ ליישובים.

מפקד דיירים במוסדות לינה¹, לפי רמת פריפריאליות של היישוב שבו נמצא המוסד

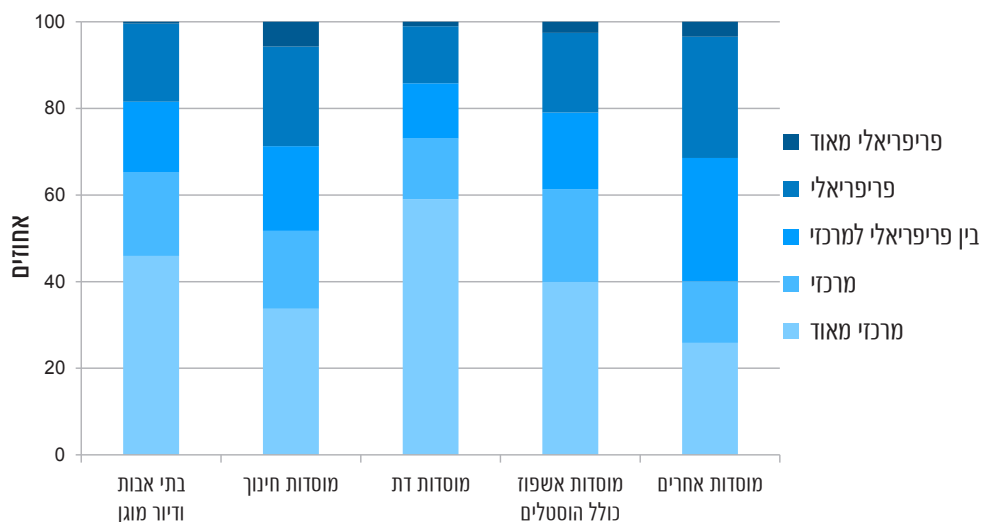
תיבה 1.2

מפקד דיירים במוסדות לינה נערך בלמ"ס פעם בשנתיים משנת 2008. במסגרת מפקד זה נאסף מידע דמוגרפי על דיירי המוסדות. מטרתו העיקרית של המפקד היא לעדכן את אומדני האוכלוסייה השוטפים ביישובים. המפקד מאפשר לפלח את אוכלוסיית המוסדות לפי סוגי האוכלוסיות, לפי סוגי השירותים ולפי אזורים גאוגרפיים.

במפקד 2016 נמצא כי המספר הגדול ביותר של מוסדות, ברוב סוגי המוסדות, נמצא ביישובים מרכזיים מאוד, ולפחות מחצית מהמוסדות נמצאים ביישובי המרכז. בכל הקטגוריות, מספר המוסדות ביישובים פריפריאליים מאוד היה קטן באופן ניכר מזה שבשאר הרמות הפריפריאליות.

מוסדות, לפי סוג מוסד ורמת פריפריאליות של היישוב שבו נמצא המוסד, 2016

תרשים א

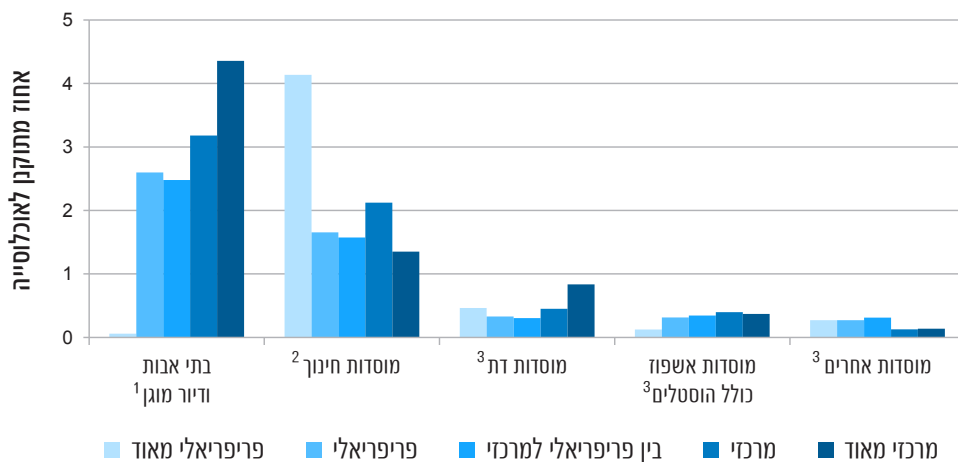

1 הממצאים בתיבה זו מבוססים על נתוני מפקד דיירים במוסדות לינה, 2016. מוסד לינה במפקד 2016 מוגדר "יחידה מינהלית המספקת שירותי לינה ואפשרות לשירותי הסעדה לחמישה דיירים לפחות, לתקופה של שלושה חודשים או יותר". בשנת 2018, בעקבות שינוי חלקי ומהותי בגופים הנפקדים, שונה גם שם המפקד ל"מפקד אוכלוסיית דיר משותף" וכן שונתה במקצת ההגדרה של מוסד לינה.

ביישובים מרכזיים מאוד נמצא האחוז הגבוה ביותר של דיירי בתי אבות ודיור מוגן. בשאר רמות הפריפריאליות נמצא אחוז דומה בקטגוריה זו, למעט ביישובים פריפריאליים מאוד שבהם נמצא אחוז נמוך מאוד. במוסדות חינוך נמצא אחוז גבוה במיוחד של דיירים ביישובים פריפריאליים מאוד. בשאר רמות הפריפריאליות היה האחוז של מוסדות חינוך דומה; אחוז זה היה פחות ממחצית ביחס ליישובים פריפריאליים מאוד. לעומת בתי אבות ודיור מוגן ומוסדות חינוך, בשאר הקטגוריות ההבדלים באחוז הדיירים בין הרמות הפריפריאליות לא היו גדולים.

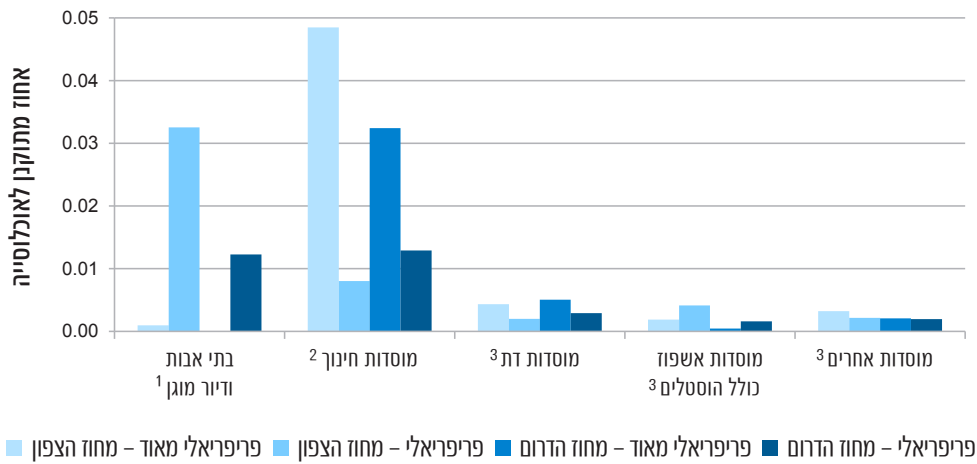
תרשים ב דיירים במוסדות, לפי רמת פריפריאליות של היישוב שבו נמצא המוסד, 2016

- 1 מחושב ביחס לאוכלוסיית בני 70+ באותה רמת פריפריאליות.
- 2 מחושב ביחס לאוכלוסיית בני 0-18 באותה רמת פריפריאליות.
- 3 מחושב ביחס לכלל האוכלוסייה באותה רמת פריפריאליות.

אחוז הדיירים בבתי אבות ובדירור מוגן ביישובים פריפריאליים במחוז הצפון היה גבוה כמעט פי שלושה מאחוז דיירים אלו במחוז הדרום. כמעט שלא קיימים בתי אבות ומוסדות דירור מוגן ביישובים פריפריאליים מאוד, הן במחוז הדרום והן במחוז הצפון, ולכן אחוז הדיירים שם נמוך מאוד עד אפסי. ייתכן כי ההסבר לכך הוא שביישובים מוחלשים הטיפול במבוגרים עדיין נותר לרוב במסגרת הבית והקהילה. אחוז הדיירים במוסדות חינוך ביישובים פריפריאליים מאוד במחוז הצפון היה גבוה פי 1.5 מהאחוז במחוז הדרום. ביישובים פריפריאליים במחוזות הצפון והדרום אחוז הדיירים במוסדות אלו היה נמוך הרבה יותר (גבוה מעט יותר במחוז הדרום). בשאר המוסדות אחוז הדיירים ביישובים פריפריאליים ופריפריאליים מאוד במחוזות הצפון והדרום היה נמוך מאוד.

תרשים ג
דיירים במוסדות ביישובי הפריפריה, לפי רמת פריפריאליות של היישוב שבו נמצא המוסד ומחוז, 2016

- 1 מחושב ביחס לאוכלוסיית בני 70+ באותה רמת פריפריאליות.
- 2 מחושב ביחס לאוכלוסיית בני 0-18 באותה רמת פריפריאליות.
- 3 מחושב ביחס לכלל האוכלוסייה באותה רמת פריפריאליות.

פני החברה בישראל מס' 11 | פערים בין מרכז לפריפריה

רווחת האוכלוסייה, תעסוקה ורמת חיים

פרק

עובדי הלמ"ס שהשתתפו בכתיבת פרק זה:

נורית דוברין, יגאל אייזנמן, מתן שמלצר, מירב פסטרנק, מרק פלדמן, יפית אלפנדרי, ליאור דופז, יהונתן חיון, לארה ראפידי, לירון סיוון-שרמן, ורד שבו, קרול פלדמן, רינת כהן-מורנו, מוריה הומינר, רבקה כהן, גלינה ברוורמן

א. מבוא

השיטה שרווחה בעבר לבחינת תופעת העוני בישראל הייתה חד-ממדית, והתמקדה בעיקר במדידה יחסית של הכנסות משקי הבית. עקב מגמת ההתרחבות בפערי ההכנסות והעלייה בהיקף האי-שוויון, החלה הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה בעשור האחרון להציג היבטים נוספים של תופעות העוני והמצוקה בסדרת דוחות חברתיים על החברה בישראל.

התמונה החברתית של ישראל מתוארת בדוח משלושה היבטים:

1. **רווחת האוכלוסייה:** נבחן בעזרת סדרת מדדים סובייקטיביים, כגון שביעות רצון (מהחיים ומהמצב הכלכלי), קשרים חברתיים, תחושת בדידות ועוד. השימוש במדדים אלו מאפשר לבחון את רווחת האוכלוסייה באופן רב-ממדי.

2. **מדדי תעסוקה.**

3. **רמת חיים:** הכנסות והוצאות משקי הבית, הרכב ההוצאה לתצרוכת ומדדי רמת חיים.

פרק זה, בהתאם לנושא הדוח כולו, מציג נתונים השוואתיים של רווחת האוכלוסייה על היבטיה השונים, לפי רמת פריפריאליות של יישוב המגורים.

כמו כן מובאות בפרק חמש תיבות:

1. הון עצמי של משקי בית מדויר, 2017.

2. בינוי ונדל"ן, לפי רמת פריפריאליות של יישוב המגורים, 2017.

3. צריכה של מוצרי מזון, 2017.

4. נתוני הכנסה ואי-שוויון, לפי רמת פריפריאליות, 2016.

5. נתונים פיננסיים של רשויות מקומיות, לפי רמת פריפריאליות של יישוב המגורים, 2016.

ב. מונחים, הגדרות והסברים

1. רווחת האוכלוסייה (הסקר החברתי, 2017)

אוכלוסיית הסקר: האוכלוסייה הקבועה של מדינת ישראל בגיל 20 ומעלה. אוכלוסיית הסקר כוללת גם דיירים במוסדות שאינם משמשים לצרכים טיפוליים, כגון מעונות סטודנטים, מרכזי קליטה ותוכניות דיור מוגן לאוכלוסייה המבוגרת. עולים חדשים נכללו באוכלוסיית הסקר רק אם שהו בארץ שישה חודשים לפחות.

קבוצות שאינן באוכלוסיית הסקר: אסירים בבתי סוהר; דיירי מוסדות טיפוליים (כגון בתי אבות ובתי חולים לחולים במחלות כרוניות); תושבי ישראל שבעת הסקר שהו בחו"ל יותר משנה ברציפות; דיפלומטים ועולים שהגיעו לישראל פחות משישה חודשים לפני מועד הריאיון; שבטי בדווים ותושבים הגרים מחוץ ליישובים.

מועסקים: בני 20 ומעלה שעבדו לפחות שעה אחת בשבוע הקובע (השבוע שקדם לריאיון) בעבודה כלשהי תמורת שכר, רווח או תמורה אחרת; בקבוצת המועסקים נכללים גם: כל העובדים בקיבוצים (בין בשירותים ובין בענפים אחרים); בני משפחה שעבדו בעסק המשפחתי בשבוע הקובע 15 שעות או יותר ללא תשלום; אנשים שנעדרו זמנית מעבודתם בשבוע הקובע וחיילים בשירות חובה או קבע.

2. תעסוקה (סקר כוח אדם, 2017)

החל בחודש ינואר 2012, שונתה מתכונת סקר כוח אדם מסקר רבעוני לסקר חודשי.

השינוי כלל הגדלת המדגמים החודשיים באופן ניכר, הרחבת הפריסה הגאוגרפית ושימוש בשיטות סטטיסטיות מתקדמות יותר. נוסף על כך, בהתאם להגדרות בין-לאומיות, הורחבה הגדרת כוח העבודה בסקר, והיא כוללת את כוח העבודה הכללי במקום את כוח העבודה האזרחי בלבד.

אוכלוסייה: אוכלוסיית הסקר היא האוכלוסייה הקבועה (דה-יורה) של מדינת ישראל בגיל 15 ומעלה.

באוכלוסיית הסקר נכללים:

1. תושבים קבועים השוהים בישראל.
2. תושבים קבועים השוהים מחוץ לישראל שנה או פחות ברציפות.
3. עולים חדשים ועולים בכוח – מרגע בואם לישראל.
4. תיירים, מתנדבים ותושבים ארעיים השוהים בישראל יותר משנה ברציפות.
5. משנת 1968, תושבי מזרח ירושלים.
6. משנת 1972, התושבים ביישובים הישראליים בנפת גולן; ומשנת 1982, כל התושבים בנפה זו.
7. משנת 1972 עד שנת 2005, התושבים ביישובים הישראליים באזורי יהודה והשומרון וחבל עזה; משנת 2006, לא כולל את חבל עזה.

באוכלוסיית הסקר לא נכללים:

1. תושבים קבועים השוהים מחוץ לישראל יותר משנה ברציפות;
2. תיירים, מתנדבים ותושבים ארעיים השוהים בישראל שנה או פחות ברציפות;
3. דיפלומטים ואנשי או"ם.

כוח העבודה השבועי: בני 15 ומעלה שהיו "מועסקים" או "בלתי מועסקים" ב"שבוע הקובע", לפי ההגדרות המפורטות להלן:

מועסקים: אנשים שעבדו (בישראל או בחו"ל מטעם מוסד או חברה ישראליים) בעבודה כלשהי לפחות שעה אחת בשבוע הקובע, תמורת שכר, רווח, או תמורה אחרת; כל העובדים בקיבוצים; בני משפחה שעבדו בשבוע הקובע בעסק המשפחתי 15 שעות ויותר ללא תשלום; אנשים השוהים במוסדות שעבדו בשבוע הקובע 15 שעות או יותר; אנשים המשרתים בצבא (חובה או קבע); אנשים שנעדרו זמנית מעבודתם.

קבוצת ה"מועסקים" מורכבת משלוש קבוצות משנה:

- א. **עבדו בהיקף מלא:** עבדו 35 שעות או יותר בשבוע הקובע.
 - ב. **עבדו בהיקף חלקי:** עבדו 1 עד 34 שעות בשבוע הקובע.
 - ג. **נעדרו זמנית מעבודתם:** אנשים שנעדרו זמנית מעבודתם הרגילה בכל השבוע הקובע עקב מחלה, חופשה, שירות מילואים, צמצום בהיקף העבודה, סכסוך עבודה, הפסקה זמנית של העבודה (עד 30 יום) או סיבה אחרת. אנשים שנעדרו רק בחלק מהשבוע הקובע אינם נכללים בקבוצה זו.
- בהגדרה נכללים מועסקים שנעדרו פחות מחודש, וכן מועסקים שנעדרו יותר מחודש ועד שנה אם יש להם זיקה רשמית למקום עבודה, כלומר אם בתום תקופת ההיעדרות מובטחת חזרתם לעבודה אצל אותו מעסיק.

שיעור תעסוקה: אחוז המועסקים מכלל האוכלוסייה.

בלתי מועסקים: אנשים שלא עבדו כלל (אפילו לא שעה אחת) בשבוע הקובע, אך חיפשו עבודה באופן פעיל בארבעת השבועות שקדמו לפקידתם בסקר, כגון על ידי רישום בלשכת עבודה של שירות התעסוקה, על ידי פנייה אישית או בכתב למעסיק, והיו יכולים להתחיל לעבוד בשבוע הקובע אילו הוצעה להם עבודה מתאימה ("זמינים לעבודה"). כולל אלו שהובטחה להם עבודה בתוך 30 יום.

ענף כלכלי: בהתאם לסיווג האחיד של ענפי הכלכלה 2011.¹

משלח יד: בהתאם לסיווג האחיד של משלחי היד 2011.²

1 ראו: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (2012). *הסיווג האחיד של ענפי הכלכלה 2011*. פרסום טכני מס' 80. ירושלים: המחבר.

2 ראו: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (2015). *הסיווג האחיד של משלחי היד 2011*. פרסום טכני מס' 81. ירושלים: המחבר.

3. רמת חיים (סקר הוצאות משקי בית, 2017)

משק בית: אדם אחד או קבוצת אנשים הגרים יחד בדירה אחת באופן קבוע ברוב ימות השבוע ויש להם תקציב הוצאות משותף למזון. במשק הבית נכללים גם אנשים שאינם קרובי משפחה.

ראש משק בית: ראש משק בית כלכלי הוא המפרנס העיקרי של משק הבית, כלומר המועסק שעובד בדרך כלל מספר רב ביותר של שעות בשבוע. אם אין מפרנסים במשק הבית, ראש משק הבית נקבע לפי קביעת הסוקר.

משק בית ערבי: משק בית שבו ראש משק הבית הוא מוסלמי או דרוזי, או נוצרי הגר ביישוב לא-יהודי.

משק בית יהודי: משק בית שבו ראש משק הבית הוא יהודי.

ראש משק בית עולה: ראש משק בית שעלה לישראל משנת 1990 ואילך והוא אינו ערבי ואינו תושב ארעי.

נפש סטנדרטית: גודל משק הבית משפיע על רמת החיים שאפשר לקיים מהכנסה נתונה. על-מנת ליצור בסיס מתאים יותר להשוואת רמת החיים של משקי בית בעלי מספר נפשות שונה, נהוג להשוותם לפי הכנסה לנפש. מקובל להניח שמספר הנפשות במשק בית אינו משפיע באופן אחיד ושווה על רמת החיים האפשרית מהכנסה נתונה, משום שקיימים לפי אותה הנחה יתרונות לגודל. לכן נערך שקלול של מספר הנפשות לפי סולם אחיד. הסולם קובע כיחידת בסיס משק בית בן שתי נפשות; ככל שעולה מספר הנפשות, ניתן משקל שולי הולך ופוחת לכל נפש המתווספת למשק הבית. באמצעות סולם זה מתרגמים את גודל משק הבית למספר נפשות סטנדרטיות. פירוט הסולם בלוח שלהלן:

מספר הנפשות למעשה במשק בית	מספר הנפשות הסטנדרטיות	משקל שולי לנפש
נפש אחת	1.25	1.25
2 נפשות	2.00	0.75
3 נפשות	2.65	0.65
4 נפשות	3.20	0.55
5 נפשות	3.75	0.55
6 נפשות	4.25	0.50
7 נפשות	4.75	0.50
8 נפשות	5.20	0.45
9 נפשות	5.60	0.40
כל נפש נוספת		0.40

מפרנס: אדם שעבד והשתכר לפחות יום אחד בשלושת החודשים לפני בואו של הסוקר למשק הבית.

עשירון הכנסה: עשירון הוא קבוצה הכוללת 10% מהאוכלוסייה הנחקרת. העשירונים מסודרים לפי גובה ההכנסה (ההכנסה הממיינת), החל במשק הבית בעל ההכנסה הנמוכה ביותר בעשירון התחתון, וכלה במשק הבית בעל ההכנסה הגבוהה ביותר בעשירון העליון.

ההכנסה שלפיה ממוינים משקי הבית, יכולה להיות הכנסה ברוטו או הכנסה נטו, וכן הכנסה למשק בית, לנפש או לנפש סטנדרטית.

לדוגמה: העשירון התחתון (עשירון 1), לפי הכנסה ברוטו למשק בית הוא העשירון שמשתייכים אליו 10% ממשקי הבית בעלי ההכנסה ברוטו הנמוכה ביותר למשק בית.

הכנסה כספית ברוטו למשק בית: סך ההכנסות הכספיות השוטפות ברוטו של משק הבית לפני תשלומי החובה (מס הכנסה, ביטוח לאומי וביטוח בריאות). הכנסה זו כוללת את ההכנסות של כל בני משק הבית מעבודה שכירה

או עצמאית, מרכוש, מריבית או מדיבידנדים, מתמיכות ומקצבאות ממוסדות ומפרטים, הכנסות מפנסיות וכל הכנסה שוטפת אחרת. לא נכללים תקבולים חד-פעמיים, כגון ירושה או פיצויים. כמו כן ההכנסה לא כוללת זקיפות עבור הכנסות הנובעות משימוש בדיוור עצמי, או עבור סוגים שונים של הכנסות ב"עין" (הכנסות לא כספיות).

הכנסה כספית נטו למשק בית: הכנסה כספית ברוטו, לאחר ניכוי תשלומי החובה (ביטוח לאומי, ביטוח בריאות ומס הכנסה). נתוני ההכנסה נטו לא התקבלו ישירות ממשקי הבית שנחקרו, אלא חושבו על פי כללי המס הנהוגים במשק.

הכנסה ברוטו למשק בית: ההכנסות הכספיות השוטפות ברוטו (כלומר, לפני ניכוי תשלומי החובה – מס הכנסה, ביטוח לאומי וביטוח בריאות) של כל בני משק הבית וההכנסות משירותים (שאינן כספיות) הנובעות משימוש בדירה בבעלות משק הבית.

הכנסה כספית נטו לנפש סטנדרטית: הכנסה כספית נטו של משק הבית מחולקת במספר הנפשות הסטנדרטיות במשק הבית.

הכנסה נטו למשק בית: סך ההכנסות של משק הבית, הכוללות הכנסות כספיות שוטפות וכן הכנסות שאינן כספיות, המתקבלות מאמידת זקיפות שירותי דיוור של משק הבית.

הכנסה נטו לנפש סטנדרטית: הכנסה נטו של משק הבית מחולקת במספר הנפשות הסטנדרטיות במשק הבית.

הכנסה מהון: סך ההכנסות מרכוש בארץ ומחו"ל – הכנסות מריבית על פיקדונות ועל אגרות חוב ודיבידנדים על מניות. **הכנסה "בעין":** הכנסה שאינה ניתנת בכסף אלא בשווה כסף. בדרך כלל ההכנסה או ההטבה ניתנת על ידי המדינה לצורך עזרה בתחומים שונים, כגון הנחות בחינוך ובארנונה.

הכנסה מפנסיות וקופות גמל: כוללת הכנסה מפנסיה מהארץ ומחו"ל, הכנסה מקופות גמל והכנסה מקרנות השתלמות.

הכנסה מקצבאות ותמיכות: סעיף הכולל קצבאות ותמיכות מהביטוח הלאומי ומוסדות ממשלתיים נוספים כמו משרד הבינוי והשיכון, משרד הביטחון ומשרד האוצר, וכן תמיכות שוטפות ממוסדות אחרים כמו ישיבות.

תשלומי חובה: המיסים הישירים המוטלים על ההכנסות הכספיות השוטפות – מס הכנסה ותשלומים לביטוח הלאומי ולביטוח בריאות ממלכתי. תשלומים אלה חושבו בסקר הוצאות משק הבית באופן ממוחשב על פי כללי המס הנהוגים במשק ולא התקבלו ישירות ממשקי הבית.

העברות שוטפות למשקי בית אחרים: סעיף זה נכלל בהוצאות שאינן לתצרוכת וכולל העברות שוטפות בארץ ובחו"ל ומתנות כספיות לאירועים.

סעיפי חיסכון נבחרים: כוללים הפרשות לחיסכון פיננסי מפרמיות לביטוח חיים, תשלומים לקופות גמל, קרנות השתלמות, קרנות פנסיה וביטוח מנהלים, וכן השקעות בדירה ופירעון משכנתאות.

הוצאה כוללת לתצרוכת: סך כל התשלומים שמשלם משק הבית על קניית מוצרים או שירותים, וכן זקיפת הוצאה לצריכת שירותי דירה (שכן קניית דירה מוגדרת השקעה ולא תצרוכת). התשלומים כוללים לעיתים גם ריבית, דמי הובלה או התקנה. קניית מוצר נחשבת לפי יום קבלתו, וסכום הקנייה המלא נחשב כהוצאה למוצר ביום הגעת המוצר לדירה, גם אם עד למועד זה שולם תשלום חלקי. ולכן, מקדמה שמשלם משק הבית על חשבון מוצר או שירות שטרם נתקבל או החזר חוב על חשבון מוצר שכבר נמצא בבית, אינם נחשבים כהוצאה לתצרוכת אלא כהגדלת החיסכון. הלוואות (כולל משכנתאות) מוגדרות כהשקעה/חיסכון ולא כהוצאה.

הוצאה כספית לתצרוכת: ההוצאה שמשק הבית מוציא בפועל על צריכת מוצרים ושירותים, ללא אומדן ההוצאה על שירותי דיוור.

צריכת שירותי דיוור: זקיפת ערך ההוצאה החודשית עבור צריכת שירותי דיוור בבעלות, דירות בדמי מפתח ודירות "חינם". כלומר הסכום שאנשים שאינם גרים בשכירות היו צריכים לשלם לו גרו בדירה בשכירות.

הוצאה לתחזוקת הדירה ומשק הבית: סעיף של ההוצאה הכוללת לתצרוכת הכולל הוצאה עבור מים, חשמל, גז ודלק לבית, תחזוקה ושיפור הבית, עזרה בבית וצורכי משק בית שונים.

חדר למגורים: חדר המשמש למגורי משק הבית. לא נחשב כחדר למגורים: מטבח, חדר אמבטיה, בית שימוש, מרפסת, חדר המשמש לעסקים או עבודה בלבד וחדר המושכר לדייר. חצי חדר נספר כחצי חדר.

מספר נפשות לחדר (צפיפות דיור): חושב על ידי חלוקת מספר הנפשות הגרות במשק בית בסך כל החדרים למגורים בדירה.

צורכי משקי בית שונים (בתוך סעיף תחזוקת הדירה ומשק הבית): קבוצה הכוללת חומרי ניקוי לכלים, לכביסה ולבית, חומרי חיטוי, מטהרי אוויר, נרות, מפיות, מגבונים ועוד.

ביטוח בריאות: משנת 1997 קבוצה זו כוללת רק את התשלומים עבור ביטוח בריאות משלים של קופות החולים ואת ביטוח הבריאות בחברות ביטוח. התשלום עבור ביטוח בריאות ממלכתי, שנחשב כמס, הוא חלק מתשלומי החובה.

הוצאות אחרות לבריאות: קבוצה הכוללת תשלומים לקניית תרופות, מוצרים להיגיינה אישית, משקפיים ועדשות מגע, וכו'.

מוצר בר קיימה: מוצר שאפשר להשתמש בו שימוש חוזר ומתמשך יותר משנה אחת. כמו לדוגמה: מכונית, מקרר, טלוויזיה, מכונת כביסה וכדומה.

בעלות על מוצרים בני קיימה: שיעור משקי הבית בקבוצה מסוימת, שיש ברשותה או עומד לשימושה מוצר בר קיימה מסוים, למשל: אחוז משקי הבית בירושלים שיש ברשותם מכונת כביסה, טלוויזיה, מחשב אישי, מכונית, טלפון נייד וכו'.

יתרת משכנתה או הלוואה לדיור: הסכום שנשאר למשק בית לשלם, נכון לשנה הנוכחית, מהמשכנתה או ההלוואה לדיור שקיבלו בעבר. סכום זה מגלם בתוכו את הריבית האפקטיבית המחושבת לשנה הנוכחית (להרחבה ראו נספח בפרסום הדיור בישראל – נתונים מסקר הוצאות משק הבית 1997–2015).³

ערך נקי: שווי הנכס (ערך הדירה) בניכוי ההתחייבויות (משכנתאות והלוואות דיור).

3 הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (2018). הדיור בישראל, נתונים מסקר הוצאות משק הבית 1997–2015. פרסום מס' 1680. ירושלים: המחבר.

ג. מקורות הנתונים

רווחת האוכלוסייה: הסקר החברתי⁴

הנתונים המוצגים בהשוואה רב שנתית הופקו מהסקר החברתי 2002–2017. הסקר החברתי הוא סקר שנתי שוטף, המספק מידע על תנאי החיים של האוכלוסייה הבוגרת בישראל (בני 20 ומעלה) ועל רווחתה. הסקר נערך על ידי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה החל משנת 2002, בהזמנת אגף התקציבים במשרד האוצר. הסקר בוחן בין היתר את תפיסות הפרטים בחברה כלפי תחומים שונים בחייהם. הסקר נערך במהלך 2017 ובמסגרתו ראינו בביתם כ-7,300 בני 20 ומעלה, המייצגים כ-5.5 מיליון איש. שאלון הסקר כולל גרעין קבוע וחלק מתחלף, שב-2017 התמקד בנושא בריאות ואורח חיים, כפי שהיה בסקר החברתי 2010.

תעסוקה: סקר כוח אדם⁵

הנתונים המוצגים בתת-פרק תעסוקה הופקו מסקר כוח אדם, שהוא סקר שוטף המתבצע במדינת ישראל משנת 1954. הסקר כולל את כל האוכלוסייה בגיל 15 ומעלה בישראל. מדי חודש משתתפים מעל 9,000 משקי בית בסקר, כך שקיימות מעל 100,000 חקירות של משקי בית במשך שנת הסקר.

מטרתו המרכזית של הסקר היא מעקב שוטף אחר התפתחויות בכוח העבודה בישראל, גודלו של כוח העבודה ותכונותיו, היקף האבטלה ועוד. הסקר מתבצע באמצעות ראיונות של משקי בית. כל משק בית במדגם משתתף בסקר 8 פעמים במשך שנה ושלישי. המדדים המרכזיים בסקר הם שיעור ההשתתפות בכוח העבודה בישראל, שיעור התעסוקה ואחוז הבלתי-מועסקים מתוך כוח העבודה.

רמת חיים: סקר הוצאות משק הבית⁶

הנתונים המוצגים בפרק זה עובדו מסקר הוצאות משק הבית לשנת 2017 המודד את רמת החיים החומרית והכלכלית של משקי הבית בישראל מהיבט ההוצאות, ההכנסות, בעלות על מוצרים ונתוני דיר.

מדגם סקר הוצאות משק הבית בשנת 2017 כלל 9,017 משקי בית המייצגים כ-2,541,000 משקי בית באוכלוסייה. במהלך 2017 נדגמו בסקר 242 יישובים. אוכלוסיית הסקר כללה את כל היישובים לרבות קיבוצים מתחדשים ומושבים שיתופיים ולמעט בדווים בדרום (כיסוי של כ-97% מכלל האוכלוסייה). בדווים הגרים מחוץ ליישובים אינם נכללים באוכלוסיית הסקר.

ב-2017 היו אחוזי ההשבה לסקר כ-75.5%.

4 ראו: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (2019). *הסקר החברתי 2017*. פרסום מס' 1761. ירושלים: המחבר.

5 ראו: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (2019). *סקר כוח אדם 2017*. פרסום מס' 1746. ירושלים: המחבר.

6 ראו: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (2019). *הכנסות והוצאות משק הבית, נתונים מסקר הוצאות משק הבית 2017*,

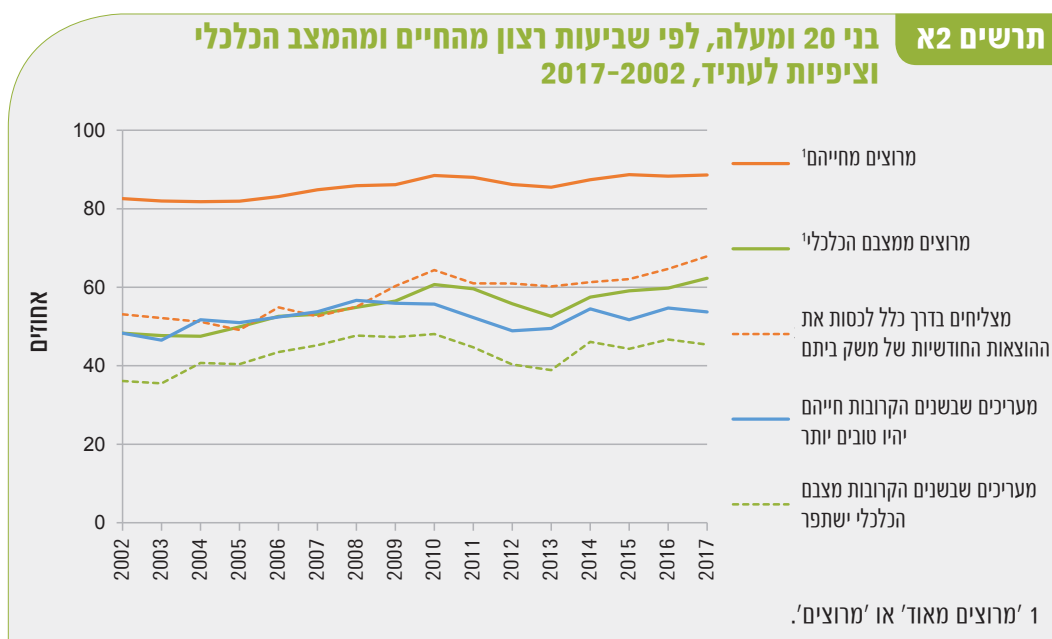
סיכומים כלליים. פרסום מס' 1755. ירושלים: המחבר.

ד. ממצאים עיקריים

1. רווחת האוכלוסייה - מדדים סובייקטיביים, בני 20 ומעלה

שביעות רצון מהחיים ומהמצב הכלכלי

בשנת 2017 נצפו עליות קלות בשיעורי שביעות הרצון מהחיים ומהמצב הכלכלי ובאופטימיות כלפי השיפור בחיים ובמצב הכלכלי. בכך נמשכת מגמת העלייה במדדים אלו, שהחלה ב-2014, לאחר הירידה ההדרגתית שנצפתה בהם בשנים 2011-2013.

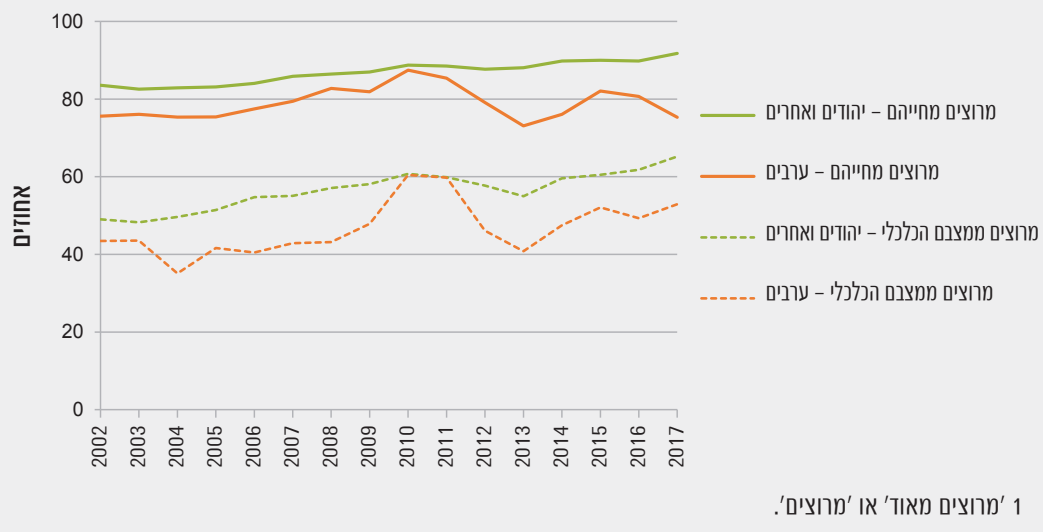

88.6% מבני 20 ומעלה דיווחו ב-2017 שהם מרוצים מחייהם - 91.8% מהיהודים, ו-75.3% מהערבים. אחוז המרוצים ממצבם הכלכלי עלה החל מ-2014, לאחר ירידה שנצפתה במדד זה בשנים 2011-2013. 62.3% מבני 20 ומעלה היו מרוצים ב-2017 ממצבם הכלכלי - 65.2% מהיהודים ו-52.9% מהערבים.

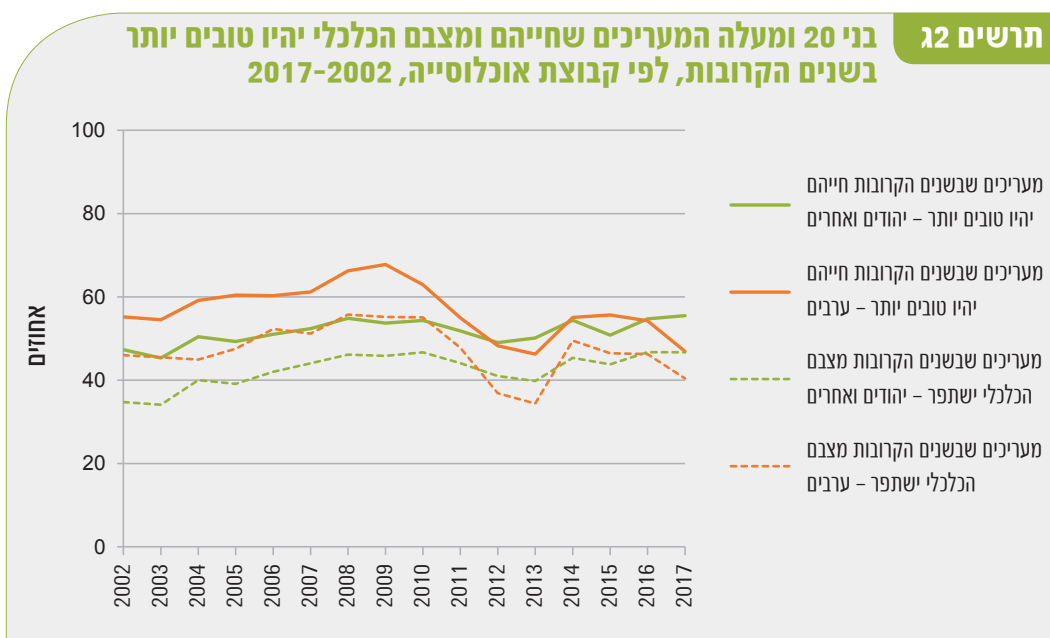
תרשים 22

בני 20 ומעלה המרוצים מחייהם וממצבם הכלכלי,¹ לפי קבוצת אוכלוסייה, 2017-2002

53.7% מעריכים שחייהם ישתפרו בשנים הקרובות - 55.5% מהיהודים לעומת 46.9% מהערבים. 45.4% מעריכים שמצבם הכלכלי ישתפר בשנים הקרובות - 46.7% מהיהודים ו-40.4% מהערבים. בשנים 2010-2002 האוכלוסייה הערבית הייתה אופטימית יותר מהאוכלוסייה היהודית לגבי שיפור החיים והמצב הכלכלי. מאז 2011 הפער משתנה ואינו עקיב.

תרשים 12 בני 20 ומעלה המעריכים שחייהם ומצבם הכלכלי יהיו טובים יותר בשנים הקרובות, לפי קבוצת אוכלוסייה, 2017-2002

הן ביישובי המרכז והן ביישובי הפריפריה, שביעות הרצון מהחיים גבוהה יחסית (90.3% ו-88.5%, בהתאמה). ביישובים פריפריאליים מאוד 93.5% מרוצים, ואילו ביישובי הביניים 83.6% מרוצים מחייהם. שיעור המרוצים ממצבם הכלכלי נמוך יותר - 62.4% ביישובי המרכז, ו-69.7% ביישובים הפריפריאליים מאוד.

למעלה ממחצית האוכלוסייה (53.7%) סבורה שהחיים ישתפרו בשנים הקרובות - 58.7% ביישובים הפריפריאליים מאוד, 50.4% ביישובי הביניים ו-53.5% ביישובי המרכז. שיעור המצפים לשיפור במצבם הכלכלי נמוך יותר (45.4%) - 58.0% ביישובים פריפריאליים מאוד לעומת 43.8% ביישובי המרכז.

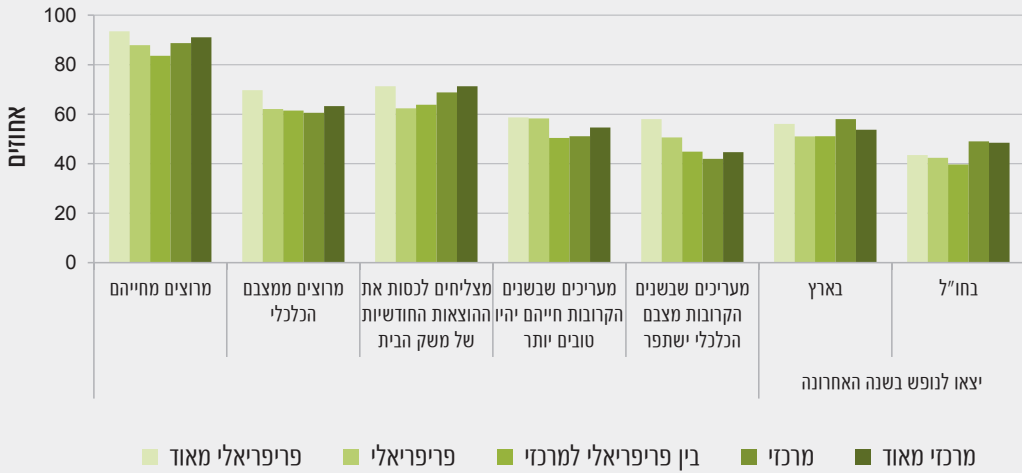
שיעור האופטימיות יורד עם הגיל: 71.1% מבני 20-44, לעומת 19.3% מבני 65 ומעלה חושבים שחייהם ישתפרו. 65.2% מבני 20-44 סבורים שמצבם הכלכלי ישתפר, לעומת 10.5% מבני 65 ומעלה.

67.9% מצליחים לכסות את ההוצאות החודשיות של משק הבית; 70.5% ביישובי המרכז ו-63.4% ביישובי הפריפריה.

יהודים בני 20 ומעלה, לפי שביעות רצון וציפיות לעתיד מהחיים ומהמצב הכלכלי ולפי רמת פריריאליות של יישוב המגורים, 2017

תרשים T2

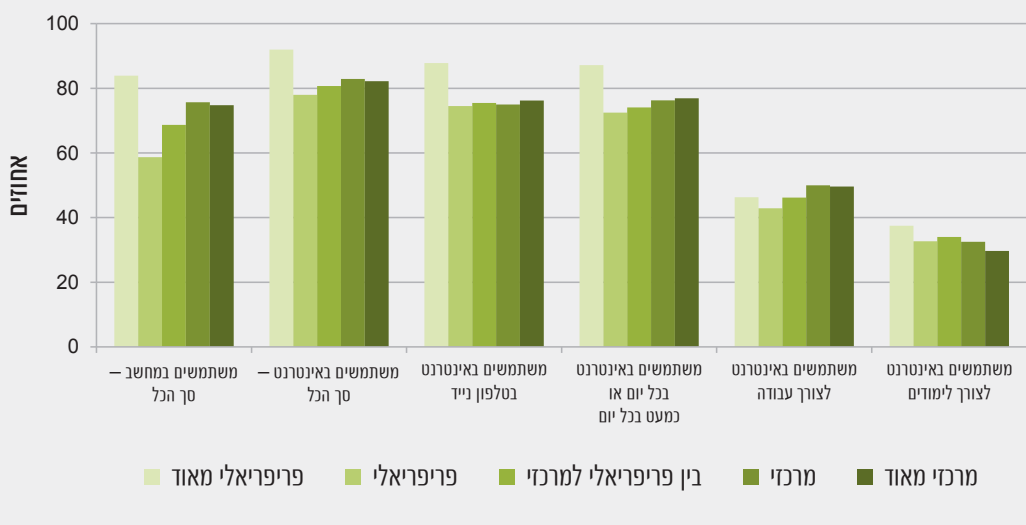
שימוש במחשב ובאינטרנט

71.4% מבני 20 ומעלה משתמשים במחשב: ביישובי פריריאליים מאוד, 58.7% ביישובים פריריאליים, 81.6% ביישובים מרכזיים מאוד. 68.7% ביישובים בין פריריאליים למרכזיים, 75.7% ביישובים מרכזיים ו-74.8% ביישובים מרכזיים מאוד. מבני 20 ומעלה משתמשים באינטרנט: כ-92% ביישובים פריריאליים מאוד לעומת כ-78% ביישובים פריריאליים וכ-82% ביישובים מרכזיים.

75.8% משתמשים באינטרנט באמצעות הטלפון הנייד, 87.8% ביישובים פריריאליים מאוד לעומת 74.5% ביישובים פריריאליים ו-76.2% ביישובים מרכזיים מאוד. 75.7% משתמשים באינטרנט בכל יום או כמעט בכל יום, 87.2% ביישובים פריריאליים מאוד לעומת 72.5% ביישובים פריריאליים. אחוז המשתמשים באינטרנט לצורך עבודה הוא הגבוה ביותר ביישובי המרכז (כ-50%), ולצורך לימודים - ביישובים פריריאליים מאוד (37.5%).

תרשים 2

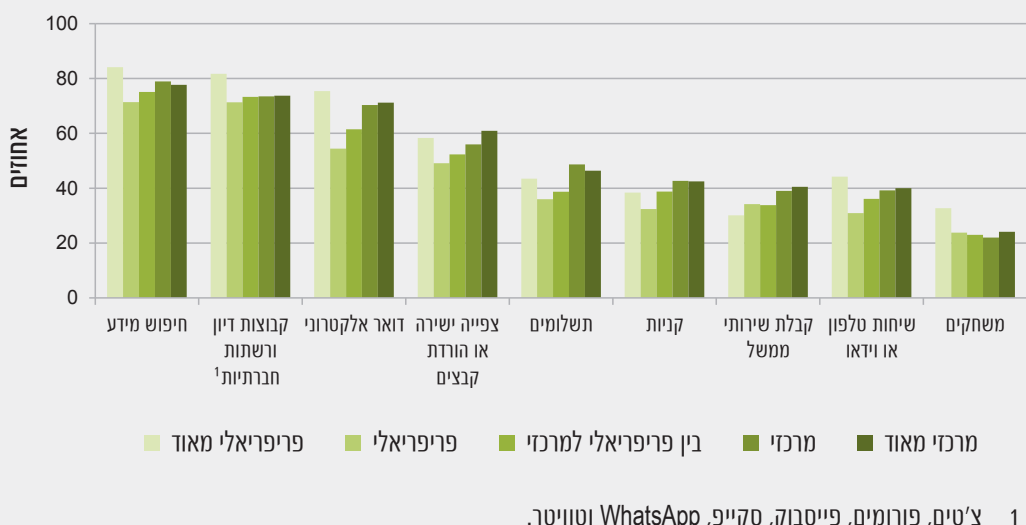
יהודים בני 20 ומעלה, לפי מטרות השימוש במחשב ולפי רמת פריפריאליות של יישוב המגורים, 2017

ביישובים פריפריאליים מאוד משתמשים באינטרנט יותר מאשר ביישובים מרכזיים ומרכזיים מאוד לצורך חיפוש מידע (כ-84% וכ-78%, בהתאמה), שימוש ברשתות חברתיות וקבוצות דיון (כ-82% וכ-73%, בהתאמה), דואר אלקטרוני (כ-75% וכ-71%, בהתאמה), שיחות טלפון או וידאו (כ-44% וכ-40%, בהתאמה) ומשחקים (כ-33% וכ-23%, בהתאמה). לעומת זאת ביישובים מרכזיים מאוד ומרכזיים יותר לצורך תשלומים, קניות וקבלת שירותי ממשל.

תרשים 12

יהודים בני 20 ומעלה, לפי מטרות השימוש באינטרנט ולפי רמת פריפריאליות של יישוב המגורים, 2017

1 צ'טים, פורומים, פייסבוק, סקייפ, WhatsApp וטוויטר.

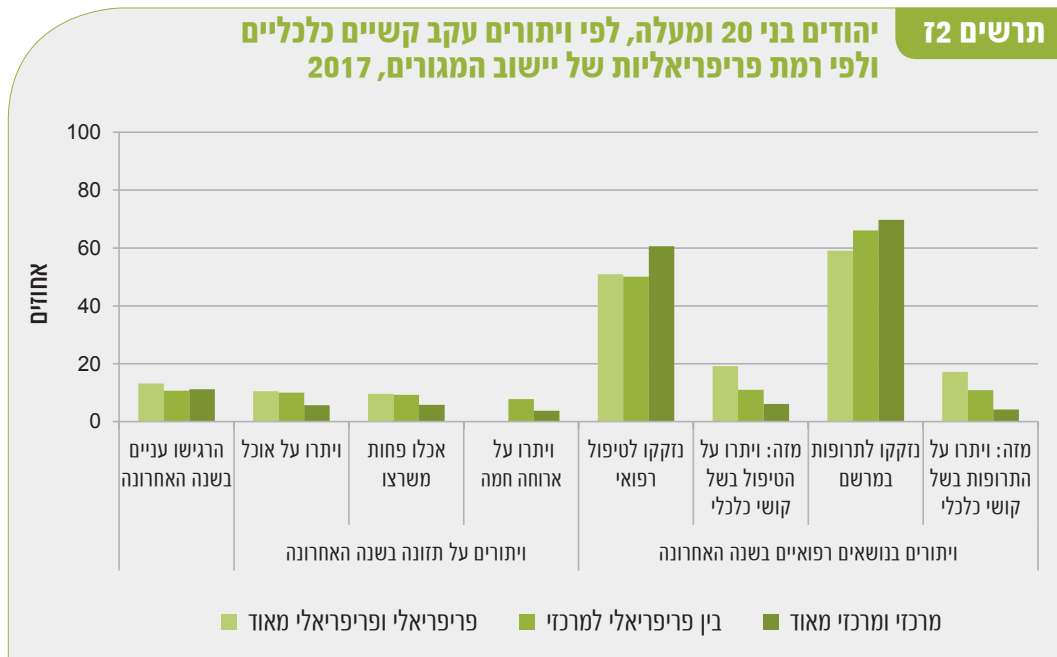
ייתורים עקב קשיים כלכליים

שיעור המזותרים על תזונה עקב קשיים כלכליים גבוה יותר ביישובי הפריפריה מאשר ביישובי המרכז: 10.5% ויתרו בשנה האחרונה על אוכל ביישובי הפריפריה (5.7% ביישובי המרכז), 9.6% אכלו פחות מאשר רצו (5.8% ביישובי המרכז) ו-7.4% ויתרו על ארוחה חמה (3.8% ביישובי המרכז).

שיעור הנזקקים לטיפול רפואי נמוך יותר ביישובי הפריפריה (50.9%) מאשר ביישובי המרכז (60.6%), אולם בין הנזקקים לטיפול, ביישובי הפריפריה שיעור גבוה יותר ויתרו עליו מסיבות כלכליות (19.2% לעומת 6.1% בהתאמה). תושבי הפריפריה נזקקו פחות לתרופות במרשם רפואי (59.1%) מאשר תושבי המרכז (69.7%). בין הנזקקים לתרופות, שיעור גבוה יותר ויתרו על תרופות מסיבות כלכליות ביישובי הפריפריה (17.2%) לעומת יישובי המרכז (4.2%).

יהודים בני 20 ומעלה, לפי ייתורים עקב קשיים כלכליים ולפי רמת פריפריאליות של יישוב המגורים, 2017

תרשים 72

בני 20 ומעלה, לפי תחושת עוני וויתורים עקב קשיים כלכליים ולפי רמת פריפריאליות של יישוב המגורים, (1) 2017

2017

ויתורים בנושאים רפואיים בשנה האחרונה				ויתורים על תזונה בשנה האחרונה			הרגישו עניים בשנה האחרונה	סך הכל	
מהם: ויתרו על התרופות בשל קושי כלכלי	נזקקו לתרופות במרשם	מהם: ויתרו על הטיפול בשל קושי כלכלי	נזקקו לטיפול רפואי	ויתרו על ארוחה חמה	אכלו פחות משרצו	ויתרו על אוכל			
277.3	3,678.3	280.8	3,107.3	286.4	394.3	408.6	627.1	אלפים	
אחוז מהנזקקים	אחוז מסך הכל	אחוז מהנזקקים	אחוז מסך הכל	אחוז מסך הכל					
..	63.6	..	48.5	..	..	..	(12.2)	109.2	רמת פריפריאליות מאוד
18.2	58.5	20.1	51.2	7.9	10.2	11.2	13.3	835.9	פריפריאלי
10.9	66.1	11.0	50.1	7.8	9.3	10.0	10.7	1,156.1	בין פריפריאלי למרכזי
5.1	69.6	6.3	57.0	4.2	6.2	5.9	8.3	1,085.4	מרכזי
3.7	69.8	6.1	62.3	3.6	5.7	5.6	12.6	2,291.8	מרכזי מאוד

(1) בשנים עשר החודשים שקדמו לריאיון.

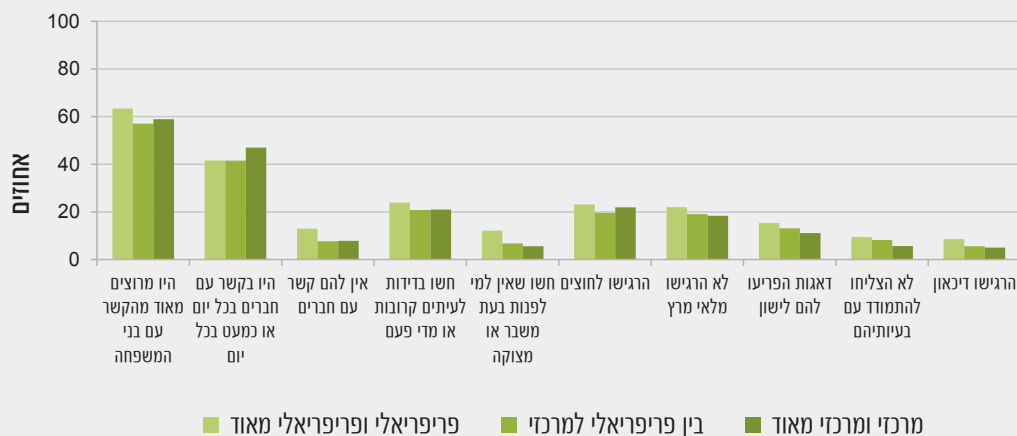
קשרים חברתיים ומצבים רגשיים

59.3% מבני 20 ומעלה מרוצים מאוד מהקשר עם בני משפחתם - 63.4% ביישובי הפריפריה ו-58.9% ביישובי המרכז. 36.4% נוספים מרוצים מהקשר עם המשפחה - 36.9% ביישובי המרכז ו-31.8% ביישובי הפריפריה. ל-13.0% מתושבי הפריפריה אין קשרים חברתיים, בהשוואה ל-7.9% מתושבי המרכז. 47.0% מתושבי המרכז נמצאים בקשרים עם חברים בכל יום או כמעט בכל יום ו-41.6% מתושבי הפריפריה. 21.4% חשים בידות לעיתים קרובות או מדי פעם - 23.9% ביישובי הפריפריה ו-21.0% ביישובי המרכז. ביישובי הפריפריה 12.1% חשים שאין להם למי לפנות בעת משבר או מצוקה, לעומת 5.6% ביישובי המרכז. ביישובי הפריפריה 22.0% הרגישו חסרי מרץ לעומת 18.4% ביישובי המרכז. שיעור האנשים שאינם מצליחים להתמודד עם בעיותיהם גבוה יותר ביישובי הפריפריה (9.5%) לעומת ביישובי המרכז (5.7%). ל-15.3% מתושבי הפריפריה דאגות מפרעות לישון, בהשוואה ל-11.1% מתושבי המרכז. 8.6% מתושבי הפריפריה הרגישו דיכאון בשנה האחרונה, בהשוואה ל-5.0% מתושבי המרכז.

תרשים ח2

**בני 20 ומעלה, לפי קשרים חברתיים, תחושות ומצבים רגשיים'
ולפי רמת פריפריאליות של יישוב המגורים, 2017**

1 ראו הערות ללוח 2.2 להלן.

2017

בני 20 ומעלה, לפי קשרים חברתיים, תחושות ומצבים רגשיים ולפי רמת פריפריאליות של יישוב המגורים, 2017

		אחוז מטרך הכל										
דינאו(5)	הרגישו	דאגות הפריעו להם לישון(5)	הרגישו לחוצים(5)	לא הצליחו להתמודד עם בעיותיהם(4)	לא הרגישו מלאי מריץ(3)	חשו שאין למי לפנות בעת משבר או מצוקה(2)	חשו בדידות לעיתים קרובות או מדי פעם	אין להם קשר עם חברים(1)	היו בקשר עם חברים בל ימים(1)	היו מרוצים מאוד מהקשר עם בני המשפחה	סך הכל	אלפים
314.3	671.8	1,183.2	376.4	1,050.2	382.9	1,174.4	479.8	2,460.2	3,249.7	5,479.2	אלפים	
5.7	12.3	21.6	6.9	19.2	7.0	21.4	8.8	44.9	59.3	5,479.2	סך הכל	
..	..	(18.1)	..	(14.0)	..	(25.4)	..	48.5	64.5	109.2	רמת פריפריאליות	
9.5	16.2	23.8	9.9	23.1	13.1	23.7	13.4	40.7	63.3	835.9	פריפריאלי	
5.6	13.1	19.6	8.2	19.1	6.8	20.8	7.7	41.5	57.1	1,156.1	בין פריפריאלי למרכזי	
4.9	11.6	21.1	5.2	18.5	6.4	20.8	6.7	47.4	57.9	1,085.4	מרכזי	
5.0	10.9	22.2	5.9	18.3	5.3	21.0	8.5	46.8	59.4	2,291.8	מרכזי מאוד	

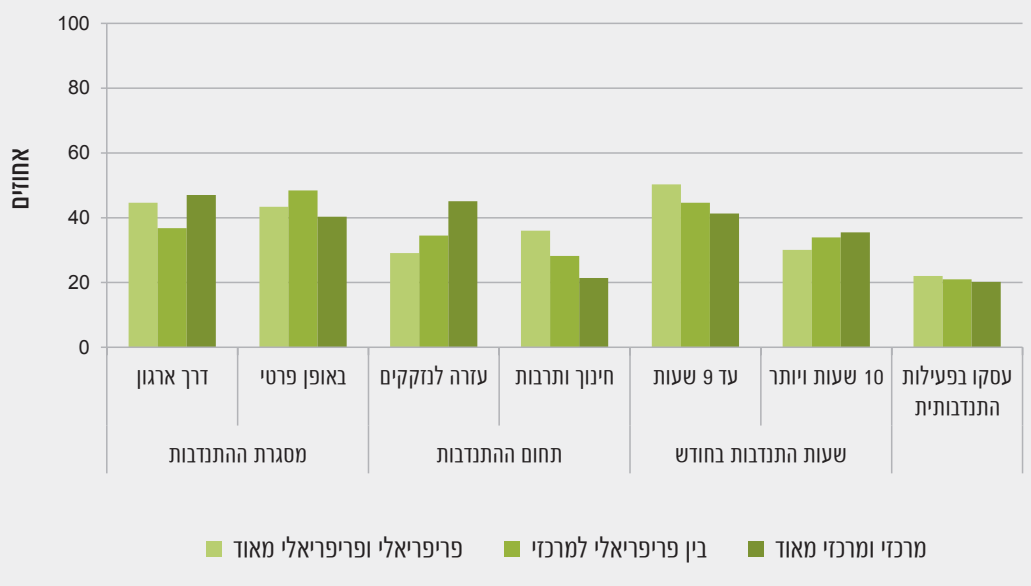
- (1) כולל פגישה או שיחה בטלפון או בסקייפ, לא כולל הודעות ומסרונים.
- (2) השיבו "לא" על השאלה "אילו היית במשבר או במצוקה, האם ישנם אנשים שעל עזרתם אתה יכול לסמוך?"
- (3) השיבו "לעיתים רחוקות" או "אף פעם לא" על השאלה "ב-12 החודשים האחרונים, האם הרגשת מלא מרץ?"
- (4) השיבו " לעיתים רחוקות" או "אף פעם לא" על השאלה "ב-12 החודשים האחרונים, האם הרגשת שאתה יכול להתמודד עם הבעיות שלך?"
- (5) לעיתים קרובות, במשך 12 החודשים האחרונים.

התנדבות ותרומות

שיעור העוסקים בפעילות התנדבותית דומה ביישובי המרכז (20.2%), ביישובי הביניים (21.0%) וביישובי הפריפריה (22.0%). בקרב המתנדבים דרך ארגון, תחומי ההתנדבות אחרים ביישובי המרכז והפריפריה: ביישובי המרכז - 45.1% מתנדבים בתחום עזרה לנזקקים ו-21.4% נוספים מתנדבים בתחומי חינוך ותרבות; ביישובי הפריפריה - 29.1% מתנדבים בתחום העזרה לנזקקים ו-36.0% נוספים מתנדבים בתחומי החינוך והתרבות. ביישובי הפריפריה 50.3% מתנדבים עד 9 שעות בחודש, לעומת 41.3% ביישובי המרכז.

תרשים ט2 בני 20 ומעלה שעסקו בפעילות התנדבותית בשנה האחרונה, לפי רמת פריפריאליות של יישוב המגורים, 2017

58.9% מהאוכלוסייה תרמו כסף בשנה האחרונה - 55.2% ביישובי הפריפריה ו-59.0% ביישובי המרכז. יעד התרומה השכיח ביותר הוא מוסדות וארגונים (49.2% מהתורמים). 22.5% מהתורמים ביישובי המרכז תרמו מעל אלף ש"ח בשנה - 24.8% ביישובי הביניים ו-17.6% ביישובי הפריפריה.

בני 20 ומעלה, לפי התנדבות ותרומות ולפי רמת פריפריאליות של יישוב המגורים, 2017

2017

תרמו (4) כסף	שעות התנדבות (3) בחודש		תחום ההתנדבות(2)		מסגרת ההתנדבות		עסקו בפעילות התנדבותית(1)	סך הכל	
	10 שעות יותר	עד 9 שעות	חינוך ותרבות	עזרה לנזקקים	באופן פרטי	דרך ארגון			
3,227.7	388.2	494.8	165.0	261.1	482.4	502.7	1,133.8	אלפים	
אחוז מסך הכל	אחוז מהמתנדבים		אחוז מהמתנדבים דרך ארגון		אחוז מהמתנדבים		אחוז מסך הכל		
58.9	34.2	43.6	25.3	40.1	42.5	44.3	20.7	5,479.2	סך הכל
57.1	(25.4)	55.9	(32.8)	(28.2)	(47.5)	(38.2)	(33.6)	109.2	רמת פריפריאליות מאוד
55.0	31.1	49.1	36.6	29.3	42.5	46.0	20.5	835.9	פריפריאלי
61.7	33.9	44.6	28.2	34.5	48.4	36.8	21.0	1,156.1	בין פריפריאלי למרכזי
63.3	36.2	35.2	23.0	41.7	39.0	43.6	22.7	1,085.4	מרכזי
56.9	35.2	44.8	20.5	47.1	41.0	48.9	19.0	2,291.8	מרכזי מאוד

(1) ב-12 החודשים שקדמו לריאיון.

(2) השאלה על תחום ההתנדבות הופנתה לאלה שהתנדבו במסגרת ארגון.

(3) סך שעות ההתנדבות בחודשים שעסקו בהם בפעילות התנדבותית.

(4) ב-12 החודשים שקדמו לריאיון, לארגונים או לאנשים פרטיים (לא כולל קרובי משפחה וחברים).

דת ומידת דתיות

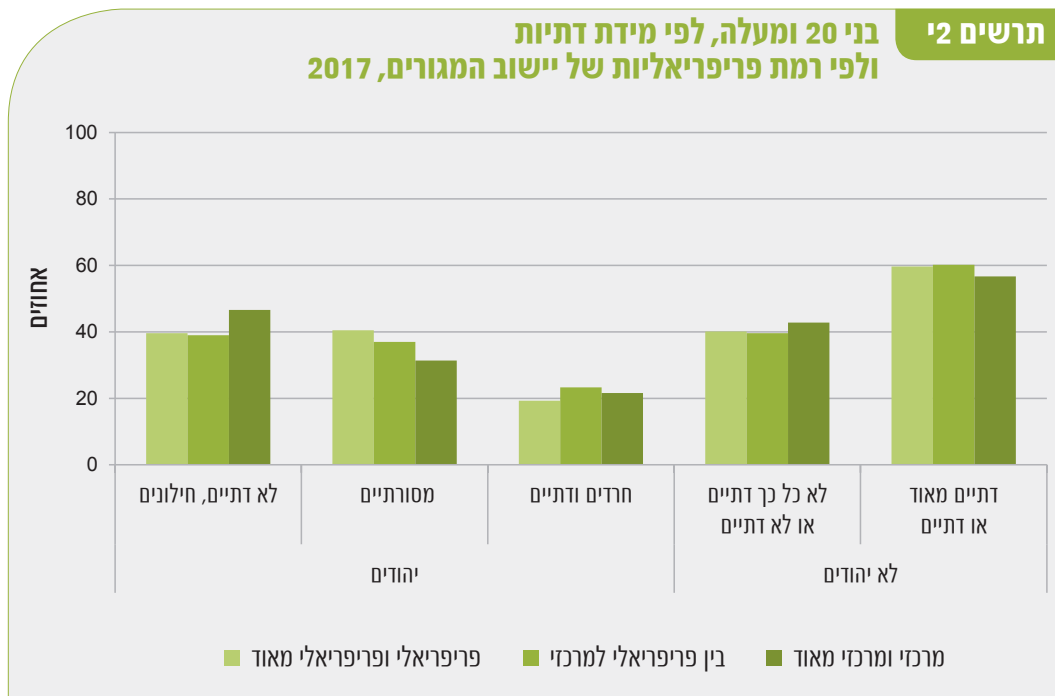
בקרב היהודים בני 20 ומעלה: 10.2% חרדים; 11.5% דתיים; 33.6% מסורתיים ו-44.3% לא דתיים וחילונים. שיעור החילונים ביישובי המרכז (46.6%) גבוה משיעורם ביישובי הפריפריה (39.6%). שיעור החרדים והדתיים דומה (19.3% בפריפריה ו-21.6% במרכז).

בקרב הלא יהודים בני 20 ומעלה - 58.8% דתיים ו-40.9% לא דתיים. 59.7% ביישובי הפריפריה דתיים ו-40.1% לא דתיים; 56.7% ביישובי המרכז דתיים ו-42.8% לא דתיים.

תרשים 2

בני 20 ומעלה, לפי מידת דתיות ולפי רמת פריפריאליות של יישוב המגורים, 2017

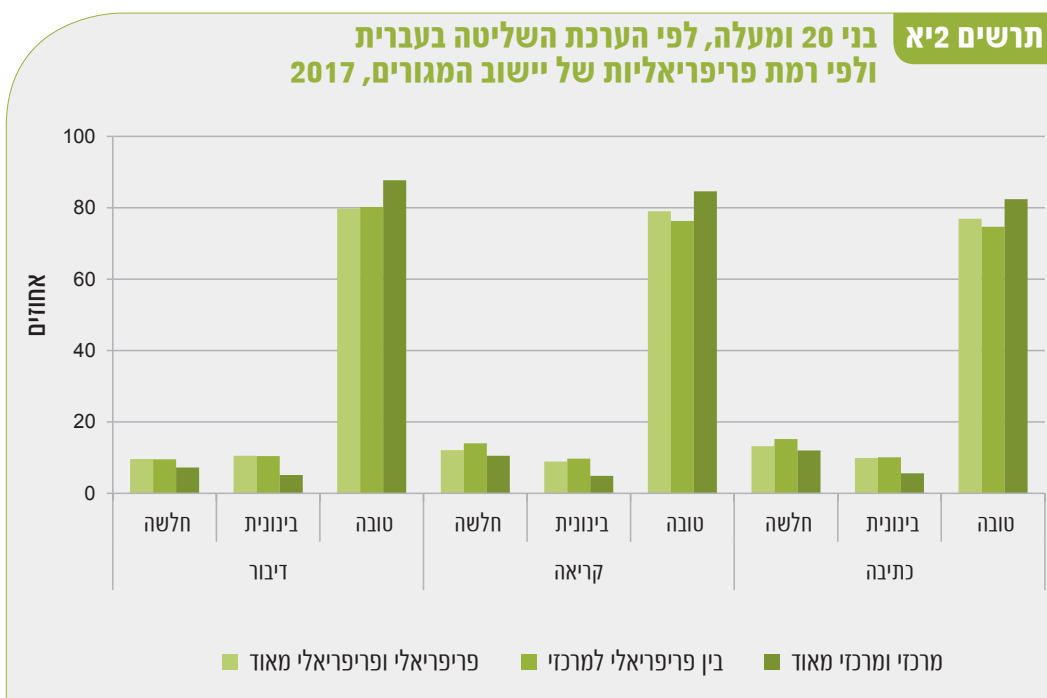

שליטה בעברית

2

ביישובי המרכז שולטים בשפה העברית טוב יותר מאשר ביישובי הפריפריה: 87.7% ביישובי המרכז שולטים היטב בדיבור בעברית לעומת 80.2% ביישובי הפריפריה. כמו כן ביישובי הפריפריה ל-9.6% שליטה חלשה או שאינם יכולים בכלל לדבר בעברית לעומת 7.2% ביישובי המרכז. בקריאה - 84.6% ביישובי המרכז שולטים היטב בקריאה בעברית לעומת 79.0% ביישובי הפריפריה. בכתבה - 82.4% ביישובי המרכז שולטים היטב בכתבה בעברית, לעומת 76.9% ביישובי הפריפריה.

תרשים 2יא בני 20 ומעלה, לפי הערכת השליטה בעברית ולפי רמת פריפראליות של יישוב המגורים, 2017

אמון, מעורבות אזרחית ותחושת אפליה

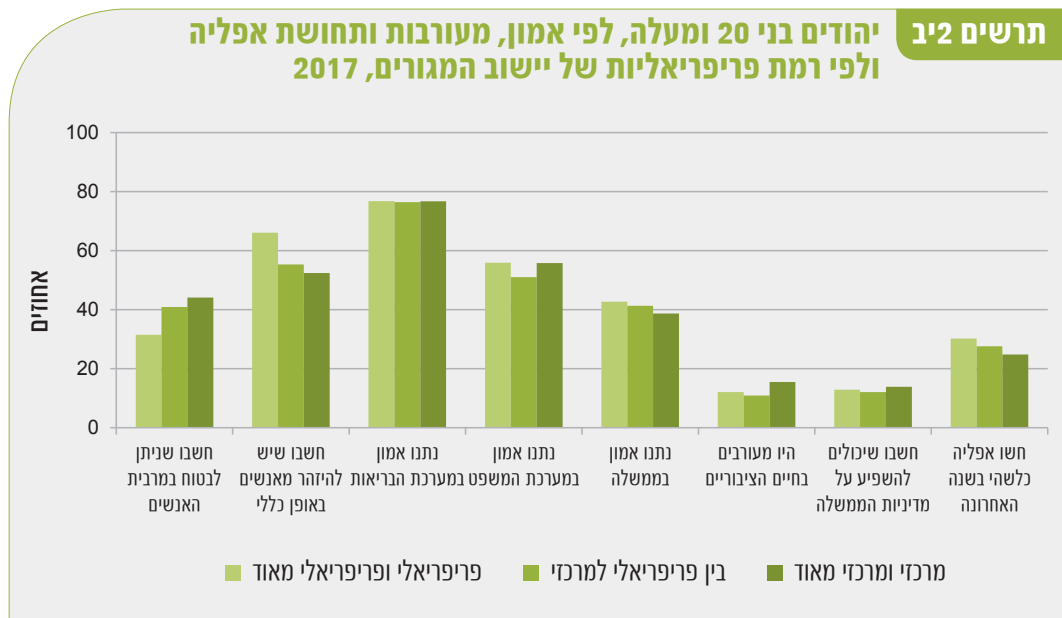
41.2% מהאוכלוסייה סבורים שניתן לבטוח במרבית האנשים - ביישובי המרכז שיעור גבוה יותר (44.1%) לעומת יישובי הפריפריה (31.5%). ביישובים פריפראליים מאוד כמחצית האוכלוסייה סבורה כך לעומת 29.1% ביישובים פריפראליים. 55.4% מהאוכלוסייה חושבים שיש להיזהר מאנשים באופן כללי - ביישובי המרכז שיעור נמוך יותר (52.4%) לעומת יישובים פריפראליים (66.1%).

אמון במוסדות המדינה: 76.6% נותנים אמון במערכת הבריאות, 54.8% במערכת המשפט ו-39.9% בממשלה. אין הבדלים ניכרים בין יישובי המרכז ליישובים פריפראליים.

13.9% מהאוכלוסייה היו מעורבים בחיים הציבוריים - ביישובי המרכז ו-12.1% ביישובי הפריפריה.

13.4% סבורים שהם יכולים להשפיע על מדיניות הממשלה. השיעור דומה ביישובי המרכז והפריפריה.

26.3% חשו אפליה כלשהי בשנה האחרונה - ביישובי הפריפריה ו-24.8% ביישובי המרכז.

בני 20 ומעלה, לפי תחושת אמון, מעורבות אזרחית ותחושת אפליה ולפי רמת פריפריאליות של יישוב המגורים, 2017

2017

2

חשבו שניתן לבטוח במרבית האנשים	חשבו שיש להיזהר מאנשים במרבית האנשים	היו מעורבים בחיים הציבוריים (2)	אמון במוסדות ציבור (1)			אמון כללי		סך הכל	
			הממשלה	מערכת המשפט	מערכת הבריאות	חשבו שיש להיזהר מאנשים באופן כללי	חשבו שניתן לבטוח במרבית האנשים		
732.8	1,441.5	763.2	2,187.1	3,002.9	4,199.4	3,033.9	2,259.9	אלפים	
אחוז מסך הכל									
13.4	26.3	13.9	39.9	54.8	76.6	55.4	41.2	5,479.2	סך הכל רמת פריפריאליות
(19.6)	(16.5)	(21.5)	45.0	59.9	77.0	48.3	49.8	109.2	פריפריאלי מאוד
12.0	32.0	10.9	42.4	55.4	76.8	68.5	29.1	835.9	פריפריאלי
12.1	27.6	10.9	41.3	51.0	76.4	55.3	40.9	1,156.1	בין פריפריאלי למרכזי
15.5	24.2	13.5	42.4	55.4	78.1	53.6	42.4	1,085.4	מרכזי
13.2	25.1	16.4	36.9	56.0	76.0	51.8	44.8	2,291.8	מרכזי מאוד

(1) "במידה רבה" או "במידה מסוימת".

(2) מעורבים בחיים הציבוריים או הפוליטיים ברמה המקומית או הארצית ב-12 החודשים שקדמו לסקר.

2. תעסוקה

תכונות כוח העבודה 2017

מספר המשתתפים בכוח העבודה בקרב בני 15 ומעלה בשנת 2017 הגיע ל-3.993 מיליון נפש. מהם 3.825 מיליון מועסקים וכ-168 אלף בלתי מועסקים. בקרב המועסקים - 2.019 מיליון גברים ו-1.806 מיליון נשים, ובקרב הבלתי מועסקים - כ-87 אלף גברים וכ-81 אלף נשים.

קבוצת אוכלוסייה

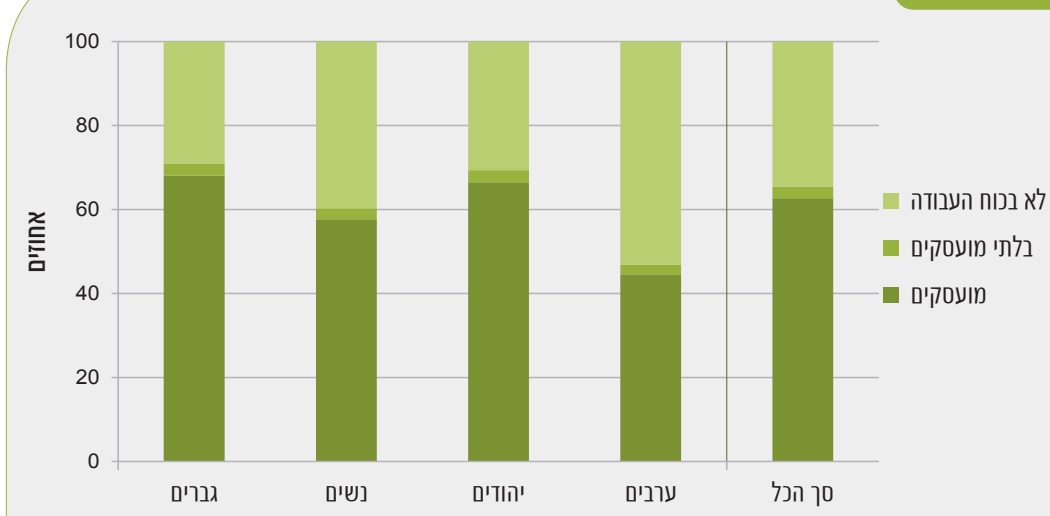
מספר המשתתפים בכוח העבודה בקרב יהודים בני 15 ומעלה הגיע בשנת 2017 ל-3.290 מיליון נפש, מהם 3.154 מיליון מועסקים ו-136 אלף בלתי מועסקים. בקרב היהודים המועסקים - 1.590 מיליון גברים ו-1.563 מיליון נשים, ובקרב היהודים הבלתי מועסקים, כ-69 אלף גברים וכ-67 אלף נשים.

אחוז המשתתפים בכוח העבודה בקרב יהודים הגיע ל-67.9%. בקרב גברים יהודים - 70.0%, ואילו בקרב נשים יהודיות - 65.9%. אחוז הבלתי מועסקים מכוח העבודה בקרב יהודים הגיע ל-4.1%. בקרב גברים - 4.2%, ובקרב נשים - 4.1%. שיעור התעסוקה בקרב יהודים היה 65.1%, בקרב גברים - 67.1%, ובקרב נשים - 63.2%.

מספר המשתתפים בכוח העבודה בקרב ערבים בני 15 ומעלה הגיע בשנת 2017 לכ-546 אלף. מהם כ-519 אלף מועסקים וכ-27 אלף בלתי מועסקים. בקרב הערבים המועסקים, כ-361 אלף גברים וכ-158 אלף נשים. בקרב הערבים הבלתי מועסקים, כ-15 אלף גברים וכ-12 אלף נשים.

אחוז המשתתפים בכוח העבודה בקרב ערבים הגיע ל-45.7% - 62.9% בקרב גברים, ו-28.4% בקרב נשים. אחוז הבלתי מועסקים מכוח העבודה בקרב ערבים הגיע ל-5.0% - 4.0% בקרב גברים, ו-7.0% בקרב נשים. שיעור התעסוקה בקרב ערבים הגיע ל-43.4% - 60.4% בקרב גברים, ו-26.4% בקרב נשים.

תרשים יג בני 15 ומעלה, לפי תכונות כוח העבודה, מין וקבוצת אוכלוסייה, 2017

מספר המועסקים (ללא מדגמים קבועים)⁷ הגיע ל-3.809 מיליון ומספר הבלתי מועסקים (ללא מדגמים קבועים) ל-167.5 אלף. מעל 60% מהמועסקים (2.374 מיליון) והבלתי מועסקים (98.9 אלף) גרים ביישובים מרכזיים ומרכזיים מאוד. כ-18% מהמועסקים (680.9 אלף) וכ-21% מהבלתי מועסקים (35.6 אלף) גרים ביישובים פריריאליים ופריריאליים מאוד.

מועסקים ובלתי מועסקים (ללא מדגמים קבועים), לפי רמת פריריאליות של יישוב המגורים, 2017

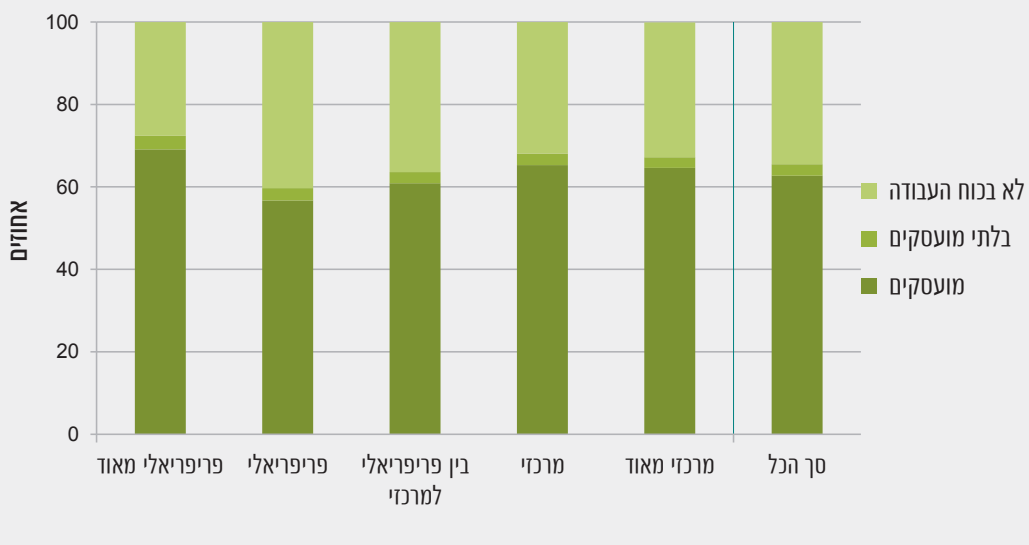
2.51017

מספרים מוחלטים

בלתי מועסקים	מועסקים	
167,570	3,809,060	סך הכל
		רמת פריריאליות
3,730	78,970	פריריאלי מאוד
31,890	601,940	פריריאלי
33,060	754,520	בין פריריאלי למרכזי
34,670	803,980	מרכזי
64,230	1,569,650	מרכזי מאוד

2

תרשים יד 15 ומעלה, לפי תכונות כוח העבודה ורמת פריריאליות של יישוב המגורים, 2017

7 אינו כולל את הגרים מחוץ ליישובים ובמוסדות.

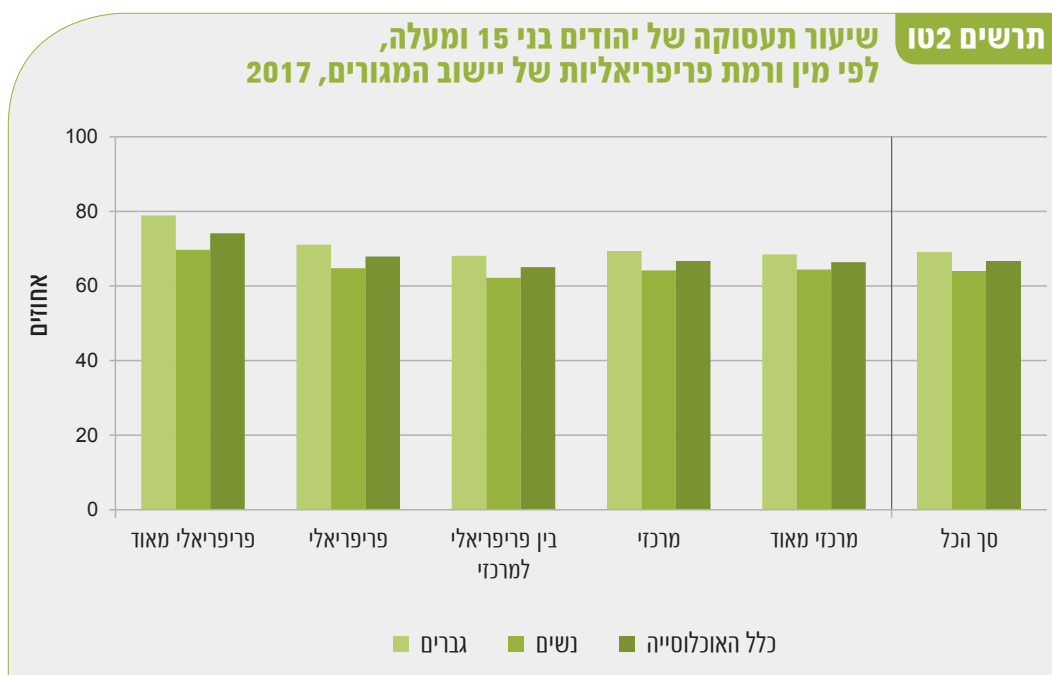
שיעור תעסוקה

2% מבני 15 ומעלה גרים ביישובים פרירפיראליים מאוד (כ-115 אלף), 17.5% גרים ביישובים פרירפיראליים (כ-1,061 אלף) כ-20% גרים ביישובים בין מרכזיים לפרירפיראליים וביישובים מרכזיים (1,238 ו-1,230 אלפים, בהתאמה) ו-40% גרים ביישובים מרכזיים מאוד (2,430 אלף).

שיעור התעסוקה (המחושב כאחוז המועסקים מכלל האוכלוסייה) קשור לרמת פרירפיראליות של יישוב המגורים – ביישובים פרירפיראליים מאוד שיעור התעסוקה הגיע ל-69.1%. שיעור זה גבוה מאשר ביישובים מרכזיים מאוד (64.6%) ומרכזיים (65.3%), וגבוה במידה ניכרת לעומת יישובים פרירפיראליים ויישובי ביניים (56.7% ו-60.9%, בהתאמה).

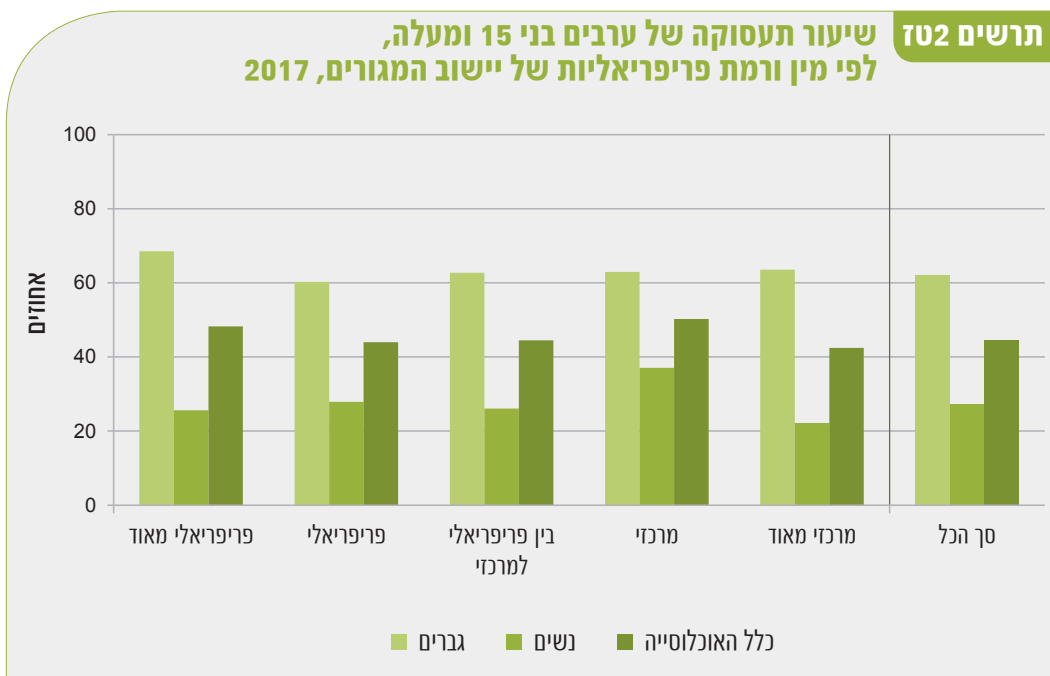
קבוצת אוכלוסייה

בקרב יהודים ביישובים פרירפיראליים ופרירפיראליים מאוד שיעור התעסוקה גבוה מאשר ביישובים מרכזיים יותר – בייחוד אצל גברים. ביישובים פרירפיראליים מאוד שיעור התעסוקה היה 78.9%, וביישובים מרכזיים מאוד 68.5%. אצל נשים יהודיות ההבדל קטן יותר, ביישובים פרירפיראליים מאוד שיעור התעסוקה היה 69.7%, וביישובים מרכזיים מאוד – 64.4%.

בקרב ערבים ביישובים המרכזיים וביישובים הפריפריאליים מאוד שיעור התעסוקה הוא הגבוה ביותר (50.2%–48.3%, בהתאמה). לעומת 42.4% ביישובים המרכזיים מאוד. בקרב נשים שיעור התעסוקה הגבוה ביותר נמצא ביישובים מרכזיים (37.1%) לעומת 22.2% ביישובים המרכזיים מאוד, ואילו בקרב גברים שיעור התעסוקה הגבוה ביותר נמצא ביישובים הפריפריאליים מאוד (68.5%).

מחוז הצפון ומחוז הדרום

שיעור התעסוקה ביישובים פריפריאליים מאוד במחוז הדרום גבוה מאשר במחוז הצפון (77.1% לעומת 64.7%, בהתאמה). ביישובים פריפריאליים מאוד בשני המחוזות שיעור התעסוקה גבוה מאשר הממוצע במחוז (61.3% במחוז הדרום ו-55.9% במחוז הצפון). ההפרש בשיעור התעסוקה ביישובים פריפריאליים מאוד במחוז הדרום לעומת מחוז הצפון גדול יותר בקרב נשים (כ-20 נקודות האחוז) בהשוואה לגברים (כ-5 נקודות האחוז).

שיעור תעסוקה של בני 15 ומעלה במחוזות הצפון והדרום, לפי רמת פריפריאליות של יישוב המגורים, 2017

2017

אחוזים

נשים		גברים		סך הכל		
מחוז הדרום	מחוז הצפון	מחוז הדרום	מחוז הצפון	מחוז הדרום	מחוז הצפון	
56.5	45.1	66.5	66.9	61.3	55.9	סך הכל
						רמת פריפריאליות
74.2	54.5	80.1	75.2	77.1	64.7	פריפריאלי מאוד
47.6	45.1	61.4	66.4	54.3	55.7	פריפריאלי

מעמד בעבודה

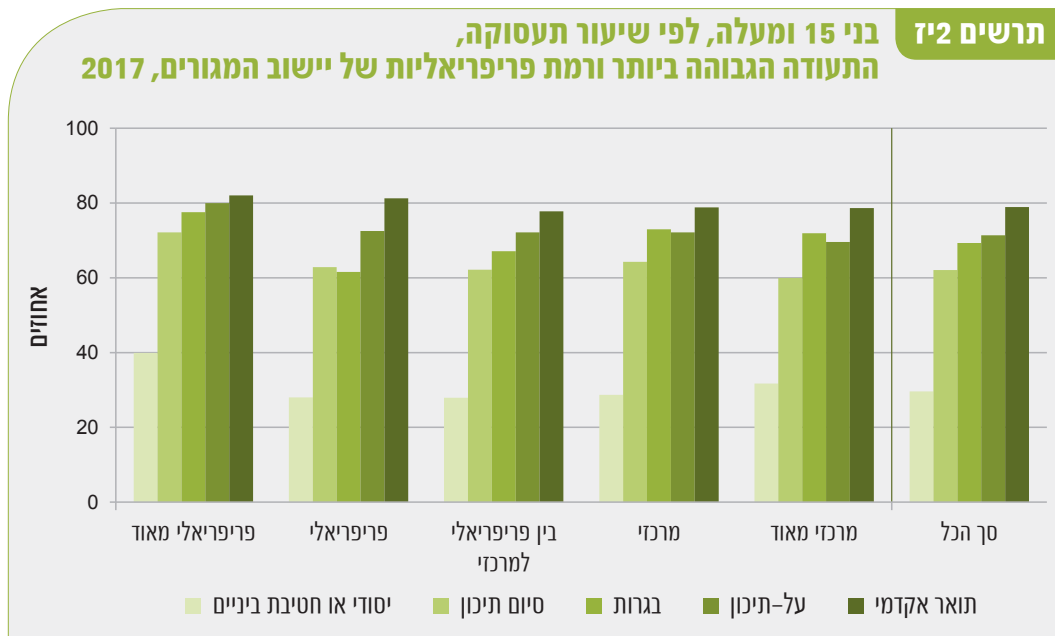
ביישובים הפריפריאליים מאוד וביישובים המרכזיים מאוד אחוז המועסקים העצמאים גבוה מאשר בשאר היישובים (14.2% ו-13.1%, בהתאמה לעומת 11.8% בממוצע בכל הארץ), הן בקרב גברים והן בקרב נשים.

מכלל השכירים העובדים בהיקף חלקי ביישובים הפריפריאליים והפריפריאליים מאוד, 20.2% עבדו בהיקף חלקי שלא מרצון, לעומת 10.6% ביישובים המרכזיים מאוד.

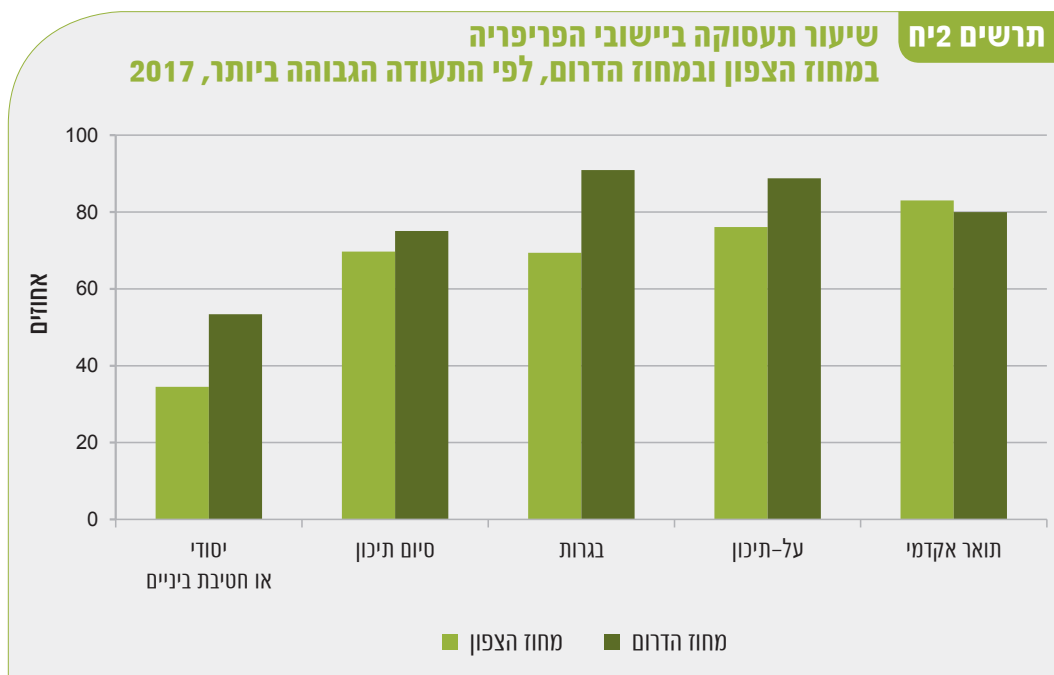

רמת השכלה

ביישובים פריפריאליים מאוד בכל רמות ההשכלה שיעור התעסוקה גבוה מאשר ביישובים מרכזיים יותר. הפערים בשיעורי התעסוקה ניכרים יותר ברמות ההשכלה הנמוכות - שיעור התעסוקה בקרב בעלי תעודת בגרות ביישובים הפריפריאליים מאוד היה 77.6%, ואילו ביישובים אחרים השיעור נע בין כ-61% לכ-71%. לעומת זאת בקרב בעלי תואר אקדמי הפער הוא הקטן ביותר (82% ו-78%, בהתאמה).

שיעור התעסוקה ביישובים פריפריאליים מאוד במחוז הדרום גבוה מאשר במחוז הצפון בכל רמות ההשכלה למעט בעלי תואר אקדמי שבקרבם שיעור התעסוקה גבוה במחוז הצפון לעומת מחוז הדרום (83.0% ו-80.0%, בהתאמה).

מועסקים

ענף כלכלי

בקרב גברים מועסקים הגרים ביישובים פריפריאליים מאוד, 14.8% עבדו בענף מינהל ציבורי וביטחון וביטוח לאומי, 14.1% עבדו בענף תעשייה, כרייה וחציבה, 8.3% עבדו בענף חקלאות, ייעור ודיג, 3.1% עבדו בענף שירותים מקצועיים, מדעיים וטכניים ו-2.3% עבדו בענף מידע ותקשורת.

בקרב גברים ביישובים מרכזיים מאוד נמצא אחוז גבוה יותר של מועסקים בענף מסחר סיטוני וקמעוני ותיקון כלי רכב מנועיים (14.0%) בהשוואה ליישובים פריפריאליים מאוד. כך גם בענף מידע ותקשורת (9.2%) ובענף שירותים מקצועיים, מדעיים וטכניים (9.4%).

נמצא אחוז נמוך יותר של גברים מועסקים ביישובים מרכזיים מאוד לעומת פריפריאליים מאוד בענפים האלה: מינהל מקומי, ציבורי וביטחון לאומי (10.0% לעומת 14.8%, בהתאמה), תעשייה, כרייה וחציבה (10.8% לעומת 14.1%, בהתאמה), שירותי אירוח ואוכל (6.2% לעומת 10.5%, בהתאמה) וחקלאות, ייעור ודיג (0.2% לעומת 8.3%, בהתאמה).

בקרב נשים מועסקות הגרות ביישובים פריפריאליים מאוד, 18.5% עבדו בענף חינוך, 14.1% בענף מסחר סיטוני וקמעוני ותיקון כלי רכב מנועיים, 12.7% בענף שירותי אירוח ואוכל, 11.0% בענף שירותי בריאות, רווחה וסעד, 3.7% בענף שירותים מקצועיים, מדעיים וטכניים ו-3.2% בענף חקלאות, ייעור ודיג.

בקרב נשים אחוז המועסקות בענף חינוך היה דומה ליישובים מרכזיים מאוד וביישובים פריפריאליים מאוד, אך ביישובים מרכזיים מאוד נמצא אחוז גבוה יותר של נשים בענף שירותי בריאות, רווחה וסעד (17.5% לעומת 11.0%, בהתאמה) ובענף שירותים מקצועיים, מדעיים וטכניים (9.3% לעומת 3.7%, בהתאמה).

ביישובים מרכזיים מאוד נמצא אחוז נמוך יותר של נשים המועסקות בענף מסחר סיטוני וקמעוני ותיקון כלי רכב מנועיים (9.6% לעומת 14.1%, בהתאמה), בענף שירותי אירוח ואוכל (3.5% לעומת 12.7%, בהתאמה) ובענף חקלאות, ייעור ודיג (0.1% לעומת 3.2%, בהתאמה).

מועסקים בני 15 ומעלה, לפי ענף כלכלי ורמת פריפריאליות של יישוב המגורים, 2017

2017

מרכזי מאוד	מרכזי	בין פריפריאלי למרכזי	פריפריאלי	פריפריאלי מאוד	סך הכל	ענף כלכלי	סדר
גברים							
800.4	411.6	406.5	346.3	43.4	2,008.2	אלפים אחוזים	
100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0		
0.2	1.0	1.4	4.2	8.3	1.5	חקלאות, ייעור ודיג	A
10.8	15.1	20.3	19.7	14.1	15.2	תעשייה; כרייה וחציבה	B
6.5	7.4	12.2	13.7	10.8	9.2	בינוי	F G
14.0	13.8	12.2	9.5	8.6	12.7	מסחר סיטוני וקמעוני ותיקון כלי רכב מנועיים	G
5.8	8.4	6.3	6.6	9.9	6.7	שירותי תחבורה, אחסנה, דואר ובלדרות	H
6.2	4.3	3.7	4.8	10.5	5.1	שירותי אירוח ואוכל	I
9.2	6.3	3.4	2.3	2.3	6.1	מידע ותקשורת	J
9.4	8.1	5.8	5.1	3.1	7.5	שירותים מקצועיים, מדעיים וטכניים	M
10.0	12.4	12.3	13.0	14.8	11.6	מינהל מקומי, ציבורי וביטחון וביטוח לאומי	O
27.8	23.1	22.4	21.1	17.6	24.4	שאר ענפי המשק	DEKL NPQR STU
נשים							
769.2	392.4	348.1	255.6	35.6	1,800.9	אלפים אחוזים	
100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0		
0.1	0.3	0.4	1.7	3.2	0.5	חקלאות, ייעור ודיג	A
4.6	7.3	10.4	9.0	7.7	7.0	תעשייה; כרייה וחציבה	B
9.6	10.9	11.0	9.3	14.1	10.2	מסחר סיטוני וקמעוני ותיקון כלי רכב מנועיים	G
3.5	3.3	2.7	3.7	12.7	3.5	שירותי אירוח ואוכל	I
5.1	4.0	2.5	1.4	..	3.8	מידע ותקשורת	J
6.5	4.1	2.6	1.9	..	4.4	שירותים פיננסיים ושירותי ביטוח	K
9.3	6.9	6.0	4.7	3.7	7.4	שירותים מקצועיים, מדעיים וטכניים	M
7.8	9.6	9.4	8.8	11.8	8.7	מינהל מקומי, ציבורי וביטחון וביטוח לאומי	O
18.1	18.7	21.1	27.9	18.5	20.2	חינוך	P
17.5	18.4	19.3	18.9	11.0	18.1	שירותי בריאות, רווחה וסעד	Q
17.7	16.4	14.5	12.8	17.3	16.1	שאר ענפי המשק	DEFH LNRS TU

מחוז הצפון ומחוז הדרום

ביישובים פריפריאליים מאוד במחוז הצפון אחוז הגברים המועסקים בענפים חקלאות, תעשייה, כרייה וחציבה ובינוי גבוה במידה ניכרת מאשר במחוז הדרום. לעומת זאת בענפים שירותי תחבורה, אחסנה, דואר ובלדרות ושירותי אירוח ואוכל אחוז המועסקים במחוז הדרום גבוה יותר.

אחוז הנשים המועסקות בענפים חינוך, תעשייה, כרייה וחציבה ושירותי בריאות, רווחה וסעד ביישובים פריפריאליים מאוד במחוז הצפון גבוה במידה ניכרת מאשר במחוז הדרום. לעומת זאת בענפי מסחר סיטוני וקמעוני ותיקון כלי רכב מנועיים ובשירותי אירוח ואוכל אחוז המועסקות במחוז הדרום גבוה יותר.

מועסקים בני 15 ומעלה ביישובים פריפריאליים מאוד במחוזות הצפון והדרום, לפי מין וענף כלכלי, 2017

2.8.107

נשים		גברים		ענף כלכלי	סדר
מחוז הדרום	מחוז הצפון	מחוז הדרום	מחוז הצפון		
15.2	20.4	16.0	27.4	אלפים	
100.0	100.0	100.0	100.0	אחוזים	
..	4.6	..	11.7	חקלאות, ייעור ודיג	A
..	12.8	5.9	18.9	תעשייה; כרייה וחציבה	B
-	-	..	..	אספקת חשמל	D
-	..	..	..	אספקת מים, שירותי ביוב וטיהור	E
..	-	7.6	12.7	בינוי	F
21.9	8.2	9.6	7.9	מסחר סיטוני וקמעוני ותיקון כלי רכב מנועיים	G
3.9	2.8	15.9	6.4	שירותי תחבורה, אחסנה, דואר ובלדרות	H
18.5	8.3	19.2	5.5	שירותי אירוח ואוכל	I
..	..	..	3.6	מידע ותקשורת	J
..	..	..	..	שירותים פיננסיים ושירותי ביטוח	K
..	-	..	..	פעילויות בנדל"ן	L
3.2	4.0	..	3.5	שירותים מקצועיים, מדעיים וטכניים	M
4.8	..	6.2	3.1	שירותי ניהול ותמיכה	N
13.2	10.8	13.7	15.5	מינהל מקומי, ציבורי וביטחון וביטוח לאומי	O
12.6	22.9	3.4	2.6	חינוך	P
8.7	12.8	3.0	2.2	שירותי בריאות, רווחה וסעד	Q
..	2.6	4.7	2.9	אמנות, בידור ופנאי	R
4.3	5.3	1.4	..	שירותים אחרים	S
..	..	..	..	משקי בית כמעסיקים	T

משלח יד

קיים קשר בין משלח היד לרמה הפריפריאלית של היישוב שהמועסק מתגורר בו. יש משלחי יד שמועסקים ביישובי המרכז עובדים בהם יותר מאשר ביישובים אחרים, ויש משלחי יד שהמועסקים ביישובי הפריפריה עובדים בהם יותר מאשר ביישובים אחרים. אחוז הגברים העובדים בעלי משלח יד אקדמי ביישובים מרכזיים מאוד הגיע ל-28.1%, לעומת 11.3% ביישובים פריפריאליים מאוד. 30.6% מהמועסקים ביישובים פריפריאליים מאוד עבדו כעובדים מקצועיים בתעשייה ובבניו ועובדים מקצועיים אחרים לעומת 18.1% ביישובים מרכזיים מאוד. גם בקרב נשים התמונה דומה, אם כי הפערים קטנים יותר בהשוואה לפי רמת פריפריאליות.

מועסקים בני 15 ומעלה, לפי משלח יד ורמת פריפריאליות של יישוב המגורים, 2017

סדר	משלח יד	סך הכל	פריפריאלי מאוד	פריפריאלי	בין פריפריאלי למרכזי	מרכזי	מרכזי מאוד
גברים							
	אלפים	2,008.2	43.4	346.3	406.5	411.6	800.4
	אחוזים	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
1	מנהלים	13.4	15.3	11.2	11.5	14.0	14.8
2	בעלי משלח יד אקדמי	23.1	11.3	17.6	18.4	24.1	28.1
3	הנדסאים, טכנאים, סוכנים ובעלי משלח יד נלווה	11.7	7.2	9.5	11.7	12.4	12.5
4	פקידים כלליים ועובדי משרד	4.0	3.3	2.9	3.5	4.3	4.7
5	עובדי מכירות ושירותים	14.3	14.7	13.6	14.4	13.2	15.1
6	עובדים מקצועיים בחקלאות, בייעור ובדיג	1.5	6.7	3.3	1.7	1.4	0.5
8-7	עובדים מקצועיים בתעשייה ובבניו ועובדים מקצועיים אחרים	25.4	30.6	34.2	32.6	24.6	18.1
9	עובדים בלתי מקצועיים	6.6	10.8	7.8	6.3	6.1	6.2
נשים							
	אלפים	1,800.9	35.6	255.6	348.1	392.4	769.2
	אחוזים	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
1	מנהלים	7.6	10.2	6.7	6.9	8.2	7.8
2	בעלי משלח יד אקדמי	32.1	24.2	33.9	29.2	31.7	33.5
3	הנדסאים, טכנאים, סוכנים ובעלי משלח יד נלווה	16.1	13.1	12.3	15.1	16.1	17.9
4	פקידים כלליים ועובדי משרד	10.9	10.8	9.2	11.5	10.8	11.3
5	עובדי מכירות ושירותים	24.7	26.9	25.6	26.5	24.6	23.5
8-6	עובדים מקצועיים בחקלאות, בתעשייה ובבניו ועובדים מקצועיים אחרים	2.7	5.7	4.1	4.1	2.4	1.6
9	עובדים בלתי מקצועיים	5.9	8.9	8.2	6.7	6.3	4.3

מחוז הצפון ומחוז הדרום

ביישובים פריפריאליים מאוד אחוז גבוה מהגברים המועסקים הם עובדים מקצועיים בתעשייה ובבינוי ועובדים מקצועיים אחרים וכן עובדים מקצועיים בחקלאות, בייעור ובדיג. במחוז הצפון אחוז גבוה יותר מועסקים בתחומים אלה מאשר במחוז הדרום (42.3% לעומת 29.0%, בהתאמה). לעומת זאת 17.7% מהמועסקים במחוז הדרום הם עובדים בלתי מקצועיים לעומת 6.7% במחוז הצפון. 12.3% הם בעלי משלח יד אקדמי במחוז הצפון לעומת 9.6% במחוז הדרום. בקרב נשים 27.4% מהמועסקות במחוז הצפון בעלות משלח יד אקדמי לעומת 20.2% במחוז הדרום. 31.4% מהמועסקות במחוז הדרום הן עובדות מכירות ושירותים לעומת 23.4% במחוז הצפון. 15.3% מהמועסקות במחוז הדרום הן פקידות כלליות ועובדות משרד לעומת 7.4% במחוז הצפון.

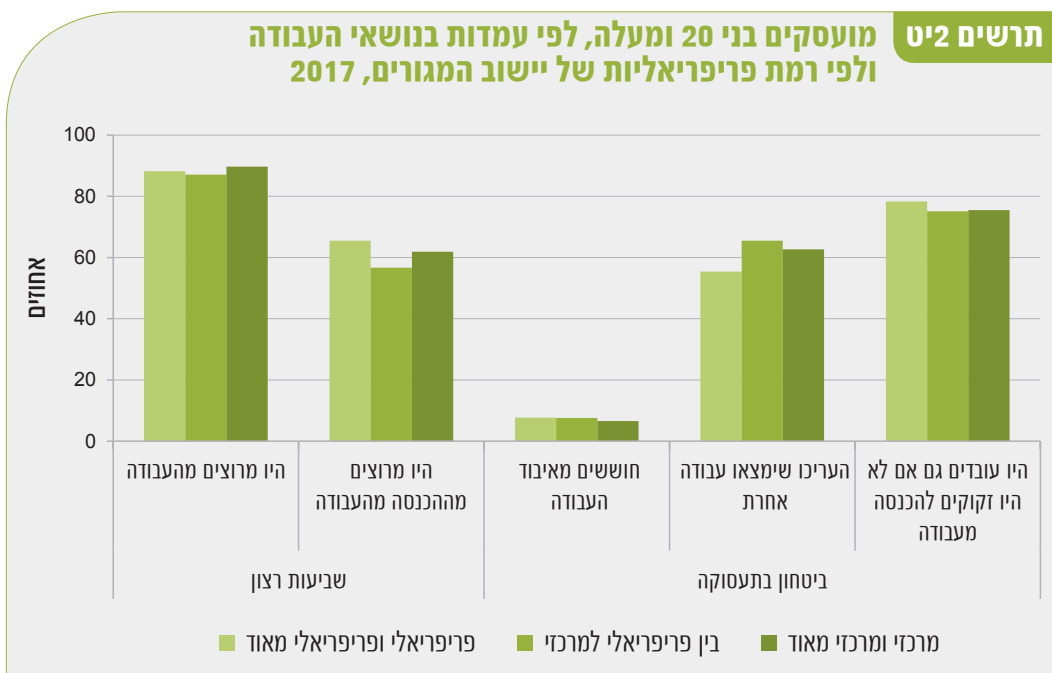
מועסקים בני 15 ומעלה המתגוררים במחוזות הצפון והדרום ביישובים פריפריאליים מאוד, לפי משלח יד, 2017

לוח 2.10

סדר	משלח יד	גברים		נשים	
		מחוז הדרום	מחוז הצפון	מחוז הדרום	מחוז הצפון
	אלפים	16.0	27.4	15.2	20.4
	אחוזים	100.0	100.0	100.0	100.0
1	מנהלים	15.4	15.3	8.8	11.4
2	בעלי משלח יד אקדמי	9.6	12.3	20.2	27.4
3	הנדסאים, טכנאים, סוכנים ובעלי משלח יד נלווה	8.4	6.6	11.8	14.2
4	פקידים כלליים ועובדי משרד	2.4	3.8	15.3	7.4
5	עובדי מכירות ושירותים	17.5	13.1	31.4	23.4
6	עובדים מקצועיים בחקלאות, בייעור ובדיג	1.7	9.7	-	..
7-8	עובדים מקצועיים בתעשייה ובבינוי ועובדים מקצועיים אחרים	27.3	32.6	2.9	6.9
9	עובדים בלתי מקצועיים	17.7	6.7	9.5	8.5

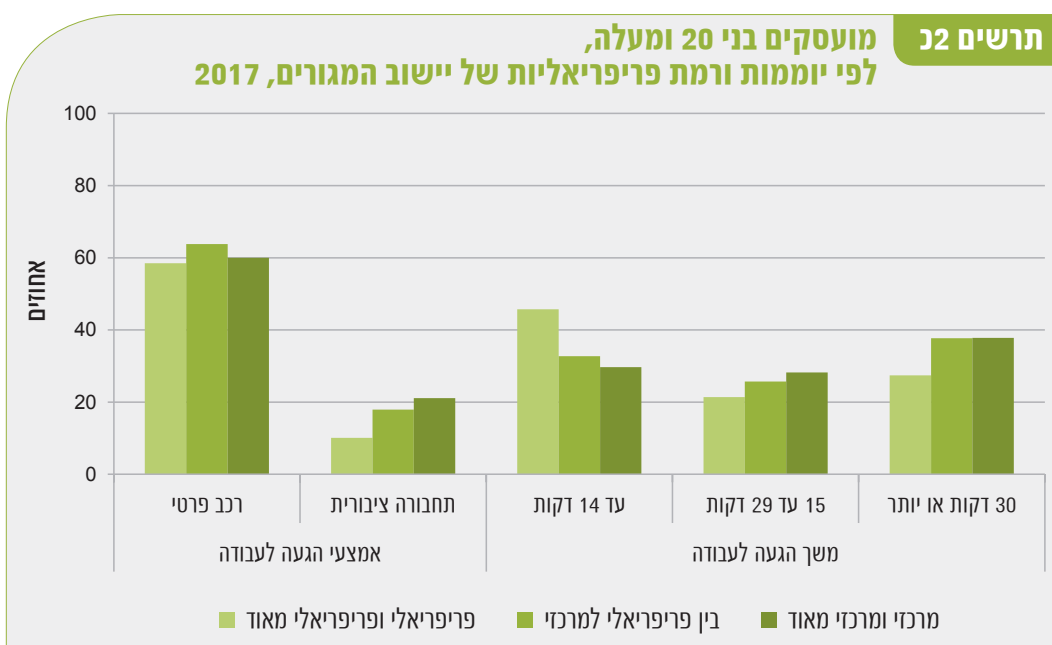
עמדות בנושא עבודה

88.9% מהמועסקים מרוצים מעבודתם ו-61.4% מרוצים מהכנסתם. השיעורים דומים ביישובי המרכז והפריפריה.

נהיגה ויוממות

72.4% מבעלי רישיון הנהיגה נוהגים בכל יום או כמעט בכל יום: 76.5% ביישובי הפריפריה ו-71.8% ביישובי המרכז. בקרב המועסקים, שיעור המגיעים לעבודה בתחבורה ציבורית ביישובי המרכז (21.1%) גבוה פי שניים מאשר ביישובי הפריפריה (10.1%). משך זמן ההגעה לעבודה ארוך יותר ביישובי המרכז מאשר ביישובי הפריפריה: ביישובי המרכז 37.8% מגיעים לעבודה בתוך חצי שעה או יותר, לעומת 27.4% ביישובי הפריפריה.

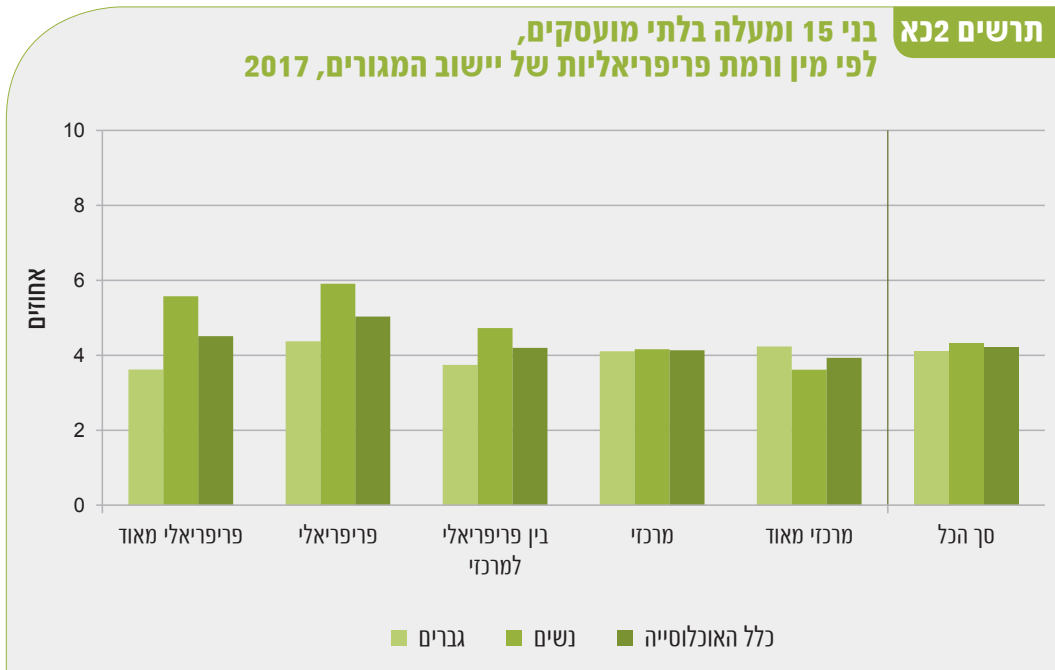

בלתי מועסקים

אחוז הבלתי מועסקים בשנת 2017 הגיע ל-4.2%; 4.1% בקרב גברים ו-4.3% בקרב נשים. אחוז הבלתי מועסקים ביישובים הפריפריאליים מאוד והפריפריאליים גבוה מאשר ביישובים מרכזיים מאוד (4.5% ו-5.0% לעומת 3.9%, בהתאמה), והוא יורד ככל שהיישוב מרכזי יותר, בעיקר בקרב נשים. בקרב גברים אחוז הבלתי מועסקים ביישובים הפריפריאליים הוא הגבוה ביותר (4.4%), ובקרב נשים אחוז הבלתי מועסקות הגבוה ביותר הוא ביישובים הפריפריאליים מאוד והפריפריאליים (5.6% ו-5.9%, בהתאמה).

תרשים נכא בני 15 ומעלה בלתי מועסקים, לפי מין ורמת פריפריאליות של יישוב המגורים, 2017

מחוז הצפון ומחוז הדרום

אחוז הבלתי מועסקים במחוז הצפון גבוה יותר מאשר במחוז הדרום והגיע ל-5.0%, לעומת 4.6% במחוז הדרום. ביישובים הפריפריאליים מאוד ההבדל בין המחוזות גדול יותר - 5.1% במחוז הצפון ו-3.6% במחוז הדרום.

משקי בית

ב-84.5% ממשקי הבית ביישובים פריפריאליים מאוד יש לפחות מועסק אחד - אחוז זה גבוה ביחס ליישובים אחרים. אחוז משקי הבית שבהם שני מועסקים ויותר גבוה ביישובי המרכז (64.9%) בהשוואה ליישובים אחרים (כ-60% בממוצע).

ביישובים פריפריאליים מאוד אחוז משקי הבית שבהם שני מועסקים ויותר גבוה במחוז הדרום לעומת מחוז הצפון (64.2% לעומת 60.4%, בהתאמה).

אורח חיים מבחינה דתית

בקרב יהודים רוב משקי הבית שמנהלים אורח חיים חרדי גרים ביישובים מרכזיים מאוד (52.3%), בדומה לרוב משקי הבית שלהם אורח חיים חילוני (51.0%). בקרב משקי הבית שמנהלים אורח חיים דתי מאוד כ-23% גרים ביישובי הפריפריה, וכן 16.5% ממשקי הבית המנהלים אורח חיים דתי, 12.1% ממשקי הבית המנהלים אורח חיים מסורתי, 9.7% ממשקי הבית המנהלים אורח חיים חילוני ורק 7.9% ממשקי הבית המנהלים אורח חיים חרדי.

בקרב ערבים כמחצית ממשקי הבית המנהלים אורח חיים דתי ודתי מאוד גרים ביישובי הפריפריה (49.1%). אחוז זה גבוה מחלקם של משקי הבית שלהם אורח חיים מסורתי או חילוני (42.4%-40.2%, בהתאמה). לעומת זאת ביישובים מרכזיים מאוד אחוז משקי הבית שלהם אורח חיים מסורתי (28.1%) גבוה במידה ניכרת מאשר משקי בית אחרים.

משקי בית, לפי אורח חיים מבחינה דתית של משק הבית ורמת פריפריאליות של יישוב המגורים, 2017

לוח 2.1

אחוזים

מרכזי מאוד	מרכזי	בין פריפריאלי למרכזי	פריפריאלי	פריפריאלי מאוד	סך הכל	
						יהודים
52.3	20.1	19.7	7.6	0.3	100.0	חרדי
36.4	19.9	19.9	23.1	..	100.0	דתי מאוד
41.6	21.1	21.7	13.3	2.2	100.0	דתי
45.0	21.9	21.0	10.1	2.0	100.0	מסורתי
51.0	22.5	16.8	8.2	1.5	100.0	חילוני
						ערבים
5.3	18.9	26.7	47.4	1.7	100.0	דתי ודתי מאוד
28.1	5.0	24.6	40.9	1.5	100.0	מסורתי
12.4	22.5	23.9	37.7	3.5	100.0	חילוני

3. רמת חיים

להלן יוצגו מאפיינים מגוונים של אוכלוסייה, הכנסות והוצאות, בעלות על מוצרים נבחרים, נתוני דיור ונתונים נוספים מסקר הוצאות משק הבית לפי רמת פריפראליות לשנת 2017.

הכנסות והרכב הכנסות

משקי בית יהודיים, לפי הכנסה והרכב ההכנסה ולפי רמת פריפראליות של יישוב המגורים, 2017

מרכזי מאוד	מרכזי	בין פריפראלי למרכזי	פריפראלי	פריפראלי מאוד	סך הכל יהודים	
974.8	476.8	378.4	201.3	33.0	2,064.3	משקי בית באוכלוסייה (אלפים)
47.2	23.1	18.3	9.8	1.6	100.0	משקי בית באוכלוסייה (אחוזים)
2.9	3.2	3.4	3.4	2.8	3.1	ממוצע נפשות במשק בית
2.5	2.7	2.8	2.8	2.5	2.6	ממוצע נפשות סטנדרטיות במשק בית
1.4	1.6	1.6	1.6	1.6	1.5	ממוצע מפרנסים במשק בית
ש"ח						
17,922	18,497	16,240	17,334	16,145	17,661	הכנסה כספית נטו למשק בית
7,202	6,876	5,856	6,201	6,595	6,773	הכנסה כספית נטו לנפש סטנדרטית
22,035	23,036	19,490	20,651	18,662	21,611	הכנסה כספית ברוטו למשק בית – סך הכל
אחוזים						
76.6	80.3	79.8	82.3	75.2	78.6	הרכב ההכנסה מעבודה
5.1	2.7	1.7	2.3	2.7	3.6	מהון
7.9	7.0	7.2	5.8	11.1	7.4	מפנסיות וקופות גמל
10.4	10.0	11.3	9.6	11.0	10.4	מקצבאות ותמיכות – סך הכל
מזה:						
9.7	8.8	11.1	9.4	10.0	9.7	מקצבאות המוסד לביטוח לאומי

השיעור הגבוה ביותר של משקי בית ערביים נמצא ביישובים פריפראליים – 43.6%, ואילו השיעור הגבוה ביותר של משקי בית יהודיים נמצא ביישובים מרכזיים מאוד (47.2%).

גודל משק הבית הממוצע במשקי בית יהודיים (3.1 נפשות), נמוך מאשר במשקי בית ערביים (4.5 נפשות), אולם מספר המפרנסים הממוצע במשקי בית יהודיים (1.5) גבוה מאשר במשקי בית ערביים (1.4), וכך התמונה גם בפילוח לפי רמת פריפראליות.

משקי בית ערביים, לפי הכנסה והרכב ההכנסה ולפי רמת פריפריאליות של יישוב המגורים, 2017

מרכזי מאוד	מרכזי	בין פריפריאלי למרכזי	פריפריאלי	פריפריאלי מאוד	סך הכל ערבים	
65.9	43.2	88.4	161.8	11.6	370.9	משקי בית באוכלוסייה (אלפים)
17.8	11.6	23.8	43.6	3.1	100.0	משקי בית באוכלוסייה (אחוזים)
5.3	4.5	4.3	4.6	3.1	4.5	מוצע נפשות במשק בית
3.8	3.4	3.3	3.4	2.6	3.4	מוצע נפשות סטנדרטיות במשק בית
1.3	1.6	1.5	1.5	1.0	1.4	מוצע מפרנסים במשק בית
ש"ח						
8,892	11,781	11,649	12,356	8,801	11,394	הכנסה כספית נטו למשק בית
3,319	3,475	3,550	3,598	3,364	3,319	הכנסה כספית נטו לנפש סטנדרטית
9,939	13,282	13,284	13,916	10,154	12,867	הכנסה כספית ברוטו למשק בית - סך הכל
אחוזים						הרכב ההכנסה
77.2	85.6	83.8	81.6	72.3	81.8	מעבודה
2.3	0.2	0.7	0.6	-	0.8	מהון
2.3	1.9	2.0	3.6	5.5	2.9	מפנסיות וקופות גמל
18.2	12.3	13.5	14.2	22.2	14.5	מקצבאות ותמיכות - סך הכל
						מזה:
17.4	11.2	12.5	12.9	20.8	13.4	מקצבאות המוסד לביטוח לאומי

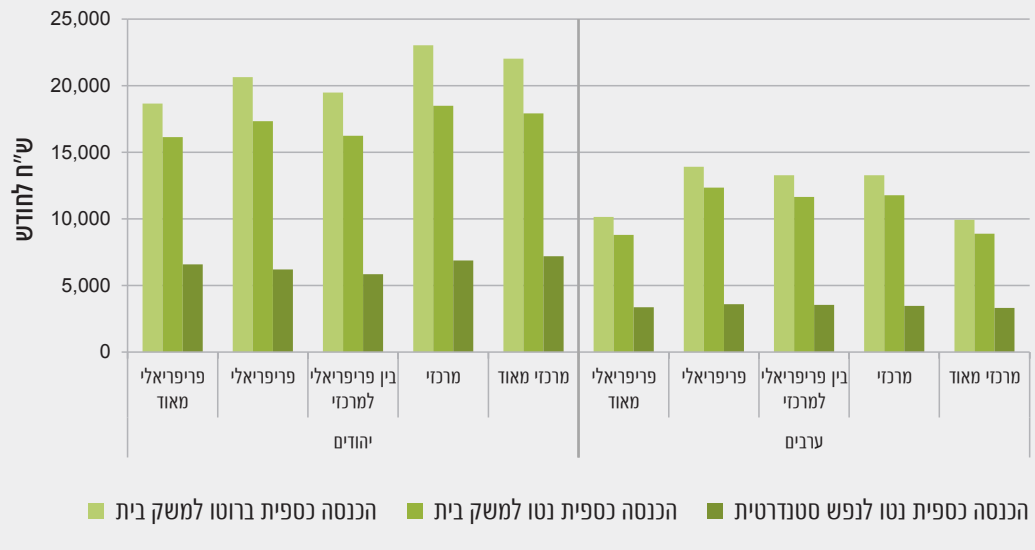
בשנת 2017 ההכנסה הכספית הממוצעת ברוטו לחודש, הייתה 20,027 ש"ח בקרב כלל משקי הבית. ההכנסה ביישובים מרכזיים מאוד (21,094 ש"ח) או מרכזיים (21,728 ש"ח) הייתה גבוהה ביותר מ-35% מאשר ההכנסה ביישובים פריפריאליים מאוד (16,142 ש"ח).

הכנסות משקי הבית היהודיים גבוהות מהכנסות משקי הבית הערביים. בשנת 2017 ההכנסה הכספית הממוצעת ברוטו לחודש במשקי בית יהודיים (21,611 ש"ח) הייתה גבוהה ב-68% מזו של משקי בית ערביים (12,867 ש"ח). במשקי בית יהודיים, ההכנסות הכספיות נטו למשק בית גבוהות ביישובים מרכזיים מאוד ומרכזיים לעומת ההכנסות ביישובים פריפריאליים מאוד ופריפריאליים. אולם ההכנסה הכספית נטו לנפש סטנדרטית היא הנמוכה ביותר ביישובי הביניים (בין פריפריאלי למרכזי), וזאת מכיוון שביישובים אלו מספר הנפשות הממוצע למשק בית גדול יותר (3.4 נפשות).

לעומת זאת במשקי בית ערביים ההכנסות הכספיות (ברוטו ונטו) למשק בית הן הגבוהות ביותר ביישובים פריפריאליים, אולם ההכנסה הכספית נטו לנפש סטנדרטית דומה ביישובים פריפריאליים וביישובים מרכזיים.

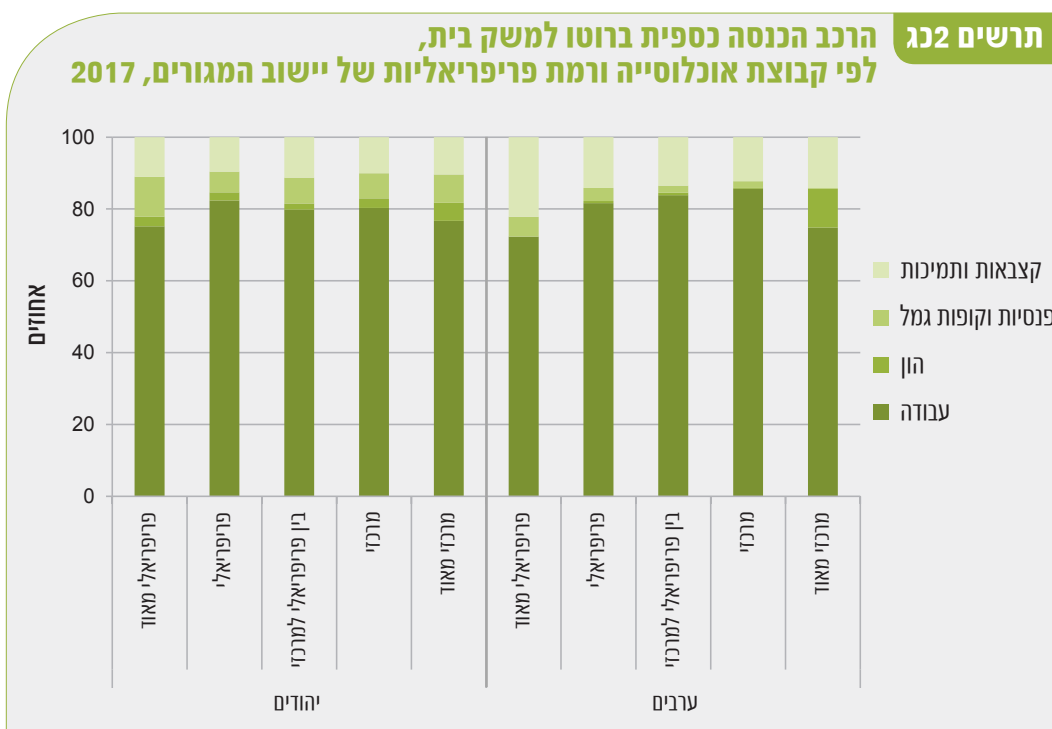

תרשים נכב
הכנסה, לפי קבוצת אוכלוסייה ורמת פריריאליות של יישוב המגורים, 2017

במשקי בית יהודיים 78.6% מההכנסה הכספית ברוטו מקורה בעבודה, 10.4% בקצבאות ובתמיכות, 7.4% בפנסיות ובקופות גמל ו-3.6% בהון. ביישובים פריריאליים 82.3% מההכנסה הכספית ברוטו מקורה בעבודה – השיעור הגבוה ביותר בהשוואה לפי רמת פריריאליות. לעומת זאת הרכב ההכנסה מהון הוא הגבוה ביותר ביישובים מרכזיים מאד (5.1%).

במשקי בית ערביים 81.8% מההכנסה הכספית ברוטו מקורה בעבודה, ואילו 14.5% מההכנסה בקצבאות ובתמיכות. בהשוואה לפי רמת פריריאליות, הרכב ההכנסה מהון גבוה (2.3%) ביישובים מרכזיים מאד לעומת שאר היישובים. לעומת זאת ביישובים פריריאליים מאד מקור 22.2% מההכנסה בקצבאות ובתמיכות.

בהשוואה לפי רמת פריריאליות, במשקי בית יהודיים ההכנסה מקצבאות מהמוסד לביטוח לאומי נמוכה מאשר במשקי בית ערביים בכל היישובים. הכנסה זו היא הגבוהה ביותר ביישובים פריריאליים מאוד במשקי בית ערביים (2,115 ש"ח).

הוצאה לתצרוכת והרכב ההוצאה לתצרוכת

ההוצאה הכוללת לתצרוכת בקרב כלל משקי הבית בשנת 2017 הייתה 16,267 ש"ח. ביישובים מרכזיים מאוד (16,617 ש"ח) ההוצאה לתצרוכת גבוהה ב-15.6% מאשר ביישובים פריפריאליים מאוד (14,370 ש"ח).

ההוצאה החודשית לתצרוכת במשקי בית יהודיים

ההוצאה לתצרוכת במשקי בית יהודיים הייתה 16,659 ש"ח. ההוצאה לתצרוכת גבוהה ביישובים מרכזיים (17,204 ש"ח) מההוצאה ביישובים פריפריאליים (16,032 ש"ח) ופריפריאליים מאוד (15,312 ש"ח).

ההוצאה לדיור הייתה הרכיב הגבוה ביותר מתוך ההוצאה לתצרוכת בקרב כלל משקי הבית היהודיים (25.7%), ונכלל שמשק הבית נמצא ביישוב מרכזי יותר, כך ההוצאה גבוהה יותר - ביישובים פריפריאליים מאוד הייתה ההוצאה לדיור 3,257 ש"ח - 21.3% מכלל התצרוכת, וביישובים מרכזיים מאוד הייתה ההוצאה לדיור 4,904 ש"ח - 28.8% מהתצרוכת.

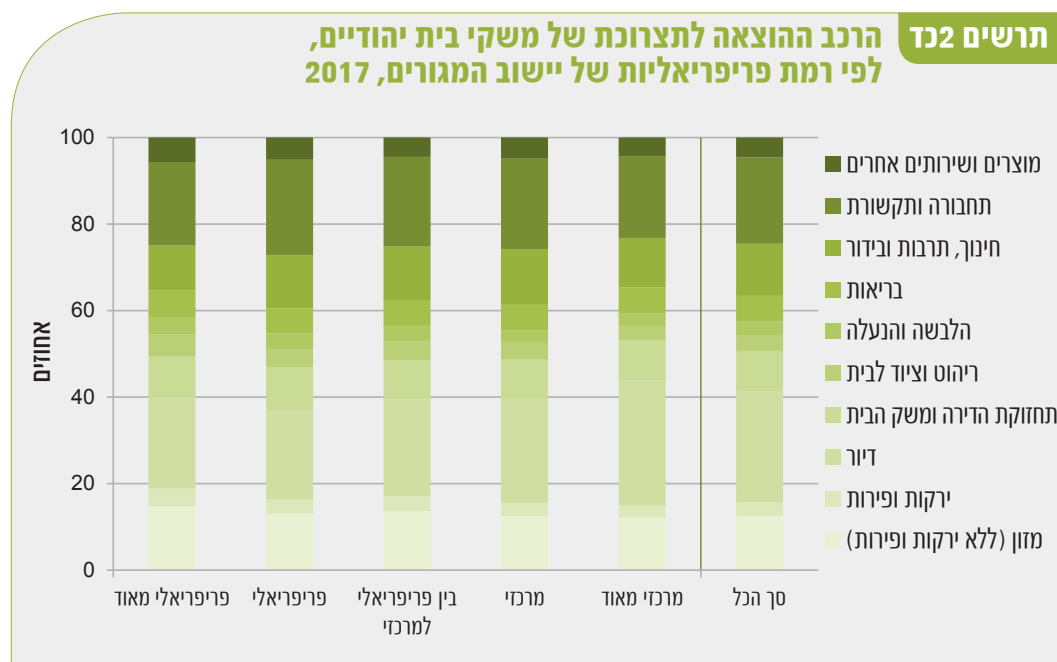
ההוצאה למזון (כולל ירקות ופירות) הייתה רכיב גדול יותר בהוצאה במשקי בית יהודיים ביישובים פריפריאליים מאוד (18.8%), לעומת יישובים מרכזיים מאוד (15.0%).

ההוצאה לבריאות במשקי בית יהודיים ביישובים מרכזיים מאוד הסתכמה ב-1,013 ש"ח (6.0% מההוצאה לתצרוכת). ביישובים פריפריאליים מאוד הוצאה זו נמוכה יותר והסתכמה ב-963 ש"ח (6.3% מההוצאה לתצרוכת), וביישובי הביניים - 928 ש"ח (6.0% מההוצאה לתצרוכת).

ההוצאה לתחבורה ותקשורת דומה במשקי בית ביישובים פריפריאליים (3,544 ש"ח), ביישובים מרכזיים (3,592 ש"ח), וביישובים מרכזיים מאוד (3,209 ש"ח), אולם במשקי בית יהודיים ביישובים פריפריאליים מאוד הוצאה זו נמוכה יותר (2,957 ש"ח).

2

תרשים נכד הרכב ההוצאה לתצרוכת של משקי בית יהודיים, לפי רמת פריפריאליות של יישוב המגורים, 2017

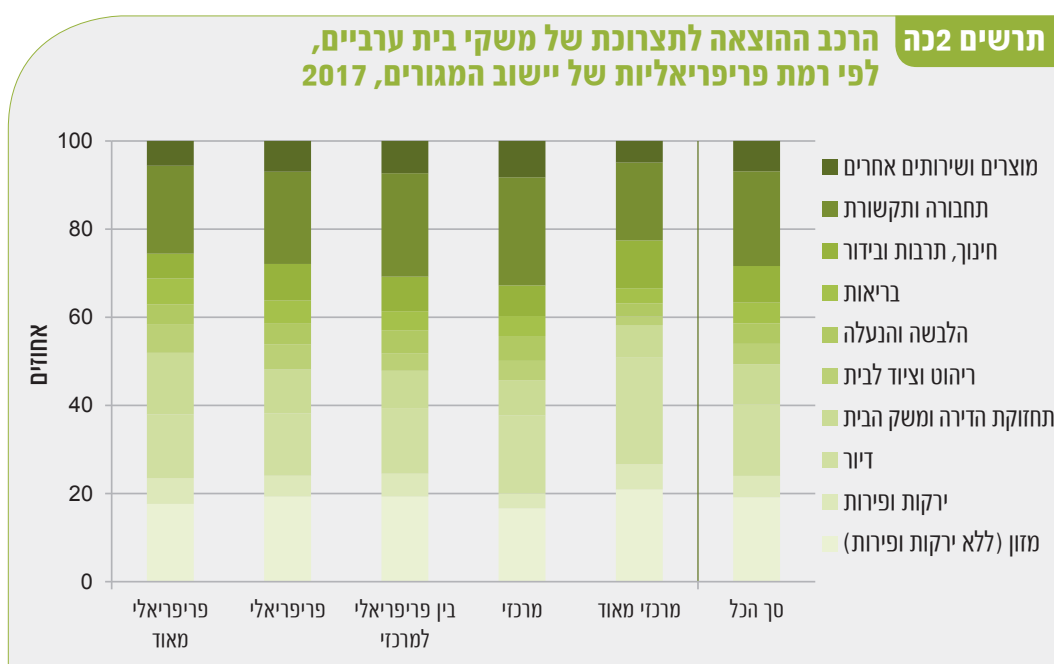

ההוצאה החודשית לתצרוכת במשקי בית ערביים

ההוצאה לתצרוכת במשקי בית ערביים הייתה 15,337 ש"ח. ביישובים פרופריאליים מאוד ההוצאה הייתה 12,593 ש"ח - הנמוכה ביותר בהשוואה לפי רמת פרופריאליות, אולם דומה לרמת ההוצאה ביישובים מרכזיים מאוד. במשקי בית ביישובים מרכזיים הייתה ההוצאה לתצרוכת הגבוהה ביותר (17,435 ש"ח).

ההוצאה למזון (כולל ירקות ופירות) הייתה הרכיב הגדול ביותר בהוצאה במשקי הבית הערביים (24.0%). ביישובים פרופריאליים וביישובי הביניים היה הרכב ההוצאה על מזון בשיעור דומה (כ-24%), אולם ביישובים מרכזיים מאוד היה הרכב ההוצאה על מזון גבוה יותר ועמד על 26.7% מההוצאה לתצרוכת.

ההוצאה לדיור הייתה הרכיב השני בגודלו מתוך ההוצאה לתצרוכת במשקי בית ערביים ביישובים מרכזיים מאוד (24.2%), לעומת כ-14% ביישובים פרופריאליים מאוד ופרופריאליים.

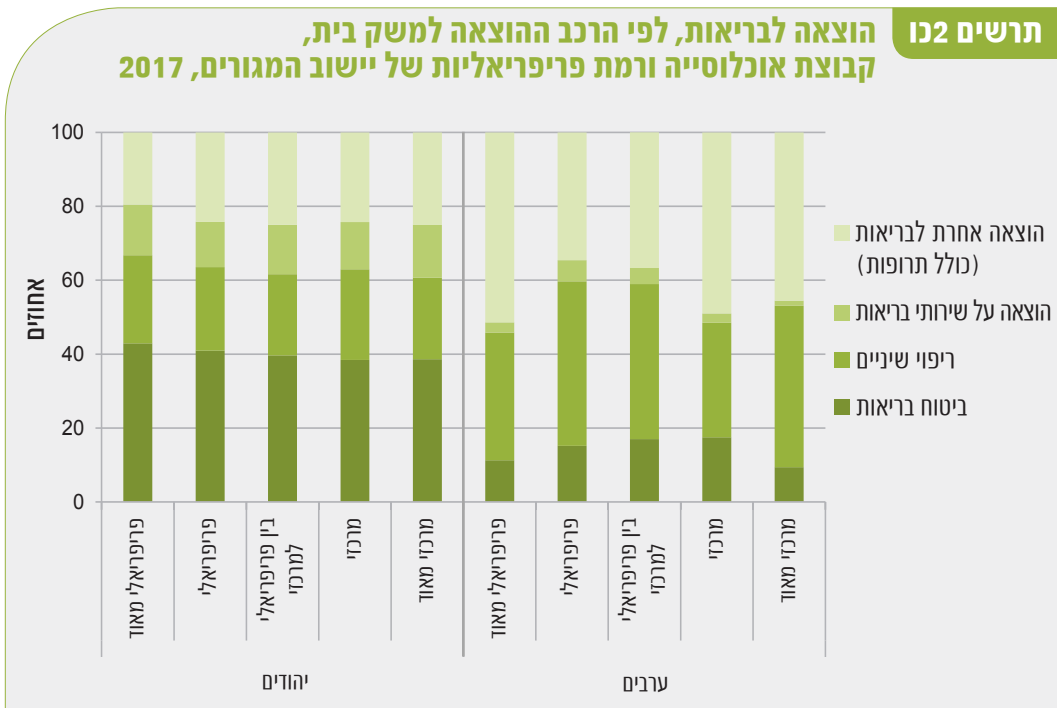
הוצאה לבריאות, לפי קבוצת אוכלוסייה

ההוצאה החודשית הממוצעת לבריאות גבוהה יותר במשקי בית יהודיים (990 ש"ח) לעומת משקי בית ערביים (721 ש"ח). כמו כן הוצאה זו מהווה אחוז גבוה יותר מתוך ההוצאה לתצרוכת במשקי בית יהודיים (5.9%) לעומת משקי בית ערביים (4.7%).

בהשוואה לפי רמת פרופריאליות, ההוצאה לבריאות גבוהה במשקי בית יהודיים לעומת ערביים, והפער הגדול ביותר (פי 2.3) הוא במשקי בית ביישובים מרכזיים מאוד.

הפערים בהוצאה לבריאות בין יהודים לערבים נובעים בעיקר מרכיבי ההוצאה על ביטוח בריאות והוצאות על שירותי בריאות (תשלומים לרופא פרטי, ניתוח פרטי, רפואה אלטרנטיבית, טיפולים אסתטיים וכו').

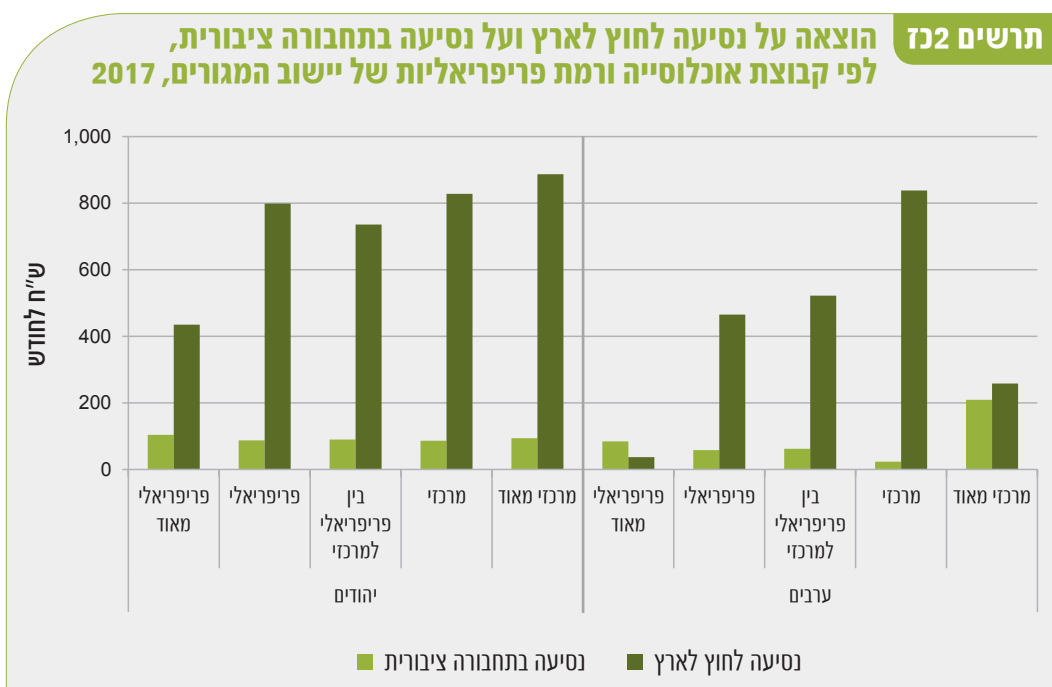
תרשים כנ2 הוצאה לבריאות, לפי הרכב ההוצאה למשק בית, קבוצת אוכלוסייה ורמת פרופריאליות של יישוב המגורים, 2017

הוצאה לתחבורה ובעלות על כלי תחבורה, לפי קבוצת אוכלוסייה

ההוצאה על נסיעה בתחבורה ציבורית גבוהה במשקי בית יהודיים לעומת משקי בית ערביים, פרט ליישובים מרכזיים מאוד שבהם ההוצאה גבוהה יותר במשקי בית ערביים.

ההוצאה על נסיעה לחוץ לארץ גבוהה במידה ניכרת במשקי בית יהודיים לעומת משקי בית ערביים, פרט ליישובים מרכזיים שבהם ההוצאה גבוהה מעט יותר במשקי בית ערביים.

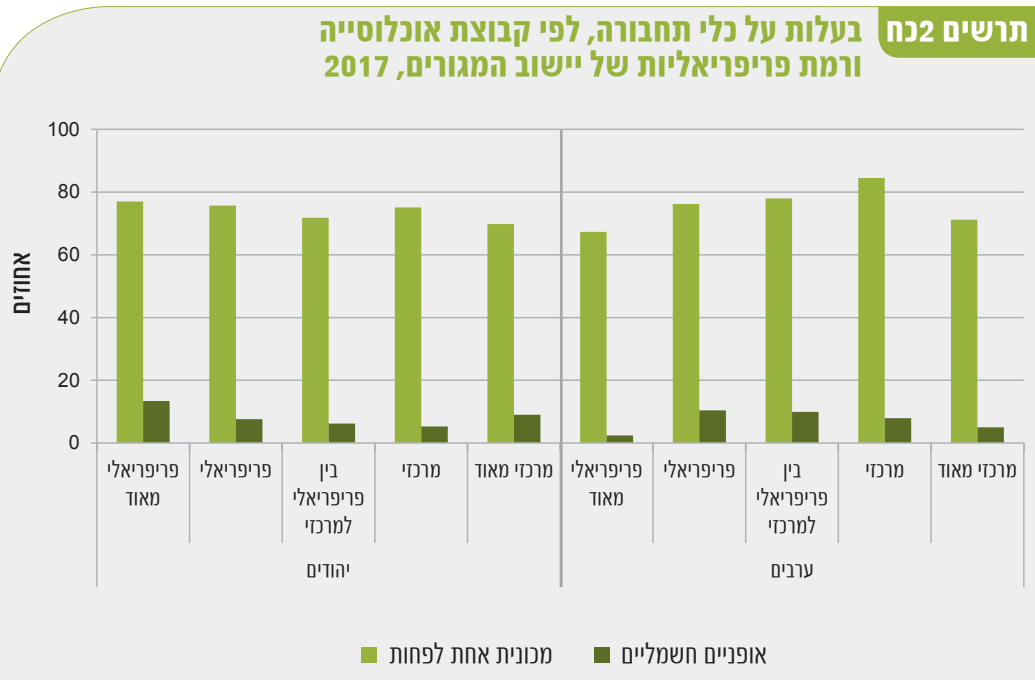

ל-72.2% ממשקי הבית היהודיים ול-76.4% ממשקי הבית הערביים יש מכונית אחת לפחות. במשקי בית יהודיים ביישובים פריפריאליים מאוד ל-77.0% יש מכונית אחת לפחות, ובמשקי בית ביישובים מרכזיים מאוד ל-69.8% יש מכונית אחת לפחות. פער זה מעיד כי הצורך בניידות במכונית ביישובי הפריפריה גבוה מאשר ביישובי המרכז.

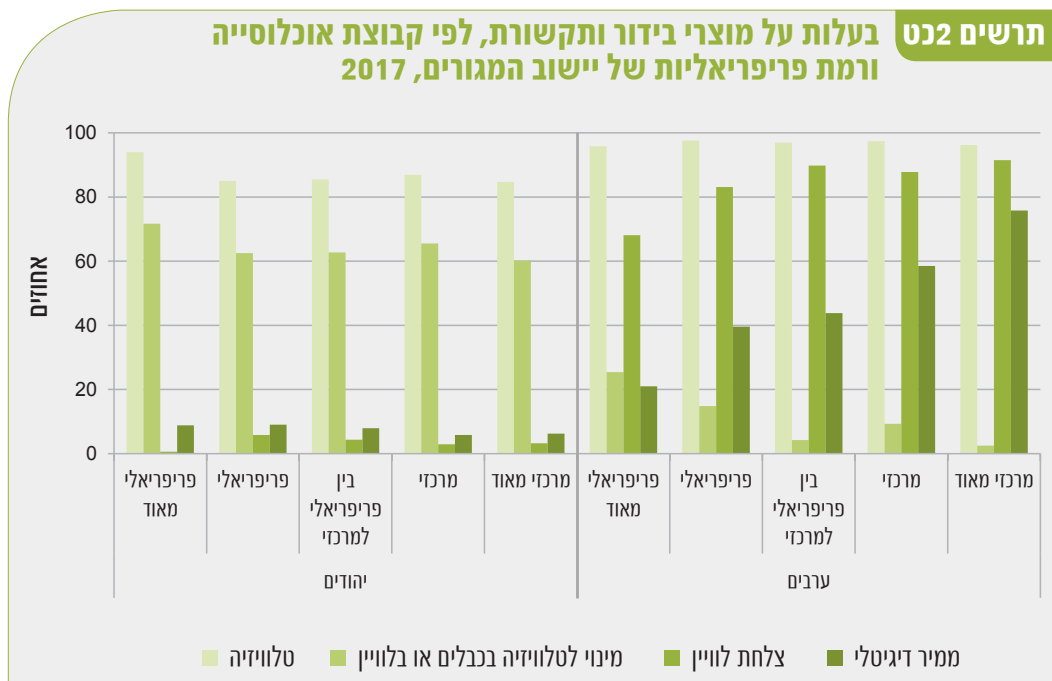
ל-7.6% ממשקי הבית היהודיים ול-8.8% ממשקי הבית הערביים יש אופניים חשמליים. ביישובים פריפריאליים מאוד ומרכזיים מאוד, שיעורי הבעלות על אופניים חשמליים גבוהים יותר במשקי בית יהודיים לעומת ערביים, אולם בשאר היישובים בהשוואה לפי רמת פריפריאליות, נמצאו שיעורי בעלות גבוהים יותר במשקי בית ערביים.

תרשים נכח בעלות על כלי תחבורה, לפי קבוצת אוכלוסייה ורמת פריפריאליות של יישוב המגורים, 2017

בעלות על מוצרי בידור ותקשורת, לפי קבוצת אוכלוסייה

ב-85.5% ממשקי הבית היהודיים יש טלוויזיה – פחות משיעור הבעלות על טלוויזיה במשקי בית ערביים (97.1%). שיעורי הבעלות על צלחת לוויין וממיר דיגיטלי גבוהים הרבה יותר במשקי בית ערביים (86.3% ו-48.6% בהתאמה) בהשוואה למשקי בית יהודיים (3.6% ו-6.7% בהתאמה). לעומת זאת שיעור המינויים לטלוויזיה בכבלים או בלוויין גבוה יותר במשקי בית יהודיים (62.3%), בהשוואה למשקי בית ערביים (9.8%).

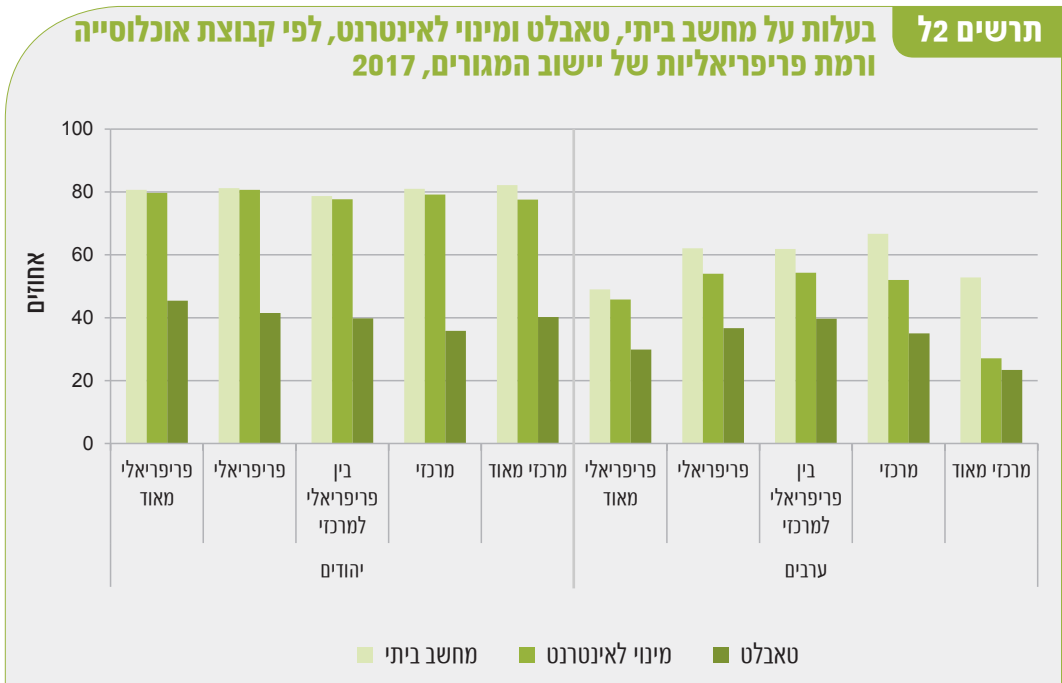

78.3% מבין משקי הבית היהודיים מנייים על אינטרנט – שיעור דומה ביישובים פרזריאליים מאוד, פרזריאליים ומרכזיים. במשקי בית ערביים, 48.8% מנייים על אינטרנט – ביישובים פרזריאליים וביישובי הביניים שיעור גבוה יותר (54.0%), וביישובים מרכזיים מאוד השיעור הנמוך ביותר (27.1%).

שיעור הבעלות על טאבלט (מחשב לוח) גבוה יותר במשקי בית יהודיים לעומת ערביים, ואף גבוה יותר בממוצע בכל סוגי היישובים בהשוואה לפי רמת פרזריאליות.

תרשים 72 בעלות על מחשב ביתי, טאבלט ומינוי לאינטרנט, לפי קבוצת אוכלוסייה ורמת פרזריאליות של יישוב המגורים, 2017

נתוני דיור

66.5% ממשקי הבית גרים בדירות בבעלותם. ביישובים פריפריאליים האחוז הגבוה ביותר של הגרים בדירות בבעלותם (76.9%), והאחוז הנמוך ביותר של הגרים בדירות בשכירות (18.0%). לעומת זאת ביישובים מרכזיים מאוד האחוז הנמוך ביותר של הגרים בדירות בבעלותם (60.1%), והאחוז הגבוה ביותר של הגרים בדירות בשכירות (34.4%).

נתוני דיור, לפי רמת פריפריאליות של יישוב המגורים, 2017

מרכזי מאוד	מרכזי	בין פריפריאלי למרכזי	פריפריאלי	פריפריאלי מאוד	סך הכל	
1,080.6	546.0	492.2	374.8	47.6	2,541.2	משקי בית באוכלוסייה (אלפים)
						מזה:
						דירות בבעלות
60.1	67.3	72.4	76.9	63.2	66.5	אחוז הגרים בבעלות
0.79	0.83	0.86	0.97	0.81	0.85	צפיפות דיור
2,255	1,858	1,460	1,206	1,065	1,801	ערך דירה בבעלות (אלפי ש"ח)
36.6	43.9	44.9	33.8	38.9	39.5	אחוז משלמי משכנתה מתוך הגרים בבעלות
4,110	3,459	2,867	2,364	3,670	3,393	מוצע פירעון משכנתאות למשלמי משכנתאות (ש"ח)
28.3	23.2	21.5	17.6	19.0	23.9	אחוז ההוצאה לדיור מההוצאה לתצרוכת
						דירות בשכירות
34.4	27.2	21.8	18.0	28.1	27.9	אחוז הגרים בשכירות
0.91	0.90	0.91	0.93	0.81	0.91	צפיפות דיור
3,822	2,996	2,123	1,934	2,280	3,183	שכר דירה חודשי (ש"ח)
29.4	25.4	20.8	17.3	21.9	26.3	אחוז ההוצאה לדיור מההוצאה לתצרוכת

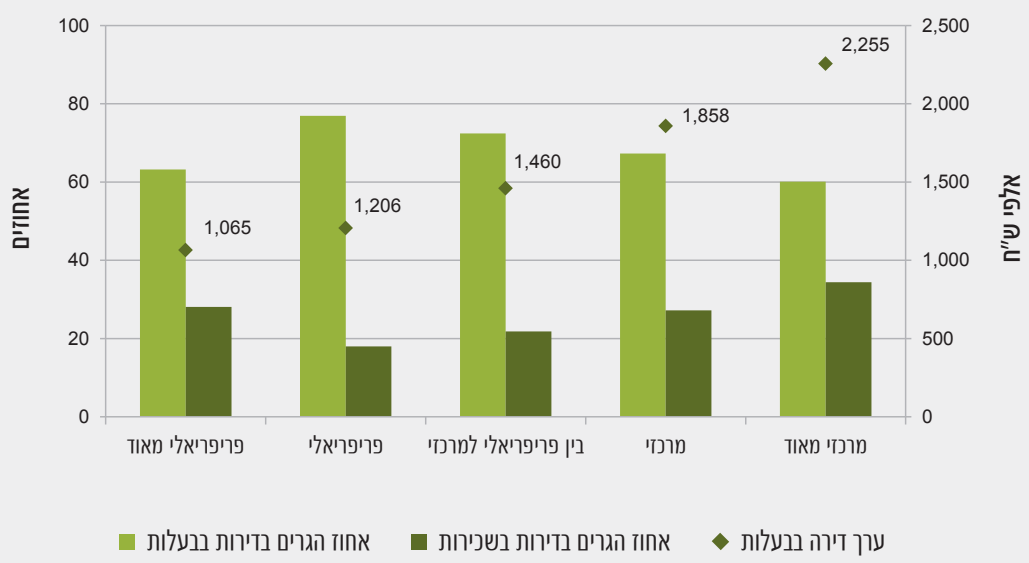

הממוצע הנמוך ביותר של ערך הדירה בבעלות הוא ביישובים פריפריאליים מאוד (1,065 אלף ש"ח), והגבוה ביותר ביישובים מרכזיים מאוד (2,255 אלף ש"ח) - פי שניים ויותר. באופן כללי ככל שיישוב מרכזי יותר, כך ערך הדירה בבעלות עולה. בממוצע ערך דירה בבעלות הוא 1,801 אלף ש"ח.

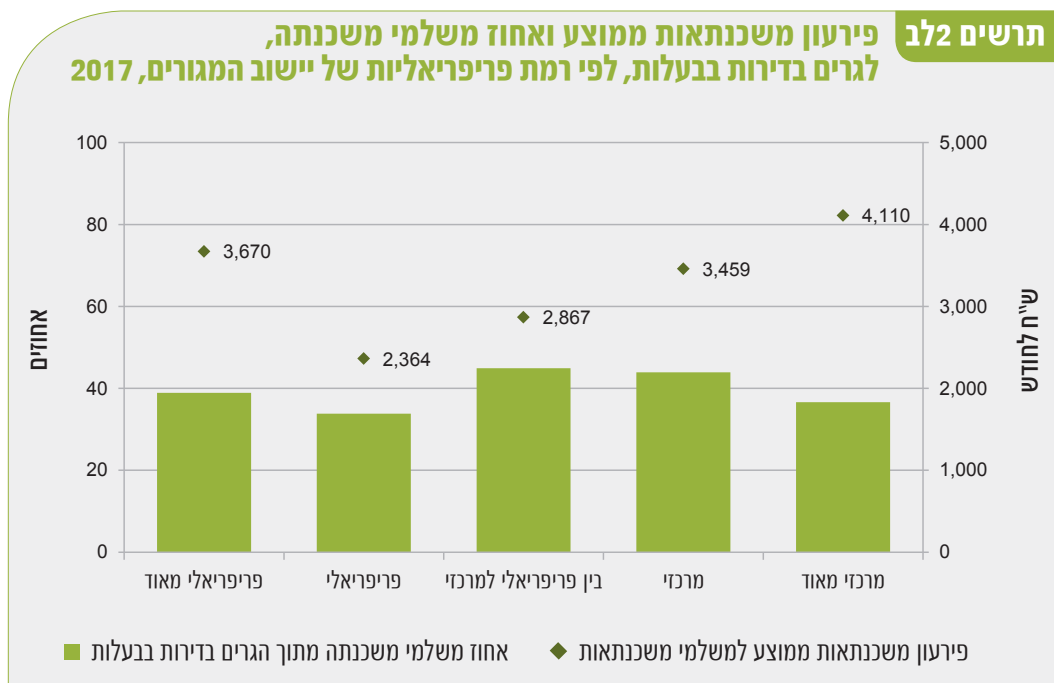
צפיפות הדיור גבוהה יותר ביישובים פריפריאליים (0.97 נפשות לחדר מגורים), בהשוואה למשקי בית ביישובים מרכזיים (0.79 נפשות לחדר מגורים). בקרב הגרים בשכירות צפיפות הדיור הנמוכה ביותר היא ביישובים פריפריאליים מאוד - 0.81 נפשות לחדר מגורים, ובהשוואה לפי רמת פריפריאליות צפיפות הדיור בשאר היישובים דומה.

בקרב כלל משקי הבית, חלקם של **משלמי משכנתה מבין הגרים בדירות בבעלות** היה 39.5% בשנת 2017, והתשלום החודשי הממוצע לפירעון משכנתה היה 3,393 ש"ח. שיעור משלמי משכנתה במשקי הבית ביישובי הביניים (בין פריפריאלי למרכזי) הוא הגבוה ביותר - 44.9%, והנמוך ביותר במשקי הבית ביישובים פריפריאליים - 33.8%. אחוז משלמי משכנתה ביישובים פריפריאליים מאוד ומרכזיים מאוד הוא 38.9% ו-36.6%, בהתאמה.

תרשים 2 לא משקי בית הגרים בדירות בבעלות ובשכירות
וערך דירה בבעלות, לפי רמת פריפריאליות של יישוב המגורים, 2017

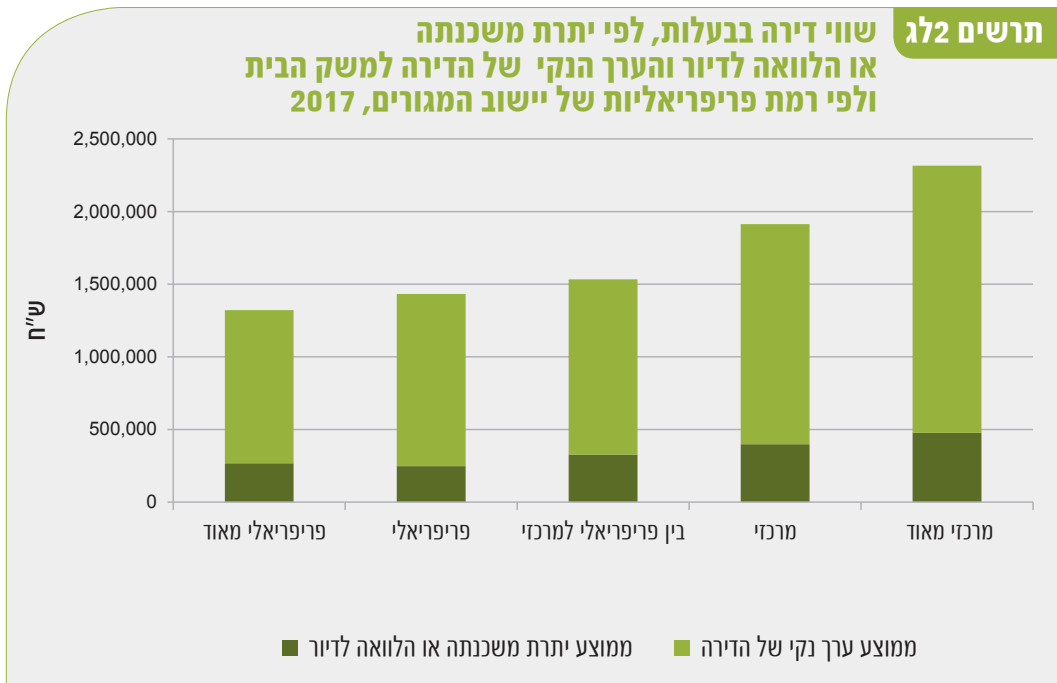
התשלום החודשי הממוצע לפירעון משכנתה במשקי בית ביישובים פריפריאליים מאוד עמד על 3,670 בשנת 2017, וביישובים מרכזיים מאוד – 4,110 ש"ח בממוצע. התשלום הגבוה (באופן יחסי) לפירעון משכנתה ביישובים פריפריאליים מאוד נובע ככל הנראה משיעור מימון גבוה יותר, ואילו ביישובים מרכזיים מאוד התשלום הגבוה נובע מערך הדירה הגבוה יותר.

נוסף על התשלום החודשי השוטף למשכנתאות, נאמדה גם יתרת ההתחייבות למשכנתאות והלוואות לדיור.⁸ תרשים 2לג מציג את ממוצע שווי הדירה הכולל, המורכב מסך ההתחייבויות על הדירה (משכנתאות והלוואות לדיור) ומהערך הנקי של הדירה, בפילוח לפי רמת פריפריאליות.

אפשר לראות כי יתרת המשכנתה הממוצעת למשק בית ביישובים מרכזיים מאוד הייתה 476,667 ש"ח – פי 1.8 מזו שביישובים פריפריאליים מאוד (266,972 ש"ח).

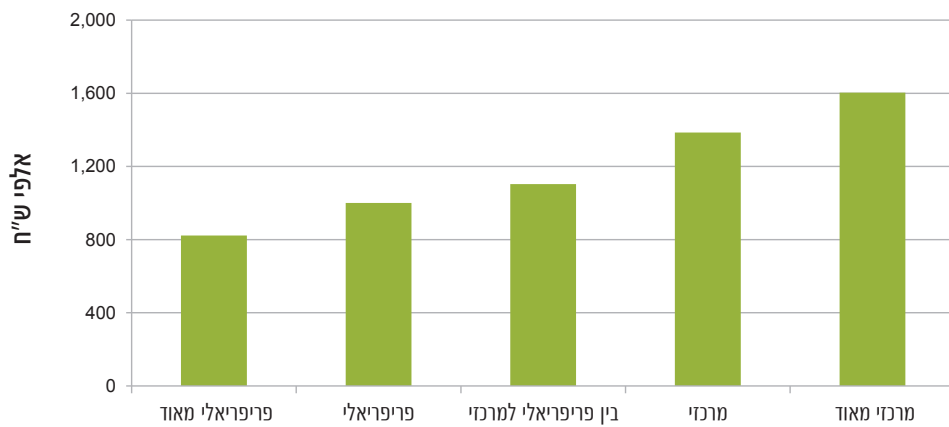
כמו כן ממוצע הערך הנקי לדירה ביישובים מרכזיים מאוד היה 1,839,087 ש"ח – פי 1.7 מממוצע הערך הנקי לדירה ביישובים פריפריאליים מאוד (1,054,777 ש"ח). בהשוואה לפי רמת פריפריאליות, יתרת המשכנתה הממוצעת או ההלוואה לדיור היא כ-20% משווי הדירה הממוצע.

8 לפירוט נוסף ראו: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (2018). הדיור בישראל – נתונים מסקר הוצאות משק הבית 1997-2015. פרסום מס' 1680. ירושלים: המחבר. נספח.

2.1 תיבה **הון עצמי של משקי בית מדור, 2017**

ההון העצמי מייצג את עודף נכסי הפרט על התחייבויותיו. אחד הקריטריונים לאמידת ההון העצמי של משקי בית בישראל הוא רכישת דירה למגורים הנחשבת כצורך קיומי בסיסי. כדי להגיע לממוצע הון עצמי נקי מדור למשק בית, חושבו ערכי כל הדירות הנמצאות בבעלותם של משקי הבית (כולל דירות שאינן בהכרח משמשות למגורים) בניכוי סך ההתחייבויות על הדירות (משכנתה והלוואות לדור).

תרשים א **ממוצע הון עצמי מדור¹, לפי רמת פריפריאליות של יישוב המגורים, 2017**

1 במשקי הבית הגרים בדירות בבעלותם ובמשקי בית הגרים בשכירות ובעלותם דירה אחת לפחות.

ככל שמשק הבית נמצא ביישוב מרכזי יותר כך הונו העצמי מדור גבוה יותר. לדוגמה, ממוצע ההון העצמי מדור למשק בית ביישובים מרכזיים מאוד (1,603,527 ש"ח) היה פי שניים מממוצע ההון העצמי מדור ביישובים פרפריאליים מאוד (822,227 ש"ח).

תיבה 2.2 בניו ונדל"ן, לפי רמת פריפריאליות של יישוב המגורים, 2017

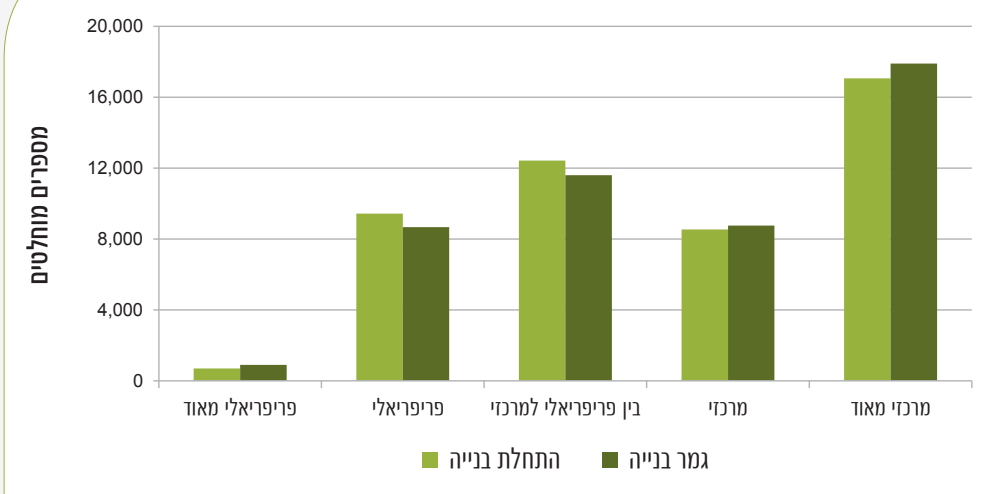
דירות שהחלה בנייתן

בשנת 2017 החלה בנייתן של כ-48.2 אלף דירות – ירידה של 12.5% לעומת 2016. 1.5% מהדירות שהחלה בנייתן היה ביישובים פריפריאליים מאוד, ו-35.4% מהדירות ביישובים מרכזיים מאוד. בשנים 2016 ו-2017 חלה עלייה של 5.6% בדירות שהחלה בנייתן ביישובים מרכזיים מאוד, ובשאר היישובים חלה ירידה – שיעור הירידה נע בין 6.3% ביישובים פריפריאליים לבין 27.5% ביישובי הביניים. התחלות בנייה ביישובים פריפריאליים מתאפיינות בבנייה במספר מצומצם של דירות לבניין, לעומת יישובים מרכזיים: אחוז הדירות צמודות הקרקע (1-2 דירות בבניין) הולך וקטן ככל שהיישוב מרכזי יותר (84.9% ביישובים פריפריאליים מאוד, לעומת 7.4% ביישובים מרכזיים מאוד). 38.9% מהבניינים שהחלה בנייתם ביישובים מרכזיים מאוד הם בני 10 קומות ויותר. לעומת זאת ביישובים פריפריאליים מאוד אין בניינים שבהם יותר מ-10 קומות.

דירות שהסתיימה בנייתן

בשנת 2017 הסתיימה בנייתן של כ-47.8 אלף דירות – עלייה של 3.7% לעומת 2016. בכל רמות הפריפריאליות חלה עלייה – בשיעור שבין 27.4% ביישובים פריפריאליים לבין 1.2% ביישובי הביניים.

תרשים א דירות, לפי שלב בנייה ורמת פריפריאליות של יישוב המגורים, 2017

התחדשות בנייה

בשנת 2017 החלה בנייתן של כ-5,470 דירות כתוצאה מהריסה והקמת בניין מחדש, בדומה למספר הדירות ב-2016. מרבית הדירות נבנו ביישובים מרכזיים ומרכזיים מאוד (16.5% ו-74.6%, בהתאמה) לעומת 0.1% ביישובים פריפריאליים מאוד ו-2.8% ביישובים פריפריאליים.

מתוך כלל הדירות שהחלה בנייתן לאחר הריסת בניין קיים, נבנו כ-3,310 דירות במסגרת תמ"א 38/2 – ירידה של 5.2% לעומת 2016.

בשנת 2017 החלה בנייתן של כ-3,730 דירות כתוספת בנייה לבניינים קיימים – עלייה של 34.3% בהשוואה לשנת 2016. 56.6% מהדירות שנוספו לבניינים קיימים היו ביישובים מרכזיים מאוד, לעומת 1.0% ביישובים פריפריאליים מאוד.

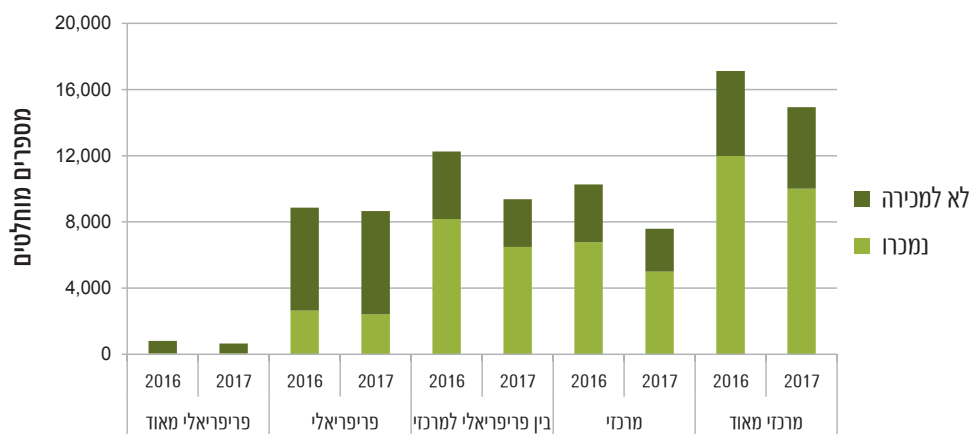
כמות מבוקשת של דירות חדשות

הכמות המבוקשת של דירות חדשות (דירות חדשות שנמכרו ודירות חדשות שלא למכירה שהחלה בנייתן) עמדה ב-2017 על כ-41.2 אלף דירות – ירידה של 16.5% לעומת 2016. הכמות המבוקשת הגבוהה ביותר של דירות חדשות הייתה ביישובים מרכזיים מאוד (36.2%), והכמות הנמוכה ביותר ביישובים פריפריאליים מאוד (1.6%).

58.2% מהכמות המבוקשת של דירות חדשות היו דירות שנמכרו לציבור הרחב, והשאר דירות שלא למכירה שהחלה בנייתן (לשימוש עצמי של בעל זכויות הבנייה בקרקע, לקבוצות רכישה, להשכרה ועוד). חלוקה זו בין דירות שנמכרו ודירות שלא למכירה שונה בין רמות פריפריאליות. ביישובי ביניים, מרכזיים ומרכזיים מאוד חלקן של הדירות שנמכרו מהכמות המבוקשת עמד על 67.4% במוצא, בעוד שאחוז זה יורד ל-27.9% ביישובים פריפריאליים ול-10.9% ביישובים פריפריאליים מאוד.

כמות מבוקשת של דירות חדשות (דירות חדשות שנמכרו ודירות חדשות שלא למכירה שהחלה בנייתן), לפי רמת פריפריאליות של יישוב המגורים, 2016, 2017

תרשים ב

דירות בקבוצות רכישה

בשנת 2017 החלה בנייתן של כ-3,330 דירות במסגרת קבוצות רכישה (דירות שלא למכירה) – דירה אחת ל-7.2 דירות שנמכרו על ידי קבלנים באותה שנה. 57.0% מהדירות בקבוצות הרכישה נמצאות ביישובים מרכזיים מאוד, דירה אחת ל-5.3 דירות שנמכרו על ידי קבלנים. ביישובים פריפריאליים מאוד אין אף דירה בקבוצת רכישה.

מחוז הדרום ומחוז הצפון

מתוך כלל משקי הבית המתגוררים ביישובי הפריפריה – 27% נמצאים במחוז הדרום, 66% במחוז הצפון, והשאר (כ-7%) מתחלקים בין שאר המחוזות.

ההכנסה הכספית נטו לנפש סטנדרטית גבוהה יותר במחוז הדרום מאשר במחוז הצפון, הן ביישובי הפריפריה והן ביישובי הביניים. הפער הגבוה ביותר בין המחוזות הוא ביישובים פריפריאליים מאוד – 7,086 ש"ח במחוז הדרום לעומת 4,747 ש"ח במחוז הצפון. פערים דומים מתקבלים גם בבחינת ההכנסה הכספית ברוטו למשק בית.

ההכנסה הגבוהה ביותר מעבודה היא ביישובים פריפריאליים במחוז הדרום (15,733 ש"ח), והנמוכה ביותר ביישובים פריפריאליים מאוד במחוז הצפון (10,848 ש"ח). לעומת זאת ההכנסה הגבוהה ביותר מהון (בעיקר מרנטה ומרוכש) היא ביישובים פריפריאליים מאוד במחוז הדרום (585 ש"ח), אך הכנסה זו נמוכה מההכנסה הממוצעת מהון עבור כלל משקי הבית (661 ש"ח).

בין יישובי הפריפריה ויישובי הביניים במחוזות הדרום והצפון, ההוצאה הגבוהה ביותר של משק בית לתצרוכת היא ביישובים פריפריאליים – 16,160 ש"ח במחוז הצפון, ו-16,113 ש"ח במחוז הדרום. הוצאה זו נמוכה מסך ההוצאה לתצרוכת בקרב כלל משקי הבית (16,267 ש"ח).

ביישובים פריפריאליים מאוד במחוז הצפון השיעור הגבוה ביותר בהוצאה למזון (כולל ירקות ופירות) – 22.2% מההוצאה לתצרוכת של משק בית, ואילו ביישובים פריפריאליים מאוד במחוז הדרום השיעור הגבוה ביותר בהוצאה לדיור – 23% מההוצאה לתצרוכת. לעומת זאת ביישובי הביניים במחוז הצפון השיעור הגבוה ביותר בהוצאה לתחבורה ותקשורת – 24.6% מההוצאה לתצרוכת.

הכנסות והוצאות משקי הבית ביישובים פריפריאליים במחוזות הדרום והצפון, 2017

2017

מזה:						סך הכל	
בין פריפריאלי למרכזי		פריפריאלי		פריפריאלי מאוד			
מחוז הצפון	מחוז הדרום	מחוז הצפון	מחוז הדרום	מחוז הצפון	מחוז הדרום		
88.9	155.2	252.2	93.9	28.1	19.5	2,541.2	משקי בית באוכלוסייה (אלפים)
1.5	1.6	1.5	1.5	1.3	1.5	1.5	מומצע מפרנסים במשק בית
3.6	3.1	3.7	4.3	3.1	2.6	3.3	מומצע נפשות במשק בית
2.9	2.6	3.0	3.2	2.6	2.3	2.7	מומצע נפשות סטנדרטיות במשק בית
ש"ח							
12,562	14,939	14,458	15,794	12,356	16,336	16,518	הכנסה כספית נטו למשק בית
4,343	5,736	4,850	4,901	4,747	7,086	6,075	הכנסה כספית נטו לנפש סטנדרטית
14,356	17,737	16,639	18,820	14,226	18,902	20,027	הכנסה כספית ברוטו סך הכל
אחוזים							
77.7	80.8	80.9	83.6	76.3	73.7	79.0	הרכב ההכנסה מעבודה
0.9	1.4	1.6	1.4	1.3	3.1	3.3	מהון
6.1	6.2	5.6	3.6	5.7	14.2	6.8	מפנסיות וקופות גמל
15.3	11.6	11.9	11.4	16.7	9.0	10.9	מקצבאות ותמיכות
ש"ח							
11,095	11,571	13,668	13,390	11,976	12,571	13,114	הוצאה כספית למשק בית
13,391	14,026	16,160	16,113	14,032	14,858	16,267	הוצאה לתצרוכת למשק בית - סך הכל
אחוזים							
14.4	14.8	16.4	15.4	16.4	14.3	13.6	הרכב ההוצאה מזון (ללא ירקות ופירות)
4.5	3.6	4.1	3.6	5.8	2.6	3.3	ירקות ופירות
18.5	21.6	17.3	18.6	17.3	23.0	24.4	דיור
8.8	8.4	10.0	10.1	12.2	7.6	9.2	תחזוקת הדירה ומשק הבית
4.3	4.2	4.8	5.3	5.3	4.9	3.8	ריהוט וציוד לבית
3.6	4.0	4.2	3.9	3.3	4.6	3.3	הלבשה והנעלה
5.0	5.7	5.7	5.5	6.3	5.9	5.7	בריאות
10.1	11.5	9.7	11.1	10.0	8.5	11.5	חינוך, תרבות ובידור
24.5	20.9	21.9	20.2	18.2	21.4	20.2	תחבורה ותקשורת
6.3	5.3	5.9	6.3	5.2	7.2	5.0	מוצרים ושירותים אחרים

2.3 תיבה צריכה של מוצרי מזון^{2,1} 2017

ביישובי הפריפריה ההוצאה החודשית של משקי בית למזון גבוהה יותר מאשר ביישובי המרכז (3,168 ש"ח ו-2,629 ש"ח, בהתאמה). שיעור ההוצאה למזון מתוך ההוצאה לתצרוכת, הוא 19.8% ביישובים הפריפריאליים ו-15.7% ביישובי המרכז.³ הפער נובע בין השאר מההבדלים בגודל משקי הבית בין המרכז לפריפריה. אולם שיעור המתקשים לרכוש מוצרי מזון גבוה יותר בפריפריה: 9.6% מהגרים ביישובי הפריפריה אכלו פחות משרצו בשנה האחרונה (5.7% ביישובי המרכז), ו-7.4% ויתרו על ארוחה חמה עקב קשיים כלכליים (3.8% מתושבי המרכז).

משקי הבית בפריפריה רוכשים יותר בשר ועופות מאשר ביישובי המרכז. ביישובי המרכז ההוצאה החודשית על בשר ועופות היא 382 ש"ח, ואילו ביישובי הפריפריה ההוצאה החודשית מגיעה ל-627 ש"ח. כמו כן ביישובי הפריפריה אוכלים יותר בשר אדום או מעובד⁴ מאשר ביישובי המרכז: כשליש (32.2%) מהגרים ביישובי הפריפריה אוכלים לפחות 3 פעמים בחודש בשר אדום או מעובד, לעומת 23.1% מהגרים ביישובי המרכז.

ההוצאה של משקי הבית על דגים גבוהה יותר ביישובי הפריפריה – 114 ש"ח, בהשוואה ל-108 ש"ח במשקי בית ביישובי המרכז. עם זאת ביישובי הפריפריה אוכלים דגים בתדירות נמוכה יותר – 21.9% אוכלים לפחות פעמיים בחודש, בהשוואה ל-31.6% מהגרים ביישובי המרכז.

ההוצאה של משקי הבית על ירקות גבוהה יותר ביישובי הפריפריה: 393 ש"ח בחודש, לעומת 309 ש"ח ביישובי המרכז. עם זאת ביישובי המרכז אוכלים ירקות בתדירות גבוהה יותר: 43.9% אוכלים מנת ירק⁵ לפחות 3 פעמים ביום, בהשוואה ל-34.9% מהגרים ביישובי הפריפריה.

2

1 ראו: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (2019). הכנסות והוצאות משק הבית, נתונים מסקר הוצאות משק הבית 2017, סיכומים כלליים. פרסום מס' 1755. ירושלים: המחבר.

2 ראו: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (2019). הסקר החברתי 2017. פרסום מס' 1761. ירושלים: המחבר.

3 ההוצאה לתצרוכת של משק בית היא 15,974 ש"ח ביישובי הפריפריה ו-16,710 ש"ח ביישובי המרכז.

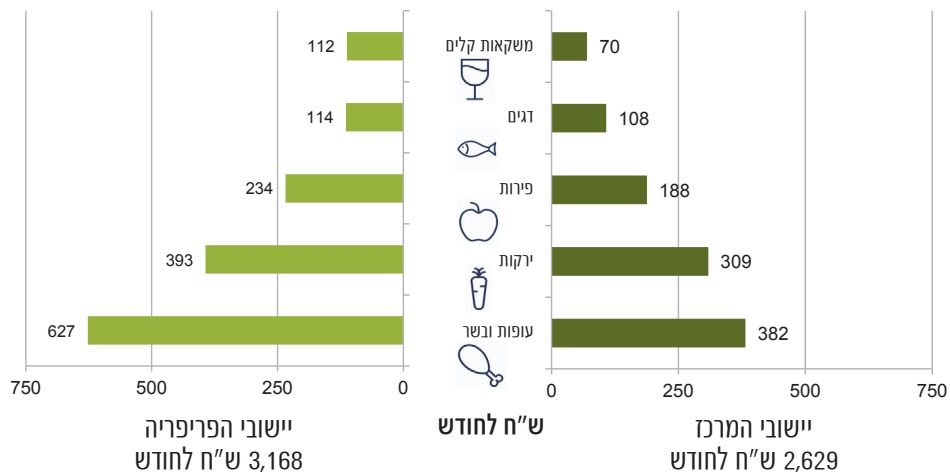
4 כגון המבורגר, קבב, נקניקיות, נקניק, פסטרמה. משרד הבריאות ממליץ להמעיט בצריכת בשר אדום ובשר מעובד.

5 כגון יחידה בגודל בינוני של מלפפון, עגבנייה, פלפל. משרד הבריאות ממליץ לאכול 5 מנות ירק ביום.

ההוצאה של משקי הבית על פירות גבוהה יותר בפריפריה: 234 ש"ח (188 ש"ח ביישובי המרכז). בשני האזורים מרבית התושבים אוכלים לפחות מנת פרי אחת⁶ ביום: 77% מהגרים ביישובי הפריפריה ו-79.3% מהגרים ביישובי המרכז. פחות ממחצית אוכלים לפחות 2 מנות פרי ביום: 47.3% ביישובי הפריפריה ו-43.2% ביישובי המרכז.

ההוצאה של משקי בית על משקאות קלים גבוהה יותר ביישובי הפריפריה (112 ש"ח), בהשוואה ליישובי המרכז (70 ש"ח). משקי הבית בפריפריה רוכשים יותר משקאות קלים, הן תוססים והן לא תוססים. ההוצאה על תרכיזים ממותקים דומה בין המרכז לפריפריה, 3-4 ש"ח בחודש. עם זאת שיעור השותים משקאות ממותקים דומה: 40.8% ביישובי הפריפריה ו-37.1% ביישובי המרכז שותים לפחות 3 כוסות משקה ממותק⁷ (לא דיאטטי) ביום.

תרשים א
משקי בית ביישובי המרכז וביישובי הפריפריה, לפי הוצאה חודשית ממוצעת למזון, 2017

6 כגון יחידה בגודל בינוני של תפוז, תפוח, אגס, אשכול ענבים בינוני, פלח בינוני של מלון או אבטיח. משרד הבריאות ממליץ לאכול 2-3 מנות פרי ביום.

7 כולל מיץ ממותק בסוכר, משקה תוסס ממותק, משקה אנרגיה, מים בטעמים, קפה או תה בתוספת סוכר. לא כולל משקה דיאטטי.

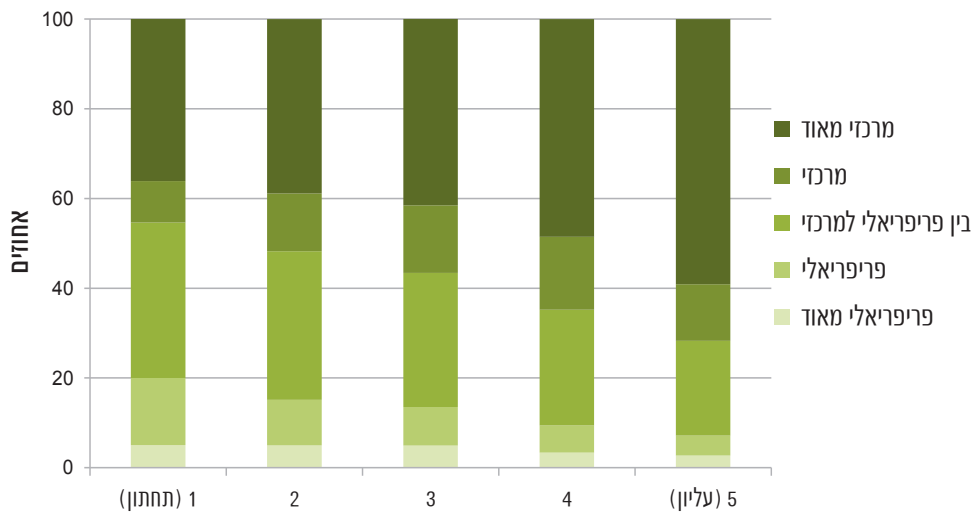

תיבה 2.4 נתוני הכנסה ואי-שוויון, לפי רמת פריפריאליות, 2016

התפלגות משקי בית בחמישוני הכנסה כספית נטו לנפש סטנדרטית

בחלוקת משקי הבית לחמישוני הכנסה כספית נטו לנפש סטנדרטית לפי רמת פריפריאליות, אפשר לראות ששיעור משקי הבית ביישובים מרכזיים מאוד הולך וגדל ככל שחמישון ההכנסה גבוה יותר. בחמישון העליון שיעור משקי הבית ביישובים אלו הוא הגבוה ביותר – כ-60% ממשקי הבית. שיעור משקי הבית ביישובים הפריפריאליים והפריפריאליים מאוד הולך וקטן ככל שעולים בחמישוני הכנסה – 19.9% בחמישון התחתון לעומת 7.2% בחמישון העליון.

תרשים א משקי בית בחמישוני הכנסה כספית נטו לנפש סטנדרטית, לפי רמת פריפריאליות של יישוב המגורים, 2016

הכנסה מותאמת לפי רכיבי ההכנסה ורמת פריפריאליות

השפעת מדיניות הממשלה על רווחת משקי הבית תלויה גם בשירות הניתן למשקי הבית בחינם או במחירים מוזלים, במימון הממשלה ומלכ"רים ציבוריים ופרטיים. היום נוהג להשתמש בהכנסה הכספית נטו של משקי הבית (שמקורה בהכנסות הכספיות מעבודה, מהון, מקצבאות ומתמיכות ופנסיות) כדי לבחון את רמת החיים ואת פערי ההכנסה בין משקי הבית. בהכנסה זו לא מובאות בחשבון התמיכות הממשלתיות שאינן ניתנות בכסף. כדי להציג תמונה רחבה יותר חושבה "הכנסה מותאמת": הכנסה הכוללת את ההכנסה הכספית נטו של משק הבית ואליה נוספה ההעברה "בעין" – מתן ערך כספי לשווי התמיכות משירותי חינוך, בריאות ורווחה למשק הבית.¹

1 השלמת (זקיפת) הערכים הכספיים – נעשתה לפי מאפייני הנפשות במשק הבית. לדוגמה: בבריאות לפי מאפייני מין וגיל, ובחינוך לפי מאפייני הדרג החינוכי שבני משק הבית לומדים בו.

הכנסה כספית נטו והכנסה מותאמת, לפי רמת פריפריאליות של יישוב המגורים, 2016

לוח 1

מרכזי מאוד	מרכזי	בין פריפריאלי למוכני	פריפריאלי	פריפריאלי מאוד	סך הכל	
1,119.2	329.8	722.5	220.9	104.9	2,497.4	משקי בית באוכלוסייה (אלפים)
3.1	3.5	3.4	3.8	3.2	3.3	ממוצע נפשות במשק בית
2.6	2.8	2.8	3.0	2.6	2.7	ממוצע נפשות סטנדרטיות במשק בית
1.4	1.6	1.4	1.4	1.5	1.5	ממוצע מפרנסים במשק בית
			ש"ח			
21,437	22,200	19,855	19,234	18,190	20,749	הכנסה מותאמת למשק בית
16,759	17,067	14,555	13,670	13,484	15,752	הכנסה כספית נטו למשק בית
4,677	5,133	5,300	5,565	4,706	4,997	העברות "בעין"
8,319	7,851	7,100	6,359	6,891	7,640	הכנסה מותאמת נטו לנפש סטנדרטית
6,504	6,036	5,205	4,519	5,108	5,800	הכנסה כספית נטו לנפש סטנדרטית
			אחוזים			הרכב ההכנסה
100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	העברות "בעין" - סך הכל
44.2	45.9	48.8	48.2	43.2	46.2	משירותי חינוך
40.9	39.4	36.5	37.3	40.3	39.0	משירותי בריאות
15.0	14.7	14.7	14.6	16.6	14.9	משירותי רווחה

בשנת 2016 ההכנסה הכספית נטו של משקי הבית עמדה על כ-15,752 ש"ח ולאחר תוספת ההעברות "בעין" ההכנסה המותאמת עמדה על 20,749 ש"ח. סך ההעברות "בעין" למשק בית הגיע ל-4,997 ש"ח לחודש בממוצע: 46.2% הופנו לשירותי חינוך, 39.0% לשירותי בריאות ו-14.9% לשירותי רווחה.

בהשוואה של ההכנסה לפי רמת פריפריאליות, אפשר לראות שביישובים הפריפריאליים שבהם מספר הנפשות הגדול ביותר (3.8 נפשות בממוצע למשק בית), ההכנסה מהעברות "בעין" הייתה הגבוהה ביותר – 5,565 ש"ח, והיא 28.9% מההכנסה המותאמת ביישובים אלו. לעומת זאת ביישובים המרכזיים מאוד ההכנסה מהעברות "בעין" הייתה הנמוכה ביותר – 4,677 ש"ח, והיא 21.8% מההכנסה המותאמת.

תרשים ב | הכנסה מותאמת חודשית ממוצעת למשק בית, לפי רמת פריפריאליות של יישוב המגורים, 2016

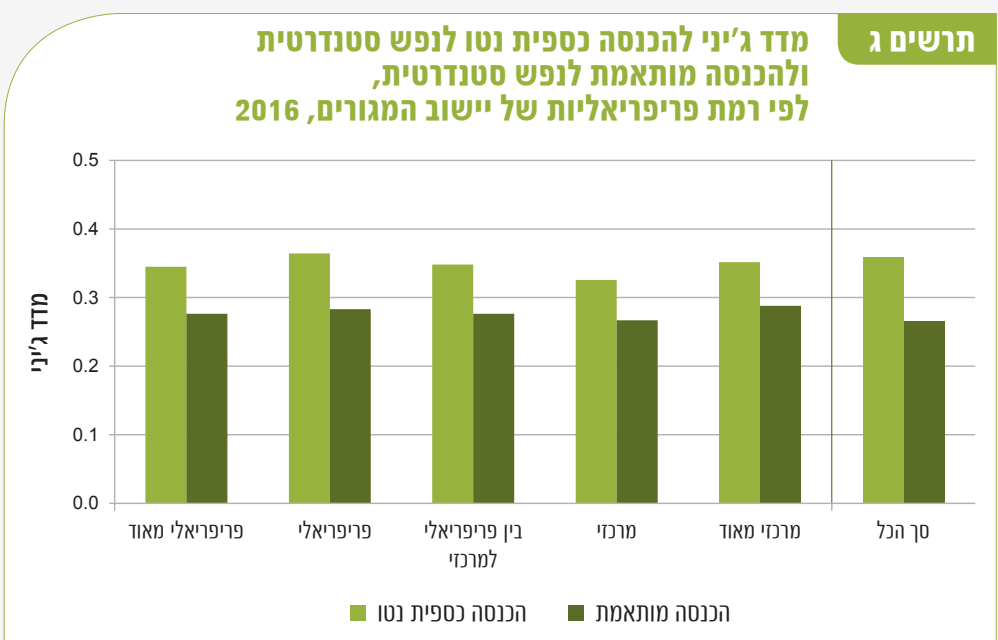
מדד ג'יני למדידת אי-שוויון

מדד ג'יני למדידת אי-שוויון בין משקי הבית לפי הכנסה כספית נטו לנפש סטנדרטית עמד בשנת 2016 על 0.359. בהשוואה לפי רמת פריפריאליות אי-השוויון הגדול ביותר היה ביישובים הפריפריאליים או המרכזיים מאוד (0.364 ו-0.352 נקודות, בהתאמה), בעוד שביישובים מרכזיים מדד ג'יני היה הנמוך ביותר - 0.326 נקודות.

חישוב מדד ג'יני לפי ההכנסה המותאמת לנפש סטנדרטית, הקטין את אי-השוויון ל-0.265 נקודות. הירידה הגדולה ביותר היא במשקי הבית ביישובים הפריפריאליים שבהם ההכנסה המותאמת הקטינה את אי-השוויון ב-22.3%. במשקי הבית ביישובים המרכזיים שנמדד בהם אי-השוויון הנמוך ביותר (הן בהכנסה כספית נטו לנפש סטנדרטית והן בהכנסה המותאמת) אי-השוויון הצטמצם בשיעור הנמוך ביותר - 18%.

מדד ג'יני להכנסה כספית נטו לנפש סטנדרטית ולהכנסה מותאמת לנפש סטנדרטית, לפי רמת פריפריאליות של יישוב המגורים, 2016

תרשים ג

נתונים פיננסיים של רשויות מקומיות, לפי רמת פריפריאליות של יישוב המגורים, 2016

תיבה 2.5

ניתוח מעמיק של שאלת ההבדלים בין המרכז לפריפריה מצריך כמובן בחינה של מדדים רבים מתחום התקציב. בתיבה שלהלן נציג מדדים מרכזיים מהנתונים הפיננסיים השנתיים: הוצאה לחינוך, הוצאה לרווחה, הוצאה לסביבה, עודף/גירעון תקציבי והכנסות מארנונה.

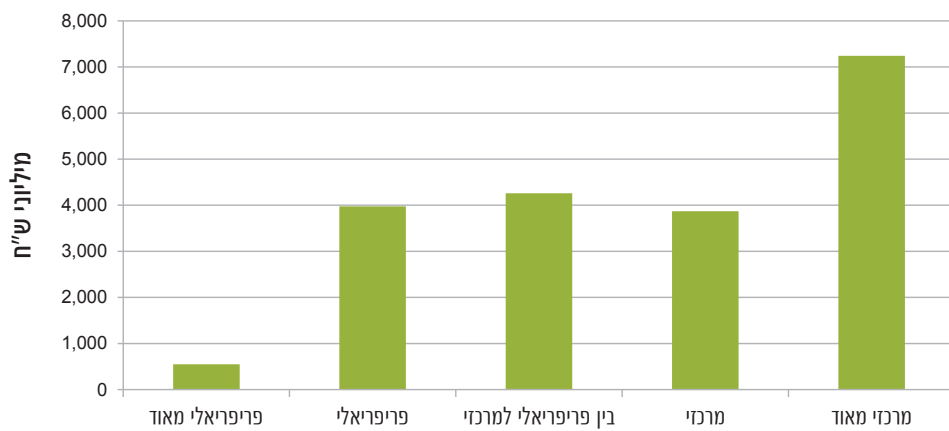
המדדים נבחנו לפי מדד הפריפריאליות של הלמ"ס אשר קובץ ל-5 רמות.

ההוצאה לחינוך בתקציב הרגיל של הרשות המקומית משקפת את נפח פעילותה התקציבית של הרשות המקומית במתן שירותי חינוך. ההוצאות העיקריות הן עבור התלמידים הלומדים ברשות המקומית (ואינן כוללות את שכר המורים בדרג החינוך היסודי).

בשנת 2016 הסתכמו התשלומים לחינוך בתקציב הרגיל (השוטף) של הרשויות המקומיות ב-19.9 מיליארד ש"ח שהם 33.3% מהתקציב. בשנה זו ההוצאה לחינוך בתקציב הרגיל עלתה ריאלית ב-7.9% לעומת 2015. אם בוחנים את סך התשלומים בתקציב הרגיל לפי רמה פריפריאלית, אפשר לראות כי ההוצאה לחינוך ביישובי המרכז גבוהה מזו של יישובי הפריפריה.

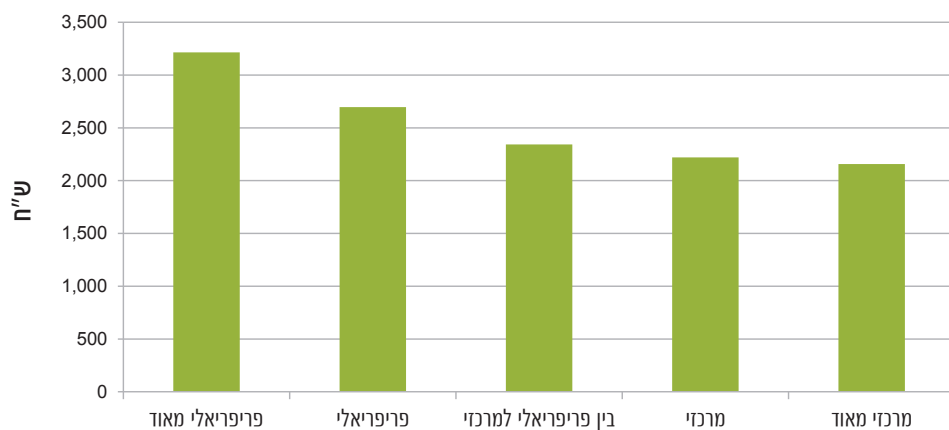
תרשים א | הוצאה לחינוך, לפי רמת פריפריאליות של יישוב המגורים, 2016

תרשים א

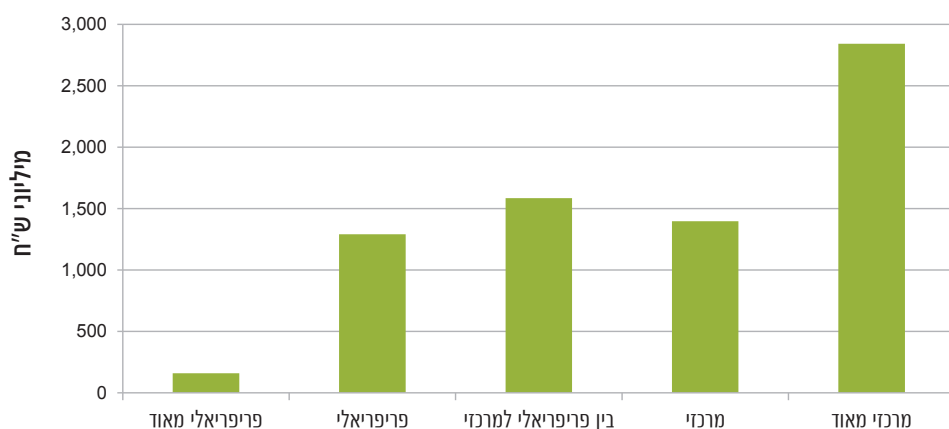
בהשוואה של הוצאה לחינוך לנפש לפי רמת פריפריאליות, אפשר לראות כי הוצאה לחינוך לנפש ביישובי הפריפריה גבוהה מזו של היישובים המרכזיים יותר. התופעה ככל הנראה נובעת מהבדלים בהרכב הגילים בין האשכולות הפריפריאליים.

תרשים ב
הוצאה לחינוך לנפש, לפי רמת פריפריאליות של יישוב המגורים, 2016

בשנת 2016 הסתכמו התשלומים לרווחה בתקציב הרגיל (השוטף) של הרשויות המקומיות ב-7.3 מיליארד ש"ח שהם 12.2% מהתקציב. בשנה זו הוצאה לרווחה בתקציב הרגיל עלתה ריאלית ב-7.0% לעומת 2015. אם בוחנים את סך התשלומים בתקציב הרגיל לפי רמה פריפריאלית, אפשר לראות כי הוצאה לרווחה ביישובי המרכז גבוהה מאשר ביישובי הפריפריה.

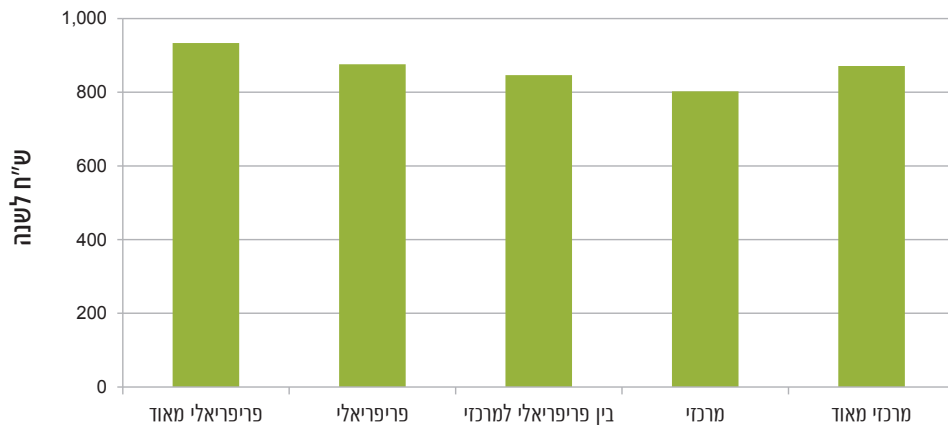
תרשים ג
הוצאה לרווחה, לפי רמת פריפריאליות של יישוב המגורים, 2016

בהשוואה של הוצאה לרווחה לנפש לפי רמה פריפריאלית, אפשר לראות כי הוצאה לנפש ביישובי הפריפריה גבוהה מזו של היישובים המרכזיים יותר. התופעה נובעת ככל הנראה מהבדלים בהרכב הגילים בין האשכולות הפריפריאליים.

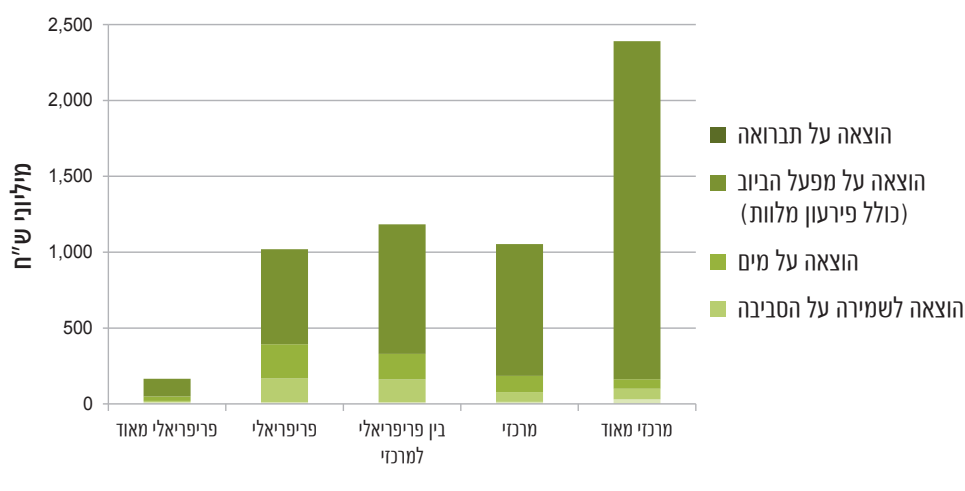
תושים ד הוצאה לרווחה לנפש, לפי רמת פריפריאליות של יישוב המגורים, 2016

ההוצאה לשמירה על הסביבה כוללת הוצאות על מים, תברואה, ביוב ואיכות הסביבה. בשנת 2016 הסתכמו התשלומים לסביבה בתקציב הרגיל (השוטף) של הרשויות המקומיות ב-5.8 מיליארד ש"ח שהם 9.7% מהתקציב. בשנה זו ההוצאה לסביבה בתקציב הרגיל עלתה ריאלית ב-4.4% לעומת 2015. בהשוואה של סך התשלומים בתקציב הרגיל לפי רמת פריפריאליות, אפשר לראות כי ההוצאה לסביבה ביישובי המרכז גבוהה מזו של יישובי הפריפריה.

הוצאה לשמירה על הסביבה, לפי סוג ורמת פריפריאליות של יישוב המגורים, 2016

תרשים ה

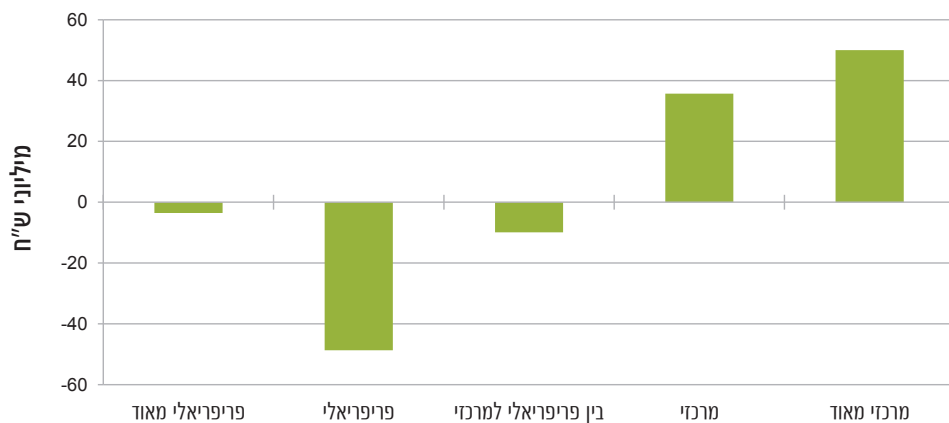

ההפרש בין סך התקבולים (כולל מלוות) לבין סך התשלומים (כולל פירעון מלוות) נקרא "עודף תקציבי" או "גירעון תקציבי" בתקציב הרגיל. בשנת 2016 נרשם בתקציב הרגיל (השוטף) עודף תקציבי של 23.6 מיליוני ש"ח. בהשוואה של הגירעון התקציבי לפי רמת פריפריאליות, אפשר לראות כי ליישובי המרכז יש עודף תקציבי, ואילו ליישובי הפריפריה יש גירעון תקציבי.

תרשים 1

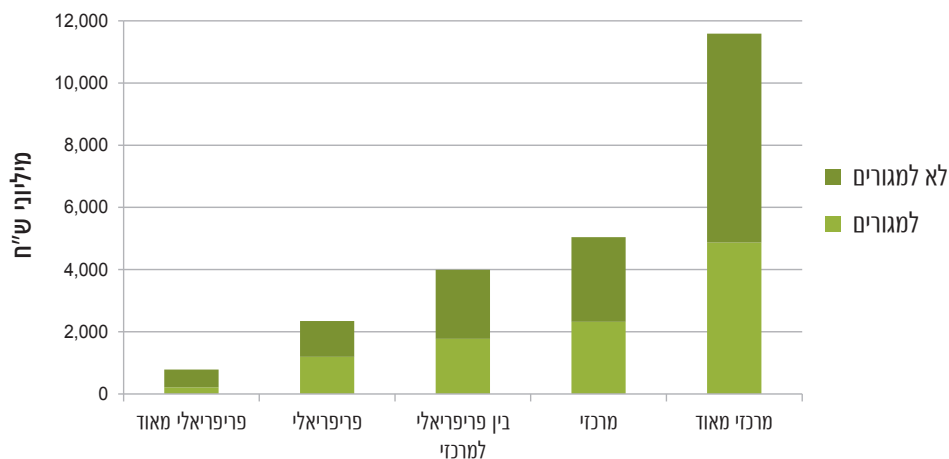
עודף או גירעון תקציבי, לפי רמת פריפריאליות של יישוב המגורים, 2016

בשנת 2016 הסתכמו ההכנסות של הרשויות המקומיות מארנונה ב-23.7 מיליארד ש"ח, שהם 39.7% מסך ההכנסות בתקציב הרגיל. בשנה זו ההכנסות מארנונה עלו ריאלית ב-4.2% לעומת 2015. בהשוואה לפי רמת פריפריאליות, אפשר לראות כי ההכנסה מארנונה ביישובי המרכז גבוהה מאשר ביישובי הפריפריה.

תרשים 2

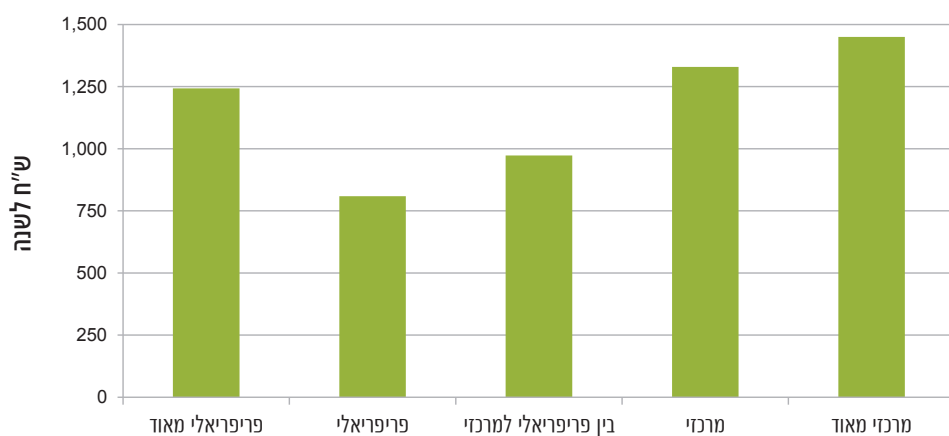
הכנסות מארנונה למגורים ולא למגורים, לפי רמת פריפריאליות של יישוב המגורים, 2016

בבחינה של ההכנסות מארנונה למגורים לנפש לפי רמת פרופריאליות, אפשר לראות חלוקה שוויונית יותר בין האשכולות הפרופריאליים.

**הכנסות מארנונה למגורים לנפש,
לפי רמת פרופריאליות של יישוב המגורים, 2016**

תרשים ח

פני החברה בישראל מס' 11 | פערים בין מרכז לפריפריה

עוני והדרה חברתית בהשוואה למדינות האיחוד האירופי

פרק

עובדי הלמ"ס שהשתתפו בכתיבת פרק זה:

ליאור דופז

א. מבוא

בפרק זה מוצגת השוואה בין-לאומית מקיפה של מדדי העוני וההדרה החברתית. מדדים אלו פותחו באיחוד האירופי,¹ והם מציגים סדרה של אינדיקטורים המצביעים על אוכלוסיות בסיכון לעוני ועל מאפייניהן. הסדרה משקפת מגמה בין-לאומית של הצגת העוני באופן רב-ממדי ולא על פי משתנה אחד בלבד.

בישראל, המוסד לביטוח לאומי מפרסם מדי שנה את נתוני העוני² הרשמיים, המבוססים על סקר הוצאות משק הבית של הלמ"ס. הנתונים מופקים בשיטת מדידה יחסית המסתמכת על הכנסות משקי הבית. שיטת המדידה מתייחסת להכנסות הכספיות בלבד ואינה מביאה בחשבון היבטים נוספים כמו הוצאות, תנאי דיור, חינוך, רכוש, בריאות ושירותים ציבוריים הזמינים לאוכלוסייה במצוקה.

פרק זה מציג תמונה רחבה של העוני וההדרה החברתית בישראל באמצעות אינדיקטורים שנקבעו באיחוד האירופי. התאמת ההגדרות לאיחוד האירופי מאפשרת השוואה ל-15 המדינות הוותיקות באיחוד.³

בנתוני פרסום זה, כמו בנתונים שפורסמו בשנים קודמות, נמצא כי שיעורי העוני בישראל גבוהים משיעורי העוני במדינות האיחוד האירופי, הן ברמה הכללית והן בקרב קבוצות אוכלוסייה בסיכון לעוני: ילדים בני 0-17, בני 65 ומעלה ונשים, ולעומת זאת, שיעור הגרים במשקי בית ללא משתתפים בכוח העבודה נמוך יותר מבמדינות האיחוד האירופי.

1 למידע נוסף על המדד ראו: אתר האיחוד האירופי www.ec.europa.eu.

2 קו העוני בישראל הוא 50% מההכנסה החציונית נטו לנפש סטנדרטית.

3 חלק מהנתונים שפורסמו בדוחות הקודמים שונה בהתאם לעדכונים של האיחוד האירופי. חלק מנתוני האיחוד האירופי לשנת 2017 אינם סופיים.

ב. מונחים, הגדרות והסברים

בהתאמה להגדרות האיחוד האירופי

עוני (Poverty): מצב שבו נבצר מפרטים לקיים רמת חיים המקובלת בחברה שבה הם חיים בשל רמת הכנסה נמוכה ומיעוט במשאבים. פרטים אלו עלולים לסבול ממספר רב של מצוקות ומחסורים כגון אבטלה, תנאי דיור ירודים וחוסר בשירותי בריאות ובשירותי תרבות, וכן מהיעדר הזדמנות ללמידה המאפשרת הסתגלות לשינויים שחלים בחברה. עקב חוסר במשאבים, פרטים אלו נדחקים לשולי החברה והם חשים ניכור כלפי מוסדותיה.

הדרה חברתית (Social exclusion): תהליך של דחיקת פרטים לשולי החברה ומניעת השתתפותם בה כחברים שווי זכויות וזאת עקב עוניים, עקב חוסר שליטתם במיומנויות יסוד הנדרשות כדי לתפקד בחברה, או עקב אפליה. תהליך זה גורם להרחקתם ממקורות תעסוקה, ממקורות הכנסה ומהזדמנויות לרכישת השכלה מתאימה.

לפרטים אלו נגישות מצומצמת למוקדי קבלת ההחלטות באותה חברה ולכן הם חשים ניכור וחוסר יכולת להשפיע על החלטות הנוגעות לחייהם.

הכנסה נטו למשק בית: סך כל ההכנסות הנספיות השוטפות של משק הבית לאחר ניכוי תשלומי החובה. הכנסה זו כוללת את כל ההכנסות של כל אחד מבני משק הבית מעבודה שכירה (עם כל התוספות – חודש 13, דמי הבראה וביגוד, שעות נוספות, פרמיות וכו'), מעבודה עצמאית או מעסק, הכנסות שוטפות מתמיכות ומפנסיות וכן הכנסות כספיות מרכוש, מריבית ומדיווידנד.

נפש סטנדרטית: יחידה במשק הבית שהוצאותיה נאמדו בהתחשב במשקל הכלכלי הפוחת של כל נפש נוספת. גישה זו מייחסת לכל נפש נוספת במשפחה השפעה שולית קטנה יותר מבחינת העומס המוטל על תקציב המשפחה (יתרונות לגודל).

הנפשות הסטנדרטיות בפרק זה הותאמו להגדרות האיחוד האירופי כדלקמן:

מבוגר ראשון במשק בית = 1 נפש סטנדרטית;

כל מבוגר נוסף בגיל 14 ומעלה = 0.5 נפש סטנדרטית;

כל ילד עד גיל 13 = 0.3 נפש סטנדרטית.

הכנסה נטו לנפש סטנדרטית: הכנסה נטו של משק הבית מחולקת במספר הנפשות הסטנדרטיות במשק הבית.

שיעור העוני: שיעור משקי הבית אשר הכנסתם לנפש סטנדרטית נמצאת מתחת לקו העוני.

אוכלוסייה בסיכון לעוני: נפשות השייכות למשק בית שבו ההכנסה הנספית נטו לנפש סטנדרטית היא פחות מ-60% של חציון ההכנסה נטו לנפש סטנדרטית בכלל האוכלוסייה. האוכלוסייה הענייה ממופה למגזרים ולקבוצות אוכלוסייה כמו בני 65 ומעלה, ילדים בני 0-17, משפחות חד-הוריות וכדומה.

מדד ג'יני: מדד למדידת אי-השוויון בחלוקת ההכנסות בין משקי הבית. מדד זה מקבל ערכים בין '0' – לציון שוויון מלא, לבין '1' – לציון אי-שוויון מלא.

תעסוקה (על פי סקר כוח אדם):

מועסק: אדם בן 15 ומעלה שעבד בישראל או בחו"ל שעה אחת לפחות בשבוע הקובע⁴ בעבודה כלשהי תמורת שכר, רווח או תמורה אחרת, או מי שנעדר זמנית מעבודתו.

בלתי מועסק: אדם בן 15 ומעלה שלא עבד כלל (אפילו לא שעה אחת) בשבוע הקובע ושחיפש עבודה באופן פעיל בארבעת השבועות שקדמו לפקידתו בסקר, והיה יכול להתחיל לעבוד בשבוע הקובע אילו הוצעה לו עבודה מתאימה.

כוח העבודה השבועי: בני 15 ומעלה שהיו "מועסקים" או "בלתי מועסקים" בשבוע הקובע.

אינו בכוח העבודה השבועי: בן 15 ומעלה שלא היה "מועסק" או "בלתי מועסק" בשבוע הקובע.

4 השבוע הקובע – השבוע המסתיים בשבת שלפני בוא הסוקר למשק הבית.

ג. מקורות הנתונים

הנתונים בפרק זה עובדו משני סקרי משפחות מרכזיים המתבצעים בלמ"ס באופן שוטף מדי שנה – "סקר הוצאות משק הבית" ו"סקר כוח אדם".

סקר הוצאות משק הבית⁵

סקר הוצאות משק הבית הוא סקר שוטף שנערך בלמ"ס משנות החמישים. משנת 1997 הסקר מתבצע באופן שוטף מדי שנה (עד אז התבצע בכל חמש שנים לערך). הסקר כולל את כל האוכלוסייה העירונית והלא-עירונית במדינת ישראל (למעט קיבוצים שיתופיים ונדווים). אוכלוסיית מזרח ירושלים נכללת בסקר, למעט בשנים 2000–2001 עקב קשיי פקידה. המדגם הסופי כולל כ-8,500 משקי בית בשנה.

מטרת הסקר היא לאמוד את רכיבי התקציב של משקי הבית בישראל ואת ההוצאות על כל קבוצות התצרוכת (מזון, ירקות ופירות, דיור, תחזוקת הדירה, ריהוט וציוד לבית, הלבשה והנעלה, בריאות, חינוך, תרבות ובידור, תחבורה ותקשורת ומוצרים ושירותים אחרים) וכן את כל רכיבי ההכנסה של משקי הבית. מהסקר מתקבלים נתונים המשמשים לאפיון רמת החיים של משקי הבית מהיבטים שונים, כגון דפוסי צריכה, רמת התזונה והרכבה, רמת ההכנסה והרכבה, תנאי דיור ובעלות על מוצרים בני קיימה. הסקר משמש גם למחקרי שוק, לבניית מודלים לחיזוי התנהגות צרכנים, למחקרים על תחולת המס העקיף על קבוצות באוכלוסייה ועוד. שלושת השימושים החשובים של הסקר הם: קביעת "המשקלים" לסל הצריכה של מדד המחירים לצרכן; אמידת רכיב הצריכה הפרטית לחישוב התמ"ג; חלוקת ההכנסות ומדד העוני.

סקר כוח אדם⁶

סקר כוח אדם הוא סקר שנתי שוטף שנערך משנת 1954. הסקר כולל את כלל האוכלוסייה בגיל 15 ומעלה בישראל. מטרתו המרכזית של הסקר היא מעקב שוטף אחר כוח העבודה בישראל מבחינת התפתחויות, גודל ותכונות, היקף האבטלה ועוד. המדדים המרכזיים בסקר זה הם שיעור ההשתתפות בכוח העבודה בישראל ושיעור המועסקים והבלתי מועסקים מכוח העבודה.

5 ראו: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (2018). הכנסות והוצאות משק הבית: נתונים מסקר הוצאות משק הבית 2016, סיכומים כלליים. פרסום מס' 1719. ירושלים: המחבר.

6 ראו: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (2019). סקר כוח אדם 2017. פרסום מס' 1746. ירושלים: המחבר.

ד. ממצאים עיקריים

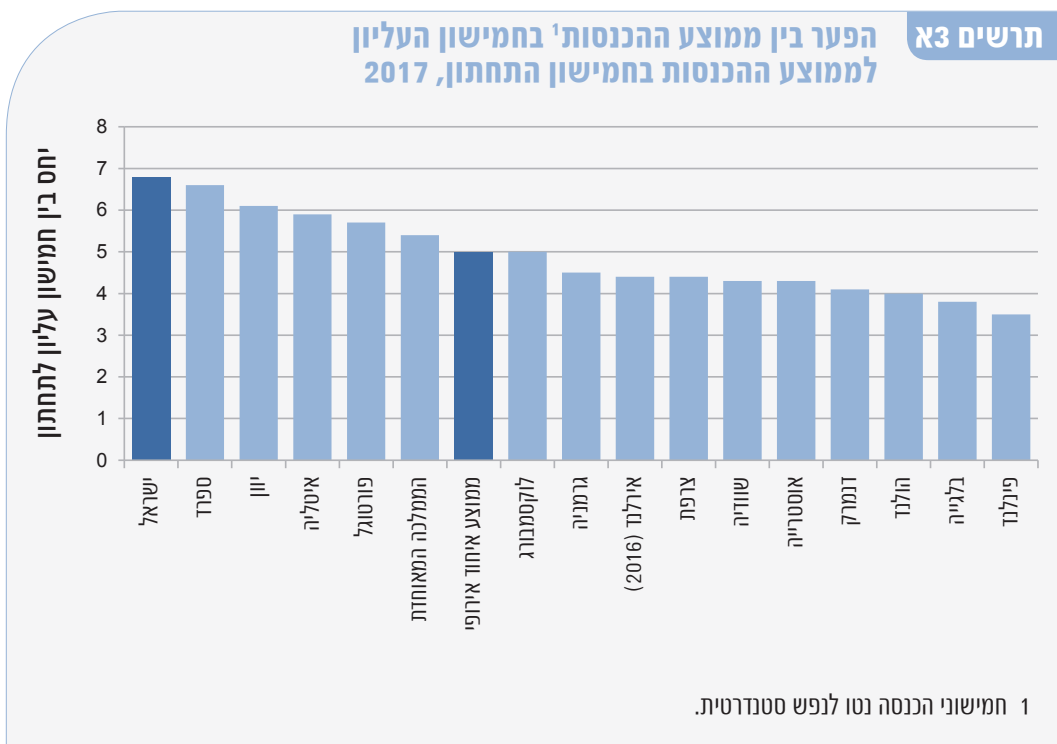
בהתאמה להגדרות האיחוד האירופי

1. אי-שוויון בחלוקת ההכנסות

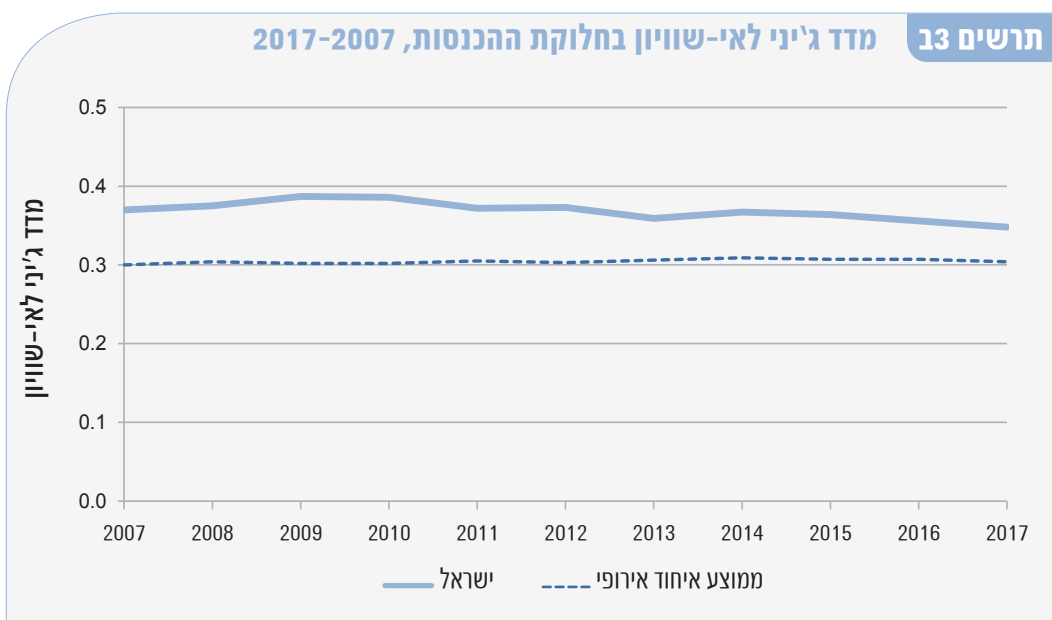
מידת אי-השוויון בחלוקת ההכנסות בישראל וברוב מדינות העולם מסתמכת על נתוני ההכנסה הכספית השוטפת בלבד, מאחר שלא קיים מדד מוסכם המשקף אי-שוויון כלכלי מכל היבטיו – בעלות על רכוש, תנאי דיור, רמת חינוך, שירותים ציבוריים, רמת צריכה, רמת שירותי בריאות, שירותי ביטחון, בידוד חברתי, רמת סיכון, חשיפה לאלימות ועוד.

בישראל, בשנת 2017, ההכנסה הממוצעת נטו לנפש סטנדרטית בחמישון העליון הייתה גבוהה פי 6.8 מההכנסה בחמישון התחתון. פער זה גדול יותר מהפער הממוצע במדינות האיחוד האירופי (פער של פי 5.0).

מבין 15 מדינות האיחוד האירופי, הפער הגדול ביותר היה בספרד (פי 6.6) והנמוך ביותר היה בפינלנד (פי 3.5).

בשנת 2017, מדד ג'יני לחלוקת ההכנסה הפנויה בישראל היה 0.35 נקודות, ובאיחוד האירופי – 0.30 נקודות. ככל שמדד ג'יני קרוב יותר ל-1, אי-השוויון בחלוקת ההכנסה גדל. השוואת מדד ג'יני לאורך השנים מצביעה על כך שבישראל יש מגמת ירידה באי-השוויון בעוד שבמדינות האיחוד האירופי לא חלו שינויים מהותיים באי-השוויון, בממוצע.

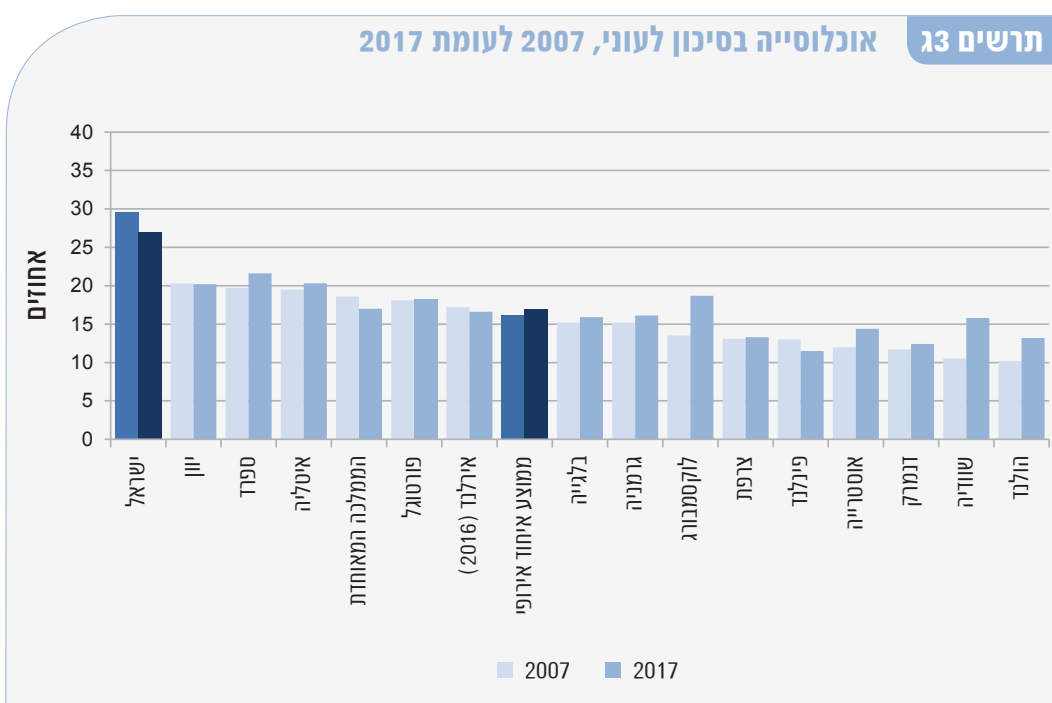

2. אוכלוסייה בסיכון לעוני

כללי

בעשור האחרון, שיעורי הסיכון לעוני בישראל היו גבוהים משיעורי הסיכון לעוני במדינות האיחוד האירופי, הן ברמה הכללית והן בקרב קבוצות אוכלוסייה בסיכון לעוני: ילדים בני 0-17, בני 65 ומעלה ונשים.

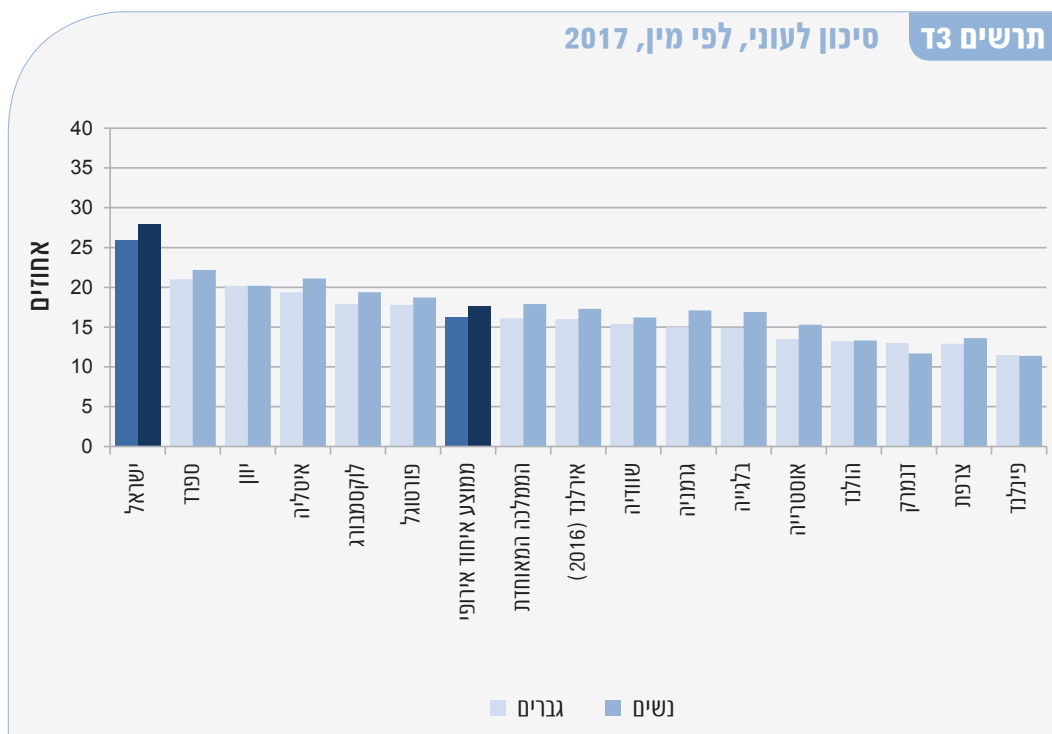
במרבית מדינות האיחוד האירופי עלה שיעור האוכלוסייה בסיכון לעוני משנת 2007, למעט בממלכה המאוחדת, באירלנד, בפינלנד וביוון שבהן שיעור האוכלוסייה בסיכון לעוני ירד. בישראל אומנם חלה ירידה בשיעור האוכלוסייה בסיכון לעוני מ-29.6% בשנת 2007 ל-27.0% בשנת 2017, אך עדיין שיעור זה היה גבוה יותר ממדינות האיחוד האירופי. בשנת 2017, המדינות שבהן נמצא השיעור הגבוה ביותר של סיכון לעוני היו יוון, ספרד ואיטליה.

ברוב מדינות האיחוד האירופי אפשר לראות גידול בשיעור האוכלוסייה בסיכון לעוני בשנת 2017 לעומת 2007, בעיקר עקב הכללת הדור השני של המהגרים בסטטיסטיקה הרשמית של מדינות אלו.

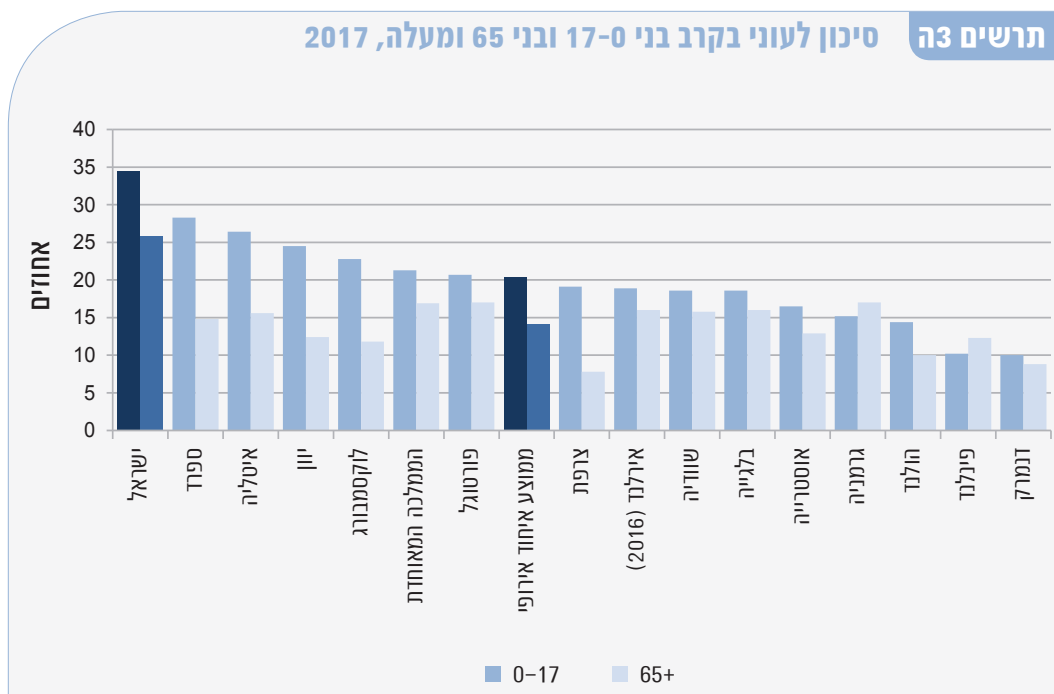
סיכון לעוני, לפי מין

נשים נמצאות בסיכון גבוה יותר לחיות במשקי בית עניים. בישראל, בשנת 2017, 28.0% מכלל הנשים היו בסיכון לעוני לעומת 26.0% מהגברים. דפוס זה נמצא גם ברוב מדינות האיחוד האירופי, למעט פינלנד, דנמרק ויוון. השיעור הממוצע של נשים בסיכון לעוני במדינות האיחוד האירופי היה 17.7%, לעומת 16.3% מהגברים. ייתכן כי אחת הסיבות לדפוס זה היא השכיחות הגבוהה של נשים העומדות בראש משפחות חד-הוריות.

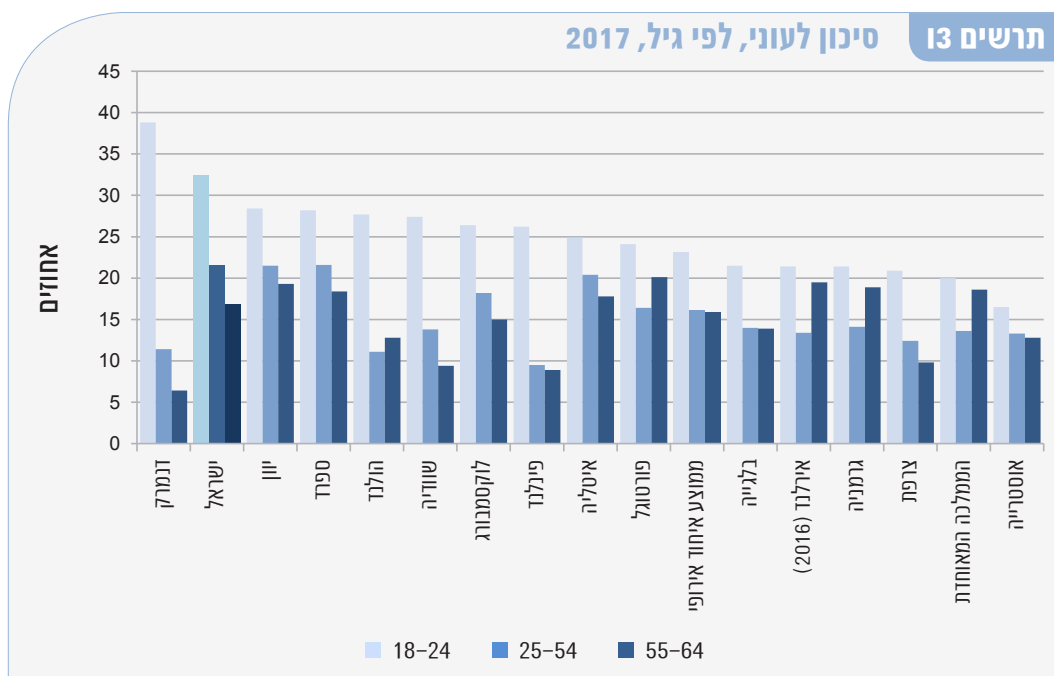

סיכון לעוני, לפי גיל

בישראל וברוב מדינות האיחוד האירופי, שיעור הילדים בני 0-17 בסיכון לעוני וכן שיעור בני 65 ומעלה בסיכון לעוני גבוה יותר משיעור הנפשות בסיכון לעוני בגילי העבודה (18-64). שיעור הסיכון לעוני בקרב ילדים בני 0-17 ובקרב בני 65 ומעלה בישראל גבוה מזה שבמדינות האיחוד האירופי. בולט במיוחד השיעור הגבוה של ילדים בני 0-17 בסיכון לעוני בישראל (34.5%) לעומת שיעור זה במדינות האיחוד האירופי (20.4%).

בגילי העבודה, שיעור הסיכון לעוני בקבוצת בני 18-24 הוא הגבוה ביותר מכל קבוצות הגיל. ישראל ממוקמת במקום גבוה בשיעור הסיכון לעוני, הן בקבוצת בני 18-24 (אחרי דנמרק) והן בקבוצת בני 25-54 (בדומה לספרד וליוון).

סיכון לעוני בישראל, לפי קבוצת אוכלוסייה

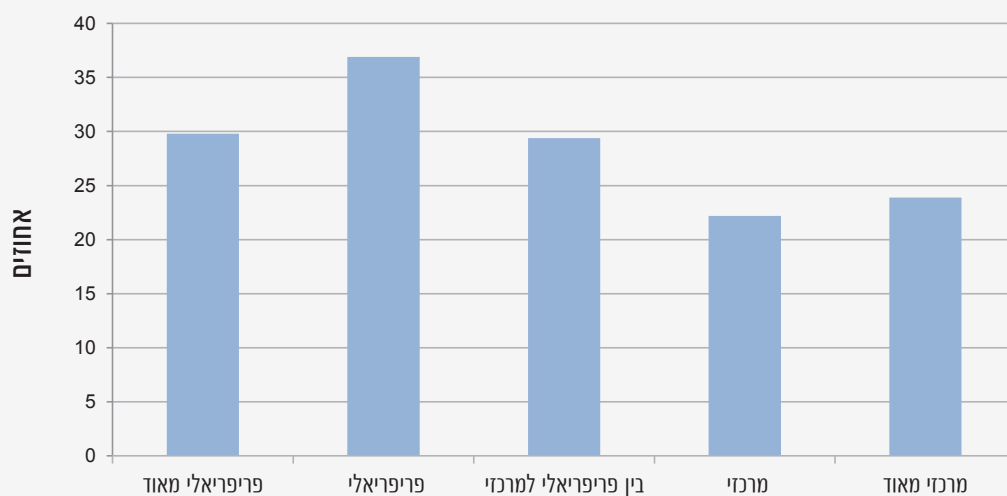
בישראל בשנת 2017, שיעור הסיכון לעוני היה גבוה פי 3.3 בקרב ערבים מאשר בקרב יהודים (60.3% ו-18.3%, בהתאמה).

סיכון לעוני בישראל, לפי רמת פריריאליות של יישוב המגורים

בשנת 2017, שיעור הסיכון לעוני הגבוה ביותר נמצא בקרב משקי בית באזורים פריריאליים (36.9%) והנמוך ביותר בקרב משקי בית באזורים מרכזיים (22.2%).

סיכון לעוני בישראל, לפי רמת פריריאליות של יישוב המגורים, 2017

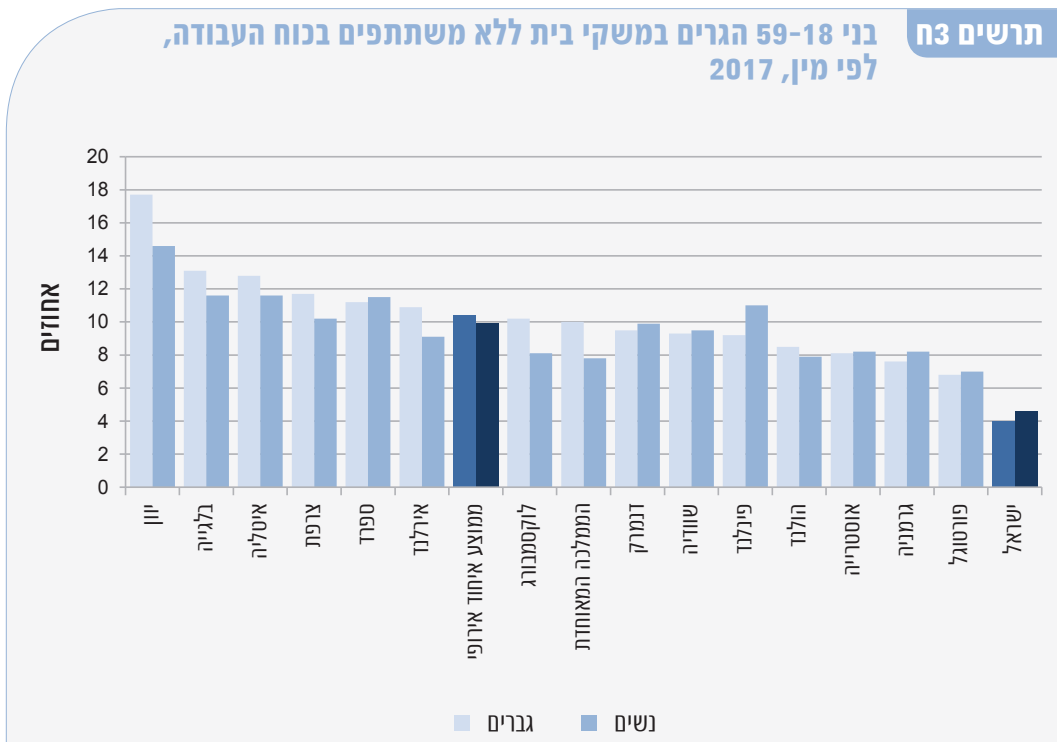
תרשים 73

3. תעסוקה והדרה חברתית

תעסוקה יוצרת הכנסה ומאפשרת למועסקים להשתתף בחיי החברה ולהתפתח אישית. לחוסר תעסוקה מתמשך יש קשר ישיר למצוקה חברתית ואישית. הבלתי מועסקים לאורך זמן נוטים לאבד מניסיונם ומביטחונם העצמי, ואלו מהותיים מאוד למציאת עבודה. עובדים הנמצאים במצב של חוסר יציבות תעסוקתית, עובדים בעלי כישורים נמוכים, עובדים בעלי שכר נמוך ועובדים במשרה חלקית נכללים באוכלוסייה בסיכון לעוני.

בישראל בשנת 2017, שיעור בני 18-59 הגרים במשקי בית ללא משתתפים בכוח העבודה היה הנמוך ביותר בהשוואה למדינות האיחוד האירופי.

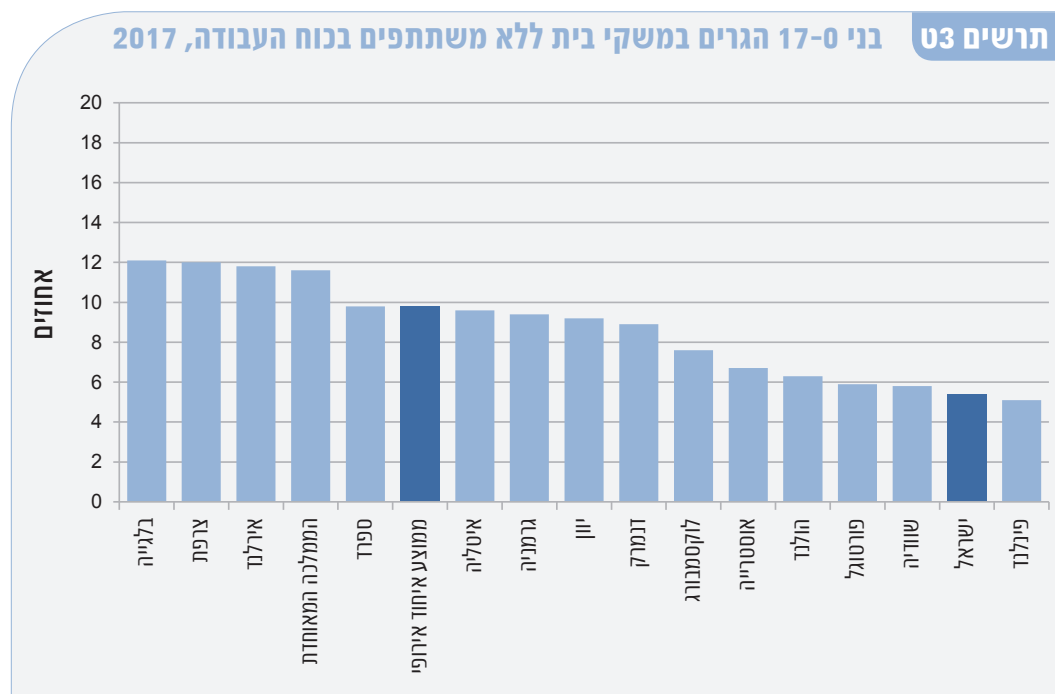

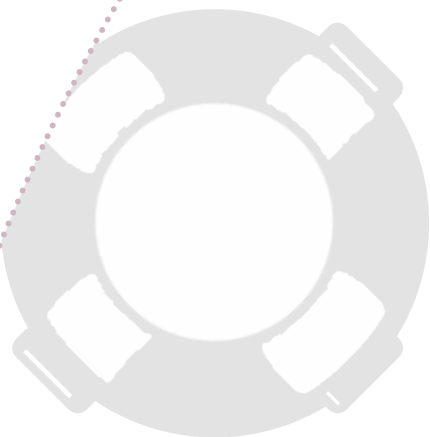

ילדים בני 0-17 הגרים במשקי בית ללא משתתפים בכוח העבודה עלולים לחקות דפוס זה, דבר שישיפיע על השכלתם ועל הישגיהם בשוק העבודה בעתיד.

בישראל בשנת 2017, שיעור הילדים בני 0-17 הגרים במשקי בית ללא משתתפים בכוח העבודה היה הנמוך ביותר (5.4%) בהשוואה למדינות האיחוד האירופי (9.8% בממוצע), פרט לפינלנד (5.1%). השיעור הגבוה ביותר של ילדים בני 0-17 הגרים במשקי בית ללא משתתפים בכוח העבודה היה בבלגיה (12.1%).

תרשים ט3 בני 0-17 הגרים במשקי בית ללא משתתפים בכוח העבודה, 2017

שירותי רווחה

4

פרק

עובדי הלמ"ס שהשתתפו בכתיבת פרק זה:
אוריה לוי, אלישבע גולדצויג, יונתן בר-און, תמר רנד

א. מבוא

משפחות ופרטים בישראל נזקקים לשירותי רווחה מסיבות שונות. לרוב, הנזקים לשירותי רווחה פונים עקב סיבות של נכות, תפקוד לקוי של המשפחה, מצב כלכלי קשה ועוד. נזקקויות אלו הן מדד חשוב לבחינת מצבה של החברה בישראל. פרק זה מתייחס לכלל האוכלוסייה, בדגש על הרשומים ועל הרשומים בעלי נזקקות מוגדרת במחלקות לשירותים חברתיים של משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים ובחינת רמת הפריפריאליות של יישוב המגורים. בפרק שני חלקים:

החלק הראשון מציג את הרשומים ואת הרשומים בעלי נזקקות מוגדרת במחלקות לשירותים חברתיים לפי מאפיינים דמוגרפיים נבחרים. ניתוח הנתונים התבצע מתוך התמקדות ברמת הפריפריאליות של יישוב המגורים. בחלק זה מובאות שלוש תיבות: רשומים יהודים ואחרים בעלי נזקקות מוגדרת, לפי מקום לידה, ארץ מוצא, גיל, מצב משפחתי ורמת פריפריאליות של יישוב המגורים; רשומים בעלי נזקקות מוגדרת במחוז הצפון ובמחוז הדרום, לפי קבוצת אוכלוסייה; בעלי תעודת עיוור ממשרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, לפי גיל ורמת פריפריאליות של יישוב המגורים.

החלק השני מציג את שיעור הרשומים בעלי נזקקות מוגדרת במחלקות לשירותים חברתיים לפי סוג הנזקקות וכן לפי קבוצת אוכלוסייה. ההתפלגויות מוצגות לפי רמת הפריפריאליות של יישוב המגורים.

ב. מונחים, הגדרות והסברים

רשום במחלקה לשירותים חברתיים: לכל משפחה או אדם הפונים או המופנים למחלקות לשירותים חברתיים נפתח תיק טיפול, ולפחות לאחד מבני המשפחה חייבת להיות מוגדרת נזקקות. לפרט שרשום בשל נזקקות של בן משפחה אחר, תירשם נזקקות "תקין".

שיעור רשומים במחלקות לשירותים חברתיים: מספר רשומים במחלקות לשירותים חברתיים ל-1,000 נפש באוכלוסייה הכללית.

נזקקות: הסיבה שבגללה פנה או הופנה הפרט למחלקה לשירותים חברתיים.

בעל נזקקות מוגדרת: פרט הרשום במחלקות לשירותים חברתיים ושהוגדרה לו לפחות נזקקות אחת שאינה בקטגוריית "תקין".

שיעור בעלי נזקקות מוגדרת: מספר בעלי נזקקות מוגדרת ל-1,000 נפש באוכלוסייה הכללית.

משק בית/משפחה/תיק: לכל משפחה או פרט המקבלים שירות מהמחלקות לשירותים חברתיים נפתח תיק טיפול, שבו מרוכזים נתונים על הנסיבות שהביאו לתחילת העבודה עימם, על סוג הטיפול וכן נתונים רלוונטיים אחרים. התיק יכול להיות מוגדר משפחתי, בחזקת משק בית נזקק, או מזוהה פרטנית עם מקבל השירות.¹ לפיכך לא כל רשום כבודד הוא בהכרח כזה – ייתכן שהוא מתגורר עם משפחתו אך מוגדר כתיק נפרד.

מבנה קובץ נתוני יסוד: הקובץ כולל מידע על משפחות ועל פרטים הרשומים במחלקות לשירותים חברתיים. רשומה של משפחה כוללת את הנזקקים ואת בני משפחתם, בין שהוגדרה להם נזקקות ובין שלא. קובץ נתוני יסוד הוא קובץ "מצטבר", הכולל רשומים חדשים המתווספים לאלה שכבר נמצאים בו שנים רבות. בפרק זה הרשומים ה"חדשים" הם רשומים שפנו או הופנו למחלקות לשירותים חברתיים בשנת 2017. אלה שכבר אינם בטיפול (עזבו, נפטרו או לא נזקקים יותר) מסומנים כלא-תקפים ונמחקים מהקובץ. בקובץ נתוני יסוד מפורטים משתנים דמוגרפיים על כל בן

1 משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים (2016). סקירת השירותים החברתיים 2015.

משפחה (מין, גיל, מצב משפחתי ועוד), מהות נזקקות עיקרית ומשנית של המשפחה ושל כל בן משפחה ונתונים על משק הבית. בקובץ יש הבחנה בין נזקקות אישית של בן משפחה לבין נזקקות של המשפחה כולה. לצורך ניתוח זה, הנזקקויות קובצו לשבעה אשכולות, בכל אשכול נזקקויות בעלות אופי דומה.

מהות הנזקקות	אשכול נזקקות (עיקרית או משנית)
בעיות הנובעות מחוסר הכנסה מעבודה, היעדר יציבות תעסוקתית, רמת הכנסה נמוכה, חוסר הכשרה/אבחון מקצועי, אבטלה זמנית, בעיות דיור, תפקוד לקוי בעבודה וקשיי השמה כרוניים.	עוני, קשיי הכנסה ותעסוקה
זקן סיעודי, בעיות הנובעות מזקנה, ניצול שואה.	זקנה
ניהול לקוי של משק הבית, בעיות בתפקוד האם, בעיות בתפקוד האב, בעיות אישות, בודד מטופל בילדים, בודד שאינו יכול לטפל בעצמו, יתמות, שכול במשפחה, ילד נטוש, חינוך ובעיות התנהגות, בעיות ביחסים בין הורים לילדים, בעיות ביחסים בין הילדים, יחסים מעורערים, נערה במצוקה, בדידות, אי-קליטה חברתית, בעיות בתקשורת ובקליטה, נערים ללא מסגרת קבועה, ניצול כלכלי, הזנחה, דרות רחוב.	תפקוד לקוי של הורים או של ילדים/נוער
מחלות אקוטיות/כרוניות, נכות, פיגור שכלי, מחלות נפש מאובחנות, הפרעות התנהגות, אוטיזם, מצוקה רגשית, תשוש, תשוש נפש, סיעודי מורכב.	סיבות רפואיות ומוגבלות
אלימות במשפחה, אלימות נגד נשים, אלימות נגד ילדים, אלימות בין אחים, נפגע מינית.	אלימות
אלכוהוליזם, קלפים והימורים, התמכרויות לסמים, זנות, סרסרות, עבריינות, מעצר או מאסר.	התמכרות ועבריינות
בבדיקה, אחר, אסון טבע, קשיים בגין מצב ביטחוני.	בבדיקה, אחר

הוראות תקנון עבודה סוציאלית קובעות שיש למלא נזקקות משנית לאחר שבמחלקות לשירותים חברתיים מסמנים את מהות הנזקקות העיקרית. משפחה נכללת בקובץ נתוני יסוד של משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים אם לבן משפחה אחד לפחות יש נזקקות עיקרית.

לקובץ נערכה הקבלה עם מקורות מידע נוספים כגון מרשם התושבים, קובץ יישובים וקובץ אשכול חברתי-כלכלי.

ג. מקורות הנתונים

קובץ נתוני יסוד של משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים: כולל מידע על משפחות ועל פרטים הרשומים במחלקות לשירותים חברתיים ברשויות המקומיות.

ד. מחצאים עיקריים

1. רשומים ורשומים בעלי זקקות מוגדרת במחלקות לשירותים חברתיים

בשנת 2017 היו רשומים במחלקות לשירותים חברתיים כ-1.2 מיליון נפש – שיעור של 139.3 רשומים ל-1,000 נפש. בחינת שיעורי הרשומים במחלקות לשירותים חברתיים מראה ששיעור הנשים הרשומות היה גבוה משיעור הגברים הרשומים (150.6 ל-1,000 נפש לעומת 127.9 ל-1,000 נפש, בהתאמה). אם בוחנים את שיעור הרשומים לפי קבוצת גיל, אפשר לראות מגמה של ירידה בשיעור הרשומים, באופן לא עקיב, מ-139.6 ל-1,000 נפש בקרב בני 0-17 ל-107.4 ל-1,000 נפש בקרב בני 45-64. לעומת זאת, שיעור הרשומים גבוה באופן ניכר בקרב בני 65 ומעלה (282.9 ל-1,000 נפש). בחינת שיעור הרשומים לפי קבוצת אוכלוסייה מראה ששיעורם בקרב הערבים (196.0 ל-1,000 נפש) היה גבוה באופן ניכר מבקרב יהודים ואחרים (123.1 ל-1,000 נפש). בקרב יהודים ואחרים נמצאו הבדלים בשיעורי הרשומים בין ילידי ישראל (101.6 ל-1,000 נפש) לבין ילידי חו"ל (184.0 ל-1,000 נפש). שיעור הרשומים הגבוה ביותר נמצא אצל עולי אתיופיה (400.3 ל-1,000 נפש).

בבחינת שיעור הרשומים לפי רמת פריפריאליות של יישוב המגורים נצפו הבדלים גדולים: השיעור הגבוה ביותר של רשומים היה ביישובים פריפריאליים (195.3 ל-1,000 נפש) ואחריהם ביישובים פריפריאליים מאוד (155.1 ל-1,000 נפש). שיעור הרשומים יורד בהדרגה עד שביישובים מרכזיים מאוד היה השיעור 112.6 ל-1,000 נפש. גם בבחינת שיעורי הרשומים לפי מין, קבוצת גיל וקבוצת אוכלוסייה נמצא השיעור הגבוה ביותר בקרב מי שגרו ביישובים פריפריאליים והשיעור הנמוך ביותר בקרב מי שגרו ביישובים מרכזיים מאוד, למעט עולי אתיופיה.

רשומים במחלקות לשירותים חברתיים, לפי תכונות נבחרות, 2017

4.1.7

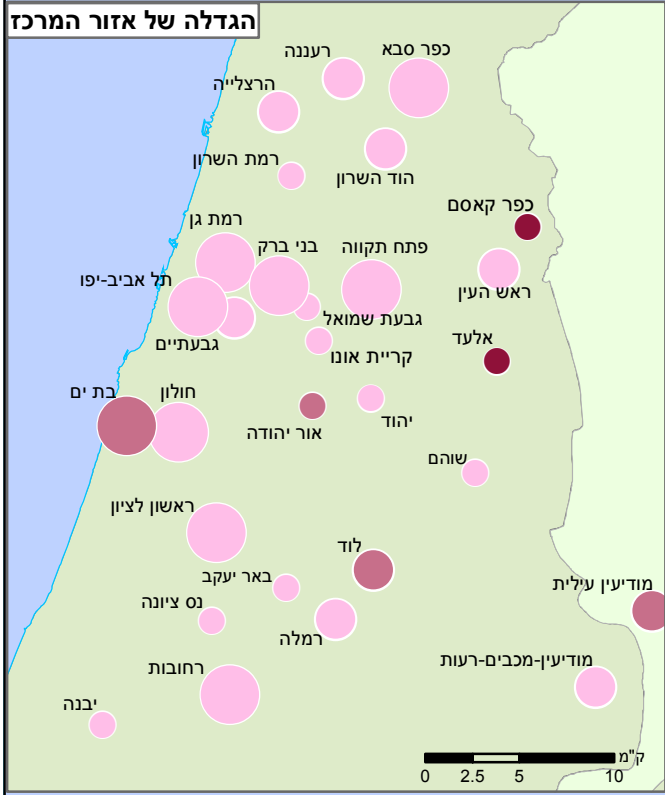
רמת פריפריאליות של ישוב המגורים					סך הכל			
מרכזי מאוד	מרכזי	בין פריפריאלי למרכזי	פריפריאלי	פריפריאלי מאוד				
385.5	221.8	272.4	302.0	26.9	1,226.0	סך הכל(1)		
169.9	100.2	124.8	142.7	12.5	558.4	גברים	מין	רשומים במחלקות לשירותים חברתיים (אלפים)
215.6	121.7	147.6	159.3	14.4	667.6	נשים		
113.7	72.5	90.0	110.6	9.6	405.9	17-0	גיל	
28.4	19.2	27.5	33.7	2.0	113.3	24-18		
69.7	41.9	54.2	66.4	5.4	241.0	44-25		
52.9	31.5	39.9	47.5	4.7	177.9	64-45		
120.9	56.8	60.9	43.7	5.2	288.0	+65		
329.9	184.2	196.6	125.4	19.9	856.5	יהודים ואחרים	קבוצת אוכלוסייה	
316.0	174.5	186.2	119.6	18.3	815.0	מזה: יהודים		
50.4	36.3	74.7	175.4	6.8	360.2	ערבים		
196.1	109.2	116.5	86.8	14.1	523.1	ילידי ישראל	מקום לידה- יהודים ואחרים	
133.8	75.0	80.1	38.6	5.8	333.3	ילידי חו"ל		
						מזה: עולי בריה"מ (לשעבר)		
32.6	25.7	31.5	14.1	2.1	106.0	עולי אתיופיה		
12.0	10.0	11.5	1.2	0.1	34.8			
112.6	125.3	150.5	195.3	155.1	139.3	סך הכל		
100.7	114.5	139.3	183.3	141.4	127.9	גברים	מין	
124.1	135.9	161.6	207.6	169.4	150.6	נשים		
107.9	124.4	146.9	194.7	179.5	139.6	17-0	גיל	
88.2	110.4	144.5	183.7	103.6	125.9	24-18		
74.2	94.0	116.0	167.2	111.3	104.1	44-25		
82.4	89.4	114.7	173.7	131.9	107.4	64-45		
258.5	262.6	317.1	354.0	313.1	282.9	+65		
108.4	116.8	140.2	158.3	144.0	123.1	יהודים ואחרים	קבוצת אוכלוסייה	
109.5	117.9	142.4	160.1	145.9	124.3	מזה: יהודים		
131.9	187.5	183.2	232.7	191.0	196.0	ערבים		
86.0	95.2	116.5	142.0	134.7	101.6	ילידי ישראל	מקום לידה- יהודים ואחרים	
175.3	174.6	199.0	213.1	173.7	184.0	ילידי חו"ל		
						מזה: עולי בריה"מ (לשעבר)		
116.4	129.9	158.4	170.0	139.1	136.7	עולי אתיופיה		
407.2	395.1	438.7	235.1	129.1	400.3			

(1) הנתונים אינם מסתכמים ל-100% היות ש-1.4% מהפרטים בקובץ נתוני יסוד אינם משתייכים לאשכול פריפריאלי בשל היעדר מעמד מוניציפלי.

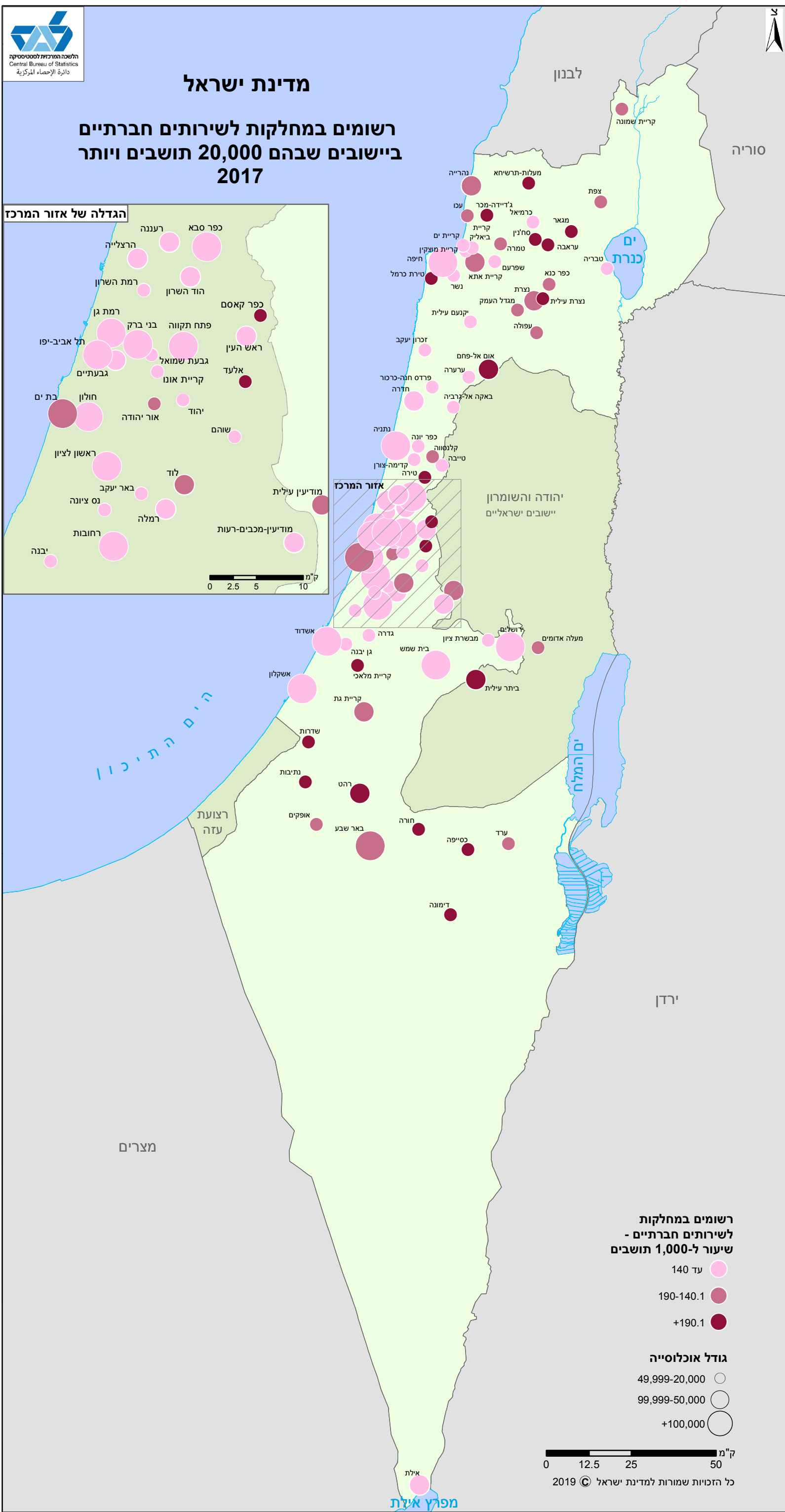
מדינת ישראל

רשומים במחלקות לשירותים חברתיים
ביישובים שבהם 20,000 תושבים ויותר
2017

הגדלה של אזור המרכז

אזור המרכז

רשומים במחלקות לשירותים חברתיים - שיעור ל-1,000 תושבים

- עד 140
- 140.1-190
- +190.1

גודל אוכלוסייה

- 49,999-20,000
- 99,999-50,000
- +100,000

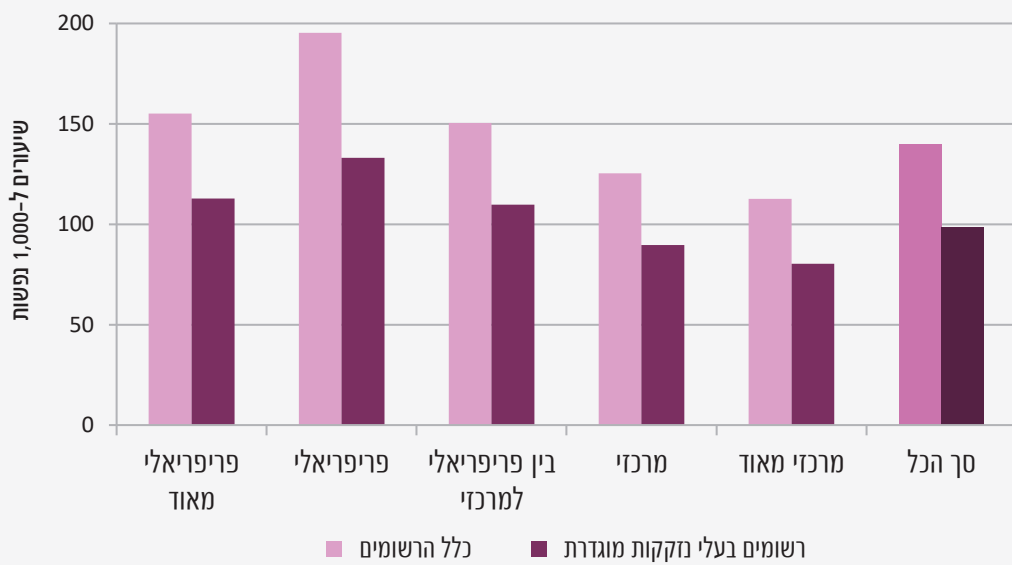
ק"מ 0 12.5 25 50
כל הזכויות שמורות למדינת ישראל © 2019

בשנת 2017 נרשמה נזקקות מוגדרת לכ-864.6 אלף מכלל הרשומים במחלקות לשירותים חברתיים. אחוז הרשומים בעלי נזקקות מוגדרת היה 70.5% ושיעורם היה 98.3.

בדומה לשיעור הרשומים, בחינת שיעור הרשומים בעלי נזקקות מוגדרת לפי רמת פריפריאליות של יישוב המגורים מראה כי השיעור הגבוה ביותר נמצא בקרב מי שגרו ביישובים פריפריאליים (133.1 ל-1,000 נפש) ואחריהם בקרב מי שגרו ביישובים פריפריאליים מאוד (112.8 ל-1,000 נפש). שיעור בעלי הנזקקות הנמוך ביותר נמצא בקרב מי שגרו ביישובים מרכזיים מאוד (80.3 ל-1,000 נפש).

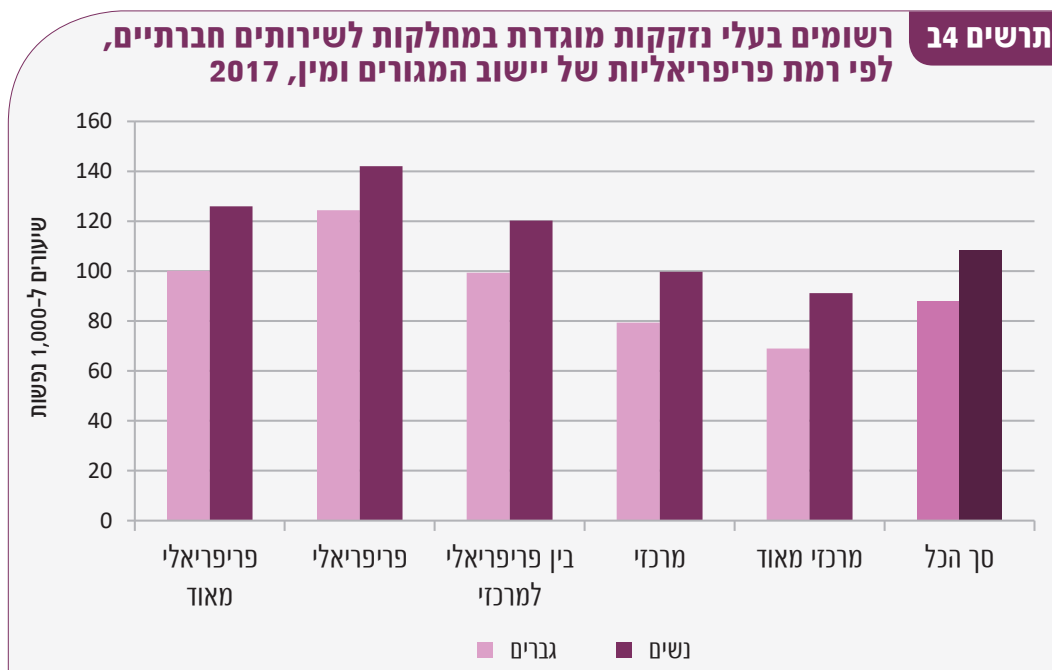
ביישובים מרכזיים מאוד אחד מכל 12 אנשים היה בעל נזקקות מוגדרת, ביישובים פריפריאליים מאוד אחד מכל 9 אנשים היה בעל נזקקות מוגדרת וביישובים פריפריאליים - אחד מכל 8 אנשים היה בעל נזקקות מוגדרת.

תרשים א4 כלל הרשומים ורשומים בעלי נזקקות מוגדרת במחלקות לשירותים חברתיים, לפי רמת פריפריאליות של יישוב המגורים, 2017

מין

בקרב נשים, שיעור הרשומות בעלות נזקקות מוגדרת היה גבוה מהשיעור בקרב גברים (108.4 ל-1,000 נפש לעומת 88.0 ל-1,000 נפש, בהתאמה). פערים אלו נצפו בכל רמות הפריפריאליות של יישוב המגורים. ההפרש הגדול ביותר היה ביישובים פריפריאליים מאוד (126.0 ל-1,000 נפש בקרב נשים לעומת 100.1 ל-1,000 נפש בקרב גברים).

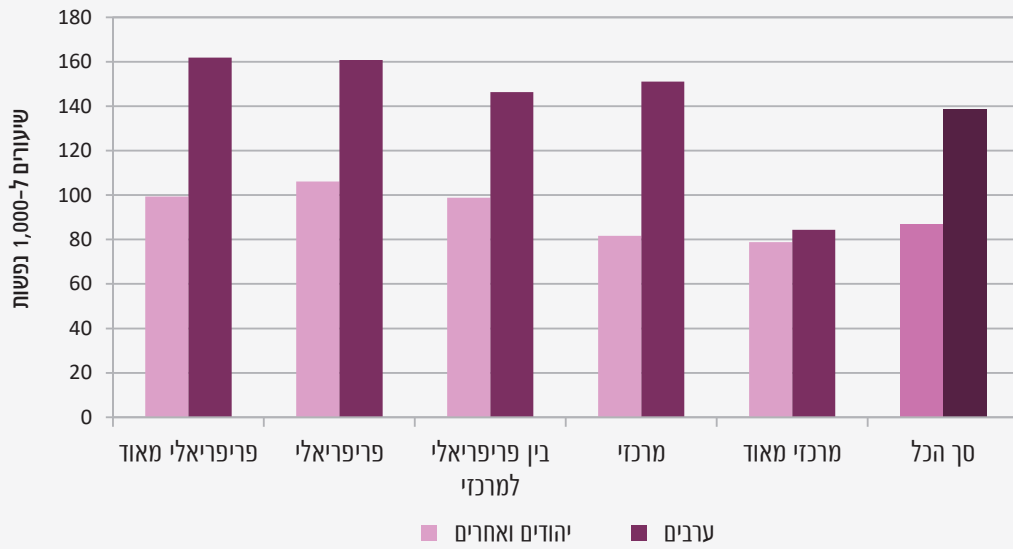

קבוצת אוכלוסייה

בכל רמות הפריפריאליות של יישוב המגורים, שיעור בעלי הנזקקות המוגדרת היה גבוה יותר בקרב ערבים מבקרב יהודים ואחרים. הפערים המתונים ביותר ביניהם היו ביישובים מרכזיים מאוד (84.3 ל-1,000 נפש לעומת 78.8 ל-1,000 נפש, בהתאמה) ואילו בשאר רמות הפריפריאליות הפערים ביניהם היו ניכרים: ביישובים מרכזיים – 151.1 ל-1,000 נפש לעומת 81.7 ל-1,000 נפש, בהתאמה; ביישובי הביניים – 146.4 ל-1,000 נפש לעומת 98.8 ל-1,000 נפש, בהתאמה; ביישובים פריפריאליים – 160.8 ל-1,000 נפש לעומת 106.1 ל-1,000 נפש, בהתאמה; ביישובים פריפריאליים מאוד – 161.9 ל-1,000 נפש לעומת 99.3 ל-1,000 נפש, בהתאמה.

בחינת רמת הפריפריאליות בכל קבוצת אוכלוסייה בנפרד מראה כי בקרב הערבים הפערים בולטים יותר בשיעור הרשומים בעלי נזקקות מוגדרת מבקרב היהודים והאחרים ביישובים פריפריאליים מאוד לעומת יישובים מרכזיים מאוד. אצל הערבים, ביישובים פריפריאליים מאוד שיעור זה היה גדול פי 1.9 מאשר ביישובים מרכזיים מאוד (161.9 ל-1,000 נפש לעומת 84.3 ל-1,000 נפש, בהתאמה), ואילו אצל היהודים והאחרים שיעור זה היה גדול פי 1.2 (99.3 ל-1,000 נפש לעומת 78.8 ל-1,000 נפש, בהתאמה).

תרשים 4 רשומים בעלי נזקקות מוגדרת במחלקות לשירותים חברתיים, לפי רמת פריפריאליות של יישוב המגורים וקבוצת אוכלוסייה, 2017

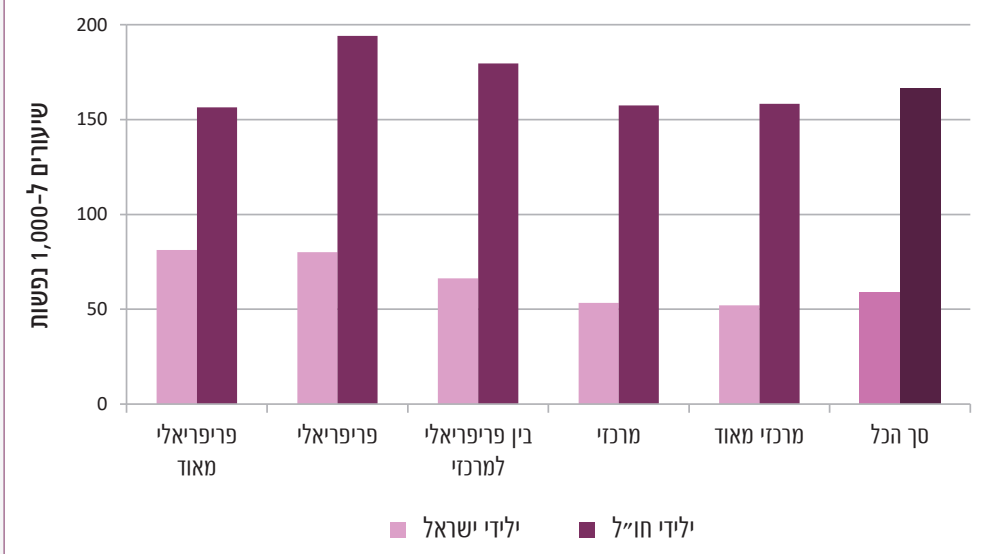
4.1 תיבה

רשומים יהודים ואחרים בעלי נזקקות מוגדרת, לפי מקום לידה, ארץ מוצא, גיל, מצב משפחתי ורמת פריפריאליות של יישוב המגורים

בשנת 2017, שיעור הרשומים בעלי נזקקות מוגדרת בקרב יהודים ואחרים שנולדו בחו"ל היה גדול פי 2.8 משיעור זה בקרב יהודים ואחרים ילידי ישראל (166.3 ל-1,000 נפש לעומת 59.0 ל-1,000 נפש, בהתאמה). בכל רמות הפריפריאליות של יישוב המגורים, נמצא כי שיעור בעלי נזקקות מוגדרת היה גבוה יותר בקרב ילידי חו"ל מבקרב ילידי ישראל. ככל שיישוב המגורים היה מרכזי יותר, כך הפער בשיעורים בין ילידי חו"ל לילידי ישראל היה גדול יותר. ביישובים פריפריאליים מאוד, שיעור בעלי הנזקקות המוגדרת בקרב ילידי חו"ל היה גדול פי 1.9 מאשר בקרב ילידי ישראל (156.5 ל-1,000 נפש לעומת 81.2 ל-1,000 נפש, בהתאמה) ואילו ביישובים מרכזיים מאוד שיעור זה היה גדול פי 3.0 (158.3 ל-1,000 נפש לעומת 52.1 ל-1,000 נפש, בהתאמה).

תרשים א

יהודים ואחרים הרשומים כבעלי נזקקות מוגדרת במחלקות לשירותים חברתיים, לפי רמת פריפריאליות של יישוב המגורים ומקום לידה, 2017

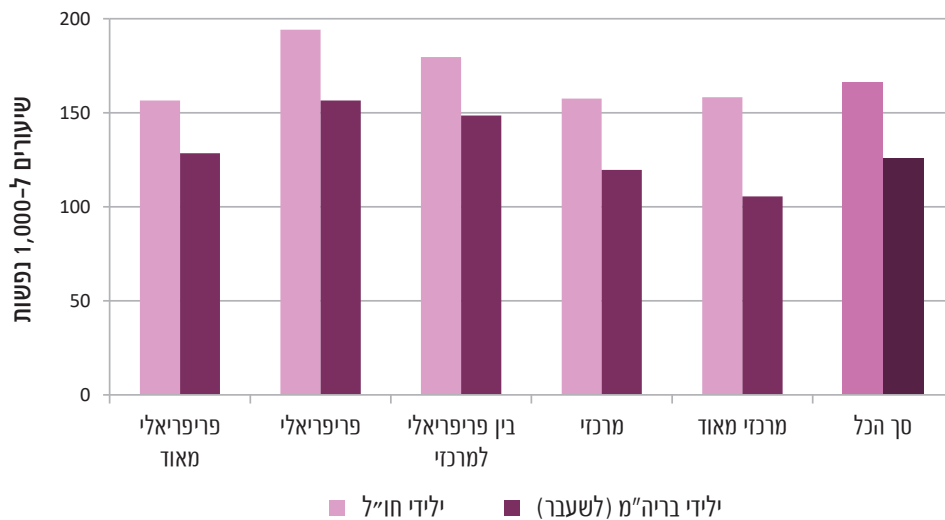

שיעור בעלי הנזקקות המוגדרת בקרב כלל ילידי חו"ל (166.3 ל-1,000 נפש) היה גבוה מבקרב ילידי בריה"מ (לשעבר) (125.9 ל-1,000 נפש). הפערים היו גבוהים בכל רמות הפריפריאליות של יישוב המגורים ובמיוחד ביישובים מרכזיים מאוד, שבהם השיעור בקרב כלל ילידי חו"ל (158.3 ל-1,000 נפש) היה גדול פי 1.5 מבקרב ילידי בריה"מ (לשעבר) (105.5 ל-1,000 נפש).

בחינת ילידי בריה"מ (לשעבר) מראה כי השיעורים הגבוהים ביותר של בעלי נזקקות מוגדרת היו בקרב מי שגרו ביישובים פריפריאליים (156.5 ל-1,000 נפש) וביישובי הביניים (148.6 ל-1,000 נפש), ואחריהם ביישובים פריפריאליים מאוד (128.5 ל-1,000 נפש). השיעורים הנמוכים ביותר היו בקרב מי שגרו ביישובים מרכזיים (119.6 ל-1,000 נפש) וביישובים מרכזיים מאוד (105.5 ל-1,000 נפש).

תרשים ב

יהודים ואחרים ילידי חו"ל ומהם ילידי בריה"מ (לשעבר) הרשומים כבעלי נזקקות מוגדרת במחלקות לשירותים חברתיים, לפי רמת פריפריאליות של יישוב המגורים, 2017

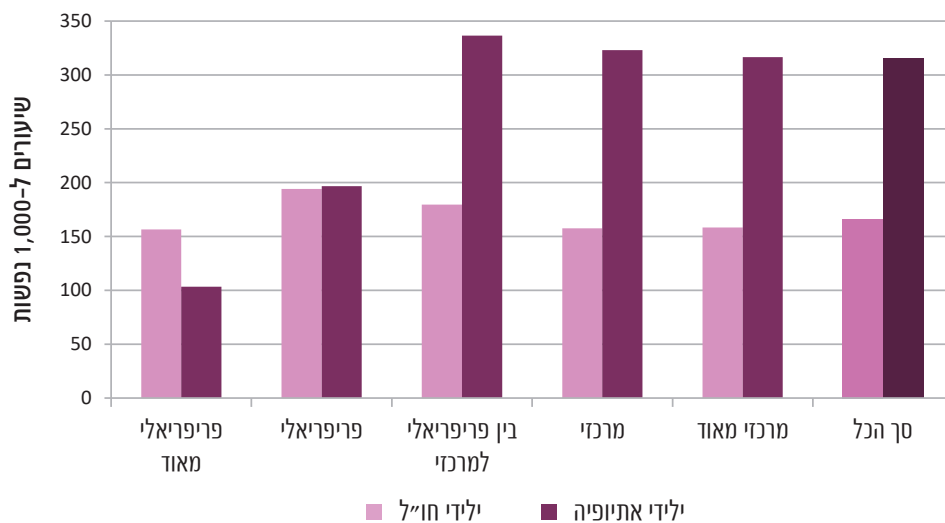

שיעור בעלי הנזקקות המוגדרת בקרב כלל היהודים והאחרים ילידי חו"ל (166.3 ל-1,000 נפש) היה קטן באופן ניכר מאשר בקרב ילידי אתיופיה (315.2 ל-1,000 נפש). במילים אחרות, אחד מכל 6 אנשים שנולדו בחו"ל היה בעל נזקקות מוגדרת, לעומת אחד מכל 3 אנשים שנולדו באתיופיה.

בחינת שיעור בעלי הנזקקות המוגדרת לפי רמת פריפריאליות של יישוב המגורים מראה כי הפערים הגדולים ביותר בין ילידי אתיופיה לבין כלל היהודים והאחרים ילידי חו"ל היו ביישובי הביניים (336.4 ל-1,000 נפש לעומת 179.6 ל-1,000 נפש, בהתאמה), ביישובים המרכזיים (323.0 ל-1,000 נפש לעומת 157.5 ל-1,000 נפש, בהתאמה) וביישובים המרכזיים מאוד (316.4 ל-1,000 נפש לעומת 158.3 ל-1,000 נפש, בהתאמה).

תרשים ג

יהודים ואחרים ילידי חו"ל ומהם ילידי אתיופיה הרשומים כבעלי נזקקות מוגדרת במחלקות לשירותים חברתיים, לפי רמת פריפריאליות של יישוב המגורים, 2017

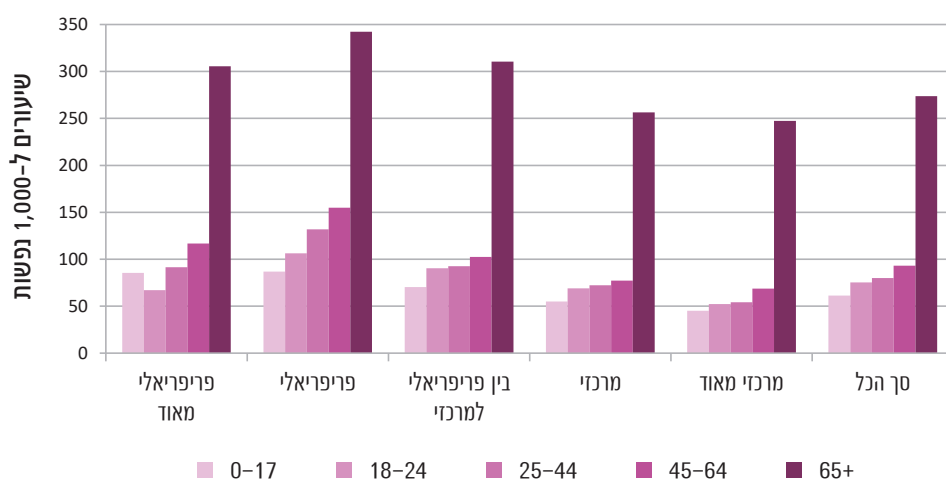
בכלל אוכלוסיית ישראל, נמצא שככל שהגיל עולה, כך עולה גם שיעור בעלי הנזקקות המוגדרת, והקפיצה הבולטת ביותר בשיעור זה היא בין קבוצת הגיל 45-64 לבין בני 65 ומעלה: שיעור בעלי הנזקקות המוגדרת בקרב בני 17 ומטה היה 61.3 ל-1,000 נפש, בקרב בני 18-24 שיעור של 75.3 ל-1,000 נפש, בקרב בני 25-44 שיעור של 80.1 ל-1,000 נפש, בקרב בני 45-64 שיעור של 93.2 ל-1,000 נפש, ולעומתם שיעור של 273.6 ל-1,000 נפש בקרב בני 65 ומעלה.

דפוס זה מתקיים בכל רמות הפריפריאליות של יישוב המגורים, למעט ביישובים פריפריאליים מאוד שבהם שיעור בעלי הנזקקות המוגדרת בקרב בני 17 ומטה היה 85.6 ל-1,000 נפש, שיעור גבוה יותר מזה של בני 24-18 - 67.0 ל-1,000 נפש.

כאמור, הפערים הבולטים ביותר בשיעורי בעלי הנזקקות המוגדרת, בכל רמות הפריפריאליות של יישוב המגורים, היו בין בני 65 ומעלה לבין בני 45-64. ביישובים פריפריאליים מאוד, שיעור בעלי הנזקקות של בני 65 ומעלה היה גדול פי 2.6 מהשיעור של בני 45-64 (305.6 ל-1,000 נפש לעומת 116.8 ל-1,000 נפש, בהתאמה) וביישובים פריפריאליים הוא היה גדול פי 2.2 (342.4 ל-1,000 נפש לעומת 154.8 ל-1,000 נפש, בהתאמה). ככל שהיישובים נעשו מרכזיים יותר, הפער בשיעורים גדל באופן עקיב, עד שביישובים מרכזיים מאוד שיעור בעלי הנזקקות המוגדרת של בני 65 ומעלה היה גדול פי 3.6 משיעור זה בקרב בני 45-64 (247.3 ל-1,000 נפש לעומת 68.6 ל-1,000 נפש, בהתאמה).

רשומים בעלי נזקקות מוגדרת במחלקות לשירותים חברתיים, לפי רמת פריפריאליות של יישוב המגורים וגיל, 2017

תרשים ד

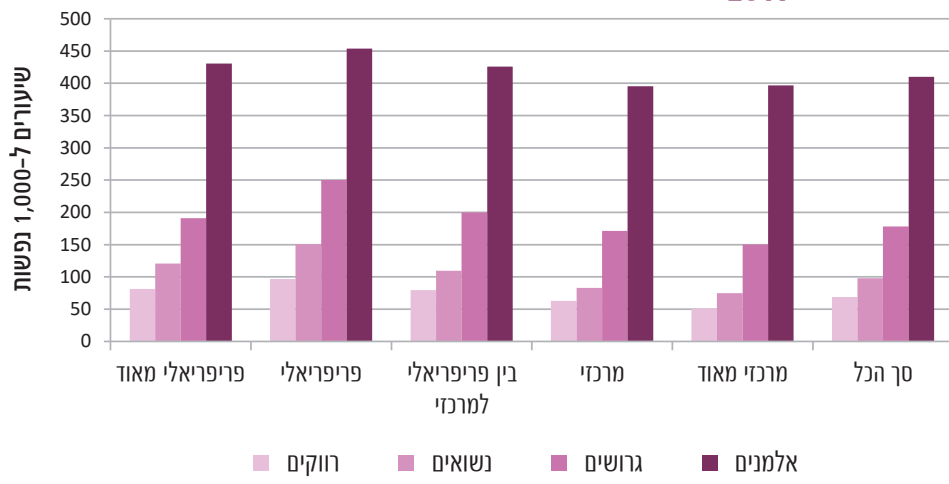

אם בוחנים את שיעור בעלי הנזקקות המוגדרת לפי מצב משפחתי אפשר לראות בבירור ששיעור זה היה גבוה במיוחד בקרב אלמנים (410.2 ל-1,000 נפש) ואחריהם בקרב גרושים (177.7 ל-1,000 נפש), נשואים (98.2 ל-1,000 נפש) ולבסוף רווקים (68.7 ל-1,000 נפש). אומנם שיעור בעלי הנזקקות המוגדרת בקרב אלמנים היה גבוה באופן מיוחד משאר המצבים המשפחתיים, אך הפער היה ניכר גם בין גרושים לבין נשואים - שיעור הגרושים היה גבוה פי 1.8 משיעור הנשואים.

כמו כן, נמצא כי שיעורי בעלי הנזקקות המוגדרת לפי מצב משפחתי ביישובים מרכזיים ומרכזיים מאוד היו נמוכים מאלה שביישובים ברמת פריפריאליות גבוהה יותר. עם זאת, ביישובים מרכזיים ומרכזיים מאוד, הפערים בין המצבים המשפחתיים היו גדולים יותר. כך למשל, ביישובים מרכזיים מאוד, שיעור בעלי הנזקקות בקרב גרושים (150.4 ל-1,000 נפש) היה גבוה פי 2.0 משיעור זה בקרב נשואים (74.9 ל-1,000 נפש), וביישובים פריפריאליים מאוד, השיעור בקרב גרושים (190.9 ל-1,000 נפש) היה גדול פי 1.6 מהשיעור בקרב נשואים (120.8 ל-1,000 נפש).

רשומים בעלי נזקקות מוגדרת במחלקות לשירותים חברתיים, לפי רמת פריפריאליות של יישוב המגורים ומצב משפחתי, 2017

תרשים ה

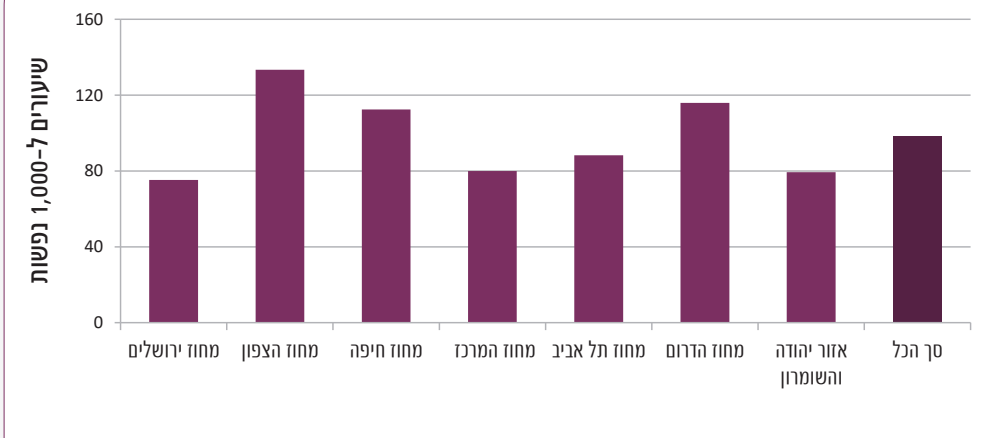

רשומים בעלי נזקקות מוגדרת במחוז הצפון ובמחוז הדרום, לפי קבוצת אוכלוסייה

תיבה 4.2

בחינת שיעור הרשומים בעלי נזקקות מוגדרת לפי מחוז מעלה כי השיעורים הגבוהים ביותר נמצאו במחוז הצפון (133.4 ל-1,000 נפש) ובמחוז הדרום (115.9 ל-1,000 נפש). אחריהם, בסדר יורד, נמצאו מחוז חיפה (112.4 ל-1,000 נפש), מחוז תל אביב (88.3 ל-1,000 נפש), מחוז המרכז (80.0 ל-1,000 נפש), אזור יהודה והשומרון (79.4 ל-1,000 נפש) ומחוז ירושלים (75.3 ל-1,000 נפש).

תרשים א
רשומים בעלי נזקקות מוגדרת במחלקות לשירותים חברתיים, לפי מחוז, 2017

בקרב היהודים והאחרים, נמצא כי שיעורי הרשומים בעלי נזקקות מוגדרת במחוז הצפון (108.2 ל-1,000 נפש) ובמחוז הדרום (107.8 ל-1,000 נפש) היו הגבוהים ביותר לעומת שאר המחוזות. לעומת זאת, בקרב הערבים אפשר לראות שינוי בשיעורי בעלי הנזקקות המוגדרת; בעוד ששיעור בעלי הנזקקות במחוז הצפון הוא השני בגודלו אחרי מחוז תל אביב (154.5 ל-1,000 נפש ו-198.8 ל-1,000 נפש, בהתאמה), שיעור בעלי הנזקקות במחוז הדרום הוא מהנמוכים ביותר (114.9 ל-1,000 נפש).

בכל המחוזות, פרט לאזור יהודה והשומרון, שיעור בעלי הנזקקות המוגדרת היה גבוה יותר בקרב ערבים מבקרב יהודים ואחרים.

תרשים ב

רשומים בעלי נזקקות מוגדרת במחלקות לשירותים חברתיים, לפי מחוז וקבוצת אוכלוסייה, 2017

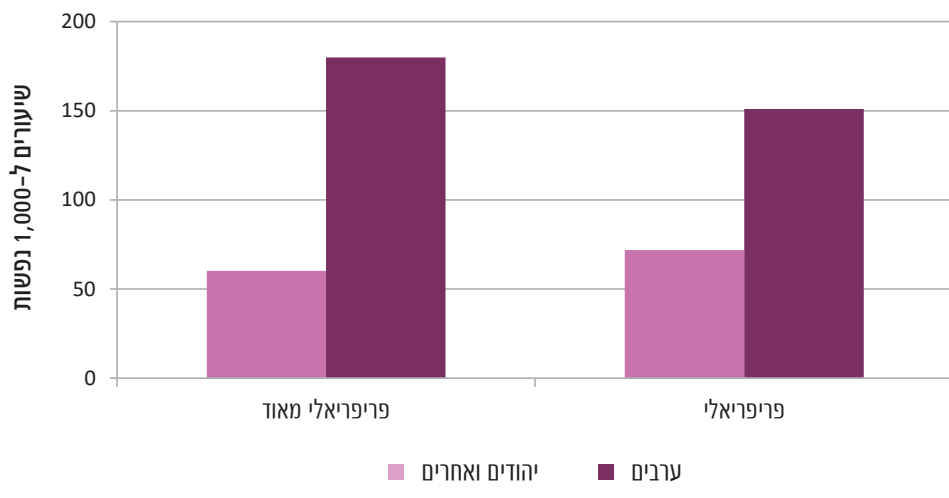

בבחינת שיעורי בעלי הנזקקות ביישובי הפריפריה במחוז הצפון, נמצא כי שיעור בעלי הנזקקות המוגדרת ביישובים פריפריאליים היה גבוה פי 1.8 משיעור בעלי הנזקקות המוגדרת ביישובים פריפריאליים מאוד (115.5 לעומת 64.5, בהתאמה).

השוואה בין קבוצת האוכלוסייה במחוז הצפון מראה כי הפערים בולטים ביישובים הפריפריאליים במחוז הצפון – שיעור בעלי הנזקקות המוגדרת בקרב ערבים (151.0) היה גבוה פי 2.1 מבקרב יהודים ואחרים (71.9). ביישובים פריפריאליים מאוד היה השיעור גבוה פי 3 בקרב ערבים מבקרב יהודים ואחרים (179.9 לעומת 60.2, בהתאמה).

תרשים ג

רשומים בעלי נזקקות מוגדרת במחלקות לשירותים חברתיים במחוז הצפון, לפי רמת פריפריאליות של יישוב המגורים וקבוצת אוכלוסייה, 2017

בעלי תעודת עיוור¹ ממשד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, לפי גיל ורמת פריפריאליות של יישוב המגורים

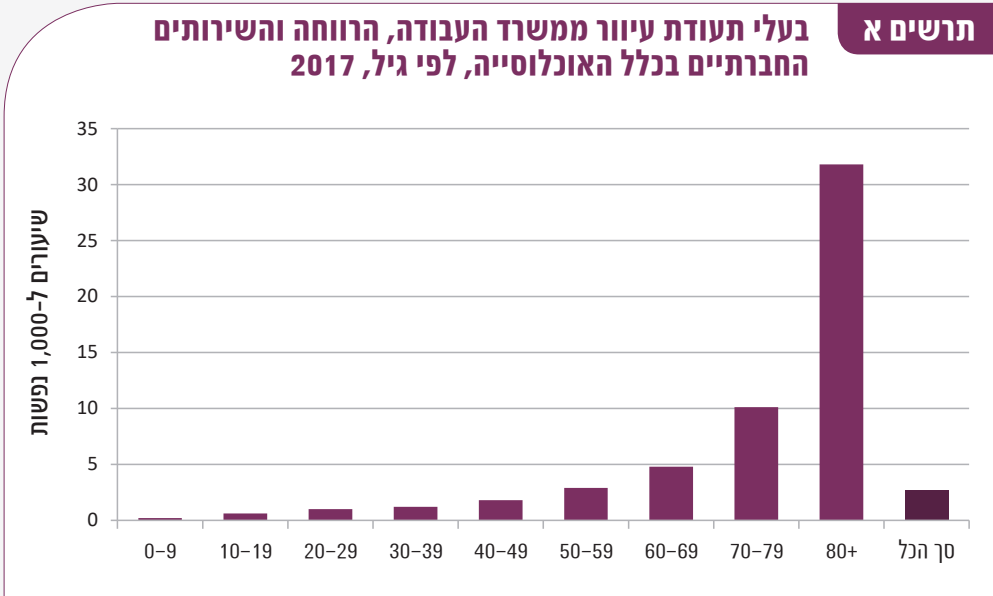
4.3 תיבה

בשנת 2017, שיעור בעלי תעודת עיוור בקרב כלל אוכלוסיית ישראל היה 2.7 ל-1,000 נפש. בחינת שיעור זה לפי גיל מראה באופן ברור ועקיב שככל שהגיל עולה, כך עולה שיעור בעלי תעודת עיוור. הקפיצה הגדולה ביותר הייתה בין בני 70-79 לבני 80 ומעלה (מ-10.1 ל-1,000 נפש ל-31.8 ל-1,000 נפש, בהתאמה). השיעור הנמוך ביותר היה בקרב בני 0-9 (שיעור של 0.2 ל-1,000 נפש).

לצורך המחשה, אם בקרב בני 80 ומעלה אחד מכל 31 אנשים הוא בעל תעודת עיוור, בקרב בני 0-9 אחד מכל 4,360 הוא בעל תעודת עיוור.

בעלי תעודת עיוור ממשד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים בכלל האוכלוסייה, לפי גיל, 2017

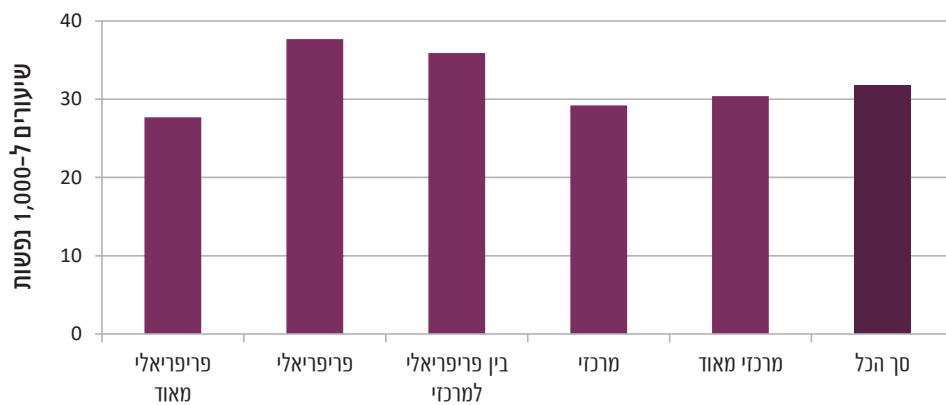
תרשים א

1 בעלי תעודת עיוור הם עיוורים או בעלי לקות ראייה אשר זכאים לתעודת עיוור שמנפיק השירות לעיוור במשד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים. ראו: משד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים (2016). סקירת השירותים החברתיים 2015.

בחינת שיעור בעלי תעודת עיוור בקרב בני 80 ומעלה לפי רמת הפריפריאליות של יישוב המגורים, מראה כי השיעור הגבוה ביותר נמצא בקרב מי שגרו ביישובים פריפריאליים (37.7 ל-1,000 נפש), ואחריהם ביישובי הביניים (35.9 ל-1,000 נפש), ביישובים המרכזיים מאוד (30.4 ל-1,000 נפש), ביישובים מרכזיים (29.2 ל-1,000 נפש) ולבסוף ביישובים פריפריאליים מאוד (27.7 ל-1,000 נפש).

תרשים ב
בני 80 ומעלה בעלי תעודת עיוור ממשד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, לפי רמת פריפריאליות של יישוב המגורים, 2017

2. סיבות עיקריות לפניות למחלקות לשירותים חברתיים של רשומים בעלי נזקקות מוגדרת

בעת פתיחת תיק טיפול במחלקה לשירותים חברתיים, נרשמת בו הנזקקות (הסיבה לפנייה). בתיק אפשר לציין שתי נזקקויות – עיקרית ומשנית (מרשימה מוגדרת מראש). ראו חלק ב – מונחים, הגדרות והסברים.

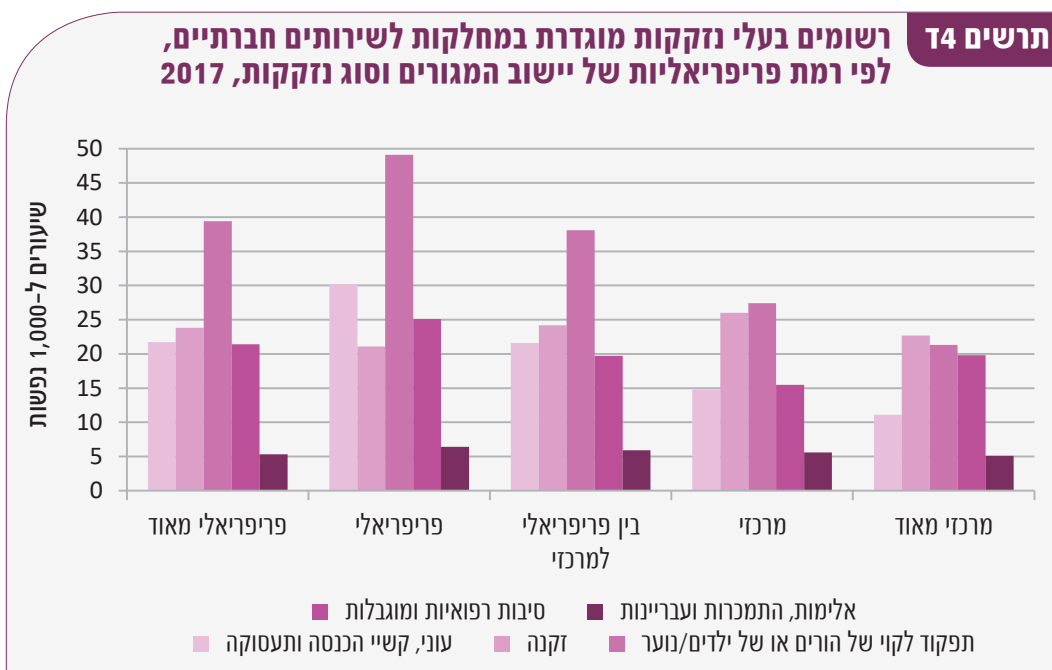
בשנת 2017 הוגדרה נזקקות ל-70.5% מכלל הרשומים במחלקות לשירותים חברתיים. סוג הנזקקות השכיח ביותר היה 'תפקוד לקוי של הורים או של ילדים/נוער' – שיעור של 31.3 ל-1,000 נפש. סוג נזקקות זה כולל בעיות ביחסים שבין הורים לילדים, בעיות בתפקוד האם או האב, חינוך ובעיות התנהגות של ילדים, נערות במצוקה, ילדים נטושים ועוד. אחריו, שלושה סוגי נזקקויות נוספים השכיחים בשיעוריהם היו 'זקנה' (23.2 ל-1,000 נפש), 'סיבות רפואיות ומוגבלות' (19.9 ל-1,000 נפש) ו'עוני, קשיי הכנסה ותעסוקה' (17.7 ל-1,000 נפש). שיעור בעלי הנזקקות 'אלימות' היה 3.5 ל-1,000 נפש ושיעור בעלי הנזקקות 'התמכרות ועבריינות' היה 2.1 ל-1,000 נפש.

השיעור של בעלי הנזקקות מסוג 'תפקוד לקוי של הורים או של ילדים/נוער' היה גבוה במיוחד ביישובים הפריפריאליים (49.1 ל-1,000 נפש) ולאחר מכן ביישובים הפריפריאליים מאוד (39.4 ל-1,000 נפש) וביישובי הביניים (38.1 ל-1,000 נפש).

מגמה דומה של התפלגות לפי רמת הפריפריאליות נמצאה גם בשיעור בעלי הנזקקות מסוג 'עוני, קשיי הכנסה ותעסוקה' – שיעור זה היה גבוה ביותר ביישובים הפריפריאליים (30.2 ל-1,000 נפש) ונמוך ביותר ביישובים המרכזיים מאוד (11.1 ל-1,000 נפש) – פער של פי 2.7.

שיעור בעלי הנזקקות מסוג 'סיבות רפואיות ומוגבלות' היה הגבוה ביותר ביישובים הפריפריאליים (25.1 ל-1,000 נפש) והנמוך ביותר ביישובים המרכזיים (15.5 ל-1,000 נפש).

גם שיעור בעלי הנזקקות מסוג 'אלימות, התמכרות ועבריינות' היה הגבוה ביותר ביישובים הפריפריאליים (6.4 ל-1,000 נפש) והנמוך ביותר ביישובים המרכזיים מאוד (5.1 ל-1,000 נפש).

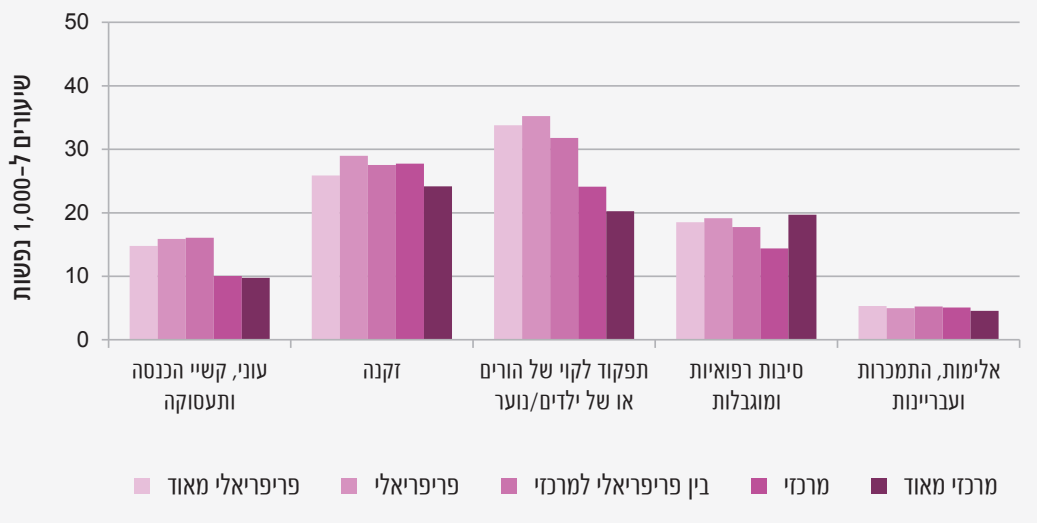

בהשוואה לכלל האוכלוסייה, שיעור בעלי הנזקקות המוגדרת בקרב יהודים ואחרים היה נמוך יחסית כמעט בכל סוגי הנזקקות למעט 'זקנה' (23.2 ל-1,000 נפש לעומת 26.2 ל-1,000 נפש, בהתאמה). הפערים הבולטים ביותר בשיעורים בין כלל האוכלוסייה ליהודים ואחרים היו בנזקקות מסוג 'תפקוד לקוי של הורים או של ילדים/נוער' (31.3 ל-1,000 נפש לעומת 25.4 ל-1,000 נפש, בהתאמה) ומסוג 'עוני, קשיי הכנסה ותעסוקה' (17.7 ל-1,000 נפש לעומת 11.9 ל-1,000 נפש, בהתאמה).

בקרב כלל היהודים והאחרים, השיעורים הגבוהים ביותר של בעלי נזקקות מוגדרת היו מסוג 'זקנה' (26.2 ל-1,000 נפש) ו'תפקוד לקוי של הורים או של ילדים/נוער' (25.4 ל-1,000 נפש) ואחריהם 'סיבות רפואיות ומוגבלות' (18.0 ל-1,000 נפש) ו'עוני, קשיי הכנסה ותעסוקה' (11.9 ל-1,000 נפש). שיעור בעלי הנזקקות מסוג 'אלימות, התמכרות ועבריינות' היה 4.9 ל-1,000 נפש.

השיעורים הגבוהים ביותר של בעלי הנזקקות מסוג 'עוני, קשיי הכנסה ותעסוקה' היו ביישובי הביניים (16.1 ל-1,000 נפש) ואילו השיעורים הנמוכים ביותר היו ביישובים מרכזיים מאוד (9.8 ל-1,000 נפש). לעומת זאת, שיעורי הנזקקות מסוג 'תפקוד לקוי של הורים או של ילדים/נוער' היו הגבוהים ביותר ביישובים פריפריאליים (35.2 ל-1,000 נפש) והנמוכים ביותר ביישובים מרכזיים מאוד (20.2 ל-1,000 נפש).

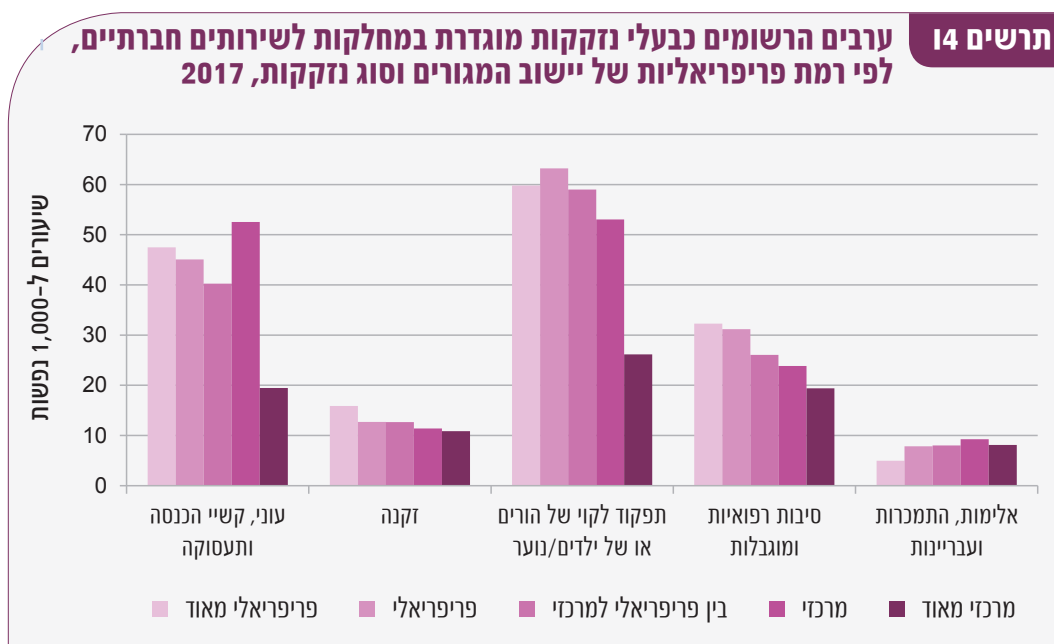
תרשים 4 יהודים ואחרים הרשומים כבעלי נזקקות מוגדרת במחלקות לשירותים חברתיים, לפי רמת פריפריאליות של יישוב המגורים וסוג נזקקות, 2017

באוכלוסייה הערבית, השיעורים הגבוהים ביותר של בעלי נזקקות מוגדרת היו מסוג 'תפקוד לקוי של הורים או של ילדים/נוער' (52.2 ל-1,000 נפש) ואחריהם 'עוני, קשיי הכנסה ותעסוקה' (39.2 ל-1,000 נפש), 'סיבות רפואיות ומוגבלות' (26.6 ל-1,000 נפש) ו'זקנה' (11.9 ל-1,000 נפש). השיעור הנמוך ביותר של בעלי נזקקות מוגדרת היה מסוג 'אלימות, התמכרות ועבריינות' (7.9 ל-1,000 נפש).

בהשוואה לכלל האוכלוסייה, בחינת האוכלוסייה הערבית מראה בבירור ששיעור בעלי הנזקקות המוגדרת היה גבוה באופן ניכר כמעט בכל סוגי הנזקקות ובמיוחד בסוג 'עוני, קשיי הכנסה ותעסוקה' (שיעור של 39.2 ל-1,000 נפש בקרב הערבים לעומת 17.7 ל-1,000 נפש בקרב כלל האוכלוסייה - גדול פי 2.2). פערים גדולים נמצאו גם בשיעורי הנזקקות מסוג 'תפקוד לקוי של הורים או של ילדים/נוער' (52.2 ל-1,000 נפש לעומת 31.3 ל-1,000 נפש, בהתאמה), 'סיבות רפואיות ומוגבלות' (26.6 ל-1,000 נפש לעומת 19.9 ל-1,000 נפש, בהתאמה), ו'אלימות, התמכרות ועבריינות' (7.9 ל-1,000 נפש לעומת 5.6 ל-1,000 נפש, בהתאמה).

השיעורים הגבוהים ביותר של בעלי הנזקקות מסוג 'עוני, קשיי הכנסה ותעסוקה' היו ביישובים מרכזיים (52.5 ל-1,000 נפש) ואילו השיעורים הנמוכים ביותר היו ביישובים מרכזיים מאוד (19.5 ל-1,000 נפש). שיעורי הנזקקות מסוג 'תפקוד לקוי של הורים או של ילדים/נוער' היו הגבוהים ביותר ביישובים פריפריאליים (63.2 ל-1,000 נפש) והנמוכים ביותר ביישובים מרכזיים מאוד (26.2 ל-1,000 נפש). לעומת זאת, בנזקקות מסוג 'אלימות, התמכרות ועבריינות', השיעורים הגבוהים ביותר היו ביישובים מרכזיים (9.2 ל-1,000 נפש) והשיעורים הנמוכים ביותר היו דווקא ביישובים פריפריאליים מאוד (5.0 ל-1,000 נפש).

פני החברה בישראל מס' 11 | פערים בין מרכז לפריפריה

חינוך והשכלה

5

פרק

עובדי הלמ"ס שהשתתפו בכתיבת פרק זה:

אביאל קרנצלר, אורי נפתלוביץ, אורית בראני, איריס מתתיהו, אסנת לנדאו, דוד מעגן, חיים פורטנוי, מיכל סלנסקי, מתן שוקרון, מתן שמלצר, סופי ארצב, עינת וייס, רומן זילברשלג

א. מבוא

חינוך והשכלה הם אבני דרך חשובות בחייו של הפרט. הם משפיעים על עיצוב תפיסת העולם, על מודעות חברתית ועל קבלת החלטות בתחום האישי והמקצועי. רמות החינוך וההשכלה עשויות להשפיע על פערים בין האוכלוסיות השונות, ועל עתידם, על פרנסתם ועל איכות חייהם של המשתייכים אליהן.

מדיניות החינוך בישראל שואפת לצמצם את הפערים ברמת ההשכלה בכלל האוכלוסייה כדי לסייע בצמצום פערים חברתיים.

בפרק זה ננסה לבחון את הקשר בין מאפיינים של מערכת החינוך, כגון הישגים ונשירה של תלמידים, הבדלים ברמות השכלה, עומס הוראה ושעות עבודה של עובדי הוראה, נכנסים להשכלה גבוהה ומקבלי תארים, לבין רמת הפריפריאליות של יישוב המגורים.

הנושאים הכלולים בפרק הם:

1. חינוך קדם-יסודי
2. חינוך יסודי ועל-יסודי
3. נשירה מבתי ספר
4. הישגים של תלמידי כיתות יב בבחינות הבגרות
5. עובדי הוראה
6. השכלה גבוהה
7. רמת השכלה

לפרק מצורפת תיבה: סטודנטים לתואר ראשון ברפואה (בתשע"ז) לפי רמת פריפריאליות של יישוב המגורים בעת סיום התיכון (גיל 18).

ב. מונחים, הגדרות והסברים

כללי

דרג חינוך: שלב בהתקדמות מלמידה בסיסית ללמידה מורכבת יותר. דרגי החינוך הם חינוך קדם-יסודי, חינוך יסודי, חינוך על-יסודי (חטיבת ביניים וחטיבה עליונה), חינוך על-תיכון (לא אקדמי) וחינוך גבוה.

חינוך עברי: מוסדות חינוך ששפת ההוראה בהם היא עברית.

פיקוח בחינוך העברי: חלוקה של מערכת החינוך העברי לשלושה סוגי פיקוח, בהתאם לזיקה לחינוך דתי: בחינוך היסודי – ממלכתי, ממלכתי-דתי וחרדי; בחינוך העל-יסודי – כללי, מינהל חינוך דתי וחרדי.

חינוך ערבי: מוסדות חינוך ששפת ההוראה בהם היא ערבית.

מגזר בחינוך הערבי: חלוקה של החינוך הערבי לארבעה מגזרים: ערבי, דרוזי, צ'רקסי ובדווי. לכל מגזר יש תוכנית לימודים ייחודית. מערכת זו כוללת את בתי הספר הרשמיים ואת בתי הספר הלא רשמיים שבפיקוח משרד החינוך, בתי הספר הממשלתיים ובתי הספר של סוכנות הסעד והתעסוקה במזרח ירושלים. המערכת אינה כוללת מוסדות פרטיים במזרח ירושלים שאינם בפיקוח משרד החינוך. הנתונים בפרסום הנוגעים ללימודים בגיל בית ספר אינם כוללים את אוכלוסיית ערביי ירושלים מאחר שחלקם לומדים במוסדות לימוד פרטיים, ולמ"ס אין מידע מפורט עליהם.

חינוך קדם-יסודי

חינוך קדם-יסודי (קודם: גני ילדים): דרג חינוך שהוא השלב הראשון של הלמידה המאורגנת וכולל מוסדות חינוך לילדים מגיל 3 ועד גיל בית ספר.

חינוך יסודי ועל-יסודי

חינוך יסודי: דרג חינוך הממשיך את החינוך הקדם-יסודי וכולל 6 שנות לימוד (כיתות א-ו) או 8 שנות לימוד (כיתות א-ח). בדרג זה מוקנות לתלמיד מיומנויות יסוד בקריאה, בכתיבה, בחשבון ועוד. הלמידה היא שיטתית, על פי מקצועות הלימוד. גיל 6 הוא גיל הכניסה לחינוך יסודי על פי חוק.

חינוך על-יסודי: דרג חינוך הממשיך את החינוך היסודי וכולל חטיבת ביניים וחטיבה עליונה.

נשירה מבתי ספר

תלמיד נושר: תלמיד נחשב לנושר אם עזב את הלימודים במהלך שנת הלימודים תשע"ז (2016/17) או במעבר לשנת הלימודים תשע"ח (2017/18).

לא הוגדרו כנושרים: תלמידים שעזבו את הלימודים במהלך שנת הלימודים תשע"ז (2016/17) אך חזרו בתשע"ח (2017/18), תלמידים שעזבו לימודים ושהו בחו"ל לפחות 100 ימים ברציפות וכן תלמידים שעברו מבית ספר אחד לאחר.

1 חשוב לציין כי חלק מבתי הספר החרדיים (חב"ד) נמצאים בפיקוח הממלכתי-דתי, ואילו בפיקוח החרדי יש מספר קטן של מוסדות לא חרדיים.

הישגים של תלמידי כיתות יב בבחינות הבגרות

אוכלוסייה: תלמידי כיתות יב בשנת תשע"ז (2016/17).

דרישות הסף של האוניברסיטאות: דרישות הקבלה ללימודים באוניברסיטאות הן זכאות לתעודת בגרות הכוללת לפחות 3 יחידות לימוד במתמטיקה ולפחות 4 יחידות לימוד באנגלית ובמקצוע נוסף. שיעור הנבחנים ברמה מוגברת: בחינות הבגרות ניתנות לפי מספר יחידות הלימוד בכל מקצוע, מהרמה הבסיסית הכוללת 1-3 יחידות לימוד ועד לרמה המוגברת הכוללת 4 יחידות או יותר.

עובדי הוראה

אוכלוסייה: עובדי הוראה (מורים בבתי ספר וגננות בחינוך הרשמי), לא כולל עובדי הוראה במוסדות פטור וגננות בחינוך המוכר שאינו רשמי.

שיעור אקדמאים מוסמכים: שיעור עובדי הוראה בעלי דרגת שכר² אקדמית ותעודת הוראה.

שיעור בעלי תואר שני: שיעור עובדי הוראה בעלי דרגת שכר תואר שני ומעלה.

ממוצע שנות ותק בהוראה: מספר שנות הוותק בהוראה המוכרות לצורכי שכר.

היקף גמולי השתלמות: הטבה בשכר לקידום ופיתוח מקצועי של עובדי הוראה המשתתפים בהשתלמות אחת לפחות במהלך השנה.

ציון פסיכומטרי: הציון הפסיכומטרי בקרב עובדי הוראה הושלם באמצעות קישור קובץ רב-שנתי שהוקם בלמ"ס עם קובץ הנבחנים בבחינה הפסיכומטרית והוגדר על פי הציון הגבוה ביותר לכל נבחן.

שעות עבודה שבועיות: סך כל שעות העבודה השבועיות של עובדי הוראה, כולל: שעות הוראה פרונטליות, שעות פרטניות, שעות שהייה, שעות ניהול, שעות ייעוץ חינוכי ושעות למילוי תפקידים אחרים בבית הספר.

ממוצע תלמידים/למורה: התקבל מחלוקת מספר התלמידים במספר עובדי הוראה.

ממוצע שעות עבודה/לתלמיד: התקבל מחלוקת מספר שעות העבודה הכולל של עובדי הוראה במספר התלמידים.

שיעור מורים חדשים: שיעור עובדי הוראה הוגדר על פי מופע ראשון של תעודת זהות בקובץ הנתונים הרב-שנתי.

שיעורי ניידות פנימיים (מעברי בית ספר): שיעור עובדי הוראה משנת 2017 שעברו לבית ספר אחר בשנה העוקבת (2018).

שיעורי עזיבת המערכת (2015): שיעור עובדי הוראה משנת 2015 שלא הופיעו בקבצים למשך 3 שנים (עד שנת 2018).

שכר חודשי ממוצע: סך כל ההכנסות ברוטו לשנה קלנדרית, שמקורן במשרות שכיר בהוראה, לפני ניכוי מיסים ותשלומי חובה לאדם, מחולק ב-12 חודשים.

2 הדרגה שלפיה מחושבת המשכורת, המותאמת על פי רוב לרמת השכלתם והכשרתם הפדגוגית של עובדי הוראה. יצוין כי לחלק מעובדי הוראה דרגות השכר האקדמיות הן "שוות ערך" ואינן משקפות בהכרח "תואר" אקדמי.

השכלה גבוהה

מוסד להשכלה גבוהה: מוסד לימודים שקיבל הכרה מהמועצה להשכלה גבוהה והוסמך להעניק תארים אקדמיים. כולל אוניברסיטאות, מכללות אקדמיות ומכללות אקדמיות לחינוך.

מסיימי תיכון: מי שלמדו בכיתה יב.

נכנסים להשכלה גבוהה: מי שהופיעו לראשונה בקובצי הנתונים של הסטודנטים לתואר ראשון במוסד להשכלה גבוהה (לא כולל האוניברסיטה הפתוחה).

סטודנט: תלמיד במוסד מוכר להשכלה גבוהה הלומד לקראת תואר אקדמי או תעודה אקדמית. לא נכללו תלמידים שביטלו הרשמתם עד למועד העדכון של הקובץ. הנתונים לא כוללים סטודנטים במוסדות לא אקדמיים אשר אינם מוכרים במועצה להשכלה גבוהה וסטודנטים בשלוחות של מוסדות לחינוך גבוה מחו"ל.

מקבל תואר/תעודה: כל מי שקיבל מן המוסדות להשכלה גבוהה תואר המוכר על ידי המועצה להשכלה גבוהה, כולל מי שקיבל תעודה שהלימוד לקראת קבלתה מותנה בתואר אקדמי. מי שקיבל שני תארים, או גם תואר וגם תעודה אקדמית בשנה הנסקרת, נספר פעם אחת בלבד – כמקבל תואר. מקבל תואר נחשב ככזה לאחר טקס הענקת התארים של אותה שנה.

תחום לימוד: הקבצה של מקצועות הלימוד במוסדות להשכלה גבוהה לפי התחום המדעי שאליו הם משתייכים. תחומי הלימוד המוצגים בפרק זה הם: מדעי הרוח הכלליים ותוכניות מיוחדות; שפות, ספרויות ולימודים רגיונליים; חינוך והכשרה להוראה; אומנויות ואמנות שימושית; מדעי החברה; עסקים ומדעי הניהול; משפטים; רפואה; מקצועות עזר רפואיים; מתמטיקה, סטטיסטיקה ומדעי המחשב; המדעים הפיזיקליים; המדעים הביולוגיים וחקלאות; הנדסה ואדריכלות.

מקצועות הייטק: מקצועות השייכים לתחומי הלימוד: מתמטיקה, סטטיסטיקה ומדעי המחשב, המדעים הפיזיקליים, המדעים הביולוגיים וחקלאות, הנדסה ואדריכלות.

ג. מקורות הנתונים

חינוך קדם יסודי, חינוך יסודי וחינוך על-יסודי

קובץ תלמידים של משרד החינוך.

נשירה

- א. קובץ תלמידים של משרד החינוך – בקובץ רשומים כל התלמידים הלומדים בבתי הספר של משרד החינוך (בחינוך היסודי, בחטיבת הביניים ובחטיבה העליונה), במוסדות לימוד המוגדרים 'רשמיים' – חינוך ממלכתי וממלכתי-דתי, ובמוסדות לימוד המוגדרים 'מוכרים שאינם רשמיים', הכוללים בעיקר חינוך חרדי.
- ב. קובץ תלמידים של משרד הכלכלה והתעשייה – בקובץ רשומים תלמידי כיתות ט-יב, הלומדים בבתי ספר לחניכים ובבתי ספר תעשייתיים שבפיקוח משרד הכלכלה והתעשייה, ומשלבים לימודים ועבודה.
- ג. קובץ תלמידי ישיבות – בקובץ רשומים תלמידי הישיבות הגבוהות והכוללים המתקצבים על ידי אגף מוסדות תורניים של משרד החינוך.

הישגים של תלמידי כיתות יב

- ד. קובץ תלמידי כיתות יב וקובץ נבחנים וזכאים לתעודת בגרות תשע"ז (2016/17) של משרד החינוך.
- ה. מרשם האוכלוסין.

עובדי הוראה

הנתונים מתבססים על ממצאי קובץ רב-שנתי של עובדי הוראה, שהוקם בלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, על סמך עיבוד מתוך הקבצים השנתיים של משרד החינוך וקבצים שנתיים מרשתות חינוך מוכר שאינו רשמי לשנים 2004–2018.

שכרם של עובדי הוראה: הנתונים על שכרם של עובדי הוראה (כולל מנהלי בתי ספר) מתבססים על עיבוד מיוחד מתוך קובץ הכנסות שהוקם בלמ"ס על בסיס דיווחי המעבידים לרשות המסים בישראל, ומכסה את כל משרות השכיר לשנים 2000–2016, בשילוב נתונים מינהליים על כוחות הוראה שנאספים בלמ"ס מדי שנה.

השכלה גבוהה

הנתונים על סטודנטים ומקבלי תארים מבוססים על עיבוד קובצי המוסדות להשכלה גבוהה בישראל. בקבצים מופיעים פרטי הלימודים במוסד האקדמי: התואר, מקצועות הלימוד ונתונים אקדמיים נוספים. הקבצים נאספים מדי שנה מהמוסדות להשכלה גבוהה. קובצי הסטודנטים במכללות האקדמיות לחינוך נאספו ממשרד החינוך עד שנת 2015, ומשנת 2016 הם נאספים מהמכללות האקדמיות לחינוך.

המקור לנתונים הדמוגרפיים הוא קובץ מרשם האוכלוסין. קובץ זה כולל (לגבי אזרחים ותושבים קבועים) בין השאר את הפרטים הדמוגרפיים הבאים: מין, שנת לידה, קבוצת אוכלוסייה ודת.

רמת השכלה, לפי רמת פריפריאליות

הנתונים מתבססים על סקר כוח אדם 2017.³

3 ראו: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה. סקר כוח אדם 2016. פרסום מס' 1723. ירושלים: המחבר.

ד. ממצאים עיקריים

1. חינוך קדם-יסודי

בשנת הלימודים תשע"ז (2016/17), ביקרו כ-486 אלף ילדים בגנים שבפיקוח משרד החינוך. מהם כ-383 אלף יהודים וכ-89 אלף ערבים.

ניתן לראות כי הנטייה להשאיר ילדים בני 6-7 בגני ילדים נפוצה פחות ביישובי הפריפריה מאשר ביישובי המרכז. כך למשל, 3.6% מהילדים בגני משרד החינוך ביישובים פריפריאליים מאוד הם בני 6-7, לעומת 5.4% ביישובים מרכזיים ו-4.7% ביישובים מרכזיים מאוד.

תופעה זו ניכרת במיוחד אצל היהודים.

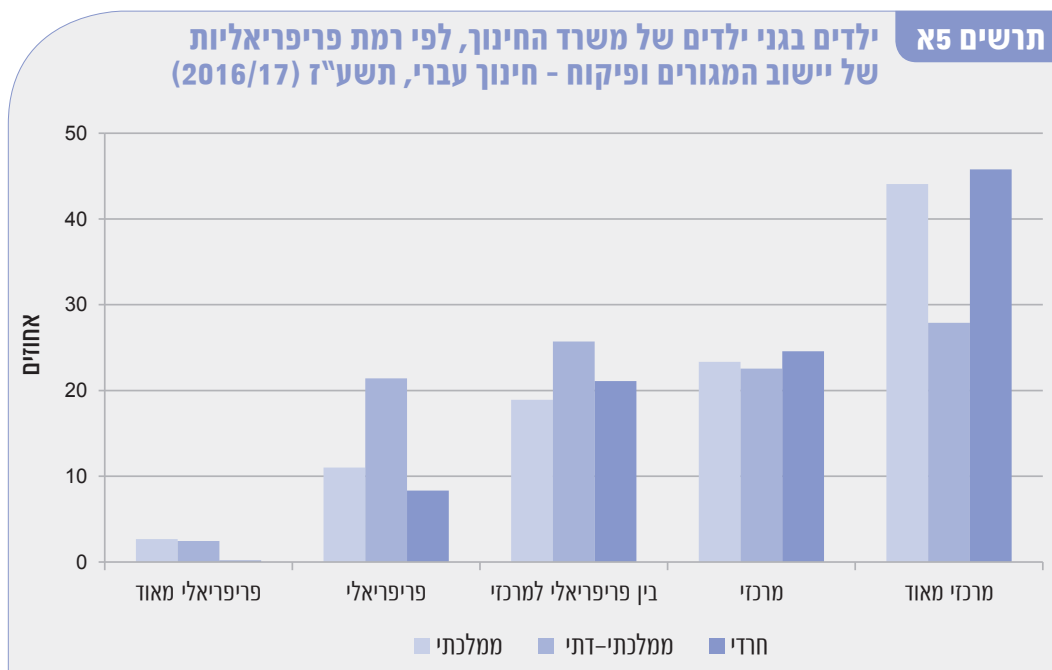
ילדים בגני ילדים של משרד החינוך, לפי גיל ורמת פריפריאליות של יישוב המגורים, תשע"ז (2016/17)

רמת פריפריאליות של יישוב המגורים						גיל
מרכזי מאוד	מרכזי	בין פריפריאלי למרכזי	פריפריאלי	פריפריאלי מאוד	סך הכל	
מספרים מוחלטים						
165,887	104,419	105,564	95,156	9,270	486,064	סך כולל(1)
51,543	32,034	32,888	29,792	2,927	150,512	עד 3
54,269	33,708	34,366	31,102	3,040	158,401	4
52,315	32,992	33,673	31,011	2,969	155,344	5
7,760	5,685	4,637	3,251	334	21,807	7-6
אחוזים						
100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	סך כולל
31.1	30.7	31.2	31.3	31.6	31.1	עד 3
32.7	32.3	32.6	32.7	32.8	32.6	4
31.5	31.6	31.9	32.6	32.0	31.8	5
4.7	5.4	4.4	3.4	3.6	4.5	7-6
100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	יהודים - סך הכל
31.2	30.7	31.3	31.6	31.1	31.2	עד 3
32.7	32.1	32.3	32.3	32.8	32.4	4
31.4	31.4	31.4	31.5	32.3	31.4	5
4.7	5.8	4.9	4.6	3.8	5.0	7-6
100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	ערבים - סך הכל
31.9	30.8	30.9	31.1	33.4	31.1	עד 3
32.8	33.7	33.4	33.1	32.6	33.3	4
33.4	33.1	33.4	33.7	31.0	33.5	5
1.9	2.5	2.2	2.1	3.0	2.2	7-6

(1) כולל ילדים הגרים ביישובים ללא שיוך פריפריאלי.

פיקוח ורמת פריפריאליות של יישוב המגורים

45.8% מהילדים בפיקוח החרדי, 44% מהילדים בפיקוח הממלכתי ו-27.9% מהילדים בפיקוח הממלכתי-דתי התגוררו ביישובים מרכזיים מאוד. יש מעט מאוד ילדים בפיקוח החרדי המתגוררים ביישובים פריפריאליים מאוד (0.19%).

2. חינוך יסודי ועל-יסודי

בשנת הלימודים תשע"ז (2016/17) למדו כ-1.7 מיליון תלמידים במערכת החינוך. בחינוך העברי למדו כ-1.288 מיליון תלמידים ובחינוך הערבי למדו כ-439 אלף תלמידים. בחינוך העברי 64.0% מהתלמידים התגוררו ביישובים מרכזיים ומרכזיים מאוד ו-14.8% ביישובים פריפריאליים ופריפריאליים מאוד. בחינוך הערבי 30.9% מהתלמידים התגוררו ביישובים מרכזיים ומרכזיים מאוד ו-46.2% מהתלמידים התגוררו ביישובים פריפריאליים ופריפריאליים מאוד.

תלמידים, לפי דרג חינוך, פיקוח ורמת פריפריאליות של יישוב המגורים, תשע"ז (2016/17)

רמת פריפריאליות של יישוב המגורים					סך הכל(1)		דרג חינוך/ פיקוח
מרכזי מאוד	מרכזי	בין פריפריאלי למרכזי	פריפריאלי	פריפריאלי מאוד	אחוזים	מספרים מוחלטים	
35.0	20.9	21.6	20.6	1.9	100.0	1,726,931	סך הכל
39.9	24.1	21.2	12.7	2.1	100.0	1,287,991	חינוך עברי
40.4	23.9	21.0	12.6	2.1	100.0	762,855	יסודי
41.5	24.5	18.9	12.2	2.9	100.0	396,293	ממלכתי
28.6	21.1	27.2	20.9	2.2	100.0	141,302	ממלכתי-דתי
45.9	24.8	20.8	8.2	0.3	100.0	225,260	חרדי
37.1	24.8	21.7	14.0	2.4	100.0	204,449	חטיבת ביניים
40.3	24.1	21.3	12.3	2.0	100.0	320,687	חטיבה עליונה
19.8	11.1	22.9	44.6	1.6	100.0	438,940	חינוך ערבי
23.1	10.7	22.0	42.5	1.7	100.0	246,352	יסודי
11.5	12.1	23.0	51.8	1.6	100.0	86,552	חטיבת ביניים
19.3	11.2	24.6	43.5	1.4	100.0	106,036	חטיבה עליונה

(1) כולל תלמידים הגרים ביישובים ללא שיוך פריפריאלי.

בכיתה א למדו כ-161 אלף תלמידים, כ-57% מהם התגוררו ביישובים מרכזיים ומרכזיים מאוד. בחינוך העברי, 64.2% מהתלמידים התגוררו ביישובים מרכזיים ומרכזיים מאוד בעוד שבחינוך הערבי 31.6% מהתלמידים התגוררו ביישובים מרכזיים ומרכזיים מאוד.

תלמידים בכיתה א, לפי מגזר, פיקוח ורמת פריפריאליות של יישוב המגורים, תשע"ז (2016/17)

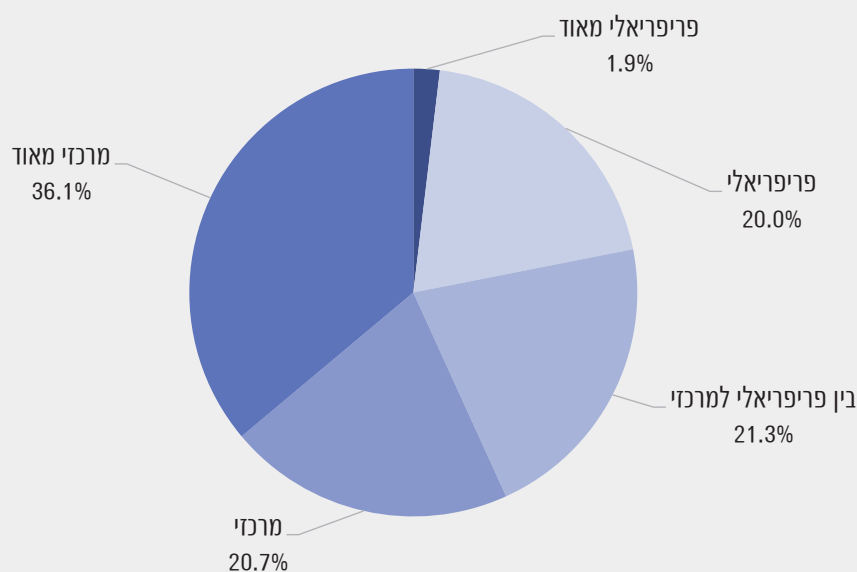
רמת פריפריאליות של יישוב המגורים					סך הכל(1)		דרג חינוך/ פיקוח
מרכזי מאוד	מרכזי	בין פריפריאלי למרכזי	פריפריאלי	פריפריאלי מאוד	אחוזים	מספרים מוחלטים	
36.1	20.7	21.3	20.0	1.9	100.0	161,369	סך הכל
40.6	23.6	21.0	12.8	2.0	100.0	123,084	חינוך עברי
42.3	23.8	19.1	12.0	2.8	100.0	67,440	ממלכתי
29.4	21.4	26.6	20.7	1.9	100.0	24,393	ממלכתי-דתי
45.6	25.0	20.8	8.3	0.3	100.0	31,251	חרדי
20.8	10.8	22.1	44.7	1.6	100.0	38,285	חינוך ערבי

(1) כולל תלמידים הגרים ביישובים ללא שיוך פריפריאלי.

5

תלמידים בכיתה א ורמת פריפריאליות של יישוב המגורים, תשע"ז (2016/17)

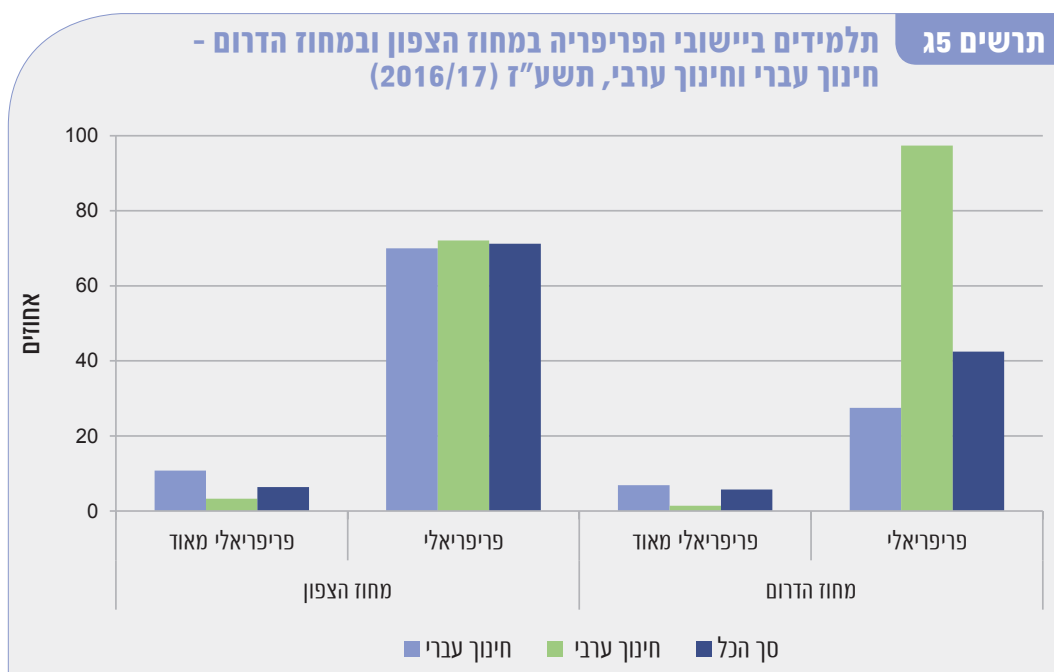
תרשים 15

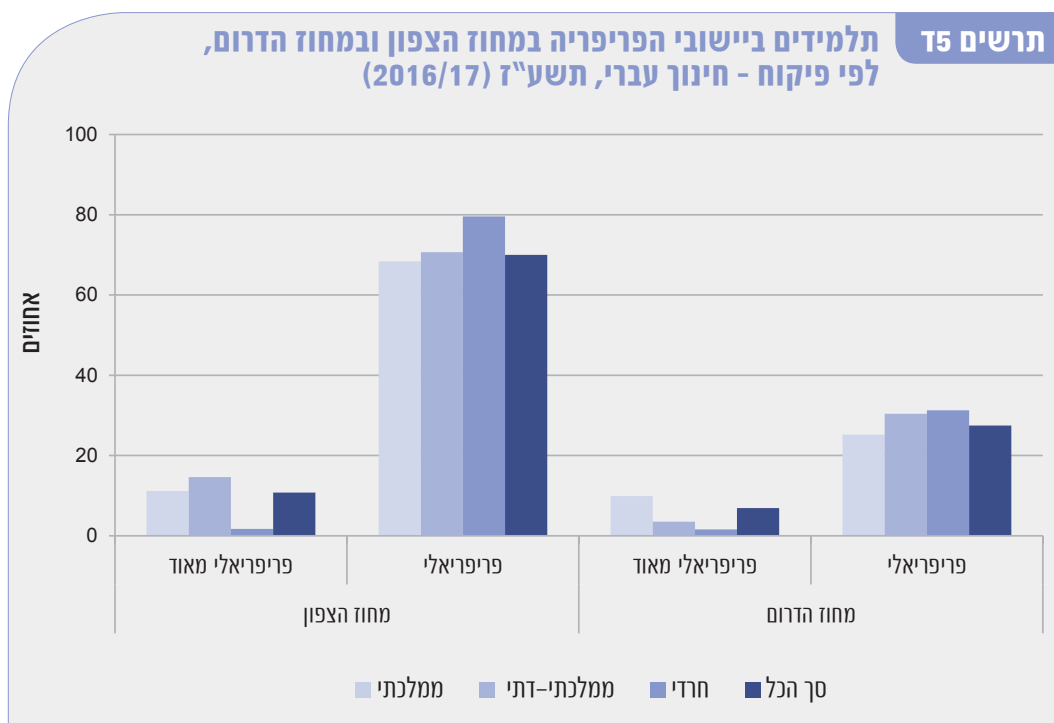
מחוז המגורים - מחוז הצפון ומחוז הדרום

בחינוך העברי, מתוך התלמידים שהתגוררו במחוז הצפון 70% התגוררו ביישובי הפריפריה בעוד שמתוך התלמידים שהתגוררו במחוז הדרום כרבע (27.5%) התגוררו ביישובי הפריפריה.

בחינוך הערבי, מתוך התלמידים שהתגוררו במחוז הצפון 72.1% התגוררו ביישובי הפריפריה בעוד שמתוך התלמידים שהתגוררו במחוז הדרום 97.4% התגוררו ביישובי הפריפריה.

מתוך התלמידים (חינוך עברי) הלומדים בפיקוח החרדי, במחוז הצפון 79.6% מתגוררים ביישובי הפריפריה ובמחוז הדרום 31.3% מתגוררים ביישובי הפריפריה.

3. נשירה מבתי ספר

חוק לימוד חובה קובע שכל ילד בישראל חייב להיות במסגרת חינוך, מגיל 3 ועד לסיום כיתה יב. החוק מטיל חובה על הורי הילד לרשום אותו למוסד החינוכי ולדאוג להופעתו הסדירה של הילד ללימודים עד לסיומם. החוק אוסר על המוסד שבו רשום תלמיד לסלקו מבלי לדאוג לו למסגרת לימודית חלופית.

רמת הנשירה מהווה מדד להצלחתם או לאי-הצלחתם של התלמידים בלימודים ולהצלחתה של מערכת החינוך להחזיק בתלמידיה.

אפיון הנושאים מסייע באיתור אוכלוסיות הנמצאות בסכנת נשירה, ובכך מאפשר למשרד החינוך לחזק אותן.

אפיון דפוסי הנשירה מציג תמונה של מסלולים אלטרנטיביים למסלול המקובל. **חלק מבני הנוער הנושאים עוברים ללמוד בישיבה, חלקם עוברים ללמוד במוסדות שבפיקוח משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, וחלקם יוצאים לעבוד. הנשירה ממסגרות לימוד של משרד החינוך יכולה לנבוע מאי-הצלחתו של התלמיד בלימודיו או מבחירתו במסלול אחר.**

בחלק זה יוצג הקשר שבין רמת הפריפריאליות של יישוב מגורי התלמיד ומאפייני בית הספר שבו הוא לומד, לבין אחוזי הנשירה בדרגות כיתה שונות. כמו כן, יוצג הקשר שבין מאפיינים אלו לבין מעבר התלמידים הנושאים למסגרות לימוד שאינן בפיקוח משרד החינוך.

נתוני הנשירה חושבו מסך כל התלמידים שהחלו ללמוד במוסדות של משרד החינוך בשנת הלימודים תשע"ז (2016/17).

בשנת תשע"ז (2016/17), שיעורי הנשירה בקרב בנים היו פי 2.6 מאשר בקרב בנות.

אחוז הנשירה בקרב תלמידים המתגוררים ביישובים פריפריאליים מאוד, נמוך לעומת אחוז הנשירה של תלמידים המתגוררים ביישובים מרכזיים מאוד (1.3% לעומת 2.3%, בהתאמה). בקרב תלמידי החינוך העברי בפיקוח הממלכתי, שיעור הנשירה נשמר ונע בין 1.1% ל-1.3% בכל רמת פריפריאליות. לעומת זאת, בחינוך החרדי ניכרת שונות בשיעור נשירת התלמידים לפי רמת הפריפריאליות של יישוב מגורי התלמיד. השיעור הגבוה ביותר נמדד ביישובים פריפריאליים: 5.9% וביישובים מרכזיים מאוד: 5.1%, לאחר מכן ביישובים מרכזיים: 4.4% וביישובים פריפריאליים מאוד: 4.0%.

גם בחינוך הערבי ניכרת שונות, ושיעור נשירת התלמידים נע בין 1.8% באזורי המגורים הפריפריאליים מאוד, ל-3.6% באזורי המגורים המרכזיים מאוד.

נשירת תלמידים מניחת ז-יב מבתי הספר שבפיקוח משרד החינוך, לפי תכונות נבחרות ומדד פריפריאליות של יישוב מאורי התלמיד, תשע"ז (2016/17) ובמעבר לתשע"ח (2017/18)

רמת פריפריאליות	כיתות	תלמידים בניחתות ז-יב - סך הכל				נשירה לפי מין			חינוך עברי			חינוך עברי	נשירה לפי פיקוח	נשירה	אחוזים		
		נשירה - נשים		נשירה - גברים		אחוזים	אחוזים	אחוזים	אחוזים	אחוזים	אחוזים					אחוזים	
		מספרים מוחלטים	מספרים מוחלטים	מספרים מוחלטים	מספרים מוחלטים												מספרים מוחלטים
תלמידים סך הכל	סך הכל	17,259	17,259	2.2	2.2	3.2	3.2	1.2	1.2	2.1	2.1	2.1	1.4	1.2	5.0	181,274	2.7
		7,557	7,557	1.9	1.9	2.4	2.4	1.3	1.3	1.5	1.5	1.5	1.2	1.0	3.0	95,709	3.0
		9,702	9,702	2.6	2.6	4.0	4.0	1.1	1.1	2.7	2.7	2.7	1.6	1.4	2.3	85,565	2.3
פריפריאלי מאד	סך הכל	203	203	1.3	1.3	1.7	1.7	0.9	0.9	1.2	1.2	1.2	1.3	1.1	4.0	3,145	1.8
		67	67	0.8	0.8	1.0	1.0	0.7	0.7	0.9	0.9	0.9	1.1	0.8	0.7	1,636	0.7
		136	136	1.8	1.8	2.4	2.4	1.2	1.2	1.5	1.5	1.5	1.6	1.4	3.0	1,509	3.0
פריפריאלי	סך הכל	3,866	3,866	2.3	2.3	3.3	3.3	1.3	1.3	1.9	1.9	1.9	1.6	1.2	5.9	91,627	2.6
		1,907	1,907	2.2	2.2	3.0	3.0	1.3	1.3	1.5	1.5	1.5	1.4	1.0	2.7	48,231	2.7
		1,959	1,959	2.5	2.5	3.7	3.7	1.2	1.2	2.4	2.4	2.4	1.9	1.5	2.5	43,396	2.5
בין פריפריאלי למרכזי	סך הכל	3,719	3,719	2.1	2.1	3.2	3.2	1.0	1.0	2.1	2.1	2.1	1.2	1.3	5.0	48,298	2.3
		1,698	1,698	1.9	1.9	2.7	2.7	1.0	1.0	1.5	1.5	1.5	1.0	1.1	2.8	24,988	2.8
		2,021	2,021	2.4	2.4	3.7	3.7	1.0	1.0	2.7	2.7	2.7	1.4	1.5	1.6	23,310	1.6
מרכזי	סך הכל	3,081	3,081	1.8	1.8	2.8	2.8	0.9	0.9	1.8	1.8	1.8	1.4	1.1	4.4	22,987	1.9
		1,315	1,315	1.5	1.5	2.1	2.1	0.9	0.9	1.4	1.4	1.4	1.0	1.0	2.3	12,138	2.3
		1,766	1,766	2.2	2.2	3.5	3.5	0.8	0.8	2.3	2.3	2.3	1.7	1.2	1.4	10,849	1.4
מרכזי מאוד	סך הכל	5,641	5,641	2.3	2.3	3.4	3.4	1.3	1.3	2.3	2.3	2.3	1.4	1.2	5.1	40,041	3.6
		2,048	2,048	1.6	1.6	2.0	2.0	1.3	1.3	1.6	1.6	1.6	1.3	1.1	2.5	2,235	2.5
		3,593	3,593	3.1	3.1	4.8	4.8	1.3	1.3	3.1	3.1	3.1	1.5	1.4	4.9	1,806	4.9
ללא שיוך	סך הכל	749	749	6.4	6.4	6.8	6.8	6.0	6.0	510	510	3.7	4.7	2.8	7.5	11,176	6.5
		522	522	7.7	7.7	6.6	6.6	8.8	8.8	278	278	3.2	4.1	3.3	0.0	6,481	7.9
		227	227	4.6	4.6	7.0	7.0	1.9	1.9	232	232	4.3	5.3	2.1	11.8	4,695	4.6

(1) כולל יישובים ללא מעמד מוניציפלי.

שיעור נשירת התלמידים בכיתות ז-יב קטן מ-2.2% ל-1.7% כאשר בודקים כמה תלמידים נושרים עברו ללמוד במסגרות לימוד חלופיות (בפיקוח משרד העבודה או בישיבות). 23.9% מכלל הנושרים עברו ללמוד במסגרות אלה.

30.8% מהבנים הנושרים עברו ללמוד במסגרות לימוד חלופיות, לעומת 5.3% בלבד מהבנות הנושרות.

בחינוך העברי רק 2.1% מכלל הנושרים המתגוררים באזורים פריפריאליים מאוד עברו ללמוד במסגרות לימוד חלופיות, לעומת 30.5% מכלל התלמידים הנושרים המתגוררים ביישובים מרכזיים מאוד. בחינוך הערבי המצב שונה: 66.7% מהתלמידים הנושרים המתגוררים באזורים פריפריאליים מאוד עברו ללמוד במסגרות לימוד חלופיות, לעומת 8.3% מכלל התלמידים הנושרים המתגוררים ביישובים מרכזיים מאוד.

בפיקוח החרדי נרשם השיעור הגבוה ביותר של תלמידים נושרים שעברו ללמוד במסגרות חלופיות, 45.2% מהתלמידים הנושרים המתגוררים ביישובים המרכזיים מאוד ו-38.7% מהתלמידים הנושרים המתגוררים ביישובים המוגדרים בין פריפריאליים למרכזיים.

בחינוך הערבי, 74.5% מהתלמידים הנושרים בחינוך הדרוזי והצ'רקסי, ומתגוררים ביישובים פריפריאליים מאוד עברו ללמוד במסגרות לימוד חלופיות.

תלמידי ניתוח ז-יב שנושה מנחי הספר שבפיקוח משרד החינוך, לפי מעבר למסגרות לימוד פורמלית(1) אחרת, זום חינוך, פיקוח ורמת פריפריאליות של יישוב מגורי התלמיד, תשע"ז (2016/17) ובמעבר לתשע"ח (2017/18)

תלמידים שנושרו ואינם לומדים במסגרות לימוד חלופיות	תלמידים שנושרו ועברו ללמוד במסגרות לימוד חלופיות						תלמידים שנושרו		סך הכל	פיקוח	סך הכל
	אחוז נשירה וטו	סך הכל	אחוז מהנשרים שעברו ללמוד בישיבות	אחוז מהנשרים שעברו ללמוד בתמ"ת	סך הנל - אחוז מהנשרים	סך הנל - מספרים מוחלטים	אחוזים	סך הנל			
1.7	13,128	16.8	7.1	23.9	4,131	2.2	17,259	777,823		סך הכל	
2.2	8,709	23.0	7.8	30.8	3,884	3.2	12,593	393,824		בנים	
1.2	4,419	0.0	5.3	5.3	247	1.2	4,666	383,999		בנות	
חינוך עברי											
1.2	143	2.1	0.0	2.1	3	1.2	146	12,321	סך הכל	פריפריאלי מאוחד	
1.1	110	0.0	0.0	0.0	0	1.1	110	10,161	ממלכתי		
1.3	25	0.0	0.0	0.0	0	1.3	25	1,882	ממ"ד	פריפריאלי	
2.9	8	27.3	0.0	27.3	3	4.0	11	278	חרדי		
1.5	1,154	14.2	7.6	21.8	322	1.9	1,476	76,113	סך הכל	פריפריאלי	
1.1	503	0.0	11.1	11.1	63	1.2	566	46,782	ממלכתי		
1.5	282	1.9	8.9	10.8	34	1.6	316	19,264	ממ"ד	פריפריאלי	
3.7	369	34.3	3.5	37.9	225	5.9	594	10,067	חרדי		
1.6	1,983	20.6	4.1	24.6	648	2.1	2,631	126,988	סך הכל	בין פריפריאלי למרכזי	
1.2	885	0.4	6.6	7.0	67	1.3	952	72,691	ממלכתי		
1.0	284	3.4	7.8	11.3	36	1.2	320	27,259	ממ"ד	מרכזי	
3.0	814	38.7	1.4	40.1	545	5.0	1,359	27,038	חרדי		
1.3	1,929	23.6	3.6	27.2	720	1.8	2,649	144,386	סך הכל	מרכזי	
1.0	893	0.2	5.7	5.9	56	1.1	949	89,830	ממלכתי		
1.2	287	1.0	7.6	8.6	27	1.4	314	23,202	ממ"ד	מרכזי	
2.4	749	44.7	1.3	46.0	637	4.4	1,386	31,354	חרדי		

תלמידי ניתוח ז-ב שגשגו משרד החינוך, לפי מעבר למסגרות לימוד פורמליות(1) אחרת, זום חינוך, פיקוח ורמת פריפריאליות של יישוב מגורי התלמיד, תשע"ז(17/2016) ונמעבר לתשע"ח(18/2017) (המשך)

תלמידי שגשגו ואינם לומדים במסגרות לימוד חלופיות	תלמידי שגשגו ועברו ללמוד במסגרות לימוד חלופיות						תלמידי שגשגו		סך הכל תלמידי ז-ב בריאות ז-ב	פיקוח	מרכז מאוד
	אחוז נשירה נטו	סך הכל	אחוז מהנשירים שעברו ללמוד בשינוי אחוז	אחוז מהנשירים שעברו ללמוד בתמ"ת	סך הכל - אחוז מהנשירים	סך הכל - מספרים מוחלטים	אחוזים	סך הכל			
1.6	3,819	27.6	2.9	30.5	1,678	2.3	5,497	236,231	סך הכל		
1.2	1,639	0.4	5.5	5.9	102	1.2	1,741	139,976	ממלכתי		
1.2	383	2.5	9.8	12.4	54	1.4	437	31,550	ממ"ד		
2.8	1,797	45.2	0.6	45.9	1,522	5.1	3,319	64,705	חרדי		
3.5	18	5.3	0.0	5.3	..	3.7	19	510	סך הכל	ללא שיוך פריפריאלי(2)	
2.8	10	0.0	0.0	0.0	0	2.8	10	351	ממלכתי		
4.7	5	0.0	0.0	0.0	0	4.7	5	106	ממ"ד		
5.7	3	25.0	0.0	25.0	..	7.5	4	53	חרדי		
חינוך ערבי											
0.6	19	-	66.7	66.7	38	1.8	57	3,145	סך הכל	פריפריאלי מאוד	
0.0	0	-	-	-	0	0.0	0	35	ערבי		
0.5	13	-	74.5	74.5	38	1.8	51	2,808	דרוזי וצ'רקסי		
2.0	6	-	0.0	0.0	0	2.0	6	302	בדוו		
2.1	1,945	-	18.6	18.6	445	2.6	2,390	91,627	סך הכל	פריפריאלי	
1.9	904	-	16.5	16.5	178	2.3	1,082	47,650	ערבי		
1.2	164	-	33.6	33.6	83	1.9	247	13,212	דרוזי וצ'רקסי		
2.9	877	-	17.3	17.3	184	3.4	1,061	30,765	בדוו		

תלמידים ריתות ז-ב שגישו מבתי הספר שבפיקוח משרד החינוך, לפי מעבר למסגרות לימוד פורמלית(1) אחרת, זום חינוך, פיקוח וזום פריפריאליות של יישוב מגורי התלמיד, תשע"ז (2016/17) ובמעבר לתשע"ח (2017/18) (המשך)

תלמידים שגישו ואינם לומדים במסגרות לימוד תלפיות	תלמידים שגישו ועברו ללימוד במסגרות לימוד תלפיות						תלמידים שגישו		סך הכל	סך הכל תלמידים ריתות ז-ב	פיקוח	
	אחוז אחוז נטו	סך הכל	אחוז מהגורמים שעברו ללימוד רישיות	אחוז מהגורמים שעברו ללימוד בתמ"ת	סך הכל - אחוז מהגורמים	סך הכל - מספרים מוחלטים	אחוזים	סך הכל				
1.9	909	-	16.5	16.5	179	2.3	1,088	48,298	סך הכל	סך הכול	בין פריפריאלי למרכזי	
1.9	893	-	16.6	16.6	178	2.2	1,071	47,735	ערבי			
0.0	0	-	-	-	0	0.0	0	20	דרוזי			
2.9	16	-	5.9	5.9	..	3.1	17	543	וצ'רקטי			
1.7	386	-	10.6	10.6	46	1.9	432	22,987	סך הכל	מרכזי		
1.7	384	-	10.7	10.7	46	1.9	430	22,886	ערבי			
0.0	0	-	-	-	0	0.0	0	5	דרוזי			
2.1	..	-	0.0	0.0	0	2.1	..	96	וצ'רקטי			
3.3	132	-	8.3	8.3	12	3.6	144	4,041	סך הכל	מרכזי מאוד		
3.2	129	-	7.9	7.9	11	3.5	140	3,996	ערבי			
0.0	0	-	-	-	0	0.0	0	..	דרוזי			
7.0	3	-	25.0	25.0	..	9.3	4	43	וצ'רקטי			
6.2	691	-	5.3	5.3	39	6.5	730	11,176	סך הכל	ללא שיוך		
2.5	..	-	0.0	0.0	0	2.5	..	81	ערבי	פריפריאלי(2)		
0.0	0	-	-	-	0	0.0	0	..	דרוזי			
6.2	689	-	5.4	5.4	39	6.6	728	11,094	וצ'רקטי			
		-							בדווי			

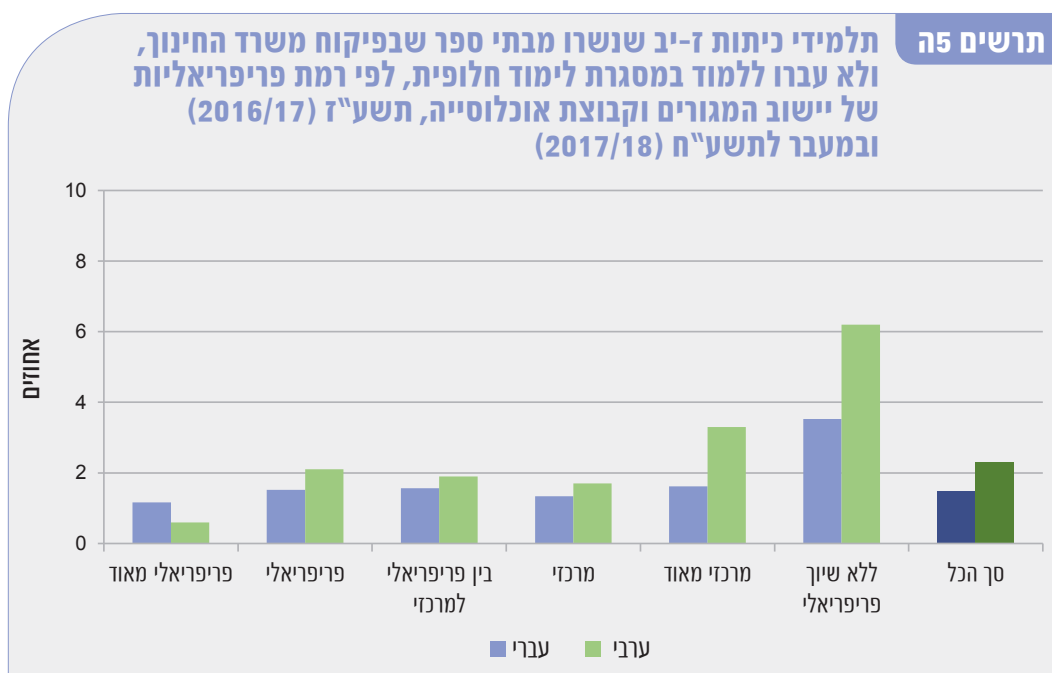
(1) מסגרות לימוד שעליהן יש רישום בלמע"ס. חשבו לציון כי ייתכן שיקיימות מסגרות לימוד אלטרנטיביות, שללמע"ס אין רישום על הילומרים בהן.

(2) כולל יישובים ללא מעמד מוניציפלי.

שיעור נשירת התלמידים בכיתות ז-יב (אלה שלא עברו ללמוד במוסדות לימוד חלופיים) גבוה יותר בחינוך הערבי (2.3%) מאשר בעברי (1.5%), למעט ביישובים הפריפריאליים מאוד, שבהם שיעור נשירת התלמידים בחינוך הערבי כפול (1.2% לעומת 0.6%, בהתאמה).

ניתן לראות כי ביישובים המרכזיים מאוד שיעור התלמידים שנשרו ולא עברו ללמוד במסגרות לימוד חלופיות הוא גבוה, הן בקרב תלמידי החינוך העברי (1.6%) והן בקרב תלמידי החינוך הערבי (3.3%).

שיעורי נשירה גבוהים נרשמו ביישובים שבהם רמת הפריפריאליות לא ידועה. בחינוך הערבי רוב התלמידים המתגוררים ביישובים אלה שייכים לפיקוח הבדווי.

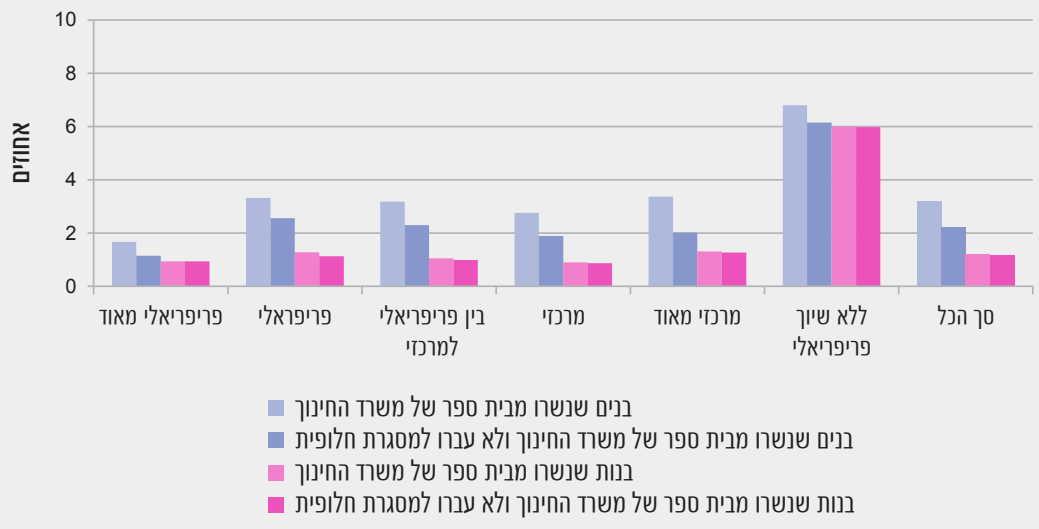
שיעור נשירת התלמידים בכיתות ז-יב גבוה יותר אצל בנים מאשר אצל בנות, בכל רמות הפריפריאליות של יישוב המגורים. גם לאחר ניכוי התלמידים הנושרים שעברו ללמוד במסגרות לימוד חלופיות, ניתן לראות ששיעור נשירת הבנים גבוה יותר.

בקרב הבנות ניתן לראות כי שיעורי הנשירה הגבוהים ביותר נמדדים ביישובים הנחשבים מרכזיים מאוד (1.3%). אחוז הבנות הנושרות העוברות ללמוד במוסדות לימוד חלופיים קטן מאוד, ולא ניכר בסך הכל של נשירת התלמידות. שיעור נשירת תלמידות בבתי הספר שבפיקוח משרד החינוך הוא 1.2%, גם כאשר מפחיתים את התלמידות שעברו ללמוד במוסדות לימוד חלופיים.

בקרב הבנים שיעור המעבר למסגרות לימוד חלופיות גבוה יותר, ומקטין את נשירת התלמידים מ-3.2% ל-2.2%. מעבר זה ניכר בעיקר ביישובי מגורים מרכזיים מאוד, שם שיעור הנשירה מצטמצם מ-3.4% תלמידים נושרים, ל-2.0% תלמידים נושרים.

תרשים 15

תלמידי כיתות ז-יב שנשרו מבתי ספר שבפיקוח משרד החינוך, ומעבר למסגרת לימוד חלופית, לפי מין ורמת פריפריאליות של יישוב המגורים, תשע"ז (2016/17) ובמעבר לתשע"ח (2017/18)

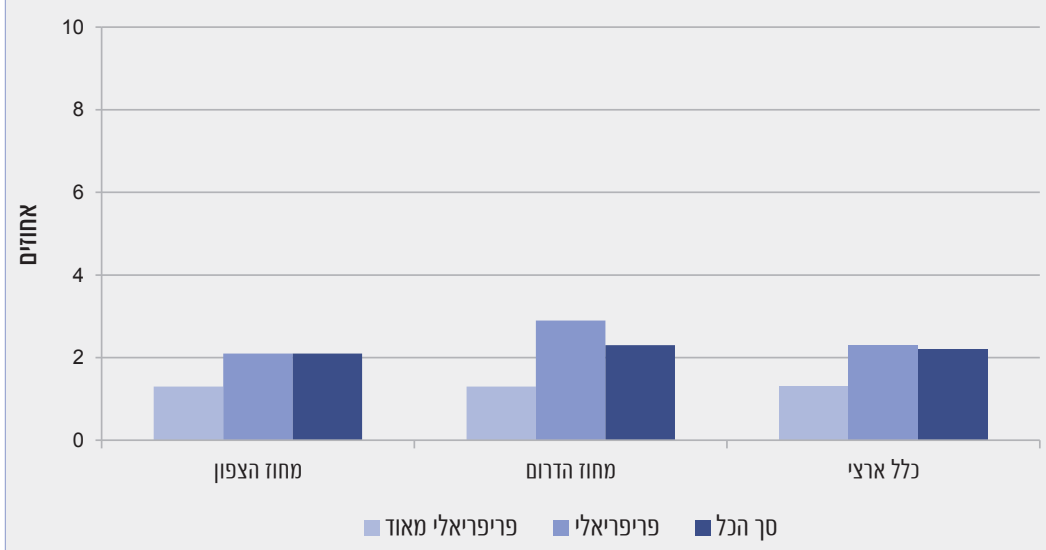

ביישובים הפריפריאליים מאוד לא ניכר הבדל בין מחוז הצפון למחוז הדרום בשיעורי הנשירה (2.1% לעומת 2.3%, בהתאמה).

לעומת זאת, ביישובים הפריפריאליים, שיעור הנשירה במחוז הדרום גבוה משיעור הנשירה במחוז הצפון (2.9% לעומת 2.1%, בהתאמה).

תרשים 15

תלמידי כיתות ז-יב שנשרו מבתי ספר שבפיקוח משרד החינוך, ביישובי הפריפריה במחוז הצפון ובמחוז הדרום, תשע"ז (2016/17) ובמעבר לתשע"ח (2017/18)

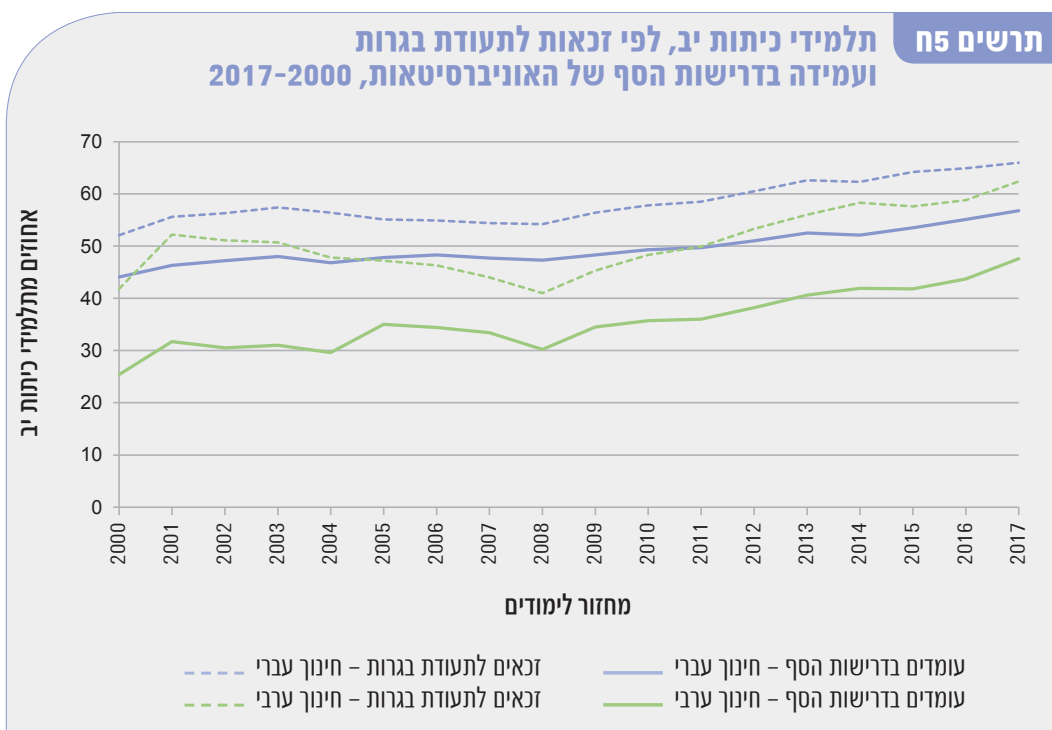
4. הישגים של תלמידי כיתות יב בבחינות הבגרות

חינוך עברי וחינוך ערבי

בחינות הבגרות הן השלב הסופי והמסכם של הלימודים בבית הספר התיכון, ותעודת הבגרות המוענקת לתלמידים שעמדו בבחינות נועדה לאפשר להם המשך לימודים במוסדות להשכלה גבוהה ובמוסדות על-תיכוניים אחרים.

ב-2017 (מחזור לימודים תשע"ז) ניגשו לבחינות הבגרות 85.9% מתלמידי כיתות יב. בשנה זו נמשכה מגמת העלייה בשיעור הזכאות לתעודת בגרות שנצפתה בשנים האחרונות. בחינוך הערבי מגמה זו הייתה בולטת: מ-58.8% בשנת 2016 ל-62.4% ב-2017 (לעומת החינוך העברי: 64.9% ב-2016 ו-66.0% ב-2017).

כמו כן, חלה עלייה גם בשיעורי העומדים בדרישות הסף של האוניברסיטאות: מ-55.1% ב-2016 ל-56.8% ב-2017 בחינוך העברי, ומ-43.7% ל-47.6%, בהתאמה, בחינוך הערבי. התלמידים שעמדו בדרישות הסף של האוניברסיטאות הם המועמדים הפוטנציאליים העיקריים להמשך לימודים במוסדות להשכלה גבוהה.

רוב תלמידי יב הלומדים בחינוך העברי התגוררו ביישובים מרכזיים או מרכזיים מאוד (אשכולות 4-5 במדד הפריפריאליות) ומיעוטם ביישובים פריפריאליים מאוד (אשכול 1 במדד). בדיקה של המדדים העיקריים של בחינות הבגרות בחינוך העברי לפי רמת פריפריאליות של יישוב המגורים מלמדת כי שיעור הזכאים לבגרות ביישובי המרכז נמוך יותר מאשר ביישובי הפריפריה. נתונים אלה משקפים את העובדה ששיעורי ההצלחה בבחינות הבגרות קשורים יותר למשתנים כגון שיעור התושבים החרדים ביישוב ורמתו החברתית-כלכלית, ופחות למידת קרבתו של היישוב למרכז הפעילות הכלכלית.

כך לדוגמה, יישובי המרכז כירושלים ובני-ברק (דירוג 5 במדד הפריפריאליות), מאופיינים בשיעור גבוה של אוכלוסייה חרדית שמרבית תלמידיה אינם ניגשים לבחינות הבגרות. ניתן לראות כי לאחר ניכוי תלמידי הפיקוח החרדי מבין תלמידי כיתות יב, יש עלייה בשיעורי הזכאים לתעודת בגרות ובשיעור העומדים בדרישות הסף של האוניברסיטאות, ככל שיישוב המגורים מרכזי יותר (לוח 5.6).

תלמידי כיתות יב - נבחנים בבחינות הבגרות, זכאים לתעודת בגרות ועומדים בדרישות הסף של האוניברסיטאות, לפי רמת פריפריאליות של יישוב המגורים ופיקוח - חינוך עברי, 2017

מהם: בפיקוח ממלכתי ומינהל חינוך דתי				תלמידי כיתות יב				רמת פריפריאליות
עמדו בדרישות הסף של האוניברסיטאות	זכאים לתעודת בגרות	נבחנים בבחינות הבגרות	סך הכל	עמדו בדרישות הסף של האוניברסיטאות	זכאים לתעודת בגרות	נבחנים בבחינות הבגרות	סך הכל	
אחוזים			מספרים מוחלטים	אחוזים			מספרים מוחלטים	חינוך עברי - סך הכל(1) פריפריאלי מאוד פריפריאלי בין פריפריאלי למרכזי מרכזי מרכזי מאוד
68.6	78.7	94.5	72,784	56.8	66.0	83.1	90,026	
61.5	72.3	94.8	1,827	60.8	71.6	94.3	1,856	
64.5	75.6	94.6	10,266	59.1	71.0	90.4	11,359	
64.1	76.1	94.6	15,634	54.5	65.8	87.0	18,911	
71.9	80.8	95.0	17,906	60.4	69.0	83.8	21,753	
71.1	80.4	94.1	27,100	54.8	62.5	77.7	36,083	

(1) כולל תלמידים הגרים ביישובים ללא שיוך פריפריאלי.

לעומת החינוך העברי, רוב תלמידי יב בחינוך הערבי גרים ביישובים פריפריאליים. היישובים הפריפריאליים המובילים במספר תלמידי יב הם היישוב הבדווי רהט עם 1,047 תלמידים, וטמרה עם 615 תלמידים. גם בקרב תלמידי החינוך הערבי נמצא קשר שלילי בין רמת הפריפריאליות של יישוב המגורים לבין ההצלחה בבחינות הבגרות. ככל שהיישוב פריפריאלי יותר, כך עלו שיעורי הזכאים לתעודת בגרות ושיעורם של אלה מהם שעמדו בדרישות הסף של האוניברסיטאות. שיעורי הזכאות הגבוהים ביותר נמצאו ביישובים הפריפריאליים מאוד (76.7%), ואילו שיעורי הזכאות הנמוכים ביותר נמצאו ביישובים המרכזיים מאוד (51.5%). הערים המובילות במספר תלמידי יב הלומדים בחינוך הערבי באשכול היישובים המרכזיים מאוד הן רמלה ותל אביב-יפו, עם 250 ו-223 תלמידים, ושיעורי זכאות לבגרות של 66% ו-44%, בהתאמה.

תלמידי כיתות יב - נבחנים בבחינות הבגרות, זכאים לתעודת בגרות ועומדים בדרישות הסף של האוניברסיטאות, לפי רמת פריפריאליות של יישוב המגורים - חינוך ערבי, 2017

תלמידי כיתות יב				רמת פריפריאליות
עומדים בדרישות הסף של האוניברסיטאות	זכאים לתעודת בגרות	נבחנים בבחינות הבגרות	סך הכל	
אחוזים				מספרים מוחלטים
47.6	62.4	95.6	26,196	חינוך ערבי - סך הכל(1)
61.1	76.7	97.7	434	פריפריאלי מאוד
49.0	63.9	96.3	13,255	פריפריאלי
48.7	61.7	95.3	7,360	בין פריפריאלי למרכזי
47.1	64.7	96.5	3,340	מרכזי
36.4	51.5	80.1	522	מרכזי מאוד

(1) כולל תלמידים הגרים ביישובים ללא שיוך פריפריאלי.

מין⁴

הפערים בין בנות לבנים בשיעורי הזכאות לתעודת בגרות מצטמצמים ככל שיישוב המגורים מרכזי יותר. ביישובים מרכזיים מאוד שיעור הבנות הזכאיות לתעודת בגרות גבוה ב-9.4 נקודות משיעור הבנים הזכאים, ושיעור הבנות העומדות בדרישות הסף של האוניברסיטאות גבוה ב-9.3 משיעור הבנים. לעומת זאת, ביישובים פריפריאליים מאוד, הפער לטובת הבנות מזנק ל-13.3 נקודות באחוז הזכאים לתעודת בגרות, ולפער של 15.3 באחוז בעלי תעודת בגרות העומדים בדרישות הסף של האוניברסיטאות.

תלמידי כיתות יב - נבחנים בבחינות הבגרות, זכאים לתעודת בגרות ועומדים בדרישות הסף של האוניברסיטאות, לפי רמת פריפריאליות של יישוב המגורים ומין, 2017

5.8 תוצאה

תלמידי כיתות יב(1)				רמת פריפריאליות
עומדים בדרישות הסף של האוניברסיטאות	זכאים לתעודת בגרות	נבחנים בבחינות הבגרות	סך הכל	
אחוזים				
63.1	74.4	94.8	98,980 מספרים מוחלטים	סך הכל(2)
				פריפריאלי מאוד
53.5	66.2	94.2	1,083	בנים
68.8	79.5	96.4	1,178	בנות
				פריפריאלי
47.8	60.5	94.1	11,613	בנים
63.6	77.3	97.0	11,908	בנות
				בין פריפריאלי למרכזי
52.4	64.2	93.4	11,354	בנים
65.8	78.6	96.3	11,640	בנות
				מרכזי
62.7	72.8	94.0	10,605	בנים
73.4	83.8	96.5	10,641	בנות
				מרכזי מאוד
65.8	75.2	92.4	13,981	בנים
75.1	84.6	95.3	13,641	בנות

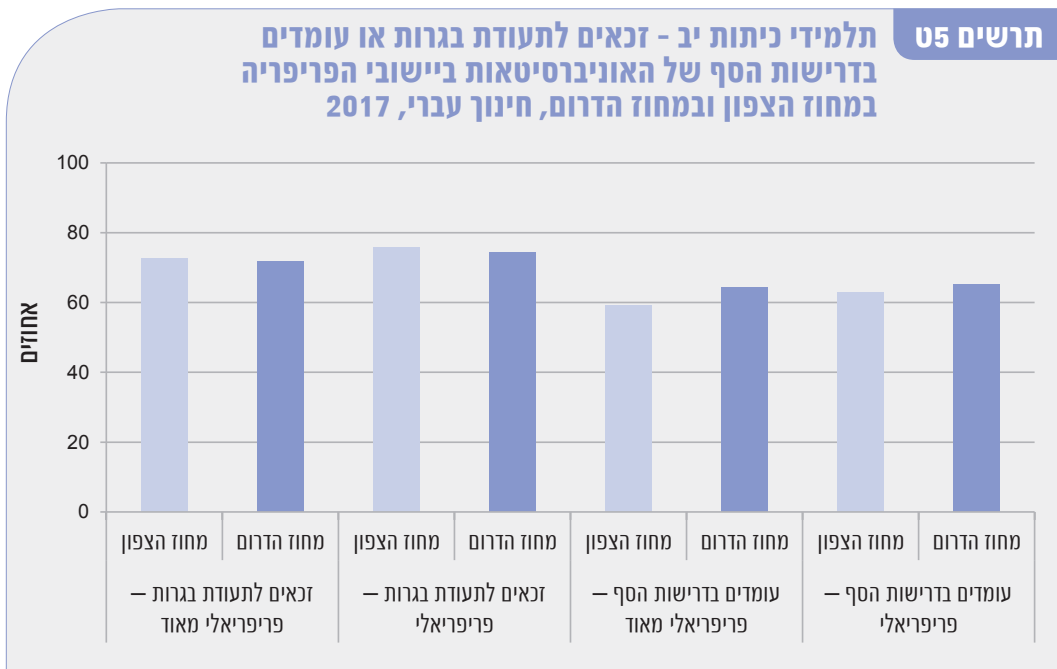
(1) ללא תלמידי הפיקוח החרדי.

(2) כולל תלמידים הגרים ביישובים ללא שיוך פריפריאלי.

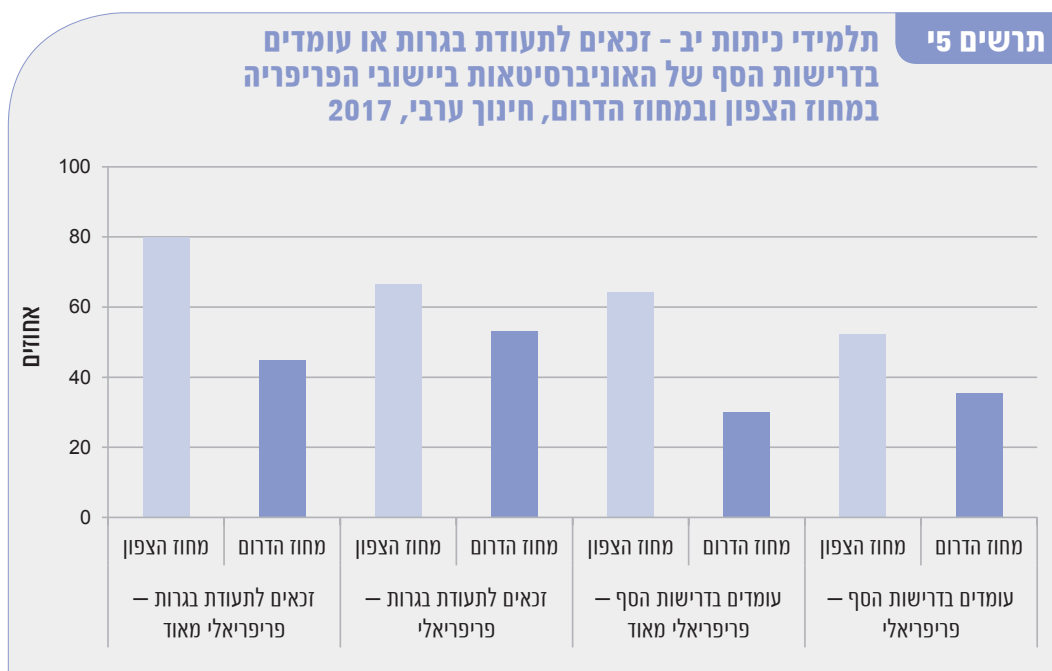
4 הממצאים שיוצגו מכאן והלאה בנושא בגרויות אינם כוללים את הפיקוח החרדי.

מחוז המגורים - מחוז הצפון ומחוז הדרום

השוואה בין מחוז הצפון למחוז הדרום, לא מצביעה על הבדלים משמעותיים בחינוך העברי בשיעורי הזכאות לבגרות ביישובים פריפריאליים או פריפריאליים מאוד. שיעור בעלי תעודת בגרות העומדים בדרישות הסף של האוניברסיטאות גבוה במעט בקרב המתגוררים ביישובי הדרום לעומת יישובי הצפון. פער זה עומד על כ-5% ביישובים פריפריאליים מאוד.

בחינוך הערבי, לעומת זאת, קיימים הבדלים ניכרים לטובת התלמידים המתגוררים ביישובי הצפון. הן ביישובים הפריפריאליים והן ביישובים הפריפריאליים מאוד, שיעורי הזכאות לתעודת בגרות ושיעורי העומדים בדרישות הסף של האוניברסיטאות בקרב התלמידים המתגוררים ביישובי הצפון גבוהים יותר באופן משמעותי לעומת המתגוררים ביישובי הדרום. הפער גדול יותר בקרב תלמידים המתגוררים ביישובים פריפריאליים מאוד – ועומד על יותר מ-30% לטובת יישובי הצפון. ביישובים פריפריאליים הפער אומנם קטן יותר, אך עדיין משמעותי, ועומד על 13%-17%.

היבחנות מוגברת

היבחנות ברמה מוגברת מהווה אינדיקטור להישגיות של התלמיד ולרמתה הכוללת של תעודת הבגרות. בשנים האחרונות קיימת מגמה המצביעה על אחוזים גבוהים יותר מתלמידי החינוך העברי לעומת הערבי הנבחנים ברמה מוגברת (4 ו-5 יחידות לימוד) במקצועות מתמטיקה ואנגלית. מגמה זו נמשכה גם בשנת 2017. מבין תלמידי כיתות יב בחינוך העברי, 38.3% נבחנו ברמה מוגברת במתמטיקה, ו-75.0% ברמה מוגברת באנגלית, בהשוואה ל-26.3% ו-55.3% בחינוך הערבי, בהתאמה. ברמת ארבע יחידות לימוד במתמטיקה הפער קטן יותר לעומת רמת חמש יחידות לימוד. ברמת ארבע יחידות לימוד באנגלית יש אומנם אחוז גבוה יותר של נבחנים בקרב תלמידי החינוך הערבי, אך ברמת חמש יחידות לימוד מדובר בפער של כ-30 נקודות לטובת החינוך העברי.

בחינוך העברי, קיים קשר חיובי בין המרחק מהמרכז של היישובים שבהם מתגוררים התלמידים, לבין היבחנות ברמת לימוד גבוהה יותר. תלמידים שהתגוררו ביישובים מרכזיים מאוד, נבחנו באחוזים גבוהים יותר ברמת חמש יחידות לימוד, בשני המקצועות, לעומת אלו שהתגוררו ביישובים פריפריאליים. לעומת זאת, קיימים אחוזי היבחנות דומים ברמת ארבע יחידות לימוד במתמטיקה בין היישובים השונים, ואילו ברמת ארבע יחידות לימוד באנגלית קיים קשר הפוך.

בחינוך הערבי, ככל שיישוב המגורים היה רחוק יותר מהמרכז, כך נצפו אחוזי היבחנות גבוהים יותר הן ברמת ארבע יחידות לימוד והן ברמת חמש יחידות, בשני המקצועות.

תלמידי כיתות יב שנבחנו ברמה מוגברת במתמטיקה ובאנגלית, לפי רמת פריפריאליות של יישוב המגורים, חינוך עברי וערבי, 2017

טווח 5.9

מהם:						תלמידי כיתות יב - סך הכל(1)	
נבחנו ברמה מוגברת באנגלית			נבחנו ברמה מוגברת במתמטיקה				
5 יחידות לימוד	4 יחידות לימוד	סך הכל	5 יחידות לימוד	4 יחידות לימוד	סך הכל		
אחוזים			אחוזים			מספרים מוחלטים	
41.5	28.3	69.8	16.2	19.0	35.1	98,980	תלמידי כיתות יב - סך כולל(1)
49.6	25.4	75.0	18.5	19.9	38.3	72,784	חינוך עברי - סך הכל
40.7	30.2	70.9	10.3	16.0	26.3	1,827	פריפריאלי מאוד
40.4	31.6	72.0	15.2	20.1	35.3	10,266	פריפריאלי
42.0	29.1	71.1	15.3	19.0	34.3	15,634	בין פריפריאלי למרכזי
53.6	24.5	78.0	20.5	20.2	40.7	17,906	מרכזי
55.4	21.3	76.7	20.8	20.2	41.0	27,100	מרכזי מאוד
19.0	36.3	55.3	9.9	16.5	26.3	26,196	חינוך ערבי - סך הכל
26.5	43.6	70.1	17.7	22.6	40.3	434	פריפריאלי מאוד
20.3	37.2	57.5	11.1	16.9	28.0	13,255	פריפריאלי
18.0	37.2	55.2	9.5	16.2	25.7	7,360	בין פריפריאלי למרכזי
20.0	34.2	54.2	8.8	16.7	25.5	3,340	מרכזי
16.1	24.3	40.4	2.9	13.4	16.3	522	מרכזי מאוד

(1) ללא תלמידי הפיקוח החרדי.

5. עובדי הוראה

בשנת 2017 היו עובדי הוראה בבתי הספר ובגני הילדים בישראל, מהם 128,334 עובדי הוראה יהודים, 32,296 מוסלמים, 4,622 נוצרים ו-3,228 דרוזים.

רמת השכלה של עובדי הוראה

במקביל לעלייה בשיעור האקדמאים במערכת החינוך, חלה עלייה בשיעורם של עובדי הוראה בעלי תואר שני ומעלה. שיעורם בכלל המערכת עלה מ-17.3% בשנת 2002 ל-31.2% בשנת 2017.

שיעורם של עובדי הוראה אקדמאים מוסמכים, גבוה יותר ביישובים פריריאליים לעומת יישובים מרכזיים (85.6% לעומת 75.4%, בהתאמה).

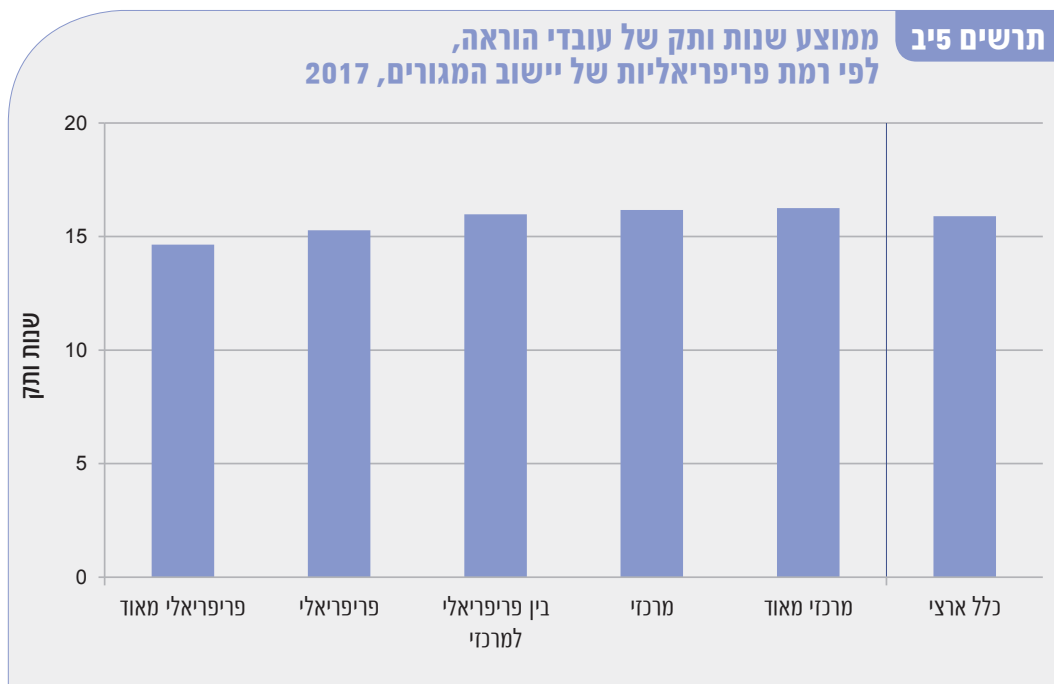
אין הבדלים ניכרים בשיעורם של עובדי הוראה בעלי תואר שני בין מרכז לפריפריה, למרות ששיעורם מעט גבוה יותר ביישובים מרכזיים.

תרשים 5יא עובדי הוראה אקדמאים מוסמכים ובעלי תואר שני, לפי רמת פריריאליות של יישוב המגורים, 2017

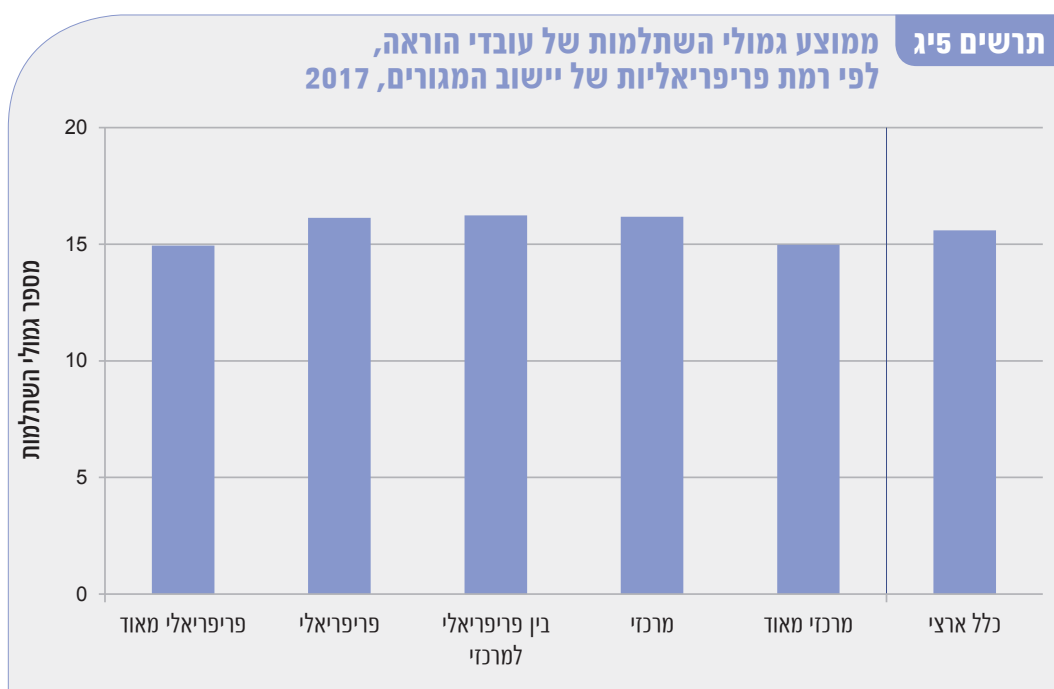

ותק וגמולי השתלמות

ממוצע שנות הוותק בהוראה גבוה יותר ביישובים מרכזיים (מעל 16 שנים) לעומת יישובים פריפריאליים (14.7 שנים ביישובים פריפריאליים מאוד ו-15.3 שנים ביישובים פריפריאליים).

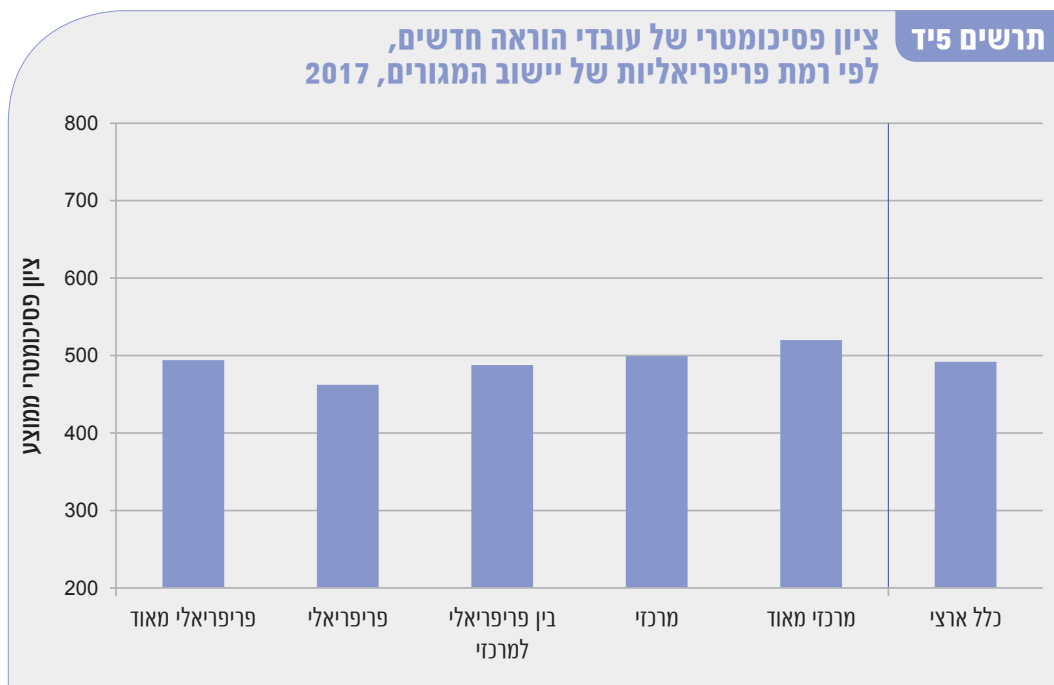
היקף גמולי ההשתלמות של עובדי הוראה נמוך יותר ביישובי הקצה (מרכזיים מאוד ופריפריאליים מאוד) – בממוצע 15 גמולי השתלמות לעומת מעל 16 ביישובים אחרים.

ציון פסיכומטרי של עובדי הוראה חדשים

הציון הפסיכומטרי של עובדי הוראה חדשים בכלל המערכת עלה מכ-486 נקודות במוצע בשנים 2000-2002 לכ-515 נקודות במוצע בשנים 2015-2017, עלייה של 29 נקודות.

הממוצע הפסיכומטרי של עובדי הוראה חדשים גבוה יותר ביישובים מרכזיים לעומת יישובים פריפריאליים (520 נקודות ביישובים מרכזיים מאוד לעומת 494 נקודות ביישובים פריפריאליים מאוד).

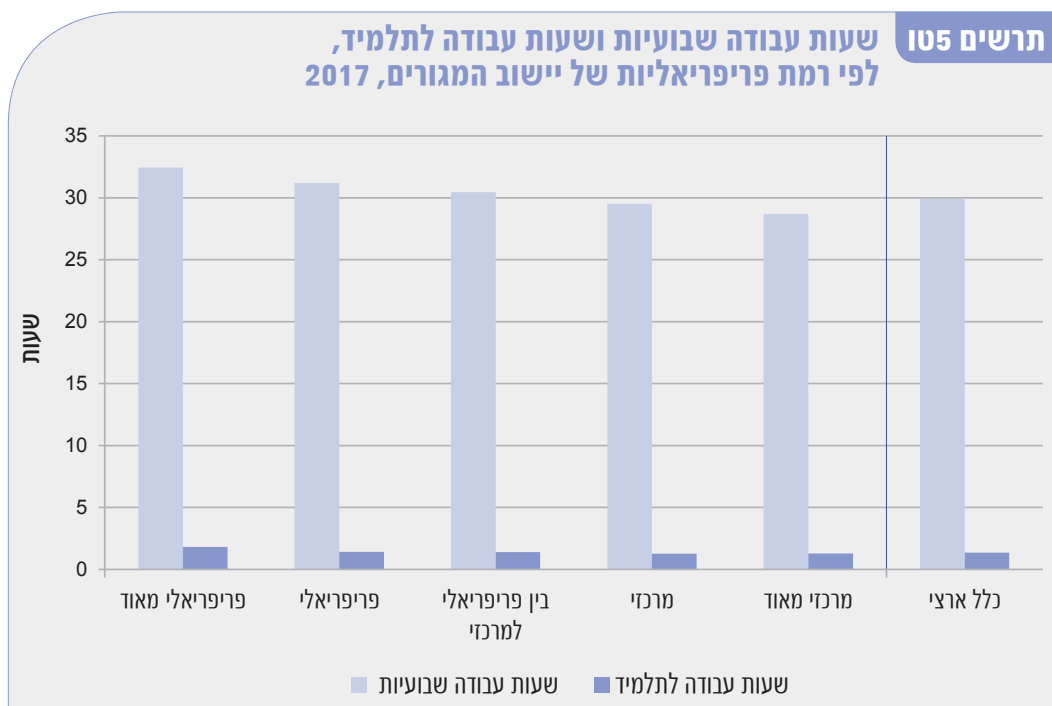

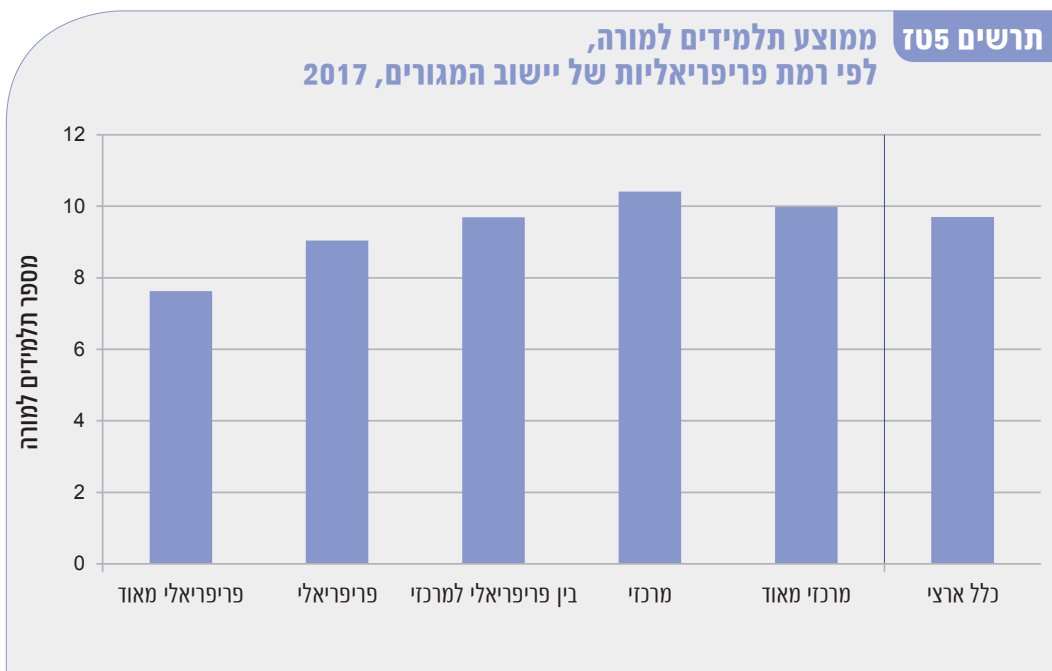
עומס הוראה ושעות עבודה

היקף שעות העבודה השבועיות של עובדי הוראה גדל בכלל המערכת מ-20.9 שעות בממוצע לשבוע בשנת 2002 ל-26.7 שעות בממוצע לשבוע בשנת 2017.

היקף שעות העבודה של עובדי הוראה גבוה יותר ביישובים פריפריאליים לעומת יישובים מרכזיים (32.5 לעומת 28.7, בהתאמה).

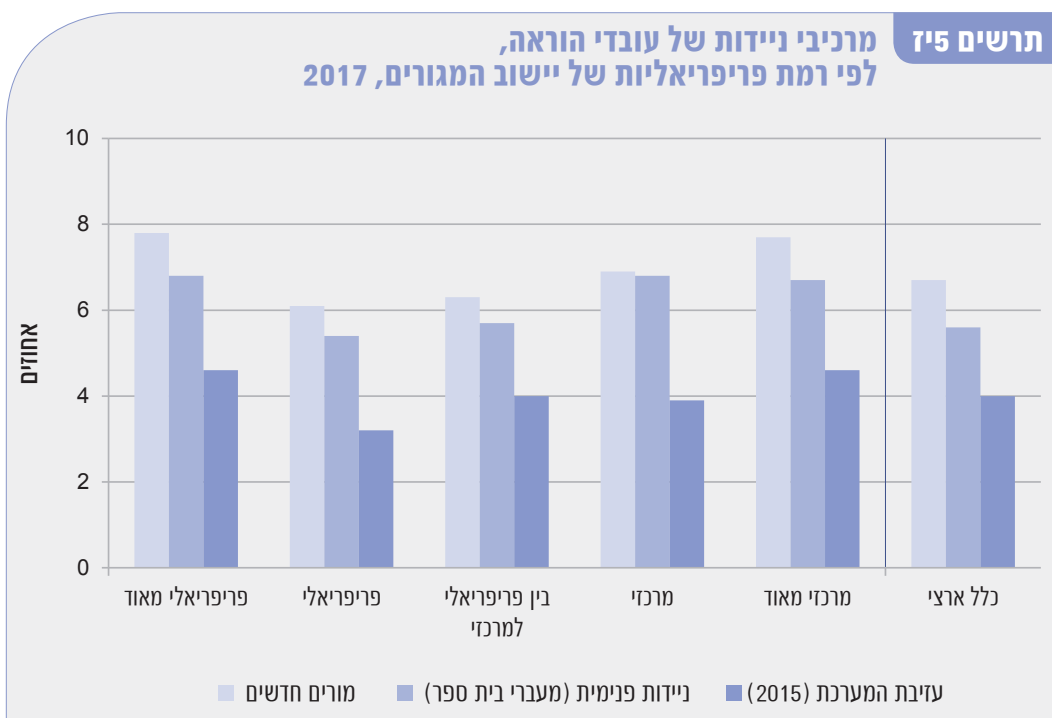
היחס בין מספר התלמידים לכל מורה גבוה יותר ביישובים מרכזיים לעומת יישובים פריפריאליים (10.0 לעומת 7.6, בהתאמה). לעומת זאת, מספר שעות העבודה לכל תלמיד גבוה יותר ביישובים פריפריאליים לעומת יישובים מרכזיים (1.82 לעומת 1.29, בהתאמה).

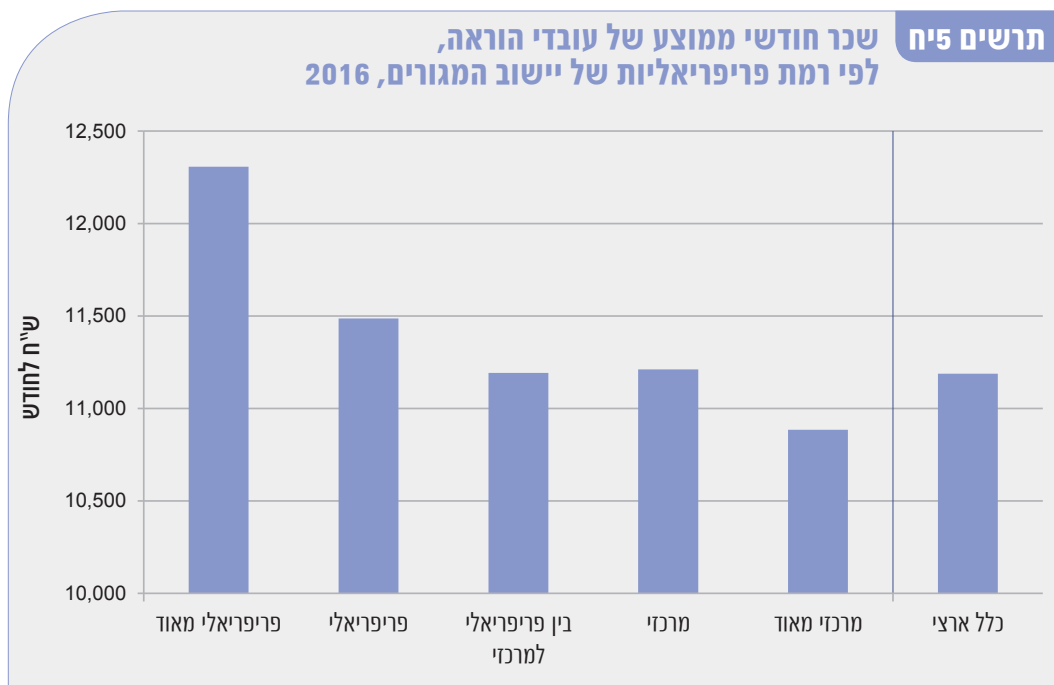
ניידות של עובדי הוראה

11,634 עובדי הוראה חדשים הצטרפו למערכת החינוך בשנת 2017. מרכיבי הניידות של עובדי הוראה דומים ביישובי הקצה (מרכזיים מאוד ופריפריאליים מאוד).

שכר חודשי ממוצע

השכר החודשי הממוצע של עובדי הוראה עלה מ-6,859 ש"ח בשנת 2005 ל-11,187 ש"ח בשנת 2016. השכר החודשי הממוצע גבוה יותר ביישובים פריפריאליים לעומת יישובים מרכזיים (12,307 ש"ח לעומת 10,885 ש"ח, בהתאמה).

6. השכלה גבוהה

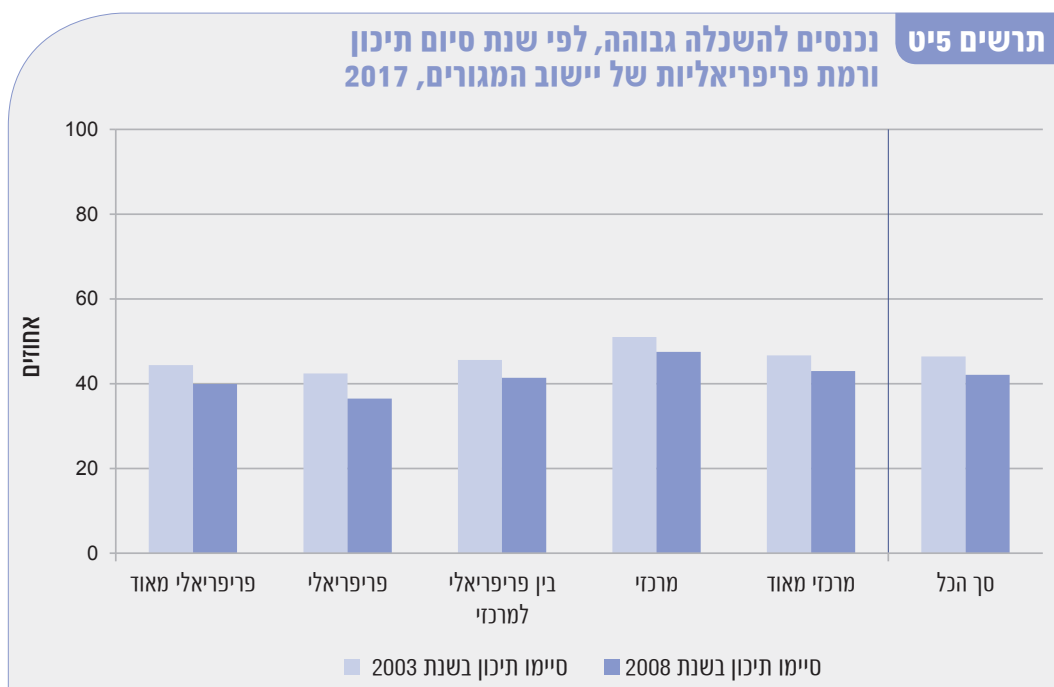
הפרק מתייחס לנכנסים להשכלה גבוהה ב-2 שנתונים: מסיימי תיכון ב-2003 וב-2008. רשימת תלמידי כיתות יב בשנת 2008 הוצלבה עם רשימת הסטודנטים החדשים לתואר ראשון (עד שנת 2017, כולל) כדי לבדוק מי מתלמידי יב נכנס ללמוד במוסדות להשכלה גבוהה. שנת 2008 נבחרה כדי לתת לאדם שהות מספקת (8 שנים) להיכנס ללמוד במוסדות להשכלה גבוהה. כמו כן, לשם השוואה, נבחרה גם שנת 2003 (כשנת הלימודים בכיתה יב), כדי לבחון את השינויים שחלו בין 2 נקודות הזמן הללו.

נכנסים להשכלה גבוהה⁵

נכנסים להשכלה גבוהה לפי רמת פריפריאליות של יישוב המגורים

מתוך 92.9 אלף מסיימי תיכון בשנת 2003 נכנסו להשכלה גבוהה 43.1 אלף (46.4%) ומתוך 97.0 אלף מסיימי תיכון בשנת 2008 נכנסו להשכלה גבוהה 40.9 אלף (42.1%). אחוז הנכנסים ללמוד במוסדות להשכלה גבוהה ירד בכל רמות הפריפריאליות בהשוואה בין מסיימי תיכון של שנת 2003 למסיימי תיכון של שנת 2008.

אחוז הנכנסים ללמוד במוסדות להשכלה גבוהה מתוך הגרים ביישובים מרכזיים ומרכזיים מאוד, גבוה מהאחוז המקביל בקרב הגרים ביישובים פריפריאליים.

5 להבדיל מהממצאים על מקבלי התארים, הממצאים על הנכנסים להשכלה הגבוהה אינם כוללים את הנכנסים ללמוד באוניברסיטה הפתוחה.

נכנסים להשכלה גבוהה לפי מין

מתוך 44.8 אלף גברים מסיימי תיכון ב-2003 נכנסו להשכלה גבוהה 18.8 אלף (42.0%) ומתוך 46.4 אלף גברים מסיימי תיכון ב-2008 נכנסו להשכלה גבוהה 15.8 אלף (34.1%) – קוהורטת כמות מסיימי התיכון גדלה אולם מספר הנכנסים קטן.

מתוך 48.1 אלף נשים מסיימות תיכון ב-2003 נכנסו להשכלה גבוהה 24.3 אלף (50.6%) ומתוך 50.7 אלף נשים מסיימות תיכון ב-2008 נכנסו להשכלה גבוהה 25.1 אלף (49.5%). קוהורטת כמות המסיימות גדלה אולם מספר הנכנסות עלה בקצב נמוך יותר, כך שאחוז הנכנסות ירד, ועדיין, גבוה בהרבה מאשר בקרב הגברים.

באופן כללי, אחוז הנכנסים להשכלה הגבוהה בקרב נשים גבוה מאשר בקרב הגברים. אחוז זה ירד בין השנים 2003 ו-2008 בשני המינים בכל רמות הפריפריאליות של יישוב המגורים.

אין קשר ליניארי בין רמת הפריפריאליות לאחוז הכניסה להשכלה הגבוהה, כלומר, לא ניתן לומר שככל שיישוב המגורים מרכזי יותר, כך אחוז הכניסה להשכלה גבוהה בקרב תושביו גבוה יותר.

אם נתעלם מהערכים הקיצוניים במדד הפריפריאליות (פריפריאלי מאוד ומרכזי מאוד), נראה שככל שיישוב המגורים מרכזי יותר, כך אחוז הכניסה להשכלה הגבוהה עולה.

נכנסים להשכלה גבוהה במוסדות להשכלה גבוהה, לפי שנת סיום תיכון, מין ורמת פריפריאליות של יישוב המגורים, 2017

אחוזים

רמת פריפריאליות של יישוב המגורים בשנת סיום התיכון					סך הכל	שנת סיום תיכון ומין	
מרכזי מאוד	מרכזי	בין פריפריאלי למרכזי	פריפריאלי	פריפריאלי מאוד			
						סך הכל	2003
46.7	51.0	45.6	42.4	44.4	46.4	גברים	
44.0	45.8	40.1	36.4	37.9	42.0	נשים	
49.2	55.9	50.5	47.9	51.1	50.6		
						סך הכל	2008
43.0	47.5	41.4	36.5	39.9	42.1	גברים	
36.2	39.5	33.0	26.5	30.0	34.1	נשים	
49.2	55.0	49.0	45.3	49.6	49.5		

נכנסים להשכלה גבוהה לפי סוג מוסד

מתוך 43.1 אלף שנכנסו להשכלה גבוהה בקרב מסיימי תיכון בשנת 2003, 18.8 אלף (43.6%) נכנסו לאוניברסיטאות, 19.2 אלף (44.4%) למכללות אקדמיות והשאר למכללות אקדמיות לחינוך.

מתוך 40.9 אלף שנכנסו להשכלה גבוהה בקרב מסיימי תיכון בשנת 2008, 17.2 אלף (42.0%) נכנסו לאוניברסיטאות, 18.0 אלף (44.1%) למכללות אקדמיות והשאר למכללות אקדמיות לחינוך.

מבין מסיימי תיכון בשנים 2003 ו-2008, אחוז הנכנסים ללמוד באוניברסיטאות מסך כל הנכנסים ללמוד במוסדות להשכלה גבוהה ירד בכל רמות הפריפריאליות ואחוז הסטודנטים החדשים במכללות האקדמיות לחינוך עלה בכל רמות הפריפריאליות. אחוז הסטודנטים החדשים הלומדים במכללות האקדמיות כמעט לא השתנה (בחלקם ירד ובחלקם עלה).

סטודנטים הגרים ביישובים פריפריאליים מאוד ופריפריאליים לומדים יחסית יותר במכללות האקדמיות לחינוך מאשר סטודנטים הגרים ביישובים מרכזיים.

סטודנטים הגרים ביישובים פריפריאליים מאוד ופריפריאליים לומדים יחסית פחות במכללות אקדמיות מאשר סטודנטים הגרים ביישובים מרכזיים.

נכנסים להשכלה גבוהה במוסדות להשכלה גבוהה, לפי שנת סיום תיכון, סוג מוסד ורמת פריפריאליות של יישוב המגורים, 2017

אחוזים

רמת פריפריאליות של יישוב המגורים בשנת סיום התיכון						סך הכל	שנת סיום תיכון וסוג מוסד	
מרכזי מאוד	מרכזי	בין פריפריאלי למרכזי	פריפריאלי	פריפריאלי מאוד				
100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	סך הכל	2003	
41.4	46.0	43.7	45.7	41.6	43.6	אוניברסיטאות		
48.9	43.7	42.7	37.4	44.4	44.4	מכללות אקדמיות		
9.6	10.3	13.6	16.9	14.0	11.9	מכללות אקדמיות לחינוך		
100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	סך הכל	2008	
40.4	43.6	42.0	43.8	38.1	42.0	אוניברסיטאות		
48.8	44.1	41.6	37.7	45.1	44.1	מכללות אקדמיות		
10.8	12.3	16.5	18.5	16.9	13.8	מכללות אקדמיות לחינוך		

נכנסים להשכלה גבוהה הלומדים מקצועות הייטק

מתוך 43.1 אלף שנכנסו להשכלה גבוהה בקרב מסיימי תיכון בשנת 2003, 11.8 אלף (27.3%) נכנסו ללימודי הייטק ומתוך 40.9 אלף שנכנסו להשכלה גבוהה בקרב מסיימי תיכון בשנת 2008, 11.7 אלף (28.5%) נכנסו ללימודי הייטק. אחוז מסיימי התיכון בשנת 2008 שנכנסו ללימודי הייטק גבוה יותר מהאחוז המקביל בקרב מסיימי התיכון בשנת 2003, בכל רמת פריפריאליות.

אין קשר ליניארי בין רמת הפריפריאליות לאחוז הלומדים בתחומי ההייטק, כלומר, לא ניתן לומר שככל שיישוב המגורים מרכזי יותר, כך אחוז הלומדים בתחומי ההייטק בקרב תושביו גבוה יותר.

אם נתעלם מהערכים הקיצוניים במדד הפריפריאליות (פריפריאלי מאוד ומרכזי מאוד) נראה, שככל שיישוב המגורים מרכזי יותר, כך אחוז הלומדים בתחומי ההייטק עולה.

נכנסים להשכלה גבוהה במוסדות להשכלה גבוהה, לפי שנת סיום תיכון, תחום לימוד (תחומי ההייטק ויתר התחומים) ורמת פריפריאליות של יישוב המגורים, 2017

אחוזים

רמת פריפריאליות של יישוב המגורים בשנת סיום התיכון					סך הכל	שנת סיום תיכון ותחום לימוד	
מרכזי מאוד	מרכזי	בין פריפריאלי למרכזי	פריפריאלי	פריפריאלי מאוד			
100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	סך הכל	2003
73.1	70.0	71.9	76.2	73.7	72.7	לא לומדים בתחומי הייטק	
26.9	30.0	28.1	23.8	26.3	27.3	לומדים בתחומי הייטק	
100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	סך הכל	2008
71.1	68.3	71.5	76.1	71.3	71.5	לא לומדים בתחומי הייטק	
28.9	31.7	28.5	23.9	28.7	28.5	לומדים בתחומי הייטק	

נכנסים להשכלה גבוהה לפי תחום לימוד

מתוך 43.1 אלף שנכנסו להשכלה גבוהה בקרב מסיימי תיכון בשנת 2003, 10.6 אלף (24.5%) נכנסו למדעי החברה, 6.9 אלף (16.1%) להנדסה ואדריכלות ו-5.9 אלף (13.7%) לחינוך והכשרה להוראה. מתוך 40.9 אלף שנכנסו להשכלה גבוהה בקרב מסיימי תיכון בשנת 2008, 9.2 אלף (22.5%) נכנסו למדעי החברה, 6.9 אלף (16.9%) להנדסה ואדריכלות ו-6.7 אלף (16.3%) לחינוך והכשרה להוראה. בתחומי הלימוד רפואה, משפטים, מתמטיקה, סטטיסטיקה ומדעי המחשב, עסקים ומדעי הניהול, יש קשר עולה ככל שהיישוב מרכזי יותר. לעומת זאת, במקצועות עזר רפואיים ובמדעי הרוח יש קשר יורד ככל שהיישוב פריפריאלי יותר.

בין מסיימי תיכון בשנת 2003 ובשנת 2008, בכל רמות הפריפריאליות, אחוז הסטודנטים ירד בתחומי הלימוד מדעי הרוח הכלליים ותוכניות מיוחדות, שפות, ספרויות ולימודים רגיונליים, מדעי החברה, עסקים ומדעי הניהול, משפטים והמדעים הפיזיקליים.

בין מסיימי תיכון בשנת 2003 ובשנת 2008, בכל רמות הפריפריאליות, אחוז הסטודנטים עלה בתחומי הלימוד חינוך והכשרה להוראה, מקצועות עזר רפואיים, מתמטיקה, סטטיסטיקה ומדעי המחשב.

נכנסים להשכלה גבוהה במוסדות להשכלה גבוהה, לפי שנת סיום תיכון, תחום לימוד ורמת פריפריאליות של יישוב המגורים, 2017

5.13.17

אחוזים

רמת פריפריאליות של יישוב המגורים בשנת סיום התיכון					סך הכל	שנת סיום תיכון ותחום לימוד	
מרכזי מאוד	מרכזי	בין פריפריאלי למרכזי	פריפריאלי	פריפריאלי מאוד		סך הכל	2003
100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	סך הכל	2003
3.5	4.5	6.0	8.2	6.4	5.1	מדעי הרוח הכלליים ותוכניות מיוחדות שפות, ספרויות ולימודים רגיונליים	
2.0	1.9	2.2	2.6	2.4	2.1	חינוך והכשרה להוראה	
11.3	11.7	15.3	19.2	16.7	13.7	אמנות, אומנויות ואמנות שימושית	
4.9	3.7	2.9	3.0	3.7	3.9	מדעי החברה	
24.7	24.5	23.8	24.6	29.5	24.5	עסקים ומדעי הניהול	
14.2	12.3	10.4	8.0	7.2	11.8	משפטים	
8.3	6.2	5.6	4.7	4.0	6.6	רפואה	
1.0	1.0	0.7	0.6	0.2	0.9	מקצועות עזר רפואיים	
3.1	4.2	4.9	5.3	3.5	4.1	מתמטיקה, סטטיסטיקה ומדעי המחשב	
6.6	5.9	4.2	3.2	3.8	5.3	המדעים הפיזיקליים	
2.1	1.9	1.8	1.6	1.9	1.9	המדעים הביולוגיים	
4.5	4.1	3.1	3.7	5.3	4.0	וחקלאות	
13.7	18.1	19.0	15.3	15.2	16.1	הנדסה ואדריכלות	
100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	סך הכל	2008
2.9	3.4	4.2	6.3	5.7	4.0	מדעי הרוח הכלליים ותוכניות מיוחדות שפות, ספרויות ולימודים רגיונליים	
1.5	1.5	2.0	2.0	1.6	1.7	חינוך והכשרה להוראה	
13.1	14.9	18.6	21.5	19.7	16.3	אמנות, אומנויות ואמנות שימושית	
4.9	3.5	2.8	3.0	3.0	3.8	מדעי החברה	
22.7	21.3	22.0	24.0	27.2	22.5	עסקים ומדעי הניהול	
13.5	12.0	9.5	7.0	5.1	11.0	משפטים	
7.4	6.1	5.3	3.9	3.9	6.0	רפואה	
1.1	0.9	0.9	0.8	0.1	0.9	מקצועות עזר רפואיים	
4.0	4.7	6.2	7.7	4.9	5.3	מתמטיקה, סטטיסטיקה ומדעי המחשב	
7.8	6.6	4.6	3.4	4.4	6.0	המדעים הפיזיקליים	
1.7	1.8	1.5	1.1	1.1	1.6	המדעים הביולוגיים	
4.3	4.6	3.4	3.5	6.1	4.1	וחקלאות	
15.0	18.6	19.0	15.9	17.0	16.9	הנדסה ואדריכלות	

מקבלי תארים

מקבלי תארים לפי רמת פריפריאליות של יישוב המגורים

בשנת 2017 קיבלו 76,139 אנשים תואר ראשון או שני או שלישי. 42.1% ממקבלי התארים גרים ביישובים מרכזיים מאוד, 19.9% גרים ביישובים מרכזיים, 19.4% גרים ביישובים ברמת פריפריאליות בינונית ו-16.4% ביישובים פריפריאליים. 2.2% גרים ביישובים פריפריאליים מאוד.

תואר במדעי החברה היה הנפוץ ביותר ביישובים מרכזיים - 22.7% ממקבלי התארים, וביישובים פריפריאליים מאוד - 28.5% מהם. ביישובים פריפריאליים, אחד מכל 4 מקבלי תארים קיבל תואר בחינוך והכשרה להוראה, לעומת אחד מכל 8 ביישובים מרכזיים מאוד.

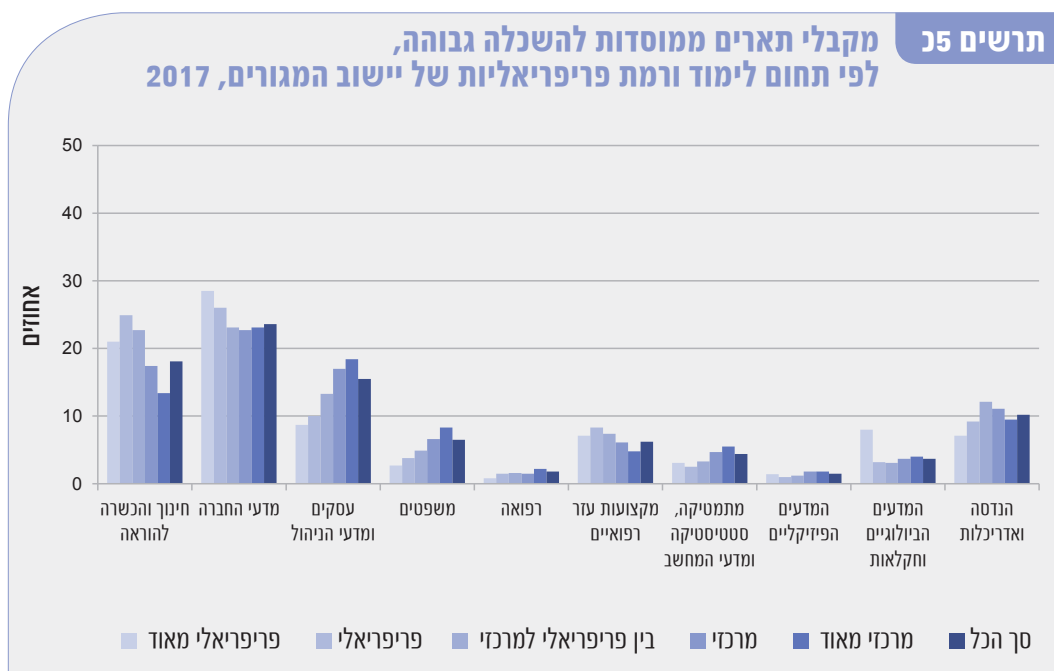
אחוז מקבלי התארים בעסקים ובמדעי הניהול ביישובים מרכזיים מאוד כפול מזה שביישובים פריפריאליים מאוד (18.4% בהשוואה ל-8.7%, בהתאמה).

אחוז מקבלי התארים במדעים הביולוגיים וחקלאות ביישובים פריפריאליים מאוד כפול מזה שביישובים המרכזיים מאוד (8.0%-4.0%, בהתאמה).

מקבלי תארים ממוסדות להשכלה גבוהה, לפי תחום לימוד ורמת פריפריאליות של יישוב המגורים בשנת סיום התיכון, 2017

אחוזים

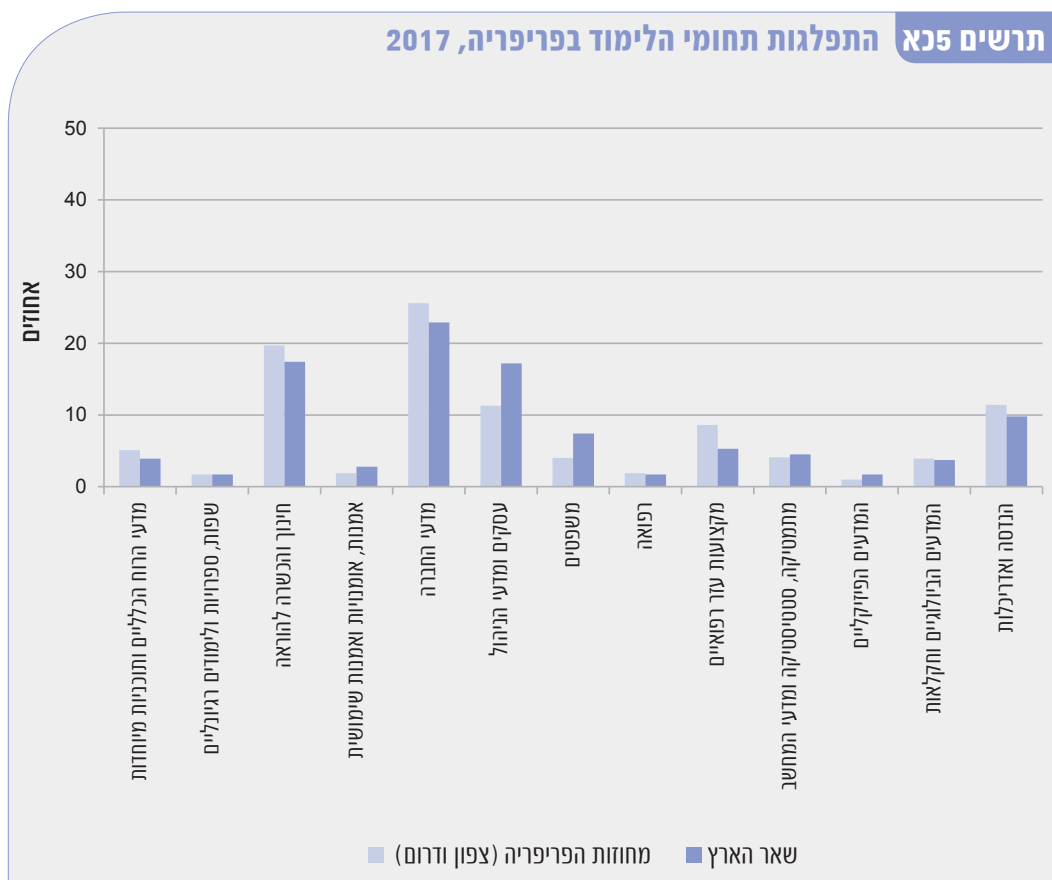
רמת פריפריאליות של יישוב המגורים בשנת סיום התיכון					סך הכל	תחום לימוד של מקבלי התואר
מרכזי מאוד	מרכזי	בין פריפריאלי למרכזי	פריפריאלי	פריפריאלי מאוד		
100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	סך הכל
3.6	3.9	4.2	5.7	7.0	4.2	מדעי הרוח הכלליים ותוכניות מיוחדות
1.8	1.4	1.6	1.9	2.1	1.7	שפות, ספרויות ולימודים רגיונליים
13.4	17.4	22.7	24.9	21.0	18.1	חינוך והכשרה להוראה
3.5	1.8	1.4	2.1	2.6	2.5	אמנות, אומנויות ואמנות שימושית
23.1	22.7	23.1	26.0	28.5	23.6	מדעי החברה
18.4	17.0	13.3	10.0	8.7	15.5	עסקים ומדעי הניהול
8.3	6.6	4.9	3.8	2.7	6.5	משפטים
2.2	1.5	1.6	1.5	0.8	1.8	רפואה
4.8	6.1	7.4	8.3	7.1	6.2	מקצועות עזר רפואיים
5.5	4.7	3.3	2.5	3.1	4.4	מתמטיקה, סטטיסטיקה ומדעי המחשב
1.8	1.8	1.2	1.0	1.4	1.5	המדעים הפיזיקליים
4.0	3.7	3.1	3.2	8.0	3.7	המדעים הביולוגיים וחקלאות
9.5	11.1	12.1	9.2	7.1	10.2	הנדסה ואדריכלות

מקבלי התארים שגרים ביישובים פריפריאליים מאוד מהווים 2.2% מכלל מקבלי התארים. חלקם היחסי גבוה מאחוז זה בתחומים האלה: חינוך והכשרה להוראה, מקצועות עזר רפואיים, מדעי החברה, שפות, ספרויות ולימודים רגיונליים, מדעי הרוח הכלליים ותוכניות מיוחדות, המדעים הביולוגיים וחקלאות.

מקבלי תארים לפי רמת פריפריאליות של יישוב המגורים ומחוז מגורים

בהשוואה בין מחוזות הפריפריה (צפון ודרום) לשאר הארץ, נראה כי אחוז גבוה יותר של תושבי מחוזות הפריפריה קיבלו תואר במדעי החברה או במקצועות עזר רפואיים ואחוז נמוך יותר קיבלו תואר בעסקים ומדעי הניהול או בהנדסה ואדריכלות.

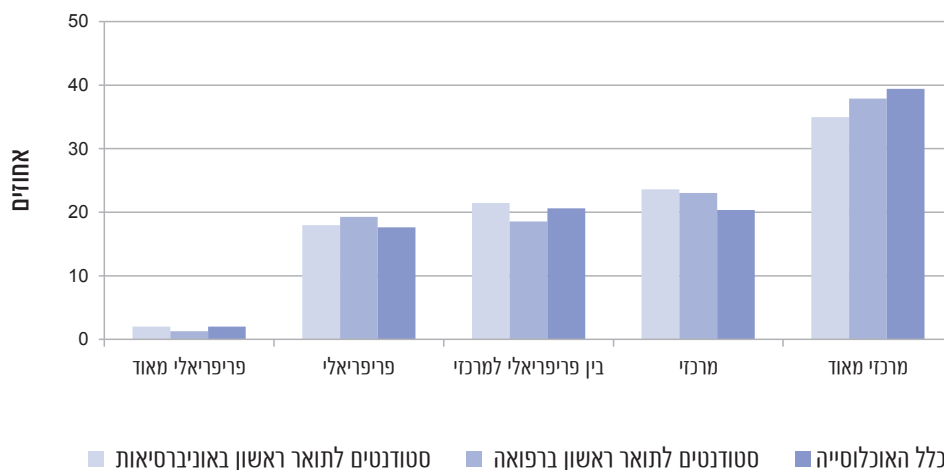
5.1 תיבה

סטודנטים לתואר ראשון ברפואה (בתשע"ז) לפי רמת פריפריאליות של יישוב המגורים בעת סיום התיכון (גיל 18)

בשנת תשע"ז, 76,648 סטודנטים למדו תואר ראשון באוניברסיטאות, מתוכם 2,147 למדו לתואר ראשון ברפואה (כללית ושיניים). 37.9% מהסטודנטים לתואר ראשון ברפואה גרו ביישובים מרכזיים מאוד בעת סיום התיכון (גיל 18), לעומת 35.0% בקרב הסטודנטים לתואר ראשון ו-39.4% מכלל האוכלוסייה. 23.0% מהסטודנטים לתואר ראשון ברפואה גרו ביישובים מרכזיים לעומת 23.6% בקרב סטודנטים לתואר ראשון ו-20.4% בקרב כלל האוכלוסייה. 19.3% מהסטודנטים לרפואה (תואר ראשון) מגיעים מיישובי הפריפריה הקרובה (פריפריאליים) כגון מדבר יהודה, גליל, בקעת בית שאן וכדומה, יותר מחלקם היחסי באוכלוסייה (17.6%). חלקם היחסי של הסטודנטים לתואר ראשון ברפואה אשר מגיעים מיישובי פריפריה רחוקים (פריפריאליים מאוד) כמו צפון רמת הגולן, ערבה וכדומה (1.3%) קטן מחלקם היחסי באוכלוסייה (2.0%). נראה שהסיבה לכך איננה המרחק בלבד, כיוון שחלקם היחסי של הסטודנטים מהפריפריה הרחוקה באוניברסיטאות (2.0%) דומה לחלקם באוכלוסייה.

תרשים א

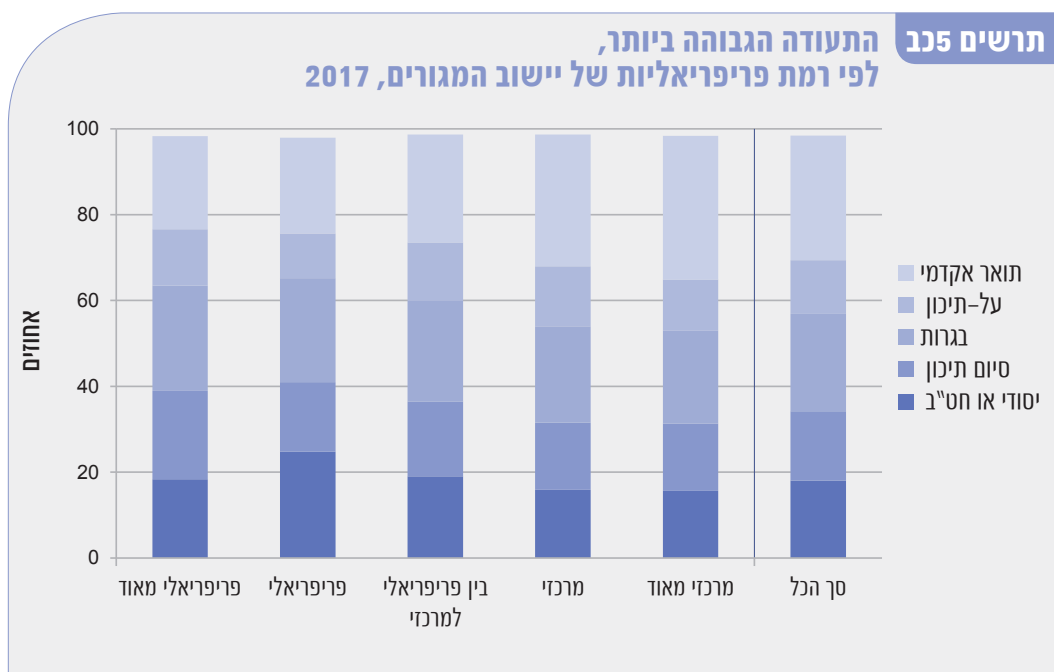
סטודנטים לתואר ראשון ברפואה, לפי רמת פריפריאליות של יישוב המגורים בעת סיום התיכון (גיל 18), בהשוואה לכלל הסטודנטים באוניברסיטאות ולכלל אוכלוסיית ישראל, תשע"ז (2016/17)

7. רמת השכלה

התעודה הגבוהה ביותר, לפי רמת פריפריאליות של יישוב המגורים

אחוז בעלי תעודה אקדמית ביישובים מרכזיים מאוד גבוה מאשר ביישובים פריפריאליים ופריפריאליים מאוד (33.4% לעומת 22.3% ו-21.7%, בהתאמה) הפער קיים בקרב גברים ונשים.

פני החברה בישראל מס' 11 | פערים בין מרכז לפריפריה

בדיאות

6

פרק

עובדי הלמ"ס שהשתתפו בכתיבת פרק זה:
אירה חיון, אירינה קורנילנקו, דפנה הרטל, מוריה ג'ורג'י, נעמה רותם

א. מבוא

בריאות היא אחד המרכיבים החשובים לאיכות חייו של אדם. ארגון הבריאות העולמי הגדיר אותה "מצב של רווחה גופנית, נפשית וחברתית מושלמת – ולא רק היעדר מחלה". ההגדרה המקובלת כיום רחבה יותר, וכוללת גם את היכולת לנהל "חיים פוריים מבחינה חברתית וכלכלית". בריאותה של האוכלוסייה מושפעת ממכלול מרכיבים הקשורים להיבטים ביולוגיים-פיזיים של האוכלוסייה, לתנאים סביבתיים וחברתיים, למאפייני התנהגות, למערכת שירותי הבריאות ולרמת הרפואה. מדיניות בריאות ורווחה אמורה לשקף את מעורבותה של המדינה בשיפור בריאות האוכלוסייה ובמצום פערים בין קבוצות אוכלוסייה.

בפרק זה מוצגים מדדים בהיבטים שונים של בריאות – מצב בריאות, התנהגויות בריאות ומשאבים, והם מחולקים לעשרה תחומים. בהתאם לנושא הדוח, הפרק מתמקד במידת האפשר בהצגת נתוני בריאות לפי רמת פריפריאליות של יישוב המגורים. חלק מהמדדים נבחנו לפי מדד הפריפריאליות של הלמ"ס (אשר קובץ לחמש רמות), וחלקם נבחנו לפי מחוזות. המדדים נבחנו גם בנפרד ליהודים ולערבים עקב הקשר החזק בין מדדי בריאות לבין קבוצת אוכלוסייה וההבדלים בהרכב האוכלוסייה בין המחוזות. יצוין כי אין אחידות בשנים הנסקרות בפרק, והנתונים מוצגים בהתאם לזמינותם בלמ"ס.

המדדים בפרק הם:

1. **תוחלת חיים, תמותה ותמותת תינוקות** – מדדים המסכמים את מצב בריאות האוכלוסייה.
2. **סיבות מוות** – מוצגות סיבות מוות עיקריות או נבחרות.
3. **תחלואה בשאתות ממאירות (סרטן)** – מקרים חדשים של סרטן.
4. **לידות והפסקות היריון בקרב נערות** – נושא ההריונות של נערות נחשב לבעיה לאומית בחלק מהמדינות המפותחות בשל ההשפעות החברתיות, הכלכליות והבריאותיות שיש להריונות אלו על החברה בכלל ועל הנערות וילדיהן בפרט.
5. **הערכה עצמית של מצב הבריאות** – מדד מקובל בסקרי אוכלוסייה לבחינת מצב בריאותו של הפרט, לפי דיווח עצמי.
6. **אנשים עם מוגבלות** – קושי בתפקוד היום-יומי, לפי דיווח עצמי.
7. **גורמי סיכון לבריאות והתנהגויות בריאות** – גורמי סיכון לעלייה בתחלואה כגון עישון, עודף משקל והשמנת יתר; התנהגויות בריאות כגון הרגלי אכילה נכונים ופעילות גופנית, המפחיתים את הסיכון למגוון מחלות ואף מונעים אותן; ביצוע בדיקות שונות לגילוי מוקדם וחיסון נגד שפעת, המקטינים תחלואה ואף עשויים למנוע אותה; הרגלי שינה – מספר שעות השינה ביממה ובעיות בשינה.
8. **משאבים פיזיים במקצועות הבריאות** – מוסדות אשפוז, מיטות אשפוז ותפוסת מיטות.
9. **כוח אדם במערכת הבריאות** – רופאים ואחיות בעלי רישיון לעסוק ברפואה ובעלי הכשרה בסיעוד; מועסקים בשירותי בריאות.
10. **ביטוחי בריאות** – ביטוחים משלימים וביטוחים פרטיים.

לפרק מצורפת תיבה בנושא: **היארעות סרטן בישראל לפי נפות ולפי רמת פריפריאליות של יישוב המגורים**, על פי דוחות של משרד הבריאות. תודה למשרד הבריאות (הרישום הלאומי לסרטן והמרכז הלאומי לבקרת מחלות) על מתן האפשרות לשימוש בנתונים.

ב. מונחים, הגדרות והסברים

תוחלת חיים: מספר השנים הממוצע אשר אדם צפוי לחיות מגיל מסוים בהנחה ששיעורי התמותה לפי גיל הקיימים בתקופת ההתייחסות יישארו קבועים לאורך חייו.

שנות חיים בריאים: מספר השנים הממוצע שאדם צפוי לחיות ללא בעיה בריאותית המפריעה לו בתפקוד. החישוב מבוסס על נתוני לוח תמותה ושיעורי הימצאות ספציפיים לגיל של בעיה בריאותית המפריעה בתפקוד, המחושבים לפי נתוני הסקר החברתי של הלמ"ס.

שיעור מתקנן לגיל: אומדן לשיעור התופעה הנמדדת באוכלוסייה הנבדקת, אם התפלגות הגילים באוכלוסייה זו הייתה זהה להתפלגות הגילים באוכלוסיית תקן. תקנון לגיל מאפשר השוואה בין אוכלוסיות הנבדלות בהרכב הגילים שלהן. בפרק נעשה שימוש בשלוש אוכלוסיות תקן – אוכלוסיית ישראל לפי מפקד 2008, אוכלוסיית תקן העולם של ארגון הבריאות העולמי (WHO) ואוכלוסיית התקן של ה-OECD.

תמותת תינוקות: יילוד שנפטר בטרם מלאה לו שנת חיים אחת. שיעור תמותת תינוקות מחושב ל-1,000 לידות חי. **מקרים חדשים של שאתות ממאירות (סרטן):** כל המקרים החדשים של שאתות ממאירות (סרטן) שאובחנו חייבים בדיווח לרישום הלאומי לסרטן במשרד הבריאות. הדיווחים מועברים מהמחלקות לרישום ולמידע רפואי, ממכוני פתולוגיה ומכוני אונקולוגיה בבתי חולים וממעבדות פתולוגיות פרטיות. השלמה נעשית גם דרך קובץ סיבות מוות של הלמ"ס.

לידת חי: לידה של עובר שאחרי היפרדו מהאם (בין שחבל הטבור נחתך ובין שלא, בין שהשלייה עדיין קשורה ובין שלא) גילה לפחות אחד מסימני החיים האלה: נשימה, דופק לב, דופק חבל הטבור או תנועות ברורות של שרירים רצוניים.

לידות והפסקות היריון בקרב נערות: הנתונים מחושבים עבור נשים עד גיל 19.

פניות לוועדות לאישור הפסקת היריון: שיעור הפניות מחושב ל-1,000 נשים בגיל הפריור (15-49).

הערכה עצמית של מצב הבריאות: המדד מבוסס על השאלה "מה מצב בריאותך בדרך כלל?" בסקר החברתי. לשאלה יש ארבע אפשרויות השבה: "טוב מאוד", "טוב", "לא כל כך טוב", "בכלל לא טוב". בסקר החברתי 2017 נוספה שאלה זהה ולה חמש אפשרויות השבה: "טוב מאוד", "טוב", "סביר", "לא כל כך טוב", "בכלל לא טוב" (בהתאם להמלצת ה-OECD).

אנשים עם מוגבלות: השאלות בסקר החברתי 2017 שמהן נבנה המדד של מוגבלות:

- האם יש לך קושי לראות גם כשאת/ה מרכיב/ה משקפיים?
- האם יש לך קושי לשמוע גם כשאת/ה מרכיב/ה מכשיר שמיעה?
- האם יש לך קושי ללכת או לעלות במדרגות?
- האם יש לך קושי להתלבש או להתרחץ?
- האם יש לך קושי לזכור או להתרכז?

אפשרויות ההשבה: "אין קושי", "יש קושי מועט", "יש קושי רב", "לא יכול/ה בכלל".

אנשים עם מוגבלות תפקודית חמורה הוגדרו מי שענו "יש קושי רב" או "לא יכול/ה בכלל" על שאלה אחת לפחות מחמש השאלות.

מעשנים: מי שהשיבו בחיוב בסקר החברתי 2017 על השאלה "האם את/ה מעשן/ת לפחות סגריה אחת ביום?".

עודף משקל והשמנת יתר: ה-BMI – Body Mass Index (מדד מסת הגוף) הוא מספר המתקבל מחלוקת משקל האדם (בקילוגרמים) בגובהו (במטרים בריבוע). לפי הגדרות ארגון הבריאות העולמי, אנשים שיש להם BMI בין 25

ל-30 נחשבים לבעלי עודף משקל, ואנשים שיש להם BMI מעל 30 נחשבים לבעלי השמנת יתר. הנתונים מבוססים על דיווח עצמי של משקל וגובה.

מנת פרי: כגון יחידה של תפוז או תפוח, אשכול ענבים, פלח מלון. משרד הבריאות ממליץ לאכול 2-3 מנות פרי ביום.

מנת ירק: כגון יחידה של מלפפון, עגבנייה, פלפל. משרד הבריאות ממליץ לאכול לפחות 5 מנות ירק ביום.

בשר אדום או בשר מעובד: כגון נקניק, נקניקיות, קבב, המבורגר, פסטרמה. משרד הבריאות ממליץ להמעיט בצריכת בשר אדום ובשר מעובד ולאכול במקומם חלקים רזים של עוף והודו.

מבצעים פעילות גופנית: מי שביצעו פעילות גופנית מתונה לפחות 150 דקות מצטברות בשבוע, או ביצעו פעילות גופנית מאומצת לפחות 75 דקות מצטברות בשבוע, או ששילבו ביניהן, בהתאם להמלצות ארגון הבריאות העולמי.

חיסון נגד שפעת: הנתונים מחושבים עבור בני 65 ומעלה שקיבלו את החיסון ב-12 החודשים שקדמו לריאיון (בסקר החברתי 2017).

בדיקות לגילוי מוקדם: בדיקת דם סמוי בצואה (הנתונים מחושבים עבור בני 50-74 שביצעו את הבדיקה ב-12 החודשים שקדמו לריאיון בסקר החברתי 2017), בדיקת קולונוסקופיה (בני 50-74 שביצעו את הבדיקה בחמש השנים שקדמו לריאיון), ממוגרפיה (בנות 50-74 שביצעו את הבדיקה בשנתיים שקדמו לריאיון) ובדיקת משטח צואר הרחם (בנות 25-64 שביצעו את הבדיקה בשנתיים שקדמו לריאיון).

מיטות בתקן: מספר מיטות האשפוז המאושר בתעודת הרישום של בית החולים.

שיעור מיטות: מספר מיטות האשפוז המאושר בתעודות הרישום של בתי החולים מחולק בסך כל האוכלוסייה.

תפוסת מיטות: מספר ימי האשפוז (בפועל) בתקופה מוגדרת מחולק במספר ימי האשפוז הפוטנציאליים בהתאם לתעודת הרישום של כל בית חולים (התקן).

מספר בעלי רישיון לעסוק ברפואה ובעלי הכשרה בסיעוד: סך כל הרופאים והאחיות בסוף כל שנה (מצטבר) שקיבלו רישיון לעסוק במקצוע בישראל.

שיעור רופאים ואחיות: שיעור הרופאים והאחיות בסוף השנה, מחולק בסך כל האוכלוסייה בסוף השנה.

רופאים מועסקים ואחיות מועסקות: מי שעובדים לפחות שעה אחת בשבוע בתפקיד רופא או אחות תמורת שכר, רווח או תמורה אחרת. השיעור מחושב ל-1,000 תושבים בכלל האוכלוסייה.

ביטוח משלים: שירותי בריאות נוספים (אינם כלולים בסל השירותים הבסיסי כפי שמוגדר בחוק ביטוח בריאות ממלכתי) שמציעות קופות החולים.

ביטוח בריאות פרטי: פוליסות ביטוח הנרכשות ישירות מחברות ביטוח מסחריות ומציעות כיסוי לשירותי בריאות שאינם כלולים בסל השירותים הבסיסי או מרחיבות את הכיסוי לשירות הנכלל בסל הבסיסי.

ג. מקורות הנתונים

- תמותה ותמותת תינוקות** – הפרטים האישיים שבמרשם התושבים וכן בטופס "הודעת פטירה".
- סיבות מוות** – סיבות המוות הרשומות בהודעות הפטירה ומסומלות בלמ"ס.
- תחלואה בשאתות ממאירות (סרטן)** – הרישום הלאומי לסרטן במשרד הבריאות, מבוסס על דיווחים של נתוני פרט.
- לידות** – הפרטים האישיים שבמרשם התושבים וכן בטופס "הודעת לידת חי".
- הפסקות היריון** – טופסי "בקשה לאישור הפסקת היריון" על פי חוק העונשין תשל"ז-1977 ותקנות העונשין (הפסקת היריון) תשל"ח-1978. הטפסים מתקבלים מהוועדות לאישור הפסקות היריון.
- הערכה עצמית של מצב הבריאות ואנשים עם מוגבלות** – הסקר החברתי 2017, הלמ"ס.
- גורמי סיכון לבריאות והתנהגויות בריאות** – הסקר החברתי 2017, הלמ"ס.
- חיסון נגד שפעת וביצוע בדיקות לגילוי מוקדם** – הסקר החברתי 2017, הלמ"ס.
- שינה** – הסקר החברתי 2017, הלמ"ס.
- מוסדות אשפוז, מיטות אשפוז ותפוסת מיטות** – אגף מאגרי מידע במשרד הבריאות.
- בעלי רישיון לעסוק ברפואה ובעלי הכשרה בסייעוד** – רישום הרישוי במאגרי המידע במשרד הבריאות (לשנת 2017).
- רופאים מועסקים ואחיות מועסקות** – רופאים מועסקים: עיבוד מיוחד של קובץ בעלי רישיונות משולב עם קובצי הכנסות, הנעשה בלמ"ס, לשנת 2016. אחיות מועסקות: כוח אדם 2017, הלמ"ס.
- ביטוח משלים וביטוח בריאות פרטי** – סקר הוצאות משק הבית לשנים 1997-2017, הלמ"ס. הסקר כולל את כל האוכלוסייה למעט בקיבוצים ובמושבים שיתופיים ובדווים הגרים מחוץ ליישובים. בשנים 2000-2001 לא נכללה בסקר אוכלוסיית מזרח ירושלים.

ד. ממצאים עיקריים

1. תוחלת חיים, תמותה ותמותת תינוקות

תוחלת חיים

בשנת 2017 נפטרו 44,757 תושבים. בשנה זו הייתה תוחלת החיים של גברים 80.7 שנים (כמו בשנת 2016), ואילו תוחלת החיים של נשים הייתה 84.6 שנים (0.4 שנים יותר מבשנת 2016).

בשנת 2017 שנות החיים הבריאים הצפויות מהלידה היו 65.4 שנים לנשים ו-65.6 שנים לגברים, עלייה קלה בשני המינים לעומת 2016. אומנם תוחלת החיים הרגילה גבוהה יותר אצל נשים, אך היא כוללת שנים רבות יותר של חיים עם מוגבלות. נשים חיות 19.2 שנים עם מוגבלות, ואילו גברים חיים 15.1 שנים עם מוגבלות (ההפרש בין תוחלת החיים הרגילה לבין מספר שנות החיים הבריאים). בשנת 2017 היו נשים צפויות לחיות 77.3% משנות חייהן (65.4/84.6) ללא בעיה בריאותית המפריעה להן בתפקוד, וגברים – 81.3% משנות חייהם (65.6/80.7), ללא שינוי משנת 2016.

תוחלת החיים נמצאת במגמת עלייה מתמדת, אם כי בשנים האחרונות קצב העלייה הואט. בשלושים השנים האחרונות עלתה תוחלת החיים ב-7.1 שנים בקרב גברים וב-7.6 שנים בקרב נשים. בעשור האחרון, מ-2007 ועד 2017, עלתה תוחלת החיים בקרב גברים ב-2.0 שנים (מ-78.7 ל-80.7) ובקרב נשים – ב-2.2 שנים (מ-82.4 ל-84.6).

תוחלת החיים של ערבים נמוכה מתוחלת החיים של יהודים, הן אצל גברים והן אצל נשים. בשנת 2017 תוחלת החיים בקרב יהודים הייתה 81.4 שנים אצל גברים ו-85.0 שנים אצל נשים, ואילו בקרב ערבים היא הייתה 77.5 שנים אצל גברים ו-82.0 שנים אצל נשים.

6

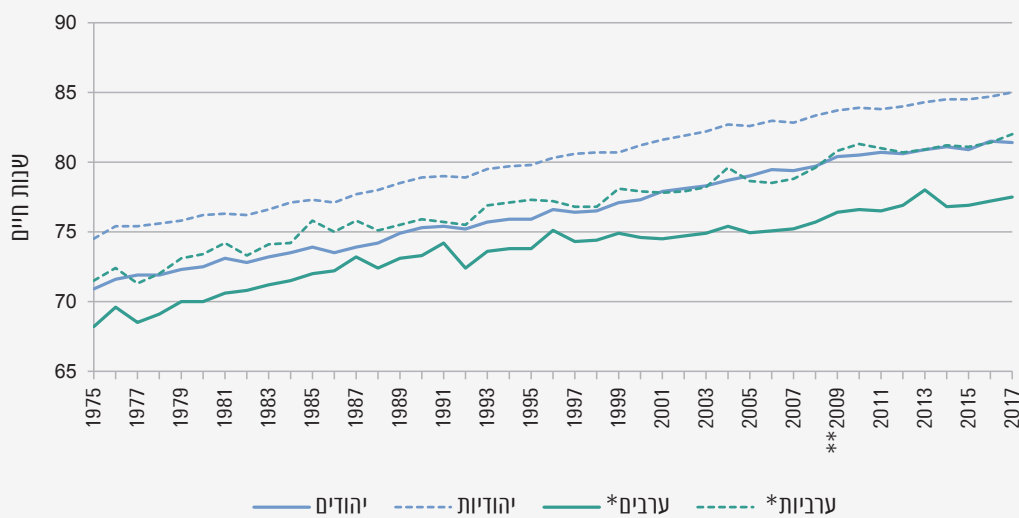
לוח 6.1 תוחלת חיים, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין, 2017

תוחלת חיים		
נשים	גברים	
שנות חיים		
84.6	80.7	סך הכל
85.0	81.2	יהודים ואחרים
85.0	81.4	מזה: יהודים
82.0	77.5	ערבים

הפער בתוחלת החיים בין גברים יהודים לגברים ערבים הצטמצם מעט בעשור האחרון, מ-4.2 שנים בשנת 2007 ל-3.9 שנים בשנת 2017. הפער בתוחלת החיים בין נשים יהודיות לנשים ערביות הצטמצם אף יותר, מ-4.0 שנים בשנת 2007 ל-3.0 שנים בשנת 2017. ב-2017 הפער בתוחלת החיים בין נשים יהודיות לגברים יהודים עמד על 3.6 שנים, ואילו הפער בין נשים ערביות לגברים ערבים היה גדול יותר – 4.5 שנים.

תוחלת חיים, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין, 1975-2017

תרשים א6

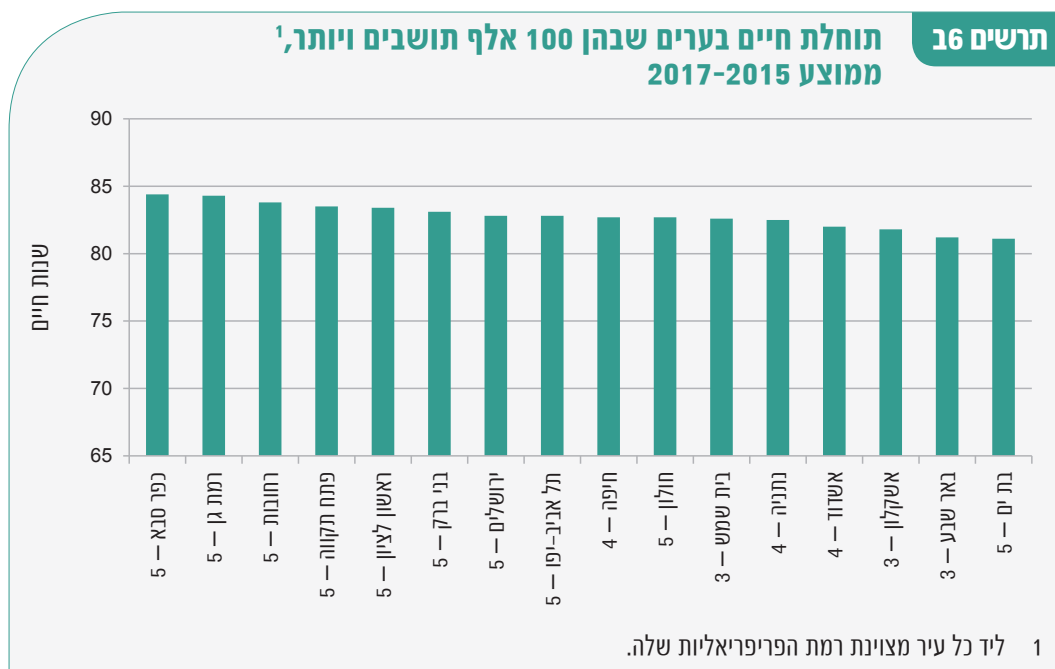

* לפני 1996 – בני דתות אחרות.
 ** משנת 2009 לוח התמותה מחושב על סמך שיעורים סגוליים עד גיל 94.
 בשנים הקודמות חושב הלוח על סמך שיעורים סגוליים עד גיל 84.

בהשוואה בין-לאומית של תוחלת החיים במדינות ה-OECD (לשנת 2016) ישראל מדורגת במקום השישי (עלייה מהמקום האחד-עשר בשנת 2015), עם אוסטרליה ונורווגיה, ותוחלת החיים בה היא 82.5 שנים, יותר מהמוצע במדינות ה-OECD (80.8 שנים).

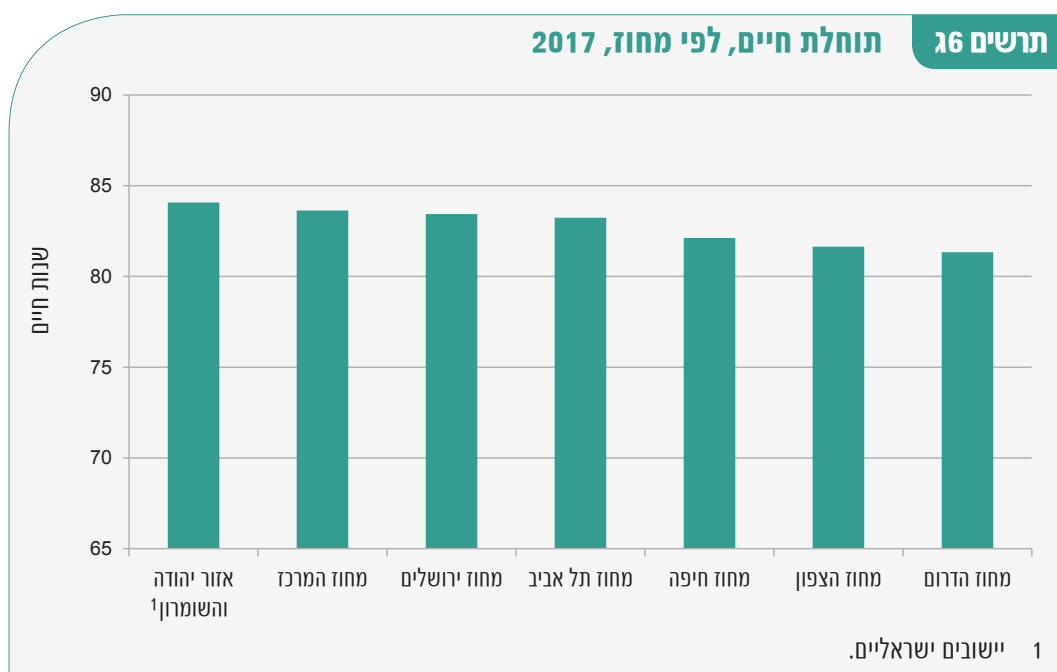
הגברים הישראלים מדורגים במקום גבוה מאוד – הרביעי במדינות ה-OECD (עלייה מהמקום השמיני בשנת 2015), עם נורווגיה. תוחלת החיים שלהם עומדת על 80.7 שנים, יותר מהמוצע במדינות ה-OECD (78.2 שנים). הנשים הישראליות מדורגות במקום נמוך יותר, השנים-עשר במדינות ה-OECD (ללא שינוי משנת 2015), עם נורווגיה, ותוחלת החיים שלהן היא 84.2 שנים – גבוהה מעט מהמוצע במדינות ה-OECD (83.4 שנים). ההפרש בתוחלת החיים בין נשים לגברים בישראל הוא מהנמוכים במדינות ה-OECD: בשנת 2017 היה ההפרש בישראל 3.9 שנים, בעוד שההפרש הממוצע במדינות ה-OECD בשנת 2016 היה 5.3 שנים.

מתוך הערים הגדולות בישראל (100 אלף תושבים ויותר), בממוצע לשנים 2015-2017, תוחלת החיים הגבוהה ביותר הייתה בכפר סבא (84.4 שנים) וברמת גן (84.3 שנים). תוחלת החיים הנמוכה ביותר הייתה בבת ים (81.1 שנים) ובבאר שבע (81.2 שנים). בירושלים הייתה תוחלת החיים 82.8 שנים, זהה לתוחלת החיים בתל אביב-יפו.

6

מהשוואת תוחלת החיים לפי מחוז עולה כי בשנת 2017 תוחלת החיים הגבוהה ביותר הייתה באזור יהודה והשומרון (84.1 שנים), ואילו תוחלת חיים הנמוכה ביותר הייתה במחוז הדרום (81.3 שנים) ובמחוז הצפון (81.6 שנים).

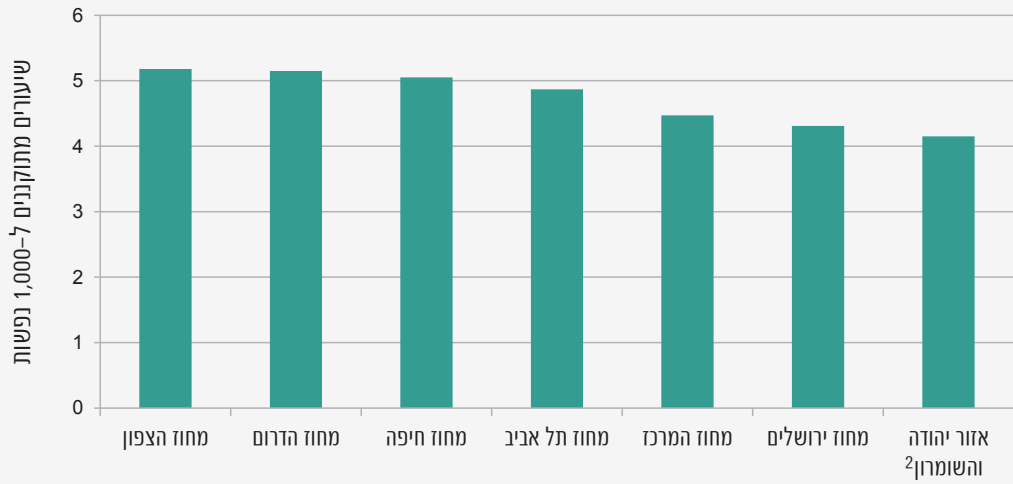
תמותה

בבחינת שיעורי התמותה המתוקננים לגיל לפי מחוז, נמצא כי בממוצע לשנים 2015-2017 השיעורים הגבוהים ביותר היו במחוז הדרום ובמחוז הצפון, והנמוכים ביותר – באזור יהודה והשומרון ובמחוז המרכז.

ההבדלים בין המחוזות בשיעורי התמותה נובעים בין היתר מהרכב האוכלוסייה בהם, ולכן חושבו שיעורי תמותה מתוקננים גם לפי קבוצת אוכלוסייה (שיעורי תמותה מתוקננים משקפים את התמותה באופן דומה לתוחלת חיים, אך אפשר לחשבם גם לאוכלוסיות קטנות יותר). שיעורי התמותה המתוקננים בקרב ערבים היו גבוהים משיעורי התמותה המתוקננים בקרב יהודים בכל המחוזות. בקרב יהודים שיעור התמותה הגבוה ביותר היה במחוז הצפון ובמחוז הדרום, ואילו שיעור התמותה הנמוך ביותר היה באזור יהודה והשומרון ובמחוז ירושלים. בקרב ערבים שיעור התמותה נמצא גבוה במיוחד במחוז תל אביב, ושיעור התמותה הנמוך ביותר היה במחוז הצפון.

שיעורי תמותה מתוקננים לגילי בקרב יהודים, לפי מחוז, ממוצע 2015-2017

תרשים T6

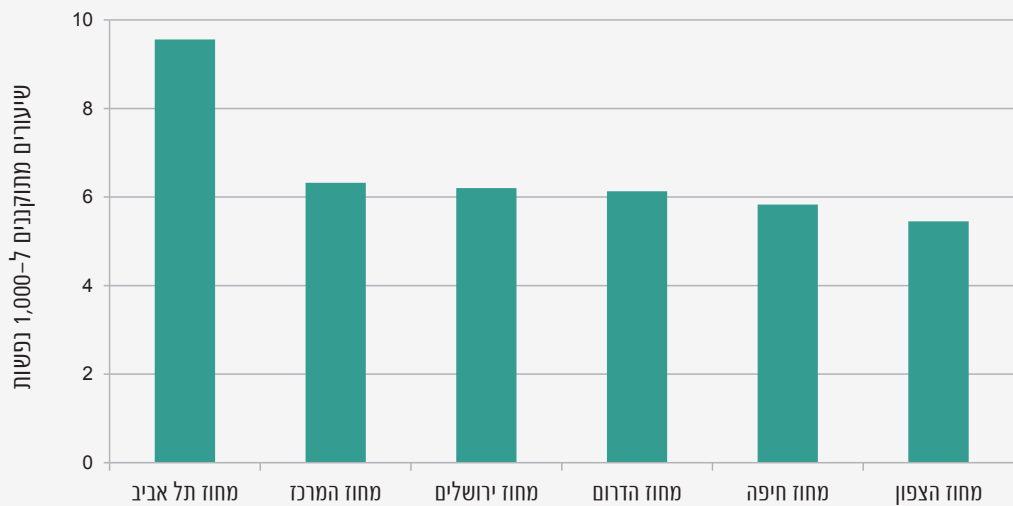

1 אוכלוסיית התקן – אוכלוסיית ישראל לפי מפקד 2008.
2 יישובים ישראליים.

6

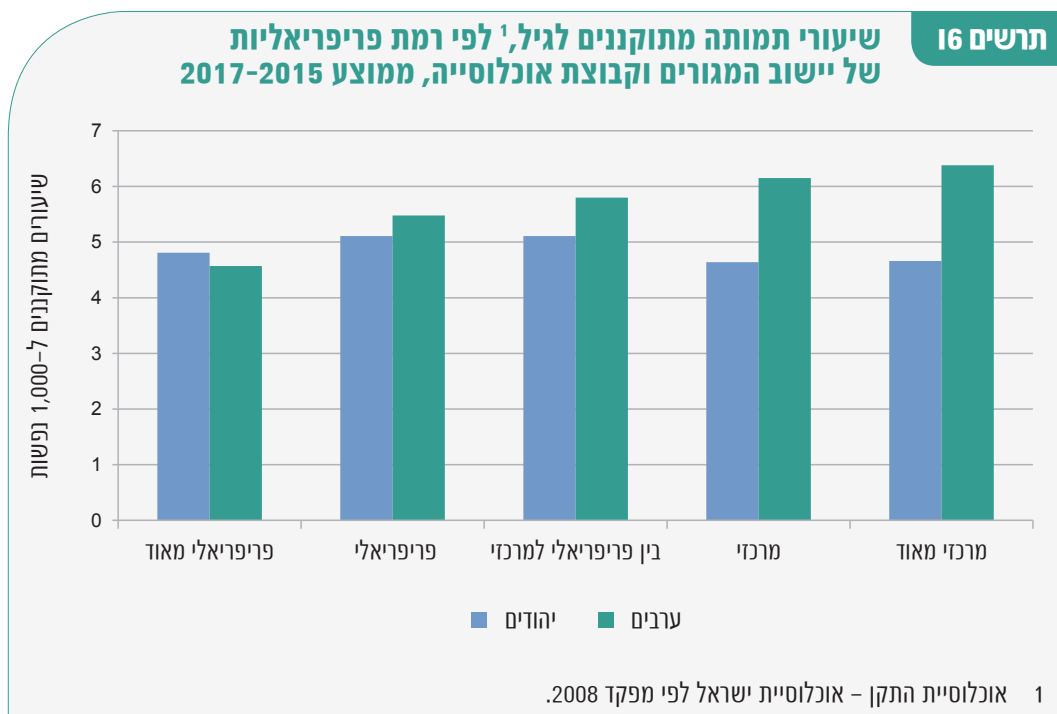
שיעורי תמותה מתוקננים לגילי בקרב ערבים, לפי מחוז, ממוצע 2015-2017

תרשים H6

1 אוכלוסיית התקן – אוכלוסיית ישראל לפי מפקד 2008.

בבחינת שיעורי התמותה המתוקננים לגיל לפי רמת הפריפריאליות של יישוב המגורים לא נמצאו הבדלים ניכרים בשיעורי התמותה הן בקרב כלל האוכלוסייה והן בקרב היהודים, ולא נצפתה מגמה. השיעור ביישובים הפריפריאליים מאוד היה דומה לשיעורים ביישובי המרכז, והשיעורים היו גבוהים מעט ביישובים הפריפריאליים וביישובי הביניים. בקרב ערבים נמצאו הבדלים גדולים יחסית בשיעורי התמותה לפי רמת הפריפריאליות - ככל שהיישובים מרכזיים יותר, כך שיעורי התמותה גבוהים יותר.

בהשוואת שיעורי התמותה ביישובים הפריפריאליים במחוז הדרום ובמחוז הצפון נמצא כי במחוז הדרום השיעור גבוה מעט מהשיעור במחוז הצפון (5.6 ו-5.1 ל-1,000 נפש, בהתאמה), וזאת בשל שיעור התמותה בקרב הערבים. בקרב יהודים לא נמצא הבדל של ממש בשיעורי התמותה ביישובים הפריפריאליים במחוז הדרום ובמחוז הצפון. לעומת זאת בקרב ערבים ביישובים הפריפריאליים שיעור התמותה במחוז הדרום היה גבוה משיעור התמותה במחוז הצפון (6.2 ו-5.4 ל-1,000 נפש, בהתאמה).¹

1 בחישוב שיעור התמותה לפי מחוז כלולים גם הגרים מחוץ ליישובים במחוז הדרום. הם אינם כלולים בחישוב השיעור לפי רמת הפריפריאליות של יישוב המגורים.

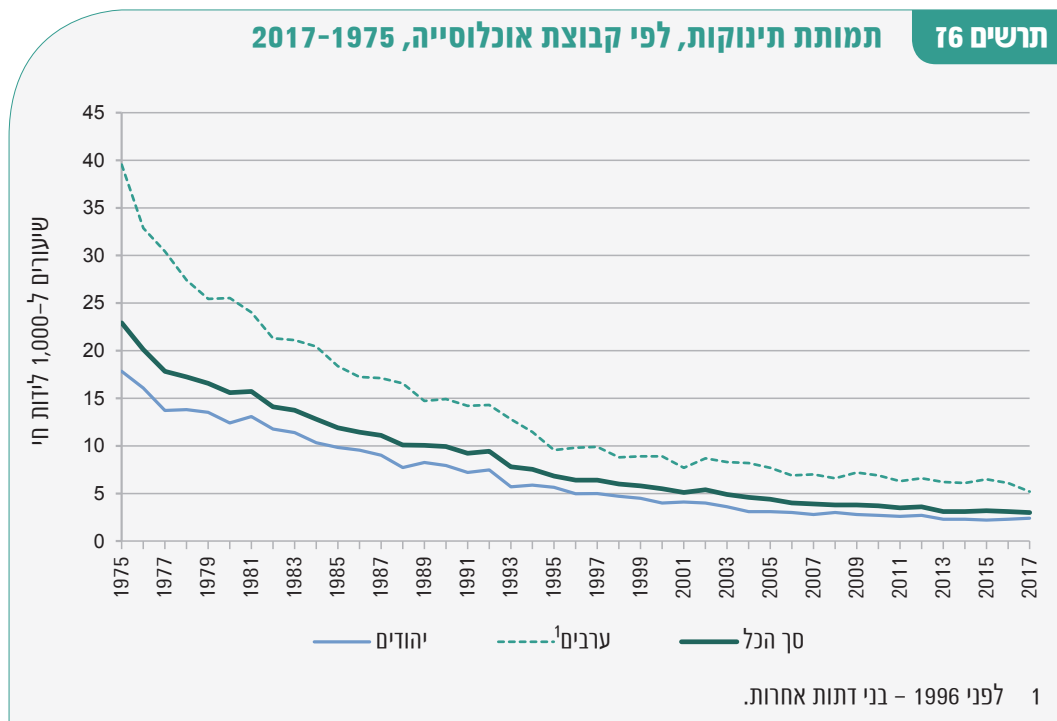
תמותת תינוקות

בשנת 2017 נפטרו 560 תינוקות שגילם עד שנה. שיעור תמותת התינוקות ל-1,000 לידות חי היה 3.0, ירידה קלה מאוד לעומת השיעור בארבע השנים הקודמות - 3.1 ל-1,000. בשנים 2012-2013 חלה ירידה ניכרת בשיעור זה, מ-3.6 ל-3.1 ל-1,000 לידות חי. משנת 2007 ירד השיעור ב-23.1% (מ-3.9 ל-3.0 ל-1,000 לידות חי). נתונים אלו ממשיכים את הירידה הרציפה בשיעורי תמותת התינוקות מקום המדינה.

שיעור תמותת התינוקות גבוה יותר בקרב ערבים לעומת יהודים. בקרב ערבים חלה ירידה ניכרת בשיעור תמותת התינוקות (מ-6.1 ל-1,000 לידות חי בשנת 2016 ל-5.2 ל-1,000 לידות חי בשנת 2017), בעוד שבקרב יהודים השיעור עלה מעט (מ-2.3 ל-1,000 לידות חי בשנת 2016 ל-2.4 ל-1,000 לידות חי בשנת 2017). משנת 2007 ירד השיעור בקרב ערבים מ-7.0 ל-5.2 ל-1,000 לידות חי (25.7%) ובקרב יהודים מ-2.8 ל-2.4 ל-1,000 לידות חי (14.3%), וכך הצטמצם הפער בין שתי קבוצות האוכלוסייה.

תמותת תינוקות, לפי קבוצת אוכלוסייה, 1975-2017

תרשים 26

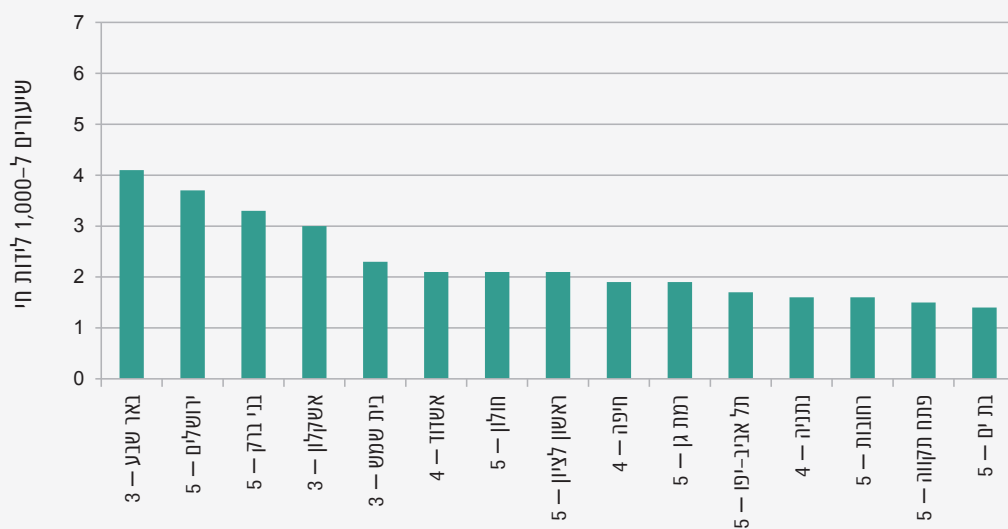

בהשוואה בין-לאומית של שיעור תמותת התינוקות במדינות ה-OECD (לשנת 2016) ישראל מדורגת במקום השלושה עשר, אם כי ההבדלים בשיעורים בין מרבית המדינות קטנים מאוד. שיעור תמותת התינוקות בישראל (3.1 ל-1,000 לידות חי) נמוך מהשיעור הממוצע במדינות ה-OECD (3.9 ל-1,000 לידות חי) וזהה לשיעור בדנמרק, באוסטרליה ובאוסטרייה. השיעור הנמוך ביותר של תמותת תינוקות ל-1,000 לידות חי נמצא באיסלנד (0.7), ואחריה בפינלנד (1.9) ובסלובניה ויפן (2.0).

מתוך הערים הגדולות (100 אלף תושבים ויותר), בממוצע לשנים 2015-2017, השיעור הגבוה ביותר של תמותת תינוקות נמצא בבאר שבע (4.1 ל-1,000 לידות חי), והשיעור הנמוך ביותר נמצא בבתי ים ובפתח תקווה (1.4 ו-1.5 ל-1,000, בהתאמה). בירושלים שיעור תמותת התינוקות היה מהגבוהים בערים הגדולות, ובתל אביב-יפו היה השיעור מהנמוכים בערים הגדולות (3.7 ו-1.7 ל-1,000 לידות חי, בהתאמה).

תמותת תינוקות בערים שבהן 100 אלף תושבים ויותר¹, ממוצע 2017-2015

תרשים n6

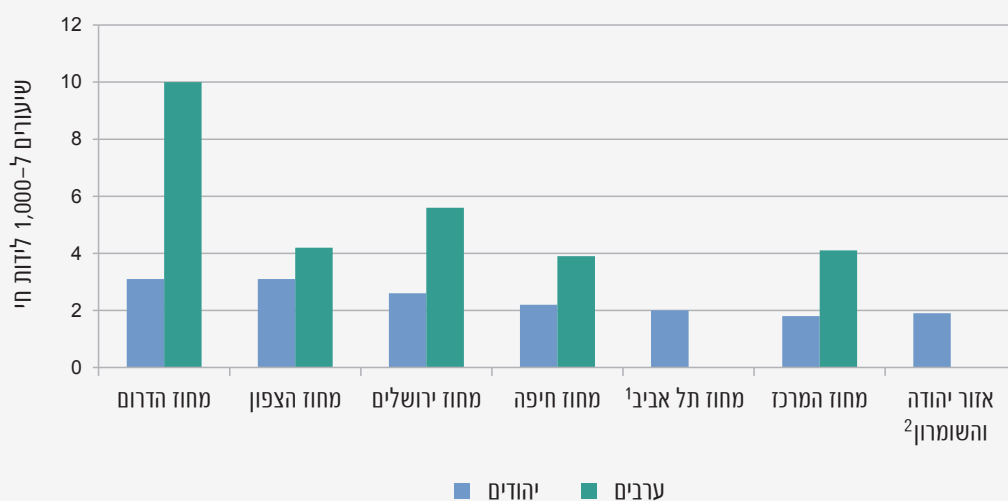

1 ליד כל עיר מצוינת רמת הפריפריאליות שלה.

מהשוואה של שיעור תמותת התינוקות לפי מחוז עולה כי בממוצע לשנים 2017-2015 השיעור הגבוה ביותר היה במחוז הדרום (5.4 לידות חי), ואחריו במחוז הצפון ובמחוז ירושלים (3.7 ו-3.5 ל-1,000, בהתאמה). השיעורים הנמוכים ביותר היו באזור יהודה והשומרון ובמחוז המרכז (1.9 ו-2.0 ל-1,000 לידות חי, בהתאמה). גם בקרב יהודים השיעורים במחוז הדרום ובמחוז הצפון היו הגבוהים ביותר (3.1 ל-1,000 לידות חי בכל אחד) ואחריהם במחוז ירושלים (2.6 ל-1,000). בקרב ערבים נמצא שיעור גבוה במיוחד במחוז הדרום (10.0 ל-1,000 לידות חי), ואחריו במחוז ירושלים (5.6 ל-1,000).

תמותת תינוקות, לפי מחוז וקבוצת אוכלוסייה, ממוצע 2017-2015

תרשים n6

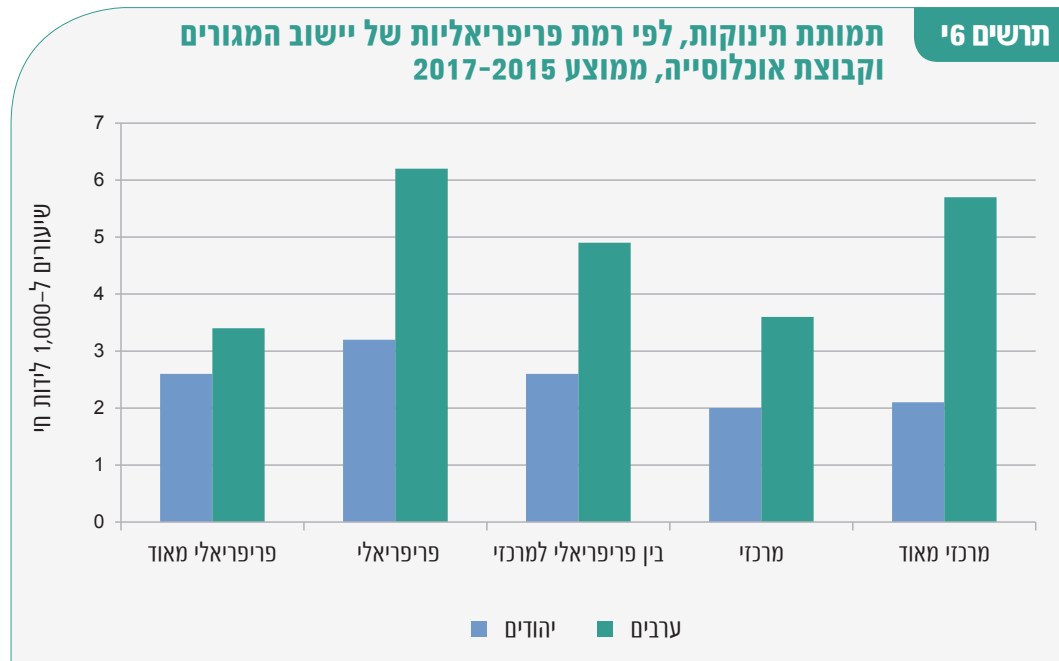

1 השיעור בקרב ערבים אינו מוצג בשל מיעוט מקרים.
2 יישובים ישראליים.

ההשפעה של רמת הפריפריאליות של יישוב המגורים על שיעורי תמותת התינוקות אינה במגמה ברורה. בשנים 2015-2017 השיעורים הנמוכים ביותר של תמותת תינוקות היו ביישובים המרכזיים (2.1 ל-1,000 לידות חי), ולאחר מכן ביישובים המרכזיים מאוד והפריפריאליים מאוד (2.5 ו-2.6 ל-1,000, בהתאמה). השיעור הגבוה ביותר היה ביישובים הפריפריאליים (4.7 ל-1,000 לידות חי). בקרב יהודים נמצאו הבדלים קטנים בשיעורי תמותת התינוקות לפי רמת פריפריאליות, והשיעור הגבוה ביותר היה ביישובים הפריפריאליים (3.2 ל-1,000 לידות חי). בקרב ערבים ההבדלים היו גדולים יחסית: השיעור הגבוה ביותר נמצא ביישובים הפריפריאליים, ואחריהם ביישובים המרכזיים מאוד (6.2 ו-5.7 ל-1,000 לידות חי, בהתאמה).

תמונת תינוקות, לפי רמת פריפריאליות של יישוב המגורים וקבוצת אוכלוסייה, ממוצע 2015-2017

תרשים 6

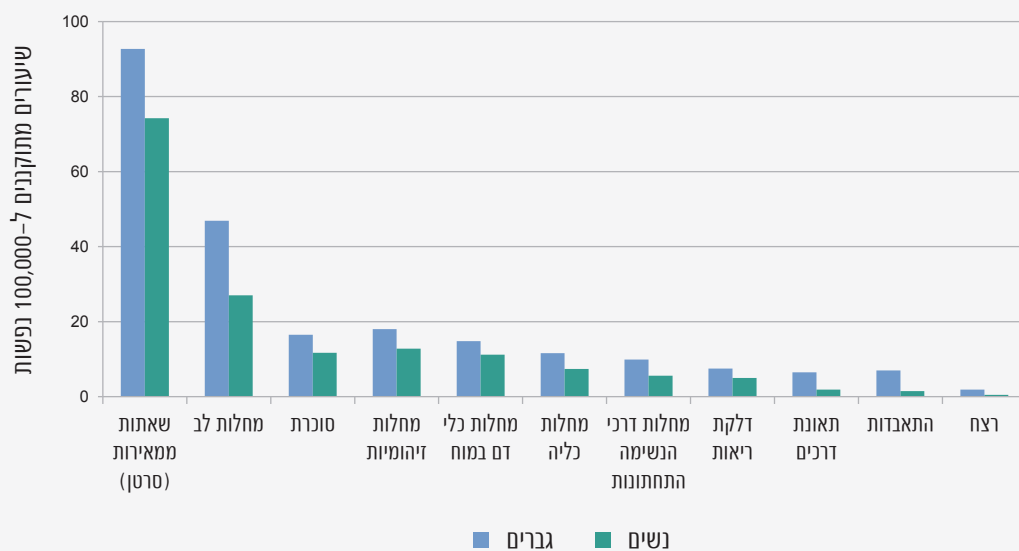
2. סיבות מוות

בשנת 2016 נפטרו 43,966 תושבים מכלל סיבות המוות. כרבע מהם (25.2%) נפטרו משאתות ממאירות (סרטן), ו-14.6% נפטרו ממחלות לב (ללא מחלות לב ראומטיות). מחלות זיהומיות היו סיבת המוות השלישית בשכיחותה (5.8% מהפטירות). סוכרת ומחלות של כלי דם במוח (שבץ מוחי) היו סיבות המוות הרביעית והחמישית בשכיחותן - 5.2% מהפטירות כל אחת.

התפלגות סיבות המוות דומה אצל גברים ונשים: בשנת 2016 גרמו שאתות ממאירות (סרטן) ל-25.7% מהפטירות של גברים ול-24.7% מהפטירות של נשים. מחלות לב גרמו ל-15.0% מהפטירות של גברים ול-14.1% מהפטירות של נשים. בקרב גברים סיבות המוות הבאות בשכיחותן היו מחלות זיהומיות (5.7% מהפטירות), סוכרת (5.0% מהפטירות) ומחלות של כלי דם במוח (4.7% מהפטירות). בקרב נשים סיבת המוות השלישית בשכיחותה הייתה מחלות זיהומיות (5.9% מהפטירות), ואחריה מחלות של כלי דם במוח (5.6% מהפטירות) וסוכרת (5.4% מהפטירות).

בשנת 2016 שיעור התמותה המתוקנן לגיל היה גבוה בקרב גברים פי 1.4 לעומת נשים. השיעורים המתוקננים היו גבוהים יותר אצל גברים בכל סיבות המוות העיקריות, ובמיוחד במחלות דרכי הנשימה התחתונות (פי 1.8), במחלות לב (פי 1.7) ובמחלות כליה (פי 1.6). בסיבות מוות חיצוניות (שאינן מחלות, כגון תאונת דרכים, תאונה אחרת, התאבדות או רצח) נמצאו פערים גדולים יותר: בתאונות דרכים השיעור אצל גברים היה גבוה פי 3.4, בהתאבדות - פי 4.7 וברצח - פי 3.8.

תרשים 6יא שיעורי תמותה מתוקננים לגיל¹ לפי סיבות מוות נבחרות ומין, 2016

1 שיעורים מתוקננים לגיל לפי אוכלוסיית תקן העולם של ארגון הבריאות העולמי (WHO).

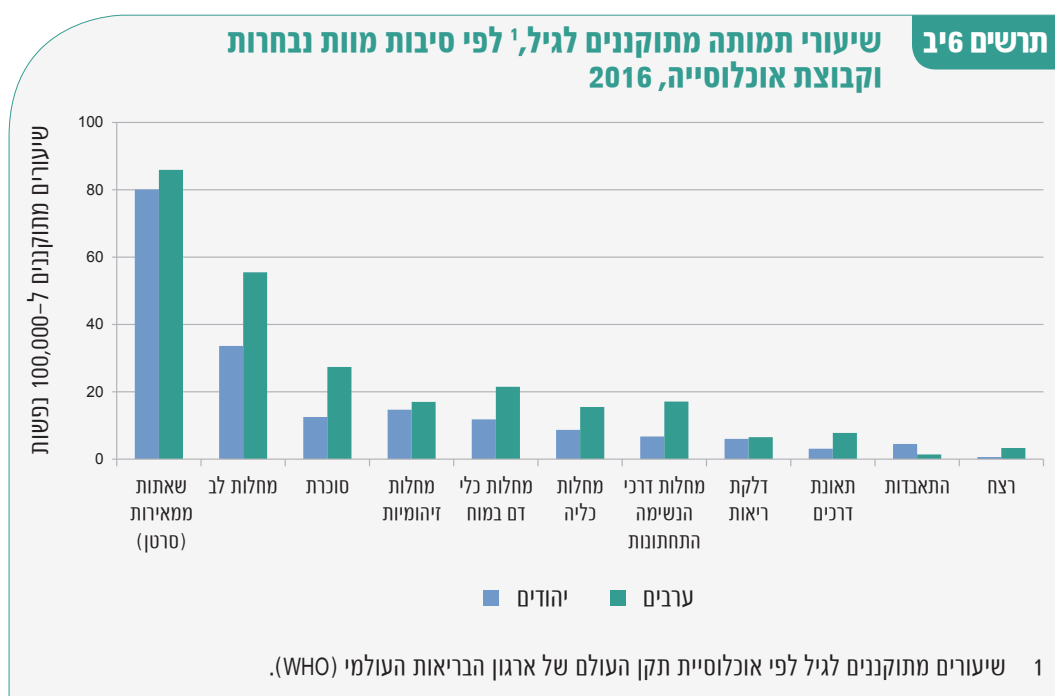
התפלגות סיבות המוות שונה אצל יהודים לעומת ערבים: בשנת 2016 גרמו שאתות ממאירות (סרטן) ל-25.4% מהפטירות של יהודים ול-21.4% מהפטירות של ערבים. אחוז הפטירות ממחלות לב היה 14.8% בקרב יהודים ו-13.7% בקרב ערבים. סיבת המוות השלישית בשכיחותה בקרב יהודים הייתה מחלות זיהומיות (6.1%), ואחריה מחלות של כלי דם במוח (5.2%) וסוכרת (5.1%). בקרב ערבים סיבת המוות השלישית בשכיחותה הייתה כלל הסיבות החיצוניות (6.9%), ואחריה סוכרת (6.7%) ומחלות של כלי דם במוח (5.4%).

לוח 6.2 סיבות מוות עיקריות, לפי קבוצת אוכלוסייה, 2016

סיבת מוות	מספר פטירות	אחוז מסך הכל
כלל האוכלוסייה - סך הכל	43,966	100.0
שאתות ממאירות (סרטן)	11,077	25.2
מחלות לב	6,399	14.6
מחלות זיהומיות	2,556	5.8
סוכרת	2,291	5.2
מחלות כלי דם במוח (שבץ מוחי)	2,272	5.2
סיבות חיצוניות (1)	1,816	4.1
מחלות כליה	1,652	3.8
מחלות דרכי הנשימה התחתונות	1,221	2.8
דלקת ריאות	1,159	2.6
יתר לחץ דם	1,042	2.4
שאר המחלות	12,481	28.4
יהודים - סך הכל	37,098	100.0
שאתות ממאירות (סרטן)	9,424	25.4
מחלות לב	5,501	14.8
מחלות זיהומיות	2,249	6.1
מחלות כלי דם במוח (שבץ מוחי)	1,915	5.2
סוכרת	1,886	5.1
מחלות כליה	1,414	3.8
סיבות חיצוניות	1,350	3.6
דלקת ריאות	1,041	2.8
מחלות דרכי הנשימה התחתונות	971	2.6
יתר לחץ דם	903	2.4
שאר המחלות	10,444	28.2
ערבים - סך הכל	5,189	100.0
שאתות ממאירות (סרטן)	1,109	21.4
מחלות לב	710	13.7
סיבות חיצוניות	357	6.9
סוכרת	348	6.7
מחלות כלי דם במוח (שבץ מוחי)	278	5.4
מחלות זיהומיות	220	4.2
מחלות דרכי הנשימה התחתונות	216	4.2
מחלות כליה	194	3.7
מומים מולדים	130	2.5
יתר לחץ דם	99	1.9
שאר המחלות	1,528	29.4

(1) סיבות שאינן מחלות, כגון תאונת דרכים, תאונה אחרת, התאבדות או רצח.

בשנת 2016 שיעור התמותה המתוקנן לגיל היה גבוה בקרב ערבים פי 1.5 לעומת יהודים. השיעורים המתוקננים היו גבוהים יותר אצל ערבים לעומת יהודים כמעט בכל סיבות המוות העיקריות. שיעור התמותה משאתות ממאירות (סרטן) בקרב ערבים היה גבוה משיעור זה בקרב יהודים. שיעור התמותה מסרטן הריאה, שהוא הסרטן השכיח ביותר, היה גבוה פי 1.7 בקרב ערבים. שיעורי התמותה ממחלות לב היו גבוהים פי 1.7 בקרב ערבים לעומת יהודים, ממחלות כלי דם במוח – פי 1.8, מסוכרת – פי 2.2 וממחלות דרכי הנשימה התחתונות – פי 2.6. שיעור התמותה מכלל הסיבות החיצוניות היה גבוה פי 1.6 בקרב ערבים לעומת יהודים, וניכרים פערים גדולים בשיעורי התמותה של ערבים מתאונות דרכים (גבוה פי 2.5 לעומת יהודים) ומרצח (גבוה פי 5.5 לעומת יהודים). אולם שיעור התמותה מהתאבדות היה גבוה פי 3.2 בקרב יהודים.

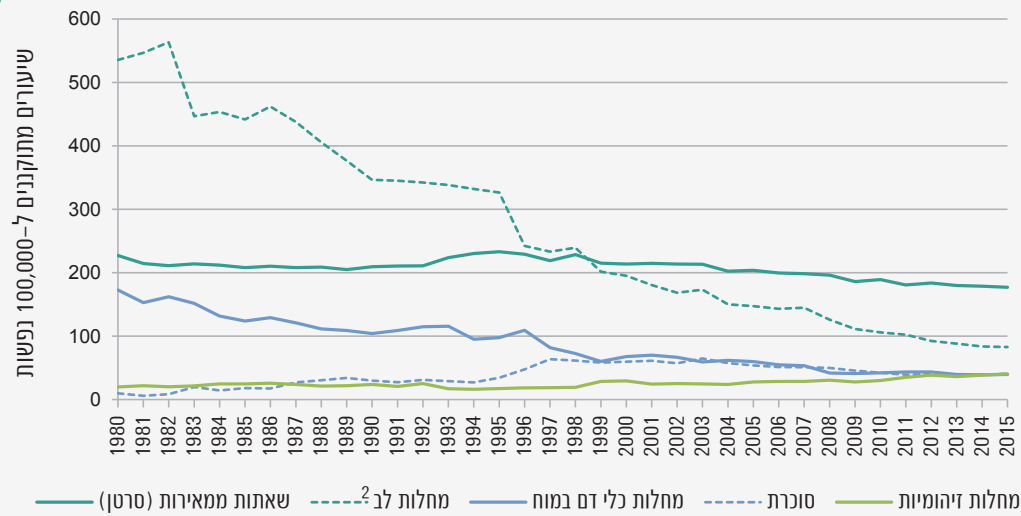
מתחילת שנות השמונים של המאה ה-20 חלה בישראל, כמו בשאר העולם המערבי, ירידה ניכרת בשיעורי התמותה המתוקננים לגיל ממחלות לב, בדומה לירידה הנצפית בעולם המערבי. בשיעורי הפטירה משאתות ממאירות (סרטן) נמצאה תנועתיות לאורך השנים, אך המגמה הכללית היא של ירידה מתונה מאוד. בעקבות זאת בסוף שנות התשעים חל היפוך בסיבות המוות העיקריות – שאתות ממאירות הפכו לסיבת המוות השכיחה ביותר, ואחריהן מחלות לב.

גם בשיעורי התמותה המתוקננים לגיל ממחלות כלי דם במוח חלה ירידה, והיא החלה בתחילת שנות השבעים. שיעורי הפטירה מסוכרת עלו במהלך השנים, ומחלה זו הפכה לסיבת המוות השלישית בשכיחותה (מעט אחריה – מחלות כלי דם במוח).

שיעורי התמותה ממחלות זיהומיות עלו בעיקר בעשור האחרון, והם דומים לשיעורי התמותה מסוכרת. בעשור האחרון סיבת המוות העיקרית מקבוצת המחלות הזיהומיות היא אלח דם (ספטיסמיה) – 80% מהפטירות.

שיעורי תמותה מתוקננים לגיל¹ לפי סיבות מוות עיקריות, 2015-1980

תרשים 6

מקור הנתונים: OECD.

1 שיעורים מתוקננים לגיל לפי אוכלוסיית התקן של ה-OECD.

2 לא כולל מחלות לב ראומטיות.

6

בין שיעורי התמותה מסיבות שונות לבין רמת הפריפריאליות של יישוב המגורים נמצא קשר מורכב. בקרב יהודים הקשר חלש מאוד; בממוצע לשנים 2016-2014 שיעורי התמותה (למעט ממחלות זיהומיות) ביישובי הפריפריה היו גבוהים מעט מהשיעורים ביישובי המרכז. בקרב ערבים הקשר בין רמת הפריפריאליות לבין שיעורי התמותה חזק יותר; בממוצע לשנים 2016-2014 שיעורי התמותה (למעט ממחלות כלי דם במוח) היו גבוהים יותר ביישובים המרכזיים מאוד לעומת היישובים הפריפריאליים מאוד.

בתמותה משאתות ממאירות (סרטן) בקרב יהודים השיעורים היו גבוהים מעט ביישובי הפריפריה לעומת יישובי המרכז, ובקרב ערבים שיעור התמותה הגבוה ביותר נמצא ביישובי הביניים.

בתמותה ממחלות לב בקרב יהודים ההבדלים בין רמות הפריפריאליות קטנים מאוד, ושיעור התמותה הנמוך ביותר נמצא ביישובי המרכז. לעומת זאת, בקרב ערבים השיעור הנמוך ביותר נמצא ביישובים הפריפריאליים מאוד, והשיעור הגבוה ביותר – ביישובי המרכז.

בתמותה ממחלות כלי דם במוח בקרב יהודים כמעט אין הבדל בין רמות הפריפריאליות, אך השיעור גבוה יחסית ביישובים הפריפריאליים מאוד. גם בקרב ערבים השיעור הגבוה ביותר נמצא ביישובים הפריפריאליים מאוד, ואחריהם ביישובים המרכזיים.

גם בתמותה מסוכרת בקרב יהודים כמעט אין הבדל בין רמות הפריפריאליות. בקרב ערבים שיעור התמותה הגבוה ביותר נמצא ביישובים המרכזיים, והוא גבוה ככל שרמת הפריפריאליות עולה (אם כי השיעור ביישובים המרכזיים מאוד דומה לשיעור ביישובי הביניים).

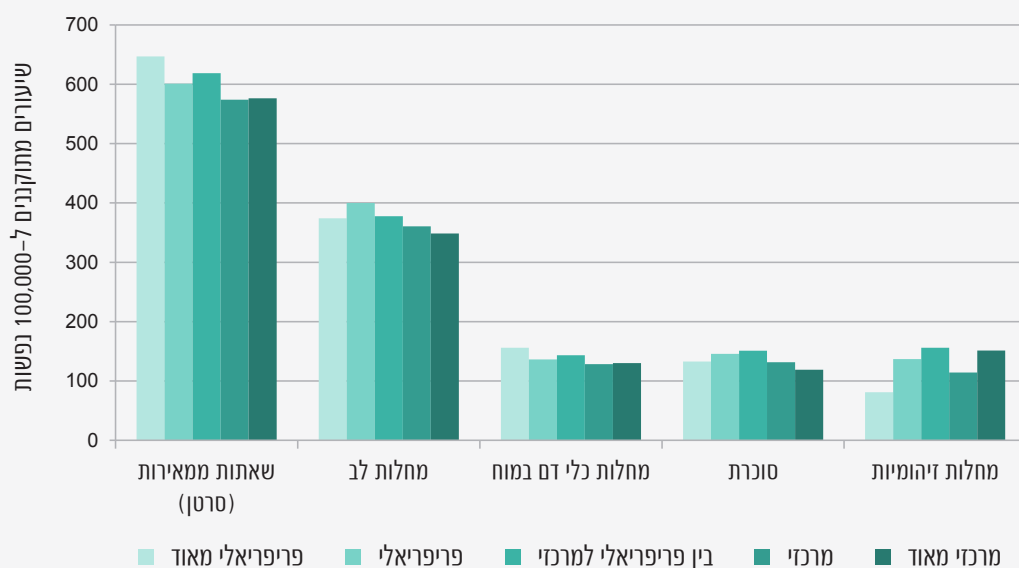
בתמותה ממחלות זיהומיות בקרב יהודים השיעור גבוה יחסית ביישובי הביניים וביישובים המרכזיים מאוד. בקרב ערבים שיעור התמותה גבוה ככל שרמת הפריפריאליות עולה (למעט ביישובי הביניים).

לוח 6.3 שיעורי תמותה מתוקננים לגיל(1) בקרב כלל האוכלוסייה, לפי סיבות מוות
 נבחרות ורמת פריפריאליות של יישוב המגורים, ממוצע 2014-2016

מחלות זיהומיות	סוכרת	מחלות כלי דם במוח	מחלות לב	שאות ממאירות (סרטן)	רמת פריפריאליות
72.0	129.1	170.8	361.0	637.0	פריפריאלי מאוד
133.0	164.4	148.0	412.9	589.7	פריפריאלי
146.8	160.1	145.4	377.2	622.0	בין פריפריאלי למרכזי
116.4	138.6	133.2	364.9	573.0	מרכזי
152.3	122.2	132.3	353.5	577.9	מרכזי מאוד

(1) אוכלוסיית התקן - אוכלוסיית ישראל לפי מפקד 2008.

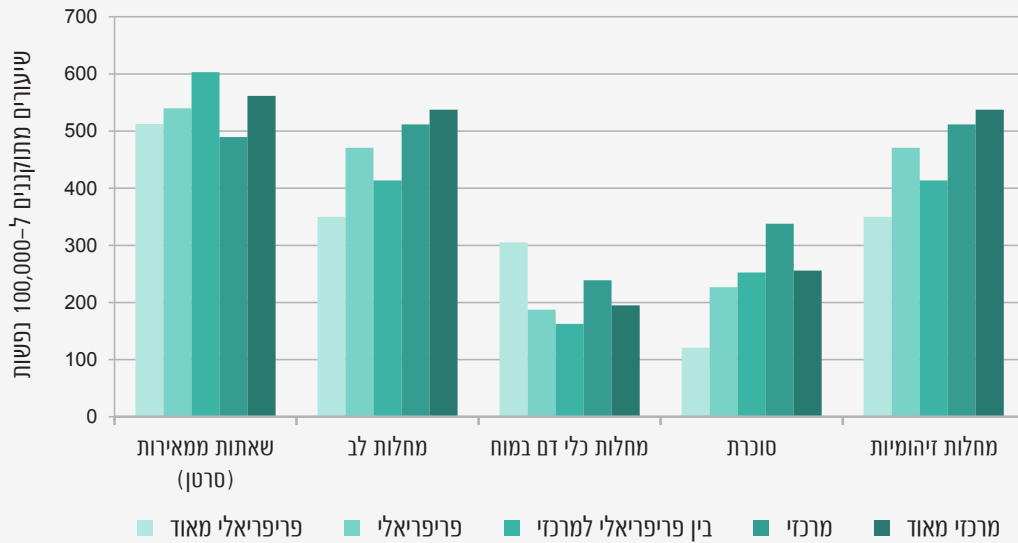
תרשים 6 שיעורי תמותה מתוקננים לגיל בקרב יהודים, לפי סיבות מוות נבחרות
 ורמת פריפריאליות של יישוב המגורים, ממוצע 2014-2016

1 אוכלוסיית התקן - אוכלוסיית ישראל לפי מפקד 2008.

תרשים 106

שיעורי תמותה מתוקננים לגיל בקרב ערבים, לפי סיבות מוות נבחרות ורמת פריפריאליות של יישוב המגורים, ממוצע 2014-2016

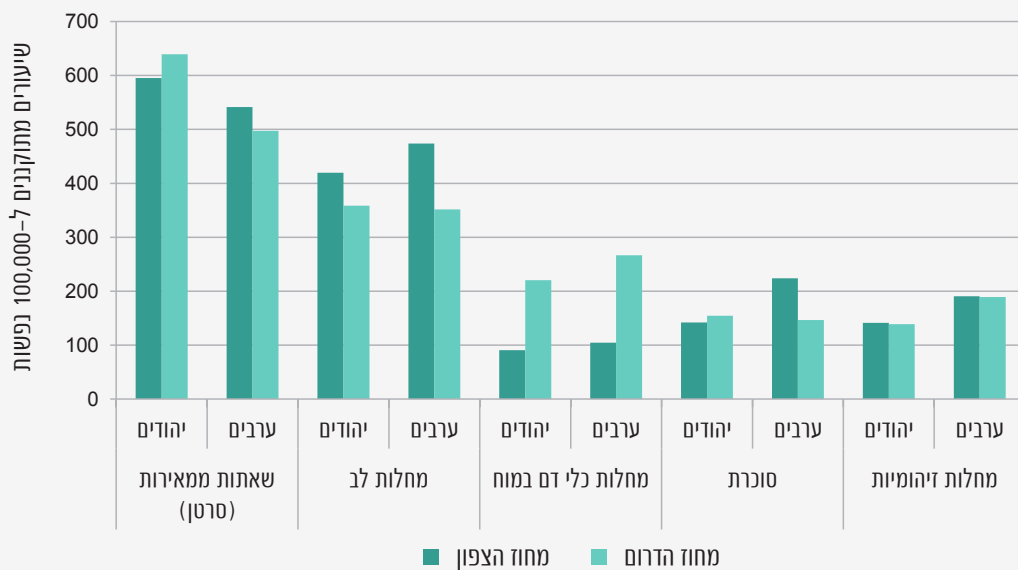

1 אוכלוסיית התקן - אוכלוסיית ישראל לפי מפקד 2008.

מתוך המחלות שנבדקו, בממוצע לשנים 2014-2016, ההבדל הבולט בין יישובי הפריפריה במחוז הצפון ובמחוז הדרום נמצא במחלות כלי דם במוח: שיעורי התמותה של בני 55 ומעלה ממחלות אלו היו גבוהים יותר (פי 2.4-2.5) בדרום לעומת הצפון, הן בקרב יהודים והן בקרב ערבים. שיעור התמותה ממחלות לב היה גבוה יותר בצפון לעומת הדרום - פי 1.3 בקרב ערבים ופי 1.2 בקרב יהודים. בשאתות ממאירות (סרטן) ההבדלים בין שיעורי התמותה קטנים: בקרב יהודים היה השיעור גבוה מעט בדרום, ובקרב ערבים הוא היה גבוה מעט בצפון. שיעור התמותה מסוכרת בקרב ערבים היה גבוה בצפון פי 1.5 לעומת הדרום, ובקרב יהודים נמצאו שיעורים דומים במחוזות אלו. בין מחוז הצפון למחוז הדרום לא נצפו הבדלים בשיעורי התמותה ממחלות זיהומיות, הן בקרב יהודים והן בקרב ערבים.

תרשים 106

שיעורי תמותה מתוקננים לגיל בקרב בני 55 ומעלה ביישובי הפריפריה במחוז הצפון ובמחוז הדרום, לפי סיבות מוות נבחרות וקבוצת אוכלוסייה, ממוצע 2014-2016

1 אוכלוסיית התקן - אוכלוסיית ישראל לפי מפקד 2008.

3. תחלואה בשאתות ממאירות (סרטן)

בשנת 2015 התגלו 16,749 מקרים חדשים של שאתות ממאירות (סרטן) בקרב נשים ו-13,511 מקרים חדשים בקרב גברים. השיעור המתוקנן לגיל של מקרים חדשים של שאתות ממאירות היה גבוה יותר אצל נשים לעומת גברים (304 לעומת 261 ל-100,000 נפש, בהתאמה).

שיעורי התחלואה עולים עם הגיל בשני המינים, אך בעוד שבגילים הצעירים היה שיעור התחלואה גבוה יותר אצל נשים (פי 2.4 בגילים 25-34, פי 2.8 בגילים 35-44 ופי 2.0 בגילים 45-54), בגילים 55-64 היה השיעור דומה אצל גברים ונשים, ומגיל 65 ומעלה היה השיעור גבוה יותר אצל גברים (פי 1.4 בקרב בני 75 ומעלה).

משנות השבעים של המאה ה-20 ועד לסוף המאה נצפתה מגמת עלייה בשיעור המקרים החדשים של שאתות ממאירות בקרב שני המינים. בתחילת שנות האלפיים שיעורי המקרים החדשים היו יציבים למדי, ומשנת 2010 החלה מגמת ירידה, בעיקר בקרב גברים. ברוב השנים שיעורי המקרים החדשים היו דומים בשני המינים, אך משנת 2009 החל להיווצר פער בין נשים לגברים, והשיעור אצל הנשים היה גבוה יותר. בשנת 2015 השיעור המתוקנן לגיל אצל נשים היה גבוה כמעט פי 1.2 מהשיעור המתוקנן לגיל אצל גברים.

בשיעור המתוקנן לגיל של מקרים חדשים של שאתות ממאירות חלה עלייה הן בקרב יהודים והן בקרב ערבים, אך העלייה בקרב ערבים הייתה חדה יותר. שיעור המקרים החדשים של שאתות ממאירות בשנת 2015 לעומת השנים 1970-1974 היה גבוה פי 2.2 בקרב גברים ערבים, פי 1.3 בקרב גברים יהודים, פי 3.6 בקרב נשים ערביות ופי 1.4 בקרב נשים יהודיות.

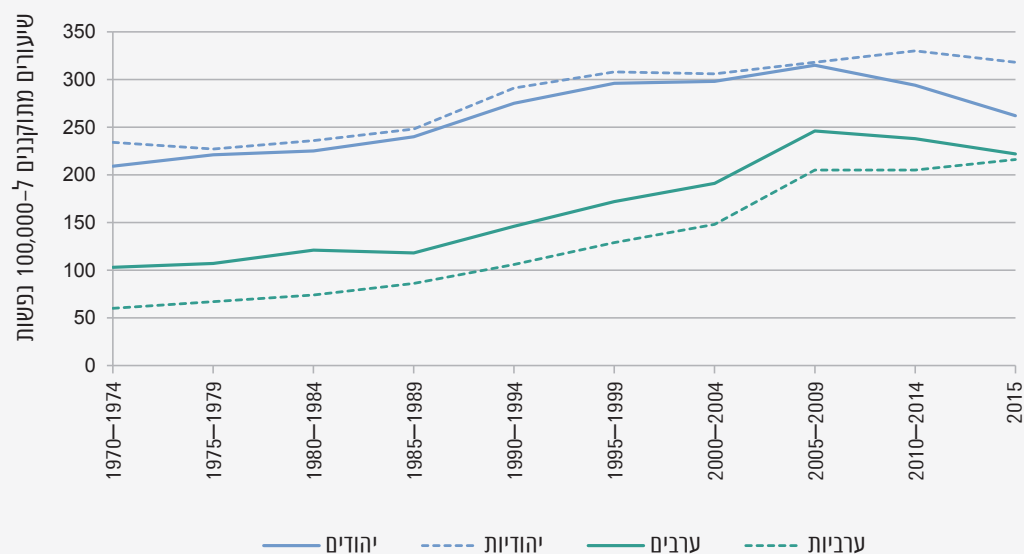
משנת 2010 נצפית ירידה מתונה בשיעור התחלואה בשאתות ממאירות בקרב גברים יהודים וערבים. בקרב ערביות נמשכת מגמת העלייה בשיעור זה, ואילו בקרב יהודיות חלה בו ירידה מתונה מאוד.

בקרב יהודים היו שיעורי התחלואה גבוהים מעט אצל נשים לעומת גברים בכל השנים, והפער גדל בשנים האחרונות. בקרב ערבים המצב הפוך - שיעורי התחלואה היו גבוהים יותר אצל גברים לעומת נשים, והפער הצטמצם בשנים האחרונות.

לאורך השנים שיעורי התחלואה בשאתות ממאירות היו גבוהים יותר בקרב יהודים לעומת ערבים, הן אצל גברים והן אצל נשים. עם זאת הפערים בשיעורים בין שתי קבוצות האוכלוסייה הצטמצמו - מפי 2.0 אצל גברים יהודים לעומת ערבים בתחילת שנות השבעים לפי 1.2 בשנת 2015, ומפי 3.9 אצל נשים יהודיות לעומת ערביות לפי 1.5 באותן שנים. הירידה בפער משקפת עלייה גדולה יותר בשיעורי התחלואה בקרב ערבים לעומת יהודים.

תרשים 6 ז

מקרים חדשים של שאתות ממאירות (סרטן) - שיעורים מתוקננים לגיל¹, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין, 2015-1970

1 שיעורים מתוקננים לגיל לפי אוכלוסיית תקן העולם של ארגון הבריאות העולמי (WHO).

6

מכלל המקרים החדשים של שאתות ממאירות בשנת 2015, בקרב גברים היה סרטן הערמונית השכיח ביותר, ואחריו סרטן הריאה וסרטן המעי הגס והחלחולת. בקרב נשים היה סרטן השד השכיח ביותר, ואחריו סרטן המעי הגס והחלחולת, לימפומה ממאירה וסרטן הריאה.

בין יהודים לערבים נמצאו הבדלים בתחלואה לפי סוגי הסרטן. בקרב גברים שיעור התחלואה בסרטן הערמונית בשנת 2015 היה גבוה פי 1.7 אצל יהודים לעומת ערבים, ואילו שיעור התחלואה בסרטן הריאה היה גבוה פי 1.6 אצל ערבים לעומת יהודים. בקרב נשים שיעור התחלואה במרבית סוגי הסרטן היה גבוה אצל יהודיות לעומת ערביות (בסרטן השד - פי 1.4).

תיבה 6.1 היארעות סרטן בישראל לפי נפות ולפי רמת פריפריאליות של יישוב המגורים¹

גידולים סרטניים הם גורם תחלואה מרכזי בישראל, בפרט בגיל המבוגר, והם גם סיבת המוות העיקרית (כ-25% מכלל הפטירות) משנת 1999. הגורמים לסרטן רבים ומגוונים, והם כוללים משתנים גנטיים ומשפחתיים, אישיים והתנהגותיים, הורמונליים וסביבתיים. למרות זאת, ברמת הפרט קשה בדרך כלל להצביע על גורם ישיר לתחלואה. אחת הסיבות לכך היא תקופת החיבון הארוכה שבין הפגיעה התאית הראשונית לבין התוצא הסופי, שהוא גידול סרטני המלווה בתסמינים.

רמת השלמות הגבוהה של נתוני היארעות הסרטן בישראל (כ-97% לגידולים מוצקים) מעודדת שימוש השוואתי בהם כדי לחזק את הטענה כי קיים קשר בין זיהום סביבתי לבין התחלואה בסרטן הנצפית באזור המזוהם. שימוש כזה בעייתי מאוד מסיבות רבות, ובהן: (1) החלוקה למחוזות או לנפות בישראל היא מינהלית, ואינה משקפת בהכרח חשיפות מקומיות אופייניות; (2) מקום המגורים בעת אבחנת הסרטן אינו זהה בהכרח למקום המגורים בעת החשיפה שגרמה להתפתחות הגידול הסרטני; (3) מי שהתגוררו באזור מסוים לאורך שנים אבל עזבו אותו לפני שאובחנו אינם מיוצגים בהשוואה כזאת. לפיכך, כדי לבסס טענות לגבי חשיפה לזיהום סביבתי העלול לסכן את בריאות הציבור עדיף להתייחס לתוצאי בריאות קצרי טווח כגון היארעות מחלות חדות (acute) או החמרה במחלות כרוניות קיימות, שקל יותר לייחס אותן לזיהום סביבתי מוגדר, ולא לתוצאים ארוכי טווח כמו סרטן, שהזיקה שלהם לאותו זיהום אינה ברורה.

עם זאת, בתיאור התחלואה בסרטן נהוג לפרסם גם את נתוני היארעות לפי אזור. לצורך כך נעשה שימוש ביחס היארעות מתוקנן (SIR – Standardized Incidence Ratio), אשר מתאר את היארעות הסרטן הנצפית בתקנון לגיל (observed) באזור מוגדר בהשוואה להיארעות הצפויה (expected) על פי נתוני אוכלוסיית תקן (האוכלוסייה הכללית). ערך של 1.0 פירושו כי היארעות הנצפית זהה להיארעות הצפויה. ערך גדול מ-1.0 מבטא תחלואה בסרטן הגבוהה מהצפוי, ואילו ערך קטן מ-1.0 מבטא תחלואה בסרטן הנמוכה מהצפוי. נבחנו נתונים לפי נפות בשלוש תקופות זמן: 2001–2005, 2006–2010 ו-2011–2015.

1 מקור הנתונים: הרישום הלאומי לסרטן והמרכז הלאומי לבקרת מחלות, משרד הבריאות.

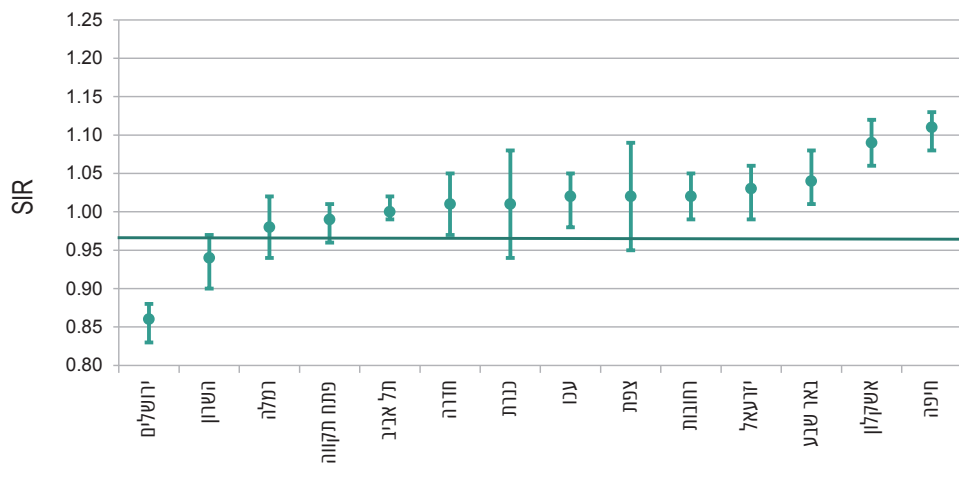
הכנת הנתונים ועיבודם: ד"ר ברברה סילברמן, מר יניב שטיין, פרופ' ליטל קינן-בוקר, מר ניצן וינטראוב, גב' יעל הרשקוביץ.

יחס היארעות מתוקן (SIR) של סרטן חודרני² (כלל הסוגים), לפי נפה

בתרשימים א ו-ב מוצגים ערכי ה-SIR (הנקודות הכחולות) ורווחי הסמך (הקווים הכחולים) של סרטן חודרני (כלל הסוגים) בגברים ובנשים בכל קבוצות האוכלוסייה (למעט ירושלים, שעבורה חושב SIR לאוכלוסיית היהודים והאחרים בלבד) לפי נפה, לשנים 2011-2015.

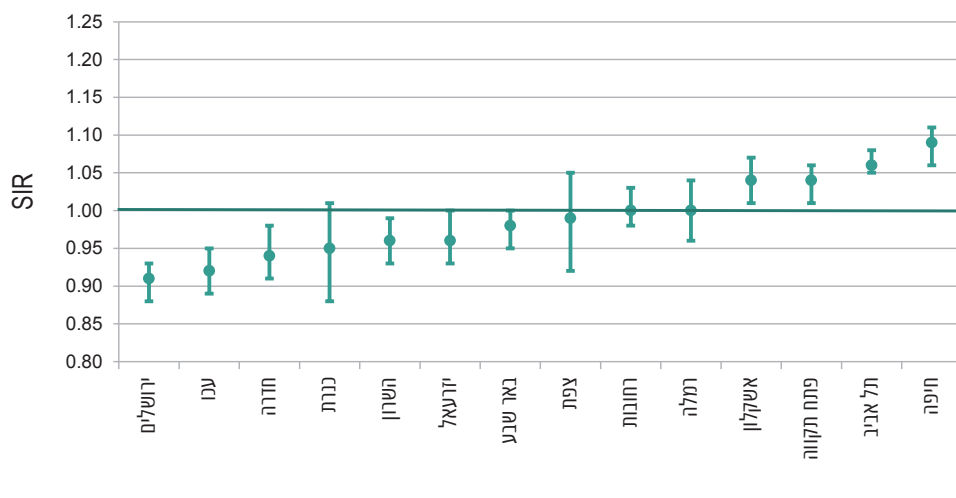
ערכי SIR אשר חוצים את הקו האדום (המתאר את הממוצע הצפוי באוכלוסייה) מבטאים תחלואה דומה לתחלואה הצפויה באותה נפה. ערכי SIR הנמצאים מעל הקו האדום מבטאים עודף מובהק בהיארעות הסרטן באותה נפה ביחס לתחלואה הצפויה, ואילו ערכי SIR הנמצאים מתחת לקו האדום מבטאים חסר מובהק בתחלואה בסרטן באותה נפה ביחס לתחלואה הצפויה.

תרשים א
יחס היארעות מתוקן (SIR) של סרטן חודרני (כלל הסוגים) בגברים, לפי נפה, 2015-2011

² המחלות שחייבות בדיווח לרישום הלאומי לסרטן כוללות גידולים ממאירים (למעט basal cell carcinoma ו-squamous cell carcinoma של העור) וכן גידולים שפירים במוח ובמערכת העצבים המרכזית. בכלל המחלות הממאירות מבחינים בין גידול ממוקד - גידול שלא חרג מהרקמה שממנה צמח, לבין גידול חודרני - גידול שחרג מהרקמה שממנה צמח וחדר לרקמות סמוכות או לבלוטות לימפה סמוכות. בתיבה זו ההתייחסות היא לסרטן חודרני בלבד.

תרשים ב
יחס היארעות מתוקנן (SIR) של סרטן חודרני (כלל הסוגים) בנשים, לפי נפה, 2011-2015

לוח 1 מסכם את נתוני יחס היארעות המתוקנן (SIR) של סרטן חודרני לפי סוג, מין, נפה ותקופת זמן.³ הנפות מסודרות בסדר האל"ף-בי"ת. נתון ירוק מציין את אחוז התחלואה החסרה - SIR הנמוך במובהק מהצפוי בהשוואה לאוכלוסייה הכללית; נתון אדום מציין את אחוז התחלואה העודפת - SIR הגבוה במובהק מהצפוי באוכלוסייה הכללית; תא ריק מציין SIR הדומה לצפוי באוכלוסייה הכללית.

3 את הדוח המפורט אפשר לראות באתר משרד הבריאות: https://www.health.gov.il/PublicationsFiles/ICR_2018.pdf

לוח 1 יחס היארעות מתוקנן (SIR) של סרטן חודרני, לפי סוג, נפה, מין ותקופת זמן

נפה	תקופת זמן	נלל הסוגים (חודרני)		סרטן השד	סרטן הערמונית	סרטן הריאה		סרטן המעי הגס והחלחולת שאינה הודג'קין (לימפומה)	
		נשים	גברים			נשים	גברים	נשים	גברים
אשקלון	2005-2001		6%			-15%	19%	9%	
	2010-2006		7%	-7%	15%				
	2015-2011		9%	4%	12%	-14%	19%		
באר שבע	2005-2001			-5%		-26%			
	2010-2006			-9%					
	2015-2011		4%	-9%		14%			-17%
השרון	2005-2001				-14%				-20%
	2010-2006								-16%
	2015-2011		-6%		-10%			-10%	
חדרה	2005-2001				46%				-20%
	2010-2006		-6%	-19%	22%			17%	
	2015-2011		-6%	-11%	16%	-20%			
חיפה	2005-2001	10%	11%		21%	14%	17%	22%	
	2010-2006	14%	12%	8%	18%	26%	20%	16%	13%
	2015-2011	11%	9%	7%	15%	15%	15%	14%	14%
יזרעאל	2005-2001		-6%	-8%	-20%	-23%			-25%
	2010-2006				-19%	-18%			
	2015-2011				22%	-27%			
ירושלים	2005-2001		-16%	-5%	-14%	-16%	-24%	-18%	
	2010-2006		-9%	-9%	-21%	-27%	-15%	-9%	
	2015-2011		-14%	-9%	-30%	-16%	-28%		
כנרת	2005-2001				36%		-26%		
	2010-2006		-9%		27%				
	2015-2011			-11%	-28%				
עכו	2005-2001		-6%	-16%	35%	-19%			
	2010-2006		-8%	-15%	34%	-22%			
	2015-2011		-8%	-13%	38%	-22%			
פתח תקווה	2005-2001				9%	-19%			
	2010-2006		4%	9%	-11%	-11%			
	2015-2011		4%	7%	-22%	-22%		22%	
צפת	2005-2001								
	2010-2006		-8%		-31%	-31%			
	2015-2011				-15%	-15%		30%	
רחובות	2005-2001		5%						
	2010-2006		5%		24%				
	2015-2011				18%				
רמלה	2005-2001								
	2010-2006								
	2015-2011								-18%
תל אביב	2005-2001		5%	3%	12%	22%			
	2010-2006			9%	8%	20%		-7%	
	2015-2011			6%	12%	24%			

בין הנפות קיימת שונות בערכי ה-SIR עבור סרטן מכלל הסוגים ועבור סרטן מסוגים מסוימים, אולם נפות אחדות הציגו ערכים שונים מהצפוי בעקיבות לאורך כל תקופות הזמן או רובן: בנפת **חיפה** נצפה עודף מובהק בתחלואה בסרטן עבור רוב סוגי הסרטן שנבדקו (למעט סרטן הערמונית בגברים) בכל תקופות הזמן או ברובן. גם בנפת **תל אביב** נצפה עודף מובהק בתחלואה בחלק מסוגי הסרטן בכל תקופות הזמן או ברובן. לעומת זאת בנפת **ירושלים** נצפה חסר מובהק בתחלואה בסרטן בשני המינים עבור רוב סוגי הסרטן (למעט לימפומה שאינה הודג'קין) בכל תקופות הזמן או ברובן. גם בנפת **יזרעאל**, בנפת **כנרת** ובנפת **עכו** נצפו ערכי SIR נמוכים בחלק מסוגי הסרטן בכל תקופות הזמן או ברובן.

הסוכנות הבין-לאומית לחקר הסרטן (IARC) של ארגון הבריאות העולמי הגדירה בשנת 2013 זיהום אוויר כקריצינוגן בטוח (group 1) ביחס לסרטן הריאה וכקריצינוגן אפשרי ביחס לסרטן כיס השתן.⁴ על פי הממצאים, בגברים נצפתה תחלואה עודפת בסרטן הריאה בנפות חדרה, חיפה, יזרעאל, כנרת ועכו, ובנשים – בנפת חיפה ובנפת תל אביב. העודף הרב ביותר בתקופת הזמן 2011-2015 נצפה בנפת **עכו** בגברים (38%) ובנפת **תל אביב** בנשים (24%).

סרטן חודרני - כלל הסוגים

תחלואה גבוהה מהצפוי בכל תקופות הזמן נצפתה בנפת **חיפה** בגברים ובנשים ובנפת **אשקלון** בגברים. תחלואה גבוהה מהצפוי בשתי תקופות זמן נצפתה בנפת **רחובות** בגברים, בנפת **פתח תקווה** בנשים ובנפת **תל אביב** בנשים.

תחלואה נמוכה מהצפוי בכל תקופות הזמן נצפתה בנפת **ירושלים** בגברים ובנשים ובנפת **עכו** בנשים. תחלואה נמוכה מהצפוי בשתי תקופות זמן נצפתה בנפת חדרה בנשים.

סרטן חודרני של השד בנשים

תחלואה גבוהה מהצפוי בכל תקופות הזמן נצפתה בנפת **תל אביב**. תחלואה גבוהה מהצפוי בשתי תקופות זמן נצפתה בנפת **חיפה** ובנפת **פתח תקווה**.

תחלואה נמוכה מהצפוי בכל תקופות הזמן נצפתה בנפת חדרה ובנפת **עכו**. תחלואה נמוכה מהצפוי בשתי תקופות זמן נצפתה בנפת באר שבע.

סרטן הערמונית בגברים

תחלואה גבוהה מהצפוי בכל תקופות הזמן נצפתה בנפת **רחובות**. תחלואה גבוהה מהצפוי בשתי תקופות זמן נצפתה בנפת **אשקלון** ובנפת **תל אביב**.

תחלואה נמוכה מהצפוי בכל תקופות הזמן נצפתה בנפת **עכו**. תחלואה נמוכה מהצפוי בשתי תקופות זמן נצפתה בנפת השרון, בנפת **יזרעאל**, בנפת **ירושלים** ובנפת **כנרת**.

4 ראו: https://www.iarc.fr/en/media-centre/iarcnews/pdf/pr221_E.pdf

סרטן הריאה

תחלואה גבוהה מהצפוי בכל תקופות הזמן נצפתה בנפת **חדרה** בגברים, בנפת **חיפה** בנשים, בנפת **יזרעאל** בגברים, בנפת **עכו** בגברים ובנפת **תל אביב** בנשים. תחלואה גבוהה מהצפוי בשתי תקופות זמן נצפתה בנפת **חיפה** בגברים ובנפת **כנרת** בגברים.

תחלואה נמוכה מהצפוי בכל תקופות הזמן נצפתה בנפת **ירושלים** בגברים ובנשים ובנפת **יזרעאל** בנשים. תחלואה נמוכה מהצפוי בשתי תקופות זמן נצפתה בנפת **אשקלון** בנשים ובנפת **עכו** בנשים.

סרטן המעי הגס והחלחולת

תחלואה גבוהה מהצפוי בכל תקופות הזמן נצפתה בנפת **חיפה** בגברים. תחלואה גבוהה מהצפוי בשתי תקופות זמן נצפתה בנפת **אשקלון** בגברים ובנפת **חיפה** בנשים.

תחלואה נמוכה מהצפוי בכל תקופות הזמן נצפתה בנפת **ירושלים** בגברים. תחלואה נמוכה מהצפוי בשתי תקופות זמן נצפתה בנפת **ירושלים** בנשים.

לימפומה שאינה הודג'קין

תחלואה גבוהה מהצפוי בשתי תקופות זמן נצפתה בנפת **חיפה** בגברים ובנשים.

זכיר שוב כי הנתונים הם תיאוריים. אין אפשרות להסיק מהם לגבי קשר ישיר בין זיהום סביבתי לבין התחלואה בסרטן (בפרט שרק סרטן הריאה ובמידה מסוימת גם סרטן כיס השתן נחשבים קשורים לזיהום אוויר סביבתי). הממצאים יכולים לנבוע מכמה גורמים שלגביהם אין בידינו פרטים, כמו התנהגויות בריאות (למשל עישון או ביצוע של בדיקות סיכון לגילוי מוקדם של סרטן) וגורמי סיכון אישיים, גנטיים ותעסוקתיים. רק מחקר ייעודי, אנליטי, אשר יאסוף נתונים על חשיפות רלוונטיות ברמת הפרט יוכל לספק מידע ברור יותר על ההבדלים בתחלואה בין הנפות.

יחס היארעות מתוקן (SIR) של סרטן חודרני (כלל הסוגים), לפי רמת פריפריאליות של יישוב המגורים⁵

נמצא כי בגברים היארעות סרטן חודרני מכלל הסוגים גבוהה במובהק מהצפוי (לפי נתוני כלל האוכלוסייה) ביישובי הפריפריה וביישובי הביניים ונמוכה במובהק מהצפוי ביישובים המרכזיים מאוד.

לוח 2 יחס היארעות מתוקן (SIR) של סרטן חודרני (כלל הסוגים) בגברים, לפי רמת פריפריאליות של יישוב המגורים, 2009-2013

רווח סמך 95%	SIR	מקרים צפויים (1)	מקרים שנצפו	גודל אוכלוסייה	רמת פריפריאליות
1.10-1.05	1.08	5,802.2	6,259	2,331,140	פריפריאלי ופריפריאלי מאוד
1.08-1.05	1.06	14,684.4	15,625	4,764,680	בין פריפריאלי למרכזי
1.03-0.99	1.01	7,179.6	7,252	2,289,380	מרכזי
0.98-0.96	0.97	28,080.3	27,179	7,749,770	מרכזי מאוד

(1) מחושב על פי שיעורי התחלואה באוכלוסייה הכללית, בתקנון לגיל ולקבוצת אוכלוסייה.

בנשים היארעות סרטן חודרני מכלל הסוגים גבוהה מעט מהצפוי (לפי נתוני כלל האוכלוסייה) ביישובי הפריפריה, והנתונים מובהקים עבור יישובי הביניים. היארעות הסרטן נמוכה במובהק מהצפוי ביישובי המרכז.

לוח 3 יחס היארעות מתוקן (SIR) של סרטן חודרני (כלל הסוגים) בנשים, לפי רמת פריפריאליות של יישוב המגורים, 2009-2013

רווח סמך 95%	SIR	מקרים צפויים (1)	מקרים שנצפו	גודל אוכלוסייה	רמת פריפריאליות
1.03-0.98	1.01	6,172.2	6,224	2,320,290	פריפריאלי ופריפריאלי מאוד
1.04-1.01	1.03	16,361.0	16,784	4,898,960	בין פריפריאלי למרכזי
0.99-0.95	0.97	7,874.8	7,654	2,345,870	מרכזי
0.99-0.97	0.98	31,186.7	30,557	8,041,030	מרכזי מאוד

(1) מחושב על פי שיעורי התחלואה באוכלוסייה הכללית, בתקנון לגיל ולקבוצת אוכלוסייה.

עיבוד הנתונים העלה כי קיים קשר בין רמת הפריפריאליות של יישוב המגורים לבין היארעות סרטן. לאחר תקנון לגיל, למין ולקבוצת אוכלוסייה נמצא כי בהשוואה לצפוי בכלל האוכלוסייה היארעות סרטן מכלל הסוגים והיארעות סרטן המעי הגס והחלחולת בגברים ובנשים גבוהה במובהק ביישובי הפריפריה וביישובי הביניים ונמוכה במובהק ביישובים המרכזיים מאוד.

5 עיבוד לשנים 2009-2013, לפי מדד הפריפריאליות 2004 של הלמ"ס. את הדוח המפורט אפשר לראות באתר משרד הבריאות: https://www.health.gov.il/PublicationsFiles/cancer_periphery2009_2013.pdf

בהשוואה לצפוי על פי נתוני האוכלוסייה הכללית, היארעות סרטן הריאה בגברים גבוהה במובהק ביישובי הפריפריה וביישובי הביניים, ואילו היארעות סרטן הריאה בנשים גבוהה במובהק ביישובים המרכזיים מאוד.

בכלל האוכלוסייה לא נמצא קשר בין רמת הפריפריאליות של יישוב המגורים לבין היארעות סרטן הערמונית או סרטן השד. אולם בקרב נשים יהודיות בנות 50–74 היארעות סרטן השד גבוהה במובהק מהצפוי ביישובים המרכזיים מאוד ונמוכה במובהק מהצפוי ביישובי הפריפריה. ממצא זה יכול להעיד שביישובים מרכזיים מאוד יש מודעות רבה יותר לגילוי מוקדם של המחלה ושימוש רב יותר בטכנולוגיות מתאימות (ממוגרפיה), ועשוי להצביע גם על אבחון יתר.

בהשוואה לצפוי על פי נתוני האוכלוסייה הכללית, בסרטן המעי הגס והחלחולת בגברים ובנשים נצפתה היארעות נמוכה במובהק ביישובים המרכזיים מאוד לעומת יישובי הפריפריה. ממצא זה יכול להעיד כי באזורים מרכזיים מאוד יש מודעות רבה יותר לגילוי מוקדם של המחלה ושימוש רב יותר בטכנולוגיות מתאימות (דם סמוי בצואה; קולונוסקופיה). הסרת נגעים טרום-סרטניים בעקבות הגילוי המוקדם מפחיתה את הסיכון למחלה.

בעבר פורסמו בישראל נתונים על הבדלים במדדי בריאות בין תושבי הפריפריה לתושבי המרכז; הממצאים מצטרפים לנתונים ומחזקים אותם.

אין להסיק מנתונים אלה על קשר סיבתי בין רמת פריפריאליות לבין תחלואה בסרטן. מדד הפריפריאליות מייצג משתנים רבים – אישיים ואחרים – המשפיעים במישרין ובעקיפין על הסיכון לתחלואה (כגון שונות בשיעורי עישון), על המודעות לגילוי מוקדם ומידת השימוש בטכנולוגיות הקיימות, על הנגישות לטיפול ועוד.

4. לידות והפסקות היריון בקרב נערות

בשנת 2016 נולדו 181,405 תינוקות, מהם 1.6% (2,953) נולדו לנערות עד גיל 19. 67.5% מהתינוקות שנולדו לנערות היו לערביות, והיתר – ליהודיות ואחרות. שיעור הפריין של נערות ערביות היה גבוה פי חמישה משיעור הפריין של נערות יהודיות ואחרות: 21.2 תינוקות ל-1,000 נערות ערביות לעומת 4.1 תינוקות ל-1,000 נערות יהודיות ואחרות. 97.4% מהתינוקות שנולדו לנערות עד גיל 19 נולדו לבנות 17-19. רק 2.6% מהתינוקות (78) נולדו לבנות 16 ומטה. מכלל התינוקות שנולדו לנערות עד גיל 19, חלקם של התינוקות שנולדו לבנות 16 ומטה היה 3.1% בקרב ערביות לעומת 1.8% בקרב יהודיות ואחרות.

לוח 6.3 לידות חי ופניות לוועדות לאישור הפסקת היריון, לפי קבוצת אוכלוסייה, דת וגיל האישה, 2016

פניות לוועדות לאישור הפסקת היריון		לידות חי		קבוצת אוכלוסייה, דת וגיל האישה
שיעורים(2)(3)	מספרים מוחלטים	שיעורים(1)(3)	מספרים מוחלטים	
				כלל האוכלוסייה
9.0	18,032	3.11	181,405	סך הכל
5.0	1,632	9.1	2,953	מזהה: עד 19 – סך הכל
2.3	312	0.6	78	עד 16
6.9	1,320	15.0	2,875	19-17
				יהודיות ואחרות
9.6	14,762	3.06	139,400	סך הכל
6.5	1,502	4.1	960	מזהה: עד 19 – סך הכל
3.1	295	(0.2)	17	עד 16
8.8	1,207	6.9	943	19-17
9.4	13,551	3.16	134,100	מזהה: יהודיות – סך הכל
6.2	1,377	4.1	905	מזהה: עד 19 – סך הכל
3.0	268	(0.2)	15	עד 16
8.5	1,109	6.8	890	19-17
				ערביות
7.2	3,270	3.11	42,005	סך הכל
1.4	130	21.2	1,993	מזהה: עד 19 – סך הכל
(0.4)	17	1.6	61	עד 16
2.1	113	35.2	1,932	19-17
7.1	2,713	3.29	37,592	מזהה: מוסלמיות – סך הכל
1.4	114	23.6	1,946	מזהה: עד 19 – סך הכל
(0.5)	17	1.8	61	עד 16
2.0	97	39.4	1,885	19-17

(1) בלידות חי שיעורי סך הכל הם שיעורי פריין כולל.

(2) בהפסקות היריון השיעורים מחושבים ל-1,000 נשים בנות 15-49.

(3) שיעורים המבוססים על פחות מ-20 מקרים מוצגים בסוגריים.

מספר הלידות בקרב נערות הולך וקטן לאורך השנים. שיעורי הפרייון של נערות עד גיל 19 ירדו בכ-47%, מ-17.1 תינוקות ל-1,000 נערות בשנת 2000 ל-9.1 תינוקות ל-1,000 נערות בשנת 2016. שיעור הפרייון של נערות יהודיות ואחרות ירד באותה התקופה בכ-48%, ושל נערות ערביות – בכ-59%. למרות הירידה בשיעורי הפרייון של נערות, השיעור בישראל נותר גבוה מהשיעורים בחלק ניכר ממדינות ה-OECD. שיעורי הפרייון הנמוכים ביותר היו בקוראה הדרומית (1.3 תינוקות ל-1,000 נערות), בשווייץ (2.9 ל-1,000), בהולנד (3.0 ל-1,000) ובדנמרק (3.5 ל-1,000), ואילו השיעורים הגבוהים ביותר היו במקסיקו (66.2 ל-1,000), בצ'ילה (44.7 ל-1,000) ובסלובקיה (26.2 ל-1,000).²

בשנת 2016 64.4% מההריונות הידועים³ בקרב נערות הסתיימו בלידת חי, לעומת 91.6% בקרב נשים בנות 20 ומעלה. בקרב נערות יהודיות ואחרות רק 39.0% מההריונות הסתיימו בלידת חי, וב-61.0% מההריונות הייתה פנייה לוועדות לאישור הפסקת היריון. בקרב נערות ערביות 93.9% מההריונות הסתיימו בלידת חי, ורק ב-6.1% מההריונות הייתה פנייה לוועדות לאישור הפסקת היריון.

הסבר לפער שבין שתי קבוצות האוכלוסייה בפניות של נערות לוועדות לאישור הפסקת היריון עשוי להיות מצבה המשפחתי של הנערה. בעוד שמרבית הנערות הערביות הרות במסגרת הנישואין, בקרב נערות יהודיות ואחרות ההריונות מחוץ לנישואין שכיחים יותר. מתוך הנערות שפנו לוועדות לאישור הפסקת היריון רק 1.5% מהיהודיות והאחרות היו נשואות (1.6% מהיהודיות) לעומת 27.7% מהערביות.

בשנת 2016 מרבית הפניות לוועדות לאישור הפסקת היריון אושרו, הן בקרב נערות עד גיל 19 (99.8%) והן בקרב בנות 20 ומעלה (99.2%), אך יש שוני בהתפלגות הסיבות שלפיהן ניתן האישור: בקרב נערות עד גיל 19 מרבית האישורים (95.7%) ניתנו בשל היריון מחוץ לנישואין או גיל האישה (פחות מ-17). בקרב בנות 20 ומעלה רק 55.2% מהאישורים ניתנו משתי הסיבות האלה, ו-44.8% ניתנו בשל סיכון למום בעובר או סיכון לבריאות האישה. בהתפלגות הסיבות לאישור הפסקת היריון ישנם הבדלים בין נערות יהודיות ואחרות לבין נערות ערביות: בעוד שבקרב יהודיות ואחרות 25.6% מהאישורים ניתנו בשל גיל, בקרב ערביות רק 11.5% ניתנו מסיבה זו. אחוז האישורים שניתנו בשל היריון מחוץ לנישואין היה גבוה בקרב נערות יהודיות ואחרות לעומת נערות ערביות (72.1% ו-61.5% בהתאמה). בקרב נערות ערביות 14.6% מהאישורים ניתנו בשל סיכון למום בעובר, ו-12.3% – בשל סיכון לבריאות האישה. אישורים משתי סיבות אלו כמעט לא ניתנו לנערות יהודיות ואחרות.

2 ראו אתר ה-OECD: <http://www.oecd.org/els/family/database.htm>

3 כולל לידות חי ופניות לוועדות לאישור הפסקות היריון.

לוח 6.4 אישורים להפסקת היריון, לפי קבוצת אוכלוסייה, דת, גיל האישה וסיבת האישור, 2016

אחוזים

סיבת האישור להפסקת היריון				קבוצת אוכלוסייה, דת וגיל האישה
סיכון לבריאות האישה	סיכון למום בעובר	היריון מחוץ לנישואין	גיל האישה (פחות מ-17 או יותר מ-40)	
				כלל האוכלוסייה
20.7	20.5	49.7	9.1	סך הכל
1.7	2.6	71.2	24.5	עד 19
22.6	22.3	47.6	7.6	+20
				יהודיות ואחרות
15.3	20.2	54.6	10.0	סך הכל
0.8	1.5	72.1	25.6	עד 19
16.9	22.3	52.6	8.2	+20
15.7	20.5	53.9	10.0	מזה: יהודיות - סך הכל
0.9	1.5	72.0	25.6	עד 19
17.3	22.6	51.9	8.2	+20
				ערביות
45.3	21.8	27.8	5.2	סך הכל
12.3	14.6	61.5	11.5	עד 19
46.7	22.1	26.4	4.9	+20
47.0	20.4	27.8	4.8	מזה: מוסלמיות - סך הכל
14.0	16.7	56.1	13.2	עד 19
48.5	20.6	26.5	4.5	+20

בכלל הנשים בגיל הפרייון (15-49), שיעור הפניות לוועדות לאישור הפסקת היריון בשנת 2016 היה 9.0 ל-1,000 נשים. השיעור היה גבוה יותר בקרב יהודיות ואחרות לעומת ערביות (9.6 ו-7.2 ל-1,000, בהתאמה). שיעורי הפניות לוועדות לאישור הפסקת היריון שונים ממחוז למחוז. בקרב יהודיות ואחרות השיעורים הנמוכים ביותר היו באזור יהודה והשומרון ובמחוז ירושלים (4.1 ו-5.8 ל-1,000, בהתאמה), והשיעורים הגבוהים ביותר היו במחוז הדרום ובמחוז חיפה (12.0 ו-11.2 ל-1,000, בהתאמה). בקרב ערביות שיעור הפניות במחוז ירושלים היה נמוך במיוחד (2.5 ל-1,000), ואילו במחוז חיפה ובמחוז המרכז השיעורים היו גבוהים יותר (9.2 ל-1,000).

לוח 6.5 פניות לוועדות לאישור הפסקת היריון, לפי מחוז וקבוצת אוכלוסייה, 2016

שיעורים ל-1,000 נשים בנות 15-49

מחוז	מחוז	מחוז	מחוז	מחוז	מחוז	מחוז	מחוז	סך הכל	
ירושלים	הצפון	חיפה	המרכז	תל אביב	הדרום	מחוז	אזור יהודה והשומרון (1)		
5.8	10.4	11.2	9.9	9.6	12.0	4.1		9.6	יהודיות ואחרות
2.5	7.5	9.2	9.2	..	6.1	..		7.2	ערביות

(1) יישובים ישראליים.

בהשוואה של שיעורי הפניות לוועדות לאישור הפסקת היריון לפי רמת הפריפריאליות של יישוב המגורים⁴ נמצא כי בשנת 2016 השיעור הגבוה ביותר היה ביישובים הפריפריאליים מאוד - 11.9 ל-1,000 נשים בנות 15-49. ביישובים המרכזיים מאוד וביישובים המרכזיים היו שיעורי הפניות הנמוכים ביותר (8.4 ו-8.7 ל-1,000, בהתאמה). ביישובי הביניים שיעור הפניות היה 9.0 ל-1,000. בקרב יהודיות ואחרות שיעורי הפניות לפי רמת פריפריאליות דומים. לעומת זאת בקרב ערביות השיעור הנמוך ביותר היה ביישובים המרכזיים מאוד (5.3 ל-1,000), והשיעור הגבוה ביותר - ביישובים המרכזיים (9.3 ל-1,000).

לוח 6.6 פניות לוועדות לאישור הפסקת היריון, לפי רמת פריפריאליות של יישוב המגורים וקבוצת אוכלוסייה, 2016

שיעורים ל-1,000 נשים בנות 15-49

מחוז	מחוז	מחוז	מחוז	מחוז	מחוז	מחוז	מחוז	סך הכל	
מאוד	מאוד	מאוד	מאוד	מאוד	מאוד	מאוד	מאוד		
8.8	8.6	9.4	9.4	13.2	9.1	9.1		9.1	יהודיות ואחרות
5.3	9.3	7.6	6.1	6.9	6.7	6.7		6.7	ערביות

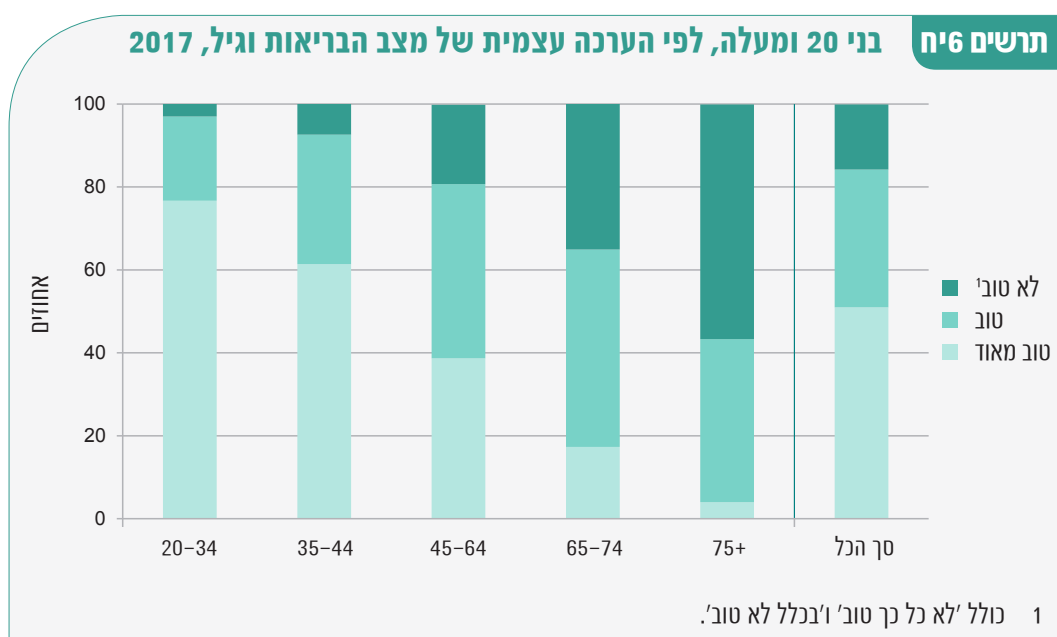
מהשוואה של שיעורי הפניות לוועדות לאישור הפסקת היריון ביישובי הפריפריה במחוז הצפון ובמחוז הדרום עולה כי בכלל האוכלוסייה במחוזות אלו שיעור הפניות גבוה יותר במחוז הדרום (9.6 ל-1,000 נשים בנות 15-49) לעומת מחוז הצפון (7.8 ל-1,000). גם בקרב יהודיות ואחרות שיעור הפניות ביישובי הפריפריה במחוז הדרום היה גבוה משיעור זה במחוז הצפון (11.9 לעומת 9.7 ל-1,000, בהתאמה). בקרב ערביות היו השיעורים דומים למדי (5.7 ל-1,000 ביישובי הפריפריה במחוז הדרום ו-6.4 ל-1,000 ביישובי הפריפריה במחוז הצפון).

4 לא כולל את הגרים מחוץ ליישובים.

5. הערכה עצמית של מצב הבריאות

הערכה עצמית של מצב הבריאות היא מדד נפוץ ומקובל בסקרי אוכלוסייה לצורך הערכת מצב בריאותו של הפרט. לפי הסקר החברתי של הלמ"ס⁵, בשנת 2017 84.2% מבני 20 ומעלה דיווחו כי מצב בריאותם טוב מאוד או טוב - 85.6% מהגברים ו-82.8% מהנשים. יותר ממחצית האוכלוסייה (51.0%) העריכו כי מצב בריאותם טוב מאוד. 15.7% העריכו כי מצב בריאותם לא כל כך טוב או כלל לא טוב (14.3% מהגברים ו-17.1% מהנשים).

אחוז המעריכים שמצב בריאותם טוב מאוד או טוב יורד עם הגיל: 95.3% מבני 20-44 ו-80.7% מבני 45-64 דיווחו שמצב בריאותם טוב מאוד או טוב, ובשתי קבוצות הגיל לא נמצאו הבדלים ניכרים בין המינים. לעומת זאת בקרב בני 65 ומעלה רק 56.6% דיווחו על מצב בריאות טוב מאוד או טוב, ונמצא פער בין גברים לנשים: אחוז הנשים בנות 65 ומעלה שהעריכו כי מצב בריאותן טוב מאוד או טוב היה קטן מאחוז הגברים שהעריכו כך את מצב בריאותם - 51.9% לעומת 62.3%, בהתאמה. הסבר חלקי לכך הוא שהנשים בקבוצת גיל זו מבוגרות יותר.

5 להסברים על הסקר החברתי ראו פרק "רווחת האוכלוסייה, תעסוקה ורמת חיים" לעיל.

נמצא הבדל בין יהודים לערבים בהערכה העצמית של מצב הבריאות. אחוז המדווחים כי מצב בריאותם טוב מאוד או טוב היה נמוך בקרב ערבים (77.3%) לעומת יהודים (86.2%), הן אצל נשים (77.2% לעומת 84.5%, בהתאמה) והן אצל גברים (77.3% לעומת 87.8%, בהתאמה). הפער בין יהודים לערבים קיים בקרב בני כל הגילים, אך ניכר יותר בקרב מבוגרים.

לוח 6.7 בני 20 ומעלה המעריכים כי מצב בריאותם טוב מאוד או טוב, לפי גיל וקבוצת אוכלוסייה, 2017

מעריכים כי מצב בריאותם טוב מאוד או טוב			סך הכל	סך הכל	סך הכל
גיל					
+65	64-45	44-20	סך הכל		קבוצת אוכלוסייה
אלפים					
545.3	1,312.5	2,754.8			
אחוזים			אלפים		
56.6	80.7	95.3	84.2	4,612.6	5,479.2
59.2	85.0	96.4	85.7	3,861.1	4,506.5
60.2	85.6	96.4	86.2	3,694.5	4,289.2
30.5	59.3	91.6	77.3	751.5	972.7

אחוז המדווחים על מצב בריאות טוב מאוד או טוב היה גבוה ביישובי המרכז לעומת יישובי הפריפריה (86.3%-81.2%, בהתאמה). ביישובי הביניים נמצא האחוז הנמוך ביותר של מדווחים על מצב בריאות טוב מאוד או טוב - 80.4%.

נמצא קשר חיובי בין רמת ההכנסה לבין אחוז המעריכים שמצב בריאותם טוב מאוד: ככל שרמת ההכנסה עולה כך גדל אחוז המדווחים על מצב בריאות טוב מאוד: 45.0% מבעלי הכנסה של עד 2,000 ש"ח ברוטו לחודש (בממוצע לנפש במשק הבית) מעריכים שמצב בריאותם טוב מאוד, לעומת 55.3% מבעלי הכנסה הגבוהה מ-4,000 ש"ח.

בהשוואה בין-לאומית של הערכת מצב הבריאות (לשנת 2016) ישראל מדורגת במקום החמישי במדינות ה-OECD המציגות את המדד - 83.6% מבני 20 ומעלה בישראל דיווחו על מצב בריאות טוב מאוד או טוב. האחוז בישראל דומה לזה שבאוסטרליה ובאירלנד וגבוה באופן ניכר מהאחוז הממוצע במדינות ה-OECD - 68.3%. יש לציין כי בישראל השאלה על הערכה עצמית של מצב הבריאות כוללת ארבע אפשרויות השבה (טוב מאוד, טוב, לא כל כך טוב, בכלל לא טוב), ואילו במרבית מדינות ה-OECD נכללת אפשרות נוספת - "סביר".

בסקר החברתי בשנת 2017 נוספה שאלה על הערכה עצמית של מצב הבריאות שכללה חמש אפשרויות השבה ("טוב מאוד", "טוב", "סביר", "לא כל כך טוב", "בכלל לא טוב") בהתאם להמלצת ה-OECD. לפי שאלה זו 74.0% מבני 20 ומעלה העריכו כי מצב בריאותם טוב מאוד או טוב (41.9% דיווחו שמצב בריאותם טוב מאוד) - 75.5% מהגברים ו-72.6% מהנשים. 14.9% מהאוכלוסייה דיווחו כי מצב בריאותם סביר (האחוז דומה בשני המינים), ו-10.9% דיווחו כי בריאותם לא כל כך טובה או אינה טובה כלל. לפי נתון זה ישראל יורדת למקום השנים עשר במדינות ה-OECD.

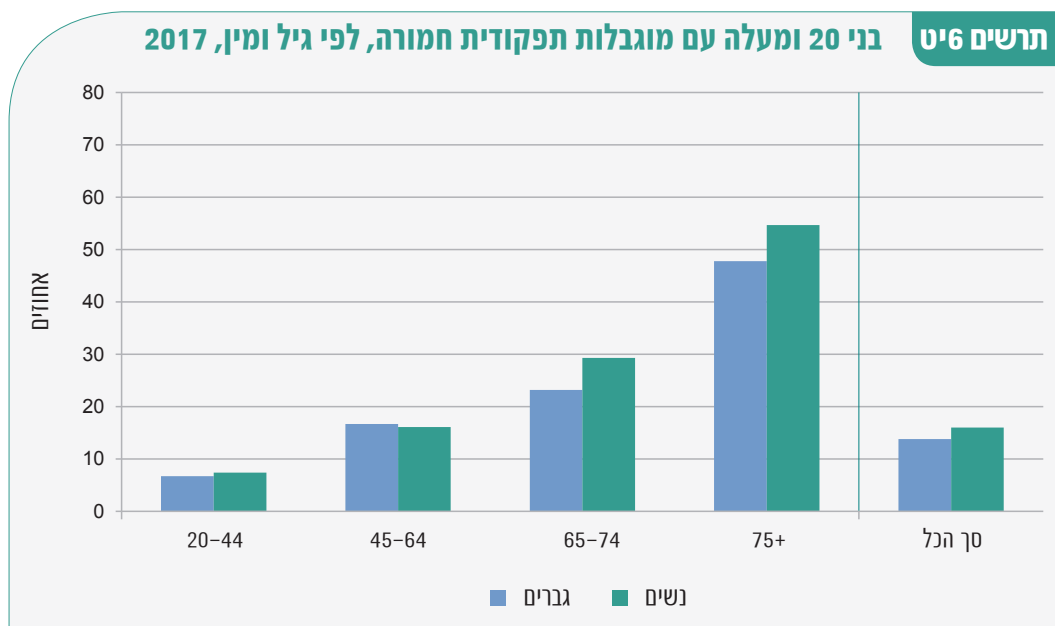
6. אנשים עם מוגבלות

לפי הסקר החברתי, 21.6% מבני 20 ומעלה (23.1% מהנשים ו-20.0% מהגברים) דיווחו בשנת 2017 על בעיה בריאותית הנמשכת שישה חודשים או יותר ומפריעה להם בתפקוד היום-יומי.⁶ האחוז גדל ככל שעולה הגיל - 10.8% בקרב בני 20-44, 26.0% בקרב בני 45-64, 40.4% בקרב בני 65-74 ו-56.8% בקרב בני 75 ומעלה. 20.5% מהיהודים ו-25.5% מהערבים דיווחו על בעיה בריאותית המפריעה להם בתפקוד היום-יומי.

מוגבלות תפקודית חמורה

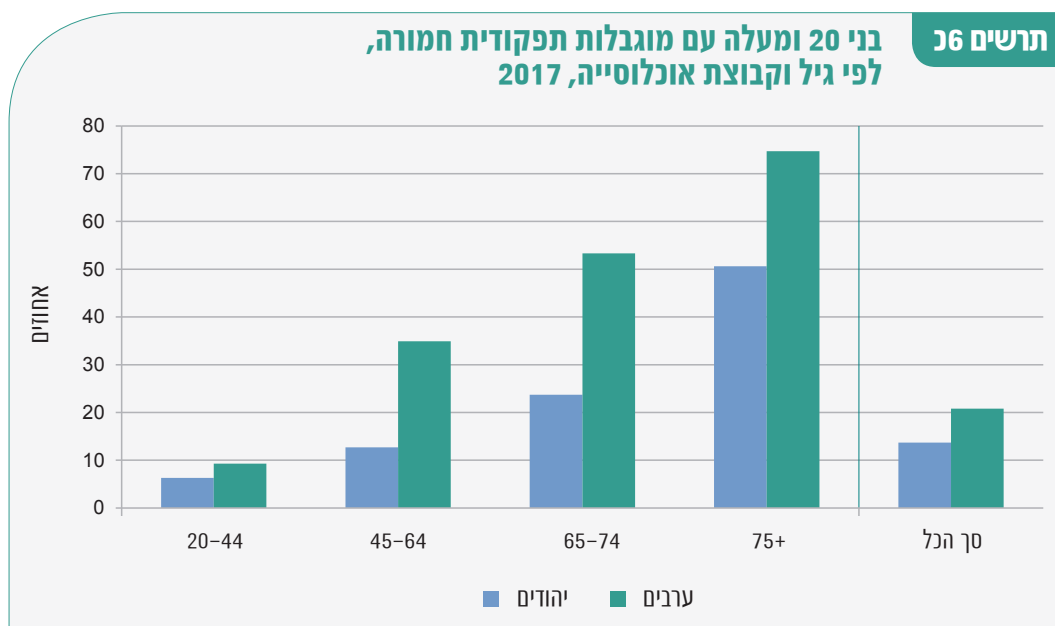
אדם עם מוגבלות תפקודית חמורה הוא מי שמתקשה מאוד, או אינו יכול כלל, לעשות לפחות אחת מהפעולות האלה: לראות, לשמוע, ללכת או לעלות במדרגות, להתרחץ או להתלבש בעצמו, לזכור או להתרכז.

14.9% מבני 20 ומעלה (16.0% מהנשים ו-13.8% מהגברים) דיווחו בשנת 2017 על מוגבלות תפקודית חמורה. בשני המינים שכיחותה של מוגבלות זו עולה עם הגיל. עד גיל 65 לא נמצאו פערים ניכרים בין אחוז הגברים לאחוז הנשים שיש להם מוגבלות תפקודית חמורה. בקרב בני 65 ומעלה אחוז הנשים עם מוגבלות תפקודית חמורה היה גבוה מאחוז הגברים עם מוגבלות זו (29.3% לעומת 23.2% בקרב בני 74-65 ו-54.7% לעומת 47.8% בקרב בני 75 ומעלה), אולי גם משום שנשים מאריכות ימים יותר מגברים, ולכן גילן הממוצע בקבוצות גיל אלו גבוה יותר.

6 אחוז האנשים עם מוגבלות באוכלוסייה גבוה יותר בפועל, כיוון שהנתונים אינם כוללים דיירי מוסדות טיפוליים וסיעודיים שלא נכללו בסקר, וכן נדגמים שלא יכלו להתראיין בשל מוגבלותם.

ערבים דיווחו על מוגבלות תפקודית חמורה יותר מיהודים בכל קבוצות הגיל. בקרב בני 20 ומעלה 20.8% מהערבים דיווחו על מוגבלות תפקודית חמורה, לעומת 13.7% מהיהודים. בקרב בני 20-44 ערבים דיווחו על מוגבלות פי 1.5 לעומת יהודים, בקרב בני 45-64 פי 2.7, בקרב בני 65-74 פי 2.2 ובקרב בני 75 ומעלה - פי 1.5.

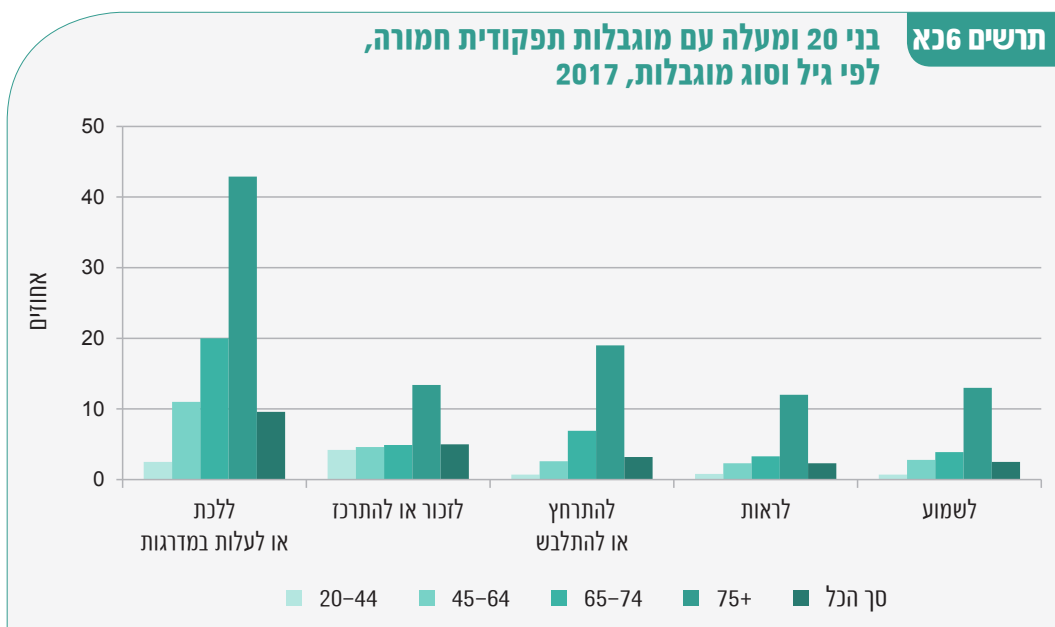

6

מתוך סוגי המוגבלות שנבדקו (לראות, לשמוע, ללכת או לעלות במדרגות, להתרחץ או להתלבש, לזכור או להתרכז) נמצא כי המוגבלות הנפוצה ביותר הייתה ללכת או לעלות במדרגות. 9.6% מבני 20 ומעלה התקשו ללכת או לעלות במדרגות, וכך 11.0% מבני 45-64, 20.0% מבני 65-74 ו-42.9% מבני 75 ומעלה. המוגבלות השנייה בשכיחותה בקרב בני 20 ומעלה הייתה לזכור או להתרכז (5.0%), והשלישית - להתרחץ או להתלבש (3.2%). בקרב בני 74-65 ובני 75 ומעלה המוגבלות השנייה בשכיחותה הייתה להתרחץ או להתלבש (6.9% ו-19.0% בהתאמה), והמוגבלות השלישית בשכיחותה בגילים אלו הייתה לזכור או להתרכז (4.9% ו-13.4% בהתאמה).

בני 20 ומעלה עם מוגבלות תפקודית חמורה, לפי גיל וסוג מוגבלות, 2017

תרשים טבעי

8.6% מכלל האוכלוסייה דיווחו כי הם מתקשים מאוד, או אינם יכולים כלל, לבצע פעולות הקשורות במשק הבית כגון ניקיון, קניות או סידורים מחוץ לבית. אחוז זה גדל ככל שעולה הגיל: 2.6% מבני 20-44, 9.2% מבני 45-64, 16.9% מבני 65-74 ו-40.5% מבני 75 ומעלה דיווחו כי הם מתקשים או אינם יכולים לבצע פעולות אלו.

בבחינת הקשר בין מוגבלות תפקודית חמורה לבין רמת הפריפריאליות של יישוב המגורים נמצא כי בשנת 2017 אחוז בני 20 ומעלה עם מוגבלות מסוג אחד או יותר היה גבוה ביישובי הפריפריה וביישובי הביניים לעומת יישובי המרכז (18.4% ו-18.3% לעומת 12.8%, בהתאמה).

7. גורמי סיכון לבריאות והתנהגויות בריאות

דפוסי עישון

על פי ארגון הבריאות העולמי (WHO), שימוש במוצרי טבק הוא הגורם השני לתמותה ברחבי העולם. עישון הוא גורם סיכון עיקרי לרוב סיבות המוות השכיחות – מחלות לב וכלי דם⁷ וסוגים שונים של שאתות ממאירות (סרטן) – וכן למחלות דרכי הנשימה. עם זאת, עישון נחשב לגורם סיכון הניתן למניעה.

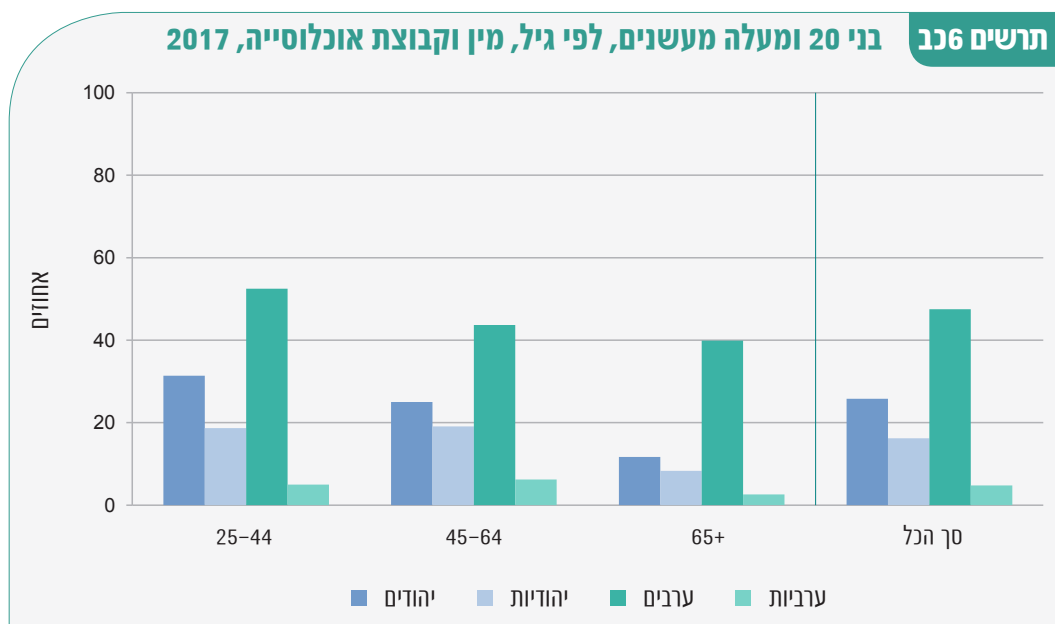
לפי הסקר החברתי, בשנת 2017 דיווחו 22.1% מבני 20 ומעלה (29.9% מהגברים ו-14.7% מהנשים) כי הם מעשנים לפחות סיגריה אחת ביום. בהשוואה לסקר חברתי קודם שעסק בנושא הבריאות ונערך בשנת 2010, אחוז הנשים המעשנות ירד מעט עם השנים, ואחוז הגברים נשאר כמעט ללא שינוי: בשנת 2010 23.7% מבני 20 ומעלה עישנו לפחות סיגריה אחת ביום – 30.8% מהגברים ו-17.0% מהנשים.

בשנת 2017 47.5% מהגברים הערבים ו-4.8% מהנשים הערביות עישנו לפחות סיגריה אחת ביום, לעומת 25.8% מהגברים היהודים ו-16.2% מהנשים היהודיות.

אחוז המעשנים יורד ככל שעולה הגיל: 26.4% מבני 25–44 עישנו לפחות סיגריה אחת ביום, לעומת 22.5% מבני 45–64 ו-11.0% מבני 65 ומעלה.

בכל קבוצות הגיל גברים עישנו יותר מנשים, אך הפער יורד מעט ככל שעולה הגיל. כמו כן, בכל קבוצות הגיל גברים ערבים עישנו יותר מגברים יהודים ונשים יהודיות עישנו יותר מנשים ערביות.

תרשים 6 כב בני 20 ומעלה מעשנים, לפי גיל, מין וקבוצת אוכלוסייה, 2017

בקרוב מי שדיווחו כי הם מעשנים סיגריות, 45.8% עישנו יותר מ-10 סיגריות ביום. האחוז היה גבוה יותר בקרב גברים לעומת נשים (52.7% ו-32.3%, בהתאמה).

23.5% מהמעשנים התחילו לעשן לפני גיל 16, 23.1% התחילו לעשן בגיל 16–17, 23.5% – בגיל 18–19 ו-29.9% – בגיל 20 ומעלה.

7 כולל יתר לחץ דם ומחלות כלי דם במוח (שבץ מוחי).

20.2% מהמעשנים דיווחו כי הם מנסים להפסיק לעשן, 37.4% ניסו להפסיק לעשן בעבר, ו-42.3% לא ניסו כלל להפסיק לעשן.

במדינות ה-OECD 8%-30% מהאוכלוסייה מעשנים לפחות סיגריה אחת ביום. בהשוואה לשנים 2012-2017 (לפי שנת העדכון האחרונה של כל מדינה)⁸ נמצא כי האחוז בישראל (18.5%) דומה מאוד לאחוז הממוצע במדינות ה-OECD (18.4%) ולאחוז בקוראה הדרומית וביפן.

אחוז הגברים המעשנים בישראל (23.3%) גבוה מעט מהאחוז הממוצע במדינות ה-OECD (22.9%) ודומה לאחוז בשווייץ ובפורטוגל. בכחצית מהמדינות הגברים מעשנים יותר מהגברים בישראל. אחוז הנשים המעשנות בישראל (14.0%) נמוך מעט מהאחוז הממוצע במדינות ה-OECD (14.4%) וזהה לאחוז בלוקסמבורג. ברוב מדינות ה-OECD הנשים מעשנות יותר מהנשים בישראל.

עודף משקל והשמנת יתר

עודף משקל והשמנת יתר הם גורמי סיכון עיקריים לכמה בעיות בריאות, ובהן סוכרת מסוג 2, מחלות לב, יתר לחץ דם ומחלות כלי דם במוח (שבץ מוחי) וכן סוגים שונים של שאתות ממאירות (סרטן).

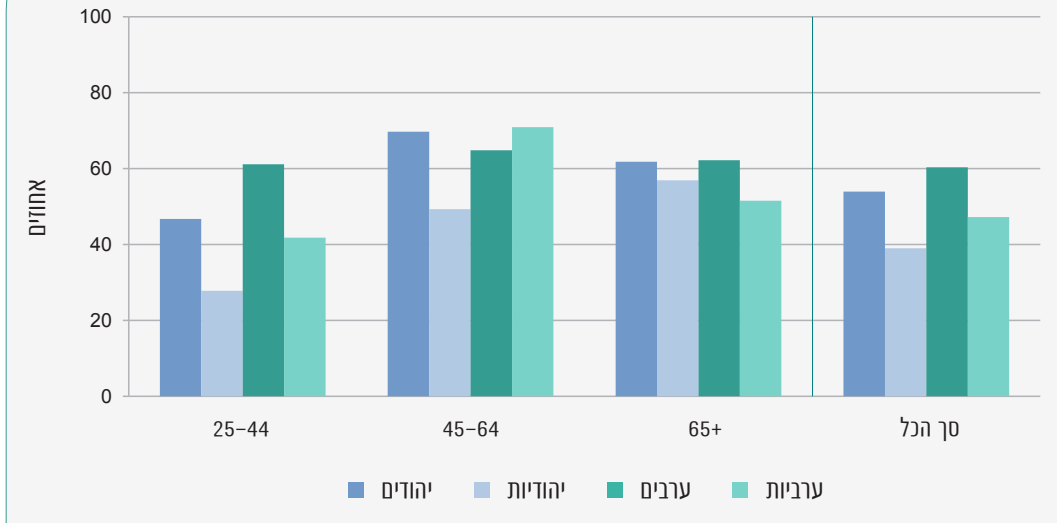
על פי ממצאי הסקר החברתי 2017, כמחצית מבני 20 ומעלה (48.0%) היו בעלי עודף משקל או השמנת יתר ($BMI \geq 25$), לפי דיווח עצמי של נתוני משקל וגובה. אחוז הגברים בעלי עודף משקל או השמנת יתר (55.4%) היה גבוה מאחוז הנשים (40.9%).

53.7% מהערבים ו-46.3% מהיהודים היו בעלי עודף משקל או השמנת יתר. אצל יהודים אחוז הגברים בעלי עודף משקל או השמנת יתר היה גבוה מאחוז הנשים בכל קבוצות הגיל, אך הפער בין המינים מצטמצם ככל שעולה הגיל: בקרב בני 25-44 האחוז אצל גברים יהודים היה גבוה פי 1.7 מהאחוז אצל נשים יהודיות, ובקרב בני 65 ומעלה הפער מצטמצם ל-1.1. אצל ערבים בקרב הצעירים (בני 25-44) אחוז הגברים בעלי עודף משקל או השמנת יתר היה גבוה פי 1.5 מאחוז הנשים, בקרב בני 45-64 אחוז הנשים בעלות עודף משקל או השמנת יתר היה גבוה מעט מאחוז הגברים (פי 1.1), ובקרב בני 65 ומעלה אחוז הגברים היה גבוה מעט מאחוז הנשים (פי 1.2). בקרב בני 25-44 אחוז בעלי עודף משקל או השמנת יתר היה גבוה פי 1.3 אצל גברים ערבים לעומת גברים יהודים ופי 1.5 אצל נשים ערביות לעומת נשים יהודיות. בקרב בני 45-64 לא נמצא הבדל ניכר בין גברים ערבים לגברים יהודים באחוז בעלי עודף משקל או השמנת יתר, אך אצל נשים ערביות האחוז גבוה פי 1.4 מהאחוז אצל נשים יהודיות. אחוז בעלי עודף משקל או השמנת יתר בקרב בני 65 ומעלה היה דומה בשתי קבוצות האוכלוסייה ובשני המינים.

8 ההשוואה מבוססת על סקר KAP (2017) של משרד הבריאות, ולכן ישנם הבדלים בין נתוני ישראל לפי סקר זה לבין נתוני ישראל לפי הסקר החברתי.

תרשים טכ6

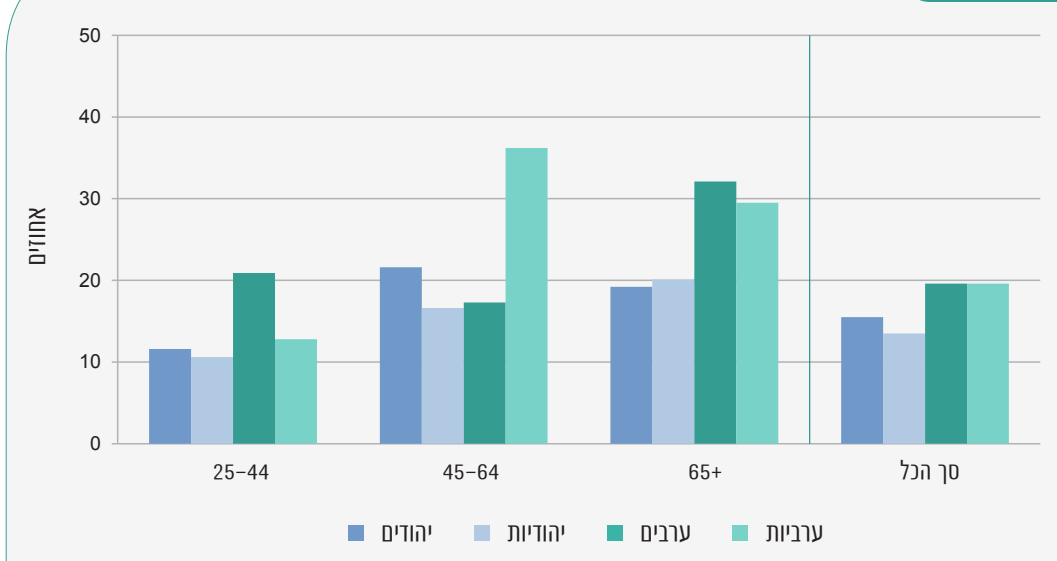
בני 20 ומעלה בעלי עודף משקל או השמנת יתר, לפי גיל, מין וקבוצת אוכלוסייה, 2017

בשנת 2017 15.6% מבני 20 ומעלה היו בעלי השמנת יתר ($BMI \geq 30$) - 16.3% מהגברים ו-14.9% מהנשים. לפי הסקר החברתי בשנת 2010, 15.5% מבני 20 ומעלה היו בעלי השמנת יתר - 15.0% מהגברים ו-15.7% מהנשים. בקרב הצעירים (בני 25-44) אחוז הגברים בעלי השמנת יתר היה גבוה מאחוז הנשים בעלות השמנת יתר, במיוחד אצל ערבים. בקרב בני 45-64 האחוז הגבוה ביותר של בעלי השמנת יתר היה אצל נשים ערביות (פי שניים לעומת שאר בני ובנות גילן). בקרב בני 65 ומעלה כ-30% מהנשים הערביות ומהגברים הערבים היו בעלי השמנת יתר, בערך פי 1.5 יותר מהאחוז בקרב נשים יהודיות וגברים יהודים.

תרשים טכ6

בני 20 ומעלה בעלי השמנת יתר, לפי גיל, מין וקבוצת אוכלוסייה, 2017

ברוב מדינות ה-OECD 45%-65% מהאוכלוסייה הם בעלי עודף משקל או השמנת יתר. בהשוואה לשנים 2012-2017 (לפי שנת העדכון האחרונה של כל מדינה)⁹ נמצא כי האחוז בישראל (49.3%) נמוך מעט מהאחוז הממוצע במדינות ה-OECD (51.7%) ודומה לאחוז בשוודיה, בצ'ילה, בבלגיה ובלוקסמבורג. אחוז הגברים בעלי עודף משקל או השמנת יתר בישראל (58.5%) דומה לאחוז הממוצע במדינות ה-OECD (58.1%). אחוז הנשים בעלות עודף משקל או השמנת יתר בישראל (40.2%) נמוך מהאחוזים במרבית מדינות ה-OECD ומהאחוז הממוצע בהן (45.7%).

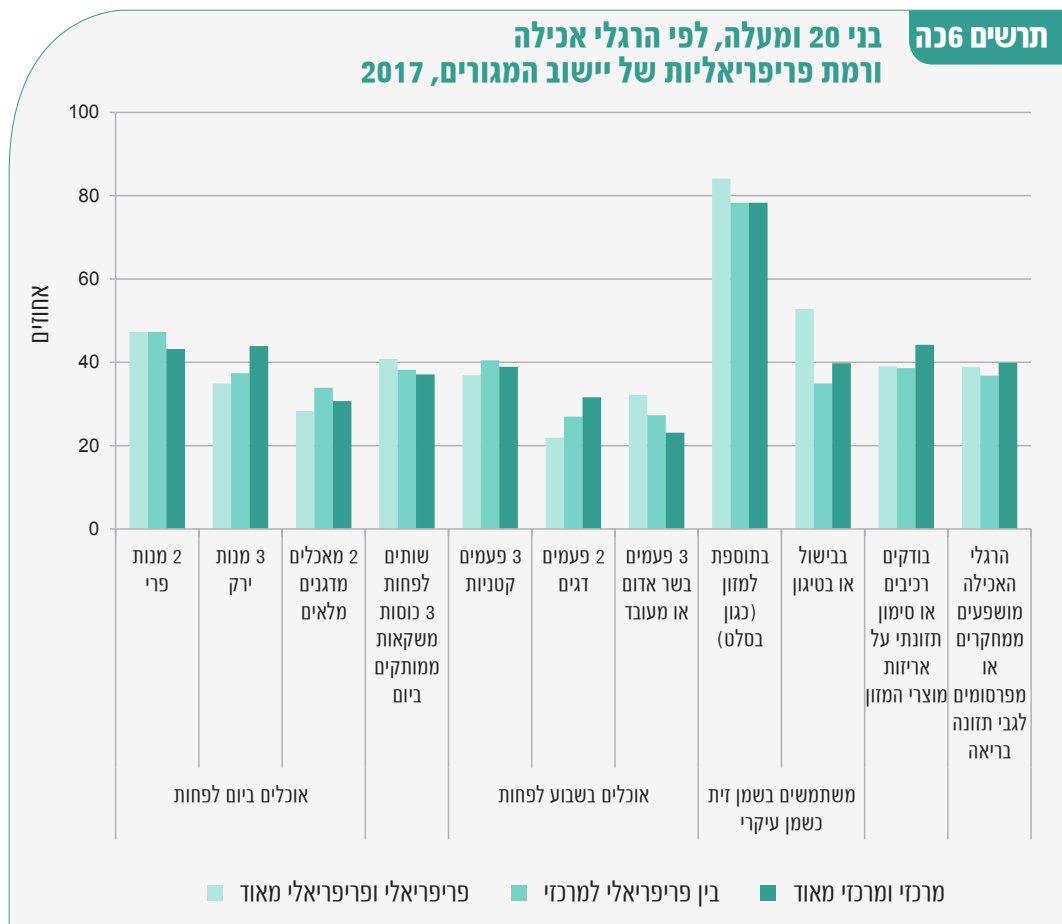
בהשוואה בין-לאומית של השמנת יתר בלבד (המסכנת את הבריאות יותר מעודף משקל) נמצא כי ברוב מדינות ה-OECD, 10%-30% מהאוכלוסייה הם בעלי השמנת יתר. האחוז בישראל (13.4%) נמוך מהאחוז הממוצע במדינות ה-OECD (17.2%) ודומה לאחוז בבלגיה, בהולנד ובשוודיה. אחוז הגברים בעלי השמנת יתר בישראל (14.5%) נמוך מהאחוזים במרבית מדינות ה-OECD ומהאחוז הממוצע בהן (17.1%). אחוז הנשים בעלות השמנת יתר בישראל (12.4%) נמוך אף הוא מהאחוזים ברוב מדינות ה-OECD ומהאחוז הממוצע בהן (17.2%).

9 ההשוואה מבוססת על סקר KAP (2017) של משרד הבריאות, ולכן ישנם הבדלים בין נתוני ישראל לפי סקר זה לבין נתוני ישראל לפי הסקר החברתי.

תזונה והרגלי אכילה

לפי הסקר החברתי 2017, 44.8% מבני 20 ומעלה דיווחו כי הם אוכלים לפחות שתי מנות פרי ביום. 47.3% מהתושבים ביישובי הפריפריה אוכלים לפחות שתי מנות פרי ביום, לעומת 43.2% מהתושבים ביישובי המרכז. 41.0% מהאוכלוסייה אוכלים לפחות שלוש מנות ירק ביום – ביישובי המרכז יותר מביישובי הפריפריה (43.9% לעומת 34.9% בהתאמה). 25.6% מבני 20 ומעלה אוכלים בשר אדום או מעובד לפחות שלוש פעמים בשבוע – ביישובי הפריפריה יותר מביישובי המרכז (32.2% לעומת 23.1% בהתאמה). 41.0% מבני 20 ומעלה משתמשים בשמן זית כשמן העיקרי לבישול או לטיגון. 52.8% מהתושבים ביישובי הפריפריה משתמשים בשמן זית, לעומת 39.8% מהתושבים ביישובי המרכז. 42.1% מהאוכלוסייה בודקים את הרכיבים או הסימון התזונתי על אריזות מוצרי המזון. 39.0% מהתושבים ביישובי הפריפריה ו-44.2% מהתושבים ביישובי המרכז בודקים רכיבים או סימון תזונתי.

תרשים 6 בני 20 ומעלה, לפי הרגלי אכילה ורמת פריפריאליות של יישוב המגורים, 2017

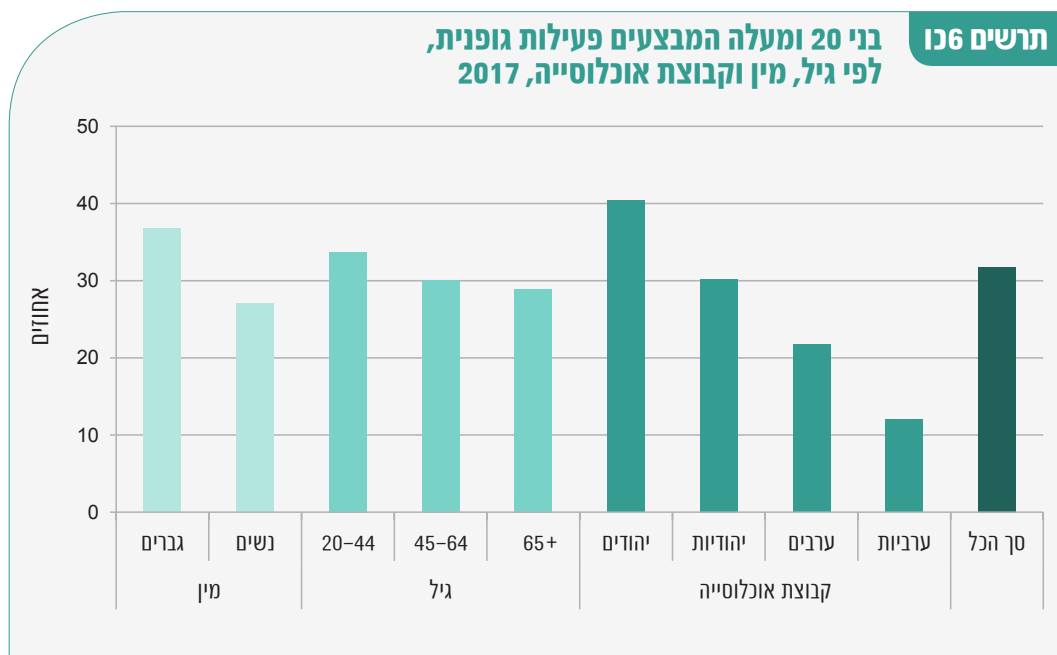

פעילות גופנית

פעילות גופנית סדירה משפרת את הבריאות ואת איכות החיים של העוסקים בה. התועלת שבפעילות גופנית רבה יותר ככל שמשך הפעילות מתארך ועוצמתה עולה. לפי ארגון הבריאות העולמי, ההמלצות הכלליות לאוכלוסייה הבוגרת הן לבצע פעילות גופנית מתונה לפחות 150 דקות מצטברות בשבוע או פעילות גופנית מאומצת לפחות 75 דקות מצטברות בשבוע, או לשלב ביניהן.

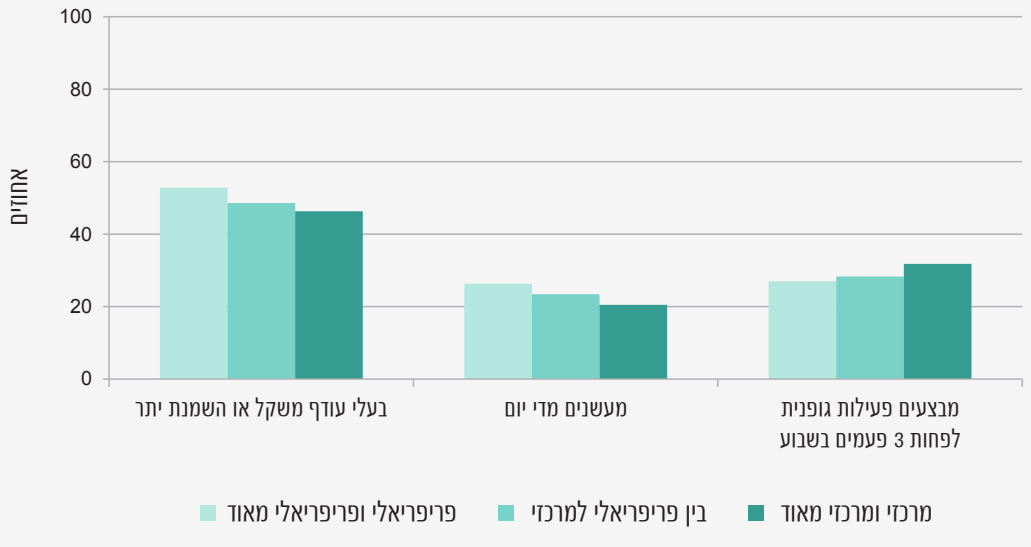
לפי הסקר החברתי, בשנת 2017 31.8% מבני 20 ומעלה ביצעו פעילות גופנית במידה המומלצת. אחוז המבצעים פעילות גופנית היה גבוה יותר בקרב גברים לעומת נשים (36.8% ו-27.1%, בהתאמה) ובקרב יהודים לעומת ערבים (35.2% ו-16.8%, בהתאמה). אחוז הגברים שביצעו פעילות גופנית היה גבוה כמעט פי שניים אצל יהודים לעומת ערבים (40.4% ו-21.7%, בהתאמה), ואחוז הנשים שביצעו פעילות גופנית היה גבוה פי 2.5 אצל יהודיות לעומת ערביות (30.2% ו-12.0%, בהתאמה).

אחוז המבצעים פעילות גופנית בהתאם להמלצות יורד מעט ככל שעולה הגיל: 33.7% מבני 20-44 ביצעו פעילות גופנית, לעומת 30.1% מבני 45-64 ו-28.9% מבני 65 ומעלה.

מבחינה של הקשר בין גורמי סיכון לבריאות והתנהגויות בריאות לבין רמת הפריפריאליות של יישוב המגורים עולה מגמה אחידה: ביישובי הפריפריה נמצא האחוז הגבוה ביותר של מעשנים ושל בעלי עודף משקל או השמנת יתר והאחוז הנמוך ביותר של אנשים המבצעים פעילות גופנית. ביישובי המרכז נמצא האחוז הנמוך ביותר של מעשנים ושל בעלי עודף משקל או השמנת יתר והאחוז הגבוה ביותר של המבצעים פעילות גופנית.

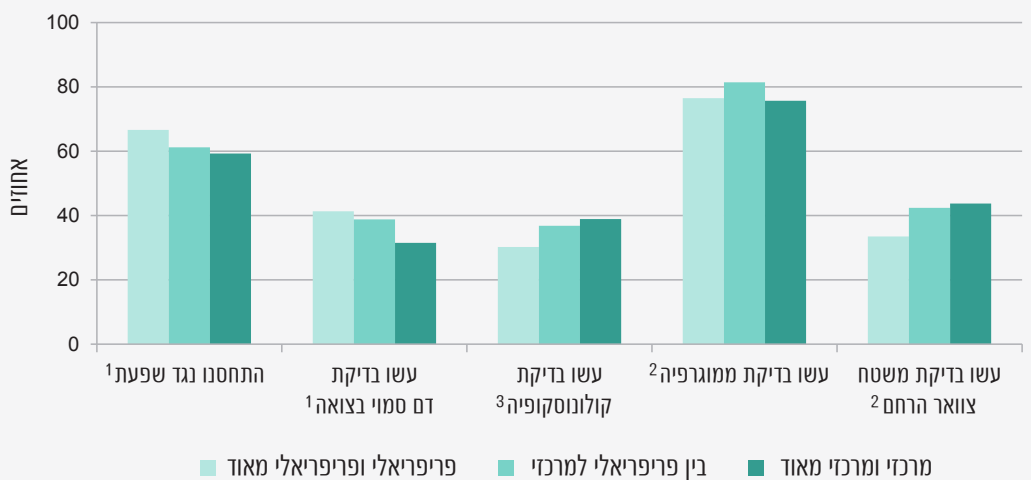
תרשים 6 כז
בני 20 ומעלה, לפי גורמי סיכון לבריאות והתנהגויות בריאות
ולפי רמת פריפריאליות של יישוב המגורים, 2017

ביצוע בדיקות לגילוי מוקדם

ביצוע בדיקות שונות לגילוי מוקדם וחיסון נגד שפעת מקטינים את התחלואה באוכלוסייה ואף עשויים למנוע אותה. נמצא כי בשנת 2017 אחוז בני 65 ומעלה שהתחסנו נגד שפעת היה הגבוה ביותר ביישובי הפריפריה והנמוך ביותר ביישובי המרכז, וכך גם אחוז בני 50-74 שביצעו בדיקת דם סמוי בצואה. בבדיקת קולונוסקופיה (בקרב בני 50-74) ובבדיקת משטח צוואר הרחם (בקרב בנות 25-64) המגמה הייתה הפוכה. אחוז הנשים (בנות 50-74) שביצעו בדיקת ממוגרפיה היה דומה ביישובי הפריפריה וביישובי המרכז וגבוה מעט ביישובי הביניים.

תרשים 6 חכ
התחסנו נגד שפעת וביצעו בדיקות לגילוי מוקדם,
לפי רמת פריפריאליות של יישוב המגורים, 2017

1 ב-12 החודשים שקדמו לריאיון.
 2 בשנתיים שקדמו לריאיון.
 3 בחמש השנים שקדמו לריאיון.

הרגלי שינה

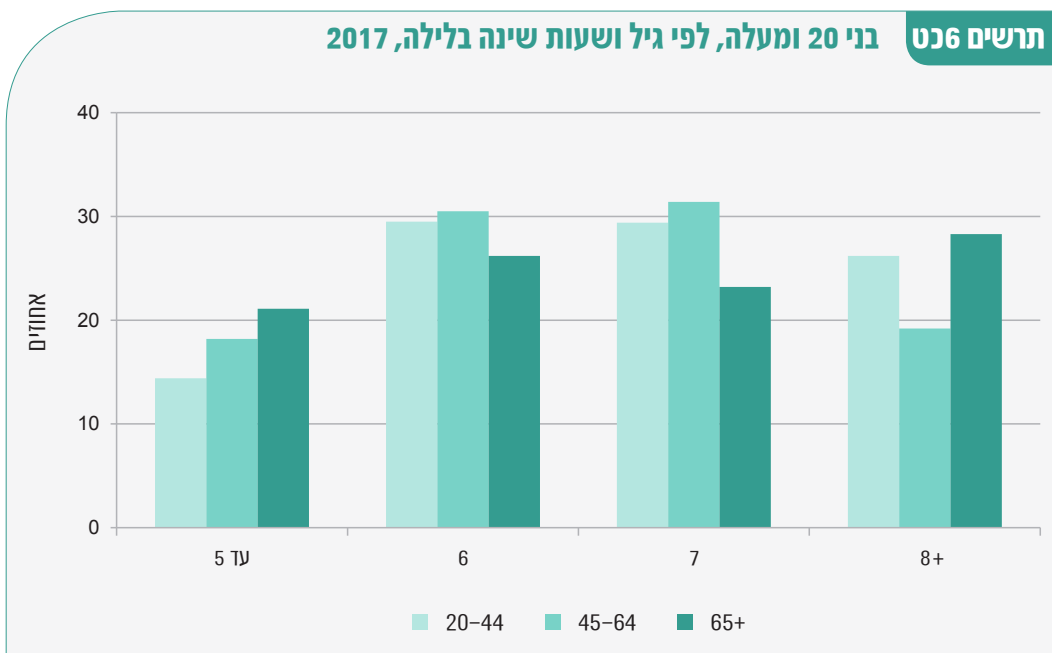
בשנת 2017 דיווחו 16.7% מבני 20 ומעלה כי הם ישנים עד 5 שעות בלילה, 29.2% ישנים 6 שעות, 28.9% ישנים 7 שעות, ו-24.5% ישנים 8 שעות ויותר. אחוז הישנים 6 או 7 שעות היה גבוה ביישובי המרכז לעומת יישובי הפריפריה: ביישובי המרכז 31.2% ישנים 6 שעות ו-30.2% ישנים 7 שעות, וביישובי הפריפריה - 27.3% ו-26.0%, בהתאמה. אחוז בני 20 ומעלה הישנים 8 שעות ויותר נמוך יותר ככל שיישוב המגורים מרכזי יותר: ביישובי הפריפריה 30.0% מבני 20 ומעלה ישנים בלילה 8 שעות ויותר, ביישובי הביניים - 29.0% וביישובי המרכז - 21.4%.

15.0% מבני 20 ומעלה דיווחו כי הם מתקשים להירדם או לישון לילה שלם בכל לילה או כמעט בכל לילה - 17.8% מהנשים ו-12.1% מהגברים. אחוז המתקשים להירדם או לישון עולה עם הגיל: 9.5% בקרב בני 25-44 לעומת 35.7% בקרב בני 75 ומעלה. אחוז האנשים שדיווחו כי הם מתקשים להירדם או לישון גבוה יותר ככל שיישוב המגורים פריפריאלי יותר - 13.9% ביישובי המרכז, 16.1% ביישובי הביניים ו-17.4% ביישובי הפריפריה. 56.8% מבני 20 ומעלה ביישובי הפריפריה דיווחו כי אין להם כל קושי להירדם או לישון בלילה, לעומת 60.8% ביישובי המרכז ו-59.7% ביישובי הביניים.

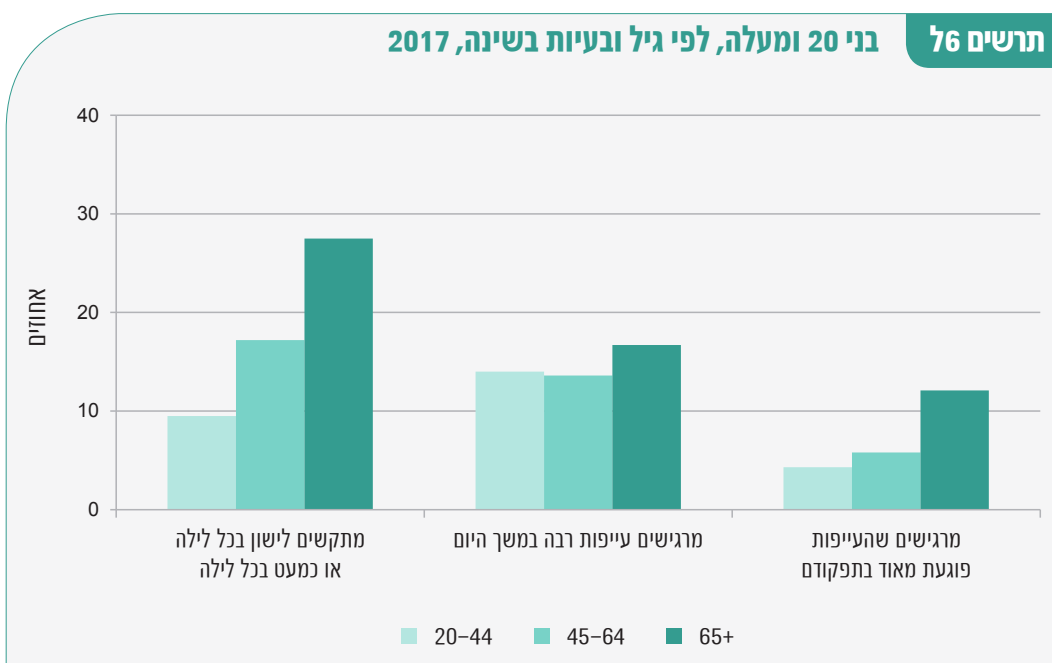
14.4% מבני 20 ומעלה דיווחו כי הם מרגישים עייפות רבה במשך היום - 10.8% מהגברים ו-17.7% מהנשים. 21.4% מבני 75 ומעלה מרגישים עייפות רבה במשך היום. 6.1% מבני 20 ומעלה מרגישים שהעייפות פוגעת מאוד בתפקודם - 4.7% מהגברים ו-7.4% מהנשים וכן 15.6% מבני 75 ומעלה.

6.8% מבני 20 ומעלה דיווחו כי הם נוטלים תרופות שינה במרשם רופא - 5.8% מהגברים ו-7.8% מהנשים. 4.4% נוטלים תרופות שינה בכל לילה או כמעט בכל לילה. באחוז הנוטלים כדורי שינה אין הבדל בין יישובים מרכזיים ליישובים פריפריאליים.

תרשים 6 כט בני 20 ומעלה, לפי גיל ושעות שינה בלילה, 2017

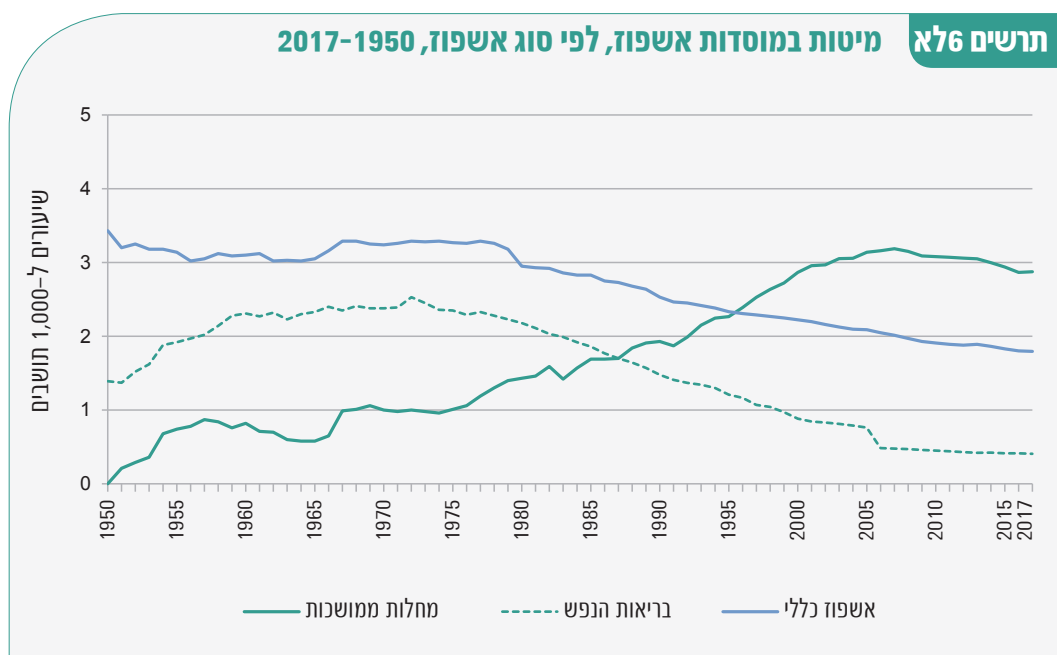
תרשים 6 ט בני 20 ומעלה, לפי גיל ובעיות בשינה, 2017

8. משאבים פיזיים במערכת הבריאות

בסוף שנת 2017 פעלו בישראל 335 מוסדות אשפוז – 45 לאשפוז כללי, 12 לבריאות הנפש, 276 למחלות ממושכות ו-2 לשיקום.

בסוף שנת 2017 היו במוסדות האשפוז 45,531 מיטות אשפוז (מיטות בתקן) – 15,798 לאשפוז כללי, 3,579 לבריאות הנפש, 25,299 למחלות ממושכות ו-855 לשיקום. שיעור המיטות לאשפוז כללי ושיעור המיטות לבריאות הנפש ל-1,000 תושבים נמצאים במגמת ירידה ניכרת משנות השמונים, אך בשנים האחרונות היא התמתנה. שיעור המיטות למחלות ממושכות היה במגמת עלייה מתמדת עד לפני כעשור, אך בעשור האחרון נראה כי הוא התייצב ואף ירד מעט.

בישראל ישנם 45 מוסדות לאשפוז כללי. כשליש מהם נמצאים במחוז תל אביב ובמחוז המרכז (7 ו-8, בהתאמה), 10 נמצאים במחוז ירושלים ו-8 – במחוז חיפה. במחוז הצפון יש 7 מוסדות לאשפוז כללי, ובמחוז הדרום – 5 בלבד. בהשוואה של מספר המוסדות לאשפוז כללי לפי רמת הפריפריאליות (של היישוב שבו המוסד נמצא) ניכר כי המספר קטן יותר ככל שהיישוב פריפריאלי יותר: 34 מוסדות לאשפוז כללי נמצאים ביישובי המרכז (24 ביישובים המרכזיים מאוד ו-10 ביישובים המרכזיים), ורק 4 מוסדות נמצאים ביישובי הפריפריה (3 ביישובים הפריפריאליים ואחד ביישובים הפריפריאליים מאוד).

בשנת 2017 השיעור של כלל מיטות האשפוז במוסדות לאשפוז כללי היה 1.9 ל-1,000 תושבים. השיעורים הגבוהים ביותר של מיטות אשפוז היו במחוז תל אביב ובמחוז חיפה (2.8 ו-2.6 ל-1,000 תושבים, בהתאמה), והשיעורים הנמוכים ביותר היו במחוז הצפון ובמחוז הדרום (1.6 ל-1,000 תושבים).

שיעור המיטות בכלל המחלקות לאשפוז כללי היה 1.8 ל-1,000 תושבים. בדומה לסך המיטות במוסדות אלו, השיעורים הגבוהים ביותר של מיטות היו במחוז תל אביב ובמחוז חיפה (2.4 ל-1,000 תושבים), ואילו השיעורים הנמוכים ביותר – במחוז הצפון ובמחוז הדרום (1.4 ו-1.5 ל-1,000, בהתאמה). גם במחלקות הפנימיות ובמחלקות הכירורגיות השיעורים הגבוהים ביותר של מיטות ל-1,000 תושבים היו במחוז תל אביב ובמחוז חיפה, והשיעורים הנמוכים ביותר – במחוז הצפון ובמחוז הדרום. במחלקת ילדים ובמחלקת יולדות השיעור הגבוה ביותר של מיטות ל-1,000 תושבים היה במחוז ירושלים.

לוח 6.8 מיטות אשפוז במוסדות לאשפוז כללי, לפי מחלקות נבחרות ומחוז, 2017

מזה: במחלקות לאשפוז כללי												סך הכל
מזה:								סך הכל		סך הכל (1)		
יולדות		ילדים		כירורגיה		פנימית						
שיעור(2)	מספר	שיעור(2)	מספר	שיעור(2)	מספר	שיעור(2)	מספר	שיעור(2)	מספר	שיעור(2)	מספר	
0.2	1,641	0.3	2,354	0.6	5,314	0.6	5,540	1.8	15,661	1.9	16,988	סך הכל
0.3	366	0.4	419	0.7	753	0.6	613	2.1	2,307	2.2	2,420	מחוז ירושלים
0.2	267	0.3	410	0.9	1,267	0.9	1,257	2.4	3,352	2.8	3,901	מחוז תל אביב
0.1	309	0.2	539	0.6	1,242	0.6	1,340	1.7	3,599	1.8	3,785	מחוז המרכז
0.2	185	0.3	310	0.9	897	0.9	904	2.4	2,427	2.6	2,598	מחוז חיפה
0.2	286	0.3	361	0.4	603	0.5	691	1.4	2,038	1.6	2,284	מחוז הצפון
0.2	228	0.2	315	0.4	552	0.6	735	1.5	1,938	1.6	2,000	מחוז הדרום

(1) כולל אשפוז כללי, אשפוז פסיכיאטרי, אשפוז גריאטרי ואשפוז שיקומי.

(2) שיעורים (לא מתוקננים לגיל) ל-1,000 תושבים.

מבחינה של שיעור המיטות במוסדות לאשפוז כללי לפי רמת הפריפריאליות של היישוב שבו המוסד נמצא, עולה כי ביישובים מרכזיים מאוד שיעור המיטות היה גבוה פי 7 מהשיעור ביישובים פריפריאליים מאוד (2.9 לעומת 0.4 ל-1,000 תושבים, בהתאמה). שיעור המיטות במוסדות לאשפוז כללי נמוך יותר ככל שהיישובים שבהם המוסדות נמצאים פריפריאליים יותר: 2.6 ל-1,000 תושבים ביישובים מרכזיים מאוד לעומת 0.4 ל-1,000 ביישובים פריפריאליים מאוד. מגמה זו נצפית גם בשיעור המיטות בכל אחת מהמחלקות לאשפוז כללי.

לוח 6.9 מיטות אשפוז במוסדות לאשפוז כללי, לפי רמת פריפריאליות, 2017

מזה: במחלקות לאשפוז כללי												סך הכל
מזה:								סך הכל		סך הכל (1)		
יולדות		ילדים		כירורגיה		פנימית						
שיעור(2)	מספר	שיעור(2)	מספר	שיעור(2)	מספר	שיעור(2)	מספר	שיעור(2)	מספר	שיעור(2)	מספר	
0.2	1,641	0.3	2,354	0.6	5,314	0.6	5,540	1.8	15,661	1.9	16,988	סך הכל
0.3	908	0.4	1,324	0.9	3,207	0.9	3,090	2.6	8,976	2.9	9,776	מרכזי מאוד
0.1	255	0.2	409	0.6	1,044	0.6	1,110	1.7	3,000	1.8	3,219	מרכזי
0.2	325	0.2	431	0.4	662	0.5	848	1.3	2,377	1.4	2,547	בין פריפריאלי למרכזי
0.1	146	0.1	180	0.2	373	0.3	476	0.8	1,243	0.9	1,381	פריפריאלי
0.04	7	0.1	10	0.2	28	0.1	16	0.4	65	0.4	65	פריפריאלי מאוד

(1) כולל אשפוז כללי, אשפוז פסיכיאטרי, אשפוז גריאטרי ואשפוז שיקומי.

(2) שיעורים (לא מתוקננים לגיל) ל-1,000 תושבים.

בהשוואה בין-לאומית (לשנים 2014-2017, לפי שנת העדכון האחרונה של כל מדינה), שיעור המיטות לאשפוז כללי (כולל מיטות לבריאות הנפש) בישראל בשנת 2017 היה 2.2 ל-1,000 נפש, נמוך מהשיעור הממוצע במדינות ה-OECD (3.6 ל-1,000 נפש), וזוהה לשיעור בשוודיה. רק בארבע מדינות שיעור המיטות לאשפוז כללי (ובריאות הנפש) נמוך משיעור זה בישראל.

בשנת 2017 תפוסת המיטות במחלקות לאשפוז כללי הייתה 93.1%, ותפוסת המיטות במחלקות הפנימיות הייתה 98.4%. בהשוואה בין-לאומית של תפוסת המיטות במחלקות לאשפוז כללי (לשנת 2016) ישראל מדורגת במקום השני (תפוסה של 93.8%), אחרי אירלנד (94.2%). אחוז תפוסת המיטות בישראל גבוה מאוד לעומת האחוז הממוצע במדינות ה-OECD, שהוא 75.7% בלבד.

9. כוח אדם במקצועות הבריאות¹⁰

כוח אדם במקצועות הבריאות כולל רופאים, אחיות ועוסקים נוספים במקצועות הבריאות – רוקחים, פיזיותרפיסטים, פסיכולוגים, מרפאים בעיסוק, טכנאי שיניים, עובדי מעבדה רפואית ועוד. סעיף זה עוסק ברופאים ובאחיות בלבד (בעלי הכשרה ומועסקים).

לפי סקר כוח אדם של הלמ"ס, בשנת 2017 היו בסך הכל כ-213,100 מועסקים בשירותי בריאות.

בעלי רישיון לעסוק ברפואה

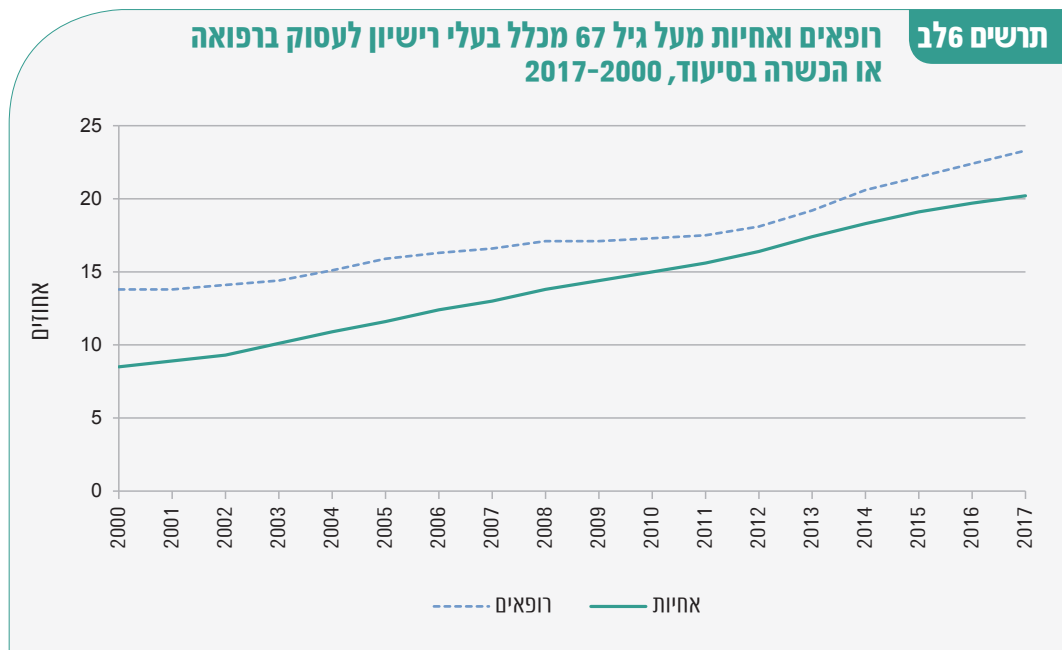
לפי נתוני משרד הבריאות, בסוף שנת 2017 היו בישראל 37,401 בעלי רישיון לעסוק ברפואה, מהם 28,675 (77%) עד גיל 67 ו-8,726 (23%) מעל גיל 67 (גיל הפרישה לגמלאות). חלקם (9%) שהו בחו"ל וחלקם לא הועסקו כלל או לא הועסקו בשירותי בריאות.

שיעור בעלי הרישיון לעסוק ברפואה היה 4.3 ל-1,000 תושבים. שיעור הרופאים עד גיל 67 היה 3.3 ל-1,000 תושבים, ושיעור הרופאים מעל גיל 67 היה 1.0 ל-1,000 תושבים.

אחוז הנשים בכלל בעלי הרישיון לעסוק ברפואה נמצא במגמת עלייה מתונה מתחילת שנות האלפיים, והוא הגיע ל-42% בשנת 2017.

בעשור האחרון נרשמה מגמת עלייה בשיעור של כלל בעלי הרישיון לעסוק ברפואה, ולעומת זאת נרשמה ירידה בשיעור הרופאים עד גיל 67 בעלי רישיון לעסוק ברפואה. הירידה החלה בסוף שנות התשעים, עם צמצום העלייה לישראל ובשל הגידול במספר הרופאים מעל גיל 67 שפרשו לגמלאות. אחוז הרופאים מעל גיל 67 בעלי רישיון לעסוק ברפואה עלה מ-14% בשנת 2000 ל-23% בשנת 2017.

6

10 בכל מקום שבו ננקטה לשון זכר הכוונה גם ללשון נקבה, ולהפך.

רופאים מועסקים

לפי נתוני הלמ"ס, בשנת 2016 הועסקו 27,686 רופאים (שיעור של 3.2 ל-1,000 תושבים), ומהם 95% (26,358 רופאים) הועסקו בשירותי בריאות (שיעור של 3.1 ל-1,000). 24,558 מהרופאים המועסקים (89%) היו עד גיל 67 (שיעור של 2.8 ל-1,000 תושבים), והשאר – מעל גיל 67 (שיעור של 0.4 ל-1,000). מהרופאים שהועסקו בשירותי בריאות – 90% היו עד גיל 67 ו-10% היו מעל גיל 67.

בשנת 2016 76% מכלל הרופאים הרשומים כבעלי רישיון לעסוק ברפואה עבדו כרופאים. מתוך הרופאים עד גיל 67 בעלי רישיון לעסוק ברפואה 87% עבדו כרופאים, ומתוך הרופאים מעל גיל 67 בעלי רישיון לעסוק ברפואה – 39% עבדו כרופאים.

מכלל הרופאים שהועסקו, הן בכלל והן בשירותי בריאות, 59% היו גברים ו-41% היו נשים. במשך השנים נצפתה עלייה באחוז הנשים מכלל הרופאים המועסקים (37% רופאות בשנת 2000).

בהשוואה של שיעורי הרופאים המועסקים לפי מחוז מגוריהם (בהנחה שרובם מועסקים במחוז מגוריהם) נמצא כי במחוז הצפון ובמחוז הדרום היו השיעורים נמוכים יותר מהשיעורים בשאר המחוזות. השיעור הגבוה ביותר של רופאים מועסקים נמצא במחוז תל אביב.

לוח 6.10 רופאים מועסקים, לפי מחוז מגורים, 2015

שיעורים ל-1,000 תושבים

סך הכל	מחוז ירושלים	מחוז הצפון	מחוז חיפה	מחוז המרכז	מחוז תל אביב	מחוז הדרום	אזור יהודה (השומרון) (1)
3.8	3.3	3.1	4.5	4.2	5.0	2.8	1.9

(1) יישובים ישראליים.

שיעור הרופאים המועסקים בישראל היה יציב למדי בעשור האחרון. בהשוואה בין-לאומית (לשנים 2013-2017, לפי שנת העדכון האחרונה של כל מדינה) השיעור בישראל בשנת 2016 (3.1 ל-1,000 תושבים) היה נמוך מהשיעור הממוצע במדינות ה-OECD (3.4 ל-1,000 תושבים) וזהה לשיעור באירלנד, בבלגיה ובצרפת.

בעלי הכשרה בסיעוד

לפי נתוני משרד הבריאות, בסוף שנת 2017 היו בישראל 66,372 בעלי הכשרה בסיעוד. הרוב (82%) היו אחיות מוסמכות, והשאר – אחיות מעשיות. מסך כל בעלי ההכשרה בסיעוד, 52,956 (80%) היו עד גיל 67. במשך השנים גדל חלקם של בעלי הכשרה בסיעוד מעל גיל 67 מכלל בעלי ההכשרה בסיעוד, ובשנת 2017 הוא הגיע ל-20% (לעומת 9% בשנת 2000).

שיעור האחיות בעלות הכשרה בסיעוד היה 7.5 ל-1,000 תושבים. שיעור האחיות עד גיל 67 היה 6.0 ל-1,000 תושבים, ושיעור האחיות מעל גיל 67 היה 1.5 ל-1,000 תושבים.

מסך כל בעלי ההכשרה בסיעוד בשנת 2017 87% היו נשים ו-13% גברים.

אחיות מועסקות

לפי סקר כוח אדם, בשנת 2017 הועסקו כ-46,000 אחיות (מוסמכות ומעשיות) - שיעור של 5.2 ל-1,000 תושבים. כ-40,500 מהן (88%) הועסקו בשירותי בריאות (שיעור של 4.6 ל-1,000 תושבים). כ-44,000 אחיות מועסקות (97%) היו עד גיל 67 (שיעור של 5.1 ל-1,000 תושבים).

69% מכלל הרשומים כבעלי הכשרה בסיעוד עבדו כאחיות בשנת 2017, 84% מכלל הרשומים עד גיל 67 ו-11% מכלל הרשומים מעל גיל 67.

מכלל האחיות המועסקות, הן בכלל והן בשירותי בריאות, 86% היו נשים ו-14% היו גברים.

בהשוואה של שיעורי האחיות המועסקות לפי מחוז מגוריהן (בהנחה שרובן מועסקות במחוז מגוריהן) נמצא כי במחוז ירושלים ובמחוז תל אביב היו השיעורים נמוכים יותר מהשיעורים בשאר המחוזות. השיעור הגבוה ביותר של אחיות מועסקות נמצא במחוז חיפה.

לוח 6.11 אחיות מועסקות, לפי מחוז מגורים, 2015

שיעורים ל-1,000 תושבים

סך הכל	ירושלים	מחוז הצפון	מחוז חיפה	מחוז המרכז	מחוז תל אביב	מחוז הדרום	אזור יהודה והשומרון (1)
6.7	4.2	7.6	8.8	7.8	5.1	5.9	6.4

(1) יישובים ישראלים.

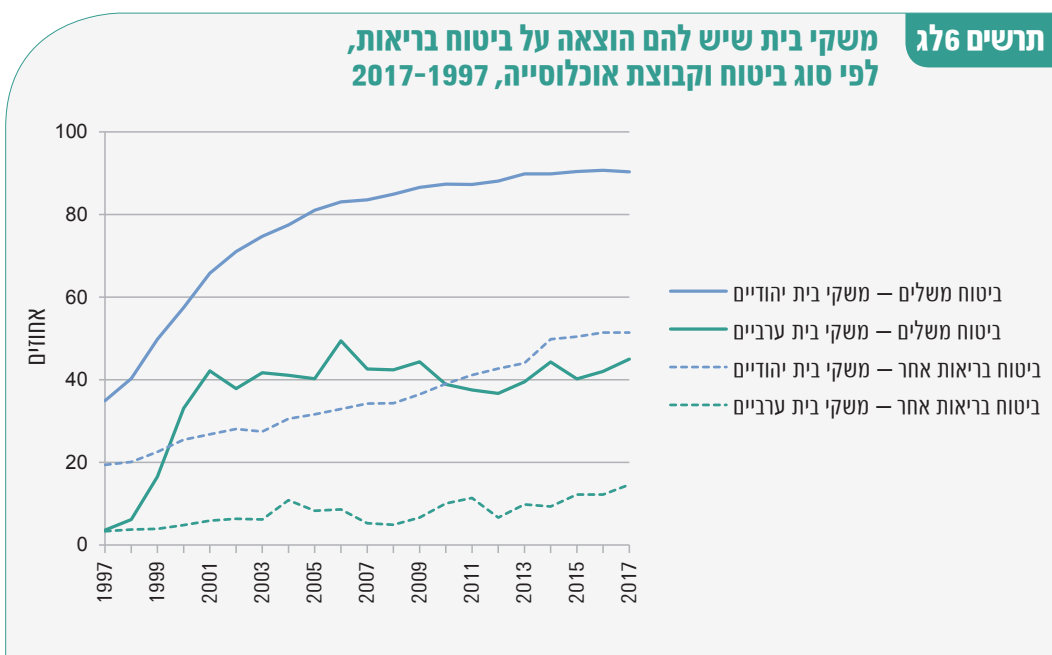
שיעור האחיות המועסקות בישראל יציב בשנים האחרונות, אך נמוך מאוד לעומת השיעור הממוצע במדינות ה-OECD. בהשוואה בין-לאומית (לשנים 2014-2017, לפי שנת העדכון האחרונה של כל מדינה) השיעור בישראל בשנת 2016 היה 4.9 ל-1,000 תושבים, כמחצית מהשיעור הממוצע במדינות ה-OECD (9.4 ל-1,000 תושבים) ודומה לשיעור בלטיביה ובפולין.

10. ביטוחי בריאות

הנתונים על ביטוחי בריאות מבוססים על סקר הוצאות משק הבית של הלמ"ס, ובו משקי הבית נשאלים על הוצאות שיש להם על ביטוח משלים ועל ביטוחים רפואיים אחרים.

אחוז משקי הבית שיש להם הוצאה על **ביטוח משלים** עלה מאוד במשך השנים, ובשנת 2017 הוא הגיע ל-83%, פי 2.6 מהאחוז ב-1997 (שנתיים לאחר החלת חוק ביטוח בריאות ממלכתי). משנת 2013 האחוז יציב למדי. במשקי הבית היהודיים הגיע האחוז ל-90% בשנת 2017 - פי 2.6 מהאחוז בשנת 1997. במשקי הבית הערביים היה האחוז נמוך הרבה יותר - 45%, אך לעומת שנת 1997 הוא עלה פי 12.5. אומנם אחוז משקי הבית הערביים שיש להם ביטוח משלים נמוך מאוד לעומת אחוז משקי הבית היהודיים שיש להם ביטוח משלים, אך הפער ביניהם הצטמצם במשך השנים (מפי 9.7 בשנת 1997 לפי 2.0 בשנת 2017).

אחוז משקי הבית שיש להם הוצאה על **ביטוח בריאות פרטי** ("אחר") עלה מאוד במשך השנים, ובשנת 2017 הוא הגיע ל-45%, פי 2.5 מהאחוז ב-1997. בשנת 2017 אחוז משקי הבית היהודיים שהייתה להם הוצאה בגין ביטוח בריאות פרטי היה גבוה פי 3.5 מאחוז משקי הבית הערביים שדיווחו על הוצאה זו - 51% לעומת 15%, בהתאמה.

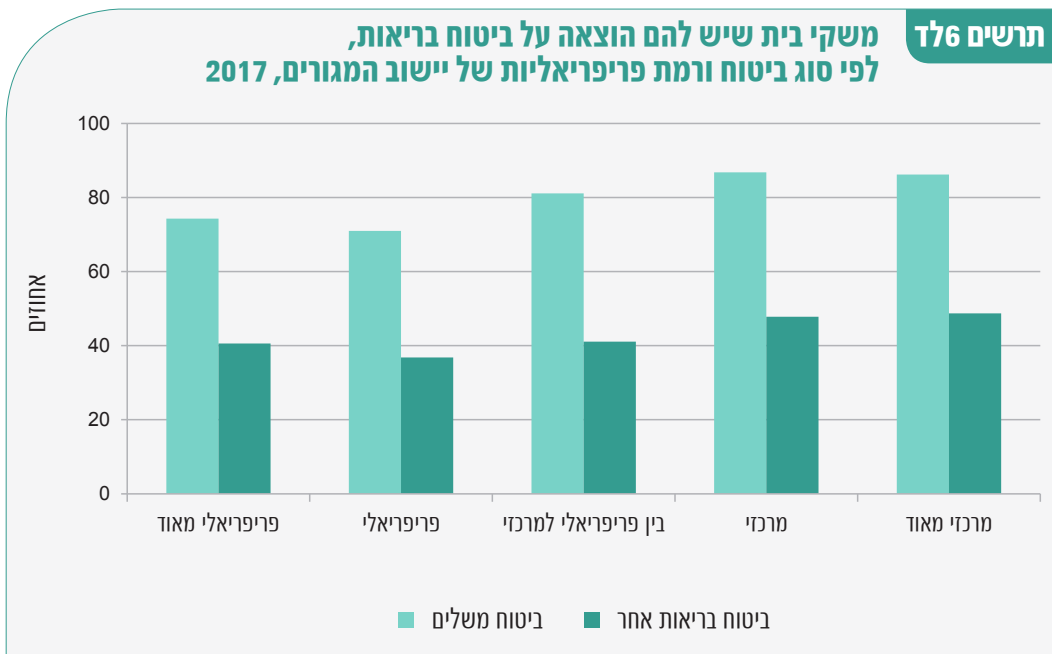

אחוז משקי הבית שהייתה להם הוצאה על **ביטוח משלים** בשנת 2017 משתנה לפי רמת הפריפריאליות של יישוב המגורים. במשקי הבית ביישובי המרכז הגיע האחוז ל-86%, והאחוז ביישובי הפריפריה היה נמוך יותר (71% ביישובים פריפריאליים ו-74% ביישובים פריפריאליים מאוד). אחוז משקי הבית שהייתה להם הוצאה בגין **ביטוח בריאות פרטי** ("אחר") היה גבוה יותר ביישובי המרכז (48% ביישובים מרכזיים ו-49% ביישובים מרכזיים מאוד) לעומת יישובי הפריפריה (37% ביישובים פריפריאליים ו-41% ביישובים פריפריאליים מאוד).

11 ביטוח אחר כולל ביטוח בחברת ביטוח, ביטוח שיניים וביטוח אחר (כולל לחצן מצוקה, ביטוח שח"ל, נטלי וכד'). משנת 2011 הוא כולל גם ביטוח סיעודי.

**מסקי בית שיש להם הוצאה על ביטוח בריאות,
לפי סוג ביטוח ורמת פרופריאליות של יישוב המגורים, 2017**

תרשים 6לד

תחבורה ותאונות דרכים

פרק

עובדי הלמ"ס שהשתתפו בכתיבת פרק זה:
אורית ילון-שוקרון, גילת גלימידי, מוטי דהן, דגנית שטיין, יעל קליימן, יוסי כהן, שרה דרפקין, רם קנדיל

א. מבוא

תחבורה היא אמצעי המאפשר לקיים את הפעילות במשק. שימוש בתחבורה – תנועה ממקום (מוצא) למקום (יעד) של נוסעים ומטענים – הוא תנאי תשתית בסיסי לקיום החיים בחברה. איכות מערכת התחבורה משפיעה מאוד על מערכות אחרות במשק – בריאות, דיור, אפשרויות התעסוקה ואיכותה, נגישות לחינוך, לשירותים ולפעילויות פנאי ותרבות, ועוד. התפתחות המשק בישראל באה לידי ביטוי בהתרחבות תשתית התחבורה ובגידול בנסועה, במספר כלי הרכב ובבעלי רישיון נהיגה. איכות מערכת התחבורה חשובה במיוחד ביישובים בפריפריה מפאת הצורך בנסיעות תכופות וארוכות של התושבים באזורים אלה, לעבודה/ללימודים/לכל צורך אחר באזורי המרכז.

בשנת 2017, במקביל לגידול במצבת כלי הרכב, בנסועה השנתית ובמספר המורשים לנהוג, חלה ירידה במספר ההרוגים בתאונות דרכים אך עלייה במספר התאונות והנפגעים.

נתוני תאונות הדרכים מתקבלים מכמה מקורות: החוק בישראל קובע חובת דיווח למשטרה על תאונות דרכים עם נפגעים, ולכן מקור המידע העיקרי לתאונות דרכים עם נפגעים הוא משטרת ישראל. כמו כן, הלמ"ס מקבלת נתונים בקבצים מינהליים ממשרד התחבורה (מרשם הרכב ומרשם הנהגים) המעשירים את המידע, נתוני נפגעים מהמרכז הלאומי לחקר טראומה ורפואה דחופה שבמכון גרטנר, ועוד. הנתונים מאפשרים לנטר את מצב בטיחות האוכלוסייה ואת הגורמים המשפיעים עליו, ומסייעים בתכנון הבטיחות בדרכים ובקביעת מדיניות בתחום.

פרק זה עוסק בנושא תחבורה ותאונות דרכים, ומתמקד במדד הפריפריאליות בהתאם לנושא הדוח כולו.

הנושאים הנבחנו בפרק הם: תחבורה בישראל, כלי רכב מנועיים, מורשים לנהוג, תאונות דרכים עם נפגעים, נפגעים בתאונות דרכים, כלי רכב מעורבים בתאונות דרכים, נהגים המעורבים בתאונות דרכים עם נפגעים, שביעות רצון בנושאי תחבורה באזור המגורים, בעלות על כלי רכב והוצאות על תחבורה ציבורית במשקי בית והתנהגות אלימה בכביש.

לפרק מצורפות שתי תיבות:

1. **סיבות שכיחות לתאונות דרכים עם נפגעים, לפי רמת פריפריאליות של יישוב המגורים של הנהג/ת וקבוצת אוכלוסייה.**
2. **נפגעים בתאונות דרכים לפי רמת פריפריאליות – השוואה של נתוני 2008 (דוח פני החברה 3) לנתוני 2017.**

ב. מונחים, הגדרות והסברים

משתמשי דרך

מורשה לנהוג: בעל רישיון נהיגה ישראלי בר-תוקף, כולל אנשים שרישיונם פג במהלך השנה הקודמת. לא כולל אנשים המורשים לנהוג בטרקטורים או במכונות חקלאיות ניידות בלבד.

כלי רכב

כלי רכב מנועי: כלי רכב יבשתי המונע בכוח מכני ומיועד להוביל בני אדם, מטען או כלי רכב גרור. לא כולל כלי רכב יבשתי מנועי שנע על מסילה.

סוגי כלי רכב: כלי רכב פרטי, משאית, אוטובוס, אוטובוס זעיר, מונית, אופנוע ואחר.¹

נסועה: מספר הקילומטרים שכלי רכב מנועי נסע בתקופה נתונה.

רמת מינוע: מספר כלי רכב מנועיים ל-1,000 תושבים (תושבים קבועים בסוף השנה).

תאונות דרכים^{2 3}

תאונת דרכים עם נפגעים: תאונת דרכים שמעורב בה לפחות כלי רכב אחד בנסיעה, ושנפצע או שנהרג בה אדם אחד לפחות.

תאונת דרכים עם נפגעים מסוג ת"ד: תאונת דרכים שמעורב בה לפחות כלי רכב אחד בנסיעה, ושנפצע בה אדם אחד לפחות ושהוגדרה במשטרה כתאונה שנחקרת על ידיה (תיק "ת"ד").

תאונת דרכים עם נפגעים מסוג "כללי עם נפגעים": תאונת דרכים קלה שבה לפחות פצוע קל אחד ושהוגדרה במשטרה כתאונה שאינה נחקרת על ידיה (תיק "כללי עם נפגעים").

חומרת תאונה

תאונת דרכים קטלנית: תאונת דרכים שנהרג בה אדם אחד לפחות או שנפצע בה אדם אחד לפחות ונפטר מפצעיו בתוך 30 יום.

תאונת דרכים קשה: תאונת דרכים שנפצע בה קשה אדם אחד לפחות, ושלא נהרג בה שום אדם.

תאונת דרכים קלה: תאונת דרכים שנפצע בה קל אדם אחד לפחות, ושלא נהרג בה או נפצע בה קשה שום אדם.

חומרת פגיעה

הרוג בתאונת דרכים: אדם שנהרג בתאונת דרכים או אדם שנפצע בתאונת דרכים ונפטר מפצעיו בתוך 30 יום.

פצוע קשה בתאונת דרכים: אדם שנפצע בתאונת דרכים ואושפז בבית חולים 24 שעות או יותר, שלא לצורך השגחה בלבד.

פצוע קל בתאונת דרכים: אדם שנפצע בתאונת דרכים ולא אושפז בבית חולים, או אושפז פחות מ-24 שעות, או אושפז לצורך השגחה בלבד.

1 להגדרות ולהסברים על כלי רכב מנועיים ראו: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (2018). כלי רכב מנועיים 2017. פרסום מס' 1726. ירושלים: המחבר.

2 המידע בפרק זה כולל נתונים על תאונות דרכים עם נפגעים בלבד, שנחקרו במשטרה ושנפתחו להן תיקים מסוג ת"ד.

3 הנתונים אינם כוללים תאונות דרכים שאירעו באזור יהודה והשומרון.

ג. מקורות הנתונים

תאונות דרכים עם נפגעים, ובני אדם וכלי רכב המעורבים בהן: קבצים מינהליים המתקבלים פעם בחודש ממשטרת ישראל.

מורשים לנהוג: קובץ מינהלי המתקבל פעם בשנה ממשרד התחבורה.

כלי רכב מנועיים: קובץ מינהלי המתקבל פעם בחודש ממשרד התחבורה.

שביעות רצון בנושאי תחבורה באזור המגורים: הסקר החברתי 2017, למ"ס.

בעלות על כלי רכב והוצאות על תחבורה ציבורית במשקי בית: סקר הוצאות משק הבית 2017, למ"ס.

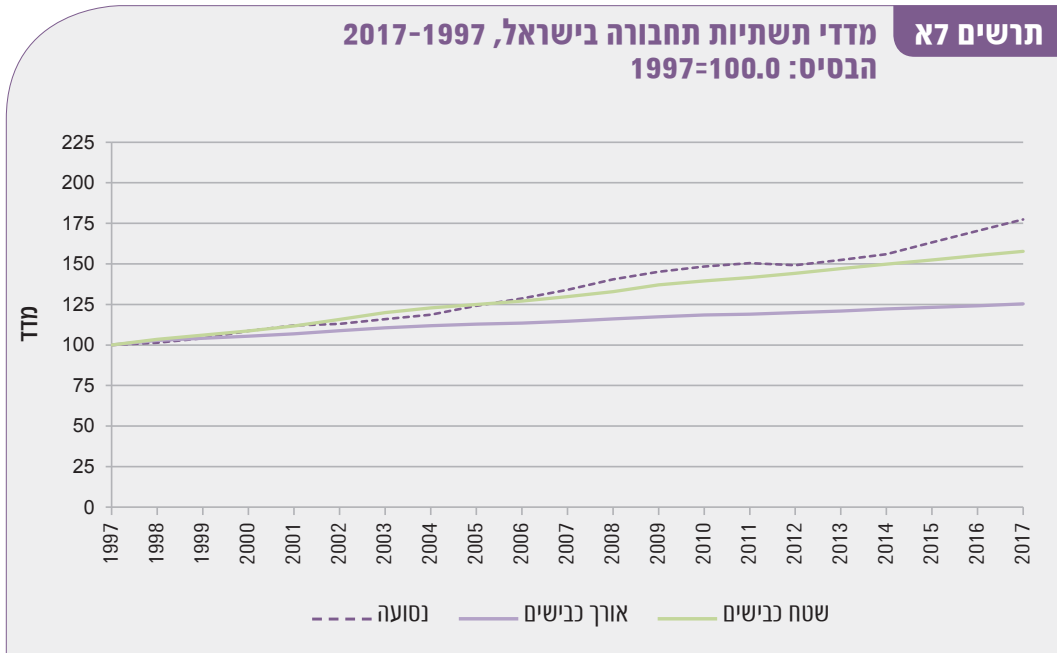
התנהגות אלימה בכביש: סקר ביטחון אישי 2017, למ"ס.

ד. ממצאים עיקריים

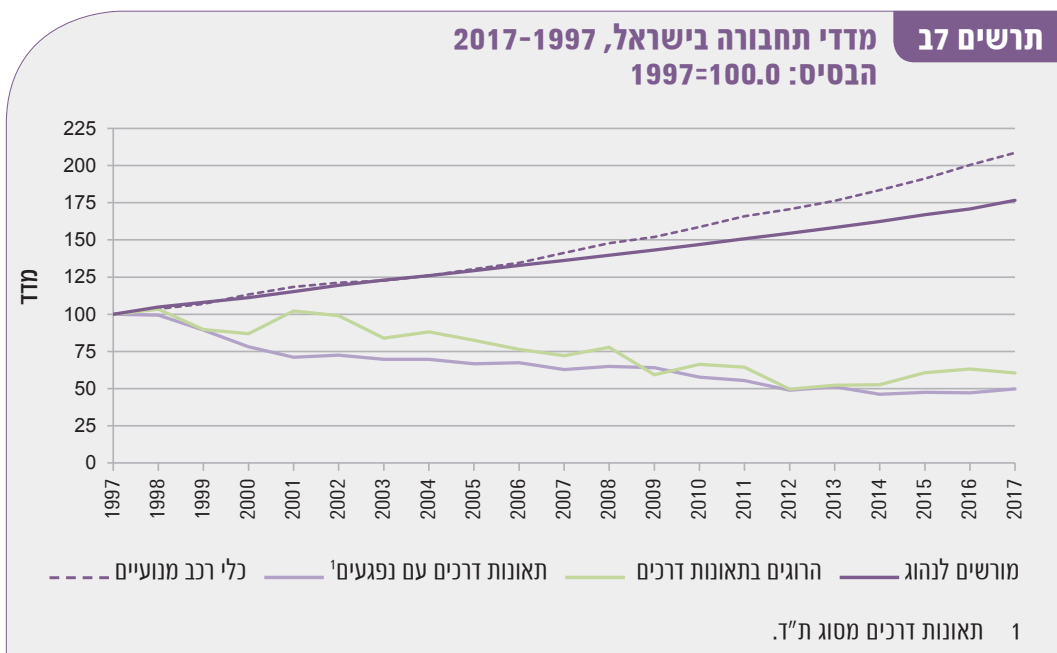
1. תחבורה בישראל

בשנת 2017 היו בישראל כ-4,254 אלף מורשים לנהוג, שנהגו בכ-3,373 אלף כלי רכב, יחס של 1.3 בעלי רישיון נהיגה לכלי רכב. נהגים אלו נסעו 59,602 מיליון ק"מ על פני 19,555 ק"מ של דרכים סלולות.

במהלך השנים נרשמה עלייה בשטח הכבישים, באורך הכבישים ובנסועה. באורך הכבישים נרשמה העלייה המתונה ביותר - 25.4% מאז 1997, ואילו בנסועה נרשמה העלייה הגבוהה ביותר מאותה שנה - 77.5%.

כמו כן, נרשמה בשנים אלו עלייה במספר כלי הרכב המנועיים ובמספר המורשים לנהוג. מאז 1997 עלה מדד כלי רכב מנועיים ב-108.6% ומדד מורשים לנהוג ב-76.7%. לעומת זאת, מאז שנת 1997 נרשמה ירידה של 50.2% במדד תאונות הדרכים עם נפגעים וירידה של 39.4% במדד ההרוגים בתאונות דרכים.

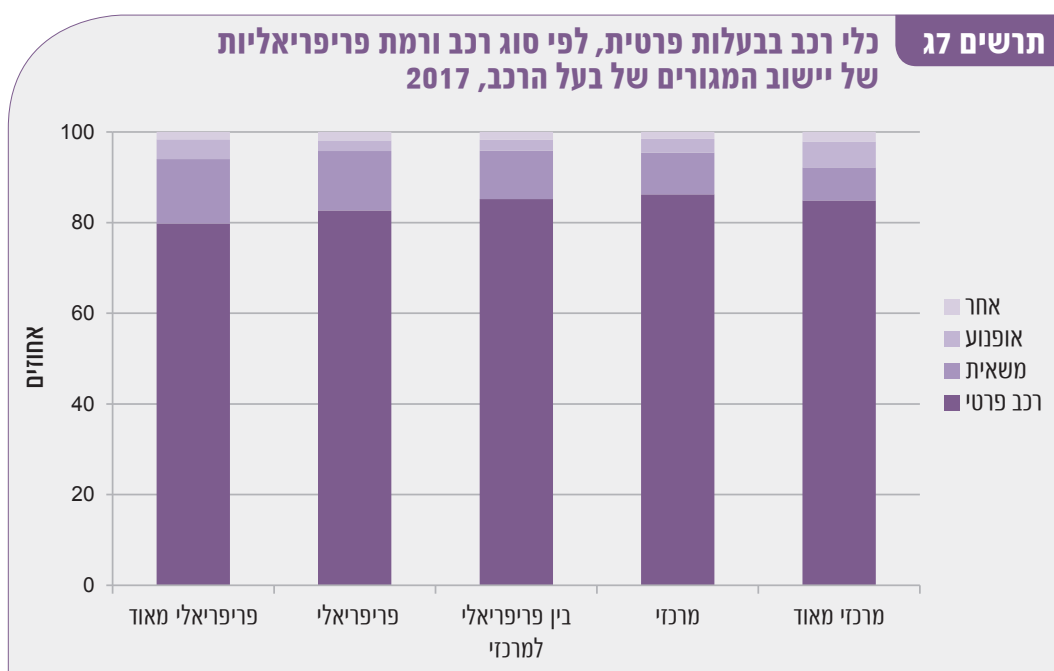

2. כלי רכב מנועיים

מספר כלי הרכב המנועיים בישראל הגיע בסוף שנת 2017 לכ-3.4 מיליון, עלייה של 4.1% לעומת סוף שנת 2016. מתוך כלל כלי הרכב, כ-2,857 אלף היו פרטיים, כ-318 אלף משאיות וכ-135 אלף אופנועים. במהלך שנת 2017 נוספו למצבת כ-375 אלף כלי רכב, מהם כ-318 אלף חדשים.⁴ בתקופה זו נגרעו מהמצבה כ-241 אלף כלי רכב, כך שהתוספת נטו הסתכמה בכ-134 אלף כלי רכב. הסיבות לגריעת כלי רכב הן: גריטה, אובדן מוחלט, התיישנות וגנבה.

כלי רכב בבעלות פרטית

מתוך כלל כלי הרכב בבעלות פרטית בכל רמת פריפריאליות של יישוב המגורים של בעל הרכב,⁵ מעל 80% היו כלי רכב פרטיים בכל רמות הפריפריאליות. אחוז המשאיות היה גבוה ביישובים הפריפריאליים יותר. האחוז הגבוה ביותר של אופנועים היה ביישובים מרכזיים מאוד (6%) ואחריו ביישובים פריפריאליים מאוד (4%).

4 כלי רכב לא חדשים שנוספו למצבת היו, למשל, רכב צבאי או רכב משטרה שהפכו לאזרחיים.

5 יישוב (כתובת) בעל הרכב: יש להדגיש כי הנתונים שבפרסום מסווגים לפי היישוב הרשום בכתובתו של בעל הרכב במרשם הרכב של משרד התחבורה – לא לפי מקום מגוריו של המשתמש בפועל ברכב, ואף לא לפי היישוב שבו הרכב פעיל. בפרק זה נבחרה התייחסות לרכב בבעלות פרטית בלבד, כדי להגדיל את הסיכויים שיישוב המגורים של בעל הרכב יהיה גם היישוב שבו הרכב פעיל.

כלי רכב פרטיים בבעלות פרטית

רמת המינוע⁶ ביישובים הפריפריאליים מאוד הייתה הגבוהה ביותר (303 כלי רכב מנועיים פרטיים ל-1,000 תושבים), וגבוהה מרמת המינוע הארצית (285). ביישובים הפריפריאליים רמת המינוע (275) הייתה נמוכה מזו הארצית. ביישובים המרכזיים מאוד, שבהם הייתה האוכלוסייה הגדולה ביותר ובהתאמה לכך גם כמות כלי הרכב הפרטיים בבעלות פרטית היא הגדולה ביותר, רמת המינוע הייתה 285 (בדומה לרמת המינוע הארצית).

לוח 7.1 כלי רכב פרטיים בבעלות פרטית, אוכלוסייה ורמת מינוע, לפי רמת פריפריאליות של יישוב המגורים של בעל הרכב, 2017

מספרים מוחלטים

רמת מינוע (כלי רכב ל-1,000 תושבים)	כלי רכב פרטיים בבעלות פרטית	אוכלוסייה בסוף שנת 2017	
285	2,486,133	8,723,900	סך הכל(1)
303	52,509	173,520	פריפריאלי מאוד
275	425,563	1,545,960	פריפריאלי
285	505,285	1,770,260	בין פריפריאלי למרכזי
288	520,578	1,809,720	מרכזי
285	976,258	3,424,450	מרכזי מאוד

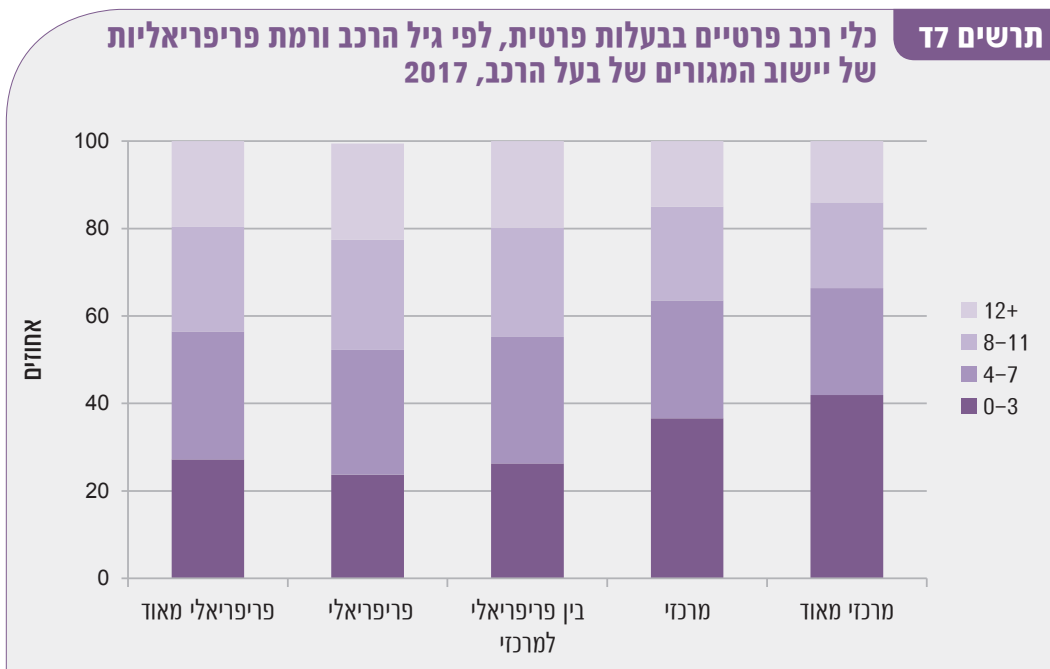
(1) כולל יישובים שרמת הפריפריאליות שלהם אינה ידועה.

6 מספר כלי רכב מנועיים פרטיים בבעלות פרטית ל-1,000 תושבים (תושבים קבועים בסוף השנה).

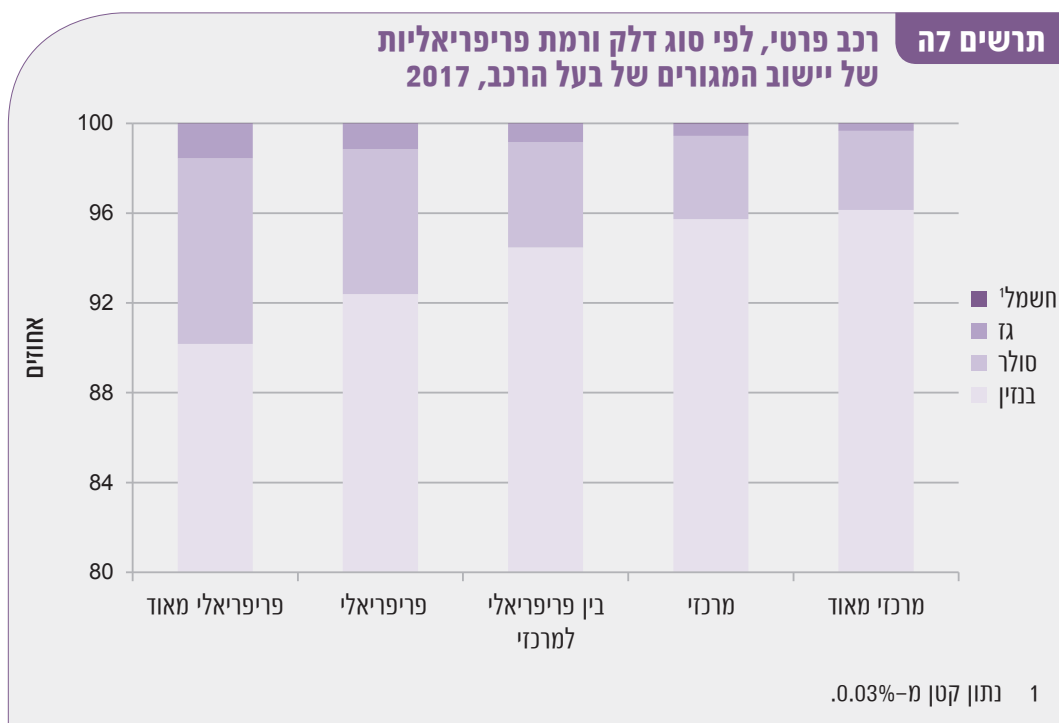

בבדיקת כלי רכב פרטיים בבעלות פרטית לפי גיל הרכב ויישוב המגורים של בעל הרכב, ביחס לכלל כלי הרכב הפרטיים בכל רמת פריפריאליות, נמצא כי ביישובים המרכזיים מאוד היו פי 1.5 כלי רכב פרטיים חדשים (גיל 0-3) ביחס ליישובים הפריפריאליים מאוד. יחס זה נמצא גם בין היישובים המרכזיים לפריפריאליים. כלי רכב פרטיים בגיל 12 ומעלה בבעלות פרטית נמצאו פי 1.5 ביישובים הפריפריאליים מאוד לעומת המרכזיים מאוד.

תרשים 17
כלי רכב פרטיים בבעלות פרטית, לפי גיל הרכב ורמת פריפריאליות של יישוב המגורים של בעל הרכב, 2017

בבדיקת כלי הרכב הפרטיים לפי סוג דלק עולה כי ביישובים הפריפריאליים יותר, הייתה העדפה לסוגי הדלק הזולים יותר (סולר וגז), וביישובים המרכזיים יותר הועדף סוג הדלק בנזין. ביישובים הפריפריאליים היו רשומים יותר כלי רכב שבהם מנועים חסכוניים המונעים בסולר/גז.

מבדיקת בעלות על כלי רכב חדשים (כלי רכב פרטיים שעלו לכביש בשנים 2015-2017) מתוך כלל כלי הרכב הפרטיים בבעלות פרטית, שיוצרו בשנים 2015-2017, לפי רמת פריפריאליות ויצרן, עולה כי כלי רכב מסוג דצ'יה/רנו נמצאו יותר ביישובים הפריפריאליים מאוד וחלקם מכלל כלי הרכב היה קטן ביישובים המרכזיים יותר. כמו כן, כלי רכב מסוג: יגואר, פורשה, אלפא רומיאו, וולוו, לקסוס, BMW, אאודי, פורד, פיאט, הונדה, פיג'ו ומזדה היו שכיחים ביישובים המרכזיים יותר. שיעורם של כלי רכב מסוג יונדאי, טויוטה וקאיה היה הגבוה ביותר בכל רמות הפריפריאליות.

לוח 7.2 כלי רכב פרטיים בבעלות פרטית, שעלו לכביש בשנים 2015-2017, לפי יצרן (1) ורמת פריפריאליות של יישוב המגורים של בעל הרכב

אחוזים

מרכזי מאוד	מרכזי	בין פריפריאלי למרכזי	פריפריאלי	פריפריאלי מאוד	
100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	סך הכל
					מזה:
0.06	0.05	0.06	0.06	0.03	יגואר
0.14	0.08	0.06	0.06	0.06	פורשה
0.42	0.30	0.21	0.21	0.16	אלפא רומיאו
0.27	0.16	0.16	0.18	0.26	קדילק
0.82	0.53	0.44	0.45	0.29	וולוו
1.00	0.74	0.54	0.44	0.30	לקסוס
1.34	1.06	0.75	0.66	0.81	פורד
1.24	1.03	0.92	1.09	0.87	פיאט
2.88	3.41	3.29	2.31	1.28	הונדה
1.88	1.61	1.88	2.30	1.38	מרצדס
2.35	1.63	1.63	2.23	1.42	BMW
1.12	1.41	1.37	1.53	1.42	סיטרואן
2.52	1.83	1.88	2.28	1.80	אאודי
2.21	2.34	2.25	2.28	1.84	פיג'ו
0.99	1.44	1.93	1.95	2.49	דצ'יה
3.55	3.56	4.96	4.92	3.10	סיאט
3.12	3.20	3.18	2.66	3.25	שברולט
2.95	3.47	2.91	3.27	3.51	סובארו
4.73	5.13	4.74	3.86	3.52	מיצובישי
3.37	2.67	3.02	3.46	4.37	פולקסווגן
6.35	5.88	5.21	4.27	4.46	מזדה
3.79	4.83	6.19	7.61	4.69	סקודה
1.87	2.22	2.46	3.21	4.78	רנו
5.10	5.82	6.57	5.43	4.85	ניסאן
7.43	7.69	8.00	7.16	8.21	סוזוקי
12.49	11.49	10.74	11.34	12.91	יונדאי
9.27	10.71	11.14	11.15	12.93	טויוטה
14.48	13.34	11.40	11.39	12.93	קאיה

(1) ממוין לפי הסדר העולה שברמה "פריפריאלי מאוד".

3. מורשים לנהוג

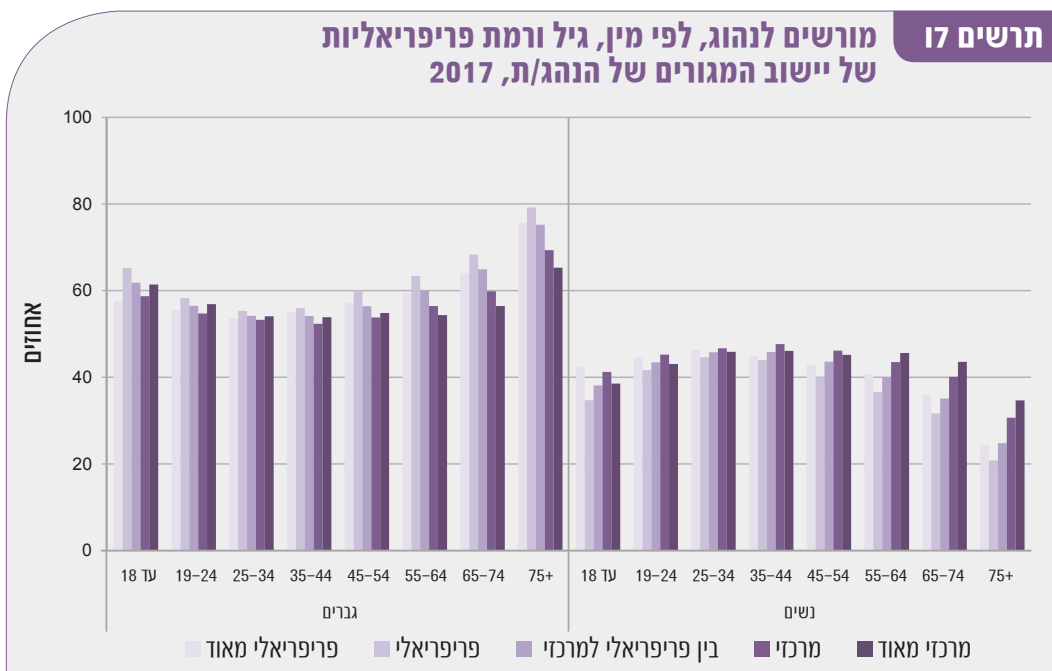
בסוף שנת 2017, מספר המורשים לנהוג בכלי רכב מנועיים היה 4,254,211. מסוף שנת 2016 גדל מספרם בכ-140,000 – עלייה של 3.4%, בעוד שאוכלוסיית בני 16 ומעלה גדלה ב-2.0% בלבד בתקופה זו. מספרם הממוצע של המורשים לנהוג לכלי רכב מנועי היה 1.3 (כמו בשנת 2016). מבדיקת מורשים לנהוג לפי יישוב המגורים של הנהג/ת מתוך אוכלוסיית המגדר בכל רמת פריפריאליות, עולה כי השיעור הגבוה ביותר של גברים המורשים לנהוג היה ביישובים הפריפריאליים מאוד (כ-60%).

לוח 7.3 מורשים ושאינם מורשים לנהוג, לפי מין ורמת פריפריאליות של יישוב המגורים של הנהג/ת, 2017

אחוזים

בנות 16 ומעלה		בני 16 ומעלה		
אינן מורשות לנהוג	מורשות לנהוג	אינם מורשים לנהוג	מורשים לנהוג	
52.6	47.4	39.7	60.3	פריפריאלי מאוד
62.0	38.0	46.0	54.0	פריפריאלי
52.2	47.8	45.5	54.5	בין פריפריאלי למרכזי
55.7	44.3	44.6	55.4	מרכזי
56.2	43.8	44.1	55.9	מרכזי מאוד

מהתפלגות המורשים לנהוג לפי גיל עולה שכ-80,000 (1.9%) מהם היו בני 16-18 (בעוד שחלקה היחסי של קבוצת גיל זו היה 4.7%), כ-517,000 (12.2%) היו בני 65 ומעלה, מהם כ-137,500 (3.2%) בני 75 ומעלה. כ-81% מבני 25-54 היו מורשים לנהוג, ואילו בקבוצת הגיל 65 ומעלה – רק כ-52%. בכל קבוצות הגיל ובכל רמות הפריפריאליות היו יותר גברים המורשים לנהוג מנשים. בקרב הצעירים (עד 18) ביישובים המרכזיים מאוד, הפער בין גברים לנשים הגיע לפי 1.6 ובקרב המבוגרים (75 ומעלה) ביישובים הפריפריאליים, עד לפי 3.

שיעור המורשים לנהוג ל-1,000 תושבים הגיע בסוף שנת 2017 לכ-483, כלומר, בעל רישיון אחד ל-2.1 תושבים, או ל-1.5 בני 16 ומעלה (בדומה לשנת 2016).

מתוך בני ה-16 ומעלה ביישובים הפריפריאליים מאוד⁷, אחוז המורשים לנהוג ברכב פרטי היה כ-73% וביישובים המרכזיים מאוד, כ-67%. אחוז המורשים לנהוג במשאיות ובמוניות ביישובים הפריפריאליים מאוד היה הגבוה ביותר. אחוז המורשים לנהוג באופנועים נמצא דומה ביישובים הפריפריאליים מאוד והמרכזיים מאוד.

מורשים לנהוג מכלל בני 16 ומעלה, לפי סוג הרישיון ורמת פריפריאליות של יישוב המגורים של הנהג/ת, 2017

לוח 7.4

אחוזים

אופנוע	אוטובוס	מונית	משאית	רכב פרטי	
12.2	1.4	2.7	13.1	72.8	פריפריאלי מאוד
6.7	1.4	1.6	11.4	66.7	פריפריאלי
7.0	1.2	1.7	8.9	66.4	בין פריפריאלי למרכזי
9.3	1.0	1.6	7.2	69.1	מרכזי
11.7	1.0	1.8	5.6	67.4	מרכזי מאוד

7 יישוב המגורים של הנהג/ת.

4. תאונות דרכים עם נפגעים (תיקי ת"ד)⁸

בשנת 2017 נרשמו במשטרת ישראל בתיקי "תאונות דרכים – ת"ד" (לא כולל יהודה והשומרון) 12,700 תאונות דרכים עם נפגעים – עלייה של 5.7% לעומת שנת 2016.

מספר התאונות הקטלניות בשנת 2017 (295) היה גבוה ב-2.8% לעומת שנת 2016 (287).

72.8% מהתאונות אירעו בדרכים עירוניות, ו-45.4% מהן היו בצמתים; 31.1% מהתאונות שאירעו בדרכים לא-עירוניות היו בצמתים.

חומרת התאונות בדרכים לא-עירוניות⁹ הייתה רבה מחומרתן בדרכים עירוניות; בדרכים עירוניות 1.6% מהתאונות היו קטלניות ועוד 13.4% קשות, ואילו בדרכים לא-עירוניות 4.3% היו קטלניות ו-16.9% קשות.

66.5% מהתאונות אירעו בשעות היום, ו-33.5% בשעות הלילה.

ב-68.6% מהתאונות התנגשו כלי רכב זה בזה, 24.3% מהתאונות היו מסוג פגיעה בהולך רגל, והשאר תאונות רכב יחיד.

בבדיקה של התאונות בדרכים עירוניות לפי חומרה, מתוך כלל התאונות באותה רמת פריפריאליות, עולה כי ביישובים הפריפריאליים והפריפריאליים מאוד, שיעור התאונות הקטלניות מכלל התאונות היה גבוה יותר.

7.5 לוח תאונות בדרכים עירוניות, לפי חומרת התאונה ורמת פריפריאליות של היישוב שבו אירעה התאונה, 2017

אחוזים

קלות	קשות	קטלניות	סך הכל	
78.1	17.5	4.4	100.0	פריפריאלי מאוד
78.2	19.1	2.7	100.0	פריפריאלי
85.2	13.4	1.4	100.0	בין פריפריאלי למרכזי
86.1	11.8	2.1	100.0	מרכזי
86.1	12.8	1.1	100.0	מרכזי מאוד

בבדיקה של התאונות בדרכים עירוניות בצמתים¹⁰, עולה כי ביישובי המרכז היה שיעור גבוה יותר של תאונות עירוניות קטלניות בצומת.

8 לא כולל את אזור יהודה והשומרון.

9 רמת הפריפריאליות אינה רלוונטית.

10 לפי היישוב שבו אירעה התאונה.

לוח 7.6 תאונות בדרכים עירוניות בצומת, לפי חומרת התאונה ורמת פריפריאליות של היישוב שבו אירעה התאונה, 2017

אחוזים

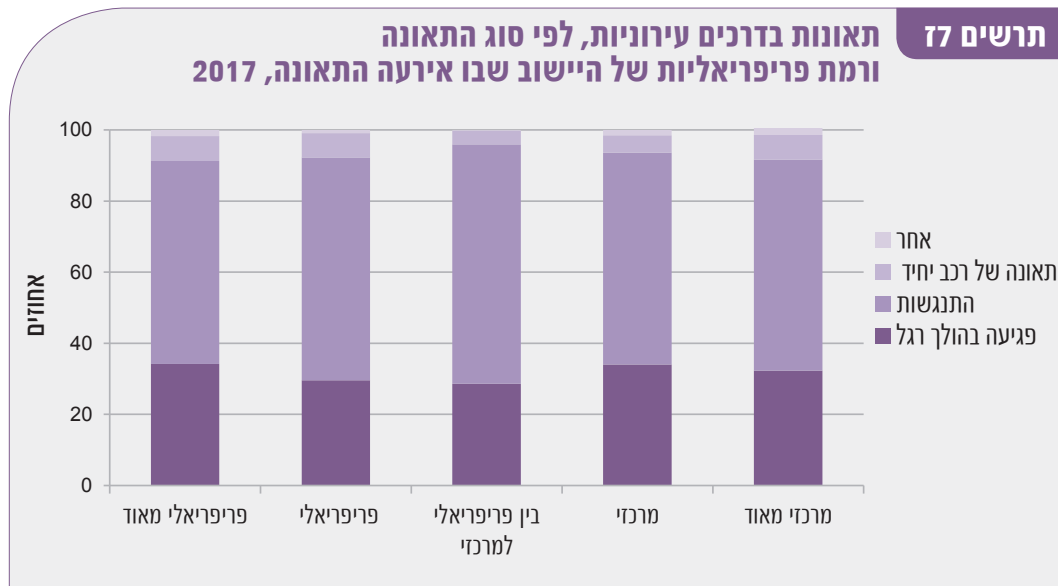
קלות	קשות	קטלניות	סך הכל	
100.0	100.0	100.0	100.0	סך הכל (1)
1.2	0.7	0.0	1.1	פריפריאלי מאוד
4.2	4.2	7.6	4.3	פריפריאלי
15.5	12.7	9.4	15.2	בין פריפריאלי למרכזי
17.3	13.4	32.1	17.1	מרכזי
61.8	69.0	50.9	62.3	מרכזי מאוד

(1) כולל יישובים שרמת הפריפריאליות שלהם אינה ידועה.

בבדיקת תאונות בדרכים עירוניות, לפי סוג, עולה כי ביישובים הפריפריאליים מאוד והמרכזיים היו כ-34% תאונות מסוג פגיעה בהולכי רגל וביישובי הביניים היו כ-67% תאונות מסוג התנגשויות.

תרשים 77 תאונות בדרכים עירוניות, לפי סוג התאונה ורמת פריפריאליות של היישוב שבו אירעה התאונה, 2017

5. נפגעים בתאונות דרכים (תיקי ת"ד)¹¹

בשנת 2017 הייתה ירידה במספר ההרוגים אך עלייה במספר התאונות והנפגעים לעומת שנת 2016.

לוח 7.7 תאונות, נפגעים והרוגים, 2017 לעומת 2016

מספרים מוחלטים, אלא אם כן צוין אחרת

אחוז שינוי	2016	2017	
+5.7	12,015	12,700	תאונות
+3.9	22,236	23,101	נפגעים
-4.2	335	321	הרוגים

נמצא כי חלקם של הערבים מהנפגעים בתאונות דרכים (31.8% ו-32.7% מההרוגים) היה גדול מחלקם היחסי באוכלוסייה (20.9%).

38.1% מכלל הנפגעים נפגעו בתאונות שאירעו בדרכים לא-עירוניות (27.2% מכלל התאונות), אך חומרת הפגיעה בדרכים אלו הייתה רבה - 54.2% מההרוגים ו-36.6% מהנפגעים קשה.

14.6% מכלל הנפגעים היו הולכי רגל: 14.3% מכלל הנפגעים ו-33.3% מכלל ההרוגים. בני ה-65 ומעלה היו 24.2% מבין הולכי הרגל שנפגעו, מעל כפליים מחלקם באוכלוסייה (חלקם של בני ה-65 ומעלה בכלל האוכלוסייה היה 11.3%).

שיעור ההרוגים ל-100,000 תושבים היה גבוה יותר ביישובים הפריפריאליים יותר.

שיעור הנפגעים ל-100,000 תושבים בכל רמות החומרה, היה גבוה ביישובי הפריפריה, אך בקרב הנפגעים ביישובים המרכזיים ניכרה ירידה קטנה ביחס ליישובים המרכזיים מאוד.

לוח 7.8 נפגעים (1) בתאונות דרכים, לפי חומרת הפגיעה ורמת פריפריאליות של יישוב המגורים, 2017

שיעורים ל-100,000 תושבים

פצועים קל	פצועים קשה	הרוגים	סך הכל	
241.5	30.0	5.8	277.2	פריפריאלי מאוד
344.4	30.9	5.1	380.4	פריפריאלי
250.8	21.2	3.6	275.5	בין פריפריאלי למרכזי
184.6	18.6	3.3	206.4	מרכזי
190.9	22.2	2.5	215.6	מרכזי מאוד

(1) לפי יישוב המגורים של הנפגע.

חלק מהלוחות והתרשימים שלהלן מתמקדים ביישובים הפריפריאליים והפריפריאליים מאוד (להלן "יישובי הפריפריה"), המפוזרים במחוזות הצפון והדרום, ובוחנים את ההבדל בין מחוזות אלו. אוכלוסיית יישובי הפריפריה של מחוז הצפון כפולה מזו של יישובים אלה במחוז הדרום.

11 לא כולל את אזור יהודה והשומרון. רמת הפריפריאליות בסעיף זה נקבעה לפי יישוב המגורים של הנפגע, כולל תאונות בדרכים עירוניות ולא עירוניות.

לוח 7.9 נפגעים(1) בתאונות דרכים ביישובי הפריפריה, לפי חומרת הפגיעה ומחוז, 2017

מספרים מוחלטים

פצועים קל	פצועים קשה	הרוגים	סך הכל	אוכלוסייה ביישובי הפריפריה	
4,736	388	49	5,173	1,083,670	מחוז הצפון
755	114	33	902	507,180	מחוז הדרום

(1) לפי יישוב המגורים של הנפגע.

שיעור כלל הנפגעים ל-100,000 תושבים, מתוך אוכלוסיית המחוז ביישובי הפריפריה היה גבוה פי 2.7 במחוז הצפון¹² מאשר במחוז הדרום. מספר ההרוגים במספרים מוחלטים במחוז הצפון היה גבוה יותר מאשר במחוז הדרום, אך שיעור ההרוגים ל-100,000 תושבים ביישובי הפריפריה, היה גבוה פי 1.4 במחוז הדרום מאשר במחוז הצפון.

לוח 7.10 נפגעים(1) בתאונות דרכים ביישובי הפריפריה, לפי חומרת הפגיעה ומחוז, 2017

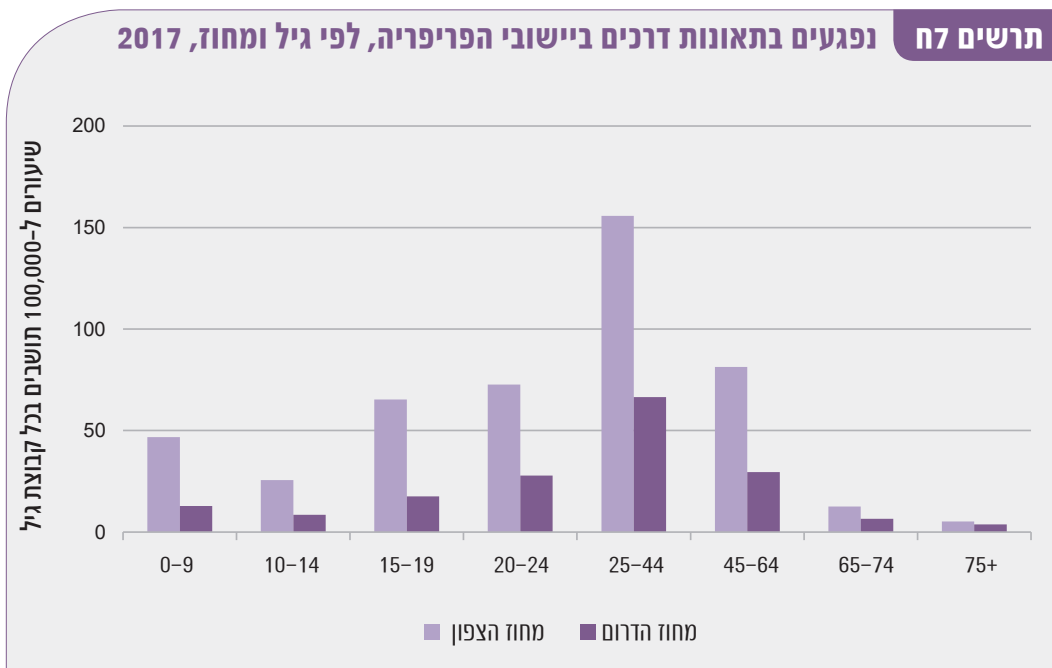
שיעורים ל-100,000 תושבים

פצועים קל	פצועים קשה	הרוגים	סך הכל	
437.0	35.8	4.5	477.4	מחוז הצפון
148.9	22.5	6.5	177.9	מחוז הדרום

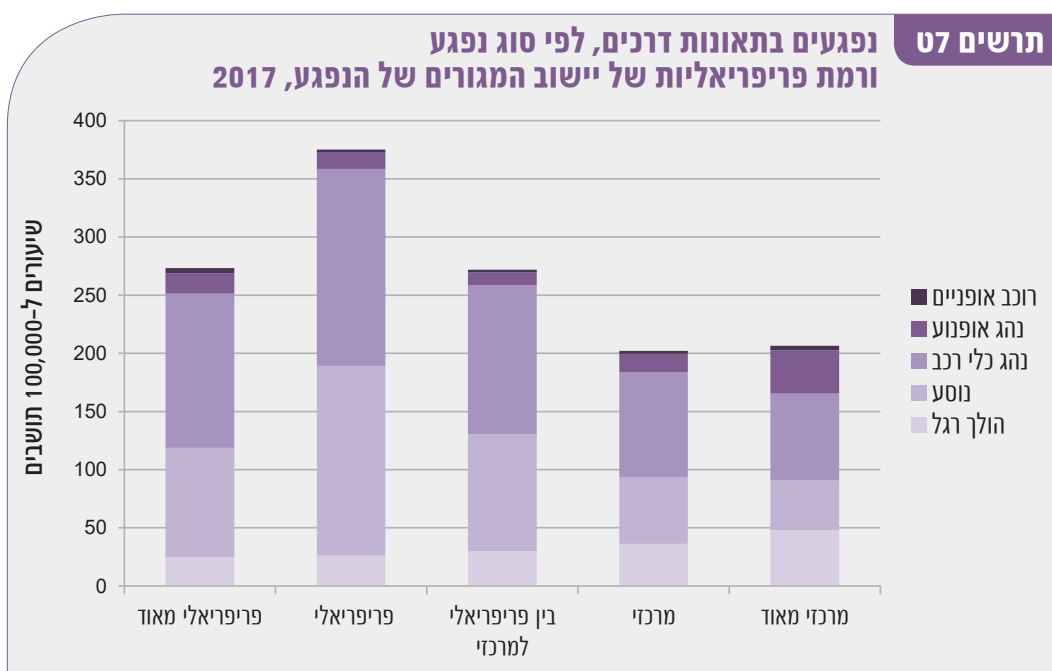
(1) לפי יישוב המגורים של הנפגע.

12 מחוז הצפון אינו כולל את מחוז חיפה.

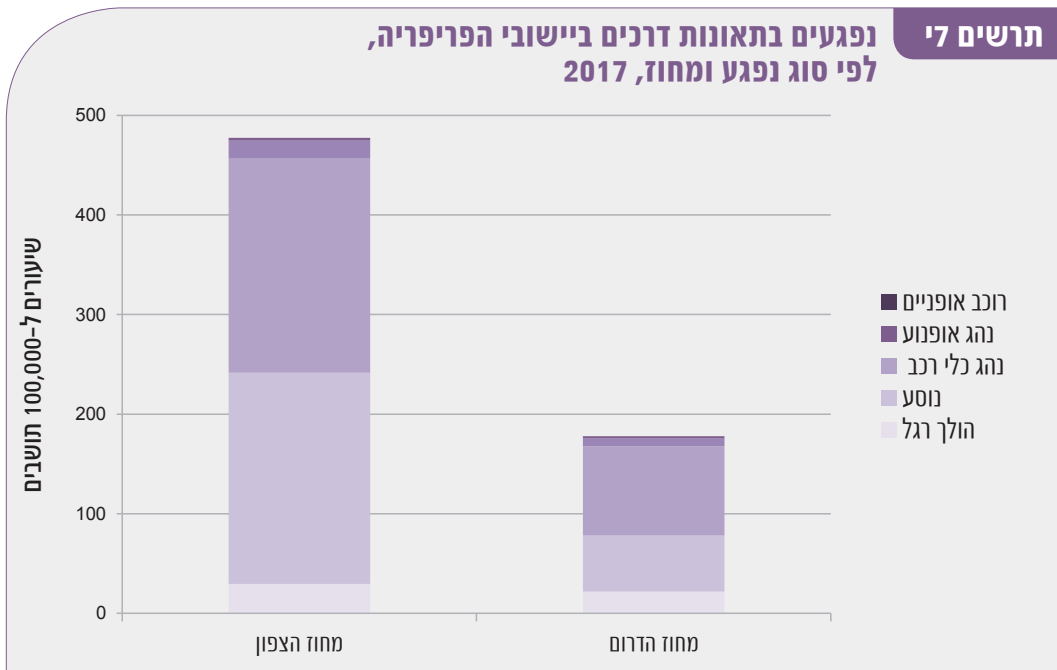
שיעור הנפגעים ל-100,000 תושבים, מתוך אוכלוסיית המחוז ביישובי הפריפריה, בכל הגילים, היה גבוה יותר במחוז הצפון מאשר במחוז הדרום. שיעור הנפגעים בגילים 0-9 ו-15-19 במחוז הצפון היה הגבוה ביותר (פי 3.7).

מבדיקת שיעור הנפגעים ל-100,000 תושבים בכל רמות הפריפריאליות, עולה כי ביישובים המרכזיים מאוד נפגעו יותר הולכי רגל ונהגי אופנועים, וביישובים הפריפריאליים נפגעו יותר נהגי כלי רכב.

שיעור הנפגעים מכל הסוגים ל-100,000 תושבים ביישובי הפריפריה, היה גבוה יותר במחוז הצפון מאשר במחוז הדרום. שיעור הנוסעים שנפגעו גבוה פי 3.8 ושיעור נהגי האופנועים גבוה פי 2.3 ביישובי הפריפריה במחוז הצפון.

השיעור הגבוה ביותר ל-100,000 תושבים של הולכי רגל שנפגעו¹³ בעת חציית כביש במעבר חציה, היה ביישובים המרכזיים מאוד.

7

לוח 7.11 הולכי רגל שנפגעו בעת חציית כביש במעבר חציה, לפי רמת פריפריאליות של יישוב המגורים של הנפגע (הולך הרגל), 2017

שיעורים ל-100,000 תושבים

נפגעים (הולכי רגל)	
18.4	פריפריאלי מאוד
12.3	פריפריאלי
17.0	בין פריפריאלי למרכזי
17.8	מרכזי
23.0	מרכזי מאוד

מתוך הולכי הרגל שנפגעו בעת חציית כביש במעבר חציה כ-81% היו יהודים. הולכי הרגל היהודים נפגעו יותר ביישובים המרכזיים ואילו הערבים נפגעו יותר ביישובים הפריפריאליים.

שיעור הנפגעים¹⁴ בתאונות דרכים ל-100,000 תושבים היה כפול מהשיעור המקביל בקרב יהודים בכל רמת פריפריאליות, פרט ליישובים המרכזיים מאוד שבהם שיעורי הנפגעים היהודים והערבים היו דומים.

13 לפי יישוב המגורים של הולך הרגל.

14 לפי יישוב המגורים של הנפגע.

לוח 7.12 נפגעים (1) בתאונות דרכים, לפי קבוצת אוכלוסייה ורמת פריפריאליות של יישוב המגורים, 2017

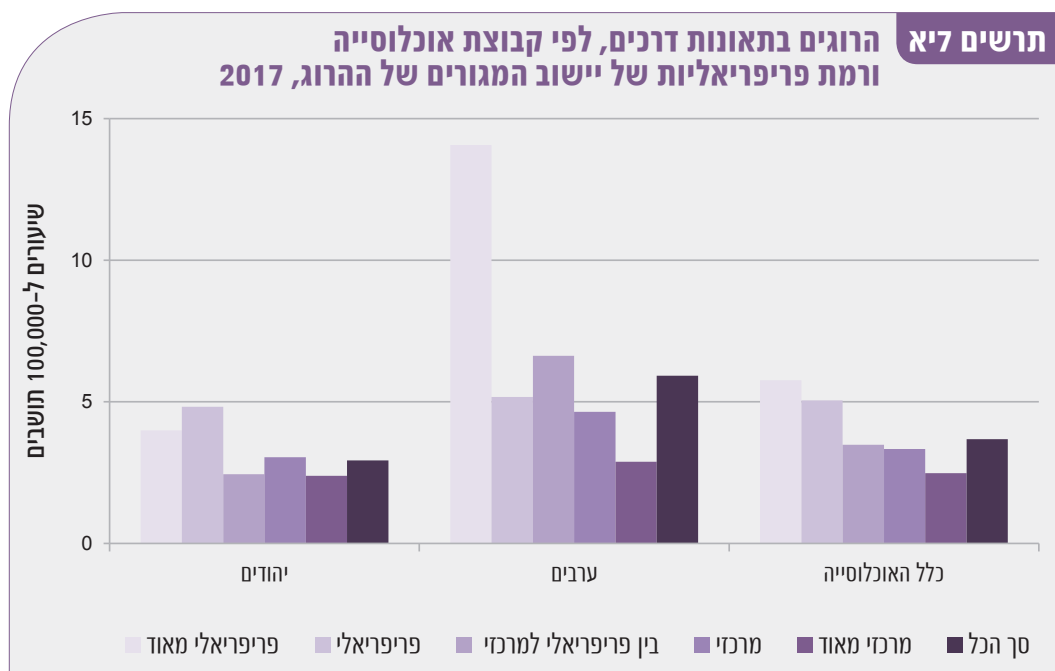
שיעורים ל-100,000 תושבים

אחרים	ערבים	יהודים	סך הכל	
62.3	414.6	222.9	264.8	סך הכל(2)
7.9	433.2	234.5	277.2	פריפריאלי מאוד
21.9	497.8	270.2	380.4	פריפריאלי
10.6	428.9	222.9	269.5	בין פריפריאלי למרכזי
18.7	353.9	190.6	211.0	מרכזי
37.4	214.5	213.1	215.6	מרכזי מאוד

(1) לפי יישוב המגורים של הנפגע.

(2) כולל יישובים שרמת הפריפריאליות שלהם אינה ידועה.

ברמה הארצית¹⁵ שיעור ההרוגים¹⁶ בתאונות דרכים ל-100,000 תושבים ערבים היה כפול משיעור היהודים. ביישובים הפריפריאליים מאוד, שיעור ההרוגים ל-100,000 תושבים ערבים, היה גבוה פי 3.5 משיעור היהודים וביישובי הביניים פי 2.7 משיעור היהודים. ביישובים הפריפריאליים, המרכזיים והמרכזיים מאוד שיעורי ההרוגים הערבים והיהודים היו דומים.

מכלל הילדים עד גיל 14 שנהרגו בתאונות דרכים (22), אחוז הערבים היה 63.6%, שיעור הגבוה פי 2.5 משיעורם בקרב אוכלוסיית הילדים (24.6%). בקרב הילדים שנפצעו קשה (200), 49.0% היו ערבים - פי 2 מחלקם באוכלוסיית הילדים. מתוך כל הילדים שנהרגו, שיעור הערבים היה גבוה פי 2 מזה של היהודים, בעיקר ביישובים הפריפריאליים והמרכזיים.

15 כולל יישובים שרמת הפריפריאליות שלהם אינה ידועה.

16 לפי יישוב המגורים של ההרוג.

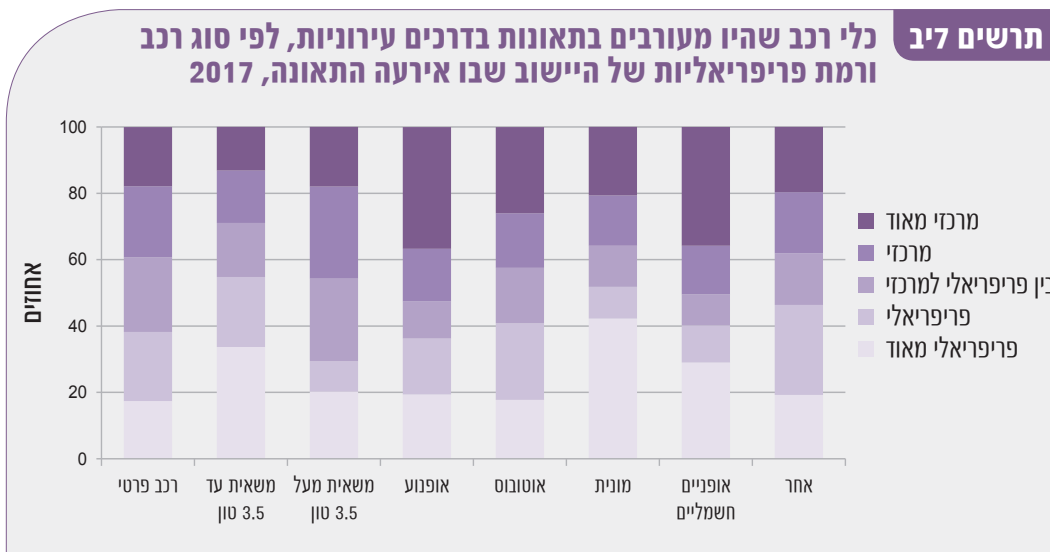
6. כלי רכב המעורבים בתאונות דרכים עם נפגעים¹⁷

22,946 כלי רכב היו מעורבים בתאונות דרכים עם נפגעים בשנת 2017 – עלייה של כ-5% לעומת שנת 2016. 66.7% מכלי הרכב הפרטיים שהיו מעורבים בתאונות עם נפגעים, היו מעורבים בתאונות שאירעו בדרכים עירוניות. 54.9% מהמשאיות מעל 3.5 טון שהיו מעורבות בתאונות עם נפגעים, היו מעורבות בתאונות שאירעו בדרכים לא עירוניות.

שיעור כלי הרכב המעורבים בתאונות ל-1,000 כלי רכב מורשים, ירד מ-29 בשנת 1997, ל-13 בשנת 2007 ול-6 בשנת 2017. בדומה לכך שיעור כלי הרכב המעורבים בתאונות ל-100 מיליון ק"מ נסועה ירד מ-138 (כלי רכב ל-100 מיליון ק"מ נסועה) בשנת 1997, ל-65 בשנת 2007 ול-36 בשנת 2017.

בהשוואה לכלל כלי הרכב, כלי רכב פרטיים היו מעורבים יותר בתאונות בדרכים עירוניות¹⁸ ביישובי הביניים; אופנועים היו מעורבים בין פי 2 לפי 3 ביישובים המרכזיים מאוד; אופניים חשמליים היו מעורבים פי 3 יותר ביישובים המרכזיים מאוד והפריפריאליים מאוד; ומוניות ומשאיות עד 3.5 טון היו מעורבות יותר ביישובים הפריפריאליים מאוד.

תרשים יב כלי רכב שהיו מעורבים בתאונות בדרכים עירוניות, לפי סוג רכב ורמת פריפריאליות של היישוב שבו אירעה התאונה, 2017

17 תיקי ת"ד, לא כולל את אזור יהודה והשומרון.

18 לפי היישוב שבו אירעה התאונה.

7. נהגים המעורבים בתאונות דרכים עם נפגעים (תיקי ת"ד)¹⁹

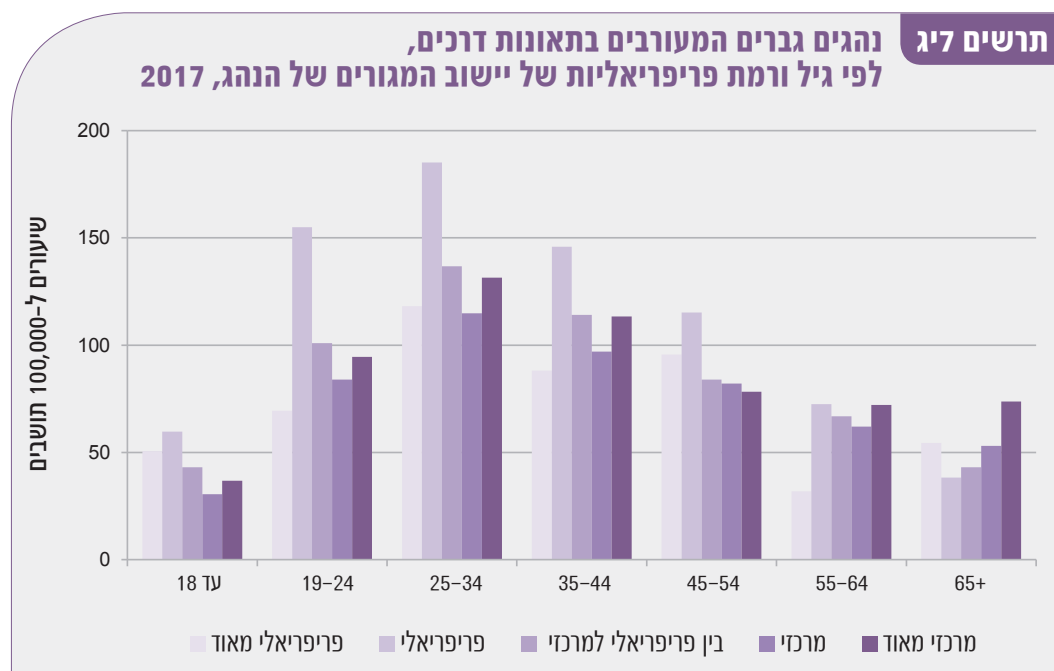
בשנת 2017, 22,946 נהגים היו מעורבים בתאונות דרכים עם נפגעים, עלייה של כ-5% לעומת שנת 2016. 72.5% מהנהגים המעורבים בתאונות דרכים עם נפגעים היו גברים ו-27.5% היו נשים. אחוז המורשים לנהוג היה 56.0% ו-44.0% בהתאמה, דומה לשנה הקודמת. אחוז הנשים מכלל הנהגים המעורבים בתאונות קטלניות היה 12.1%.

חלקם של **צעירים** (עד גיל 24) בכלל הנהגים שהיו מעורבים בתאונות עם נפגעים הגיע ל-20.1%, בעוד שחלקם היחסי בכלל המורשים לנהוג היה 13.4%. לעומת זאת, חלקם של הנהגים המבוגרים (בני 65 ומעלה) המעורבים בתאונות היה 10.9%, וחלקם היחסי בכלל המורשים לנהוג הסתכם ב-12.2%.

חלקם של נהגים **חדשים** (שקיבלו את רישיון הנהיגה שלהם בשנתיים האחרונות) בכלל הנהגים שהיו מעורבים בתאונות עם נפגעים הגיע ל-12.1%, בעוד שחלקם היחסי בכלל המורשים לנהוג היה 6.0%.

חלקם של **הערבים** מכלל הנהגים שהיו מעורבים בתאונות דרכים עם נפגעים היה 24.9% (בדומה לשנת 2016 - 23.9%). שיעור זה היה גדול מחלקם היחסי בכלל האוכלוסייה (20.8%) וגבוה באופן ניכר מחלקם בכלל המורשים לנהוג (17.3%).

מבדיקת השיעור ל-100,000 תושבים של נהגים גברים המעורבים בתאונות דרכים, מכלל הנהגים המורשים לנהוג, לפי רמת הפריפריאליות של יישוב המגורים של הנהג וגיל, עולה כי ביישובים המרכזיים יותר, הנהגים המבוגרים מעורבים יותר בתאונות דרכים ואילו ביישובים הפריפריאליים יותר הנהגים הצעירים מעורבים בהן יותר. בקרב הנהגות המעורבות בתאונות דרכים נצפו מגמות דומות.

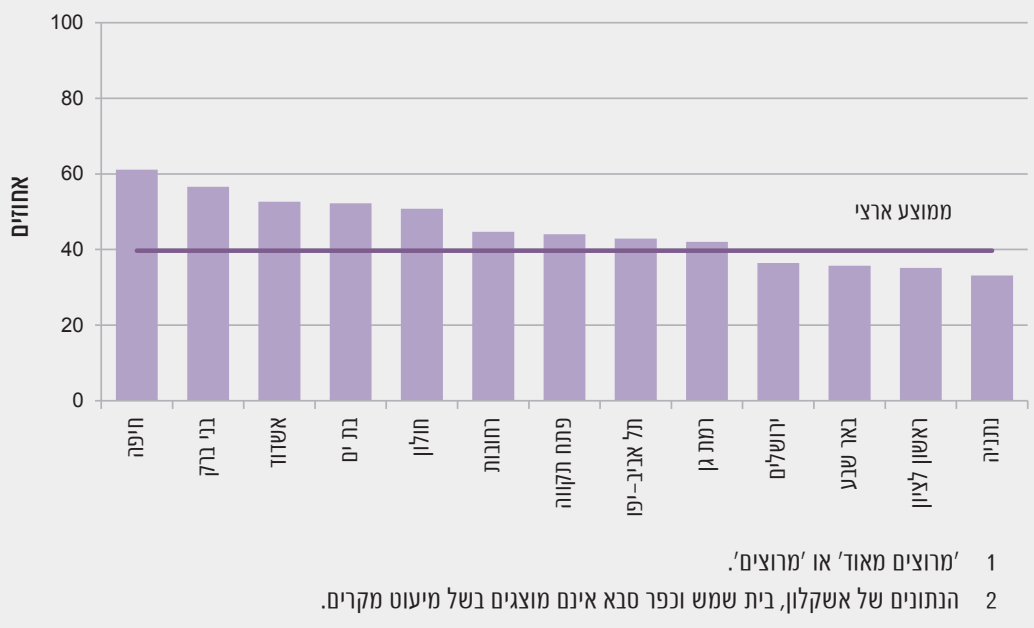

19 לא כולל את אזור יהודה והשומרון.

8. שביעות רצון מהתחבורה ומהתשתיות באזור המגורים (הסקר החברתי, 2017)

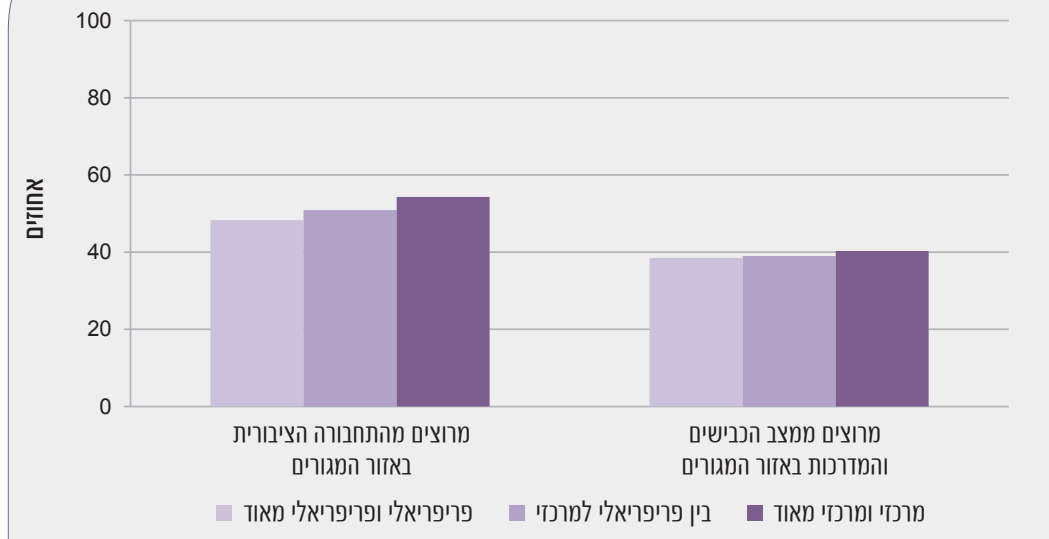
בסקר החברתי נבדקה שביעות הרצון של בני 20 ומעלה מהתחבורה הציבורית באזור המגורים. מבין 16 הערים הגדולות (שבהן 100 אלף תושבים ויותר), שיעור המרוצים הגבוה ביותר נמצא בחיפה – 61.1%. בבני ברק 56.6% היו מרוצים מהתחבורה הציבורית, באשדוד 52.7% ובמקום הרביעי מדורגת בת ים, שבה 52.3% מרוצים (בת ים הייתה בראש המדרג 4 שנים ברציפות ובשנת 2017 ירדה למקום הרביעי). שיעור המרוצים בתל אביב-יפו היה 42.9% ובירושלים 36.4%. בהשוואה לשנה הקודמת, בראשון לציון ובנתניה ירד אחוז המרוצים אל מתחת לממוצע הארצי.

תרשים ליד שביעות רצון של בני 20 ומעלה מהתחבורה הציבורית באזור מגוריהם, בערים שבהן 100 אלף תושבים ויותר, 2017

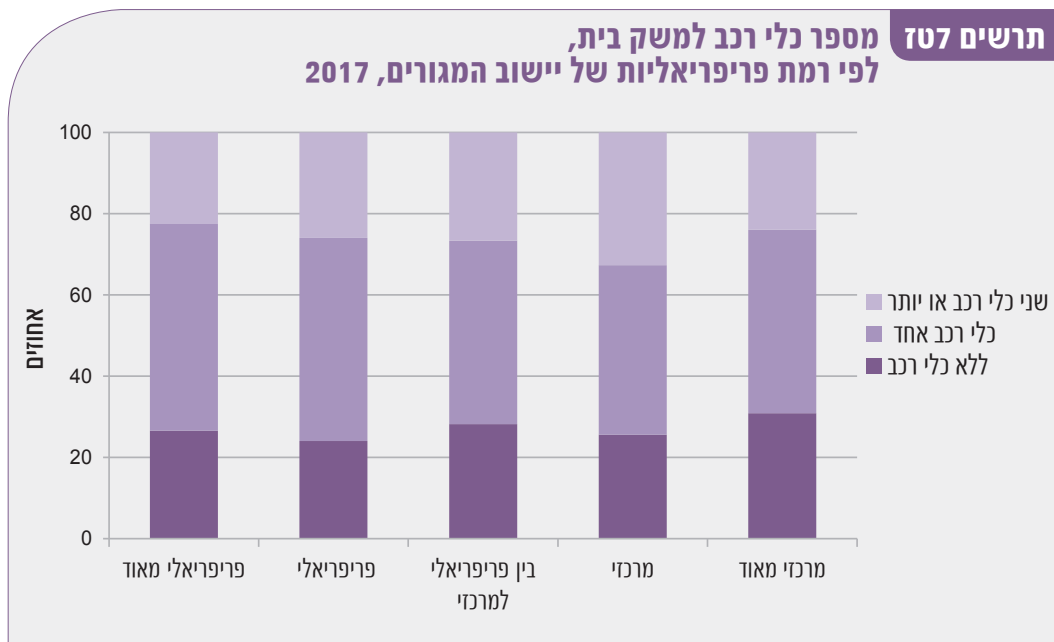
לא נמצאו פערים ניכרים בשביעות הרצון של בני 20 ומעלה ממצב הכבישים והמדרכות ומהתחבורה הציבורית בין רמות הפריפריאליות.

תרשים ט7 שביעות רצון של בני 20 ומעלה מהתחבורה הציבורית ומהתשתיות באזור מגוריהם, לפי רמת פריפריאליות של יישוב המגורים, 2017

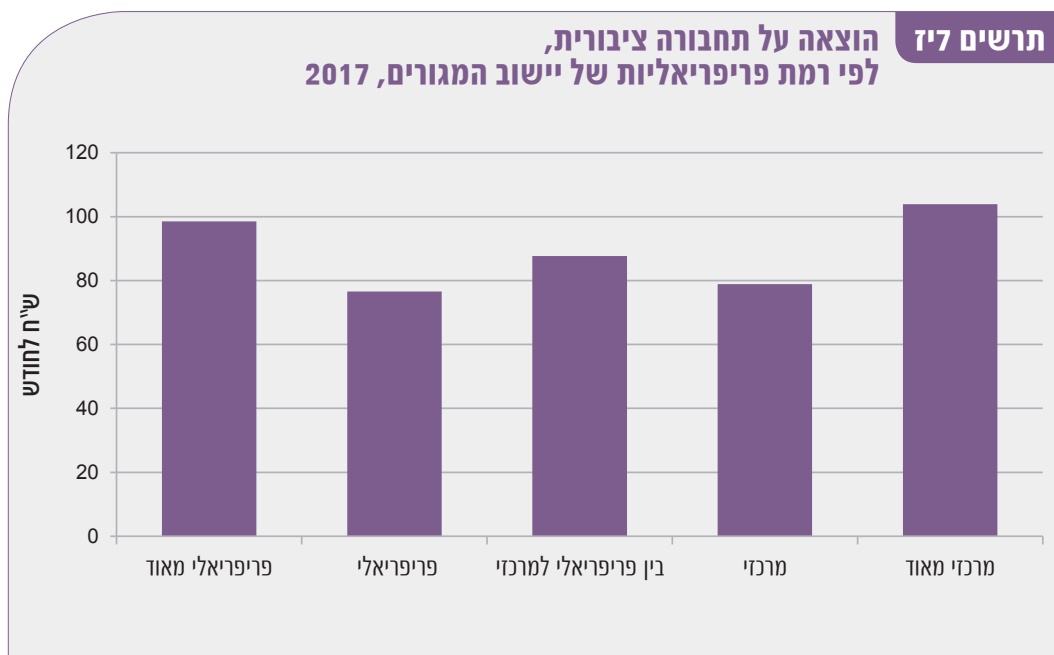

9. בעלות על כלי רכב והוצאות על תחבורה ציבורית במשקי בית (סקר הוצאות משק הבית, 2017)

בכל רמות הפריפריאליות, לכמחצית ממשקי הבית יש כלי רכב אחד, לכ-30% ממשקי הבית אין כלי רכב כלל ולכ-25% שני כלי רכב או יותר, פרט ליישובים המרכזיים, שבהם חלקם של משקי הבית שלהם שני כלי רכב גדול יותר.

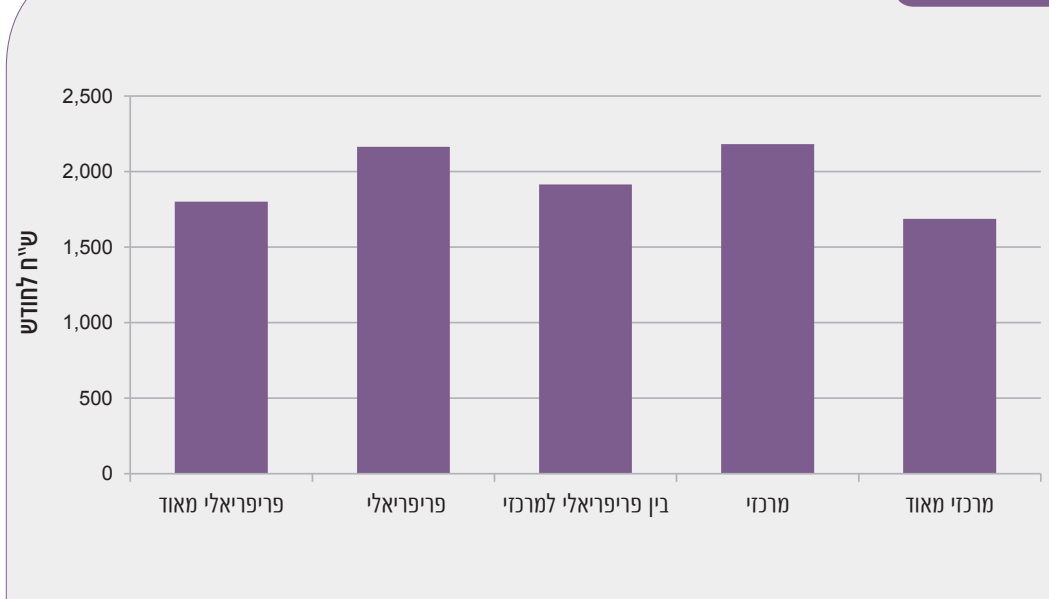

מן הנתונים עולה שבשנת 2017, ביישובים הפריפריאליים והמרכזיים משקי בית הוציאו סכום גבוה יותר על רכב פרטי וסכום נמוך יותר על תחבורה ציבורית.

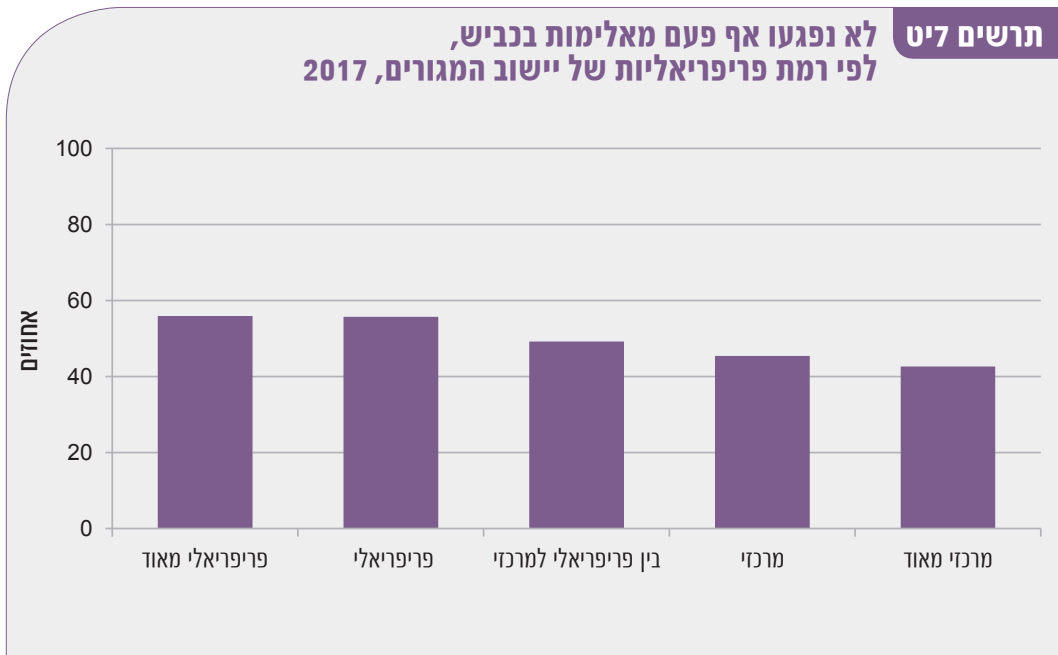
תרשים ליח הוצאה על רכב פרטי, לפי רמת פריפריאליות של יישוב המגורים, 2017

10. התנהגות אלימה בכביש (סקר ביטחון אישי, 2017)

בסקר ביטחון אישי 2017 נשאלה השאלה "באיזו תדירות אתה נפגע כנהג, כנוסע או כהולך רגל, מהתנהגות אלימה בכביש, כגון קללות, איומים, חסימת מעבר או נהיגה מסכנת?". כמחצית מהמשתתפים בסקר ענו שנפגעו מהתנהגות אלימה בכביש. בבדיקה לפי רמת פריפריאליות, עולה כי ביישובים המרכזיים מאוד 42.6% מהאוכלוסייה "לא נפגעו אף פעם" מהתנהגות אלימה בכביש ו-57.4% דיווחו כי נפגעו מהאלימות בכביש בתדירות זו או אחרת: לפחות כל יום או כמעט כל יום, פעם או פעמיים בחודש, פחות מפעם בחודש.

מן הממצאים עולה כי ביישובי הפריפריה נפגעו מאלימות בכביש בשנת 2017 פחות מאשר ביישובי המרכז, כך שביישובים הפריפריאליים מאוד כ-56% מהאוכלוסייה "לא נפגעו אף פעם" מהתנהגות אלימה בכביש.

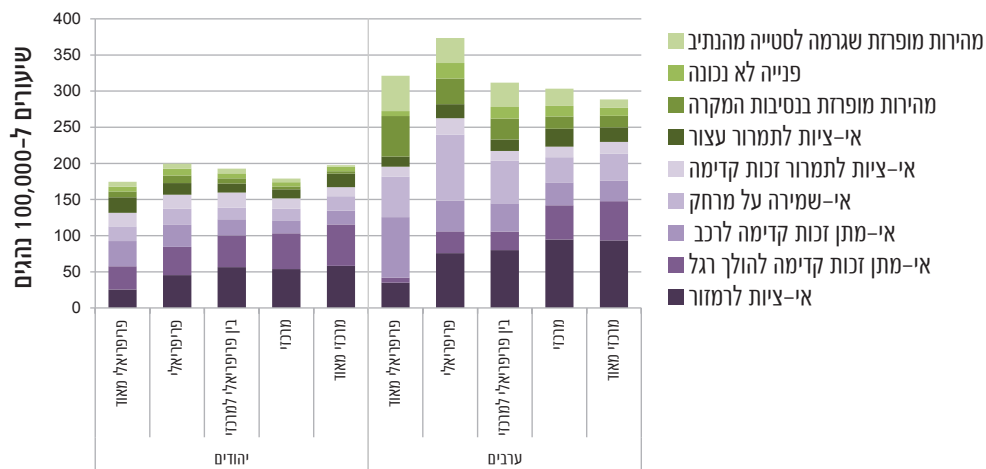
סיבות שכיחות לתאונות דרכים עם נפגעים, לפי רמת פריפריאליות של יישוב המגורים של הנהג/ת וקבוצת אוכלוסייה

7.1 תיבה

בשנת 2017 נרשמה במשטרת ישראל סיבת תאונה¹ לגבי 13,601 נהגים בעת התאונה. 40.7% מכלל הנהגים המעורבים בתאונות לא עברו עבירת נהיגה. שיעור המעורבים בתאונות דרכים² שלהם נרשמה סיבת תאונה בעת האירוע, ל-100,000 נהגים ערבים, הוא כמעט כפול משיעור הנהגים היהודים ביישובים הפריפריאליים מאוד והפריפריאליים³. ביישובים הפריפריאליים מאוד שיעור הנהגים הערבים המעורבים בתאונות דרכים שלהם נרשמה סיבת התאונה "מהירות מופרזת בנסיבות המקרה שגרמה לסטייה מהנתיב" גדול פי 7 משיעור הנהגים היהודים. ביישובים הפריפריאליים מאוד שיעור הנהגים היהודים המעורבים בתאונות דרכים שלהם נרשמה סיבת התאונה "אי-מתן זכות קדימה להולך רגל" גדול פי 5 משיעור הנהגים הערבים. ביישובים המרכזיים מאוד שיעור הנהגים הערבים המעורבים בתאונות דרכים שלהם נרשמה סיבת התאונה "מהירות מופרזת בנסיבות המקרה שגרמה לסטייה מנתיב" גבוה פי 5 משיעור הנהגים היהודים. שיעור הנהגים הערבים שהסיבה שנרשמה להם היא "אי ציות לרמזור" כפול משיעור היהודים.

תרשים א

נהגים המעורבים בתאונות דרכים, לפי קבוצת אוכלוסייה, סיבת תאונה ורמת פריפריאליות של הנהג/ת, 2017

- 1 סיבת תאונה נרשמת אם לדעת בוחן התאונה התאונה נגרמה בגינה, אך אין כל הכרח כי הנהג המעורב יורשע בה או ייתבע בגינה.
- 2 לפי יישוב המגורים של הנהג/ת.
- 3 לא קיימים נתוני נסועה לפי קבוצת אוכלוסייה, לכן אין לדעת אם יש יותר נהגים ערבים שעבורם נרשמה סיבת תאונה באזורים הפריפריאליים, מפני שהם נוסעים יותר או בשל גורם אחר.

**נפגעים בתאונות דרכים לפי רמת פריפריאליות -
השוואה של נתוני 2008 (דוח פני החברה 3) לנתוני 2017**

7.2 תיבה

מאז 2008 ועד 2017, ניכרת ירידה במספר הנפגעים בכלל ובמספר ההרוגים והפצועים קל בפרט, אך ביישובי הפריפריה הייתה עלייה במספרם.

במספר הפצועים קשה הייתה ירידה ביישובי הביניים אך עלייה בשאר היישובים ובסך הכל.

לוח 1 נפגעים בתאונות דרכים, לפי יישוב המגורים של הנפגע וחומרת הפגיעה, 2017

מספרים מוחלטים

פצועים קל	פצועים קשה	הרוגים	סך הכל	
29,336	2,063	412	31,811	2008
20,713	2,067	321	23,101	2017

לוח 2 נפגעים בתאונות דרכים, לפי רמת פריפריאליות של יישוב המגורים של הנפגע(1) וחומרת הפגיעה, 2008

שיעורים ל-100,000 תושבים

פצועים קל	פצועים קשה	הרוגים	סך הכל	
342.0	22.9	4.4	369.2	סך הכל(2)
286.1	26.0	4.2	316.3	יישובי הפריפריה (רמות 1-2)
317.3	25.6	4.0	346.9	יישובי הביניים (רמה 3)
366.9	19.4	3.9	390.2	יישובי המרכז (רמות 4-5)

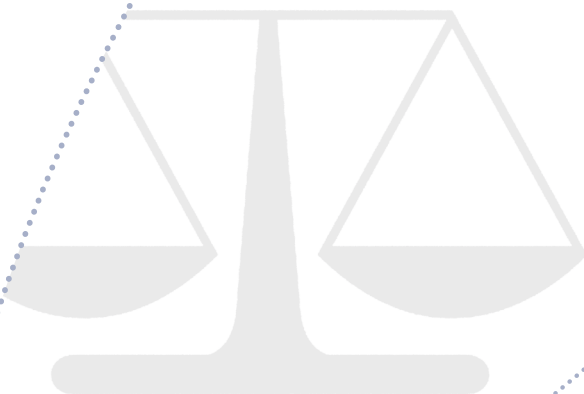
(1) חושב על פי מדד הפריפריאליות לשנת 2008 ולפי האוכלוסייה הממוצעת בה.
(2) כולל נפגעים אשר גרים ביישובים שרמת הפריפריאליות שלהם אינה ידועה או אשר מקום מגוריהם אינו ידוע.

לוח 3 נפגעים בתאונות דרכים, לפי רמת פריפריאליות של יישוב המגורים של הנפגע(1) וחומרת הפגיעה, 2017

שיעורים ל-100,000 תושבים

פצועים קל	פצועים קשה	הרוגים	סך הכל	
237.4	23.7	3.7	264.8	סך הכל
334.0	30.8	5.1	369.9	יישובי הפריפריה (רמות 1-2)
250.8	21.2	3.6	275.5	יישובי הביניים (רמה 3)
188.7	21.0	2.8	212.4	יישובי המרכז (רמות 4-5)

(1) חושב על פי מדד הפריפריאליות לשנת 2017 ולפי האוכלוסייה הממוצעת בה.

פשיעה ומשפט

פרק

עובדי הלמ"ס שהשתתפו בכתיבת פרק זה:
יונתן בר-און, רם קנדיל, עדנה שמעוני, אוריה לוי

א. מבוא

ביטחון הוא צורך אנושי בסיסי אשר מוביל את החברה לפתח מנגנוני בקרה ופיקוח שתפקידם לשמור על ביטחונם האישי של הפרטים בחברה ועל ביטחון החברה כולה. פשיעה ועבריינות הם הגורמים העיקריים להיעדר ביטחון והם יכולים לבוא לידי ביטוי בפגיעה באדם (גופו, כבודו וביטחונו האישי) וברכוש.

בשנים האחרונות קיים שיח ציבורי נרחב על נושא האלימות והפשיעה בחברה הישראלית – אלימות שעלולה לערער את הביטחון האישי של התושבים ואת שלום הציבור.

בפרק זה נתונים על הפשיעה במדינת ישראל כיום, מתוך התמקדות ברמת הפריפריאליות של יישוב המגורים.

המדדים המובאים כוללים הן נתונים אובייקטיביים על הפשיעה המדווחת למשטרת ישראל (נתוני פתיחת תיקים במשטרה, עומדים לדין ומורשעים) והן מדדים סובייקטיביים (מסקר ביטחון אישי), שהם רכיב משלים וחשוב לתמונה של נפגעי העבירות ושל תחושת הביטחון של הציבור.

הנתונים בפרק זה משקפים היבטים שונים של פשיעה ומשפט ונחלקים בהתאם לחמישה חלקים:

בחלק הראשון מובאים נתונים כלליים על תיקים פליליים שנפתחו במשטרה ונתונים לפי קבוצת עבירה.

בחלק השני מובאים נתונים על תיקים פליליים שנפתחו במשטרה לקטינים בשנת 2016, מתוך התמקדות ברקע הדמוגרפי והחברתי-הכלכלי של הקטינים ושל הוריהם ובחינת השתייכותם של הקטינים בעלי התיקים הפליליים למסגרות לימוד.

בחלק השלישי מוצגים נתונים של עומדים לדין ומורשעים במשפטים פליליים, כמגמה בשנים 2000-2016 ולשנת 2016. תחילה מוצגים העומדים לדין במשפטים פליליים לפי מאפיינים דמוגרפיים ואחרים, ולאחר מכן מוצגים רק אלו שנמצאו אשמים והורשעו בדין, וכן התפלגויות של קבוצות עבירה לפי מאפיינים דמוגרפיים.

בחלק הרביעי מובאים נתונים על נפגעי עבריינות לפי סוג עבירה ולפי רמת פריפריאליות של יישוב המגורים, מתוך סקר ביטחון אישי 2017.

בחלק החמישי והאחרון מובאים נתונים סובייקטיביים על תחושת הביטחון של הפרט לפי רמת פריפריאליות של יישוב המגורים, מתוך סקר ביטחון אישי 2017.

ב. מונחים, הגדרות והסברים

1. תיקים פליליים שנפתחו במשטרה - כללי

סך כל התיקים: מורכב מתיקי חקירה – פרטי אירוע (פ"א) ותיקי טיפול (ט') וטיפול מותנה (ט"מ).¹

2. תיקי פ"א שנפתחו במשטרה לקטינים

גיל בעל תיק פלילי: בן 12-18 שנפתח לו תיק במשטרה. מועד ביצוע העבירה היה בשנת הלימודים תשע"ו, מ-1.9.15 ועד 31.8.16.

גיל בעל התיק הפלילי: חושב באמצעות הפחתת שנת הלידה מן השנה האזרחית 2016.

מסגרות לימוד: בתי ספר בפיקוח משרד החינוך, משרד הכלכלה והתעשייה, ישיבות או ללא מסגרת לימוד.

מצב משפחתי של ההורים: הורים של בני 12-18 כפי שמופיעים במרשם האוכלוסין.

הורים נשואים: הורים הנשואים זה לזה או לאחרים.

ילדים ללא הורים: ילדים שהוריהם נפטרו או שלא נמצא קשר בין הילד לבין הוריו במרשם האוכלוסין.

3. עומדים לדין במשפטים פליליים²

עומד לדין במשפט פלילי: עומד לדין במשפט פלילי שדינו נגזר בשנה נתונה. הנתונים כוללים את תושבי ישראל, תושבי חוץ ותושבי הרשות הפלסטינית שעמדו לדין בשנה נתונה. כולל פסקי דין שניתנו בערכאה ראשונה בבתי המשפט האלה: בתי משפט מחוזיים, בתי משפט השלום, בתי משפט לעניינים מיוחדים (בית משפט לתעבורה, לנוער, לעניינים מקומיים, לענייני משפחה ולתביעות קטנות), בתי הדין הצבאיים, המינהליים, הדתיים ובתי דין לעבודה. הנתונים אינם כוללים את התיקים שנסגרו או שנמשכו בהחלטת הפרקליטות והמשטרה, בשל החלטות מינהליות ואחרות, ולא הגיעו להכרעת הדין.

יחידת הספירה היא פסק דין המתייחס לעומד לדין אחד, ובכל פסק דין קיים תיק בית משפט אחד או יותר. תיק בית משפט יכול לכלול אישום ביותר מעבירה אחת כנגד אותו אדם. כל פסק דין נמנה פעם אחת, גם אם נדונו בו כמה תיקים או כמה אירועים פליליים שבוצעו במועדים שונים ובמקומות שונים. במקרים שבהם נידונו בפסק הדין כמה תיקים ("איחוד תיקים"), התיק שנכלל הוא התיק העיקרי. במקרים שבהם לאדם הייתה יותר מהכרעה אחת באותה שנה, הוא נכלל בסטטיסטיקה זו פעם אחת בלבד. פסק הדין שמייצג אותו במקרים אלו יהיה פסק הדין האחרון שבו הוכרע דינו בשנה הנחקרת.

1 טיפול (ט') וטיפול מותנה (ט"מ): בעבירות קלות רשאי קצין משטרה בדרגת פקד ומעלה להורות שלא לחקור בעניין העבירה ולסגור את התיק מחוסר עניין לציבור, מתוך שהוא שוקל את חומרת המעשה, נסיבות ביצוע העבירה ועוד. במקרה כזה ייגזר חומר החקירה בהליך חקירה המכונה טיפול מותנה, שמטרתו לאפשר את חקירת הקטין אך להימנע מתיוגו כעבריון. משמעות הדבר היא שהקטין לא יעמוד לדין בגין אותה עבירה ופרטיו האישיים לא יופיעו במאגר הממוחשב של המשטרה.

2 בעבר אוכלוסיית העומדים לדין במשפטים פליליים נקראה נאשמים במשפטים פליליים.

עבירה פלילית: אירוע פלילי שכלל הפרה של סעיף חוק והוגש לגביו כתב אישום כנגד אדם אחד על ביצוע עבירה. בעיבודים הסטטיסטיים שבהם העומד לדין מיוצג על ידי יותר מעבירה אחת, סוג העבירה נקבע לפי סעיף החוק החמור ביותר בהאשמה ובהרשעה כולה, העונש המרבי הצפוי לעומד לדין ובהתאם לדירוג חומרת קבוצת העבירה, כפי שנקבע במשטרת ישראל. סיווג העבירות של משטרת ישראל כולל את קבוצות העבירה האלה:

קבוצת עבירה	סעיפי משנה עיקריים
עבירות כלפי ביטחון המדינה	בגידה וריגול; מרד והסתה למרד; עבירות על חוקי חירום; הסתננות; מסירת סודות רשמיים; הקמת מחסום ביטחון, ועוד
עבירות כלפי הסדר הציבורי	הכשלת עובד ציבור; תקיפה והכשלה של שוטר; קטטות והפרעות ברחובות ובמוסדות; איומים; שוחד; התקהלות או התאגדות; מטרד, רעש וחסימת דרך; הסגות גבול; עבירות על חוק הכניסה לישראל, ועוד
עבירות כלפי חיי אדם	רצח; ניסיון לרצח; הריגה; גרימת מוות ברשלנות; איומי רצח והריגה, ועוד
עבירות כלפי גופו של אדם	חבלה גופנית חמורה; תקיפה; חטיפה, כפייה ומאסר שווא, ועוד
עבירות מין	אינוס; מעשים מגונים; הטרדה מינית
עבירות מוסר	עבירות זנות; עבירות סמים
עבירות רכוש	שוד; סחיטה; תקיפה לשם גנבה; התפרצות לבתי עסק, למוסדות ולדירות; גנבת רכב (אופניים, אופנוע, כלי רכב מנועי); כייסות; גרימת נזק לרכוש בזדון, ועוד
עבירות מרמה	זיוף כסף; זיוף מסמכים; משיכת שיק ללא כיסוי
עבירות כלכליות	עבירות על פיקוח כלכלי; עבירות פיסקליות ועבירות קניין רוחני
עבירות מינהליות	עבירות הקשורות בדיני עבודה ועבירות מינהליות אחרות
עבירות רישוי	נשק ותחמושת; מלאכות, תעשיות ועסקים; רדיו וטלוויזיה; עבירות תעבורה ועבירות רישוי אחרות (כגון בנייה לא-חוקית או ללא היתר)

הרשעה/מורשע בדין: כל חיוב בדין של אדם שהועמד לדין בהאשמה שהוגשה נגדו ייחשב כהרשעה (לא כולל הליך ביטול הרשעה). הכרעה בדין מוצגת בכמה רמות פירוט: ברמה הכללית של פסק הדין בלבד, ברמת תיק בית משפט, ברמת תיק החקירה וברמת העבירה המפורטת. ההכרעה המחושבת לפסק דין נקבעת החל מרמת העבירה ועד לרמת פסק הדין. ההכרעה המחושבת תיחשב כהרשעה אם נרשמה הרשעה באחת מהרמות לפחות. בכל שאר המקרים תירשם ההכרעה כאי-הרשעה. בפרק זה מוצגת ההכרעה המחושבת ברמת פסק הדין בלבד.

אי-הרשעה: כולל עומדים לדין שזוכו ועומדים לדין שזוכו מחמת הספק. כמו כן כלולים עומדים לדין שאינם מסוגלים לעמוד לדין או שאינם בני עונשין בשל מחלת נפש או ליקוי בכוח שכלי, וכן עומדים לדין שנמצאו חייבים בדין אולם בוצע עבורם הליך ביטול הרשעה.³

3 משפטים שבהם לפני מתן גזר הדין נתן בית המשפט צו מבחן או צו שירות לתועלת הציבור תוך ביטול הרשעה – לפי סעיף 19א לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], תשמ"ב-1982.

גיל אחריות פלילית (מבוגרים וקטינים): חוק הנוער קובע כי "קטין" הוא מי שטרם מלאו לו 18 שנים. קטין מעל גיל 12 אשר ביצע עבירה פלילית יישא באחריות פלילית למעשיו ואף ניתן להגיש נגדו כתב אישום ולהענישו על מעשיו. קטין שהוא מתחת לגיל 12 "אינו בר עונשין", כלומר אינו נושא באחריות פלילית. לכן גם אם ביצע עבירה פלילית, הוא לא יועמד לדין בגין מעשיו. בעיבודים הסטטיסטיים הסיווג למבוגר ולקטין נעשה לפי הקריטריונים האלה: גיל בעת ביצוע העבירה, גיל בעת הגשת כתב אישום ובית המשפט שבו נשפט הפרט. קטין נחשב מי ששניים מתוך שלושת הקריטריונים מצביעים על היותו קטין, שאר המקרים ייחשבו כמבוגרים.

מועדו: אנשים אשר הורשעו בשתי הרשעות או יותר עד סוף השנה הנחקרת. עומדים לדין ומורשעים "חדשים" נחשבים מי שהורשעו בדין עד סוף השנה הנחקרת בהרשעה אחת בלבד, גם אם היא כללה יותר מעבירה אחת שבגינה הורשעו. מקרים שבהם עומדים לדין הורשעו בדין והרשעתם נמחקה לאחר ביצוע עונשם ייחשבו גם הם "חדשים".

4. נפגעי עבריינות ותחושת ביטחון אישי (סקר ביטחון אישי, 2017)⁴

אוכלוסיית סקר ביטחון אישי: האוכלוסייה הקבועה של מדינת ישראל, בני 20 ומעלה במשקי בית. לצורך הסקר מתבצעת מדי שנה דגימה של כ-7,000 נפשות במטרה לקבל כ-5,000 שאלונים מלאים. מרבית השאלונים נאספים באמצעות ריאיון טלפוני והשאר באמצעות מילוי עצמי של השאלון.

ג. מקורות הנתונים

תיקים פליליים שנפתחו במשטרה: הנתונים מבוססים על קובץ שהתקבל ממשטרת ישראל. תיקי פ"א שנפתחו במשטרה לקטינים: הנתונים מבוססים על קובץ שהתקבל מהמדור הסטטיסטי של משטרת ישראל.

עומדים לדין במשפטים פליליים: הנתונים נגזרו ממערכת מרשם פלילי (מפ"ל) של משטרת ישראל. במערכת זו נעשה תיעוד וניהול של כלל העבירות הפליליות שבוצעו, ההכרעות בגין עבירות אלו והעונשים שנפסקו בגינן. בשנת 2016, כמדי שנה, התקבלו עדכונים לשנים קודמות.

נפגעי עבריינות ותחושת ביטחון: הנתונים מבוססים על סקר ביטחון אישי 2017, סקר שנתי שוטף המבוצע בלמ"ס משנת 2014.

4 ראו: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (2018). סקר ביטחון אישי 2017. פרסום מס' 1731. ירושלים: המחבר.

ד. מחצאים עיקריים

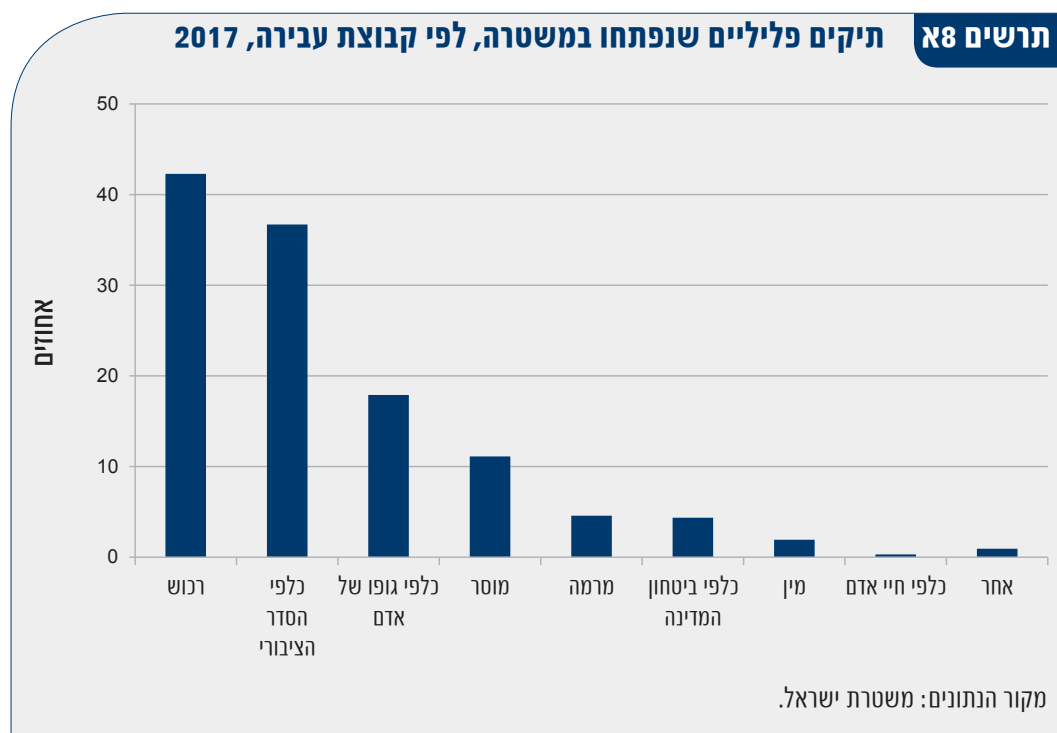
1. תיקים פליליים שנפתחו במשטרה - כללי

מנתוני המשטרה עולה כי בשנת 2017 נפתחו 330.3 אלף תיקים פליליים. בכל תיק ייתכנו כמה עבירות. אם העבירות שבתיק הן מקבוצות שונות, התיק נספר בכל אחת מהן. בסך הכול כל תיק נספר פעם אחת, גם אם הוא מופיע בכמה קבוצות עבירה.

במהלך השנים נצפתה מגמת ירידה במספר התיקים שנפתחו במשטרה (384.2 אלף תיקים בשנת 2010 לעומת 330.3 אלף תיקים בשנת 2017).

תיקים פליליים, לפי קבוצת עבירה

מרבית התיקים שנפתחו ב-2017 (42.3%) היו על עבירות רכוש, ולאחר מכן על עבירות כלפי הסדר הציבורי (36.7%) ועל עבירות כלפי גופו של אדם (17.9%). 11.1% מהתיקים שנפתחו היו על עבירות מוסר, מרביתן עבירות סמים.

2. תיקי פ"א שנפתחו במשטרה לקטינים, תשע"ו (2015/16)⁵

שיעור הקטינים בעלי תיקים פליליים היה 9.7 ל-1,000 בני 12-18. מועד ביצוע העבירה היה בשנת הלימודים תשע"ו. בשנת תשע"ו נפתחו 48,881⁶ תיקים פליליים (פ"א) ל-9,924 קטינים. 91.8% מבעלי התיקים הפליליים היו בנים. שיעור בעלי תיקים פליליים ל-1,000 באוכלוסייה בקרב הבנים - 17.5 - היה גבוה פי 11 מהשיעור בקרב הבנות - 1.6. חלה עלייה בשיעור הקטינים בעלי תיקים פליליים עם העלייה בגיל (2.6 בעלי תיקים פליליים ל-1,000 בני 12-14, לעומת 19.7 בעלי תיקים פליליים ל-1,000 בני 17-18). בשנת תשע"ו, שיעור בעלי תיקים פליליים היה גבוה בקרב תלמידים בבתי ספר שבפיקוח משרד הכלכלה והתעשייה⁷ פי 10.6 מבקרב תלמידי בתי ספר שבפיקוח משרד החינוך, פי 8.9 מבקרב תלמידי ישיבות⁸ ופי 2.0 מבקרב קטינים שלא נמצאו במסגרות לימוד.

5 בסעיף זה מתוארים בעלי תיקים פליליים מסוג פ"א (פרטי אירוע), ולא בעלי תיקים פליליים מסוג ט' (טיפול) וט"מ (טיפול מותנה).

6 משנת 2014 מוצגות כל העבירות של בעלי התיקים הפליליים, ולא רק העבירות החמורות ביותר, ומכאן העלייה במספר העבירות.

7 בתי ספר תעשייתיים ובתי ספר לחניכים של משרד הכלכלה והתעשייה.

8 משנת תשס"ד לא נכללים בדיווח תלמידי הישיבות תלמידי חינוך על-יסודי שבפיקוח משרד החינוך המקבלים תקצוב לתגבור לימודי יהדות.

קטינים בעלי תיקים פליליים, לפי מסגרת לימוד, גיל ומין, תשע"ו (2015/16)

לוח 8.1

בנות	בנים	סך הכל	בנות	בנים	סך הכל	מסגרת לימוד וגיל
שיעור ל-1,000 קטינים (1)			מספרים מוחלטים			
1.6	17.5	9.7	811	9,113	9,924	כלל בני 12-18 באוכלוסייה
0.4	4.6	2.6	93	1,068	1,161	14-12
2.1	20.0	11.3	299	2,966	3,265	16-15
3.1	35.5	19.7	419	5,079	5,498	18-17
1.1	12.4	6.8	507	5,786	6,293	בתי ספר בפיקוח משרד החינוך - סך הכל
0.4	4.3	2.4	80	942	1,022	14-12
1.6	15.6	8.7	202	2,082	2,284	16-15
1.8	23.7	12.5	225	2,762	2,987	18-17
26.5	83.4	72.2	59	751	810	בתי ספר בפיקוח משרד הכלכלה והתעשייה - סך הכל
-	126.8	103.4	-	18	18	14-12
24.4	73.0	63.6	20	251	271	16-15
28.4	88.9	76.7	39	482	521	18-17
-	8.2	8.1	-	31	31	ישיבות - סך הכל
-	-	-	-	-	-	16-15
-	8.2	8.2	-	31	31	18-17
6.9	61.0	36.2	245	2,545	2,790	ללא מסגרת לימוד - סך הכל
1.0	8.2	4.7	13	108	121	14-12
7.8	56.6	33.6	77	633	710	16-15
12.2	103.4	65.0	155	1,804	1,959	18-17

מקורות הנתונים: משטרת ישראל; מרשם האוכלוסין; קובצי תלמידים של משרד החינוך ושל משרד הכלכלה והתעשייה.

(1) השיעורים חושבו מאוכלוסיית הקטינים בשנת 2016.

בלוח 8.2 אפשר לראות כי שיעור בעלי תיקים פליליים בקרב קטינים ערבים היה גבוה מהשיעור בקרב קטינים יהודים (12.4 ל-1,000 ערבים לעומת 8.5 ל-1,000 יהודים). שיעור הקטינות היהודיות בעלות תיקים פליליים היה גבוה פי 1.6 מהשיעור של קטינות ערביות בעלות תיקים פליליים (1.7 ל-1,000 יהודיות לעומת 1.1 ל-1,000 ערביות).

לוח 8.2 קטינים בעלי תיקים פליליים, לפי גיל, קבוצת אוכלוסייה ומין, תשע"ו (2015/16)

גיל	סך הכל	בנים	בנות	יהודים ואחרים			מזה: יהודים			ערבים		
				סך הכל	בנים	בנות	סך הכל	בנים	בנות	סך הכל	בנים	בנות
מספרים מוחלטים												
סך הכל	9,924	9,113	811	6,386	5,723	663	5,917	5,337	580	3,538	3,390	148
12	38	38	-	24	24	-	22	22	-	14	14	-
13	377	347	30	234	211	23	222	202	20	143	136	7
14	747	683	64	489	436	53	451	404	47	258	247	11
15	1,358	1,222	136	906	796	110	826	736	90	452	426	26
16	1,907	1,745	162	1,259	1,121	138	1,176	1,055	121	648	624	24
17	2,482	2,291	191	1,624	1,465	159	1,499	1,358	141	858	826	32
18	3,015	2,787	228	1,850	1,670	180	1,721	1,560	161	1,165	1,117	48
שיעור ל-1,000 קטינים (1)												
סך הכל	9.7	17.5	1.6	8.7	15.3	1.9	8.5	15.0	1.7	12.4	23.1	1.1
12	0.3	0.5	-	0.2	0.4	-	0.2	0.4	-	0.3	0.7	-
13	2.5	4.5	0.4	2.1	3.7	0.4	2.1	3.8	0.4	3.4	6.4	0.3
14	5.1	9.1	0.9	4.6	8.1	1.0	4.5	7.9	1.0	6.1	11.6	0.5
15	9.4	16.5	1.9	8.9	15.2	2.2	8.5	14.8	1.9	10.8	19.8	1.3
16	13.2	23.6	2.3	12.2	21.2	2.8	12.1	21.1	2.6	15.7	29.5	1.2
17	17.8	32.0	2.8	16.2	28.5	3.3	15.8	28.0	3.0	21.7	40.7	1.7
18	21.6	39.1	3.4	18.5	32.7	3.7	18.2	32.3	3.5	29.6	55.2	2.5

מקורות הנתונים: משטרת ישראל ומרשם האוכלוסין.

(1) השיעורים חושבו מאוכלוסיית הקטינים בשנת 2016.

בקרב ערבים נמצא כי שיעור בעלי תיקים פליליים עולה עם העלייה באשכול החברתי-כלכלי של יישוב המגורים, מ-10.1 ל-1,000 קטינים באשכולות 1-2 (מעמד חברתי-כלכלי נמוך) עד ל-33.8 ל-1,000 קטינים באשכולות 7-8 (מעמד חברתי-כלכלי גבוה). יש לציין כי באשכולות 9-10, השייכים למעמד החברתי-כלכלי הגבוה ביותר, לא נמצאו יישובים ערביים.

בקרב יהודים, שיעור בעלי תיקים פליליים היה נמוך ביישובים שבאשכול החברתי-כלכלי הגבוה ביותר (3.2 ל-1,000 קטינים).

לוח 8.3 קטינים בעלי תיקים פליליים, לפי אשכול חברתי-כלכלי של יישוב המגורים, קבוצת אוכלוסייה ומין, תשע"ו (2015/16)

ערבים			מזה: יהודים			יהודים ואחרים						אשכול חברתי-כלכלי של יישוב המגורים
בנות	בנים	סך הכל	בנות	בנים	סך הכל	בנות	בנים	סך הכל	בנות	בנים	סך הכל	
מספרים מוחלטים												
148	3,390	3,538	580	5,337	5,917	663	5,723	6,386	811	9,113	9,924	סך הכל
33	971	1,004	61	650	711	64	662	726	97	1,633	1,730	2-1
83	1,839	1,922	139	1,338	1,477	156	1,394	1,550	239	3,233	3,472	4-3
14	135	149	176	1,785	1,961	213	1,971	2,184	227	2,106	2,333	6-5
15	294	309	198	1,517	1,715	224	1,649	1,873	239	1,943	2,182	8-7
-	..	..	6	41	47	6	41	47	6	43	49	10-9
3	149	152	-	6	6	-	6	6	3	155	158	לא ידוע
שיעור ל-1,000 קטינים(1)												
1.1	23.1	12.4	1.7	15.0	8.5	1.9	15.3	8.7	1.6	17.5	9.7	סך הכל
0.7	19.1	10.1	1.5	15.0	8.5	3.8	15.2	8.6	1.1	17.3	9.4	2-1
1.1	23.5	12.6	2.1	19.8	11.1	3.2	19.8	11.3	1.7	21.8	12.0	4-3
3.1	27.4	15.7	1.9	18.2	10.2	2.2	18.4	10.4	2.1	18.8	10.7	6-5
3.3	63.4	33.8	1.5	11.0	6.3	0.0	11.3	6.6	1.7	12.9	7.4	8-7
-	..	..	0.8	5.4	3.2	0.0	5.3	3.2	0.8	5.6	3.3	10-9
0.4	18.7	9.7	-	26.7	3.2	-	24.5	13.0	0.4	18.8	9.8	לא ידוע

מקורות הנתונים: משטרת ישראל ומרשם האוכלוסין.

(1) השיעורים חושבו מאוכלוסיית הקטינים בשנת 2016.

בקרב ערבים נמצא כי שיעור בעלי תיקים פליליים עולה עם העלייה ברמת המרכזיות של יישוב המגורים, מ-7.5 ל-1,000 קטינים ביישובים פריפריאליים מאוד עד ל-21.0 ל-1,000 קטינים ביישובים מרכזיים מאוד. לעומת זאת, בקרב יהודים נצפה שיעור בעלי תיקים פליליים הגבוה ביותר ביישובים פריפריאליים מאוד (10.0 ל-1,000 קטינים).

קטינים בעלי תיקים פליליים, לפי רמת פריפריאליות של יישוב המגורים, קבוצת אוכלוסייה ומין, תשע"ו (2015/16)

לוח 8.4

ערבים			מזה: יהודים			יהודים ואחרים						רמת פריפריאליות של יישוב המגורים
בנות	בנים	סך הכל	בנות	בנים	סך הכל	בנות	בנים	סך הכל	בנות	בנים	סך הכל	
מספרים מוחלטים												
148	3,390	3,538	580	5,337	5,911	663	5,723	6,386	811	9,113	9,924	סך הכל
4	27	31	7	127	134	10	135	145	14	162	176	פריפריאלי מאוד
41	952	993	86	654	740	95	702	797	136	1,654	1,790	פריפריאלי
25	567	592	141	1,285	1,426	161	1,382	1,543	186	1,949	2,135	בין פריפריאלי למרכזי
15	461	476	91	1,083	1,174	110	1,173	1,283	125	1,634	1,759	מרכזי
60	1,234	1,294	255	2,182	2,437	287	2,325	2,612	347	3,559	3,906	מרכזי מאוד
3	149	152	-	6	-	-	6	6	3	155	158	לא ידוע
שיעור ל-1,000 קטינים (1)												
1.1	23.1	12.4	1.7	15.0	8.5	1.9	15.3	8.7	1.6	17.5	9.7	סך הכל
2.1	12.3	7.5	1.1	18.4	10.0	13.2	17.7	9.8	1.5	16.5	9.3	פריפריאלי מאוד
0.7	16.2	8.7	2.1	14.8	8.6	3.6	15.1	8.8	1.4	15.7	8.7	פריפריאלי
0.8	18.2	9.8	2.0	17.2	9.7	1.4	17.4	9.9	1.8	17.6	9.9	בין פריפריאלי למרכזי
1.0	30.3	16.1	1.1	12.6	7.0	3.3	12.9	7.3	1.2	15.4	8.5	מרכזי
2.0	39.0	21.0	1.9	15.3	8.7	0.0	15.5	8.9	2.0	19.6	11.0	מרכזי מאוד
0.4	18.6	9.7	-	19.1	..	-	18.0	9.4	0.4	18.6	9.6	לא ידוע

מקורות הנתונים: משטרת ישראל ומרשם האוכלוסין.

(1) השיעורים חושבו מאוכלוסיית הקטינים בשנת 2016.

נמצא כי שיעור הקטינים בעלי תיקים פליליים במשפחות שבהן שני ההורים בחיים הוא 9.0 ל-1,000. שיעור זה יורד ל-7.4 ל-1,000 במשפחות שבהן שני ההורים בחיים ונשואים (לא בהכרח נשואים זה לזה).

במשפחות שבהן אחד ההורים נפטר או נמצא בחו"ל או שאינו רשום במרשם האוכלוסין (19.9 בעלי תיקים ל-1,000 קטינים), שיעור הקטינים בעלי תיקים פליליים היה גבוה פי 2.2 משיעור זה במשפחות שבהן שני ההורים בחיים.

עוד נמצא כי שיעור הקטינים בעלי תיקים פליליים גבוה במשפחות שבהן שני ההורים גרושים (21.5 בעלי תיקים ל-1,000 קטינים) או במשפחות אחרות, למשל כאלו שבהן אחד ההורים הוא רווק או אלמן (18.9 בעלי תיקים ל-1,000 קטינים).

שיעור בעלי תיקים פליליים בקרב קטינים ששני הוריהם נפטרו, נמצאים בחו"ל או שאינם רשומים במרשם האוכלוסין (30.9 ל-1,000 קטינים) היה גבוה פי 3.4 משיעור הקטינים בעלי תיקים פליליים במשפחות שבהן שני ההורים בחיים (9.0).

לוח 8.5 כלל הקטינים וקטינים בעלי תיקים פליליים, לפי המצב המשפחתי של ההורים ומעמדם במרשם האוכלוסין, תשע"ו (2015/16)

קטינים בעלי תיקים פליליים			קטינים - סך הכל		
שיעור 1,000-ל-קטינים	אחוזים	מספרים מוחלטים	אחוזים	מספרים מוחלטים	
9.7	100.0	9,924	100.0	1,018,238	סך הכל
9.0	85.6	8,492	92.9	946,273	שני ההורים במרשם האוכלוסין
7.4	62.5	6,204	82.0	834,579	שני ההורים נשואים
21.5	14.5	1,436	6.5	66,653	שני ההורים גרושים
18.9	8.6	852	4.4	45,041	אחר
19.9	14.4	1,432	7.1	71,965	שאר ההורים - סך הכל
19.0	1.0	103	0.5	5,423	האב בחיים, האם נפטרה
24.0	3.8	377	1.5	15,739	האם בחיים, האב נפטר
16.9	2.1	212	1.2	12,516	האב בחיים, האם בחו"ל או שאינה במרשם האוכלוסין(1)
18.9	7.0	696	3.6	36,865	האם בחיים, האב בחו"ל או שאינו במרשם האוכלוסין(1)
30.9	0.4	44	0.1	1,422	שני ההורים נפטרו, או בחו"ל או שאינם במרשם האוכלוסין(1)

מקורות הנתונים: משטרת ישראל ומרשם האוכלוסין.

(1) כולל מקרים שבהם הקשר בין הילד להורה אינו מופיע במרשם האוכלוסין.

אם אחד ההורים הורשע בפלילים, שיעור הילדים הקטינים בעלי תיקים פליליים היה גבוה יותר במקרים שבהם האם היא המורשעת (30.2 ל-1,000) מהשיעור במקרים שבהם האב הוא המורשע (21.9 ל-1,000).
שיעור הקטינים בעלי תיקים פליליים ששני הוריהם הורשעו (44.9 ל-1,000) היה גבוה פי 6.2 משיעור הקטינים בעלי תיקים פליליים שלשני הוריהם אין הרשעה פלילית (7.3 ל-1,000).

לוח 8.6
כלל הקטינים וקטינים בעלי תיקים פליליים, לפי הרשעת הורים, תשע"ו (2015/16)

קטינים בעלי תיקים פליליים			קטינים - סך הכל		
שיעור ל-1,000 קטינים	אחוזים	מספרים מוחלטים	אחוזים	מספרים מוחלטים	
9.7	100.0	9,924	100.0	1,018,238	סך הכל
7.3	64.4	6,391	85.5	870,636	שני ההורים ללא הרשעה
21.9	28.5	2,831	12.7	129,285	האב בלבד הורשע
30.2	2.5	249	0.8	8,232	האם בלבד הורשעה
44.9	4.6	453	1.0	10,085	שני ההורים הורשעו

מקורות הנתונים: משטרת ישראל ומרשם האוכלוסין.

3. עומדים לדין ומורשעים במשפטים פליליים⁹

חלק זה מציג מידע על עומדים לדין במשפטים פליליים שנגזר דינם בשנה הנתונה. כל פסק דין נספר פעם אחת, גם אם נדונו בו כמה תיקים או אירועים פליליים שבוצעו במועדים ובמקומות שונים. הנתונים אינם כוללים את כתבי האישום שנסגרו או נמשכו בהחלטת הפרקליטות והמשטרה בשל סיבות מינהליות ואחרות ולא הגיעו להכרעת הדין. בשל כך, הנתונים המוצגים אינם משקפים את עבודת מערכת בתי המשפט והפרקליטות במלואה. הנתונים לשנת 2016 הם ארעיים, אך התוספת העתידית אינה צפויה להיות משמעותית, ולכן מוצגים הנתונים לשנה זו.

בשנת 2016 עמדו לדין במשפטים פליליים בישראל 34.2 אלף אנשים, מהם 86.2% הורשעו בדיון.

בשנה זו, מספר תושבי ישראל שעמדו לדין היה 26.2 אלף. 82.3% מתושבי ישראל הורשעו בדיון.

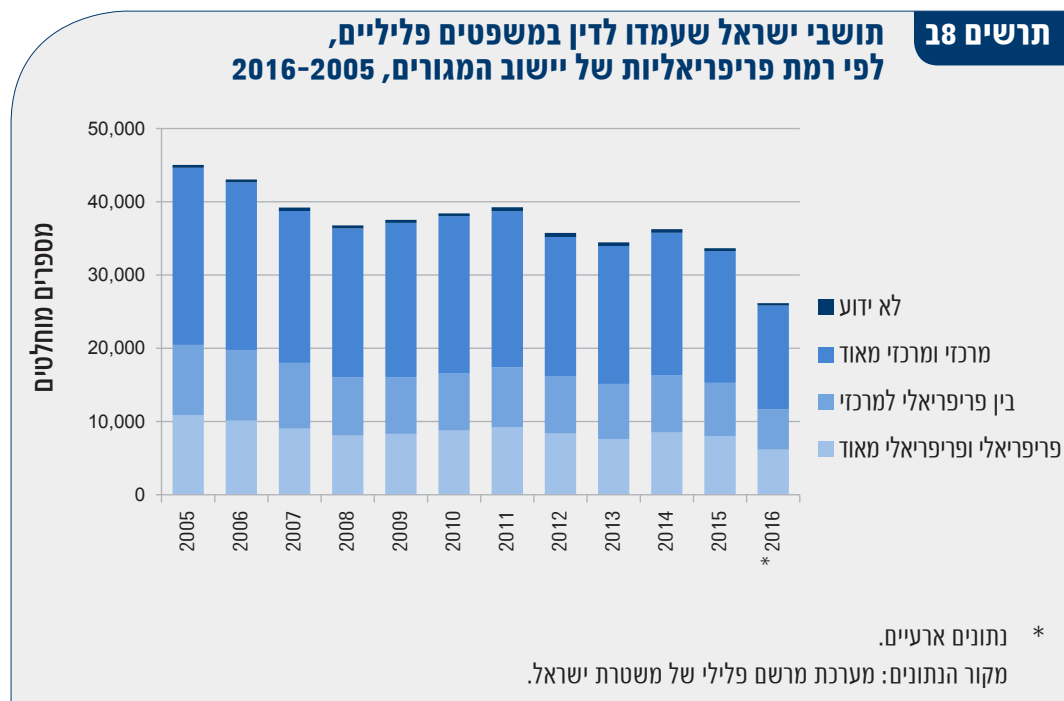
הואיל והמידע על יישובי מגורים נוגע בעיקר לתושבי ישראל, הנתונים שלהלן על העומדים לדין ועל המורשעים בדיון יתמקדו בתושבי ישראל בלבד.

בשנים 2005–2016 חלה ירידה ניכרת, אם כי לא עקיבה, במספר תושבי ישראל שעמדו לדין במשפטים פליליים. בשנים 2005–2015 ירד מספרם מ-45.0 אלף ל-33.7 אלף, ובין 2015 ל-2016 נצפתה הירידה הבולטת ביותר (מ-33.7 אלף ל-26.2 אלף, בהתאמה).

בשנת 2016, רוב תושבי ישראל שעמדו לדין גרו ביישובים מרכזיים ומרכזיים מאוד (54.8%), כמעט רבע מהם גרו ביישובים פריפריאליים ופריפריאליים מאוד (23.9%), והשאר גרו ביישובי הביניים (21.4%). לאורך השנים 2005–2016 אחוזים אלו היו יציבים, ללא מגמה ברורה.

תרשים 18

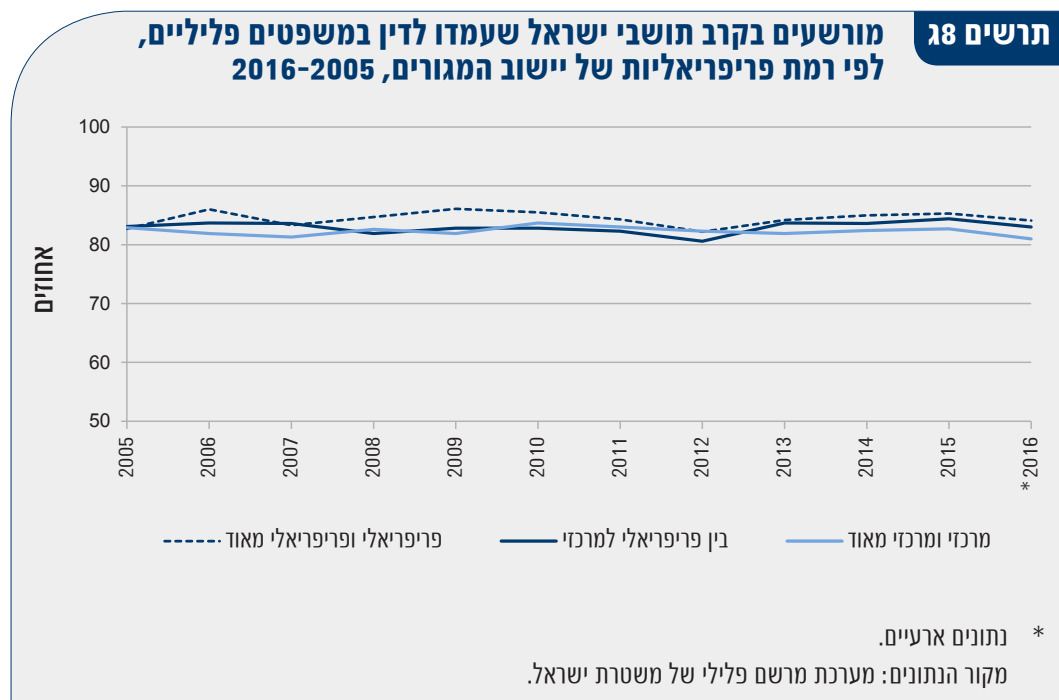
תושבי ישראל שעמדו לדין במשפטים פליליים, לפי רמת פריפריאליות של יישוב המגורים, 2005–2016

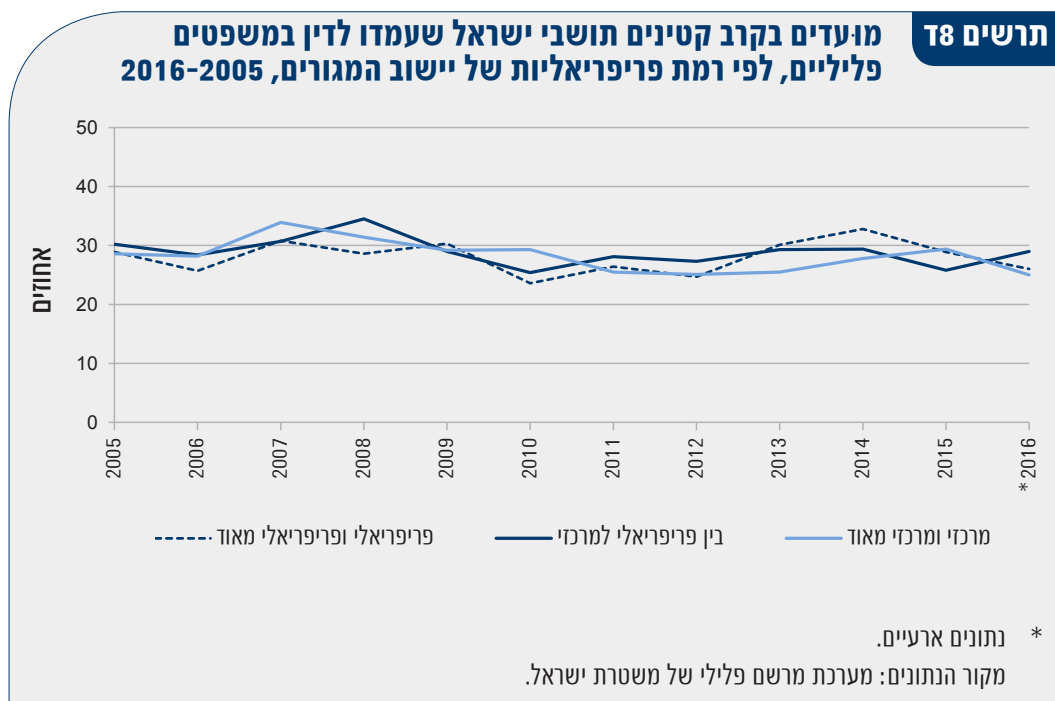
9 בעבר אוכלוסיית העומדים לדין במשפטים פליליים נקראה נאשמים במשפטים פליליים.

הנתונים מתקבלים ממשטרת ישראל ומעודכנים לדצמבר 2017.

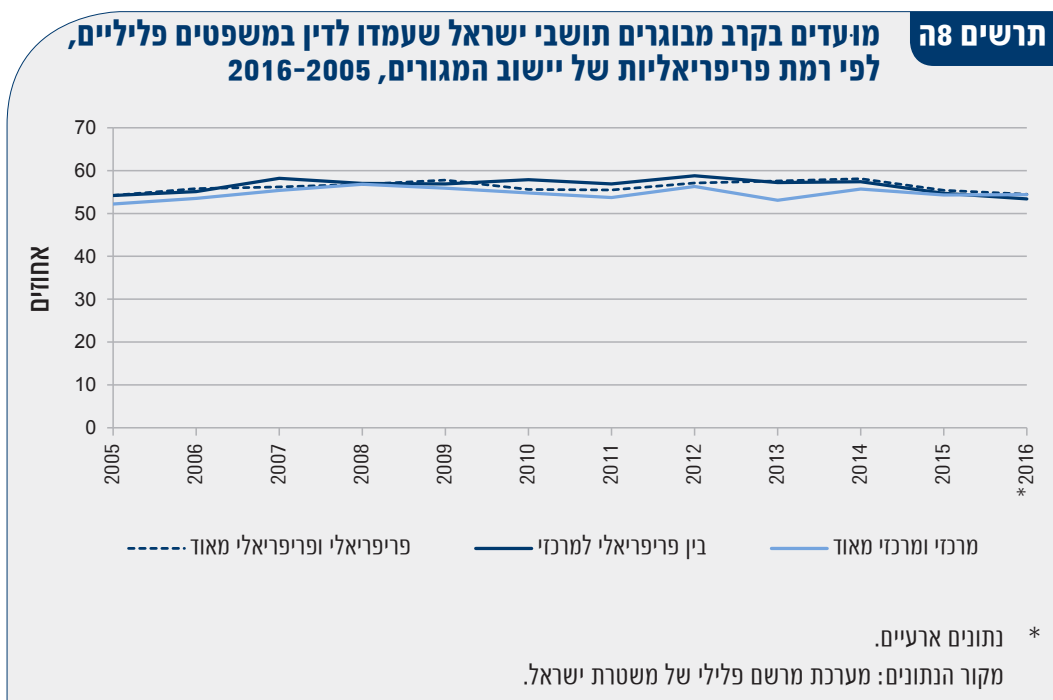
ב-2016, אחוז המורשעים בקרב עומדים לדין שגרו ביישובים פריפריאליים ופריפריאליים מאוד היה 84.1%, גבוה מאלה שגרו ביישובים מרכזיים ומרכזיים מאוד (81.0%) וביישובי הביניים (83.0%). לאורך 2005-2016, הפערים באחוזי ההרשעות לפי רמת הפריפריאליות של יישוב המגורים היו מתונים.

מתוך 26.2 אלף תושבי ישראל שעמדו לדין בשנת 2016, 2.1 אלף היו קטינים. כרבע מהקטינים היו מועדים (25.9%). בבחינה רב-שנתית של אחוז המועדות של קטינים לפי רמת הפריפריאליות של יישוב המגורים לא נמצאו פערים קבועים ומשמעותיים. בשנים 2005-2016, אחוז המועדות ביישובים פריפריאליים ופריפריאליים מאוד היה 28.1% בממוצע, בהשוואה ל-28.2% בממוצע ביישובים מרכזיים ומרכזיים מאוד ו-28.9% בממוצע ביישובי הביניים.

רוב תושבי ישראל המבוגרים שעמדו לדין היו מועדים (ב-2016 - 54.3%). בשנת 2016 לא היו הבדלים ניכרים באחוז המועדות לפי רמת פריפריאליות של יישוב המגורים, אך בשנים 2005-2016 אפשר לראות שאחוז המועדות בקרב מי שגרו ביישובים מרכזיים ומרכזיים מאוד היה לרוב נמוך מבשאר רמות הפריפריאליות: 54.7% בממוצע היו מועדים ביישובים מרכזיים ומרכזיים מאוד, לעומת 56.2% בממוצע ביישובים פריפריאליים ופריפריאליים מאוד ו-56.5% בממוצע ביישובי הביניים.

כאמור, בשנת 2016 עמדו לדין פלילי 26.2 אלף תושבי ישראל. 67.8% מהם היו יהודים ואחרים ו-32.2% מהם היו ערבים. אחוז היהודים והאחרים שעמדו לדין היה גבוה יותר ביישובים מרכזיים ומרכזיים מאוד (75.4%) וביישובי הביניים (74.1%) מאשר ביישובים פריפריאליים ופריפריאליים מאוד (48.4%), בעוד שאחוז הערבים היה נמוך יותר ביישובים מרכזיים ומרכזיים מאוד (24.6%) וביישובי הביניים (25.9%) מאשר ביישובים פריפריאליים ופריפריאליים מאוד (51.6%).

אחוז הנשים בקרב כלל תושבי ישראל שעמדו לדין היה 9.2%. לא נצפו הבדלים בולטים באחוז הנשים לפי רמת פריפריאליות של יישוב המגורים.

42.4% מתושבי ישראל שעמדו לדין היו בני 29 ומטה בעת מתן פסק הדין. בחינת התפלגות הגילים לפי רמת פריפריאליות של יישוב המגורים מראה שאחוז בני 20-29 היה גבוה יותר ביישובים פריפריאליים ופריפריאליים מאוד (33.5%) וביישובי הביניים (32.9%) מאשר ביישובים מרכזיים ומרכזיים מאוד (29.2%).

מעל למחצית מכלל תושבי ישראל שעמדו לדין היו מועדים (52.0%), כלומר היו להם שתי הרשעות או יותר עד סוף 2016. לא נמצא הבדל גדול באחוז המועדים לפי רמת פריפריאליות של יישוב המגורים.

82.3% מכלל תושבי ישראל שעמדו לדין נמצאו חייבים בדין והורשעו בגין העבירות שבהן נאשמו. יש לציין שאחוז זה משקף רק את כתבי האישום שהובאו להכרעת הדין ולא את כלל התיקים הפליליים שנפתחו בבתי משפט בשנה זו. אחוז המורשעים בקרב מי שגרו ביישובים מרכזיים ומרכזיים מאוד (81.0%) היה נמוך מזה שבקרב מי שגרו ביישובי הביניים (83.0%) וביישובים פריפריאליים ופריפריאליים מאוד (84.1%).

לוח 8.7 תושבי ישראל שעמדו לדין במשפטים פליליים, לפי רמת פריפראליות של יישוב המגורים ותכונות נבחרות, *2016

מרכזי ומרכזי מאוד	בין פריפראלי למרכזי	פריפראלי ופריפראלי מאוד	סך הכל(1)	
מספרים מוחלטים				
14,140	5,518	6,166	26,163	סך הכל
אחוזים				
100.0	100.0	100.0	100.0	סך הכל
				מין
90.1	90.5	92.0	90.8	גברים
9.9	9.5	8.0	9.2	נשים
				קבוצת אוכלוסייה
75.4	74.1	48.4	67.8	יהודים ואחרים
68.3	66.8	43.6	61.3	מזה: יהודים
24.6	25.9	51.6	32.2	ערבים
23.7	24.2	43.4	29.4	מזה: מוסלמים
				גיל (בעת מתן פסק הדין)
11.5	11.2	9.5	11.0	עד 19
15.5	18.2	17.8	16.9	20-24
13.7	14.7	15.7	14.5	25-29
22.5	21.3	23.1	22.3	30-39
17.7	17.5	17.3	17.4	40-49
11.6	11.3	11.0	11.3	50-59
7.5	5.8	5.6	6.6	+60
				מועדות
48.1	48.5	47.5	48.0	חדשים
51.9	51.5	52.5	52.0	מועדים
				פסק דין
81.0	83.0	84.1	82.3	הרשעה
19.0	17.0	15.9	17.7	אי-הרשעה
54.8	21.4	23.9	100.0	סך הכל(2)
				מין
54.4	21.3	24.2	100.0	גברים
57.8	21.7	20.5	100.0	נשים
				קבוצת אוכלוסייה
60.1	23.1	16.8	100.0	יהודים ואחרים
60.2	23.0	16.8	100.0	מזה: יהודים
43.0	17.6	39.4	100.0	ערבים
45.5	18.2	36.4	100.0	מזה: מוסלמים

* נתונים ארעיים.

מקור הנתונים: מערכת מרשם פלילי של משטרת ישראל.

(1) כולל רמת פריפראליות לא ידועה של יישוב המגורים.

(2) מתוך מקרים ידועים של רמת פריפראליות של יישוב המגורים.

בשנת 2016 הורשעו בדין פלילי 21.5 אלף תושבי ישראל. הרכב המורשעים בדין לפי קבוצת אוכלוסייה היה דומה לזה של העומדים לדין, גם לפי רמות הפריפריאליות של יישוב המגורים, אם כי אחוז היהודים והאחרים היה נמוך מעט יותר בקרב מורשעים שגרו ביישובים פריפריאליים ופריפריאליים מאוד – 45.4% היו יהודים ואחרים ו-54.6% היו ערבים.

כמו בקרב תושבי ישראל שעמדו לדין, כך גם בקרב תושבי ישראל שהורשעו, אחוז הנשים היה קטן – 8.7% מכלל המורשעים היו נשים. בקרב המורשעים אפשר לראות הבדלים קטנים באחוז הנשים לפי רמת פריפריאליות של יישוב המגורים: בקרב מי שגרו ביישובים פריפריאליים ופריפריאליים מאוד 7.3% היו נשים, ביישובי הביניים 8.8% היו נשים וביישובים מרכזיים ומרכזיים מאוד – 9.5%.

39.9% מכלל תושבי ישראל שהורשעו בדין היו בני 29 ומטה בעת מתן פסק הדין. אחוז בני ה-19 ומטה היה קטן יותר בקרב מי שגרו ביישובים פריפריאליים ופריפריאליים מאוד (5.7%) מאשר בקרב מי שגרו ביישובי הביניים (7.9%) וביישובים מרכזיים ומרכזיים מאוד (8.4%). כמו בקרב תושבי ישראל שעמדו לדין, כך גם בקרב המורשעים אחוז בני 20-29 היה גבוה יותר ביישובים פריפריאליים ופריפריאליים מאוד (34.4%) וביישובי הביניים (33.9%) מאשר ביישובים מרכזיים ומרכזיים מאוד (30.0%).

אחוז המועדים היה גבוה יותר בקרב תושבי ישראל שהורשעו בדין מאשר בקרב אלה שעמדו לדין (58.2% לעומת 52.0%, בהתאמה). לא נמצאו הבדלים גדולים באחוז המועדות של מורשעים לפי רמת פריפריאליות של יישוב המגורים.

רוב תושבי ישראל שהורשעו בדין נשפטו בבית משפט השלום (81.0%); אחוז המורשעים שגרו ביישובים פריפריאליים ופריפריאליים מאוד (86.3%) היה גבוה יותר מאלה שגרו ביישובי הביניים (78.0%) וביישובים מרכזיים ומרכזיים מאוד (79.7%).

5.9% מכלל תושבי ישראל המורשעים נשפטו בבתי משפט מחוזיים. 5.1% נשפטו בבתי משפט צבאיים ו-3.6% נשפטו בבתי משפט מקומיים. בקרב מי שגרו ביישובים פריפריאליים ופריפריאליים מאוד, אחוז הנשפטים בבתי משפט מקומיים היה מזערי (0.3%) לעומת מי שגרו ביישובי הביניים (4.2%) וביישובים מרכזיים ומרכזיים מאוד (4.9%).

תושבי ישראל שהורשעו בדין במשפטים פליליים, לפי רמת פריפראליות של יישוב המגורים ותכונות נבחרות, 2016*

לוח 8.8

מרכזי ומרכזי מאוד	בין פריפראלי למרכזי	פריפראלי ופריפראלי מאוד	סך הכל(1)	
מספרים מוחלטים				
11,459	4,581	5,186	21,520	סך הכל
אחוזים				
100.0	100.0	100.0	100.0	סך הכל
90.5	91.2	92.7	91.3	מין גברים
9.5	8.8	7.3	8.7	נשים
73.1	71.7	45.4	65.1	מין יהודים ואחרים
65.8	64.6	40.9	58.7	מזה: יהודים
26.9	28.3	54.6	34.9	ערבים
25.9	26.5	45.9	31.8	מזה: מוסלמים
				גיל (בעת מתן פסק הדין)
8.4	7.9	5.7	7.6	עד 19
15.9	18.8	18.5	17.4	20-24
14.1	15.1	15.9	14.9	25-29
23.4	21.7	24.0	23.1	30-39
18.3	18.2	18.0	18.1	40-49
12.1	12.1	11.8	11.9	50-59
7.8	6.2	6.1	7.0	+60
				מועדות
41.7	42.7	41.4	41.8	חדשים
58.3	57.3	58.6	58.2	מועדים
				בית משפט
79.7	78.0	86.3	81.0	שלום
5.3	6.4	6.5	5.9	מחוזי
4.9	4.2	0.3	3.6	מקומי
4.9	7.3	4.0	5.1	צבאי
5.2	4.1	2.9	4.4	אחר
54.0	21.6	24.4	100.0	סך הכל(2)
				מין
53.6	21.6	24.8	100.0	גברים
58.1	21.5	20.4	100.0	נשים
				קבוצת אוכלוסייה
59.7	23.4	16.8	100.0	יהודים ואחרים
59.8	23.4	16.8	100.0	מזה: יהודים
42.8	18.0	39.2	100.0	ערבים
45.3	18.5	36.3	100.0	מזה: מוסלמים

* נתונים ארעיים.

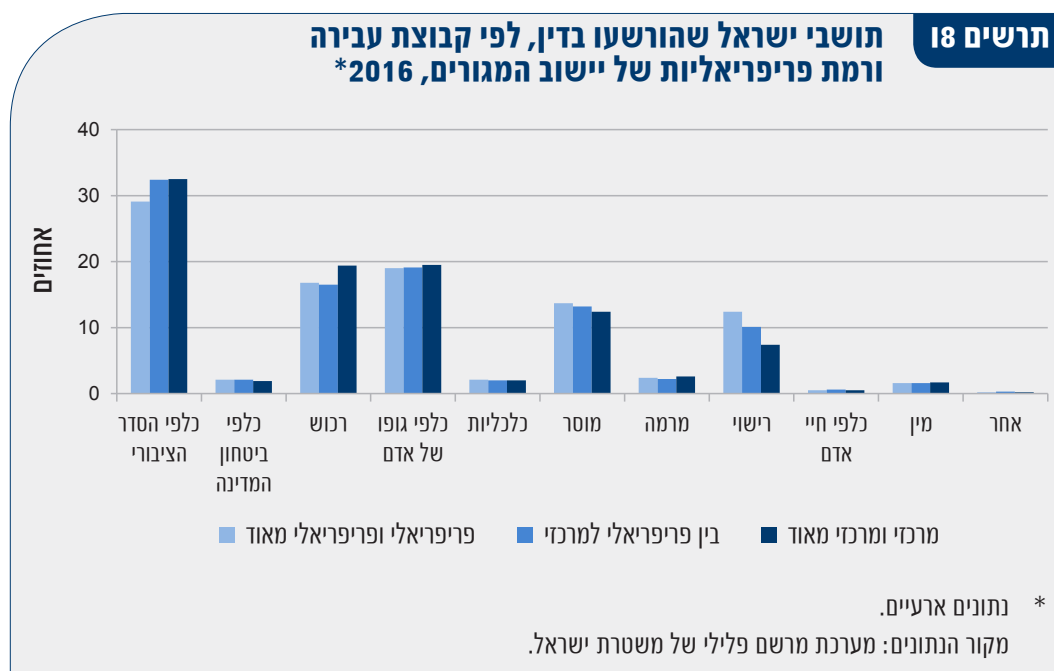
מקור הנתונים: מערכת מרשם פלילי של משטרת ישראל.

(1) כולל רמת פריפראליות לא ידועה של יישוב המגורים.

(2) מתוך מקרים ידועים של רמת פריפראליות של יישוב המגורים.

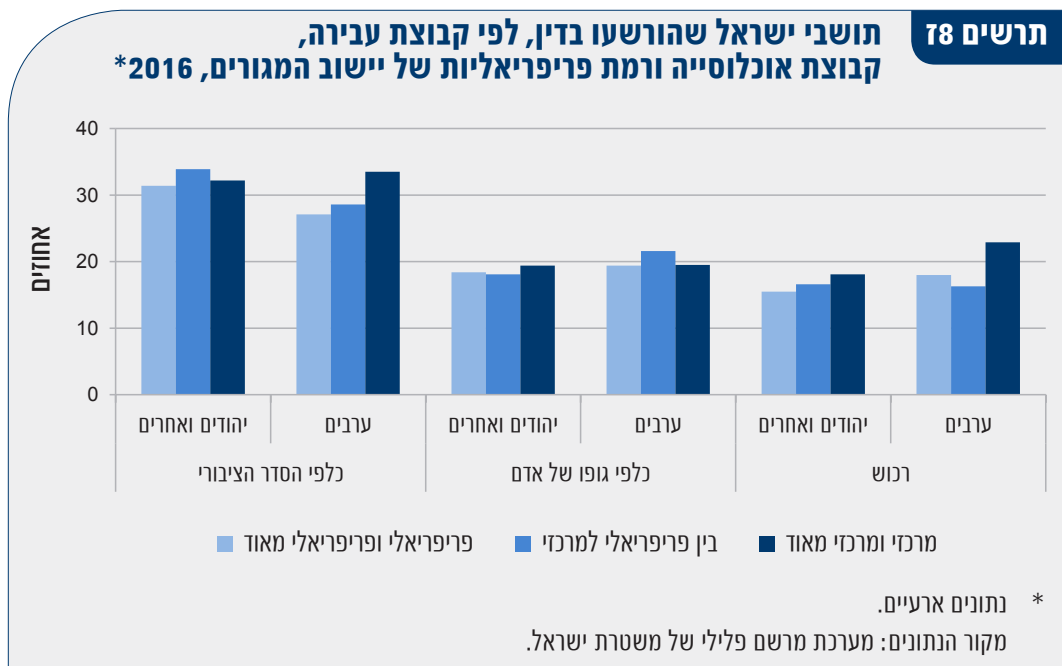
בבחינת התפלגות העבירות של תושבי ישראל שהורשעו בדין לפי קבוצת עבירה, מתייחסים לעבירה החמורה ביותר שנדונה. העבירות הנפוצות ביותר בקרב כלל המורשעים היו עבירות כלפי הציבורי (31.7%) ואחריהן עבירות כלפי גופו של אדם (19.2%), עבירות רכוש (18.3%), עבירות מוסר – הכוללות בעיקר עבירות הקשורות לשימוש בסמים (12.9%) ועבירות רישוי (9.1%). חמשת סוגי עבירות אלו היו הנפוצות ביותר בכל רמת פריפריאליות של יישוב המגורים.

אחוז המורשעים בעבירות כלפי הסדר הציבורי היה גבוה יותר בקרב מי שגרו ביישובים מרכזיים ומרכזיים מאוד (32.5%) וביישובי הביניים (32.4%) מאשר בקרב מי שגרו ביישובים פריפריאליים ופריפריאליים מאוד (29.1%). 19.4% מהמורשעים שגרו ביישובים מרכזיים ומרכזיים מאוד הורשעו בעבירות רכוש, לעומת 16.5% מהמורשעים שגרו ביישובי הביניים ו-16.8% מהמורשעים שגרו ביישובים פריפריאליים ופריפריאליים מאוד. לעומת זאת, אחוז המורשעים בעבירות רישוי היה קטן יותר ביישובים מרכזיים ומרכזיים מאוד (7.4%) מאחוז זה ביישובי הביניים (10.1%) וביישובים פריפריאליים ופריפריאליים מאוד (12.4%).

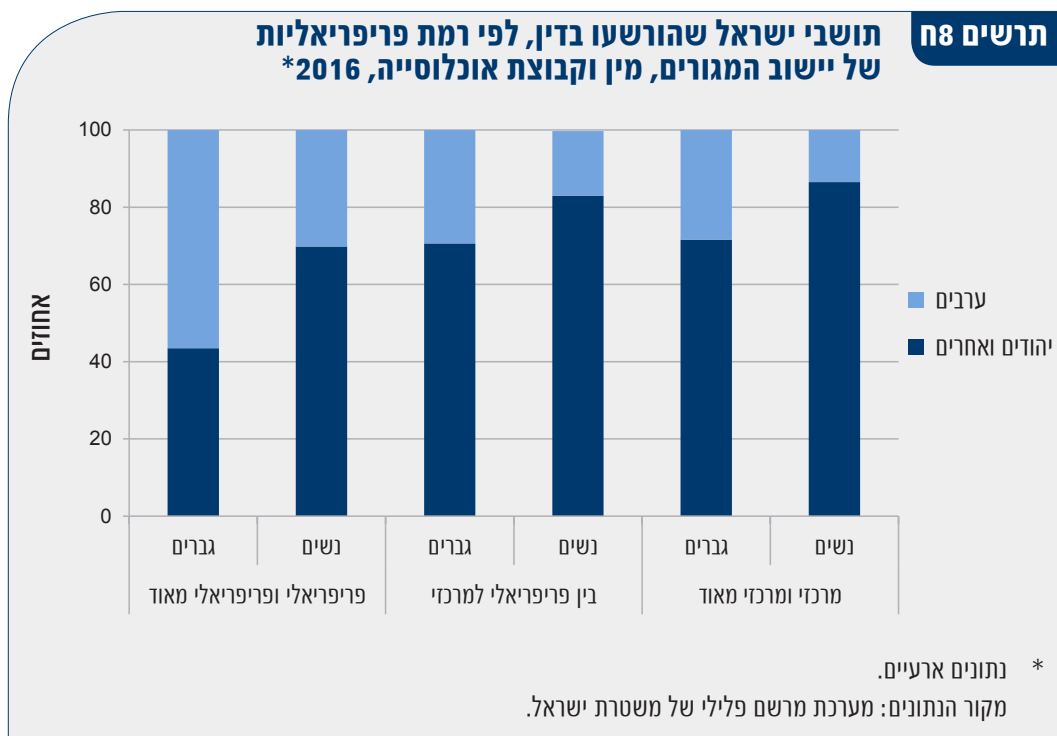

בחינת שלוש העבירות הנפוצות ביותר בקרב תושבי ישראל שהורשעו בדין (עבירות כלפי הסדר הציבורי, עבירות כלפי גופו של אדם ועבירות רכוש) לפי רמת פריפריאליות של יישוב המגורים, מראה שיש הבדלים בין יהודים ואחרים לבין ערבים.

ביישובים פריפריאליים ופריפריאליים מאוד, עבירות כלפי הסדר הציבורי היו נפוצות יותר בקרב מורשעים יהודים ואחרים (31.4%) מבקרב מורשעים ערבים (27.1%), וכך גם ביישובי הביניים (33.9% לעומת 28.6%, בהתאמה). עבירות כלפי גופו של אדם היו נפוצות פחות בקרב יהודים ואחרים שגרו ביישובי הביניים (18.1%) מבקרב ערבים (21.6%). עבירות רכוש היו נפוצות פחות בקרב יהודים ואחרים מאשר בקרב ערבים – הן ביישובים פריפריאליים ופריפריאליים מאוד (15.5% מהיהודים והאחרים לעומת 18.0% מהערבים) והן ביישובים מרכזיים ומרכזיים מאוד (18.1% מהיהודים והאחרים לעומת 22.9% מהערבים).

כאמור, בקרב מורשעים תושבי ישראל, אחוז הערבים היה 54.6% ביישובים פרפריראליים ופרפריראליים מאוד, 28.3% ביישובי הביניים ו-26.9% ביישובים מרכזיים ומרכזיים מאוד. אם בוחנים את אחוז הערבים לפי רמת פרפריראליות ומין, נמצא כי אחוז הגברים המורשעים עולה מעט (56.5%, 29.4% ו-28.4%, בהתאמה), ואילו אחוז הנשים הערביות שהורשעו בדן יורד באופן ניכר (30.2% מהנשים המורשעות שגרו ביישובים פרפריראליים ופרפריראליים מאוד היו ערביות, ביישובי הביניים 16.7% מהמורשעות היו ערביות וביישובים מרכזיים ומרכזיים מאוד - 13.5%).

4. נפגעי עבריינות (סקר ביטחון אישי, 2017)

עבירות רכוש כלפי משק הבית

בסקר ביטחון אישי 2017 נמצא כי עשירית (10.0%) ממשקי הבית בישראל נפגעו ב-12 החודשים שקדמו לביצוע הסקר מאחת או יותר מהעבירות האלה: גנבה מדירה (4.7%), פריצה לדירה ללא גנבה (1.7%), גנבת חלקי רכב וחפצים ממכונית (3.2%), גנבת מכונית (0.8%), עבירות כלפי אופנוע או קטנוע (0.7%).

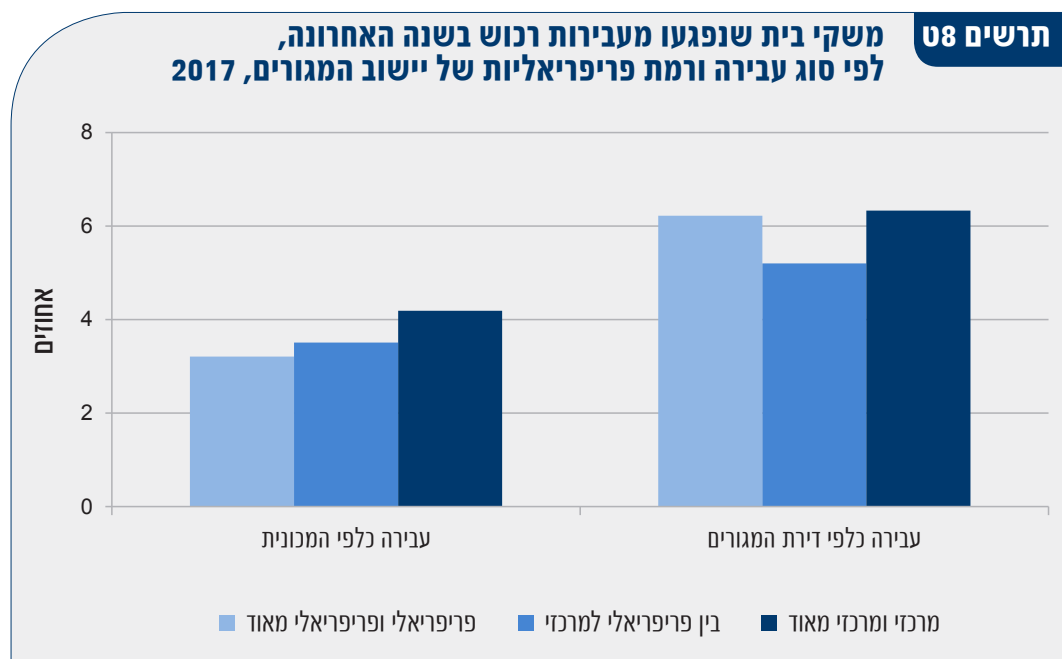
יש לציין כי משק בית עשוי להיפגע מכמה סוגי עבירות ולכן האחוז הכולל של משקי הבית שנפגעו קטן מסכום האחוזים של היפגעות מכל סוגי העבירות.

בסך הכל 6.1% ממשקי הבית בישראל נפגעו מעבירה כלפי דירת המגורים ו-3.9% ממשקי הבית נפגעו מעבירה כלפי המכונית.

בבחינת התפלגות העבירות כלפי דירת המגורים לפי רמת פריפריאליות של יישוב המגורים, נמצא כי אחוז ההיפגעות ביישובים מרכזיים ומרכזיים מאוד הוא 6.3% וביישובים פריפריאליים ופריפריאליים מאוד – 6.2%. אחוז ההיפגעות ביישובי הביניים היה נמוך יותר – 5.2%.

בבחינת התפלגות העבירות כלפי המכונית של משק הבית לפי רמת פריפריאליות של יישוב המגורים, נמצא הבדל משמעותי יותר – 4.2% ממשקי הבית ביישובים מרכזיים ומרכזיים מאוד נפגעו מעבירות כלפי מכוניתם, לעומת 3.5% ממשקי הבית ביישובי הביניים ו-3.2% ממשקי הבית ביישובים פריפריאליים ופריפריאליים מאוד.

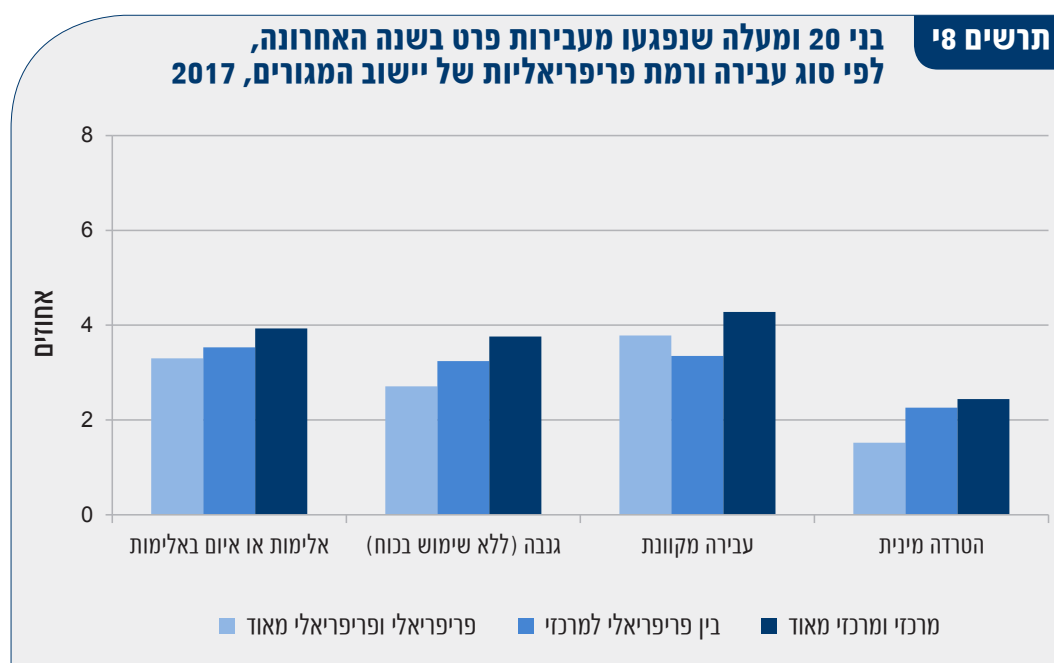
תרשים 8 משקי בית שנפגעו מעבירות רכוש בשנה האחרונה, לפי סוג עבירה ורמת פריפריאליות של יישוב המגורים, 2017

עבירות פרט

עוד נמצא בסקר ביטחון אישי 2017 כי 11.9% מבני 20 ומעלה נפגעו ב-12 החודשים שקדמו לביצוע הסקר מאחת או יותר מהעבירות האלה: עבירה מקוונת (4.0%), אלימות או איום באלימות (3.7%), עבירת גניבה (ללא שימוש בכוח) (3.5%), הטרדה מינית (2.2%). שיעור הנפגעים מעבירות מין חשוף לטעות דגימה יחסית גבוהה מדי ולכן אין אפשרות להציגו. יש להזכיר כי אפשר להיפגע מכמה סוגים של עבירות, ולכן סך כל הנפגעים מכל סוגי העבירות גדול מסך הכל.

בבחינת אחוז הנפגעים לפי רמת פריפריאליות של יישוב המגורים, נמצא כי בכל סוגי העבירות אחוזי ההיפגעות ביישובים מרכזיים ומרכזיים מאוד גבוהים יותר מאשר ביישובי הביניים וביישובים פריפריאליים ופריפריאליים מאוד. כמו כן, בכל סוגי העבירות - למעט עבירה מקוונת - נמצא כי אחוזי ההיפגעות ביישובי הביניים גבוהים יותר מאשר ביישובים פריפריאליים ופריפריאליים מאוד. אחוזי ההיפגעות מעבירה מקוונת נמצאו נמוכים יותר בקרב אוכלוסייה המתגוררת ביישובי הביניים (3.4%) מבקרב אוכלוסייה המתגוררת ביישובים פריפריאליים ופריפריאליים מאוד (3.8%), אולם יש לזכור כי עבירה מקוונת אינה מתבצעת על בסיס גאוגרפי.

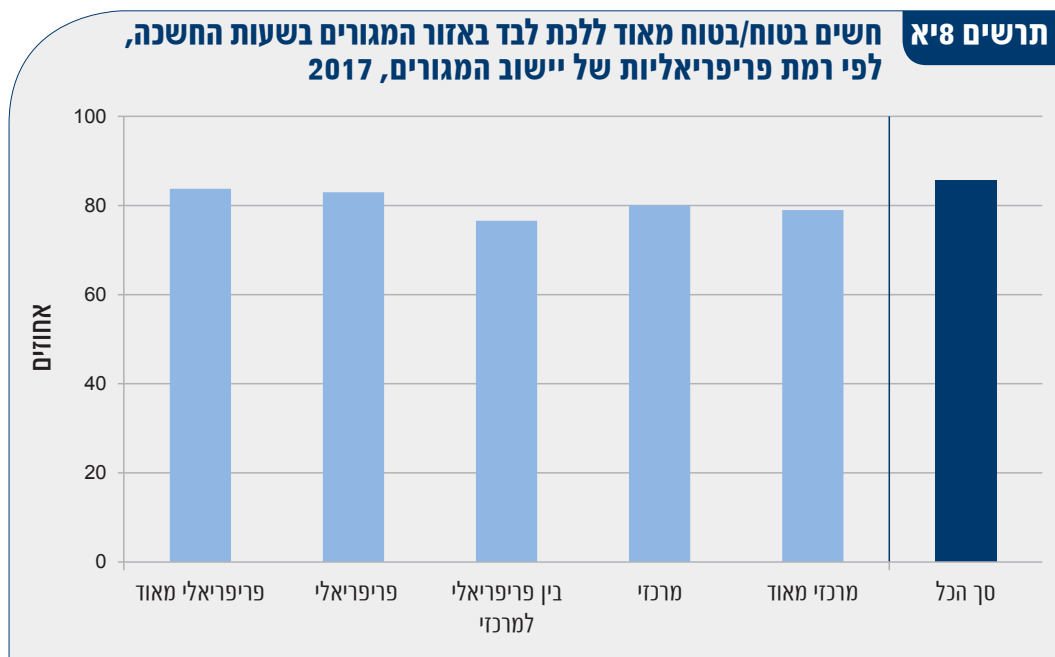

5. תחושת ביטחון אישי (סקר ביטחון אישי, 2017)

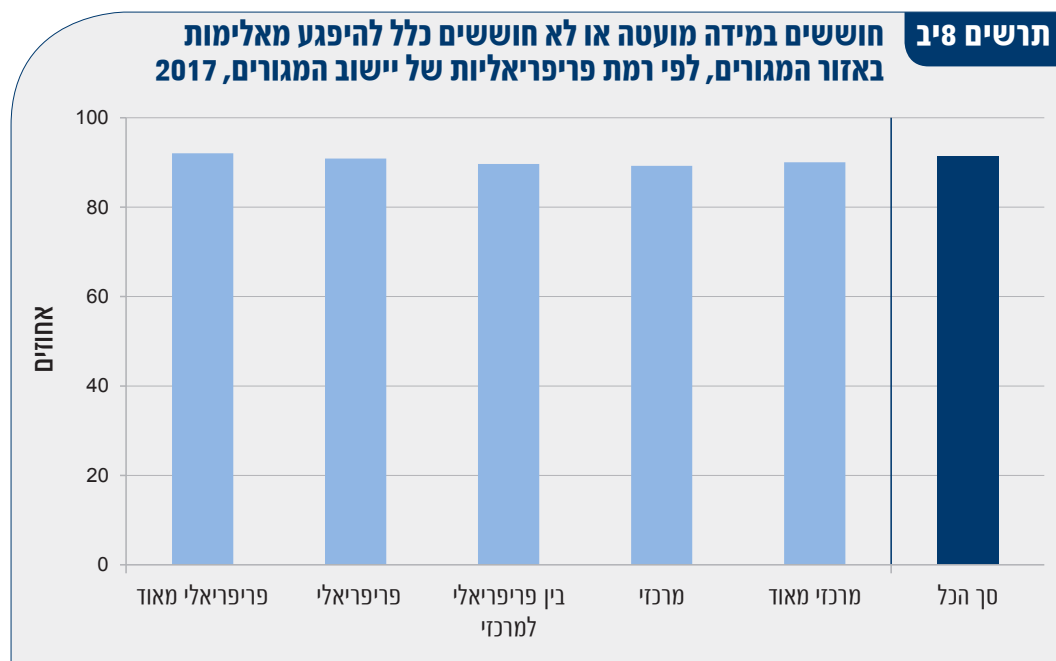
סקר ביטחון אישי בוחן את מידת תחושת הביטחון האישי בקרב אוכלוסיית ישראל בני 20 ומעלה, מכמה היבטים שעליהם הנשאלים משיבים: תחושת הביטחון ללכת לבד באזור המגורים בשעות החשכה, החשש להיפגע מאלימות באזור המגורים, תחושת הביטחון הכללית מאזור המגורים.

מן הממצאים עולה כי מידת תחושת הביטחון ללכת לבד באזור המגורים בשעות החשכה היא גבוהה באופן יחסי. בסקר 2017 נמצא כי 85.6% מבני 20 ומעלה בישראל חשו בטוחים במידה רבה או במידה רבה מאוד ללכת לבדם באזור מגוריהם בשעות החשיכה. ביישובים פריפריאליים מאוד, 83.8% חשו ביטחון ללכת לבדם באזור מגוריהם בשעות החשיכה לעומת 79.0% בלבד ביישובים מרכזיים מאוד. ביישובי הביניים תחושת הביטחון ללכת לבד באזור המגורים בשעות החשיכה הייתה הנמוכה ביותר - 76.6%.

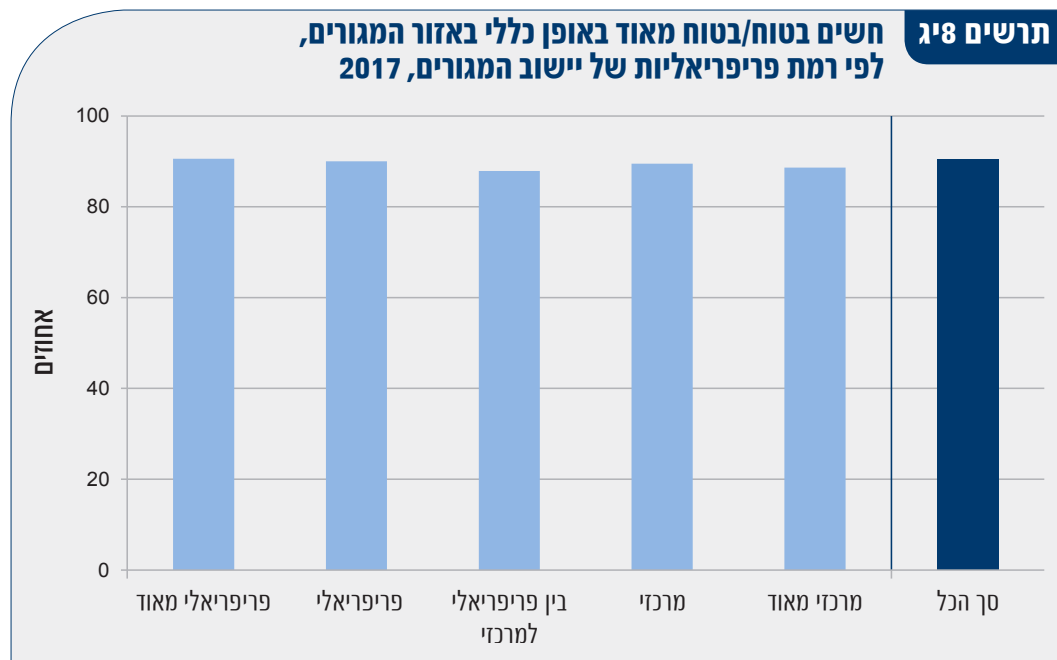
תרשים 8יא חשים בטוח/בטוח מאוד ללכת לבד באזור המגורים בשעות החשכה, לפי רמת פריפריאליות של יישוב המגורים, 2017

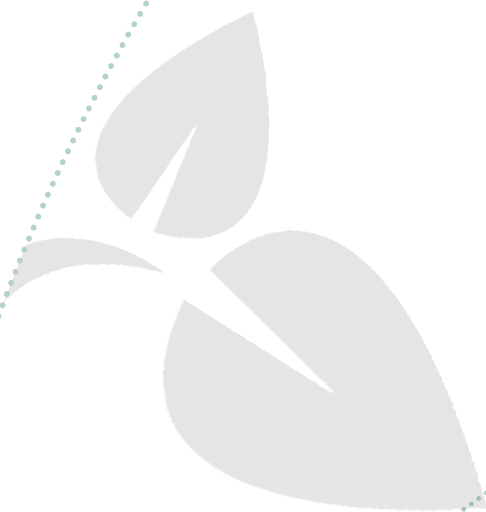

בסקר נמצא עוד כי החשש להיפגע מאלימות באזור המגורים נמוך אף הוא - 91.3% מבני 20 ומעלה בישראל חוששים במידה מועטה או לא חוששים כלל להיפגע מאלימות באזור מגוריהם. ביישובים פריריאליים מאוד, אחוז החוששים במידה מועטה או לא חוששים כלל להיפגע מאלימות באזור מגוריהם היה הגבוה ביותר - 92.1%, ואחריו ביישובים פריריאליים - 90.9%. ביישובים מרכזיים יותר נע אחוז זה בין 89.3% ל-90.0%.

נוסף על כך, נמצא כי 90.3% מבני 20 ומעלה חשו ביטחון באופן כללי (במידה רבה או במידה רבה מאוד) באזור המגורים. בחינה לפי רמת פריפריאליות של יישוב המגורים מראה כי תחושת הביטחון הכללי מאזור המגורים הייתה הגבוהה ביותר ביישובים פריפריאליים מאוד (90.6%) וביישובים פריפריאליים (90.0%), יותר מביישובים מרכזיים (89.5%) ומרכזיים מאוד (88.6%). האחוז הנמוך ביותר של תחושת ביטחון כללית מאזור המגורים היה ביישובי הביניים (87.9%).

סביבה

פרק

עובדי הלמ"ס שהשתתפו בנתיבת פרק זה:
ד"ר משה ינאי, יניב שרעבי, שרה דרפקין

א. מבוא

תחום הסביבה עוסק ביחסי הגומלין שבין האדם לבין סביבתו. המשאבים הסביבתיים – האוויר, המים, הקרקע ואנרגיית השמש – הם משאבי טבע חיוניים לקיומם של החי והצומח בכדור הארץ. איכותם של משאבים אלו מושפעת במידה רבה מהאופן שבו האדם משתמש בהם וממידת הפגיעה בהם לאורך זמן. סוגיות רבות נדונות בתחום הסביבה – שמירת הטבע, תכנון סביבתי, זיהום סביבתי, אוצרות טבע וניצולם, תכנון תחבורתי להפחתת זיהום האוויר, טיפול בפסולת ועוד.

הפעילות המתמשכת של האדם בתחומי התעשייה והחקלאות וההתפתחות הגלובלית הביאו לעלייה ברמת החיים ובאיכות החיים. עם זאת, הפיתוח הכלכלי המואץ גרם לזיהום של האוויר, המים והקרקע ולדלדול משאבים, מה שהביא להפרת האיזון בטבע ולפגיעה בסביבה.

בפרק מוצגים נתונים סובייקטיביים על תפיסות, על עמדות ועל הרגלים הנוגעים לסביבת המגורים ולנושאים סביבתיים, בדגש על רמת פריפריאליות בישראל. נתונים אלו נלקחו מהסקר החברתי לשנת 2017.

כמו כן מובאים נתונים סביבתיים של ישראל בנושאי מחזור פסולת וזיהום אוויר.

בפרק מוצגים גם מדדים סביבתיים ברשויות המקומיות, המשקפים את איכות השירותים הסביבתיים ברשות, את מצב הסביבה באזור המגורים וכן מדדים תשתיתיים הקשורים לרמת הפעילות הכלכלית ביישוב. מדדים אלו מעידים על רמת החיים ביישובים ועל יכולתן של הרשויות לספק מענה לצורכי תשתית בסיסיים.

המדדים הסביבתיים ברשויות המקומיות הכלולים בפרק הם:

- **פחת מים מסך כל אספקת המים:** מדד זה בוחן את רמת תשתיות הולכת המים ברשויות המקומיות. ככל שאובדני המים ביישוב גדולים יותר כך ניתן להסיק שאיכות תשתיות הולכת המים ירודה יותר.
- **פסולת לנפש ליום ברשויות המקומיות:** מדד זה קשור לרמת החיים כיוון שהוא משקף במידה מסוימת את דפוסי הייצור והצריכה ביישוב. מבחינה סביבתית, מדד זה יכול לשקף את הלחצים המופעלים, ברמה הארצית וברמה המקומית, על משאבי הקרקע, האוויר והמים.
- **צריכת מים עירונית לנפש:** מדד זה מעריך את כמויות המים הנצרכות או את כמויות המים הזמינות לאוכלוסייה. הוא מסייע לזהות קבוצות אוכלוסייה שאינן מקבלות מענה הולם לצורכי המים הבסיסיים שלהן.
- **בדיקות מיקרוביאליות חריגות במי השתייה ברשות המקומית:** מדד זה בודק את איכות מי השתייה ברשות המקומית ומלמד על הבדלים בין יישובים בנוגע לאיכותם התברואתית של מי השתייה. עם זאת, יש לציין כי איכות מי השתייה המסופקים לאוכלוסייה בישראל תלויה במידה רבה גם ברשתות הולכה ארציות. המדדים מוצגים לפי אשכול חברתי-כלכלי – עד שנת 2012 לפי אשכול חברתי-כלכלי 2008 ומשנת 2013 לפי אשכול חברתי-כלכלי 2013, וכן לפי קבוצות אוכלוסייה ורמת פריפריאליות של יישוב המגורים.

ב. מונחים, הגדרות והסברים

פסולת מוצקה: חומרים חסרי ערך ובעלי תכולת נוזל נמוכה, אשר מכילים לעיתים חומרים מסוכנים.

פסולת ביתית: פסולת שנוצרת בסביבת משק הבית. פסולת ביתית מכילה שאריות מזון, חומרי אריזה ומוצרים שהתקלקלו או התבלו.

פסולת מסחרית: פסולת מוצקה שמקורה בסביבה מסחרית כגון חנויות, שווקים, משרדים, מסעדות, מרכזי קניות ובתי קולנוע.

פסולת ממוחזרת: חומרי פסולת המשמשים כחומרי גלם לייצור של מוצרים חדשים או שנעשה בהם שימוש חוזר למטרתם הראשונית.

גזם: חלק מפסולת מוצקה המורכב מענפים, מעלים, מזרדים, מדשא קצוץ ומשאריות גינה אחרות.

פליטות של מזהמי אוויר: פליטות של מזהמים לאטמוספירה ממקורות נייחים כגון ארובות, מתקנים מסחריים ומתקנים תעשייתיים, וממקורות נייחים כגון כלי רכב, רכבות וכלי טיס.

ריכוזים של מזהמי אוויר: כמויות הגזים המזהמים באוויר. הכמויות נמדדות ביחידת נפח או משקל קבועה.

שרפת דלק: מתרחשת בתעשיות האנרגיה (ייצור חשמל וזיקוק נפט), בתעשיות ייצור ובנייה, בתחבורה ובמגזרים כלכליים שונים ומהווה מקור מרכזי לפליטות גזי חממה ומזהמי אוויר.

תחמוצות גופרית (SO_x): גזים הנוצרים בעיקר בשרפת דלקים מאובנים (דלקים פוסיליים), כגון פחם ונפט. רוב תחמוצות הגפרית נפלטות מתחנות כוח, מבתי זיקוק ומפעלי תעשייה. תחמוצות גופרית הן חומר מוצא לגזי חממה.

דו-תחמוצת הגופרית (SO_2): גז כבד, צורב וחסר צבע, הנוצר בעיקר בשרפה של דלקי מאובנים (דלקים פוסיליים). הגז רעיל לבני אדם, לבעלי חיים ולצמחים, והוא אחד הגורמים לחומציות במשקעים.

חומר חלקיקי מרחף (SPM): חלקיקים מוצקים או נוזליים שנפלטו לאוויר כתוצאה מתהליכי בערה, מפעילות תעשייתית או ממקורות טבעיים. החלקיקים המסוכנים ביותר הם אלה שקוטרם קטן מ-10 מיקרון, העשויים לחדור לדרכי הנשימה. מקורם בדרך כלל טבעי. הם כוללים את החלקיקים שקוטרם קטן מ-2.5 מיקרון, הנפלטים בדרך כלל ממפעלי תעשייה, מכלי רכב ומחימום בתים.

פחמן חד-חמצני (CO): גז חסר צבע, חסר ריח ורעיל. נוצר בשרפה לא שלמה של דלק מאובנים (דלק פוסילי). פחמן חד-חמצני נקשר להמוגלובין בדם, מפחית את יכולת הנשיאה של חמצן בדם וגורם לנזקי בריאות. פחמן חד-חמצני הוא חומר מוצא לגזי חממה.

תחמוצות חנקן (NO_x): גזים חומציים הנפלטים בעיקר מתחנות כוח, ממפעלי תעשייה ומכלי רכב מנועיים (בעיקר כאלה המונעים בסולר). תחמוצות חנקן הן חומר מוצא לגזי חממה.

פחמימנים (HC): תרכובות של מימן ופחמן בהרכבים שונים שקיימות במוצרי נפט ובגז טבעי. מקורם של הפחמימנים הוא בעיקר בפליטות מכלי רכב מנועיים ומבתי זיקוק.

נסועה: מספר הקילומטרים שכלי רכב מנועי נסע בתקופה נתונה.

הפקת מים: מים שפירים הנלקחים ממי תהום או ממים עיליים, לצמיתות או באופן זמני, ומועברים לצריכה.

סך כל תקבולי מים: סיכום של תקבולי הפקה ותקבולי קנייה.

סך כל פחת מים: סך כל כמות המים במ"ק, המחושבת כהפרש שבין סך כל תקבולי המים (הפקת מים) וסך כל צריכת המים באותה תקופת זמן.

פחת מים מסך כל אספקת המים: סך כל פחת המים במ"ק, מחולק בסך כל תקבולי המים. אחוז בדיקות מיקרוביאליות חריגות של מי שתייה: אחוז הבדיקות החריגות של קוליפורמים צואתיים במערכת השתייה של הרשות המקומית. בדיקה חריגה היא בדיקה של דגימת מים שבה התוצאות חורגות מהערכים המותרים בתקנות בריאות העם (איכותם התברואתית של מי השתייה).

ג. מקורות הנתונים

שביעות רצון מתחומי סביבה ועמדות כלפי נושאים סביבתיים: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, הסקר החברתי 2017.

מחזור פסולת: נתונים שהלשכה המרכזית לסטטיסטיקה אוספת מהרשויות המקומיות וממפעלי מחזור, וכן נתונים מהסקר החברתי המתמקד בפרטים באוכלוסייה. כמו כן מתקבלות השלמות מאגף פסולת מוצקה במשרד להגנת הסביבה.

פליטות של מזהמי אוויר מתחבורה: נתוני הפליטות מחושבים על בסיס נתוני נסועה של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה ונתוני מינהל הדלק, חברת החשמל וחברת הפחם.

פחת מים: נתונים שהלשכה המרכזית לסטטיסטיקה מקבלת מרשות המים.

פסולת לנפש ברשויות המקומיות: נתונים שהלשכה המרכזית לסטטיסטיקה אוספת מהרשויות המקומיות.

צריכת מים עירונית לנפש: נתונים שהלשכה המרכזית לסטטיסטיקה מקבלת מרשות המים.

חריגות בבדיקות מי השתייה: בדיקות מיקרוביאליות שמבצע משרד הבריאות.

נתוני ההשוואות הבין-לאומיות לקוחים מפרסומי ה-OECD.

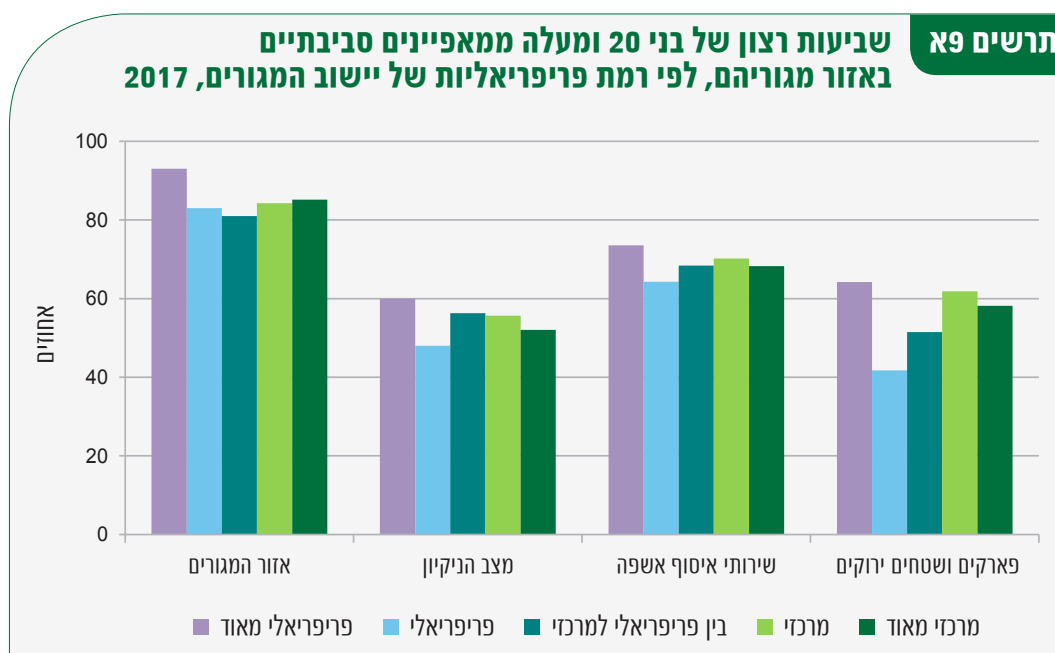
ד. ממצאים עיקריים

1. תפיסות, עמדות והרגלים של בני 20 ומעלה בנוגע לסביבת המגורים ולנושאים סביבתיים (על פי הסקר החברתי 2017)

שביעות רצון מאזור המגורים, לפי רמת פריפריאליות של יישוב המגורים

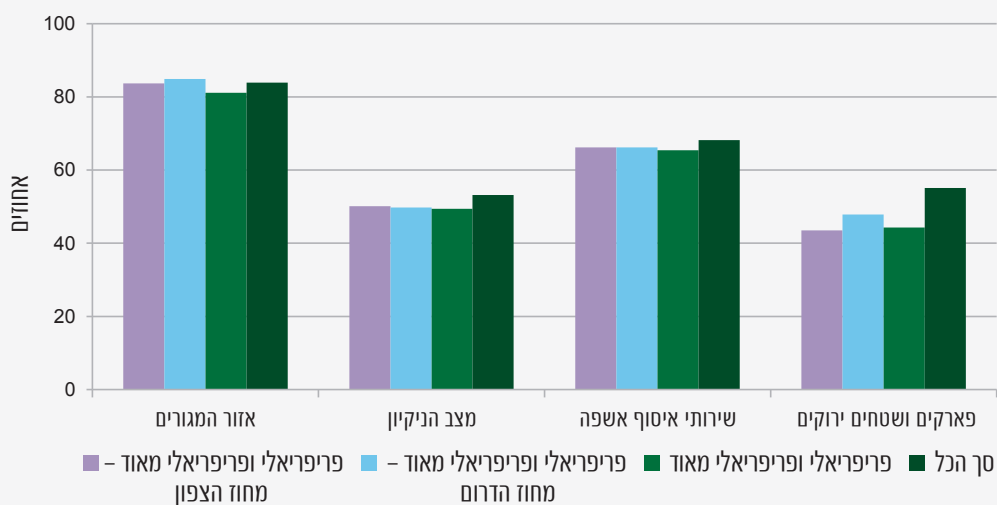
בשנת 2017, בכל המאפיינים הסביבתיים שנבדקו בנוגע לשביעות רצון מאזור המגורים, נמצא כי האוכלוסייה המרוצה ביותר מאזור המגורים היא אוכלוסייה שגרה באזורים פריפריאליים מאוד.

83.9% מכלל האוכלוסייה היו מרוצים מאזור המגורים. מבחינת רמת הפריפריאליות, הפער הגדול ביותר בין האוכלוסיות נמצא בין הרמה הפריפריאלית לרמה הפריפריאלית מאוד, במיוחד בשביעות הרצון מפארקים ומשטחים ירוקים באזור המגורים - 64.2% מהאוכלוסייה המתגוררת באזורים פריפריאליים מאוד היו שבעי רצון לעומת 41.7% בלבד מהאוכלוסייה המתגוררת באזורים פריפריאליים. עוד נמצא כי 53.2% מכלל האוכלוסייה היו מרוצים ממצב הניקיון באזור המגורים - 48.0% מהאוכלוסייה המתגוררת באזורים פריפריאליים ו-60.0% מהאוכלוסייה המתגוררת באזורים פריפריאליים מאוד. 68.2% מכלל האוכלוסייה היו מרוצים משירותי איסוף אשפה, ו-73.5% מהאוכלוסייה המתגוררת באזורים פריפריאליים מאוד.

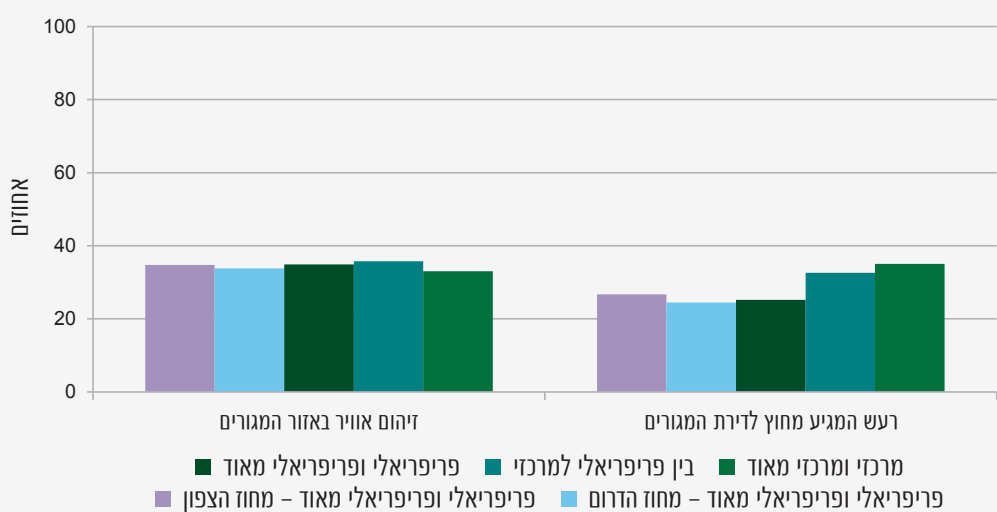
ביישובי הפריפריה במחוז הצפון ובמחוז הדרום לא נמצא הבדל גדול בשביעות הרצון ממאפיינים סביבתיים, חוץ משביעות הרצון מכמות הפארקים והשטחים הירוקים - במחוז הדרום היו מרוצים יותר מבמחוז הצפון (47.8% לעומת 43.5%, בהתאמה) ובשניהם היו מרוצים פחות לעומת כלל האוכלוסייה (55.1%).

תרשים 19 שביעות רצון של בני 20 ומעלה הגרים ביישובים פריפריאליים ופריפריאליים מאוד ממאפיינים סביבתיים באזור מגוריהם, לפי מחוז, 2017

לשליש מהאוכלוסייה בגיל 20 ומעלה הפריע זיהום האוויר באזור המגורים, ללא הבדל בולט ברמת הפריפריאליות של יישוב המגורים. לעומת זאת רעש המגיע מחוץ לדירת המגורים הפריע יותר למתגוררים ביישובי המרכז מאלה המתגוררים ביישובי הפריפריה (35.0% לעומת 25.2%, בהתאמה). גם בקטגוריה זו כמעט שלא נמצאו הבדלים בין יישובי הפריפריה במחוז הצפון ליישובי הפריפריה במחוז הדרום.

תרשים 19 בני 20 ומעלה הסובלים מזיהום אוויר ומרעש באזור מגוריהם, לפי רמת פריפריאליות של יישוב המגורים ומחוז, 2017

2. מחזור פסולת

פסולת היא תוצר של פעילות האדם, החל במשק הבית ועד לתעשיות הכבדות. בישראל נאספו בשנת 2017 כ-5.4 מיליון טון פסולת ברשויות המקומיות: פסולת ביתית ומסחרית (חומר אורגני, נייר וקרטון, פלסטיק, זכוכית, מתכת ועוד) וגזם (מוניציפלי בלבד – ללא פסולת חקלאית). כל תושב מייצר בממוצע 1.7 ק"ג פסולת ביום.

הטיפול בפסולת הכרחי למניעת מפגעי בריאות, ריח ונוף ולשמירה על אורח חיים נאות. הטיפול בפסולת כולל הטמנה מבוקרת בקרקע ומחזור. יש מדינות שבהן שרפה היא הפתרון העיקרי לטיפול בפסולת ובחלק מהמדינות הפסולת אף משמשת כמשאב ליצירת אנרגיה. בישראל הטיפול בפסולת מתמקד בהטמנה ובמחזור. כדי לשמור על עתודות הקרקע של המדינה ולעשות שימוש יעיל בחומרים הנמצאים בפסולת, המשרד להגנת הסביבה מעודד הפרדה במקור של הפסולת (ברשויות המקומיות) ושליחת החומרים המתאימים למפעלי מחזור.

במהלך 2017 מוחזרו כ-1.2 מיליון טון של פסולת ברשויות המקומיות, שהם כ-22% מסך כל הפסולת שנאספה – עלייה של 26.5% בהשוואה לשנת 2012, שבה מוחזרו 856 אלף טון של פסולת. המחזור מתבצע בשני אופנים:

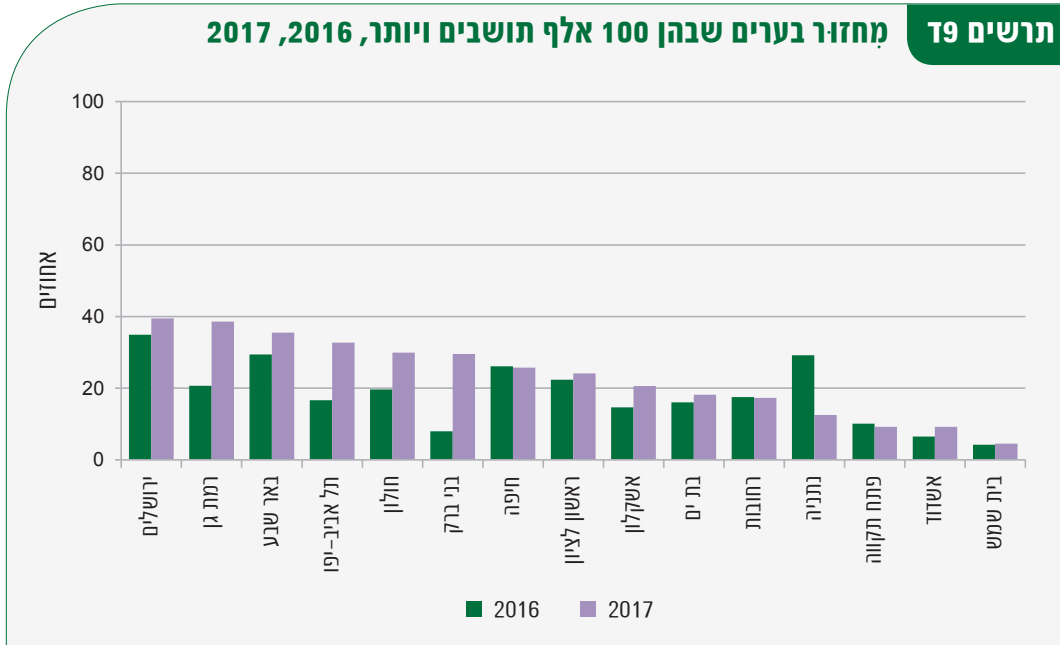
מחזור במקור – הפרדה במקור של החומרים המיועדים למחזור על ידי התושבים, ושליחתם ישירות למפעלי המחזור; **מחזור בתחנת מעבר** – מיון הפסולת המעורבת הנאספת ממשקי הבית, הפרדת החומרים הראויים למחזור מתוכה, ושליחתם למפעלי המחזור.

החומרים הממוחזרים העיקריים משני המקורות הם:

גזם מוניציפלי – כ-392 אלף טון, חומר אורגני – כ-399 אלף טון, קרטון – כ-182 אלף טון, נייר ועיתון – כ-79 אלף טון, זכוכית – כ-41 אלף טון, מתכת – כ-23 אלף טון ופלסטיק – כ-32 אלף טון.

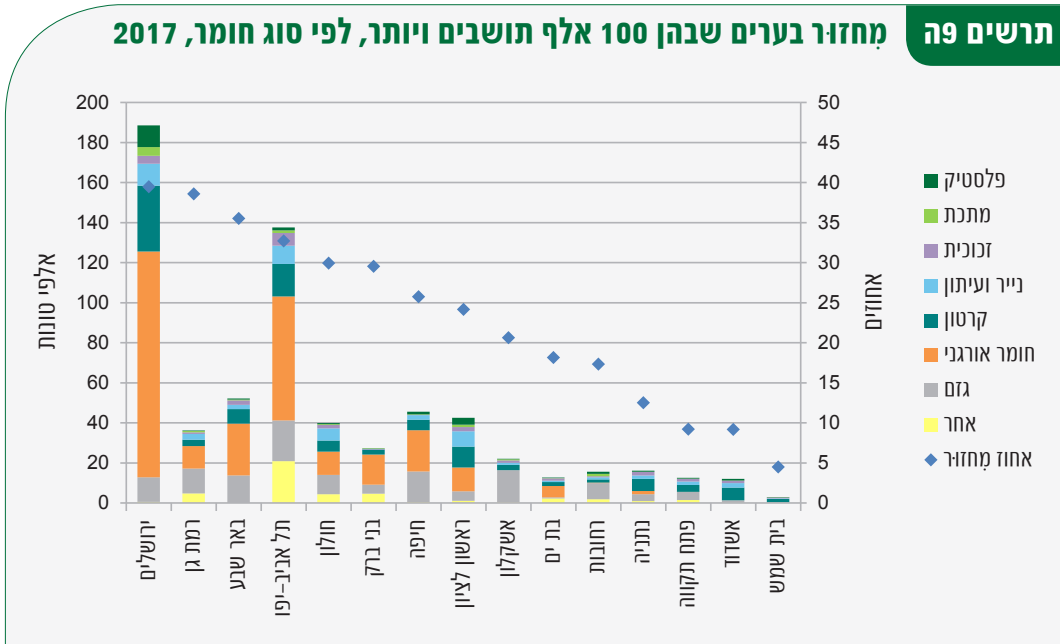
הערים הגדולות שבהן נרשם האחוז הגבוה ביותר של מחזור בשנת 2017 היו ירושלים (39.4%), רמת גן (38.5%) ובאר שבע (35.5%). גם בתל אביב-יפו, בחולון ובבני ברק היה שיעור המחזור גבוה מהמוצע (32.7%, 29.9% ו-29.5% בהתאמה) בעקבות העברת הפסולת מגוש דן למפעל לייצור RDF (Refuse-Derived Fuel - דלק תולד-פסולת, כלומר דלק המיוצר מפסולת) בפארק המחזורי חירייה. בשאר הערים הגדולות נע שיעור המחזור בין 4.4% בבית שמש ל-25.7% בחיפה.

תרשים T9 מחזור בערים שבהן 100 אלף תושבים ויותר, 2016, 2017

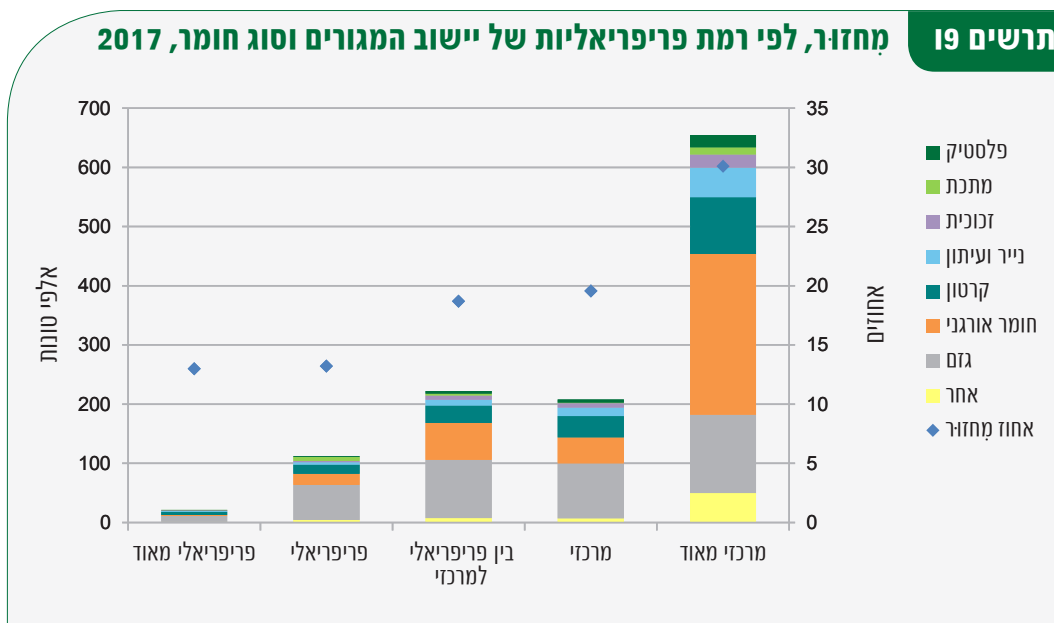
הכמויות הגדולות ביותר של פסולת למחזור נאספו בירושלים ובתל אביב-יפו; רוב החומר שנשלח למחזור בירושלים ובתל אביב-יפו היה חומר אורגני (כ-60% וכ-45% בהתאמה).

תרשים T9 מחזור בערים שבהן 100 אלף תושבים ויותר, לפי סוג חומר, 2017

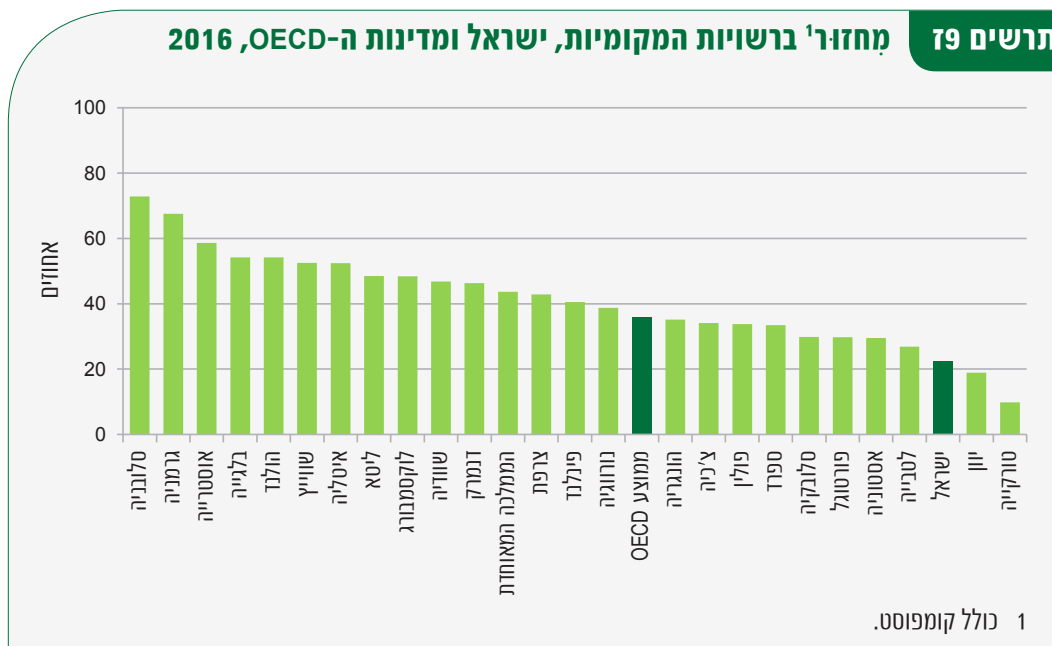

מחזור פסולת, לפי רמת פריפריאליות של יישוב המגורים

אחוז המחזור יורד ככל שמתרחקים מהמרכז - ביישובים מרכזיים מאוד הגיע אחוז המחזור בשנת 2017 לכ-30% וביישובים פריפריאליים מאוד אחוז המחזור לא עלה על 13%. ההבדלים נובעים ממאפייני ההתנהגות של האוכלוסייה ובעיקר מפעילותן של הרשויות המקומיות המפנות את הפסולת למיין ולמחזור (כמו העברת הפסולת בגוש דן למפעל לייצור RDF). בבחינת סוג החומר הנשלח למחזור, נמצא כי אחוז הגזם ביישובים מרכזיים מאוד (20.2%) היה נמוך ביותר מחצי מזה שנמצא ברמות הפריפריאליות האחרות (לדוגמה, 44.3% גזם ביישובי הביניים ו-52.6% ביישובים פריפריאליים). אחוז החומר האורגני היה נמוך ביישובים פריפריאליים מאוד (8.3%) לעומת שאר היישובים (16.6% ביישובים פריפריאליים ו-41.5% ביישובים מרכזיים מאוד). ביישובי הפריפריה במחוז הדרום היה אחוז המחזור (9.8%) נמוך במחוז הצפון (14.9%).

אחוז המחזור בישראל הוא מהנמוכים בהשוואה למדינות ה-OECD.

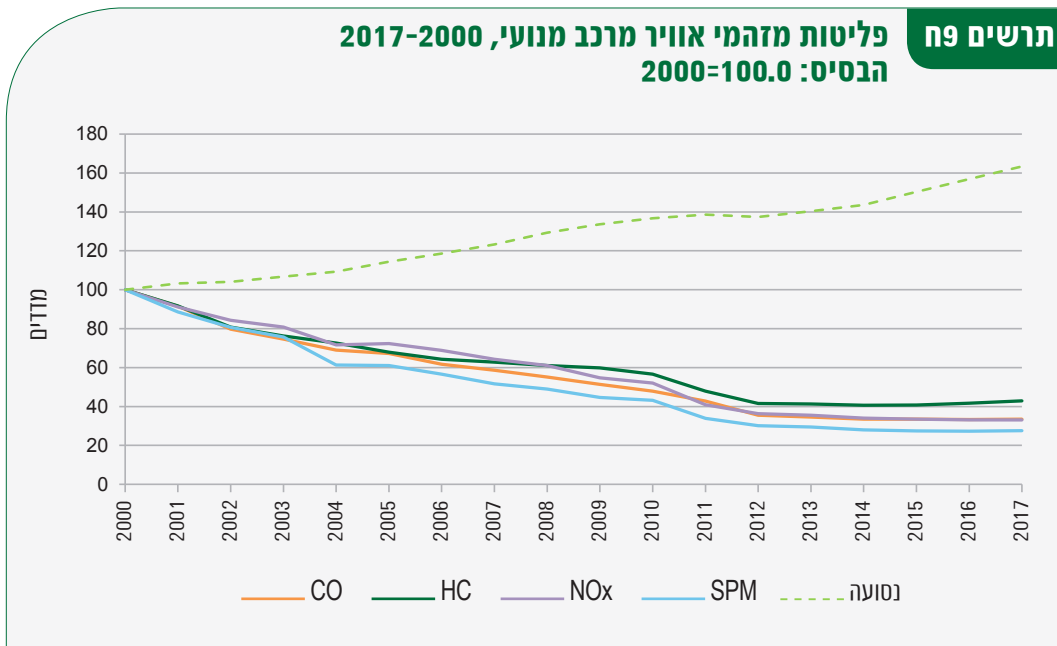
3. זיהום אוויר

זיהום אוויר הוא אחת מהבעיות הסביבתיות המלוות פיתוח כלכלי. מזהמי אוויר הנפלטים ממקורות נייחים (תעשייה) וממקורות ניידים (תחבורה) גורמים נזקים לבריאות ולסביבה. גזים כגון תחמוצות גופרית (SO_x) הנפלטים ממקורות שונים, נישאים באוויר ועלולים לגרום נזק למערכות אקולוגיות (קרקע, יערות, מאגרי מים). תחמוצות גופרית (הכוללות בעיקר דו-תחמוצת הגופרית (SO_2) וחלקיקים מרחפים (SPM)) מסוכנים לבריאותם של בני אדם ובעלי חיים בשל פגיעתם במערכת הנשימה. קבוצות סיכון באוכלוסייה כגון חולי קצרת ובעלי בעיות נשימה אחרות חשופים יותר לנזקים ממזהמי אוויר אלו.

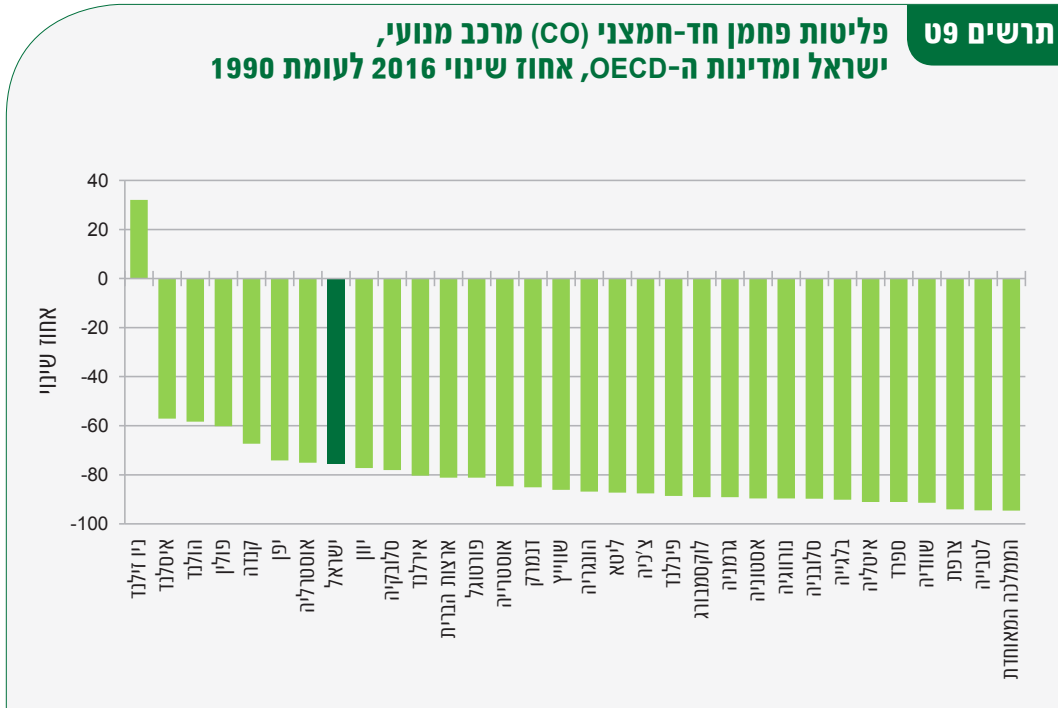
פליטות מזהמי אוויר מתחבורה

תחבורה יבשתית תורמת במידה רבה לפליטות של מגוון מזהמי אוויר שיש להם השפעות שליליות על הבריאות ועל הסביבה. מזהמים אלו כוללים: פחמן חד-חמצני (CO), תחמוצות חנקן (NO_x), פחמימנים (HC) וחלקיקים מרחפים (SPM). השפעות אלו ניכרות במיוחד באזורים עירוניים צפופים. פחמן חד-חמצני הוא גז רעיל הפוגע במערכת הנשימה. כמו כן, פחמן חד-חמצני ותחמוצות חנקן משתתפים ביצירת גז האוזון בשכבות הנמוכות של האטמוספירה, גז אשר גורם לבעיות נשימה קשות. חשיפה לריכוזים גבוהים של פחמימנים עלולה לגרום לסרטן. גם חלקיקים החודרים למערכת הנשימה גורמים למחלות קשות.

משנת 2000 עד שנת 2013 נרשמו ירידות בפליטות של כל המזהמים מרכב מנועי: פחמן חד-חמצני - ירידה של 65.7%, תחמוצות חנקן - ירידה של 67.2%, פחמימנים - ירידה של 58.5%, חלקיקים מרחפים - ירידה של 70.3%. ירידות אלו, במקביל לעלייה של 40.4% בנסועה באותה התקופה, משקפות את השיפורים הטכנולוגיים בכלי רכב חדשים, ששיעורם במצבת כלי הרכב בישראל עלה. משנת 2013 עד 2016 נרשמה רמת פליטות יציבה, למרות עלייה של 16.4% בנסועה. פליטות פחמן חד-חמצני ירדו מ-364.8 אלף טון בשנת 2000 ל-122.3 אלף טון בשנת 2017. עם זאת, בהשוואה של פליטות כל המזהמים לשנת 2016 נבלמה הירידה ואף חלה עלייה של 2.9% בפליטות פחמימנים, 0.9% בפליטות חלקיקים מרחפים ו-0.6% בפליטות פחמן חד-חמצני, ונרשמה יציבות בפליטות תחמוצות חנקן בשנים אלו.

אחוז ההפחתה בפליטות פחמן חד-חמצני בישראל בשנים 1990 עד 2016 היה 76%, בדומה למדינות אוסטרליה, יוון ויפן.

4. מדדים סביבתיים ברשויות המקומיות

לוח 9.1 מדדים סביבתיים ברשויות מקומיות, לפי אשכול חברתי-כלכלי, שנים נבחרות

אשכול חברתי-כלכלי (1)										ממוצע כללי	
10	9	8	7	6	5	4	3	2	1		
פחת מים מסך כל אספקת המים (אחוזים)											
7.3	6.9	8.7	8.4	11.6	10.5	12.4	17.0	13.4	18.2	12.1	2004
6.1	7.5	6.6	7.4	9.1	10.7	15.0	17.1	14.9	17.5	11.9	2006
6.2	10.5	8.7	8.6	8.4	11.2	14.7	20.0	19.1	20.9	13.8	2008
6.0	12.2	9.9	11.3	11.4	13.7	19.6	21.7	23.3	30.2	16.8	2010
3.8	11.8	9.3	10.9	10.6	13.2	15.3	19.7	22.1	29.4	15.9	2012
3.1	10.6	8.3	11.0	11.0	12.9	19.0	21.7	18.8	28.6	15.9	2013
4.1	8.5	8.2	9.7	9.0	10.8	16.6	19.0	18.2	32.7	14.6	2014
7.0	8.8	8.9	9.9	8.7	11.1	16.8	19.5	16.3	25.3	14.2	2015
4.2	8.2	6.9	9.1	7.4	7.6	16.4	14.9	14.5	24.7	10.6	2016
6.3	7.6	7.7	9.0	7.6	7.8	14.8	14.9	14.3	24.0	10.7	2017
פסולת לנפש ליום ברשויות המקומיות (ק"ג)											
3.5	1.9	2.1	1.6	1.7	1.6	1.5	1.5	1.2	0.8	1.6	2004
3.5	2.1	2.2	1.5	1.7	1.7	1.5	1.4	1.2	1.0	1.7	2006
3.5	1.9	2.1	1.6	1.8	1.7	1.5	1.4	1.3	0.9	1.7	2008
3.6	1.9	2.1	1.6	1.7	1.8	1.5	1.4	1.1	1.0	1.7	2010
4.0	1.8	2.1	1.7	1.8	1.8	1.5	1.4	1.3	1.0	1.7	2012
7.1	1.7	2.0	1.7	1.9	1.8	1.7	1.4	1.3	1.2	1.7	2013
6.9	1.8	1.9	1.7	1.8	1.8	1.6	1.4	1.3	1.4	1.7	2014
5.9	1.9	2.0	1.8	1.8	1.9	1.7	1.4	1.3	1.1	1.7	2015
5.6	1.8	1.9	1.8	1.9	1.9	1.8	1.4	1.3	1.2	1.7	2016
5.0	1.8	1.9	1.9	1.9	1.8	1.8	1.5	1.3	0.9	1.7	2017
צריכת מים עירונית לנפש (מ"ק)											
348.0	165.4	105.9	99.4	89.1	99.3	76.3	65.8	52.6	54.0	85.5	2004
321.2	149.4	104.1	96.3	84.0	98.5	76.7	66.5	55.6	58.4	84.6	2006
279.2	107.8	103.1	95.6	87.1	98.2	74.4	66.9	61.2	55.9	84.9	2008
259.5	87.6	83.8	82.8	71.0	78.3	61.5	58.5	52.5	43.9	71.1	2010
254.5	91.1	76.2	81.2	69.3	72.4	65.8	56.8	51.7	45.1	68.0	2012
351.1	96.1	79.8	76.2	74.3	71.5	64.3	54.8	55.4	42.9	69.0	2013
333.5	96.3	78.4	76.8	74.8	73.2	65.5	56.9	54.5	39.9	69.1	2014
335.7	95.7	80.3	80.0	73.2	79.2	71.0	61.6	57.5	46.6	73.2	2015
371.1	104.0	89.7	79.0	85.8	80.0	76.2	60.2	57.3	48.3	75.2	2016
366.4	105.1	90.4	79.2	86.2	80.5	78.5	60.8	58.0	50.6	75.9	2017
חריגות בבדיקות מי השתייה (אחוזים)											
-	0.2	0.4	0.2	0.1	0.2	0.6	0.6	0.9	0.1	0.5	2004
..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	(2)2006
-	-	0.2	0.2	0.4	0.1	0.4	0.6	0.5	0.1	0.3	2008
0.5	0.3	0.2	0.1	0.3	0.4	0.2	0.4	0.5	-	0.3	2010
0.3	-	0.2	0.2	0.2	0.2	0.2	0.2	0.3	0.2	0.2	2012
..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	(2)2013
0.4	1.3	1.3	0.6	0.6	0.4	0.4	0.1	0.5	1.4	0.7	(3)2014
-	1.5	0.8	0.6	0.5	0.7	0.6	0.2	0.6	1.6	0.6	2015
0.4	1.0	0.8	0.6	0.3	0.7	0.3	0.1	0.8	1.9	0.6	2016
0.4	3.2	0.7	0.6	0.3	0.5	0.4	0.3	1.0	0.7	0.6	2017

(1) עד שנת 2012 לפי אשכול חברתי-כלכלי לשנת 2008, משנת 2013 לפי אשכול חברתי-כלכלי לשנת 2013.
 (2) עבור השנים 2006 ו-2013 לא התקבלו בלמ"ס נתוני חריגות בבדיקות מי השתייה ממשדד הבריאות.
 (3) משנת 2014 נכנסו לטקסורייט "חריגות בבדיקות מי שתייה" דגימות שנמצאו חריגות בבדיקות השגרתיות (ללא ביצוע בדיקה חוזרת בתוך 24 שעות, כפי שהיה נהוג בשנים 2003 עד 2013).

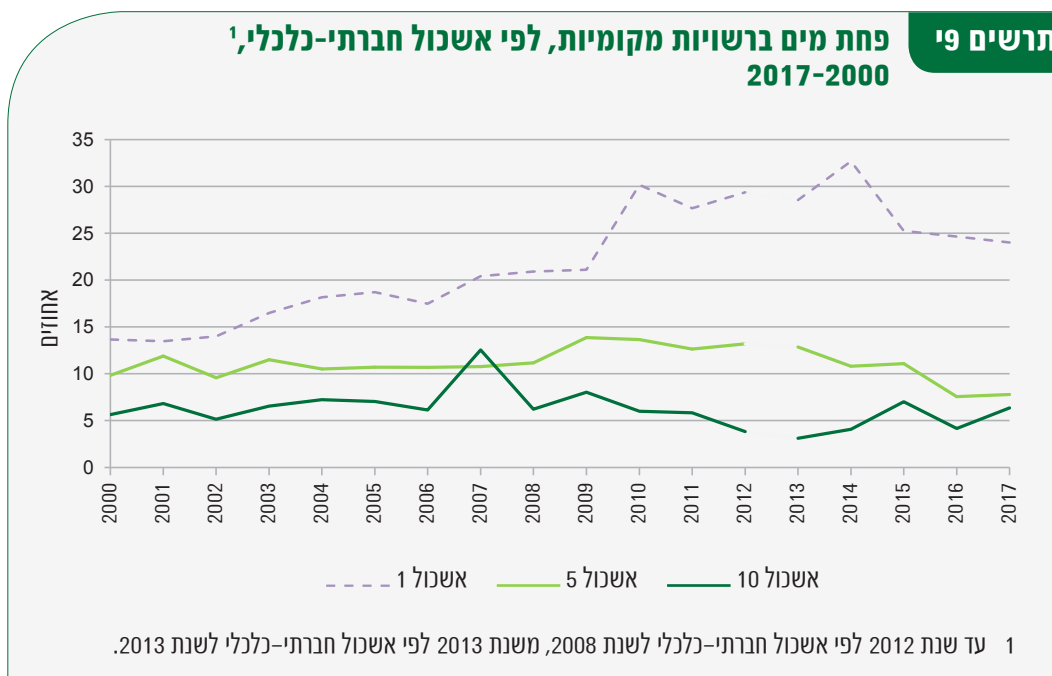
לוח 9.2 מדדים סביבתיים ברשויות מקומיות, לפי קבוצת אוכלוסייה, שנים נבחרות

רשויות מעורבות	רשויות לא-יהודיות	רשויות יהודיות	ממוצע כללי	
פחת מים מסך כל אספקת המים (אחוזים)				
10.0	16.5	9.2	12.1	2004
9.8	16.6	8.8	11.9	2006
9.1	20.4	9.7	13.8	2008
12.5	25.3	11.6	16.8	2010
14.3	23.0	11.2	15.9	2012
17.9	22.9	10.7	15.9	2013
11.7	22.2	9.5	14.6	2014
12.6	20.3	10.0	14.2	2015
9.1	24.6	8.0	10.6	2016
9.6	24.3	8.0	10.7	2017
פסולת לנפש ליום ברשויות המקומיות (ק"ג)				
1.8	1.3	1.6	1.6	2004
1.8	1.3	1.7	1.7	2006
1.7	1.4	1.7	1.7	2008
1.7	1.2	1.7	1.7	2010
1.8	1.3	1.7	1.7	2012
1.8	1.3	1.7	1.7	2013
1.8	1.4	1.7	1.7	2014
1.8	1.3	1.7	1.7	2015
1.8	1.4	1.8	1.7	2016
1.9	1.3	1.8	1.7	2017
צריכת מים עירונית לנפש (מ"ק)				
81.9	60.6	102.7	85.5	2004
82.1	61.2	100.8	84.6	2006
82.9	64.8	98.4	84.9	2008
76.2	54.0	81.9	71.1	2010
71.3	53.4	77.9	68.0	2012
64.0	53.3	80.5	69.0	2013
75.5	53.0	79.9	69.1	2014
77.3	56.0	83.9	72.5	2015
78.9	58.1	77.9	75.2	2016
79.7	59.0	78.6	75.9	2017
חריגות בבדיקות מי השתייה (אחוזים)				
0.6	0.7	0.3	0.5	2004
..	..	..	..	(1)2006
0.1	0.6	0.2	0.3	2008
0.1	0.6	0.2	0.3	2010
0.2	0.2	0.2	0.2	2012
..	..	..	..	(1)2013
0.4	0.3	0.8	0.7	(2)2014
0.2	0.6	0.8	0.6	2015
0.4	0.6	0.7	0.6	2016
0.4	0.7	0.6	0.6	2017

(1) עבור השנים 2006 ו-2013 לא התקבלו בלמ"ס נתוני חריגות בבדיקות מי השתייה ממשד הבריאות.
 (2) משנת 2014 נכנסות לקטגוריית "חריגות בבדיקות מי שתייה" דגימות שנמצאו חריגות בבדיקות השגרתיות (ללא ביצוע בדיקה חוזרת בתוך 24 שעות, כפי שהיה נהוג בשנים 2003 עד 2013).

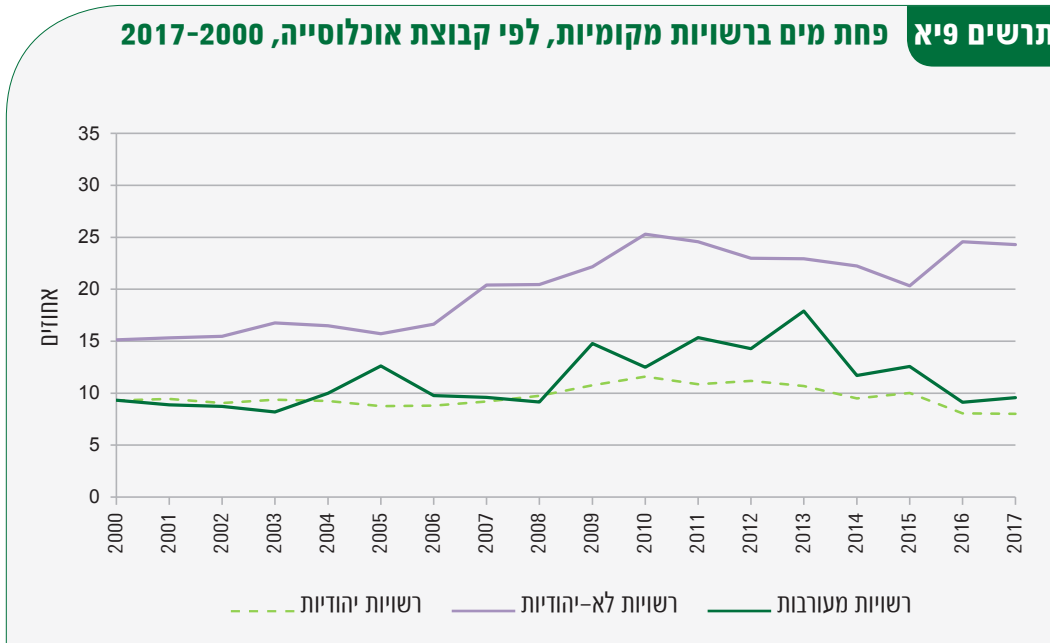
פחת מים מסך כל אספקת המים

בשנת 2017, אחוז הפחת הממוצע בכלל הרשויות היה 10.7%, בדומה לשנת 2016. ברשויות באשכול החברתי-כלכלי הנמוך ביותר, אחוז הפחת בשנת 2017 היה 24.0% - הגבוה ביותר מבין האשכולות. הפחת הנמוך ביותר נרשם ברשויות באשכול החברתי-כלכלי הגבוה ביותר (6.3% בשנת 2017 לעומת 4.2% בשנת 2016).

ברשויות לא-יהודיות הגיע הפחת ל-24.3%, בדומה לשנת 2016. ברשויות מעורבות ירד אחוז הפחת מהשיא בשנת 2013 - 17.9%, ל-9.6% בשנת 2017. ביישוב דאלית אל-כרמל, המשויך לאשכול חברתי-כלכלי 4, נרשם האחוז הגבוה ביותר של פחת (64.6%). כל הרשויות שבהן נמצאו יותר מ-30% פחת הן רשויות לא-יהודיות (12 רשויות). הרשות היהודית שבה נרשם אחוז הפחת הגבוה ביותר היא שדרות (29.5%) ואחריה מיתר (28.9%), שניהם יישובים פרופריאליים.

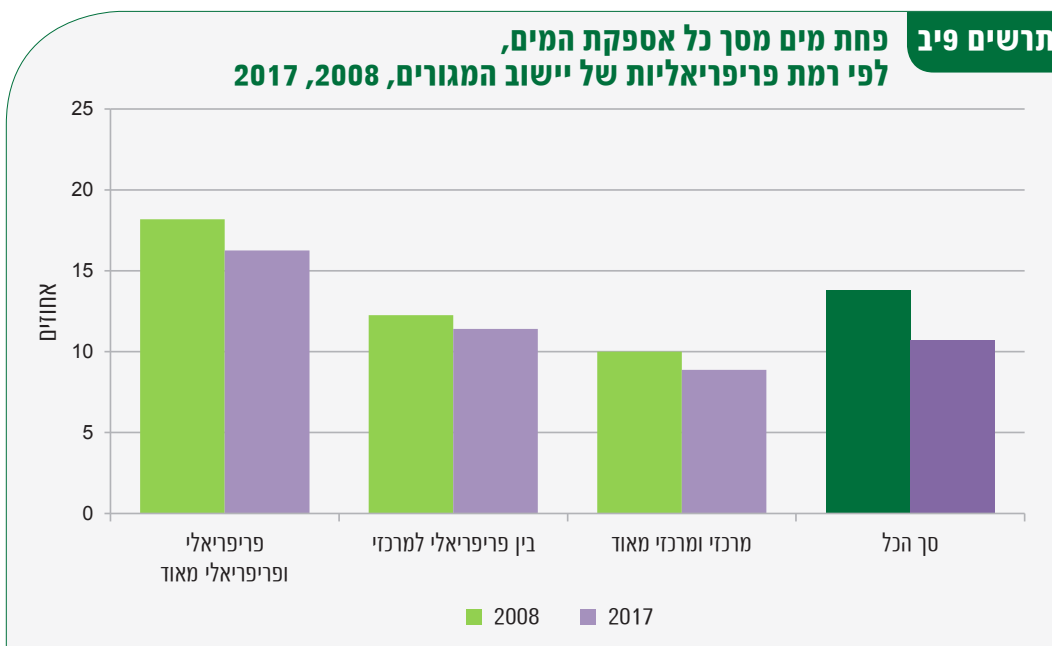
תרשים פיא פחת מים ברשויות מקומיות, לפי קבוצת אוכלוסייה, 2017-2000

בחינת נתוני הפחת ברשויות משנת 2000 מראה מגמה של גידול בפחת במהלך השנים, וכן גידול בפער בין יישובים במעמד חברתי-כלכלי גבוה ליישובים במעמד חברתי-כלכלי נמוך ובין יישובים יהודיים ליישובים לא-יהודיים. משנת 2005 חלה עלייה של כ-55% בפחת ברשויות לא-יהודיות ושל כ-28% בפחת באשכול חברתי-כלכלי 1. חשוב לציין שהפחת הוא פחת נמדד (ההפרש בין המים שסופקו למים שנצרכו בפועל) ואינו נובע בהכרח מאובדן מים ברשת ההולכה. ברשויות שבהן פחת גבוה מאוד ייתכן שהפחת נובע גם מגנבת מים מהרשות המקומית.

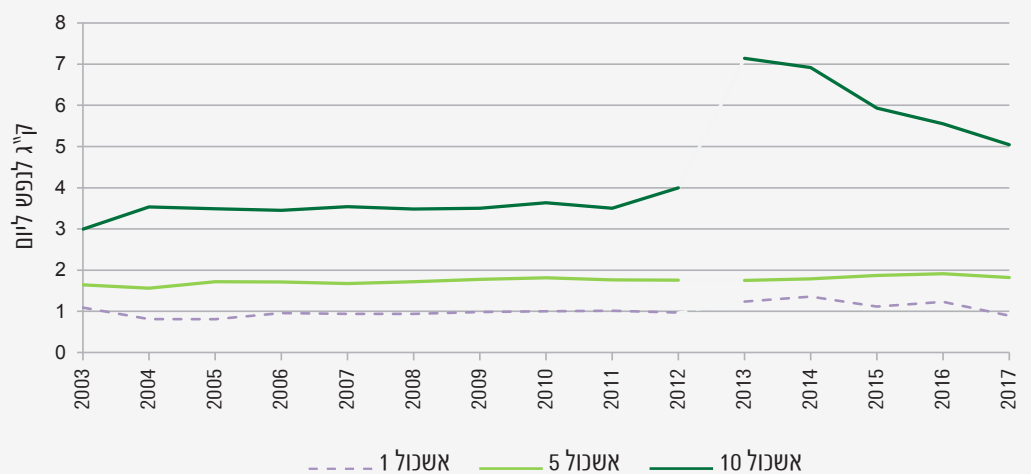
בבחינה לפי רמת פרופריאליות, הפחת הגבוה ביותר בשנת 2017 נמצא ביישובי הפרופריה - 16.3% והנמוך ביותר ביישובי המרכז - 8.9%. בהשוואה לשנת 2008 חלה ירידה של 7% עד 11% באחוז הפחת מסך כל אספקת המים.

פסולת לנפש ליום ברשויות המקומיות

במהלך השנים לא חל שינוי גדול בכמות הפסולת לנפש באשכולות השונים חוץ מאשכול 10, שבו נרשמה בשנים 2012-2013 עלייה של כ-75% בכמות הפסולת לנפש. שינוי זה נובע מעדכון המדד החברתי-כלכלי בשנת 2013 שבמסגרתו השתנו היישובים הכלולים באשכול 10 (היישוב עומר נגרע מאשכול 10 בשנת 2013). בשנת 2016 הייתה כמות הפסולת באשכול זה 5.6 ק"ג לנפש ליום ובשנת 2017 5.0 ק"ג לנפש ליום, פי 5.5 מכמות הפסולת באשכול חברתי-כלכלי 1 (0.9 ק"ג לנפש ליום בשנת 2017).

תרשים פיג פסולת לנפש ברשויות מקומיות, לפי אשכול חברתי-כלכלי, תרשים פיג 2017-2003

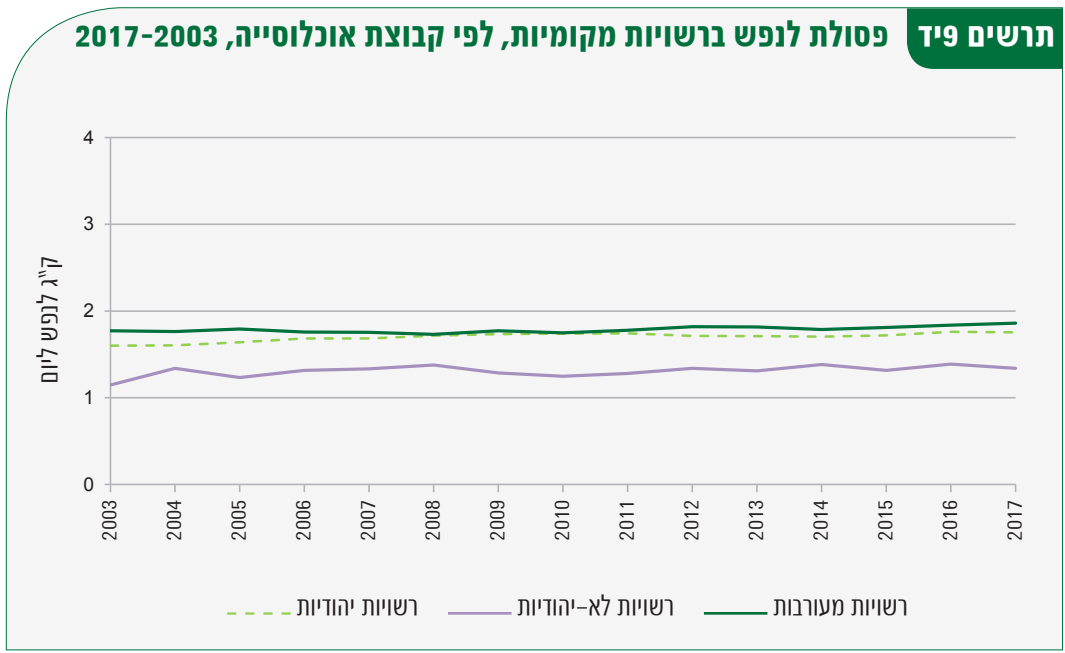

1 עד שנת 2012 לפי אשכול חברתי-כלכלי לשנת 2008, משנת 2013 לפי אשכול חברתי-כלכלי לשנת 2013.

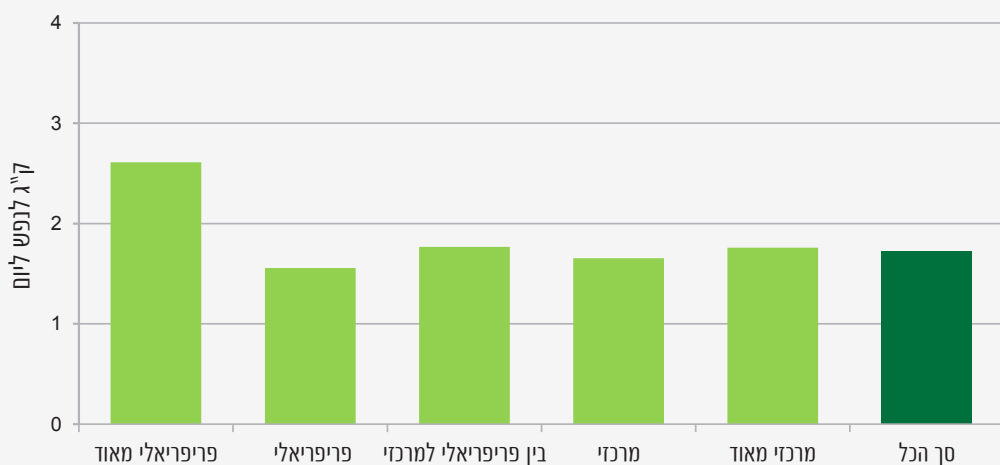
ברשויות הלא-יהודיות, כמות הפסולת בשנת 2017 הייתה 1.3 ק"ג לנפש ליום לעומת כ-1.8 ק"ג לנפש ליום ברשויות היהודיות וברשויות המעורבות. היישוב שבו נמצאה הכמות הגדולה ביותר של פסולת לנפש ליום הוא כפר שמריהו, מאשכול חברתי-כלכלי 10 (5.8 ק"ג לנפש ליום) ואחריו סביון, גם כן מאשכול חברתי-כלכלי 10 (4.6 ק"ג לנפש ליום). הכמות הקטנה ביותר של פסולת לנפש ליום נמצאה ביישוב פורידיס מאשכול חברתי-כלכלי 2 (0.4 ק"ג לנפש ליום).

תרשים פיד פסולת לנפש ברשויות מקומיות, לפי קבוצת אוכלוסייה, 2017-2003

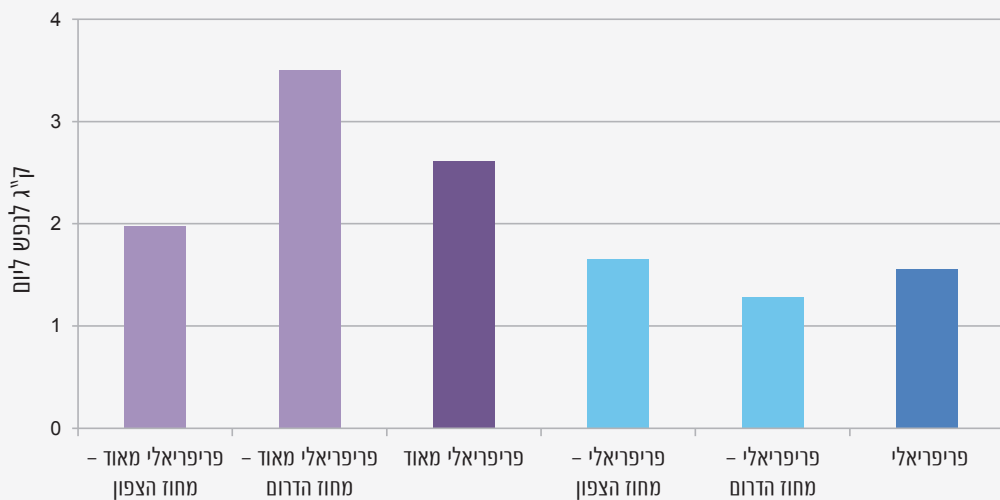
כמות הפסולת לנפש ביישובים פריפריאליים מאוד (2.6 ק"ג לנפש ליום) הייתה גדולה מהמוצע הארצי (1.7 ק"ג לנפש ליום). הכמות הייתה גדולה במיוחד ביישובים פריפריאליים מאוד במחוז הדרום שבו נמצאים אזורי הנופש - 3.5 ק"ג לנפש ליום. בשאר הרמות הפריפריאליות לא נמצא הבדל גדול לעומת הממוצע הארצי.

תרשים 99 פסולת לנפש, לפי רמת פריפריאליות של יישוב המגורים, 2017

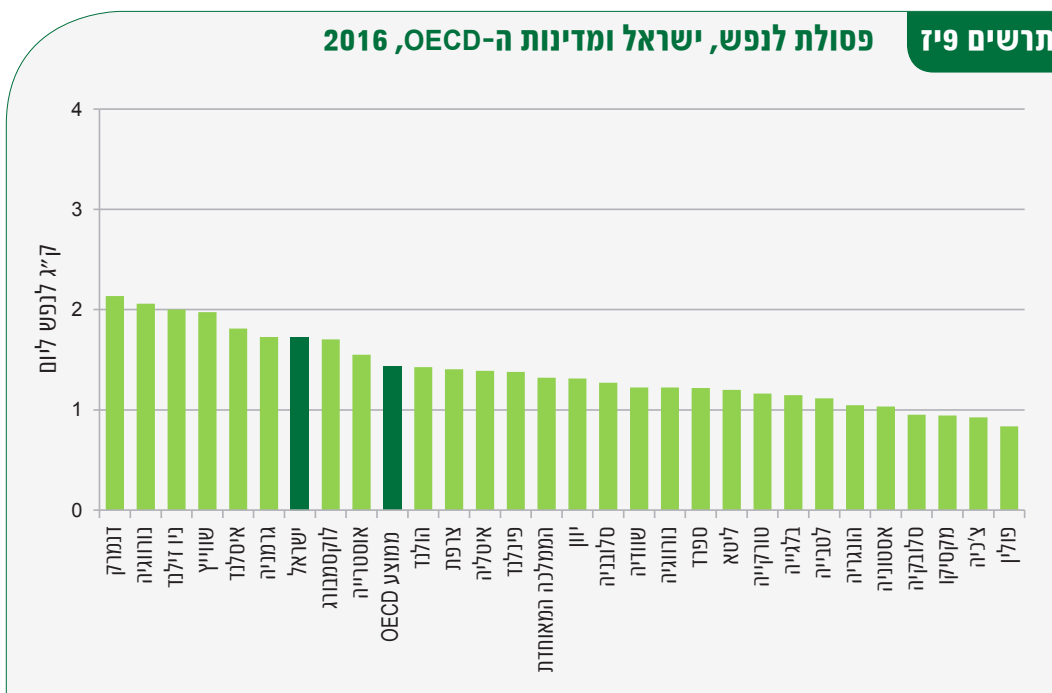

9

תרשים 100 פסולת לנפש ביישובים פריפריאליים ופריפריאליים מאוד, 2017

בשנת 2016, כמות הפסולת הביתית הממוצעת ברשויות המקומיות בישראל (1.7 ק"ג לנפש ליום) הייתה גדולה מזו שברוב מדינות ה-OECD (ממוצע OECD - 1.4 ק"ג לנפש ליום).

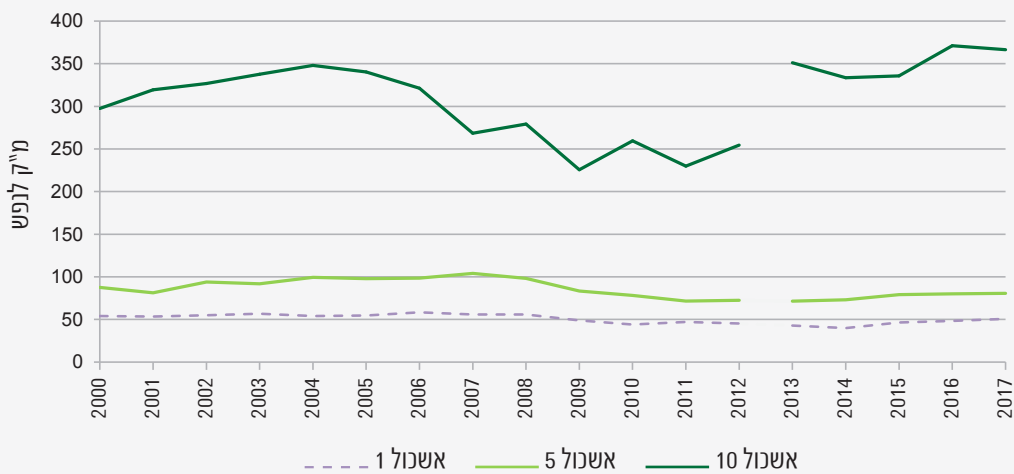

צריכת מים עירונית לנפש

בשנת 2017 נבלמה העלייה בצריכת המים הממוצעת לנפש ברשויות המקומיות שנצפתה בשנים 2011-2015. צריכת המים הממוצעת לנפש בשנת 2017 הייתה 75.9 מ"ק, לעומת 71.1, 69.0 ו-75.2 מ"ק לנפש בשנים 2010, 2013 ו-2016, בהתאמה. הירידה שחלה בצריכה בשנים 2005-2011 משקפת את השינוי בצריכת המים של משקי בית כתוצאה ממשבר המים שפקד את ישראל בשנים אלו ומהעלייה במחירי המים.

צריכת המים לנפש באשכול החברתי-כלכלי הגבוה ביותר הייתה גבוהה ביותר מפי 7 מצריכת המים לנפש באשכול החברתי-כלכלי הנמוך ביותר (366.4 מ"ק לעומת 50.6 מ"ק, בהתאמה), וגבוהה מאוד לעומת הצריכה לנפש בשאר האשכולות.

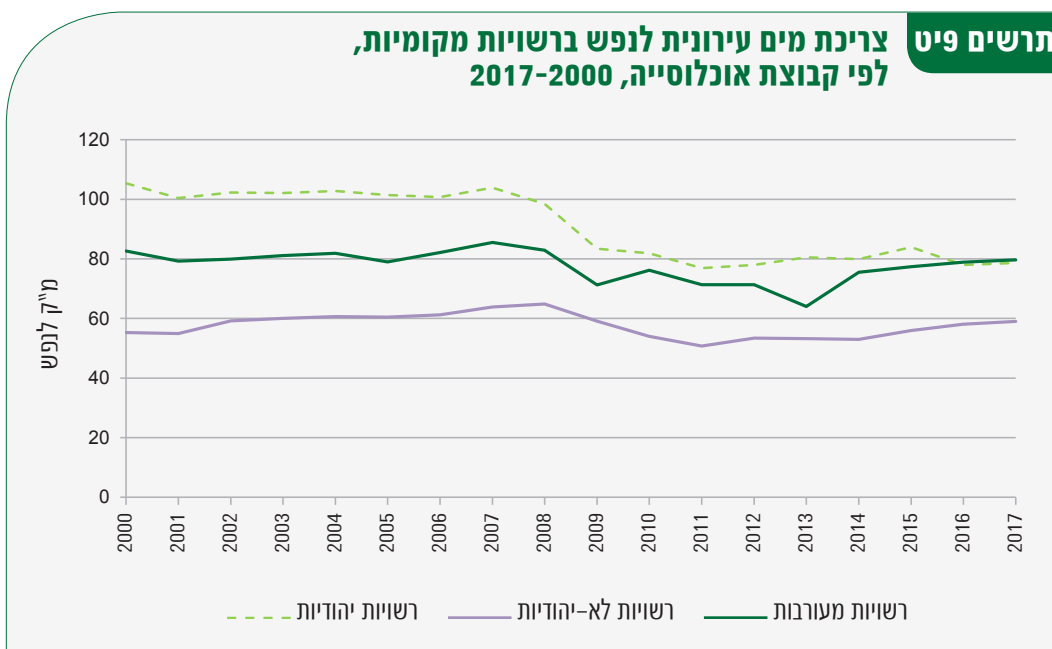
תרשים 9 צריכת מים עירונית לנפש ברשויות מקומיות, לפי אשכול חברתי-כלכלי, 2017-2000

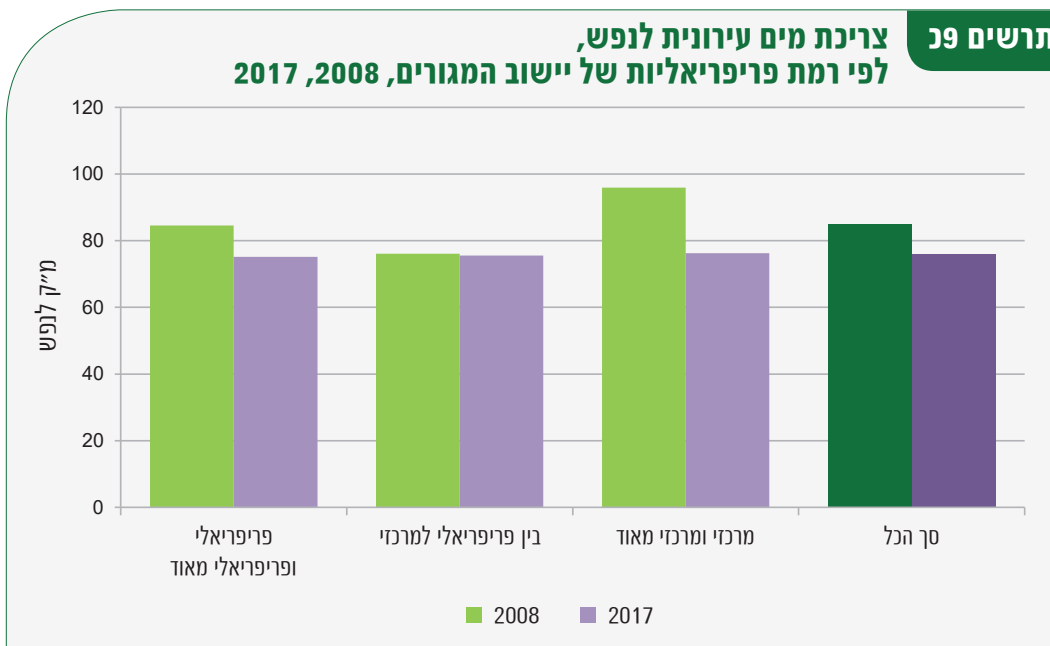
1 עד שנת 2012 לפי אשכול חברתי-כלכלי לשנת 2008, משנת 2013 לפי אשכול חברתי-כלכלי לשנת 2013.

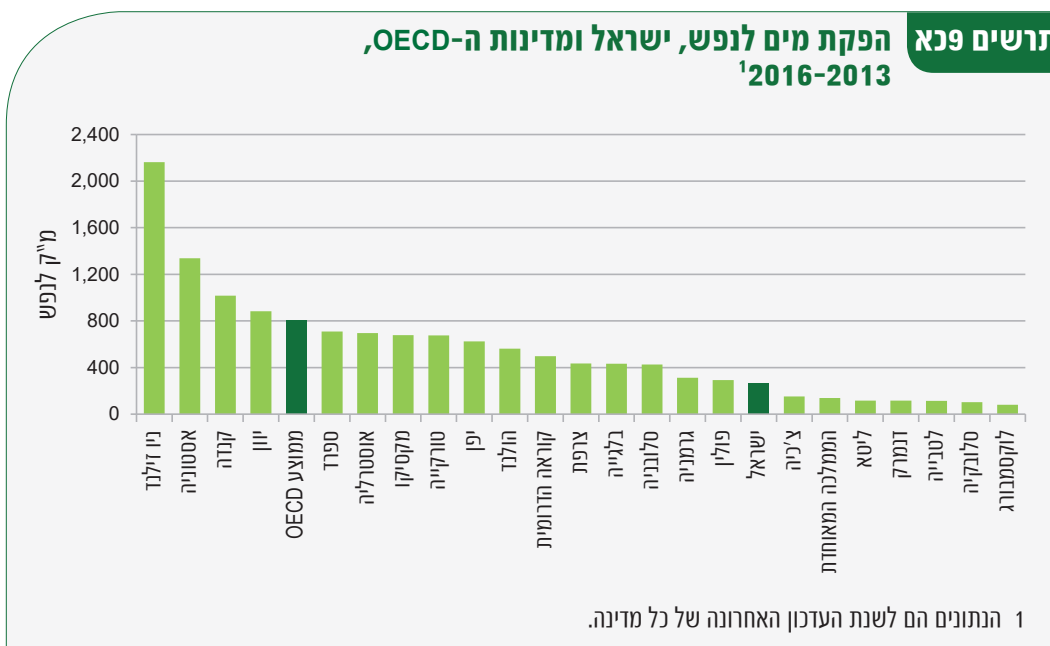
צריכת המים לנפש ברשויות יהודיות הייתה 78.6 מ"ק, לעומת 59.0 מ"ק ברשויות לא-יהודיות. צריכת המים הגבוהה ביותר לנפש בשנת 2017 הייתה בכפר שמריהו ובסביון (378.5 מ"ק ו-360.5 מ"ק, בהתאמה) - יישובים המשויכים לאשכול 10, והיא גבוהה במידה ניכרת מהצריכה הממוצעת באשכול 9 (105.1 מ"ק).

צריכת המים לנפש ביישובי המרכז ירדה משנת 2008 לשנת 2017 בכ-21%. ביישובי הפריפריה ירדה צריכת המים בתקופה זו בכ-11% וביישובי הביניים נותרה כמעט ללא שינוי. בשנת 2008 היה הבדל בצריכת המים לנפש בין רמות הפריפריאליות השונות, ובשנת 2017 השתוותה צריכת המים בין כל רמות הפריפריאליות לרמה הארצית - 75.9%.

הפקת המים לנפש בישראל נמוכה לעומת מדינות מערביות מפותחות. ממוצע הפקת המים לנפש במדינות ה-OECD (804.5 מ"ק) היה גבוה פי 3 מממוצע הפקת המים לנפש בישראל בשנת 2016 (262.1 מ"ק).

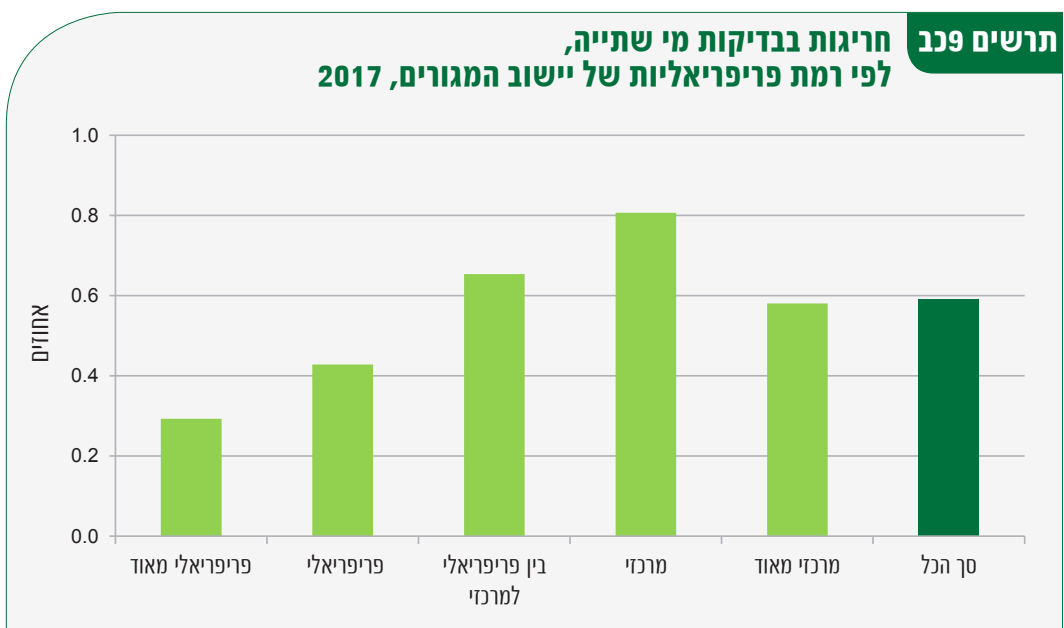

חריגות בבדיקות מי השתייה

משנת 2014 נכללות בקטגוריה זו דגימות שנמצאו חריגות בבדיקות השגרתיות, לעומת השנים 2003 עד 2013, שבהן נכללו רק דגימות שנמצאו חריגות בבדיקה חוזרת שנערכה בתוך 24 שעות, ועל כן אי-אפשר להשוות בין השנים. אחוז החריגות בבדיקות מי שתייה בשנת 2017 היה נמוך - 0.6% מסך כל הבדיקות שבוצעו (בדומה ל-2016). ביישובים שבאשכול חברתי-כלכלי 9 נרשמו החריגות הגבוהות ביותר בשנת 2017 (3.2%). אחוז החריגות הנמוך ביותר (0.3%) נרשם ביישובים שבאשכולות חברתיים-כלכליים 3 ו-6.

הרשות המקומית שבה נרשם האחוז הגבוה ביותר של חריגות בשנת 2017 הייתה מועצה אזורית גדרות (11.4%) מאשכול חברתי-כלכלי 9, ואחריה עומר (10.3%) מאשכול חברתי-כלכלי 9, בוסתן אל-מרג' (8.2%) מאשכול חברתי-כלכלי 2 ומועצה אזורית גזר (6.4%) מאשכול חברתי-כלכלי 8. השוואה בין הרשויות המקומיות לפי קבוצת אוכלוסייה מראה כי האחוז הגבוה ביותר של חריגות הוא ברשויות הלא-יהודיות (0.7%) והאחוז הנמוך ביותר הוא ברשויות מעורבות (0.4%), הכוללות בין היתר את תל אביב-יפו, את ירושלים ואת חיפה. אחוז החריגות ברשויות היהודיות בשנת 2017 היה 0.6%. בסך הכל, ב-37 רשויות היה אחוז החריגות גבוה מ-1% (45 בשנת 2016) וב-138 רשויות לא נרשמו חריגות כלל (134 בשנת 2016).

אחוז החריגות בבדיקות מי השתייה בשנת 2017 ביישובים שבהם רמת פריפריאליות מרכזית (0.8%) היה גבוה מאחוז החריגות הארצי (0.6%), אך עדיין נמוך מ-1%. ביישובים פריפריאליים מאוד נמצא אחוז החריגות הנמוך ביותר (0.3%).

List of selected Publications

Research and Development

- Survey of Biotechnology Companies in Israel, 2010 (S.P. 1537) □ @
- Innovation in the Business Sector, 2010-2012 (S.P. 1606) □ @
- Business Research and Development, 2015 (S.P. 1716) □ @
- National Expenditure on Civilian Research and Development, 1989-2017 (S.P. 1743) @

Social Statistics

- Society in Israel, Report No. 1, October 2008 – Gaps between Jews and Arabs (S.P. 1343) (Hebrew only) □ @
- Society in Israel, Report No. 2, October 2009 – Gaps between Women and Men (Hebrew only) □ @
- Society in Israel, Report No. 3, October 2010 – Gaps between the Center and the Periphery (Hebrew only) □ @
- Society in Israel, Report No. 4, October 2011 – Gaps between Households and Families (Hebrew only) □ @
- Society in Israel, Report No. 5, October 2012 – Socio-Economic Gaps (Hebrew only) □ @
- Society in Israel, Report No. 6, October 2013 – Past, Present and Future Perspectives (Hebrew only) □ @
- Society in Israel, Report No. 7, October 2014 – The Large Cities at a Glance (Hebrew only) □ @
- Society in Israel, Report No. 8, May 2016 – Israel's Future Generation (Children and Youth up to Age 24) (Hebrew only) □ @
- Society in Israel, Report No. 9, June 2017 – Persons Aged 55 and Over (Hebrew only) □ @
- Society in Israel, Report No. 10, June 2018 – Religion and Self-Definition of Level of Religiosity (Hebrew only) □ @
- Social Survey 2002 – Core Questionnaire (Social Indicators No. 8) (Hebrew only) □ @
- Social Survey 2002 – Pensions and Retirement Savings (Social Indicators No. 9) (Hebrew only) □ @
- Social Survey 2003 – Population Welfare (Social Indicators No. 10) (Hebrew only) □ @
- Social Survey 2004 – Arrangements for Children Relating to Parents' Employment (Social Indicators No. 12) (Hebrew only) □ @
- Social Survey 2005 – Labour Force Participation (Social Indicators, No. 14) (Hebrew only) □ @
- Social Survey 2006 – Unpaid Caregivers (S.P. 1323) (Hebrew only) □ @
- Social Survey 2007 – Population Welfare, and Attitudes towards Government Services (S.P. 1356) (Hebrew only) □ @
- Social Survey 2008 – Social Mobility (S.P. 1402) (Hebrew only) □ @
- Social Survey 2009 – Religiosity, Tradition, and Attitudes towards Family Issues (S.P. 1433) (Hebrew only) □ @
- Social Survey 2010 – Health and Way of Life, and Computer and Internet Usage (S.P. 1477) (Hebrew only) □ @
- Social Survey 2011 – Lifelong Learning and Use of Languages (S.P. 1518) (Hebrew only) □ @
- Social Survey 2012 – Pension and Retirement Plans, and the Organization of Workers (S.P. 1555) (Hebrew only) □ @
- Social Survey 2013 – Population Welfare in Israel (S.P. 1594) (Hebrew only) □ @
- Social Survey 2014 – Environment and Social Capital (S.P. 1648) (Hebrew only) □ @
- Social Survey 2015 – Attitudes Toward Government Services and Civic Engagement (S.P. 1670) (Hebrew only) □ @
- Social Survey 2016 – Working Conditions and Workers Organizations (S.P. 1712) (Hebrew only) □ @
- Israel – a Social Report for the Years, 1990-2003 (Social Indicators No. 11) (Hebrew only) □ @
- Education in Israel, 1995-2004 (Social Indicators, No. 13) (Hebrew only) □ @
- Social Survey Table Generator @

Tourism and Hotel Services

- Tourism and Hotel Services Statistics Quarterly @
- Tourism Satellite Account in Israel (Economic Review according to Supply and Use Table 2004) (S.P. 1393) □ @
- Tourism, 2017 (S.P. 1741) @
- Departures of Israelis Abroad, 1999-2002 (C.S. 6/2004) □
- Jubilee Publications (No. 1) – Tourism □
- Tourism and Accommodation Services, 1990-2010 (Statisti-lite) @

Transport and Communications

- Transport Statistics Quarterly @
- Survey of Trucks, 1990 (S.P. 924) □
- Travelling Habits Survey, 1996/ 97 (S.P. 1141) □
CD ROM (Also includes sampling errors and data for selected localities)
- Survey of Trade, Services, Transport, Communications and Construction, 2010 (S.P. 1544) □ @
- Driving Convictions and Convicted Drivers, 2011-2013 (S.P. 1601) (Hebrew only) □ @
- Vehicle Kilometers Travelled, 2017 (S.P. 1734) □ @
- Motor Vehicles, 2017 (S.P. 1726) □ @
- Road Accidents with Casualties 2017, Part I: General Summaries (S.P. 1727) □ @
- Road Accidents with Casualties 2017, Part II: Accidents on Non-Urban Roads (S.P. 1728) (Hebrew only) □ @
- Licenced to Drive, 2018 (S.P. 1757) □ @
- Traffic Counting on Non-Urban Roads, 2013-2018 (S.P. 1760) (Hebrew only) □ @
- Road Accidents with Casualties – Table Generator (Hebrew only) @
- Maps and Queries in the Transportation System, by Locality (Hebrew only) @

Vital Statistics

- Vital Statistics: Mortality, 1996 (S.P. 1108) □
- Infant Mortality 1997-2004, Demographic and Health Characteristics (S.P. 1332) □ @
- Vital Statistics – Live Births, 2013 (S.P. 1632) @
- Vital Statistics: Marriages and Divorces, 2013-2014 (S.P. 1693) @
- Complete Life Tables of Israel, 2012-2016 (S.P. 1730) @

List of selected Publications

Manufacturing and Commerce (Cont.)

- Survey of Structure of Labour Force, Patterns of Work and Innovation in Manufacturing, 1997 (C.S. 16/1999) □
- Standard Industrial Classification of All Economic Activities, 2011 (Technical Publ. No. 80) □ @
- Jubilee Publications (No. 4) – A. Economic Industries; B. Manufacturing, Commerce and Services (Hebrew) □ @

National Accounts

- The Impact of Social Transfers in Kind of Income Distribution (S.P. 1049) □
- Survey of Income and Expenditure of Non-Profit Institutions, 1980-1996 (S.P. 1077) □
- Gross Domestic Fixed Capital Formation, 1950-1997, (S.P. 1099) □
- International Comparison Programme (ICP) – International Comparison of Gross Domestic Product and the Main Expenditure Components in Terms of Purchasing Power Parities (PPP), 1996 (Tables and Diagrams – Hebrew only) (S.P. 1151) □
- National Balance Sheet Accounts, 2009 (S.P. 1453) @
- Supply and Use Table 2006, and Supply Table 2007-2008 (S.P. 1467) @
- Input-Output Tables, 2006 (S.P. 1561) @
- Product, Productivity, Compensation of Employed Persons and Capital Return, 2005-2013 (S.P. 1608) @
- National Expenditure on Health, 1962-2017 (S.P. 1735) @
- National Expenditure on Education, 1962-2017 (S.P. 1737) @
- National Expenditure on Culture, Entertainment and Sports, 1984/85-2017 (S.P. 1739) @
- National Accounts, 1995-2017 (S.P. 1742) □ @
- National Expenditure on Civilian Research and Development, 1989-2017 (S.P. 1743) @
- General Government Sector Accounts, 2000-2017 (S.P. 1748) @
- Private Consumption Expenditure by Industry, 1995-2017 (S.P. 1753) @
- General Government Accounts – GFS Framework, 2006-2017 (S.P. 1756) @
- Defence Expenditure in Israel, 1950-2017 (S.P. 1758) @
- Jubilee Publications (No. 3) – National Accounts (Hebrew only) □ @
- The Israeli Economy, 1950-2006 (Statisti-lite) @

Population

- Demographic Characteristics of the Population in Israel, 1995-1999 (S.P. 1182) □ (Incl. ☉)
- Persons Aged 60 and Over in Israel, Findings from a Survey Conducted in 1997-1998 (S.P. 1223) (Hebrew, with a short English Summary) □ (incl. ☉) @
- Projections of Israel's Population until 2025 (S.P. 1238) @
- Immigrant Population from the Former USSR – Demographic Trends, 1990-2001 (S.P. 1271) ☉ @
- Socio-Demographic Characteristics of Women Applying for Termination of Pregnancy in Israel, 2003 (S.P. 1324) ☉ @
- Kibbutzim and Their Population: Demographic Changes between 1961 and 2005 (S.P. 1327) (Hebrew only) ☉ @
- Ethiopian Population in Israel: Demographic Characteristics, 2006 (S.P. 1367) □ ☉ @
- Demographic Characteristics of Departing and Returning Israelis Who Stayed Abroad Continuously for a Year or More, 1996-2009 (S.P. 1558) @
- Households and Families: Demographic Characteristics 2014-2015, Based on Labour Force Surveys (S.P. 1700) @
- Households – Economic Characteristics and Housing Density, Based on Labour Force Surveys, 2017 (S.P. 1747) @
- List of Localities File, 2003-2010 (Hebrew only) @
- The Elderly in Israel: Longitudinal Analysis of Demographic, Social, Family, and Economic Characteristics, Based on Data from the Censuses of Population and Housing, 1961-1995 (Research Reports No. 4) (Hebrew only) □
- Bet Shemesh – Population, Structures and Apartments, 2002 (Hebrew only) □ ☉ @
- Giv'atayim, 2004 (Findings from the Integrated Census Pretest) (Hebrew only) @
- Tira, 2004 (Findings from the Integrated Census Pretest) (Hebrew only) @
- Elishama, Yarhiv and Newe Yamin, 2004 (Findings from the Integrated Census Pretest) (Hebrew only) @
- Women in Israel and in the World, 2007/2008 (Statisti-lite) @
- Women and Men in Israel, 1990-2009 (Statisti-lite) @
- The Arab Population in Israel, 2008 (Hebrew, Arabic, English) (Statisti-lite) @
- The Population in Israel, 1990-2009 (Statisti-lite) (Hebrew only) @

Prices

- Price Statistics Monthly @
- Survey of Residential Building Cost (for Buildings Completed in 1995) (C.S. 39/1998) □
- Input and Output Price Indices in the Agricultural Branch, 1986 (Technical Publ. No. 58) □
- Consumer Price Index, 1992 (Technical Publ. No. 60) □
- Price Indices of Inputs in Residential Building, 1995 (Technical Publ. No. 66) □

List of selected Publications

Immigration

- Immigrant Population from USSR (Former) 1995, Demographic Trends (S.P. 1076) □
- Household Expenditure Survey, 2000-2002 – Households of Immigrants from the USSR (former) (S.P. 1231) □ ○ @
- Immigration to Israel, 2007-2010 (S.P. 1483) @
- Immigration Absorption Survey, 2010-2011, Selected Findings (S.P. 1520) @
- Employment of Immigrants who Arrived from the former USSR in October-December 1993, a Follow-up Survey Two Years after Immigration (C.S. 27/1997) □
- Mortality Among Immigrants from Former USSR, 1990-1994 (C.S. 8/1998) □
- Immigrant Population from USSR (Former), Selected Data, 2000-2001 (C.S. 11/2004) @
- Immigrant Pupils in Educational Institutions, 2003/04 (C.S. 4/2006) □ ○ @

Internal Migration

- Internal Migration in Israel of Immigrants of the 1990's, 1997 (S.P. 1109) □
- Internal Migration in Israel, 2003-2005 (C.S. 20/2007) @ ○

Labour and Wages

- Labour Force among Persons Aged 55 and Over in Israel, 1986-1992 (S.P. 943) □
- Women in the Israeli Labour Force, 1987-1997 (S.P. 1146) □
- Alternative Definitions of Labour Force (Based on Labour Force Surveys), 2001-2007 ○ @
- Youth Aged 15-17: Studies and Work, 1980-2007 (S.P. 1380) @
- Productivity, Compensation of Employed Persons and Capital Return, 2005-2008 (S.P. 1398) ○ @
- Employed Persons Who Work Many Hours, 1995-2008 (S.P. 1437) @
- Quality of Employment in the Israeli Labour Market, 2001-2010 (S.P. 1560) @
- Self-Employed Persons in Israel 2003-2014, Data from Household Expenditure, Labour Force and the Social Surveys (S.P. 1673) □ @
- Development of the High-Tech Sector in Israel, 1995-2014 (S.P. 1674) @
- Labour Force Survey, 2017 (S.P. 1746) @
- Revision of the Sample of Employment and Wage Indices, 2005 (C.S. 15/2006) ○ @
- Labour Force Survey: Changes in the Methodology, Definitions and Questionnaire, 1954-2003 (Technical Pub. No. 78) ○ @
- The Conversion Key from the 1994 Standard Classification of Occupations to the ISCO-88 Classification (Technical Pub. No. 79) ○ @
- Standard Classification of Occupations, 2011 (Technical Pub. No. 81) □ @
- Employment and Unemployment in Israel, 1990-2002 (Social Indicators No. 7) (Hebrew only) □ ○
- Jubilee Publications (No. 10) – Labour and Wages (Hebrew only) □ @

Living Conditions and Welfare

- Household Expenditure Survey, 2000-2002 – Households of Immigrants from the USSR (former) (S.P. 1231) □ ○ @
- Arab Households – Expenditure and Income, 2006 (S.P. 1308) □ ○ @
- Household Expenditure Survey 2011, General Summary (S.P. 1517) □ @
- Income Survey, 2011 (S.P. 1524) □ @
- Self-Employed Persons in Israel 2003-2014, Data from Household Expenditure, Labour Force and the Social Surveys (S.P. 1673) □ ○
- Housing in Israel – Data from the Household Expenditure Survey, 1997-2015 (S.P. 1690) □ @
- Characterization & Classification of Geographical Units by the Socio-Economic Level of the Population, 2013 (S.P. 1694) @
- Income of Persons Aged 15 and Over – Data from the 2016 Household Expenditure Survey (S.P. 1715) □ @
- Household Income and Expenditure, Data from the 2016 Household Expenditure Survey, General Summary (S.P. 1719) □ @
- Households – Economic Characteristics and Housing Density, Based on Labour Force Surveys, 2017 (S.P. 1747) @
- Housing and Living Conditions in Israel, 1990-1999 (Social Indicators No. 4) (Hebrew only) □ ○

Manufacturing and Commerce

- Survey of Fixed Gross Capital Stock in Manufacturing 1.1.1992 (S.P. 1098) □
- Information and Communications Technologies (ICT) Sector, 1995-2006 (S.P. 1306) □ ○ @
- Survey of Biotechnology Companies in Israel, 2010 (S.P. 1537) □ @
- Survey of Trade, Services, Transport, Communications and Construction, 2010 (S.P. 1544) □ @
- Innovation in the Business Sector, 2010-2012 (S.P. 1606) □ @
- Survey of Products and Materials in Manufacturing, 2014 (S.P. 1713) @
- Business Research and Development, 2015 (S.P. 1716) □ @
- Manufacturing, Mining and Quarrying – Annual Indices and Summaries, 2015 (S.P. 1720) @
- Manufacturing, Mining and Quarrying Survey, 2015 (S.P. 1736) @
- Survey of Industries, 2015 (S.P. 1738) @
- Dealers and Revenue in the Total Economy According to Value Added Tax, 2015-2017 (S.P. 1745) @
- Business Demography – a Collection of Statistical Data from the Business Register, 2011-2017 (S.P. 1749) @

List of selected Publications

Education (Cont.)

- Private and Public Expenditure on Education of Upper-Secondary School Students in Israel, 2003 (S.P. 1501) (Hebrew only) □ @
- Career of Third Degree (Doctorate) Holders, 2009 (S.P. 1512) □ @
- Educational Indicators for Training Professionals in Science and Technology in Israel, 1997/98-2009/10 (S.P. 1522) □ @
- Expenditure for Separately Funded Research at the Universities, 2006/07-2008/09 (S.P. 1552) □ @
- Continuation of Studies and Work Five Years After Graduation: Graduates of Universities and Academic Colleges in the 2005/06 Cohort (S.P. 1577) □ @
- Twelfth Grade Pupils, Matriculation Examinees and Entitled to a Certificate, by Locality of Residence, 2012 (S.P. 1639) □ @
- Adult Skills in Israel, 2014-2015 (S.P. 1640) (Hebrew only) □ @
- National Expenditure on Education, 1962-2017 (S.P. 1737) @
- Pupils in Grades VII-XII - Staying On Vs. Dropping Out, 2001/02 (C.S. 2/2004) □ @
- Boarding Schools in Post-Primary Educational Institutions in the Hebrew Education, 2001/02 (C.S. 21/2004) □ @
- Students and Degree Recipients in Teacher Training Colleges, 2002/03 (C.S. 1/2005) □ @
- Academic Colleges, 2003/2004 (C.S. 1/2006) □ @
- Matriculation Examinees in the Technological Track, 2003 (C.S. 2/2006) □ @
- Immigrant Pupils in Educational Institutions, 2003/04 (C.S. 4/2006) □ @
- External Matriculation Certificate Examinees, 2003 (C.S. 13/2006) □ @
- Culture in Primary Schools: Content and Activities, 2002/03 (C.S. 1/2007) (Hebrew only) □ @
- Educational Institutions – Kindergartens, Primary and Secondary Schools, 2002/03-2003/04 (C.S. 6/2007) □ @
- Children in Kindergartens and Day-Care Centres, 2004/05 (C.S. 9/2007) □ @
- Education and Educational Resources in Israel, 1990-1996 (Social Indicators, No. 2) (Hebrew only) □ @
- Education in Israel, 1995-2004 (Social Indicators, No. 13) (Hebrew only) □ @
- Jubilee Publications (No. 9) – Education (Hebrew only) □ @
- Changes in Educational Attainments in Israel since the 1950s (Research Reports No. 1) □

Environment

- Satellite Account of Water in Israel, 2007-2008 (S.P. 1489) @
- Sustainable Development Indicators in Israel, 2011 (S.P. 1539) @
- Expenditure on Environmental Protection in Manufacturing and Electricity, 2014 (S.P. 1686) @
- Waste and Emission of Pollutants in the Manufacturing and Electricity Industries, 2014 (S.P. 1696) @
- Well-being, Sustainability, and National Resilience Indicators, 2017 (S.P. 1733) (Hebrew only) □ @
- Agri-Environmental Indicators, 2000-2015 (S.P. 1714) @
- Pesticides in Israel, 2014-2016 (S.P. 1744) @
- Sustainable Development Indicators (SDI) (Statisti-lite) @

Finance and Insurance

- Provident Funds in Israel, 1998 (C.S. 17/1999) (Hebrew only) □ @

Government and Local Authorities

- Results of the Elections to the Fourteenth Knesset, 29.5.1996, Vol. A (S.P. 1054) (Hebrew only) □
- Results of the Elections to the Fourteenth Knesset, 29.5.1996, Vol. B, Detailed Data by Polling Stations (S.P. 1055) (Hebrew only) □
- Results of the Elections to the Local Authorities, 10.11.1998 (S.P. 1112) (Hebrew only) □
- File of Election Results to the Knesset and the Premiership in 1996 and in 1999, by Localities and Statistical Areas, together with 1995 Census Data (Sas, Ascii, selected data on Excel) @ only
- Index of Compactness of Municipalities and Local Authorities, 2006 (S.P. 1563) @
- Characterization & Classification of Geographical Units by the Socio-Economic Level of the Population, 2013 (S.P. 1694) @
- Peripherality Index of Localities and Local Authorities, 2015 (S.P. 1732) @
- Local Authorities in Israel, 2017 (S.P. 1759) (Hebrew only) @
- Givatayim, 2004 (Findings from the Pretest of the Integrated Census) @
- Kibbuzim, 2000 (Statisti-lite) @

Health

- Causes of Death, 1996-1997 (S.P. 1124) □
- Diagnostic Statistics of Hospitalizations, 1993 (S.P. 1177) □ @
- Stillbirths 1997-2002 – Demographic and Health Characteristics (S.P. 1260) □ @
- Infant Mortality, 1997-2004 – Demographic and Health Characteristics (S.P. 1332) □ @
- Health Survey, 2009 – General Findings (S.P. 1500) @
- Health and Social Profile of the Localities in Israel, 2005-2009 (S.P. 1580) (Hebrew only) @
- Complete Life Tables of Israel, 2012-2016 (S.P. 1730) @
- National Expenditure on Health, 1962-2017 (S.P. 1735) @
- Health and Health Sources in Israel, 1990-1995 (Social Indicators, No. 1) (Hebrew only) □ @
- Jubilee Publications (No. 7) – Health (Hebrew only) □ @

List of selected Publications

Agriculture

- Agricultural Statistics Quarterly @
- Agricultural Survey, 1995 (S.P. 1081) □
- Agri-Environmental Indicators, 2000-2015 (S.P. 1714) @
- Food Balance Sheet, 2017 (S.P. 1752) @
- Agriculture in Israel, 2016-2017 (S.P. 1740) □ @
- Jubilee Publications (No. 2) – Agriculture (Hebrew only) □ @
- Agriculture in Israel, 2004 (Statisti-lite) @

Balance of Payments, Foreign Trade and Energy

- Energy in Israel @
- Foreign Trade Statistics Monthly @
- Foreign Trade Statistics - Annual: Imports – 2007-2010 – by Commodities and Countries @
 - Imports – Classification of Commodities □
 - Exports – 2008-2010 – by Commodities and Countries @
 - Exports – Classification of Commodities □
- Import Destination Survey, 2006
- Energy in Israel, 2005 (C.S. 16/2006) ◉ @
- The Current Account Trends of the Balance of Payments Quarterly @
- Jubilee Publications (No.5) – Balance of Payments (Hebrew only) □ @
- Israel's Foreign Trade (with selected countries), 2000-2010 (Statisti-lite) @

Construction

- Survey of New Dwellings for Sale Under Private Construction, January–March 2016 @
- Price Indices of Inputs in Residential Building, 1995 (Technical Pub. No. 66) □
- Survey of Residential Building Technologies in Israel, 2008 (S.P. 1556) (Hebrew only) @
- Construction in Israel, 2014 (S.P. 1620) (Hebrew only) @
- Jubilee Publications (No.6) – Construction (Hebrew only) □ @
- Bet Shemesh – Population, Structures and Apartments, 2002 (Hebrew only) □ ◉ @
- Construction and Housing Conditions in Israel (Statisti-lite) @

Crime and Justice

- Judicial Statistics, 1993 (S.P. 1031) □
- Victimization Survey, 2001 (S.P. 1195) @
- Israel's Crime Victimization Survey, 2017 (S.P. 1731) @
- Judicial Statistics - The Supreme Court, 1994-1996 (C.S. 43/1997) □
- Court Activities, 1997 (C.S. 16/1998) (Hebrew only) □
- Criminal Statistics, 1998-1999 (C.S. 5/2001) □
- Jubilee Publications (No.8) – Crime and Judgement (Hebrew only) □ @
- Crime in Israel, 1999-2008 (Statisti-lite)
- Reporting of Crime Victimization in Israel: The Effect of Individual Traits and Crime Rates (W.P. 9) @ (Hebrew)

Culture, Entertainment and Sports

- Time Use in Israel, Time Budget Survey, 1991/92 (S.P. 996) □
- Time Use in Israel, Additional Findings from the Time Budget Survey, 1991/92 (S.P. 1029) □
- Public Libraries, 1998 (S.P. 1166) □
- Reading, Leisure and Sports Activities, 1999 (S.P. 1187) □ ◉
- Libraries – Media Centers in Primary and Post-Primary Schools, 2004/05 (S.P. 1297) □ ◉ @
- National Expenditure on Culture, Entertainment and Sports, 1984/85-2017 (S.P. 1739) @
- Books Published in Israel, 1996 (C.S. 22/2000) □

Education

- Libraries – Media Centers in Primary and Post-Primary Schools, 2004/05 (S.P. 1297) □ ◉ @
- Non-Academic Post-Secondary Educational Institutions, 2003/04-2004/05 (S.P. 1301) □ ◉ @
- Education in Israel – an International Comparison, 2004 (S.P. 1325) □ ◉ @
- Pupils with Special Needs (S.P. 1371) □ ◉ @
- Results of the Meitzav National Assessments, Grades 5 and 8, 2001/02-2002/2003 (S.P. 1386) (Hebrew only) □ @
- Recipients of a First Degree from Institutions of Higher Education: Satisfaction with Studies, Employment and Continuation of Studies, 2005/06 (S.P. 1413) □ @
- Recipients of a B.Ed. Degree from Academic Colleges of Education, 2002/03 (S.P. 1423) (Hebrew only) □ @
- Teaching and Research Activities of Senior Academic Staff in Universities, 2008/09 (S.P. 1430) □ @
- Characteristics of Studies and Integration into the Labour Market Among First-Degree Recipients from Institutions of Higher Education in Israel, 1999-2008 (S.P. 1471) □ @
- Graduates of Vocational Training Courses for Adults, 2006 (S.P. 1476) □ @

List of selected Publications

(by the Central Bureau of Statistics), 1.8.2019

- (A) Statistical Abstract of Israel 2018** (Hebrew only) 📄 @
Annual Data 2017: Tables, Maps and Diagrams (Previously: Statistical Abstract of Israel) @
Israel in Figures 2018: Selected Data from the Statistical Abstract of Israel (Hebrew, English, Arabic) 📄 @
Education and Culture – Selected Data (Reprint from the Statistical Abstract of Israel 2014) 📄
- (B) Periodicals**
Monthly Bulletin of Statistics @
Price Statistics Monthly @
Foreign Trade Statistics Monthly @
Employment and Wages Statistics Monthly @
Labour Force Surveys Monthly @
- (C) Quarterlies**
Transport Statistics Quarterly @
Tourism and Hotel Services Statistics Quarterly @
Agricultural Statistics Quarterly @
Labour Force Surveys Quarterly @
Macro-Economic Statistics Quarterly @
Survey of New Dwellings for Sale in the Private Sector @
The Current Account Trends of the Balance of Payments @
New Statistical Projects and Publications in Israel @
- (D) Population Census – 2008 Data** @
- (E) Maps and Geographical Information System Products, ☎ 02-659-2666**
- (F) Technical Publications (Tools for Statistical Work)**
Conversion Keys to the New Classification of Economic Branches (1993) and Occupation (1994) in Labour Force Surveys in Israel (C.S. 17/1996) 📄
Revision of the Sample of Wages and Employment Indices 1995, and the New Classification of Economic Branches (C.S. 1/1997) 📄
Working Day Variation and Festival Dates in Israel, 1980-2010 (C.S. 4/1999) 📄
Seasonal and Prior Adjustment Factors for 2016, Trends for 2012-2016 @
Input and Output Price Indices in the Agricultural Branch (Technical Pub. No. 58) 📄
Consumer Price Index, 1992 (Technical Pub. No. 60) 📄
Price Indices of Inputs in Residential Building, 1995 (Technical Pub. No. 66) 📄
Typology of Households and Families in Israel 1999 (Technical Pub. No. 73) (Hebrew only) 📄 Ⓞ
Labour Force Survey: Changes in the Methodology, Definitions and Questionnaire 1954-2003 (Technical Pub. No. 78) Ⓞ @
The Conversion Key from the 1994 Standard Classification of Occupations to the ISCO-88 Classification (Technical Pub. No. 79) Ⓞ @
Standard Industrial Classification of All Economic Activities, 2011 – Updated Edition (Technical Pub. No. 80) @
Standard Classification of Occupations, 2011 (Technical Pub. No. 81) 📄 @
The Graphic Presentation of Statistical Data (Hebrew only) 📄
Social Survey Table Generator @
- (G) Working Paper Series** (For list see the CBS Website – Research, Working Papers and Technical Papers)
- (H) Publications by Subject (by alphabetical order) – Special Publications (S.P.), Current Statistics (C.S.), Jubilee Publications, Social Indicators, Research Reports and Statisti-lite Series**

@ Appears on the Internet – www.cbs.gov.il.

📄 Available as a printed publication.

Ⓞ Publications which can be purchased on CD.

Printed publications, or on CD, are available by phone from the CBS Information Offices, Tel. 02-6592666 or 03-5681933.

הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה
Central Bureau of Statistics
دائرة الإحصاء المركزية

SOCIETY IN ISRAEL

GAPS BETWEEN CENTER AND PERIPHERY

Report No. 11

Jerusalem | August 2019